

TRUMPS USA

UDVALGTE
ARTIKLER FRA
2016-2019

RÆSON

TRUMPS USA
Artikler fra RÆSON 2016-2019

Første udgave 22. januar 2019
Anden udgave 11. maj 2019
OPDATERES GENNEM 2019

MÅ IKKE KOPIERES / VIDEREDISTRIBUERES

Redaktion: Jakob Kromann, Max Secher Quorning,
Emma Louise Stenholm Jensen, Mathies Duch Gronemann,
Emil Arentoft og Clement Behrendt Kjersgaard

FORSIDEFOTOS: Reuters/Jim Young og Joe Raedle/Getty Images/AFP [begge Scanpix]

Indholdsfortegnelse:

Vincent F. Hendricks, Mads Vestergaard, Rasmus K. Rendsvig og David Budtz Pedersen: Brexit, Trump og det postfaktuelle demokrati (30/6 2016)	7
Peter Viggo Jakobsen: Trump har jo ikke leveret nogle løsninger, der kan realiseres i virkeligheden (20/11 2016).....	11
Peter Nedergaard: Trump har en filosofi – patriotisk liberalisme (8/12 2016)	18
Philip Chr. Ulrich: Hvad vil Trump med ‘Mad Dog’ og andre generaler i Det Hvide Hus? (7/12 2016)	23
Noa Redington: Læren af Trump (25/12 2016).....	27
Søren Espersen: Med Trump tilbage til pragmatismen (27/12 2016)	34
Stine Bosse: Trump har vækket Europa (28/12 2016)	41
Helle Malmvig: Hvad der venter Trump i Mellemøsten (30/12 2016)	44
Hans Mouritzen: Kan Norden regne med Trump? (31/12 2016)	47
James Curran: Australiens regering vil ikke tøve med at distancere sig fra USA og Trump, hvis det bliver nødvendigt (15/1 2017)	50
Pia Kjærsgaard: Trump er en huskekage til eliten – også i Europa (17/1 2017)	54
Kenneth Kristensen Berth: Trump siger, hvad et flertal af europæerne tænker (24/1 2017)	56
Martin Lemberg-Pedersen: Flere lande vil følge Trump og trække sig fra internationalt flygtningesamarbejde (25/1 2017)	59
Kenneth Kristensen Berth: Trump gør det muligt at genindføre fornuften i europæisk flygtningepolitik (26/01 2017).....	62
Marcus Knuth: Jeg kan godt forstå Trumps beslutning (26/1 2017)	65
Navid Molaaghaei: Den iranske atomaftale kan falde før Trump får set sig om (4/2 2017)	68
Philip Rosenbaum om Trumponomics: Det ligner én stor stimuluspakke, der risikerer at sætte USA i en historisk gældssituation (7/2 2017)	72
Ferhat Gurini: Hvad Raqqa fortæller os om Trumps ‘nye’ IS-politik (11/2 2017)	76
Ebbe Elhauge: Er Donald Trump en strategisk madman? (25/2 2017)	79
Peter Lauritsen: Trump truer demokratiet. Hvor er den danske reaktion? (9/3 2017).....	81

Edward Lucas, Economist-redaktør: Europa er i øjeblikket ude af stand til at forsvare sig selv. Hvis Trump virkelig bliver venlig over for Rusland, vil vi stå overfor en svær og ganske farlig tid (18/3 2017)	83
Søren Friis: Trumps oprustning er et vælgerbedrag, der underminerer den globale sikkerhedsorden (22/3 2017).....	87
Peter Viggo Jakobsen: Trump er godt nyt for USA's alliancer og verdensfreden (22/3 2017).....	90
Lars Erslev Andersen: Trump er ved at genopbygge den sunni-muslimske, arabiske alliance, som herskede under George W. Bush (7/4 2017).....	96
Edward Ashbee: Selv Donald Trump er blevet normaliseret (12/5 2017)	100
Andreas Sugar: Hvem trækker i trådene i Trumps uransagelige udenrigspolitik? (12/5 2017)	104
Peter Viggo Jakobsen: Trump ændrer politikken over for Iran før han gør det over for Syrien (17/5 2017)	109
Niels Bjerre-Poulsen: En guide til Trump (17/5 2017)	113
Naser Khader: Trump har bragt USA tilbage på sporet i Mellemøsten (30/5 2017).....	129
Peter Wivel: Hvorfor ønsker Trump et svagt EU? (31/5 2017)	134
Mikkel Bolt: Trump er ikke en udfordrer af det etablerede system, men et forsøg på at afspore de reelle protestbevægelser og forsvare en kriseram kapitalisme (12/6 2017).....	138
Jakob Kromann: Hvadenten Trump er klar over det eller ej, fremskynder han faldet i USA's globale magt (22/6 2017)	142
Hans Mouritzen: Sådan er vilkårene for verdens småstater under Trump, Putin og Xi (26/6 2017)....	147
Georg Sørensen: Det ser ud til, at Trump retter ind (21/7 2017)	156
Niels Bjerre-Poulsen: Hvorfor behandler Trump ikke sine venner bedre? (1-2/8 2017).....	163
Professor Charles Schmitz om krigen i Yemen: Trump har givet saudierne et fripas (5/8 2017)	178
Mikkel Vedby Rasmussen: Fire spørgsmål til Trump om Afghanistan (22/8 2017).....	184
Naser Khader: Hvad vil Trump i Mellemøsten? (24/8 2017)	187
Alex Vatanka: Trumps alternativ i Iran er krig (24/8 2017).....	191
Per Stig Møller: "Jeg har ikke noget imod, at Trump siger 'America first!' Det svarer jo til borgerlighedsbegrebet" (27/10 2017)	196
Katja Lindskov Jacobsen: Trump ændrer amerikanernes kurs i Afrika – og Danmark skal forholde sig til det (8/11 2017)	201

John C. Berg: Hvis der kommer tydelige beviser for, at Trump virkelig forrådte sit land, ville det ændre alt. Men så langt er vi ikke endnu (16/11 2017).....	204
Eran Etzion om Israel og USA's ambassade: Det er Trump og Netanyahu på den ene side og resten af verden på den anden (22/12 2017)	210
Barbara Slavin om atomaftalen med Iran: Trump forstår, at det var Obamas største udenrigspolitiske sejr, og derfor vil han fjerne den (30/1 2018)	218
Mirco Reimer-Elster: Den pæne udgave er at sige, at Trump er pragmatiker. Og den mere retvisende version er, at han er opportunist (6/2 2018)	222
Morten Løkkegaard: Trumps kamikaze-kurs sætter 200 års venskab i fare (8/3 2018).....	229
Niels Westy: Trump forstår ikke, hvordan handel fungerer. Det er han ikke ene om (13/3 2018).....	231
Andreas Sugar: Skamløshed – og Trumps øvrige styrker (16/4 2018).....	237
John Mearsheimer om de sidste årtier: Amerikanerne og vesteuropæerne har på tåbelig vis forårsaget en alvorlig krise med Rusland (21/7 2018)	243
Magnus Kirkebæk: Trumps gamble med atomaftalen styrker Irans hardlinere (8/5 2018).....	253
Hans Henrik Fafner: Spillet om Jerusalem – hvad nu, hvis Trump har en plan? (17/5 2018).....	256
Niels Westy: Handelskrigen mellem USA og EU er som to bokserere, der kæmper mod hinanden ved at slå på sig selv (2/6 2018)	260
Naser Khader: Både journalisterne og politikerne i Europa tager fejl af Trump (19/6 2018)	263
Asger Røjle Christensen: Det er ensomt at være Allieret med Trump (13/7 2018).....	266
Naser Khader: Trumps mellemøstpolitik virker måske irrationel, men den er nøje overvejet og har til formål at skabe fred i regionen (30/8 2018)	280
Trine Pertou Mach til Naser Khader: Stop normaliseringen af Trumps udenrigspolitik (9/10 2018) ..	285
Peter Viggo Jakobsen: Europa og USA er gensidigt afhængige (22/10 2018).....	289
Rasmus Wendt og Trine Pertou Mach: Trump kan ikke opfylde sine økonomiske løfter. Derfor vil han søge tilflugt i sin nationalisme. Great Again? (2/11 2018)	293
Sten Rynning: Ja, præsidenten skaber uhørt kaos. Men: Trump er ikke årsagen til NATO's dilemmaer (5/11 2018).....	300
Peter Kurrild-Klitgaard: Midtvejsvalget truer Trump (6/11 2018).....	308
Jørgen Ørstrøm Møller: USA var den sidste supermagt. Nu forfalder landets førerposition på en række områder – og der kommer ingen erstatning. For: Regionaliseringen erstatter globaliseringen (Fra RÆSONs vinternummer)	312

Mikkel Vedby Rasmussen om Mattis' afgang: Nu kommer vi tættere på rent faktisk at få den vare, de amerikanske vælgere købte i 2016	319
Jørn Brøndal: Kampen om grænsen er kampen om USA (27.12.2018)	325
Lars Erslev Andersen i RÆSON36: Derfor bryder Vesten ikke med Saudi-Arabien (04.01.2019).....	334
Helle Malmvig i RÆSON36: Det nye magtspil i Mellemøsten (15.01.2019)	343
Seniorforsker Rens van Munster: INF-traktatens sammenbrud accelererer våbenkapløbet mellem verdens atommagter (27.02.2019).....	352
Philip Chr. Ulrich: USA hverken kan eller vil agere verdens politimand længere. Det må vi europæere reagere på (19.03.2019).....	356
Niels Bjerre-Poulsen: Hvad ved Mueller? (24.03.2019)	359
Naser Khader: Mueller-rapportens konklusion kan sikre Trump genvalg (25.03.2019)	374
Michael Liepke Kruse: Trumps dødvande med Kim Jong-un har efterladt Østasien i risikofyldt usikkerhed (31.03.2019).....	376
Niels Bjerre-Poulsen: Det Republikanske Parti synes i høj grad at være blevet Trumps parti. Med 87 procents opbakning i partiet er det svært at se, hvem der kan udgøre en alvorlig trussel imod ham (01.04.2019)	381
Trine Flockhart i RÆSON37: En ny verden – ikke med én orden, men med mange (04.04.2019)	385
Noa Redington i RÆSON37: Vi er midt i sammenbruddet (17.04.2019)	391
Hans Henrik Fafner i RÆSON37: I Mellemøsten er ikke alt som det plejer at være (10.04.2019)	396
Andreas Bøje Forsby i RÆSON37: På område efter område er forholdet mellem USA og Kina under opløsning (09.04.2019)	402
Niels Bjerre-Poulsen: Hvad skulle kampagnechefens russiske ven med data om Wisconsin, Pennsylvania, Michigan og Minnesota? (19.04.2019).....	409
Jens Haag: Trumps kritikere håbede, at han var russisk marionet. Nu må de vågne op (21.04.2019)...	412

Vincent F. Hendricks, Mads Vestergaard, Rasmus K. Rendsvig og David Budtz Pedersen: Brexit, Trump og det postfaktuelle demokrati (30/6 2016)

DA SOLEN STOD OP om morgenen den 24. juni 2016, leverede lederen for det EU-skeptiske parti UKIP, Nigel Farage, en tale, der udråbte afstemningsresultatet som en “sejr for almindelige mennesker og anstændige mennesker”. Sejren cementerede ifølge den politiske leder Leave-kampagnens løfter om at “vinde denne krig”: “Vi vil få vores land tilbage, vi vil få vores selvstændighed tilbage og vi vil få vores grænser tilbage”. Alligevel ved de fleste briter godt, at afstemningen ikke giver dem deres land, uafhængighed eller grænser tilbage. Der skal derimod hårde, komplicerede og – i manges optik – helt urealistiske og deciderede umulige forhandlinger med EU til at realisere Leave-fløjens løfter. For eksempel er det urealistisk at ville have adgang til EUs indre marked og samtidig ikke acceptere arbejdskraftens frie bevægelighed. Her kan man ret beset tale om at ville blæse og have mel i munden på samme tid.

Løfter om national selvstændighed og genrejsning må for tiden lyde velkendte i amerikanske vælgers øre. Skulle det gå samme vej i USA, vil situationen ligne den, vi ser i Storbritannien: Der er lang vej fra løfter om genfødsel af national storslåethed til en kompleks global virkelighed af gensidigt bindende aftaler og forbindelser landene imellem. Det internationale samfund retter sig ikke bare efter nationale og nationalistiske dagsordener. At tvinge nationale dagsordener igennem ved at opsig internationale aftaler vil have omfattende negative konsekvenser. De problemer, som løfterne ellers skulle kunne løse, risikerer let at blive endnu større. Når Trump lover at løse problemet med høj arbejdsløshed ved at lukke grænserne – udadtil i forhold til immigration og indadtil i forhold til international samhandel – ville den type løfter, hvis de indfries, let kunne lede til langt højere arbejdsløshed – fx som følge af et diplomatisk og handelsmæssigt sammenbrud i forholdet til Mexico.

ALLEREDE OMKRING en time efter, at Farage havde proklameret sejr, måtte han da også i et TV-interview indrømme, at helt centrale nøgletal, som havde drevet Leave-kampagnen, var ukorrekte. For eksempel havde Leave-kampagnen lovet at tilføje 350 millioner pund til det offentlige sundhedsvæsen om ugen, hvis et Brexit blev til en realitet. Et løfte som Farage, da han blev konfronteret med det, afviste som en “fejl”. Den sandsynlige Republikanske præsidentkandidat Donald J. Trump lavede også en fejl, da han ankom til Skotland den 24. juni 2016 for at spille golf – men i hans tilfælde var det i forhold til fakta, han fejlede, ikke – i denne omgang – et urealiserbart løfte:

Twitter var venlig nok til i store mængder tweets og kommentarer at minde Trump om, at skotterne med stort flertal (62% – 38%) havde stemt for at blive i EU. Sådanne faktuelle detaljer stoppede ikke Trump i at give et interview fra golfbanen, hvor han udtrykte sin forståelse for de glade Leave-tilhængere bl.a.

med begrundelsen: “De er vrede over grænser, de er vrede over, at folk kommer til deres land og overtager det, ingen ved engang, hvem de er. De er vrede over mange, mange ting.”

Udover de politiske aktører har pressen og nyhedsmedierne en væsentlig del af ansvaret for om det er fakta eller populistiske fortællinger, der cirkuleres i det offentlige rum

TRUMPS UDTALELSER til skotterne lyder umiskendeligt som en melodi, som de amerikanske vælgere er vant til for tiden: Narrativer om national genrejsning og uafhængighed, om “Making America Great Again” og om et politisk system og elite, der har forrådt folket. Denne typer af narrativer kendetegner traditionelt populistiske partier og strømninger (Christa Deiwick: *Populism, Living Reviews in Democracy*, Center for Comparative International Studies, Zurich, 2009). Når sådanne narrativer kombineres med en selektiv anvendelse af fakta og et afslappet forhold til sandhed, eller ligefrem overtager deres rolle som grundlag for den offentlige debat, som op til Brexit, kan det problematiske politiske fænomen være resultatet, et postfaktuelt demokrati: *”Et demokrati er i en postfaktuel tilstand i det tilfælde, at sandhed, fakta og saglig konsekvensberegning erstattes af robuste narrativer, opportune politiske dagsordener og urealiserbare løfter, således at den demokratiske debat og mobilisering mister forbindelsen til realistiske politiske løsninger og ren vælgermaksimering bliver målet i sig selv.”*

Udover de politiske aktører har pressen og nyhedsmedierne en væsentlig del af ansvaret for om det er fakta eller populistiske fortællinger, der cirkuleres i det offentlige rum og danner grundlag for politisk meningsdannelse. Men kigger vi på medieudviklingen, hvor det digitale offentlige rum, som internettet og sociale medier faciliterer, spiller en større og større rolle for den demokratiske debat, er der tegn på, at den digitale demokratisering af medierne ikke nødvendigvis er et gode for kvaliteten af den demokratiske samtale. Som professor i marketing Johan Berger, University of Pennsylvania, solidt har dokumenteret, har visse typer af historier en tendens til at skabe opmærksomhed og har højere sandsynlighed for at gå viralt end andre. Historier som vækker handlingsmobiliserende følelser som ærefrygt, vrede, indignation og frygt har ofte en højere grad af social transmission og får mere opmærksomhed – herunder af nyhedsmedierne og journalister med brede publikum – end historier, der indgiver passiverende følelser af tristhed eller tilfredshed. På samme måde har dementier og historier der retter, forklarer eller præciserer fakta, fiktioner og konsekvensberegninger svært ved at tiltrække opmærksomhed og spredning på de sociale medier. En histories sandhed er ikke en nødvendig betingelse for likes, upvotes, delinger og viralitet. Det, der går viralt, er ikke nødvendigvis sandt – og omvendt: sandheden i en given sag er ikke nødvendigvis det, der får opmærksomhed og går viralt.

Selvom man ikke kan få Mexico til at betale for en mur, der forhindrer indvandring, kan man vinde online og offline opmærksomhed og tilslutning gennem mobilisering af vrede og frygt

SELVOM STORBRITANNIENS uafhængighed på betingelser, der er bare i nærheden af Leave-sidens løfter, ikke kan garanteres på baggrund af et Brexit-resultat, kan historien om at stemme sig ud skabe

mobiliserende følelser af national ærefrygt. Og selvom man ikke kan få Mexico til at betale for en mur, der forhindrer indvandring, kan man vinde online og offline opmærksomhed og tilslutning gennem mobilisering af vrede og frygt. Dertil kommer, at det er let at holde øje med værdien af sociale aktiver som vrede eller frygt på en af børserne for sociale aktiver som Facebook, Twitter og Instagram. Man kan aflæse på antallet af likes, retweets, kommentarer og delinger, som forskelligt indhold får, hvilke holdninger der får opmærksomhed og hvad folk tilsyneladende mener om en given politisk sag, beslutning eller person. Den sociale transmission i form af likes, upvotes og online debat kan være skadelig for kvaliteten af den demokratiske offentlige debat: Usandheder, symboler, skjult kommunikation og junk-evidens har gode vilkår for opmærksomhed og transmission – især hvis sandheden og realistiske vurderinger af (økonomiske, sociale og miljømæssige) konsekvenser bøjes eller ignoreres til fordel for historier, der rider afsted på vrede og indignation over den politiske elite “ovre i Washington” eller “nede i Bruxelles”.

At give vælgerne urealiserbare løfter om at overføre en fiktiv gevinst ved et Brexit til det offentlige sundhedsvæsen eller at udelukke en bestemt religiøs gruppe fra at komme ind i et land, hvor religionsfrihed er grundfæstet i forfatningen, er muligvis en succesfuld strategi for at vinde stemmer. Men det er ikke en strategi til rent faktisk at få løst de problemer, som genererer vreden og utilfredsheden. At løse virkelige problemer kræver man er forpligtet på virkeligheden – og ikke på en fiktiv strategisk kamplegologi.

Det, at nogen tror på noget, gør det ikke sandt og at der er mange, der tror det samme, er nødvendigvis heller ikke en garanti for dets sandhed. Bare fordi en bestemt politisk holdning eller figur tilsyneladende er støttet af mange og den sociale evidens virker massiv, betyder det ikke mere, end at mange tilsyneladende støtter holdningen eller figuren (en mulighed er også, at en del af støtterne ikke er andet end robotter eller andre købte og kunstigt generede tilhængere, se fx).

Har flertallet – fordi det nu ER flertallet – altid ret i et demokrati? Ikke hvis vi mener, at et robust og sundt demokrati kræver, at vælgerne rent faktisk er informerede om det, der stemmes om og har mulighed for bare nogenlunde at kunne vurdere konsekvenserne af deres valg

STEMMEMAKSIMERING behøver ikke nødvendigvis at være i tråd med fakta og kendsgerninger. Men er ren stemmemaksimering nødvendigvis identisk med demokratisk legitimitet? Har flertallet – fordi det nu ER flertallet – altid ret i et demokrati? Ikke hvis vi mener, at et robust og sundt demokrati kræver, at vælgerne rent faktisk er informerede om det, der stemmes om og har mulighed for bare nogenlunde at kunne vurdere konsekvenserne af deres valg. Informerede vælgere og rationelt overvejede stemmer, som de fleste mener er basis for et legitimt demokrati, kræver en vis faktisk kvalitet af den offentlige politiske debat, som ligger langt fra fakta-resistente, men mobiliserende følelsesbetingede narrativer.

World Economic Forum oplistede fornylig, hvad organisationen betragter som verdens ti største udfordringer: Fødevarsikkerhed, vækst for alle, beskæftigelse, klimaforandringer, den globale finansverden, internettet, lighed mellem kønnene, global handel, langsigtede investeringer og sundhed. Siden har organisationen også udråbt spredning af misinformation og digitale steppebrande på internettet som endnu en af vor tids store udfordringer: “Den globale risiko for massiv digital misinformation er

central for konstellationen af teknologiske og geopolitiske risici fra terrorisme og cyberangreb til fejlslagen global regeringsførelse”.

Informationsteknologi og sociale medier kan forstærke irrationel gruppeadfærd til hidtil usete proportioner. Det kan resultere i alt fra finansielle bobler og sammenbrud, ubegrundede Twitterstorme og ekstreme meningsbobler til politisk, social og religiøs polarisering, digital mobning og cyberangreb, som kan destabilisere grupper, samfund, demokratier, lande og kontinenter. Jo mere udbredelse af – og offentlig opmærksomhed og politisk vægt gives til – sociale medier, onlineafstemninger, og andre digitale menings- og informationsbørser, des større er muligheden for at meningsdannelsen forurenes af let spredt misinformation og junk-evidens. Samtidig faciliterer udbredelsen af informationsteknologien, at spredningen af misinformation, ubegrundede rygter og falske overbevisninger og de negative konsekvenser, der følger, rammer langt bredere og får stor gennemslagskraft. Om det er så intenderet eller ej. Når information uden forbindelse til sandhed og kendsgerninger spredes viralt, resulterer det i et fænomen, som kan kaldes en *infostorm*. Spekulation i misinformation i følgeskab med massive politiske meningsbobler, der inkluderer ikke-realiserbare løfter og et uforpligtende forhold til evidens og kendsgerninger – hvis noget forhold overhovedet – er centrale byggesten i det post-faktuelle demokrati.

De globale udfordringer, som World Economic Forum oplister, kræver alle systematisk, solidt og langsigtet samarbejde og koordination mellem lande, kontinenter og nationale såvel som globale aktører. Alternativet er, at alle ellers ender i en form for ’fangernes dilemma’, hvor hvert land kæmper for egen snævre egeninteresse og nyttemaksimering og netop derigennem generer et suboptimalt resultat hele vejen rundt.

På den modsatte side står det politiske spil i det post-faktuelle demokrati, hvor samarbejde og koordination er erstattet af ren stemmemaksimering, og hvor det at vinde flertallet er den eneste målestok for politisk succes – som et nul-sumspil, hvor den enes sejr er identisk med den andens nederlag.

Hvis politik i Storbritanniens og/eller USA afgøres af sidstnævnte, risikerer vi alle at tabe i forhold til førstnævnte behov for samarbejde og koordination. Så ender vi i problemer til halsen. Skal du forsøge at løse de store globale udfordringer i et postfaktuelt demokrati kan du lige så vel benægte, at de overhovedet eksisterer.

Skal du forsøge at løse de store globale udfordringer i et postfaktuelt demokrati kan du lige så vel benægte, at de overhovedet eksisterer

Mads Vestergaard, Vincent F. Hendricks, Rasmus K. Rendsvig, David Budtz Pedersen, Center for Information og Boblestudier (CIBS) ved Københavns Universitet

Peter Viggo Jakobsen: Trump har jo ikke leveret nogle løsninger, der kan realiseres i virkeligheden (20/11 2016)

Verdenshistorien er fyldt med statsledere, der sagde noget før valget, og som da de senere fik nøglerne til regeringskontorerne var nødt til at gøre noget andet. Peter Viggo Jakobsen tror ikke, at Trump kommer til at ændre verden i samme grad, som visse kommentatorer har antydnet.

RÆSON: Hvad er de største udfordringer for det danske demokrati i dag?

Danmark har jo den samme udfordring, som mange andre europæiske lande har i øjeblikket. Der er de gamle regeringsbærende partier, der kæmper med at få opbakning nok, til at de kan styre, uden det bliver meget fragmenteret. Så er der en tendens til, at partierne på begge yderfløje – Enhedslisten, Nye Borgerlige og Dansk Folkeparti – bliver en del af en polarisering, hvor yderfløjene bevæger sig hen mod nogle partier, der ikke går i regering, men som sidder og brokker sig over enkeltsager og andre ting. Dermed gør de det svært at regere. Derudover har man i Danmark det samme problem med EU, som man har i mange andre europæiske lande, hvor man efterhånden har en meget stor afstand mellem de partier, der går ind for, at man skal være en del af EU, og den opfattelse, der er ude i befolkningen. Så der er ved at være et stort gab mellem det, som store dele af befolkningen ser som problemet, og så det, som man forholder sig til på Christiansborg. For mig at se er det et stigende vestligt problem, at man har den her afstand mellem dem, der har siddet på magten i mange år, og dem, der udgør befolkningen. Eller dem, der i hvert fald udgør så stor en del af befolkningen, at de kan vælge alternative aktører ind, som skal være med til at træffe beslutningerne.

RÆSON: Er Trumps succes en amerikansk pendant til den frustration, man finder i Europa?

Ja, men man skal passe på med at generalisere for meget. I Europa er der en frustration i forhold til det overstatslige arbejde i EU, hvor man har nogle nationale interessevaretagelser, så frustrationerne kommer jo til udtryk på forskellig vis i Europa. I USA er det en anden problematik, for der er den hvide middelklasse blevet udhulet nedefra, og der har været en periode, hvor mange har mistet deres arbejde og mange ikke har oplevet reallønstigninger, mens de rigeste er blevet rigere. Så man har både en polarisering af samfundet og en middelklasse, der er blevet presset rigtig hårdt. Det er jo den middelklasse, der kunne have et job, styre en sygeforsikring og sende deres børn i skole, som i høj grad nu oplever, at det ikke længere kan lade sig gøre på samme måde. Det er jo derfor, at de i frustration har stemt på Trump, fordi de har mistet tilliden til den eksisterende politiske klasse.

Trump har jo ikke leveret nogle løsninger, der kan realiseres i virkeligheden, og det bliver dybt interessant at se, hvordan han vil leve op til de løfter, han har givet befolkningen. Nogle af løfterne er abstrakte. Det handler om at gøre USA stort igen og sørge for, at deres fjender frygter USA igen, og det kan man jo gøre på mange måder. Men i forhold til de konkrete ting, som muren til Mexico, så bliver det svært. Samtidig har han jo sagt en masse andre konkrete ting som reparation af veje, styrkelse af infrastrukturen, etableringen af rørledningen fra Alaska og styrkelse af kulindustrien, som han kan gå ud og vise, at han sætter gang i. Uanset hvad vil der dog være en række løfter, som ikke kan realiseres. Den kinesiske mur ved grænsen til Mexico vil jeg se, før jeg tror det. Der er også nogle løfter om at skaffe jobs tilbage til amerikanerne, som han også kan få svært ved at realisere, for selvom man flytter industrien tilbage til USA, så vil meget af arbejdet være automatiseret ved brug af flere robotter, og dermed vil man ikke kunne generere den mængde job, som man traditionelt havde i Detroit og andre steder. På den måde får han altså store problemer med at leve op til sine løfter. Dermed bliver spørgsmålet, hvordan vælgerne vil reagere på det.

RÆSON: Hvordan skal Europa imødekomme den nye præsident Trump?

I første omgang er vi jo nødt til at finde ud af, hvad han egentlig vil. Hvis han ikke synes, at der skal laves en frihandelsaftale, kan EU jo ikke gøre så meget ved det. Omvendt kan man spørge, om EU selv vil være i stand til at stemme en frihandelsaftale igennem. Hvis ikke kan det jo alligevel ikke lade sig gøre.

Hvis Trump sætter sine alliancer over styr, så leder han heller ikke længere en stor global nation

Det store spørgsmål er, hvor meget Trump ødelægger for EU. Der, hvor man vil se en større og direkte effekt af ham, vil være i NATO-sammenhæng, hvor USA er medlem. Her er det ret tydeligt, at han i hvert fald vil stille krav om, at de europæiske lande kommer til lommerne og betaler noget mere. Spørgsmålet er dog også, om han vil have de europæiske lande til at lave nogle typer operationer, som de ikke har særlig meget lyst til at lave, eller som typisk ikke har ligget i NATO's regi. Han har jo snakket om, at det burde være NATO, der fører krig imod Islamisk Stat i stedet for en koalition ledet af USA, og der må vi så se, hvor håndfaste krav, han ender med at stille. Her tror jeg dog også, at han igen bliver ramt af virkeligheden, så kravene i sidste ende bliver meget udvandede. Det ændrer dog ikke ved, at det snarere er NATO, der skal forholde sig til Trump, end det er EU, selvom det er klart, at hvis han begynder at slagte det frihandelssystem, vi kender, så vil det have konsekvenser for EU. Men nu er EU jo altså heller ikke verdensmester i frihandel. De er verdensmestre i at beskytte egne markeder og samtidig styre adgangen til markeder, som vi ikke har meget at gøre med. Vores handelsaftaler med Afrika er jo eksempelvis meget asymmetriske på den måde, at de afspejler, at EU havde de største muskler i de forhandlinger. På den måde vil USA jo gøre noget, der minder om det, EU tidligere har gjort.

RÆSON: Hvordan kommer Trump til at reagere på de politiske realiteter?

På det militære område har jeg svært ved at se, at der skulle ske de store revolutioner. Han går rundt og siger, at de andre lande skal gøre mere, og det gælder både i Asien og Europa, men hvis han sætter sine alliancer over styr, så leder han heller ikke længere en stor global nation. USA kan hævde sig militært globalt, fordi man har et tæt samarbejde med nationer over hele kloden. Det gælder i Asien såvel som Europa. Hvis man ødelægger de to alliancesystemer, så mister USA sin position i Asien, for så bliver de andre lande nødt til at forholde sig til Kina på en helt ny måde. Nogle vil så nok gøre mere for at slikke Kina bagi og affinde sig med en ny sherif i byen, som er kinesisk.

Hvis amerikanerne omvendt holder fokus i Asien, så vil de have mulighed for at modstå det kinesiske pres, så hele den fremtidige internationale situation vil afhænge af, om USA vil fastholde deres nuværende politik eller gøre noget andet. Jeg tror, at når de gør regnebrættet op, så vil de finde ud af, at de ikke har så mange alternativer. Man kan godt have nogle variationer. Man kan godt have et skift i retorik, som vi så mellem Bush og Obama, men substansen i politikken er nødt til at være nogenlunde den samme. Amerikanerne er nødt til at blive ved med at signalere til deres asiatiske allierede, at de bakker dem op, hvis kineserne laver narrestreger, og på samme måde er USA nødt til at sige til sine europæiske allierede, at hvis der bliver ballade med Rusland, så kan I regne med os.

Jeg tror, at han bliver fanget af virkeligheden, og jeg tror ikke, at han har så store frihedsgrader på det forsvars- og sikkerhedspolitiske område

Det, der nok vil ske, er, at Trump vil prøve at hæve prisen for, at amerikanerne så kommer, men grundlæggende tror jeg ikke på, at der bliver lavet det store om, for så ramler hele den amerikanske verdensorden, og så bliver det umuligt for Trump at leve op til sit valgløfte om, at han skal gøre 'America great again'. Det kan man nemlig ikke gøre, hvis man ikke har nogle allierede at samarbejde med, og det er altså også svært at lede, hvis man ikke har nogen, der følger efter. Jeg tror, at han bliver fanget af virkeligheden, og jeg tror ikke, at han har så store frihedsgrader på det forsvars- og sikkerhedspolitiske område.

RÆSON: Hvor presset vil Danmark så blive på forsvarsbudgettet?

To procent er hamrende urealistisk på den korte bane, og det afhænger jo ikke bare af, hvad han siger. I øjeblikket render alle jo rundt i Danmark og andre lande og siger, at nu bliver man nødt til at gøre mere ved forsvarsbudgettet. Sjovt nok er det dem, der gerne ville gøre noget ved forsvarsbudgettet, inden Trump kom til, som siger det endnu højere nu. Det interessante sker dog hos dem, der hidtil har været totalt imod, og her tænker jeg ikke på Enhedslisten og Alternativet, for de vil altid være imod. Men ser man på meldingerne fra Radikale Venstre og nogle af de radikale som jeg har talt med de seneste dage var af den opfattelse, at NATO-kontingentet steg da Trump stemplede ind, og det er så en pris, man er nødt til at betale. Derfor kan jeg godt forestille mig, at Socialdemokratiet og De Radikale erkender, at de er nødt til at bruge lidt flere penge på forsvaret, end de egentlig havde tænkt sig. Så der kan godt komme en slags Trump-effekt, som betyder, at vi bruger lidt flere penge på det næste forsvarsforlig, der skal forhandles på plads, inden vi egentlig ved, hvad Trump kommer til at stå for. Det, der så bliver afgørende for, hvor mange penge vi bruger i næste forlig, er, hvilken politik han fører. Hvis det viser sig, at Trump bliver ramt af virkeligheden, og han må forholde sig til kriserne på samme måde som alle hans forgængere, så er der jo ingen, der gider bruge flere penge på forsvaret. Så beviser det jo bare, at amerikanerne godt nok kan sige en masse sjove ting, men altid kommer til sidst, som de plejer. På den måde kan der komme en kortvarig effekt, men den langsigtede effekt afhænger af Trumps handlinger. Han er nødt til nu at fylde sine mange mærkelige ord op med handlinger, så man kan se, hvilken vej vinden blæser.

Rusland er ingen militær trussel. Alle, der bliver ved med at rende rundt og prøve at puste den ballon op til noget, tager fejl, hvis de da selv tror på det

RÆSON: Kan Danmark blive ved med at have fokus på fjerne brændpunkter, når vi ser Putin agere, som han gør?

Rusland er ingen militær trussel. Alle, der bliver ved med at rende rundt og prøve at puste den ballon op til noget, tager fejl, hvis de da selv tror på det. Indimellem er det svært ikke at få den tanke, at de godt selv ved det, men prøver at tale forsvarsbudgettet op. Så længe NATO's nuværende politik bliver implementeret, så længe vi bakker op om den og sender nogle soldater til de baltiske lande, som træner og står i beredskab, så kommer der ikke til at ske mere. Til gengæld kommer det til at lægge ret meget

beslag på vores hær, som jo i høj grad skal levere den her tilstedeværelse. Hærens evne til at deltage i operationer længere væk vil på den måde blive reduceret. Hvis man vil fastholde hærens evne til at operere fjernliggende steder, så er man nødt til at gøre hæren en smule større, men man er stadig nødt til at tænke på, hvad det er for en strategi, vi har ført. Vi har ført den strategi, at vi har bakket op om amerikanerne der, hvor de mente, at der var behov for det. Nu siger amerikanerne, at vi skal gøre noget mere på østfronten, og så gør Danmark noget mere på østfronten. Hvis amerikanerne så om lidt ringer og siger, at de godt kunne tænke sig nogle fly og skibe, der skal gøre noget et andet sted, så er jeg ret overbevist om, at uanset hvilken regering vi har, så vil de sende nogle fly og skibe derhen. Jeg tror sådan set, at den danske politik på området vil fortsætte i sit nuværende spor, og den vil kun ændre sig, hvis Trump viser sig at være fuldstændig udenfor skiven i forhold til det, vi har set tidligere amerikanske administrationer gøre. I det tilfælde vil vi blive nødt til at revurdere vores politik og se på, hvem vi så skal alliere os tættere med i Europa, men så længe vi bliver ved med at tro på, at det giver mening at følge den nuværende USA-orienterede politik, så vil vi gøre det.

RÆSON: Hvad skal Jens Stoltenberg, NATO's generalsekretær, gøre for at sikre sine interesser?

Han skal synge med på den sang om, at europæerne skal bruge flere penge på forsvarsbudgetterne, og den sang har han jo i forvejen sunget lige siden, han kom til. Den sang Anders Fogh Rasmussen før ham, og før Fogh sang man den også i NATO. Den her diskussion er jo gammel, og der er ikke noget nyt i, at amerikanerne vil have, at europæerne løfter mere og gør mere. Det nye er, at der nu er en amerikansk præsident, som vi ikke kan læse og forstå, og som vi ikke aner, hvad kan finde på. Sådan en mand er jo farlig og uberegnelig. Tænk, hvis han mener det alvorligt, når han siger, at han vil trække de amerikanske tropper hjem. Det er der ingen tidligere præsident, der har kunnet sige på en måde, så vi faktisk troede på det. Det kan Trump indtil videre. Derfor har Stoltenberg lige fået medvind på cykelstien. Det er lige blevet nemmere for ham at gå rundt til de allierede og sige, at de er nødt til at gøre de ting, I har lovet, for ellers kommer Trump og æder jer. Så tager Trump hjem, og så kan I ikke længere beskytte jeres land. På den måde har han lige fået et lettere job. Han så en smule bekymret ud, da han gav sin første tale og fremførte sin reaktion på valget af Trump, men en kynisk og hård analyse er, at han lige har fået det nemmere, end han er vant til.

Hvis man fjerner USA fra NATO, så har man EU tilbage, og så kommer der altså blus på det forsvars- og sikkerhedspolitiske samarbejde i EU og så ryger forbeholdet

RÆSON: Hvordan er de politiske muligheder i Danmark for at reagere på Trumps krav om flere penge til NATO?

Det vil der ikke være noget problem i. Man kan sagtens forklare danskerne, at to procent er det, der skal til. Det er jo ikke befolkningen, der siger, at de ikke vil bruge to procent. Det er de danske politikere, der indtil videre prioriterer skattelettelser og alle mulige andre mærkelige ting. Hvis der lige pludselig opstår en reel situation, hvor der rent faktisk er problemer med russerne, hvilket der virkelig vil være, hvis vi ikke kan ringe til amerikanerne, så bliver vi jo nødt til at bruge mere end to procent på forsvaret. Og så tror jeg, at det rent faktisk vil komme til at ske. Hvis man fjerner USA fra NATO, så har man EU tilbage, og så kommer der altså blus på det forsvars- og sikkerhedspolitiske samarbejde i EU og så ryger forbeholdet. Så er jeg ret sikker på, at Gud og hver mand – inklusiv Dansk Folkeparti – vil acceptere, at man går ind og gør noget nyt. Det nemmeste i den situation vil være, at lade EU opsuge NATO og køre videre på den måde. I det tilfælde vil Danmark være nødt til at være en fuldbyrdet del af projektet. I

forhold til de to procent, så ser jeg altså ikke noget folkeligt problem, men udelukkende et politisk problem, fordi politikerne hellere vil bruge penge på noget andet. Det kan man jo altså ikke fortænke dem i, så længe der ikke er et regulært behov for at bruge to procent, men det vil der komme, hvis amerikanerne tager hjem.

RÆSON: Er der andre utilsigtede konsekvenser i forbindelse med præsident Trump?

Det første jeg må sige igen og igen er, at man altså lige skal tage en slapper og en kop kaffe. Lad os nu lige se, hvad han gør. Én ting er, at han har sagt alle de her mærkelige ting, men noget andet er, hvad han kommer til at gøre, når han rent faktisk får ansvaret og skal træffe regulære beslutninger. Verdenshistorien er fyldt med statsledere, der sagde noget før valget, og som da de senere fik nøglerne til regeringskontorerne var nødt til at gøre noget andet. Jeg tror ikke, at han kommer til at ændre verden i samme grad, som visse kommentatorer på det sidste har antydnet. Derfor tror jeg, at det her bliver en korrektion mere end en revolution, for der kommer til at ske justeringer i forhold til den amerikanske politik, vi kender. Det kan godt være, at der vil ske store ting på klimaområdet og andre meget ideologiske ting, og måske også i forhold til frihandel, det har jeg ikke så meget forstand på, men umiddelbart tror jeg nu heller ikke, at han bare kan opsig alle de her aftaler fra den ene dag til den anden, fordi de store amerikanske virksomheder og den amerikanske våbenindustri vil være på nakken af ham, hvis han begynder at realisere alle de her ting. Derfor tror jeg ikke, at det i realiteten vil kunne lade sig gøre.

Verdenshistorien er fyldt med statsledere, der sagde noget før valget, og som da de senere fik nøglerne til regeringskontorerne var nødt til at gøre noget andet. Jeg tror ikke, at Trump kommer til at ændre verden i samme grad, som visse kommentatorer på det sidste har antydnet

Vi er nødt til at vente og se på, hvilke reelle beslutninger han tager, og hvordan han vælger at regere. Derefter kan vi begynde at tage bestik af, hvordan tingene vil udvikle sig. I øjeblikket render vi alle sammen rundt og siger en masse om noget, vi ret beset ikke kan sige særligt meget om, fordi manden har vist sig at være uberegnelig. Det, man må gøre i stedet for, er at ignorere Trump og i stedet se på, hvor stort handlerummet er for en amerikansk præsident. Hvor mange ting kan en amerikansk præsident flytte på fra den ene dag til den anden? Når man kigger på de nationale begrænsninger, der ligger i den måde, det amerikanske system er bygget op på, og de blokeringer, der ligger i det internationale system, så er råderummet altså ikke halvt så stort, som det er blevet fremstillet, siden han blev valgt. Så jeg foreslår, at man slår koldt vand i blodet og lige ser, hvordan det her kommer til at gå.

RÆSON: Hvordan ser verdenssituationen ud i fremtiden, når man betragter udviklingen i de populistiske strømninger og krigen i Syrien?

Det er godt nok synd for de 15 millioner mennesker i Syrien, der er blevet berørt af det her, og det har haft en vis effekt på områderne, men hvis ikke det var fordi, der er 1,5 millioner syrere, der har søgt asyl i Europa, ville vi være hamrende ligeglade, og så ville det ikke have de store konsekvenser. Hvis man tager helt op i helikopteren, så er der jo ikke noget af det her, der vælter det system, vi kender. Det mest bekymrende er, hvis EU's samarbejde skvatter sammen indefra, fordi vi ikke selv kan finde ud af at håndtere vores interne problemer omkring flygtninge og indvandrere, der sættes på spidsen af Syrien-konflikten og andre konflikter, men som ikke er noget nyt fænomen.

Den anden store udfordring er, hvordan vi skal skrue euroen sammen, så de sydeuropæiske lande faktisk er i stand til at konkurrere, tjene nogle penge og sende nogle folk i job. Det ser jeg stadig som hovedudfordringen. Alt det andet, der springer op hist og her, er altså ikke så afgørende, som det bliver gjort til. Hvis vi ser på det forsvars- og sikkerhedspolitiske område, så ser vi, at antallet af krige generelt er faldende og har været det siden starten af halvfemserne. Det er stadig den tendens, vi ser. Vi ser også, at antallet af folk, der slås ihjel af krigsrelaterede årsager, er faldende. I forhold til de store strømninger sker der ikke så meget.

Den tendens, jeg til gengæld synes, at man skal have meget fokus på, er, at staterne igen begynder at tænke lidt protektionistisk (...) Hvis den økonomiske interdependens falder væk, så vil risikoen for, at stormagter kommer i krig igen, vokse

Den tendens, jeg til gengæld synes, at man skal have meget fokus på, er, at staterne igen begynder at tænke lidt protektionistisk. Det er jo ikke kun Trump, der gør det. Det gør man også i Europa, og der er andre, der har samme tilgang til det. Hvis den tendens slår igennem sammen med en teknologisk udvikling, som betyder, at man ikke behøver at gøre hele verden til sin produktionshal, men snarere kan holde produktionskæden i en regional eller national kontekst, så kan det være med til at styrke en retning, hvor den økonomiske interdependens bliver mindre. Hvis det sker, så kan det have nogle store konsekvenser forsvars- og sikkerhedspolitisk, for det er den interdependens mellem stormagter som Kina, USA, Europa og Rusland, som sammen med atomvåben gør, at det ikke længere kan lade sig gøre at slås for alvor. Hvis den økonomiske interdependens falder væk, så vil risikoen for, at stormagter kommer i krig igen, vokse. Det er potentielt farligt, men indtil videre ved vi ikke, hvor langt den her tendens vil gå. Slår den igennem, vil det skabe en ny situation, men jeg vil stadig se det, før jeg tror det.

RÆSON: Hvordan kommer krigsførelse til at ændre sig i forhold til de her ting?

Det giver ikke nogen ny udvikling. Vi ser jo, at der er stadig større dele af kloden, hvor krig mellem stater ikke længere forekommer tænkeligt. Det gælder Vesteuropa, Australien, New Zealand og det gælder Japan, Sydamerika og Nordamerika. Vi har til gengæld nogle konfliktfelter fra Marokko over Nordafrika til Mellemøsten og videre til Pakistan og Afghanistan, hvor krig er et problem, og det er noget, vi må forholde os til. For det er lande, hvor staterne mister kontrollen, at grupper som al-Qaeda, al-Shabaab, Boko Haram og Islamisk Stat kan vokse frem og vinde kontrol og sige, at nu er det dem, der bestemmer, og nu skal tingene gøres på en ny måde. Vi har altså nogle zoner med ustabilitet, som vi er nødt til at forholde os til. Det er dog ikke det samme som at sige, at hele verden er ved at brænde sammen, for størrelsen på de her områder, der ikke fungerer, er altså ikke markant voksende. Her sker der ikke noget nyt, men der sker noget nyt i forhold til større stater, der begynder at kombinere de midler, de har til rådighed, på en ny måde. Cyber gør selvfølgelig også, at krig kan gennemføres på en ny måde, men i bund og grund ser jeg heller ikke der nogle store skift. Der er ikke noget, der har ændret sig i nyere tid. Alt, hvad vi har lavet krigsmæssigt siden Murens fald, har været at gå ind i stater, der ikke fungerede eller var ved at gå fra hinanden. Den sidste rigtige krig, er vel krigen mellem Irak og Kuwait, hvor amerikanerne gik ind og sagde, at Irak skulle ud af Kuwait igen. Det var en klassisk aggressionskrig, der handlede om territorier. Siden da har vi ikke set ret meget af den slags, og det forventer jeg heller ikke, at vi kommer til fremover.

RÆSON: Hvordan ser krigen mod Islamisk Stat ud med Trump ved magten?

Trump gør på ingen måde nogen forskel. Den mand vil føre præcis den samme politik, som Obama har ført, og med lidt held er Islamisk Stat som territoriell gruppe allerede væk, inden han bliver indsat. Jeg ser overhovedet ikke, at det får nogen som helst konsekvens. Og hvis man spørger, om det ser anderledes ud, fordi han vil samarbejde med russerne og Assad, så siger jeg, at det gjorde Obama-administrationen i forvejen de facto ved at undlade at blande sig på slagmarken. Det kan godt være, at man sagde, at det ikke var så rart, det der foregik i Aleppo, men man gjorde ikke noget for at forhindre det eller påvirke det, så de facto kommer han også til at føre den samme politik der. Jeg kan sådan set ikke rigtig se nogen substansforskelle på Obama og den linje, vi må forvente, Trump kommer til at følge. Der er stor forskel i retorikken, men der er ingen forskel i indholdet.

Interview af Max Quorning

Peter Viggo Jakobsen, Ph.d., er lektor ved Institut for Strategi, Forsvarsakademiet, og professor (deltid) ved Center for War Studies, Syddansk Universitet

Max Quorning (f. 1995) er uddannet IBDP i 2014 fra United World College RCN i Norge. Tidligere formand for Ungdommens Kommunestyre i Fjaler Kommune (Norge) og medlem af chefredaktionen ved IPmonopolet (Københavns Universitet). Studerer bachelor i statskundskab ved Københavns Universitet.

Peter Nedergaard: Trump har en filosofi – patriotisk liberalisme (8/12 2016)

Medierne kan give indtrykket af, at Donald Trumps politik vil være fuldstændig tilfældig og hovedløs. Det er sandsynligt, at Trump, som forholdsvis ny i politik, måske ikke har præcise politiske forslag på alle hylder. Det betyder imidlertid ikke, at Trumps politik er uden linje.

Den amerikanske kommentator Joshua Mitchell har for nylig i tidsskriftet Politico fremhævet i hvert fald seks konkrete idéer, som kan destilleres af Trumps taler og forslag indtil nu: 1) Grænser betyder noget, 2) immigrationspolitik er et meget vigtigt emne, 3) nationale interesser skal tælle mere (på bekostning af såkaldt universelle interesser), 4) mere entreprenørskab i erhvervslivet, 5) øget politisk decentralisering, og 6) politisk korrekthed skal afvises på det bestemteste og under enhver form.

Hans idéer udgør et mønster, der peger særligt mod en af Trumps forgængere: Andrew Jackson (præsident 1829-1837).

Den franske iagttager Alexis de Tocqueville påstod i klassikeren 'Demokrati i Amerika' (1835), at USA blot viser europæerne et spejlbillede af deres egen fremtid. Også på den baggrund er det værd at undersøge, om der måske trods alt skulle være en vis ideologisk sammenhæng i Trumps hidtidige udmeldinger. Det ER der. Hans idéer udgør et mønster, der peger særligt mod en af Trumps forgængere: Andrew Jackson (præsident 1829-1837).

I kontakt med folket

Som præsident anlagde Jackson den såkaldte jacksonisme eller det 'jacksonske demokrati', der prægede amerikansk politik i flere årtier efter. I Jacksons tid var USA ikke en global spiller, idet man selv via Monroedoktrinen fra 1823 havde afgrænset landets interessesfære til Nord- og Sydamerika. Derfor er det på indenrigspolitikken, der kan vise sig fælles gods. Og flere af Trumps idéer minder om idéerne hos Jackson (der i øvrigt også blev spejlet i Tea party-bevægelsen). Man kan forsigtigt kalde den ideologiske fællesnævner for de to 'patriotisk liberalisme', hvor patriotismen angår beskyttelsen af amerikanske interesser og værdier, mens liberalismen dækker over deregulering, afbureaukratisering, decentralisering og skattenedsættelser.

Allerede før Jackson blev præsident, fik han skabt sig en større formue som juridisk rådgiver, plantageejer og handelsmand. Hans rigdom betød dog ikke, at han ikke havde stor føling med, hvad den almindelige amerikaner gik rundt og tænkte. Som der står i Salmonsens Konversationsleksikon fra 1922: Jackson "valgtes i 1828 og paa ny i 1832 som den første Præsident fra "Vesten" og stod ved sit "folkelige" Væsen og sin Mangel paa dybere Indsigt i stærk Modsætning til sine fintdannede Forgængere". Og en betydelig del af Jacksons styrke bestod netop i fornemmelsen af "The Common Man" i USA, som i øvrigt hverken dengang eller i dag har noget imod, at folk er rige. Derimod har denne gruppe altid haft noget imod 'de fine og dannede' – især, hvis de bliver opfattet som nedladende over for de almindelige mennesker.

Efter valget i 1828 indførte Jackson også det såkaldte spoils-system, idet han som præsident fyrede 252 af de 612 offentligt ansatte, der udgjorde den daværende centraladministration (og som havde tjent under den tabende præsident John Quincy Adams). I stedet indsatte Jackson sine egne mænd på alle de vigtige poster. Jackson anså spoils-systemet som en måde, hvorpå man kunne undgå magtmisbrug. Han var overbevist om, at enhver borger med god vilje kunne varetage et job som embedsmand, hvorimod

livstidsansættelse i det offentlige var direkte korruperende, og at en løbende udskiftning af medarbejderstaben derfor kun gav sund konkurrence. I alt blev der afskediget omkring 2.000 embedsmænd i den offentlige sektor i 1829-30 mod kun i alt 74 i de foregående 40 år. Jackson vendte sig også mod enhver form for privilegier til udvalgte grupper i samfundet og spillede dermed i høj grad sammen med den egalitære grundstemning i USA, som Tocqueville havde skildret rosende. Trump lover at ville ”drain the swamp and reduce the corrupting influence of special interests on our politics”, hvad Andrew Jackson nærmest kunne have formuleret på samme vis.

Gennemførelsen af præsidentviljen var med andre ord et udslag af et ønske om at tage magten fra Washingtoneliten for at give den tilbage til landmændene, håndværkerne og arbejderne, som til gengæld støttede ham.

Jackson var kendt for sit direkte sprog – ’straight talk’ – som kunne virke provokerende og grovkornet, men appellerede til befolkningens brede lag, hvor den slags ofte betragtes som et udtryk for større ærlighed. Han fremhævede ’The Common Man’ som selve ryggraden i det amerikanske samfund. Da den amerikanske højesteret dømte til fordel for cherokeeerstammen i det sydøstlige USA, nægtede han at føre dommen ud i livet og sagde: ”John Marshall [højesteretspræsidenten] has made his decision, now let him enforce it.” Intet skulle altså stå i vejen for præsidentviljen som folkets vilje. Det lykkedes ham at få flyttet mange indianske stammer væk fra nybyggernes områder. Han anvendte også præsidentens vetomulighed mere end nogen anden præsident – præsidentmagten skulle udnyttes.

Hvordan hænger udnyttelsen af præsidentviljen til det yderste sammen med, at Jackson var stærk tilhænger af Thomas Jeffersons ønske om et decentralt politisk system? Jackson mente, at han i modsætning til visse af forgængerne faktisk talte på vegne af de brede lag i befolkningen. Gennemførelsen af præsidentviljen var med andre ord et udslag af et ønske om at tage magten fra Washingtoneliten for at give den tilbage til landmændene, håndværkerne og arbejderne, som til gengæld støttede ham.

De første 100 dage

Siden Franklin D. Roosevelt overtog præsidentposten i 1933, har det været kutymen, at præsidenten har medbragt en plan for de første 100 dage i embedet. Men Trumps plan er der ikke mange i Danmark, der har beskæftiget sig med. Den indeholder både en række hovedindsatsområder og forslag til nogle konkrete lovgivningsændringer, som skal gennemføres i samarbejde med Kongressen:

Der skal ske en begrænsning af ’magtmisbruget’ i Washington D.C. Her minder Trumps syn på det politiske system meget om Jacksons. Et af Trumps indsatsområder for at begrænse ’magtmisbruget’ består i at få begrænset særinteressernes indflydelse på den politiske beslutningsproces. Han foreslår et nyt tillæg til den amerikanske forfatning, således at man kun kan være medlem af Kongressen i en begrænset periode (selvom det muligvis bliver svært at få Kongressen med).

Den anden idé indebærer, at der skal indføres et foreløbigt stop for ansættelse af flere offentligt ansatte på føderalt niveau med undtagelse af ansættelser i forsvaret, inden for politi og sikkerhed samt i sundhedssektoren. Denne idé kan muligvis gennemføres.

En tredje idé lyder, at der for hver ny regulerende lov på føderalt niveau skal afskaffes to gamle. Den massive regulering, der udgår fra hovedstaden, skal helt i den jacksonske ånd bringes under kontrol ved, at centralmagten tvinges til at lovgive mindre og endda skal rulle reguleringsomfanget tilbage. Men da Trump jo også som Jackson ved, at anvendelsen af præsidentmagten til gavn for de brede lag ofte kræver MERE lovgivning og regulering, er det langt fra sikkert, at denne idé kan gennemføres.

Den fjerde idé er en 'afkølingsperiode' på fem år, hvor tidligere valgte eller ansatte i Det Hvide Hus eller Kongressen ikke må virke som lobbyister. Dette er et angreb på privilegierne hos denne gruppe, men noget, han sandsynligvis vil kunne komme igennem med.

Den femte idé drejer sig om et permanent forbud mod, at ansatte i Det Hvide Hus på noget tidspunkt må udøve lobbyisme på vegne af udenlandske regeringer. Her ses en tydelig patriotisme træde frem. Idéen vil muligvis kunne gennemføres, selvom lobbyismens kilder ofte kan være svære at spore.

Endelig indebærer den sjette idé i 100-dagesprogrammet et forbud mod, at udenlandske lobbyister anvender midler med henblik på at påvirke amerikanske valg. Det ville fx have ramt Novo Nordisk, som anvendte store beløb for at få vælgerne i Californien til at afvise et forslag om maksimumpriser på medicin (ved folkeafstemningen, der også fandt sted 8/11). Problemet med idéen er, at det kan være svært at skelne mellem udenlandske og indenlandske lobbypenge. Hvad gælder fx, hvis selskaber er delvist ejede af amerikanske interesser eller har amerikanske datterselskaber?

Farvel til de bedrevidende – goddag til arbejderne

Trump's holdning til de amerikanske arbejdere ligner på mange måder Jacksons fokus på nybyggerne. I begge tilfælde drejer det sig (i hvert fald retorisk) om at fremme interesserne for 'The Common Man'.

Et af Trumps indsatsområder i de første 100 dage drejer sig således om seks såkaldte actions for at beskytte amerikanske arbejdere. Trump har helt korrekt anerkendt, at der er et solidt vælgerpotentiale i den hvide amerikanske arbejderklasse, der ganske vist betragter sig selv som en del af middelklassen og bestemt ikke som en del af 'de fattige', som har fået Demokraternes store opmærksomhed i de seneste årtier. Som professor Joan Williams fremhævede i en artikel i Harvard Business Review appellerer Trumps lige ud af posen-retorik i høj grad til USA's hvide arbejderklasse, der er træt af politisk korrekthed og den evindelige fokusering på racespørgsmål i amerikansk politik, fordi man betragter det som et udslag af social nedlædighed fra de 'bedrevidende' og veluddannedes side. I stedet har man herfra i årevis ønsket det politiske fokus på stabile jobs og en ordentlig indtægt, som Trump leverer. Den amerikanske socialpsykolog og New York University-professor Jonathan Haidt har argumenteret for, at det ikke mindst er den såkaldte politiske antiracisme, som er ansvarlig for opbakningen til eksempelvis Trumps idéer.

I praksis ønsker Trump ifølge sit 100-dagesprogram for det første en genforhandling af NAFTA (frihandelsaftalen mellem USA, Canada og Mexico), fordi den angiveligt skulle have været årsagen til tabet af mange amerikanske produktionsjobs, som tidligere sikrede den amerikanske arbejderklasse stabile og solide lønninger. Desuden vil USA trække sig fra den store økonomiske samarbejdsaftale – Trans-Pacific Partnership (TPP) – med en lang række stillehavslande. Og Trump vil – for det tredje – bede finansministeren undersøge, om Kina manipulerer med den kinesiske valutas værdi, således at den permanent undervurderes, hvilket stiller amerikanske varer dårligt i konkurrencen. For det fjerde vil Trump undersøge "alle urimelige udenlandske udnyttelser af de amerikanske handelsregler".

Herefter skal de bruge "every tool", som kan anvendes ifølge amerikansk og international lovgivning, for at standse udnyttelserne med det samme. Målet er at gennemføre en aktivistisk handelspolitik til fordel for den amerikanske arbejderklasse, selvom det givetvis vil komme USA's velstand som helhed til skade. Som Jackson vil Trump øge toldbeskyttelsen gennem en 'End the Offshoring Act' for at hindre, at amerikanske virksomheder fyrer arbejdere for at outsource produktionen til tredjelande, hvorfra de producerede varer derefter kan indføres toldfrit i USA.

Præcis som for Jackson er USA's interesser altid primære – vigtigere end de universelle interesser (som Jackson end ikke overvejede at tage hensyn til).

Samtidig vil Trump ophæve restriktionerne for udnyttelsen af eksisterende energireserver i USA – bl.a. skiffergas, olie, naturgas og såkaldt rent kul. Han vil også tillade en række energi-infrastrukturprojekter, som har været blokeret af miljøhensyn – fx Keystone Pipeline-projektet. Generelt er Trump skeptisk over for den internationale klimapolitik, selvom der stort set er klimavidenskabelig konsensus om at udpege menneskeskabte klimaforandringer som en alvorlig trussel mod klodens bæredygtighed. Den konsensus har Trump imidlertid valgt at nedprioritere til fordel for energijobs. Den amerikanske arbejderklasse er efter alt at dømme enig i prioriteringen. Trump vil også stoppe betalingen til FN's klimapolitik og i stedet anvende midlerne til at forbedre USA's eget vandmiljø og USA's miljøpolitik. Præcis som for Jackson er USA's interesser altid primære – vigtigere end de universelle interesser (som Jackson end ikke overvejede at tage hensyn til).

For Trump er målet: fire pct. økonomisk vækst og 24 mio. jobs. Det skal nås med hans økonomiske plan, der har titlen 'Middle Class Tax Relief and Simplification Act'.

Under Jackson gik økonomien frem med stormskridt og oplevede efter alt at dømme (statistikken dengang var ikke optimal) vækstrater, som ikke var set tidligere i amerikansk historie. For Trump er målet: fire pct. økonomisk vækst og 24 mio. jobs. Det skal nås med hans økonomiske plan, der har titlen 'Middle Class Tax Relief and Simplification Act'. Midlerne er – foruden en del af de nævnte tiltag – massive skattelettelser, der især skal gavne middelklassen, som den amerikanske arbejderklasse henregnes til.

På uddannelsesområdet vil Trump satse på at forbedre erhvervsskolerne og de tekniske skoler, som ikke mindst den amerikanske arbejderklasse frekventerer. Samtidig skal de to- og fireårige collegeuddannelser gøres billigere. Igen: tiltag målrettet den vælgerbase, som Trump bevidst har satset på.

Der skal samtidig sættes et andet system i stedet for 'Obamacare', der gav mange 'fattige' adgang til bedre sundhedsydelser, samtidig med at mange i den amerikanske middelklasse oplevede kraftigt stigende priser for deres sundhedsforsikringer. Især mange små erhvervsdrivende har svært ved at klare dét. Demokraterne reagerede ikke på disse problemer. Det gjorde Trump. Og han vil givetvis – med en velvilligt indstillet Kongres i baghånden – kunne ændre 'Obamacare', som han ønsker.

Færre minoritetsrettigheder, mere grænsekontrol

Et andet af Trumps indsatsområder i 100-dagesprogrammet drejer sig om at genoprette sikkerheden og styrke anvendelsen af allerede eksisterende regler i forfatningen. Målet er bl.a. en tætning af USA's grænser. Bl.a. skal der findes en erstatning for højesteretsdommer Scalia. Trump har 20 kandidater. Han vil – i stil med Jackson – inddæmme den amerikanske højesterets magt ved at sikre sig dommere, som læser den amerikanske forfatning ordret og ikke indfortolker 'alle mulige' minoritetsrettigheder i den. At den amerikanske højesteret har denne mulighed, er påvist af Stanford-professor Barry Weingast i en række klassiske artikler om emnet – og Trump vil givetvis komme i mål på dette område. Endelig vil han også begynde at udsende de mere end to mio. illegale kriminelle immigranter fra USA og fjerne muligheden for at udstede visa til personer fra lande, som nægter at tage dem tilbage – her tager han både sikkerheds- og arbejdsmarkedspolitiske hensyn i én og samme omgang.

Den meget omtalte mur mod Mexico (som allerede findes på en del af strækningen) skal hindre illegal indvandring, og greencard-bestemmelserne skal revideres, så ledige jobs i USA først tilbydes

amerikanske lønmodtagere, før der importeres arbejdskraft hertil. Endnu en gang er der tale om en lovgivning målrettet den socialgruppe, som Trump (a la Jackson) har gjort til sin vælgerbasis.

Når det gælder retspolitikken, vil Trump i øvrigt oprette en taskforce, der skal assistere det lokale politi i vanskelige sager angående narkotika og vold. Mens Demokraterne er blevet opfattet som noget tvetydige i deres støtte til politiet på det seneste, har Trump meldt entydigt ud om sin støtte. Den utvetydighed har givetvis god resonansbund i forhold til den gruppe vælgere, som han gerne vil nå.

Rødder i historien

Verden er en anden end under Jackson: USA er i dag en del af en globaliseret økonomi. Men som eksemplerne viser, har Trump altså på en række punkter jacksoniske aftryk. Med vægt på delstaternes kompetencer, vendt mod det 'magtfulde og selvtilfredse' Washington D.C. Patriotisk i anslaget – med alt, hvad dette indebærer angående grænsekontrol og protektionisme. Han anvender klassisk-liberale virkemidler som skattelettelser og deregulering og lægger vægt på at sikre og beskytte den amerikanske middelklasse og det værdimæssige kit, som en sådan beskyttelse indebærer og understøtter. Nogle har gerne villet fremstille Trumps politik som blot og bar aparte. Den påstand holder ikke for en nærmere efterprøvning. Der er også en ideologisk linje – med rødder i den amerikanske historie – som man naturligvis kan være både enig eller uenig i.

Peter Nedergaard (f. 1957) er professor i statskundskab, Københavns Universitet.

Philip Chr. Ulrich: Hvad vil Trump med 'Mad Dog' og andre generaler i Det Hvide Hus? (7/12 2016)

Han er kendt under øgenavne som "Mad Dog", "Chaos" og krigermunken. Men Donald Trumps valg til ny forsvarsminister er mere komplekst, end hans øgenavne lægger op til. Som chef for Pentagon kan general James Mattis komme til at få en central betydning for amerikansk sikkerhedspolitik under præsident Trump. Meget kommer dog an på resten af det hold, Trump skal sætte.

Ved et vælgermøde i Cincinnati den 1. december bekræftede Donald Trump, at han vil nominere den pensionerede general 'Mad Dog' James Mattis til posten som forsvarsminister i hans kommende regering. Mattis skal nu igennem en bekræftelsesproces i Senatet, som skal godkende hans udnævnelse som en del af det amerikanske checks-and-balances system. Men hvem er manden med de mange øgenavne egentlig?

Mattis begyndte sin karriere i det amerikanske marinekorps i 1969 og gik på pension i 2013. I de mellemliggende år havde han blandt andet ledt soldater i kamp i Golfkrigen i 1991, invasionen af Afghanistan i 2001 og Irak i 2003. Derudover var han chef for NATO's Allied Command Transformation fra 2007-2009 og US Central Command fra 2010-2013, hvor han var chef for amerikanske operationer i hele Mellemøsten.

Valget af en pensioneret general til at lede Pentagon er et usædvanligt valg, idet det bryder med mange årtiers tradition for ikke at lade en militærmand varetage denne post. Sidst det skete, var i 1950, da man udnævnte George C. Marshall til posten. Lovgivningen dikterer også, at der skal gå mindst syv år, fra en officer er pensioneret, til han kan komme i betragtning til posten, medmindre Kongressen giver særlig tilladelse. Dette vil være tilfældet for Mattis, men alt tyder dog på, at det vil kunne lade sig gøre.

Valget af en pensioneret general til at lede Pentagon er et usædvanligt valg, idet det bryder med mange årtiers tradition for ikke at lade en militærmand varetage denne post

General James Mattis er kendt som en strategisk tænk, som siger sin mening og altid har sine soldaters interesser for øje. Hans berømmelse kommer bl.a. af kontroversielle citater som hans retningslinje til sine soldater ved invasionen af Irak i 2003: "Be polite, be professional, but have a plan to kill everybody you meet." Hans omsorg for sine soldater er også legendarisk og har givet ham en legendestatus, som i foråret 2016 ledte til, at konservative kræfter prøvede at få ham til at stille op til præsidentvalget enten som republikaner eller uafhængig.

Men Mattis er en mere kompleks person, end man får indtryk af, hvis man bare læser citaterne, han er kendt for og skuer den "gale hund" på hårene og på hans øgenavn "Mad Dog".

Han er kendt for at læse meget og have en stor bogsamling. En belæst og eftertænkning person. Betydningen af at læse meget forklarer Mattis selv: "The problem with being too busy to read is that you learn by experience (or by your men's experience), i.e. the hard way. By reading, you learn through others' experiences, generally a better way to do business, especially in our line of work where the consequences of incompetence are so final for young men."

Under invasionen af Irak gik han da også rundt med en bog af den romerske kejser Marcus Aurelius for at minde sig selv om, at de udfordringer, en moderne leder stod overfor, ikke var nye, men havde eksisteret i mange hundrede år.

Trump og generalerne

Hvorfor har Trump så valgt at nominere en general til posten som forsvarsminister, når der ikke har været en tidligere officer på posten siden 1951?

For det første kan det være af ren politisk nødvendighed. Feltet af kvalificerede kandidater har været ret snævert for den kommende præsident, idet mange af de udenrigspolitiske eksperter i det republikanske parti tog afstand til Trump under valgkampen. Det har mange på Trumps overgangshold svært ved at tilgive, og derfor har man søgt udenfor de traditionelle kredse. Det spiller også ind i Trumps løfte om at ”drain the swamp”, altså udpege folk som ikke er del af ”the establishment” i Washington D.C.

For at finde egnede kandidater med holdninger, som lå tæt på Trumps, og som kunne godkendes af den republikansk ledede kongres, har det været nærliggende at kigge mod tidligere militærfolk, på trods af at de også kan ses som værende en del af sumpen i Washington. Trump har peget på to tidligere generaler til centrale sikkerhedspolitiske poster i den kommende regering. Lige nu er der to yderligere i spil, med general David Petraeus i spil som udenrigsminister og general John Francis Kelly som Secretary of Homeland Security.

En del af den politiske nødvendighed af at kigge på generaler til topposterne er også, at militærfolk er mere tilbøjelige til at tjene embedet og derfor være villige til at tjene under Donald Trump. Mange republikanere vil have svært ved at se sig selv tjene Donald Trump, men militærfolk vil måske i højere grad være villige til at sætte sig ud over dette og tjene præsidenten og nationen.

Folk som Mattis og Petraeus har høj status i den amerikanske befolkning og politikerne i Kongressen, og kritikerne mener, at Trump søger at få noget af den berømmelse og popularitet til at smitte af på ham

Kritikere af Trump mener, at Trump fokuserer på militære kandidater pga. deres popularitet i befolkningen. Folk som Mattis og Petraeus har høj status i den amerikanske befolkning og politikerne i Kongressen, og kritikerne mener, at Trump søger at få noget af den berømmelse og popularitet til at smitte af på ham.

Ironien ved Trumps fascination af generaler er, at han gentagne gange under valgkampen kritiserede amerikanske generaler for at være kuede af de politiske magthavere i Washington D.C., og han truede ligefrem med at fyre den militære top i Pentagon, hvis han vandt valget.

Ligeledes gav han udtryk for mistro overfor vurderingerne fra de amerikanske efterretningstjenesters vurdering af russisk involvering i den amerikanske valgkamp. Der er altså nok lige nogle broer, som skal repareres efter januar. Om det så bliver militæret og efterretningsverdenen eller Trump selv, som skal komme de andre i møde, får vi at se.

Bidrager med erfaring og debat

Mattis vil kunne bidrage med sin enorme erfaring både fra militæret, men også fra de bonede gulve i NATO-sammenhænge og i Mellemøsten, hvor han tjente som USA's øverste militære repræsentant i regionen.

Ligeledes har han, efter han gik på pension, været tilknyttet tænketanken Center for a New American Security, hvor han har forsket i forholdet mellem det amerikanske samfund og militæret. Det giver ham en indsigt, der vil hjælpe ham i jobbet som forsvarsminister, hvor en del af opgaven er at fastholde militærets tilknytning til befolkningen, men også at sikre folkets opbakning til militæret.

Med den baggrund vil han have erfaring at trække på, når han skal samarbejde med USA's mange allierede i forhold til håndteringen af Rusland, samt kunne give perspektiv til diskussionerne om den omlægning af strategien mod Islamisk Stat, som Donald Trump har lagt op til under hele valgkampen.

Trump har flere gange talt positivt om den russiske præsident og understreget muligheden for samarbejde mellem de to lande. I modsætning til det står Mattis der ser Rusland som en central trussel mod amerikanske interesser og mod NATO

Han er enig med den kommende præsident i kritikken af den atomaftale, som præsident Obama har forhandlet med det iranske regime for at standse landets atomprogram. Da han var chef for US Central Command, kritiserede Mattis forhandlingerne med Iran, da han mente, at problemerne med Iran rakte langt ud over landets atomprogram, og at disse blev underspillet for meget under forhandlingerne om en aftale. Hans skarpe kritik førte i 2013 til, at han blev afsat fra jobbet ved Central Command. Dermed får Trump en støtte til at revurdere aftalen med Iran og undersøge, hvilke muligheder USA har for at presse iranerne yderligere.

Hvor den kommende præsident kan finde en samarbejdspartner i Mattis ift. Iran, så er den tidligere general langt mere skeptisk overfor Rusland. Trump har flere gange talt positivt om den russiske præsident og understreget muligheden for samarbejde mellem de to lande. I modsætning til det står Mattis der ser Rusland som en central trussel mod amerikanske interesser og mod NATO. Derfor vil der kunne komme debat om håndteringen af Rusland og NATO i præsidentens nationale sikkerhedsråd, da den kommende nationale sikkerhedsrådgiver Michael Flynn er mere positivt indstillet overfor Rusland og ser et potentielt samarbejde i kampen mod Islamisk Stat.

For de europæiske NATO-allierede kan det derfor blive godt nyt, at Trump peger på Mattis som forsvarsminister, da det kan betyde en mere traditionel og forstående linje overfor NATO, end de trusler, vi hørte fra den kommende præsident i valgkampen.

De ukendte dynamikker i kommende regering

Der er dog meget, vi endnu ikke ved om Trumps politik. Meget vil nemlig komme an på, hvordan magtfordelingen bliver i den nye regering, og hvem som kommer til at sidde og hviske præsident Trump i øret, når de sikkerhedspolitiske beslutninger skal tages. Vil det blive den nationale sikkerhedsrådgiver, pensioneret generaløjtnant Michael Flynn og vicepræsident Mike Pence, eller vil det blive forsvars- og udenrigsministrene? Svaret på dette vil afgøre, hvor meget indflydelse Mattis vil få.

Der er endnu ikke udpeget en udenrigsminister, så derfor er det svært at forudsige, hvordan dynamikken bliver mellem Pentagon og Udenrigsministeriet. Men der kan allerede være lagt i kakkellovnen til sammenstød i det nationale sikkerhedsråd med udnævnelsen af de to tidligere militærfolk og alfahanner James Mattis og Michael Flynn. Netop fordi de begge kommer fra et system, hvor de har siddet i lederroller, og fordi de har modsatrettede holdninger på flere områder, er der lagt op til, at de to kan støde sammen.

Der kan allerede være lagt i kakkelovnen til sammenstød i det nationale sikkerhedsråd med udnævnelsen af de to tidligere militærfolk og alfahanner James Mattis og Michael Flynn

Meget taler for, at Flynn og Pence vil komme til at spille en meget stor rolle i den kommende regering, idet de begge har været tætte rådgivere for Trump under hele valgkampen. Dermed har de vist sig at være loyale overfor den kommende præsident, en kvalitet som Trump sætter pris på. Også fordi mange i det republikanske parti lagde så skarpt afstand til ham. Derfor har Trump også i denne overgangsperiode forladt sig meget på en lille tæt gruppe af rådgivere, som har været loyale overfor ham. Her spiller Flynn og Pence centrale roller.

Der er altså stadig en del ting vi ikke ved om Trumps kommende regering, men valget af Mattis er godt nyt for de europæiske allierede, idet vi her får en forsvarsminister med erfaring fra NATO, og som sætter pris på, hvor central alliancen er for amerikanske interesser. Mattis kommer til at bidrage med enorm viden indenfor sikkerhedspolitik til en præsident, som ingen erfaring på området har.

Philip Chr. Ulrich er udenrigsredaktør på netmediet Kongressen.com. Han er uddannet Cand.Mag. i Amerikanske Studier fra Syddansk Universitet med speciale i amerikansk forsvars- og udenrigspolitik. Tidligere har han været ansat som fuldmægtig ved Forsvarsakademiet, og haft en internship i Lessons Learned & Development afdelingen ved Civil-Military Cooperation Centre of Excellence i Holland. Følg ham på twitter: @PC_Ulrich

Noa Redington: Læren af Trump (25/12 2016)

Trump's sejr og Clintons nederlag bliver brugt af højre og venstre til at bekræfte deres allerede eksisterende holdninger. Sandheden er mere kompleks.

Så vandt Donald J. Trump. Og tillykke med det. Altså ikke, at han blev præsident. Selvom han nok skal blive en tremendously-great-best-ever-tremendously-rich-highly-successful-best-words leder af den frie verden. Håber vi.

Men tillykke, fordi vi nu får muligheden for at læse alt det, vi vil, ind i hans sejr. Vi kan lave vores helt egen Lex Trump. For sådan er politik også. Kampen om sandheden raser fra ord til ord, og det er en kamp, hvor der sjældent bliver taget fanger. Udfaldet afgør, hvordan partierne vil gå til næste valg. Hvad kan Socialdemokratiet lære af Trumps sejr? Hvad lærer Venstre og Dansk Folkeparti? Ikke bare i Danmark, men i resten af den vestlige verden. Hvad sker der i Østrig? I Italien? I Holland, Frankrig og Tyskland til næste år? Slagsmålet er med til at forme den måde, vi ser verden gennem aviser, analyser og noget så fint som den offentlige debat.

Lige nu er den analyse, man kan trække i stort set alle automater, følgende: Trump vandt, fordi eliten har glemt almindelige mennesker og under globaliseringens hellige faner rager til sig på en måde, der ikke er set, siden grækerne plyndrede Troja. Eller som en animeret skribent på Altinget konkluderede: ”Med sin bedrevidende og teknokratiske stil – og sine forbindelser til Wall Street – blev Hillary Clinton symbolet på den hadede elite. Det er ikke så underligt, at hårdtarbejdende amerikanere bliver vrede, når hele byer går ned, fordi industrien flytter til udlandet, når der er en enorm illegal indvandring med social dumping til følge, og der hersker en kvælende politisk korrekthed. Den cocktail førte til en eksplosion, akkurat som man så det ved Brexit.”

Man fornemmer, hvordan vredens og hævnens indestængte safter siver fra hvert bogstav. Der mangler bare at stå noget om, at Hillary Clinton er such-a-nasty-woman. Men som sagt, det er den førende analyse i byen. Og ikke kun i København. Den står i Financial Times, Frankfurter Allgemeine Zeitung, The Economist, Le Monde, El País osv., osv. Den, der forklarer Trump. Brexit. Front National i Frankrig. Og nå ja, Dansk Folkepartis succes ved sidste valg. Den kan forklare alt – og det skaber tryghed i en foranderlig og forunderlig verden.

På højrefløjen er lektien klar. Opskriften på succes er en benhård udlændingepolitik, antiglobalisering, nynationalisme og en konstant latterliggørelse af alt, hvad der har et lixtal over Billed-Bladet, som værende elitært. Venstrefløjen mumler mere, men essensen er lige så klar. Vejen til sejr går gennem at tage folks bekymringer alvorligt, at sikre en mere fair omfordeling og at stå på mål for den go'e, gamle sammenhængskraft, hvilket er et andet ord for en stram udlændingepolitik. Og således kan både højrefløjen og venstrefløjen bekræfte deres syn på verdens sande elendige tilstand. De kan på belejligste vis accelerere de idéer, de har i forvejen.

En mere kompleks sejr

Men hvad nu, hvis Trumps valgsejr er mere kompleks end som så? Eksempelvis vandt Hillary Clinton et flertal af de afgivne stemmer blandt amerikanerne – faktisk over en mio. flere stemmer. Er det så, fordi majoriteten er globaliseringsfanatikere og medlemmer af elitens inderkreds? Næppe. Måske er de bare Demokrater, der synes, Hillary Clinton var den bedste kandidat. En af Trumps trumfer var, at han gjorde det bedre end sine Republikanske forgængere hos både afroamerikanerne, latinoerne og vælgerne med en asiatisk baggrund. Måske de også havde fået nok af al den klamme politiske korrekthed? Eller måske de bare var trætte af Demokraterne efter otte år med Barack Obama? Hvem ved.

Selvom demografien i princippet burde være på Clintons side med en stadig mere pluralistisk befolkningssammensætning, så er det måske bare ikke så let at være Demokrat i USA

Selvom demografien i princippet burde være på Clintons side med en stadig mere pluralistisk befolkningssammensætning, så er det måske bare ikke så let at være Demokrat i USA. Som bekendt har Republikanerne siddet massivt på Repræsentanternes Hus i 16 af de seneste 20 år. Valgsystemer betyder noget. Eller tag den med den skrappe udlændingepolitik. Alle undersøgelser viser, at de vælgere, som var mest optaget af immigration, stemte på Donald Trump. Det er hverken første eller sidste gang, at race, udlændinge eller immigration spiller en selvstændig og særdeles dynamisk rolle ved amerikanske valg. Men på valgaftenen offentliggjorde CNN en måling, der viste, at 70 pct. af amerikanerne mener, at en del af løsningen på immigrationsudfordringen er, at der skal findes en hurtigere vej til statsborgerskab – hvilket er det nærmeste, du kommer en plads omkring kong Arthurs runde bord i USA. Hvad så med omfordelingen mellem rig og fattig? Goddag mand, økseskaft. Donald Trump har foreslået skattelettelser til de rigeste, der er så store, at der skal ekstra gang i seddelpressen. Og så er der det med handel, industri, som smutter til udlandet, og de hårdtarbejdende amerikanere. Men tag eksempelvis bilindustrien. Den har sit amerikanske epicenter i Michigan og har efter en massiv krise fået en ny ungdom – der kommer flere arbejdspladser, ikke færre. Alligevel vandt Trump overraskende Michigan. Og sådan kan man blive ved. Hvorfor var det eksempelvis lige, at Donald Trump vandt Florida? På grund af vrede kulminearbejdere?

I det hele taget skal vi være varsomme med at købe idéen om, at der er bygget en ny politisk alliance i USA i rustfrit stål. Eller som Politicos Michael Kruse skriver: "All the talk about the "white working class" creates an impression of a monolithic and homogenous base of support. But in one conversation after another, voters revealed meaningful distinctions about what issues they most want solved. Some might want a wall sturdy enough to stop the drug traffickers, but others are paying much closer attention to whether there's a bump in the payroll at the last coal mine. And that variation—plus the urgency expressed by those who swung so passionately for Trump—suggests less a permanent bloc than an anxious and impatient coalition that could fracture as quickly as it formed."

Og derfor er der også grund til at være opmærksom på den spøjse blanding af intellektuelt dovenskab og akademisk overmod, vi oplever, når der forsøges at tvinge en analyse ned over verdens store begivenheder

Og derfor er der også grund til at være opmærksom på den spøjse blanding af intellektuelt dovenskab og akademisk overmod, vi oplever, når der forsøges at tvinge en analyse ned over verdens store begivenheder. For hvordan tager man lige højde for, at Hillary Clinton var en dårlig kandidat, der havde sig selv som det vigtigste projekt? En kandidat uden evne til at kommunikere og med en udstråling af, at hun stillede op, fordi det nu var 'hendes tur i familien'? Det var næppe tilfældigt, at hendes kampagne

testede 84(!) hovedbudskaber. Suk. Og hvordan med det faktum, at vælgerne har det sværere med en kvindelig politiker end en mandlig? Det gælder også kvinderne.

Vigtigst er formentlig at forstå det massive kollaps af USA's politiske institutioner. Med en Kongres, som er ude af stand til at tage beslutninger i den ene eller den anden retning. Med to partier, som bekrieger hinanden med en passion, der er Mellemøsten værdig. Et topartisystem, som har udviklet en politisk klasse af millionærer, glade amatører og professionelle charlataner. En politisk diskurs, som bliver stadig mere virkelighedsfjern og patostynget. Og et medie billede, hvor sandheden er noget, man selv skaber.

Alt dette udnyttede Donald J. Trump. Bedre og mere succesfuldt end nogen andre, naturligvis. Sådan er han jo.

Der er mange særlige forhold, der gør sig gældende, og som hver især fordrer refleksion. Men vi kan naturligvis ikke vente på, at valgforskerne udsender hvid røg og fortæller os, hvad der virkelig skete den 8. november 2016. For kampen om sandheden raser. Og de, der ikke står op om morgenen, bliver efterladt på perronen, når toget kører. Nogle vælgermæssige forhold er helt åbenlyse. Der ER en forskel mellem land og by. Mellem rige og knap så rige vælgere. Og ikke mindst mellem vælgere med videregående uddannelser og dem med en knap så lang uddannelse. Det hele hænger sammen. Men herfra begynder det så også at blive kompliceret.

Jeg vil afholde mig fra at komme med DEN STORE ANALYSE, men jeg vil driste mig til at pege på seks pointer. De hænger ikke nødvendigvis sammen. De opererer på forskellige strukturelle og analytiske niveauer, men ikke desto mindre indeholder de efter min opfattelse nogle af de vigtigste elementer til at forstå verden i Trumps tegn.

1. Den politiske klasses kam

Vi må ikke forledes til at tro, at Trump alene udgør en udfordring for Demokraterne i USA og centrum-venstre i Europa. Trumps sejr er et nederlag for det etablerede Republikanske Parti. De gjorde alt, hvad de kunne, for at bekæmpe ham stort set frem til valgdagen. Og det er et nederlag for de konservative i England – det er jo ikke tilfældigt, at den politiske enfant terrible Nigel Farage er en af milliardærens varme støtter.

Helt præcist udgør Trump en udfordring for den politiske midte. Altså det sted i politik, hvor kompromiser opstår som en funktion af et demokratisk system med modsatrettede interesser. Centrum-højre og centrum-venstre. Når det er vigtigt at pointere, at Trump er et nederlag hele vejen rundt i det politiske spektrum, hænger det sammen med, at løsningen også er nødt til at være funderet bredt. For det er den politiske klasse, som er under pres. Den politiske klasse forstået som de professionelle politikere, der i webersk forstand har gjort politik til ikke bare et kald, de lever for, men også til en profession, de lever af. Derfor er det afgørende, at vi får besvaret spørgsmålet om, om vi fortsat ønsker en egentlig politisk klasse? Og i givet fald, hvordan den skal agere?

Mit svar på det første spørgsmål er: Ja. Tanken om et demokrati drevet af amatører, læs Trump, er skræmmende. Politik er kompliceret – for det moderne samfund er noget rod. Klimakrise, flygtningekrise og økonomisk krise er problemer med uhyre mange lag uden snuptagsløsninger. Ingen fødes som gode politikere; det er noget, man bliver.

Men det er også oplagt, at den politiske klasse er nødt til at udfordre sig selv. Og her begynder det at blive interessant. For en del af problemstillingen er, at den politiske kamp inviterer til, at der sker en konstant undergravning af modstandernes troværdighed: løftebrud, taburetklæbere, inkompetent osv.

I reklamebranchen arbejder man med begrebet: 'Don't kill the category'. Det betyder kort fortalt, at det ville være selvmord for Coca-Cola at angribe Pepsi for at være usund. Eller hvis Audi angreb Toyota for, at det er farligt at køre i bil. I politik er selve angrebet på politikeren som kategori blevet et omdrejningspunkt i kampen om magten. Og således er politikerne de dårligste til at tage livtag med debatten om deres egen lave troværdighed. De har ikke gjort andet end at grave hinandens og dermed deres egen grav.

Et sted at starte må og skal være, at vores folkevalgte bliver skarpere på at forklare og forsvare kompleksiteten i deres beslutninger

Om det kan ændres, er et helt åbent spørgsmål. Et sted at starte må og skal være, at vores folkevalgte bliver skarpere på at forklare og forsvare kompleksiteten i deres beslutninger.

2. Alle taler om ulighed – ingen gør noget ved det

Særligt i centrum-venstre bliver stigende ulighed nævnt som en af driverne bag Trump. Selv i organisationer som IMF og OECD er der en erkendelse af, at dramatisk ulighed truer den sociale og økonomiske orden og dermed også den verden, vi kender. Og der er udviklet et hav af analyser, der viser, at navnlig den lavere del af middelklassen i den vestlige verden er blevet presset af globaliseringen, dvs. øget frihandel og liberalisering af kapitalmarkederne.

Men diskussionen om ulighed har mange lag. Der er ingen tvivl om, at uligheden er steget på en måde i USA, som ikke er set siden Roosevelts New Deal i 1930'erne. I lande som Danmark og Sverige er uligheden ikke vokset specielt meget – og det til trods for, at de nordiske lande i kraft af vores små, åbne økonomier er mere eksponerede for globaliseringen.

Det interessante er jo naturligvis at kunne svare på spørgsmålet: ”Og hvad så?” I USA er der en reel kamp om mindstelønninger og omfordeling over skatten. I Europa trives drømmen om omfordeling også på venstrefløjen. Men sat på spidsen er der ikke nogen europæiske socialdemokratier, der for alvor har en klassisk omfordelingsdagsorden. Det skyldes to ting.

For det første er det ikke noget, som for alvor flytter stemmer. En af Tony Blairs store indsigter var, at han ønskede, at New Labour skulle være et parti for ’achievers’ – altså mennesker, som stræber. Dem er der nemlig flest af blandt vælgerne. Og i den sammenhæng er millionærskat en underlig størrelse.

For det andet – og vigtigst: Hvis man for alvor vil lave omfordeling i fx Sverige eller Danmark, så er det en illusion at tro, at det alene kan ske ved at hæve skatterne for den rigeste procent (eller topfem procent, for den sags skyld). I Danmark vil en metalarbejder også skulle betale mere i skat – hvis man altså skal overføre kroner til dagpenge, kontanthjælp, førtids- eller folkepension, så det faktisk slår ud på Gini-skalaen. Vil man det? Næppe.

Det efterlader en debat – i hvert fald i en nordvesteuropæisk kontekst – om, hvordan man prioriterer inden for den offentlige sektor. Det er en debat, der har vist sig at være uhyggelig svær for centrum-venstre-partierne. Tag eksempelvis skolereformen i Danmark. Så ja, ulighed ER en vigtig politisk kampplads. Men særligt hvis man bor i USA. I en europæisk sammenhæng bliver diskussionen om ulighed derimod hurtigt til et opgør internt i vælgerkoalitionen. Derfor: Når man taler uligheden op, skylder man også et svar på, hvordan den skal løses. Ikke bare marginalt. Men strukturelt.

3. Det er udlændingenes skyld – og hvad så?

Helt centralt er spørgsmålet om udlændinge, flygtninge og immigranter. Kald dem, hvad du vil. Spørgsmålet om antal, integration og selektion fylder i hele den vestlige verden. Men igen er det mere komplekst end som så. For i USA er debatten først og fremmest rettet mod økonomiske immigranter – ikke mindst mexicanere, der har haft stor glæde af frihandelsaftalen NAFTA. Build That Wall! Der er tale om en helt klassisk konkurrencesituation i bunden af arbejdsmarkedet.

I USA er sikkerhedsdimensionen først kommet på sent i debatten – og har ikke fyldt meget for vælgerne. I Europa derimod handler debatten også om – hvis ikke først og fremmest – et kulturelt pres

og spørgsmålet om islam i Europa. Det er der ikke noget nyt i. Det nye er ret beset, at ikke mindst de europæiske socialdemokratier har bevæget sig fra en liberal forståelse af immigration til en ny position, der er langt mere national og restriktiv. Der findes mig bekendt ingen socialdemokratier eller andre partier i Europa, der går ind for fri indvandring.

Det er også nyt, at der med Brexit er kommet en åbning for at diskutere følgerne af den frie bevægelighed i det indre marked. Men igen er kompleksiteten stor. Tag eksempelvis Danmark. Over 100.000 østeuropæere arbejder i vores yndige land. Langt flere end forventet – mange gange flere, faktisk. Arbejdsløsheden er 4,5 pct., så i fantasiens verden kan man opstille et scenarie, hvor alle østeuropæere forsvinder, og arbejdsløsheden blandt danskere forsvinder fra den ene dag til den anden. Det samme kan man gøre for Storbritannien. I fantasiens verden. For bundlinjen på arbejdskraftens frie bevægelighed er, at den bidrager helt afgørende til vores vækst, velstand og velfærd.

Jovist: Trumps sejr sætter en tyk streg under, at udlændinge er en afgørende politisk kampplads. Men i virkeligheden er det måske den mindst interessante del af Lex Trump.

4. Det er valgsystemet, dit fæ!

I jagten på at finde sammenhænge på tværs af lande har vi undervejs mistet evnen til at forstå forskellene. Ikke mindst de institutionelle. For det betyder noget, hvordan et valgsystem er skruet sammen.

Det engelske first-past-the-post-system skaber et topartisystem. Præcis som i USA. Men her hører lighederne også op. Primærvalgprocesserne i de to amerikanske partier gør politikerne yderst følsomme over for deres kernevælgere, nemlig medlemmerne, der typisk har en mere radikaliseret politisk overbevisning end vælgerne under ét. Fremvæksten af Tea Party- bevægelsen i Det Republikanske Parti taler sit tydelige sprog. På samme måde er Det Demokratiske Parti blevet en paraply over forskellige mindretal. Eller som Hillary Clinton rammende sagde i sin forsinkede nederlagstale: "We've spent a year and a half bringing together millions of people from every corner of our country to say with one voice that we believe that the American dream is big enough for everyone – for people of all races and religions, for men and women, for immigrants, for LGBT people, and people with disabilities. For everyone."

Voila. Alle nævnt. Alle glemt.

Når valgsystemet skal fremhæves, er det, præcis fordi det skaber forskellige output. At Bernie Sanders ikke vandt det Demokratiske primærvalg, hænger, ifølge ham selv, sammen med, at partiets system med superdelegerede altid vil favorisere den kandidat, the establishment har valgt.

Valgsystemer, som bygger på forholdstalsvalg som i Holland, Danmark, Tyskland og det meste af Europa, er mere robuste mod populistere som Trump, Wilders og Farage end Det Republikanske Partis primærvalgssystem

Sammenlign fx med Holland. Bliver Geert Wilders' Frihedsparti det største? Måske. Og hvad så? Nok ikke særlig meget. For partiet står ikke til at få absolut flertal og skal derfor vælge enten at blive en del af en koalition eller at stå udenfor. Præcis som situationen har været for Dansk Folkeparti i Danmark. Pointe: Valgsystemer, som bygger på forholdstalsvalg som i Holland, Danmark, Tyskland og det meste af Europa, er mere robuste mod populistere som Trump, Wilders og Farage end Det Republikanske Partis primærvalgssystem.

På mange måder er Danmark et forbillede. Ved jordskredsvalget i 1973 ændrede ikke mindst Fremskridtspartiet de politiske strukturer. Siden er Dansk Folkeparti kommet til og har været en funktionel del af det politiske liv de senere år, forstået på den måde, at partiet har opsamlet utilfredse

vælgere og løbende kanaliseret deres interesser ind i den politiske proces. Danmark er et velfungerende og stærkt demokrati. Det samme gælder Tyskland, Sverige, Holland og de andre vesteuropæiske lande, der oplever en fremvækst af både højre- og venstrepopulistiske strømninger. (Østeuropa er en anden historie). Kapaciteten for at indoptage nye idéer og udvikle nye regeringskonstellationer er enorm, vel at mærke på en måde, der dæmper de mest yderligtgående idéer.

Og på mange måder er det stærkeste værn mod populistere: faktisk at give dem ansvar. Præcis som det er sket med Fremskrittspartiet i Norge, eller som da Wilders fra 2010 til 2012 agerede parlamentarisk grundlag for en smal borgerlig-liberal regering. Den mulighed har man ikke i det amerikanske præsidentielle setup. Morale: Vi skal være glade for vores valgsystem.

5. Kvinde, bliv ved din læst, på højrefløjen

De amerikanske kvinder støttede Hillary Clinton. Bare ikke specielt meget mere end de støttede Barack Obama. Og forbavsede mange kvinder endte med at stemme på Trump. Blandt hvide arbejderklassekvinder fik Trump faktisk flere stemmer end hans Republikanske forgænger, Mitt Romney.

Formentlig havde Demokraterne været bedre stillet med en mandlig kandidat. Og det til trods for, at vi i fællesskab er lykkedes med at få skabt en stemning af, at det ikke er en ulempe at være kvinde i toppolitik. Sorry, folks. Det passer ikke.

Et studie fra Yale University har vist, at kvinder bliver bedømt langt hårdere for fejl end mænd, hvis de begår en fejl som leder i et typisk mandefag. I et simuleret forsøg lod man en større gruppe respondenter evaluere en politichef, der havde mistet grebet om en demonstration og derfor satte sine folk ind, bare ikke nok. Resultat: kaos, og 25 civile kom til skade. Det er aldrig godt at begå fejl i ansvarsfulde stillinger. I forsøget skelnede man mellem at have en kvindelig og en mandlig politichef. Den mandlige blev straffet af respondenterne med et fald i sin popularitet på 10 pct. – den kvindelige blev ramt af et fald på 30 pct. En køn forskel. Hvad betyder det i politik? Først og fremmest, at kvinder skal være mere risikoaverse end mænd. Sagt på jævnt dansk: De skal være kedeligere. Hele tiden have fokus på substans. Ikke være for morsomme. Ikke for højtravende. Altså hvis de vil til tops.

Og dog. For der er jo faktisk masser af kvindelige ledere. Både populistere såsom Siw Jensen i Norge, Le Pen i Frankrig og Frauke Petry i Tyskland. Og establishmentspolitikere som May i Storbritannien og Merkel i Tyskland. Tankevækkende nok er succesfulde kvinder i politik således oftest borgerlige eller højrepopulister. Hvorfor? Det er svært at sige. Måske bliver kombinationen af kvindelige ledere og centrum-venstres snak om lighed, velfærd og de svage ganske enkelt for meget for en stor del af vælgerne. Inklusive kvinderne. De vil gerne have kvinder. De skal bare være højreorienterede.

6. Det er elitens skyld

Endelig er der eliten. Det er deres skyld. Det hele.

Problemet med al den snak om elite er bare, at det er komplet uklart, hvem eliten er. I langt de fleste tilfælde taler man om eliten under ét. Som dem, der bestemmer. Men eliten er mange ting i mange forskellige sammenhænge. Interessant nok har samfundsvidenskaben selv svært ved at få greb om elitebegrebet. Det gælder fra den marxistiske analyse, der sætter kapitalejere i centrum, over Webers analyse af bureaukратиets jernlov og C. Wright Mills og det militærindustrielle kompleks til nyere analyser af eksperternes rolle i det moderne samfund. Når samfundsvidenskaben har så svært ved at definere eliten, hænger det jo sammen med, at det ER en dynamisk størrelse. Der er ingen tvivl om, at en del af eliten – forstået som: ejere af kapital – har haft glæde af globaliseringen. Men andre dele af eliten bliver voldsomt udfordret i disse år – fx er medieeliten kastet ud i en eksistenskamp på grund af digitaliseringen. Og hvad med den politiske elite? En undersøgelse fra Kristeligt Dagblad viser, at kun 12 pct. af danskerne faktisk opfatter politikerne som en del af eliten – i danskernes øjne er den rigtige elite erhvervslederne.

Har danskerne ret? Det må andre afgøre. Men undersøgelsen er et klart udtryk for, at den politiske elite i dag er det svage led i samfundets gyldne kæde. Og det er måske den helt afgørende udfordring for

vores politiske system i Trumps tidsalder: Vores politikere bliver ikke taget alvorligt. Og det, uanset om de kommer fra højre eller venstre.

Noa Redington (f. 1971) er uddannet i statskundskab fra Københavns Universitet og Columbia University, New York. Han har arbejdet som journalist, analytiker og redaktør på Weekendavisen, Ugebladet A4 og Ugebladet Mandag Morgen. 2008-2015 særlig rådgiver for Helle Thorning-Schmidt (S).

Søren Espersen: Med Trump tilbage til pragmatismen (27/12 2016)

Vi europæere må til igen i højere grad at stå for vore egne landes forsvar. Det græder jeg tørre tårer over. For det skulle da egentlig bare lige mangle.

Dagen efter USA's valg – kl. 05.40 – havde jeg aftalt med DR P1, at jeg skulle være klar ved telefonen for at kommentere resultatet – og en halv times tid senere ville Radio24syv ringe i samme ærinde. Resultatet kendte vi alle. Det var kun en formalitet, at Hillary Clinton ville stå som vinder – og blive USA's præsident. Vækkeuret ringede 05.20, så jeg havde nogle minutter til at finde ud af, hvor stor Clintons sejr var blevet. Det var den altså så ikke lige ...! Som resten af verden blev det for mig en brat opvågning, da breaking news buldrede ud med: "Trump tæt på sejren!"

Men hvorfor blev jeg egentlig overrasket? Jeg burde jo for længst have erfaret, at hverken meningsmålingsinstitutter eller eksperter ikke i det allermindste er til at stole på. Vi havde jo inden for en overskuelig periode set det med det israelske parlamentsvalg, med det danske EU-parlamentsvalg, med det britiske parlamentsvalg, med Hollands afstemning om handelssamarbejde med Ukraine, med Danmarks afstemning om retsforbeholdet, med Brexit-afstemningen...

Allesammen i dén grad mistolket og fejlvurderet af institutterne og af eksperter. Efter hver afstemning lugtede det bare af en gang billigt og pinligt gætværk og hver gang med de sædvanlige håndervridende bortforklaringer: "Ja, det er jo svært at tage højde for UK's valgsystem", "ja, det er jo svært at tage højde for USA's valgsystem"... og bla bla bla. Jamen hvis man ikke evner at tage højde for forskellige valgsystemer, så var det måske bedst helt at lade være med at gætte. (Der er intet at gøre ved det. Institutterne vil blive ved med ukvalificeret at gætte løs, og medierne vil pinligt blive ved med at betale dem kurfyrstelige summer for deres ukvalificerede gæt – hvilket i øvrigt kan undre).

Igennem hele det lange forløb op til valgdagen kunne eksperterne og institutterne så pædagogisk fortælle os, at man helt præcist vidste, hvem der kunne finde på noget så bizart som at stemme på Trump. Der var, fik vi fortalt, følgende grupper af amerikanere, som medierne så i månedsvis, som en anden Jens Bjerre i Ny Guineas jungle, opsøgte på strejftog ude i al elendigheden:

1) De meget, meget dumme, som aldrig havde læst en bog, ja enkelte af dem skulle ligefrem end ikke nogensinde have set en bog.

2) De kiksede hvide – 'white trash', som brugte de fleste af deres mangfoldige ledige stunder til mellem deres campingvogne at stå og skyde til måls efter tomme øldåser, hvis de altså ikke lige bankede konen.

3) Cubanske latinoer, som ikke kunne fordrage Castrobrødrene, og som var rasende på Obama, fordi han havde været ude på cigarøen.

4) Fascister og Ku Klux Klan-folk, som gik rundt og brændte kors af, og som hverken kunne lide sorte, jøder eller globalister.

5) Tosser i almindelighed.

Sådan var, måtte man forstå, Trumps vælgere – og så mange af dem var der jo trods alt heller ikke i USA, hvorfor hans nederlag var uundgåeligt. Nå, men så blev det altså Trump, og jeg – som alle andre europæere – fik en brat opvågning. Hillary Clinton blev så chokeret, at hun gik i flyverskjul i næsten 12 timer, inden hun var i stand til at ytre så meget som en Twitter-sætning. Hun fik dog lige ringet til Trump og hæst fremført et tillykke, inden hun – som en anden Maude – gik op for at lægge sig.

Hillary havde i øvrigt overhovedet ikke, viste det sig ved fintællingerne, formået at samle hverken kvinderne, de sorte, jøderne eller de intellektuelle. Mange af de 'oplagte' Hillary-vælgere stemte på Trump – nøjagtig som dumrianerne i lige så stort tal stemte på Hillary.

Det fik mig til at længes efter den forfriskende dag, hvor danske, europæiske og amerikanske journalister og analytikere holder op med at dele befolkninger op i stereotyper. For det sker jo igen og igen

Det fik mig til at længes efter den forfriskende dag, hvor danske, europæiske og amerikanske journalister og analytikere holder op med at dele befolkninger op i stereotyper. For det sker jo igen og igen.

Efter Dansk Folkepartis knusende valgsejr i 2015 skyndte de forskræmte journalister sig at drage på research til Sønderjylland, hvor DF havde fået et par procentpromiller mere end i andre egne af Danmark. De ville ud at møde den ægte DF'er ... og fandt overraskende ud af, at han var lidt småfed, gik med gulnet undertrøje, havde campingvogn, ikkeregistrerede scootere og tatooveringer, gik til bingo – og holdt af en lunken øl sammen med vennerne. Boglige studier var ikke lige ham, så derfor var det jo ulig nemmere at undgå alt det der med fakturaer og selvangivelser...

Hvordan kunne det dog gå så galt, funderede journalisterne og analytikerne, alt imens de i trygt selskab, dels med sig selv, dels med hinanden, diskuterede, hvordan man dog kom dette uvæsen til livs. Konklusionen på disse timelange, kedsommelige debatter blev som altid, at der simpelthen måtte mere uddannelse til! Og så skulle alle disse for demokratiet så besværlige 'white trash'-vælgere i øvrigt også løftes økonomisk. Det ville tage tid, det erkendte man, men det var en pinedød nødvendighed, og de penge måtte og skulle findes, således at Dansk Folkepartis bluff kunne afsløres – også for dumrianerne.

Hvorfor denne bekymring?

Men med USA's præsidentvalg den 8. november modtog journalisterne og analytikerne så endnu et kernevåbenslag i mellemgulvet. For dér stod han så lyslevende: Donald John Trump, 70, født i Queens, New York, succesrig forretningsmand – og altså 'Mr. President Elect' frem til fredag den 20. januar 2017 – derefter USA's 45. præsident. Og hvad så? Og hvad nu? Ja som en anden Silvio Berlusconi stod Trump der. Og som med Berlusconi havde man gysende storgrinet af ham, ynket ham, foragtet ham, raset over ham – for nu at frygte ham. "Der er virkelig grund til bekymring," lød det. Dette ord – 'bekymring' – sniger sig i disse år forresten ind over alt og alle. Der er grund til bekymring, når Trump siger, at han vil tale med Putin. Og der er grund til bekymring, når Trump siger, at han vil bygge et grænseværn.

Men er det virkelig bekymrende, at USA's præsident vil forsøge at undgå endnu en kold – og muligvis skoldhed – krig?

Men er det virkelig bekymrende, at USA's præsident vil forsøge at undgå endnu en kold – og muligvis skoldhed – krig? Og er det bekymrende, at USA's præsident vil forhindre illegale i at strømme ind over grænsen fra Mexico – ind til alle de øvrige 16 mio., som allerede er ankommet? I min optik er det ikke det allerfjerneste bekymrende. For jeg hylder altså de ledere, som i det mindste forsøger at tale med sine fjender, og jeg hylder de ledere, som forsøger at forhindre illegale i at strømme ind.

Men hvad vil han så? Vil han sætte 'America First'? Ja da, som det er oplagt at gøre, hvis man er amerikaner. 'Danmark først'? Ja da, hvis man er dansker. Naturligvis. Jeg betragter for resten enhver politisk leder, der ikke som en selvfølgelighed sætter sit eget land først, som en usling.

Indenrigspolitisk har Donald store reformer i sigte. Og med et Republikansk flertal i Kongressen har han reelle muligheder for at få flere af dem gennemført. Efter sigende vil han afskaffe det meste af den sundhedsordning, som Obama efter lange tovtækninger med en modvillig kongres fik gennemført, ligesom han vil gå på jagt efter USA's millionvis af illegale indvandrere. Et hegn ind mod Mexico vil han også foreslå bygget, ligesom han har lovet at øge militærudgifterne. Samtidig vil han – som en anden Roosevelt – sætte gang i offentligt byggeri – hovedsageligt infrastrukturen, som mange steder er stærkt forældet.

Hvordan man tilrettelægger politikken inden for USA's grænser, er for mig i øvrigt ikke specielt interessant. Det afgørende er, hvordan amerikansk udenrigs- og sikkerhedspolitik udvikler sig under præsident Trump, og her tror jeg på markante forandringer – også for Danmark.

Konsekvenserne for Danmark

I valgkampen har Trump ofte luftet sin irritation over, hvorledes stenrige vesteuropæiske medlemmer af NATO økonomisk ikke lever op til den aftale, man igen og igen har bekræftet hinanden i – nemlig som et minimum årligt at tilføre forsvaret midler svarende til to pct. af BNP. I den sag er jeg enig med Trump – og i øvrigt med NATO's ledelse.

For det er – når alt kommer til alt – et rimeligt forlangende, for mens USA under Den Kolde Krig stod for ca. 50 pct. af NATO's udgifter, står man i dag for 75 pct. Den slags gider amerikanerne ikke længere.

Især ikke, når mange af de europæiske partnere, når det kommer til direkte medvirken i NATO's militære indsatser, er sure og modstræbende. For tiden er det få lande – som Storbritannien, Frankrig og Grækenland – som betaler det fulde kontingent. Og hvorfor, spørger Trump, skulle USA fortsat være en del af musketer-eden i forhold til lande, som ikke betaler det kontingent, de selv har været med til at indføre? Hvorfor er det lige, at Europas NATO-lande ikke selv i højere grad skulle kunne varetage forpligtelserne?

Norge har besluttet at leve op til to pct.-kravet og vil givet nå det inden så længe, mens Danmark, som p.t. ikke har samme økonomiske styrke som vore norske venner, vil få det svært. Men det afgørende er, at vi nu vender udviklingen, således at det kommende forsvarsforlig ikke bliver en spareøvelse, men at Forsvaret tilføres flere penge. Det gør stadig ondt i Forsvarets økonomi, at den socialdemokratiske regering, støttet af De Konservative og Venstre, ved afslutning af sidste forsvarsforlig, fik barberet 2,7 årlige mia. af budgettet.

Med Trump ved roret vil presset mod de europæiske lande i forhold til at lade militærudgifterne stige blive stort. Det faktum ser jeg som en positiv udvikling

Med Trump ved roret vil presset mod de europæiske lande i forhold til at lade militærudgifterne stige blive stort. Det faktum ser jeg som en positiv udvikling. Er europæerne klar til at yde deres, føler jeg mig i øvrigt ret fortrøstningsfuld i forhold til NATO-samarbejdet, hvor jeg forestiller mig, at meget vil blive som hidtil: i forhold til vor del af verden den trofaste forpligtelse til NATO, den varme forbrødring over Atlanten mod Storbritannien – som så i øvrigt også fint, som hidtil, rækker videre over Vesterhavet til os. Og i Asien et stadig tættere militært samarbejde med Japan.

Nye muligheder for USA

De nye muligheder efter det amerikanske præsidentvalg ser jeg i USA's relationer til henholdsvis Mellemøsten og Rusland. At USA ikke længere er i stand til at opnå respekt fra såvel israelsk side som fra arabisk, må i høj grad tilskrives præsident Obama. Og at forholdet mellem Rusland og USA i dag er meget køligt, skyldes i lige høj grad Obama og Putin. De to præsidenter siges at have haft et meget anstrengt personligt forhold, som gør, at de to ledere sjældent talte med hinanden. Det siges, at de to ikke kan fordrage hinanden. Dermed være ikke sagt, at de to lande ikke taler sammen, for det gør de. Men dialogen er foregået mellem de to udenrigsministre, Lavrov og Kerry.

Skal verden undgå en fuldstændig unødvendig tilbagevenden til Den Kolde Krig, er det tiden, at USA's og Ruslands præsidenter finder hinanden. Efter Murens fald var vi i lang tid på vej imod en rigtig forbrødring mellem de to stormagter. Russiske militærfolk var observatører til NATO-øvelser, og så fint var samarbejdet ved at blive etableret, at den russiske hær endog var deltagere i militære øvelser imod den gamle ærkefjende.

Alt det er i denne tid kuldkastet. Russiske jagerfly foretager nu flere chikane-flyvninger mod NATO-territorium end på noget tidspunkt under Den Kolde Krig. Samtidig trapper NATO militært op i Østersøregionen, ligesom Vesten har indført handelssanktioner mod Rusland, hvilket end ikke fandt sted i selv de koldeste perioder af Den Kolde Krig. Og på allerhøjeste plan i Danmark diskuteres, hvorvidt den nye russiske gasledning – Nord Stream 2 – må gå igennem dansk territorium. Også dette ville have været en utænkelighed under Den Kolde Krig – hvor energiforsyning på intet tidspunkt var et stridspunkt. Ja faktisk var holdningen den, at netop energiforsyning landene imellem ville have en gunstig indflydelse på dialogen og medvirke til optøning af forholdet.

Regeringen har i første omgang bekvemt overladt beslutningen om gasledningen til EU, som tøver med et svar til Danmark og Sverige – givet fordi specielt tyskerne er ret interesserede i ledningen, som skal sikre en betragtelig del af Tysklands energiforbrug.

Og uha! Tænk, hvis Danmarks regering på ny blev tvunget til at føre Danmarks udenrigspolitik! Det bruger man simpelthen ikke længere, og det har skiftende regeringer ikke turdet i årevis

Det kan derfor let ende med, at den danske regering selv må træffe den beslutning. Og uha! Tænk, hvis Danmarks regering på ny blev tvunget til at føre Danmarks udenrigspolitik! Det bruger man simpelthen ikke længere, og det har skiftende regeringer ikke turdet i årevis. Alting skubbes efterhånden smart over til Bruxelles. Den langsigtede strategi fra såvel socialdemokratiske regeringer som fra Venstre-regeringer er vist, at EU gradvist overtager Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitik. (Et eksempel på dét er, hvordan ambassadelukninger bliver mere og mere fristende, i takt med at der efterhånden er EU-ambassader overalt – i hundredvis af lande er EU således til stede med flotte og prangende repræsentationer, i alle metropoler og på snart sagt hver lille tropeø. Her er der delegationer, der 'varetager EU's interesser', og – spørger Venstre og Socialdemokratiet naivt – hvorfor skulle Danmark dog på den ene side ikke drage fordel af det og på den anden side spare en masse penge?).

Men i Nord Stream-sagen er regeringen altså på vej ind i en tredobbelt klemme: Den vil meget gerne spille barsk over for Rusland, den vil meget nødig genere Tyskland, den vil meget nødig pludselig selv begynde at føre udenrigs- og sikkerhedspolitik – for det var så behageligt at slippe for – og den vil meget nødig stå som den eneste, som bævende står op imod Rusland.

Interessant er det, at det i denne sag og i sanktionsregimet mod Rusland er partier som Det Radikale Venstre, personificeret ved tidligere udenrigsminister Martin Lidegaard, som optræder allermest råbende og koldkrigsagtigt. Mens jeg og min kollega i Dansk Folkeparti, Marie Krarup, roligt og pragmatisk har kaldt på dialog med Rusland. Men sådan er der jo så meget.

Dansk Folkepartis holdning i denne sag er – som den hele tiden har været – at NATO på den ene side skal vise stigende militær fasthed og styrke over for Rusland – fra dansk side udtrykt ved en markant øget tilstedeværelse i Østersøregionen med danske fregatter, danske fly og dansk tilstedeværelse i Baltikum og Polen – og på den anden side føre en værdig og stilfærdig dialog med russerne. Altså realpolitik.

I Syrien er en russisk-amerikansk forbrødring nødvendig

Præsident Obamas embedsperiode har netop ikke været kendetegnet af realpolitik. Som oftest har han retorisk fremstået barsk og markant, men i virkeligheden har han handlet som en bævende forsigtigper, der aldrig forstod nødvendigheden af en forbrødring med Putin omkring Syrien og en ordentlig dialog med hensyn til Ukraine.

Men nu er verden vist nået til det punkt i forhold til Syrien og Irak, hvor det er nødvendigt, at USA og Rusland sætter sig sammen. For stormagterne har jo et fælles, helt afgørende mål: Et djævelskab skal nedkæmpes. Her må man stå sammen – i det mindste med udveksling af intime efterretninger.

Og – please! – glem ekspertadvarslerne om, at et samarbejde med Rusland ”ville kunne styrke Putin”. For hvad enten man kan lide det eller ej, så er det jo allerede en realitet. Putin fremstår for længst som den stærke i forholdet til Obama, og Rusland udmanøvrerer gang på gang USA såvel diplomatisk som militært.

Putin fremstår for længst som den stærke i forholdet til Obama, og Rusland udmanøvrerer gang på gang USA såvel diplomatisk som militært

Rusland er nemlig nu, her knap 30 år efter kommunismens fald, atter en væsentlig stormagt. Det kaos, som vi i disse uger er vidner til i Syrien, er til at græde over: et militært samarbejde mellem Putin og Assad – og på bagsmækken en eller anden shiitisk surdej bestående af Hizbollah og det shiitiske Iran. En halvhjertet militær tilstedeværelse af USA samt af kurderne og så sådan noget sunni-noget – med Saudi-Arabien og Israel på bagsædet og Tyrkiet på hattehylden.

Derudover jo så et sammensurium af forskellige, ældgamle folkeslag og religioner, som alle har et eller andet at hævne, hvoraf det meste ligger århundreder tilbage, og som kun religiøse eller historiske nørder kan forklare. Kun ved alle, at man ikke kan lide de andre.

Men helt afgørende er det: Samtlige nævnte vil Islamisk Stat til livs, hvorfor dette må have absolut prioritet. Og i dette spil må Rusland og USA som de store magter i området finde sammen. Om Assad bliver ved magten? Tjah, det kan da godt være. Men hvis det er dér, hvor realpolitikken ender, så er det dét!

Når Islamisk Stat så – mødt af Ruslands og USA's forenede militære kræfter – ligger i ruiner, og mordermaskinens våde drømme om et kalifat er forduftet, ja så kommer anden runde. Så skal der, stadig under Ruslands og USA's ledelse, tales og forhandles med alle parter. Også med dem, der er slyngler. Og så må vi se, hvor det ender. Men på kort sigt er målet at få udryddet Islamisk Stat såvel i Irak som i Syrien – og dermed få skabt sikkerhed og tryghed.

Dette er realpolitik. Dette er pragmatisme. Præsident Putin har længe været eksponent for en sådan politik. Det er mit indtryk, at præsident Trump på denne bane tænker som Putin – og faktisk på samme måde som Henry Kissinger, USA's sikkerhedsrådgiver og udenrigsminister under præsident Nixon.

Trump vil ikke betyde flere USA-krige – snarere færre

Der har blandt flere danske analytikere oven på resultatet af præsidentvalget været luftet den tanke, at Trump nødvendigvis vil føre USA ind i flere krige – og at Danmark nu skal til alvorligt at overveje, om vi stadig skal følge trop, når USA kalder. Jeg mener, det er en forkert analyse. Trump vil ikke betyde flere USA-krige – snarere færre. En isolationisme som den, Trump varsler, og som USA har set flere af, har historisk altid medført, at USA kun meget modvilligt trækkes ind i militære engagementer.

Kun kampen mod den islamiske terror vil under Trump få førsteprioritet, mens man generelt vil trække sig fra mange af de udstationeringer, som stadig pågår.

For tiden befinder 150.000 amerikanske soldater sig forskellige steder på kloden uden for USA's eget territorium. Mange af udstationeringerne er der ingen som helst mening i, siger Trump, som peger på, at der befinder sig 35.000 amerikanske tropper i Tyskland, 12.000 i Italien, 46.000 i Japan og 25.000 i Sydkorea. Sidstnævnte engagement fik Trump til – til stor uro hos mange – at mene, at det så var langt lettere og billigere at udstyre Sydkorea med kernevåben.

Men altså alene i Europa står der knap 50.000 amerikanske soldater – hovedsageligt i Tyskland og Italien her hele syv årtier efter afslutningen på Anden Verdenskrig!

I hverken Tyskland eller Italien har man travlt med at bede amerikanerne om at rejse. Det forholder sig helt modsat: Hver gang det har været luftet, om det måske ikke var på tide at sige farvel og tak, har der lydt råbende protester fra værtsfolkene. Der er flere tyske provinsbyer, som økonomisk nyder godt af amerikanernes tilstedeværelse ved at kunne levere alskens serviceydelser. Det vil være et hårdt slag for dem, hvis amerikanerne pludselig rejste. Dertil kommer, at Tyskland kun bruger 1,15 pct. af BNP på militæret – rejser de amerikanske tropper, må tyskerne se at komme til lommerne. Og med Trumps tilstedeværelse i Det Hvide Hus kan det snart blive en realitet. Trump ønsker en dramatisk stigning i USA's militæruddgifter, og dér vil det være ganske logisk at starte med at overlade Vesteuropas forsvar til Vesteuropa for derved at finde de første mange, mange mia. af dollars til denne opgave.

Tallene fortæller, at USA i 2015 spenderede 150 mia. dollars – ca. 1.000 mia. danske kr. – på sin oversøiske tilstedeværelse. Flere steder vil det lige nu sende sære signaler at drage hjem – herunder i Sydkorea og måske også i Japan, omend Japan stille og roligt, trods sin pacifistiske grundlov, er ved at opbygge et stærkt og selvikkert forsvar. Men med hensyn til Tyskland og Italien ville det være aldeles forståeligt. Og Trump er klar!

Frihandel på en anden måde

Donald Trumps anden store udenrigspolitiske ændring i forhold til Obama – hvis ellers han får lov af Kongressen – bliver i forhold til de mange handelsaftaler, som USA igennem årene har oprettet, og som Trump ønsker enten afskaffet eller nyforhandlet.

Først og fremmest er det NAFTA-aftalerne, som Trump har øje på – denne store amerikanske handelsmæssige forbrødring mellem USA, Canada og Mexico, som blev til i begyndelsen af 90'erne, og som har skabt et marked for en halv mia. mennesker. Trump, og mange med ham, finder, at markedet ikke specielt har været til fordel for USA, men i høj grad for de to andre lande. Ifølge en undersøgelse af Congressional Research Service fra 2015 har NAFTA kun øget USA's velstand med 0,08 pct. Men prisen for denne næsten umærkelige stigning betales med 700.000 tabte amerikanske produktionsarbejdspladser alene til Mexico.

Det er facts som disse, der betyder, at amerikanske arbejdere har meget vanskeligt ved at forstå, hvad NAFTA skal til for – og årsagen til, at Trump er så opsat på at annullere aftalen – og hæve toldmurene.

Men hvad angår de handelsaftaler, som USA har indgået med Europa, behøver de ingenlunde at ende på samme måde. Og det behøver ikke overhovedet at berøre de store danske eksportører. For problemet mellem USA og Mexico er, at de to lande velstandsmæssigt og lønmæssigt er så enormt forskellige – og en frihandelsaftale af denne karakter vil nødvendigvis medføre, at den økonomisk svageste part altid vil profitere uforholdsmæssigt. Den mexicanske valuta er da også i kølvandet på Trumps sejr styrtdykket med næsten 25 pct. – og mexicanerne frygter således – med god grund – indsættelsesdatoen den 20. januar 2017.

'Bekymring' har man altså reelt grund til at nære, hvis man er mexicaner – hvad enten man er en mexicaner blandt de 16 mio. andre illegale i USA, eller man i Mexico er ansat på en af de i hundredvis af amerikansk-ejede produktionsarbejdspladser. 'Bekymring' har man derimod som dansk ingen grund til at nære. I hvert fald ikke, når det gælder sikkerhedspolitikken og handelspolitikken. Der kan komme ændringer i handelsforholdene vore lande imellem – hvis Trump da overhovedet får lov til at lave de ændringer af sin egen Republikanske kongres – men det vil være ændringer, som mest vil føles som justeringer.

På sikkerhedspolitikken venter, som nævnt ovenfor, de største ændringer for de europæiske NATO-medlemmer, herunder altså Danmark. Vi europæere må til igen i højere grad at stå for vore egne landes forsvar. Det græder jeg tørre tårer over. For det skulle da egentlig bare lige mangle.

Søren Espersen (f. 1953) er MF for Dansk Folkeparti og formand for Det Udenrigspolitiske Nævn.

Stine Bosse: Trump har vækket Europa (28/12 2016)

Modstandskraften går gennem oplysthed, debat, forståelse for menneskers reelle problemer og en konsekvent afstandtagen fra grovheder og usandheder.

De fleste, jeg møder – unge som gamle, fra alle dele af samfundet – giver udtryk for en grundlæggende utryghed efter valget af Trump som USA's næste præsident. Nogle taler ligefrem om en angst, mange om ængstelse. Ingen, jeg har talt med, har været ligeglade. Dette betyder noget. Donald Trump er ikke bare en ny præsident, som man kan lide eller sympatisere mere eller mindre med. Nej, han er helt anderledes.

Han kan være en trussel over for de værdier, vi kender og værdsætter i den vestlige verden. Gør han alvor af sine valgløfter, selv i en modificeret form, vil det sætte nye standarder, som mange af os frygter, kan inspirere andre, også på tværs af Atlanten.

Tag nu fx udvisning af alle illegale immigranter. Dette valgløfte har han allerede modificeret. Nu hedder det to mio. udvisninger. Men hvordan? Kan det overhovedet foregå uden militæret eller store mængder politi? Hvordan kan det realiseres, uden at det kommer til voldelige sammenstød? Det er svært at se for sig.

Men det er ikke alene dét punkt, som gør alle intuitivt urolige. Hvis han gør alvor af at negligere klimaudfordringerne og får held til at få flere lande med, er alt håb ude, når det gælder om at bremse den globale opvarmning. Alverdens klimaforskere, der netop har været samlet i Marokko, udtrykker et kollektivt mismod og en forfærdelse over, at de forandringer, der nu er så tydelige og sætter spor mange steder på kloden, totalt fornægtes. Holder Trump dette løfte, efterlader de generationer, der har bragt ham til magten, en klode, der er væsentligt ringere end den, de overtog.

Det gode løfte

Og sådan kan man tage løfte efter løfte. De gør os utrygge. Bortset fra ét. Nemlig hans ambition om at ville skaffe job og øget velstand til en stor gruppe vælgere, som har oplevet sig sat uden for samfundet. Uden for den verden, som er under store forandringer, og som forbinder os på nye måder og kræver nyt af os hele tiden. Dét løfte må vi faktisk håbe, han får held til at indfri. Og skal man glæde sig over noget, så er det Trumps evne til at åbne øjnene hos alle for de mennesker, som kan opleve sig tilsidesat.

Om Trump så overhovedet vil skænke dem en tanke og gerning, er til gengæld et andet spørgsmål, og det vil kun fremtiden kunne vise. De økonomiske planer, han foreløbig har lagt frem, tjener snarere til at forarme de dårligt stillede yderligere.

Ja, han er demokratisk valgt og respekt for det, men hvis vi ikke pludselig skal forlade vores værdier – vores naturlige respekt for andre mennesker, vores tro på, at mennesker er skabt lige og frie – så må vi tillade os selv at være grundigt uenige

Vi ved ikke, om han er en dygtig politiker og regent, men vi ved, at han er en grov kommunikator, der ikke skyr nogen midler. Løgn, manipulation og fornærmelser i en helt uhørt form har været hans kendetegn. Jeg tror ikke, vi skal lære at leve med det. Jeg tror, vi skal håbe, han dæmper gemyttet. Gør han ikke det, men fortsætter måden, han markerer sig på og kommunikerer sine budskaber på, vil jeg håbe, at folk lægger afstand til det. Ja, han er demokratisk valgt og respekt for det, men hvis vi ikke

pludselig skal forlade vores værdier – vores naturlige respekt for andre mennesker, vores tro på, at mennesker er skabt lige og frie – så må vi tillade os selv at være grundigt uenige. Ikke bare politisk, men på helt centrale værdipolitiske områder.

Suset af kulde

Ikke så såre var han valgt, før Nigel Farage, som er en af hovedarkitekterne bag Brexit og tidligere leder af UKIP, dukkede op i Trumps guldelevator med et stort smil. Og ikke så såre var han valgt, før Putin og Erdogan gratulerede ham som de første. Putin med en kvittering om fornyet samarbejde, som måtte få os europæere til ikke blot at løfte brynene, men til at mærke kulden løbe hele vejen ned langs Ruslands grænser. Hvis ikke vi i Danmark mærkede det, så mærkede vore europæiske medborgere i Baltikum suset af kulde. De ved, hvad mangel på frihed til at ytre sig er. De husker, hvad de facto-diktatur betyder, og de er helt klar over, at den velstand og velfærd, de i dag har, er noget, de har kæmpet sig til, og dermed ikke noget, man nogensinde kan tillade sig at tage for givet.

Kriserne har tårnet sig op for det europæiske forpligtende fællesskab. Faktisk siden finanskrisen tog fat første gang i 2008. En krise, der udløstes i USA, men som skubbede til de dele af det europæiske finanssystem, som ikke på det tidspunkt var i stand til at modstå så store rystelser. Efterrystelserne af finanskriserne er ikke helt forbi, men på lange stræk var også de sydeuropæiske økonomier i bedring, da den nye og langt dybere (skulle det vise sig) krise satte ind. Nemlig den krise, der handler om flygtninge og migranter, der strømmer til EU sydfra. Denne krise har sat selve fundamentet for vores europæiske samarbejde på prøve. Mener vi dét med menneskerettigheder, når det pludselig er noget, der koster i vore egne lande? Mener vi dét med vores traktatfæstede respekt og omsorg for mennesker – uanset religion?

Mener vi dét med menneskerettigheder, når det pludselig er noget, der koster i vore egne lande? Mener vi dét med vores traktatfæstede respekt og omsorg for mennesker – uanset religion?

Denne krise har været den 'perfekte storm' i forhold til at skabe optimale vilkår for populisternes. Krisen kalder på simple løsninger såsom nationale grænser. Disse næres på en bund af frygt, som kan opleves velbegrundet; selvom antallet af dræbte i forbindelse med terror i Europa var langt højere i 70'erne og 80'erne. I tillæg har 'eliten' – personificeret ved EU-Kommissionen – ved første øjekast svigtet. Ser man nærmere efter, har der imidlertid hele tiden været konkrete løsningsforslag på bordet, som – hvis de nationale ledere ellers kunne være kommet til enighed – ville have løst opgaven til folkenes bedste.

Men den allerede omsiggribende nationale populisme så sit snit til at fyre yderligere op under den perfekte storm. Heraf flyder Brexit. Og heraf flyder fremgangen for Alternative für Deutschland og meget, meget mere på den ekstreme højrefløj. Til glæde for Putin, som ikke kan skabe en succes for sit land, der er i nærheden af det, landene i EU skaber i fællesskab. Formentlig er en del af denne populisme delvist orkestreret og finansieret af Putin. Det er i hvert fald påfaldende så flatterende også danske højreorienterede anti-EU-krafter taler om regimet i øst.

Det er så ind i denne europæiske virkelighed, at Trump kommer trampende. Med kindkys til Nigel Farage, med de første gratulationer fra Erdogan og med fortsættelsen af den kontinuerlige flirt med Putin – tre dejligt stærke mænd, han kan lege med. Man må forstå, at de inspirerer hinanden. Dette lover ikke godt for frihed, lighed og fællesskab.

Nu vågner Europa

Men i stedet for at forfalde til mismod bør alle vi europæere, der tror på netop vore værdier, der ønsker fortsat at leve, tænke og tro frit, der ser vort fællesskab som mere end vejen til velstand og velfærd, forene os. Vi må lægge pres på vore nationale politikere om at sikre netop dette. Vi må forberede os på et langt mere usikkert USA i forhold til alt fra alliancer og økonomiske bidrag til NATO over politimesterrollen i Mellemøsten til, hvorvidt man vil tage aktivt del i bekæmpelsen af klimaforandringer.

**Skal jeg fremhæve noget positivt ved dette
uskønne valg af præsident, så er det den
opvågning, jeg ser ske i de europæiske lande.
Det er på høje tid**

Skal jeg fremhæve noget positivt ved dette uskønne valg af præsident, så er det den opvågning, jeg ser ske i de europæiske lande. Det er på høje tid. Inden for samme weekend har fx både Venstre og Socialdemokratiet bekendt sig tydeligt til unionen som vejen for Danmarks fremtidige udvikling. Klare meldinger, som har været længe ventet. Ja selv Inger Støjberg har for nylig sagt, at flygtningekrisen kun kan løses gennem et samarbejde i EU.

Mens medierne bruger tid på at undre sig over, hvad de overså før Trumps sejr, og hvor meningsmålingsinstitutterne bruger kræfter på at granske deres algoritmer, der må vi borgere arbejde med vores modstandskraft. Modstandskraft imod den form for politisk kommunikation, der alene ved at bruge grove og nedsættende ord om andre mennesker bringer politiske ledere til tops. Fordringen er større, hvis man vil have magten betroet. Modstandskraften går gennem oplysthed, debat, forståelse for menneskers reelle problemer og en konsekvent afstandtagen fra grovheder og usandheder. Det kan være tidskrævende, farligt og desillusionerende, men der er ingen anden vej.

Stine Bosse er formand for Europabevægelsen, medlem i en række bestyrelser og tidl. chef i forsikringskoncernen Tryg.

Helle Malmvig: Hvad der venter Trump i Mellemøsten (30/12 2016)

Samlet tyder meget på, at Trump bliver mindst lige så – eller endog endnu mere – engageret i Mellemøsten end sin forgænger.

Trump kommer hurtigt til at stå ansigt til ansigt med Mellemøstens barske politiske virkelighed. Ligesom Obama skal han forholde sig til en region i krig og opløsning, hvor alliancepartnere er svigefulde, og de mange modsatrettede interesser sjældent kan forenes. Vi kan derfor udsætte Trumps foreløbige udmeldinger for et slags mellemøstligt realitetstjek og således – på trods af hans slingrekurs under valgkampen, den manglende udenrigspolitiske skoling og usikkerhed om, hvad hans ministre og rådgivere vil beslutte – alligevel nå et skridt nærmere på at forudsige, hvad Trumps politik i regionen egentlig vil blive.

Fortsat fokusere på kampen mod Islamisk Stat

Trump vil fortsætte i Obamas spor og koncentrere sig om kampen mod Islamisk Stat snarere end om at presse eller vælte Assad-regimet. Den kommende præsident vil fortsætte med at bombe Islamisk Stat fra luften og lade lokale og regionale – snarere end amerikanske – styrker kæmpe på jorden. Og så vil Trump som bekendt gerne bekæmpe Islamisk Stat i samarbejde med Rusland, ligesom Obama egentlig også ville, men det var særdeles svært at udføre i praksis. Den amerikansk-russiske samarbejdsaftale om en våbenhvile og mulige fælles bombninger af Islamisk Stat og Jabhat Fatah al-Sham faldt på gulvet i oktober, bl.a. fordi USA og Rusland var uenige om, hvordan de skulle adskille de forskellige oprørsgrupper fra hinanden på jorden, og fordi der i Pentagon var stor modvilje mod at dele efterretninger med Rusland. Og så selvfølgelig fordi Rusland og Assad-regimet fortsat syntes mere interesseret i at bekæmpe oprørere og civile i Aleppo end at sætte ind mod Islamisk Stat. Den realitet vil Trump formentlig også sande.

I modsætning til Obama har Trump indikeret, at Assad-regimet er det mindste af to onder, og at Assad trygt kan blive siddende i Damaskus

I modsætning til Obama har Trump indikeret, at Assad-regimet er det mindste af to onder, og at Assad trygt kan blive siddende i Damaskus. Imidlertid vil den politik hurtigt blive indhentet af den komplicerede syriske virkelighed. For parløb med Assad betyder en styrkelse af Iran – stik imod Trumps intenderede politik – og vil være en kæmpe torn i øjet på Israel, Saudi-Arabien og Tyrkiet, der alle er tæt allierede med USA. Derfor kommer også Trump formentlig til at indse, at USA i virkeligheden ikke har ret mange fælles interesser med Rusland og Iran i Syrien.

Og selv hvis Assad bliver fredet, eller Trump ligefrem trækker støtten til de syriske oprørsgrupper, vil der stadig være store lommer, der er uden for Assad-regimets kontrol. Tyrkiet og de kurdiske styrker vil kæmpe om indflydelse i nord, Israel, Hizbollah og Iran i syd, og nye militante grupper vil opstå i kølvandet på Islamisk Stat, efter at organisationen er nedkæmpet militært.

Syrien kan meget vel udvikle sig til et nyt Irak med en svag centralregering, der ikke har legitimitet eller kontrol med sit territorium, og hvor Iran og iranskstøttede militser vil sætte dagsordenen i konkurrence med Tyrkiet og Saudi-Arabien, der alle vil puste til de dybe sekterske og etniske spændinger mellem de syriske befolkningsgrupper. Trump vil formentlig ikke tøve med at tage æren, når Raqqa og

Mosul falder, men på ironisk vis bliver det Trump – og ikke Obama – som skal stå i spidsen for den efterfølgende komplicerede politiske genopbygnings- og stabiliseringsindsats i Irak og måske i Syrien.

Arbejde for status quo i Israel-Palæstina

Hillary Clinton og Donald Trump konkurrerede under valgkampen skarpt om, hvem der var mest pro-israelsk. Trump endte dog med at gå længst med udtalelser om, at USA vil anerkende Jerusalem som Israels hovedstad, og at Israel frit kan annektere Vestbredden. Imidlertid er Trumps rådgivere allerede ved at trække i land på de udtalelser. I stedet vil vi formentlig se, at Trump, ligesom tidligere amerikanske præsidenter, de facto vil acceptere nye israelske bosættelser, og at Israel fra tid til anden bomber i Gaza.

Trump vil givetvis ikke forsøge sig med en forkromet diplomatisk indsats endside en ny fredsproces, sådan som den tidligere udenrigsminister John Kerry gjorde det, og en tredje intifada (palæstinensisk opstand) kan derfor meget vel være i vente.

Imidlertid står det palæstinensisk-israelske spørgsmål ikke længere højt på de arabiske allieredes prioriteringsliste. Saudi-Arabien, Egypten, Jordan og Tyrkiet er mere optagede af den såkaldte iranske trussel og af hjemlig opposition og terrorisme, så Israel vil formentlig blive givet en meget lang line.

Indgå tæt samarbejde med regionens diktatorer

Trump vil også være parat til at samarbejde tæt med regionens 'stærke mænd' såsom Tyrkiets Erdogan eller Egyptens Sisi, uden skelen til menneskerettigheder eller demokratifremme. Trump har allerede mødtes med præsident Sisi, der efterfølgende var fuld af lovord om Trump. En af Trumps tætteste mellemstrådgivere er den kristen-libanesiske – tidligere 'militsleder' – Walid Phares. Phares har angiveligt skubbet Trump i retning af at erklære Det Muslimske Broderskab for en terrorgruppe, og det er selvfølgelig vand på Sisis mølle.

Trump vil også være parat til at samarbejde tæt med regionens 'stærke mænd' såsom Tyrkiets Erdogan eller Egyptens Sisi, uden skelen til menneskerettigheder eller demokratifremme

Når det gælder Saudi-Arabien, er det også vanskeligt at forestille sig Trump presse det saudiske kongehus på spørgsmål om menneskerettigheder eller kvinders status. Derimod har Trump udtalt, at han vil få Saudi-Arabien og andre Golflande til at betale for de amerikanske baser i regionen. Men købmanden Trump kan formentlig hurtigt regne sig frem til, at den milliardstore amerikanske våbeneksport til de selsamme Golflande alligevel er mere værd, og at USA bl.a. bruger baserne i kampen mod Islamisk Stat. Samarbejdet med de siddende autokratiske styre er derfor en af de mest sikre forudsigelser.

Her adskiller Trump sig ikke afgørende fra tidligere amerikanske regeringer. Når USA har skullet vælge mellem sikkerhed og stabilitet på den korte bane og demokrati og menneskerettigheder på den lange bane, så er valget som regel faldet på det første. Men den politiske analyse, der ligger bag, er væsensforskellig fra både Barack Obama og George W. Bush. De to vidste, i modsætning til Trump, at det er de autoritære styreformer, der er den egentlige kilde til regionens ustabilitet, terrorisme og mangel på udvikling.

Det store wildcard: atomaftalen med Iran

Trump har kaldt Obamas atomaftale med Iran for en katastrofe og lovede først at skrotte den og senere at genforhandle den. Men alle ved, at hverken Iran eller de seks andre magter, der forhandlede aftalen på plads, vil være med til at åbne den svært komplicerede aftale igen. Det får mange til at håbe på, at Trump

vil vise sig som pragmatiker og ende med blot at holde godt øje med, at aftalen bliver overholdt. Men Trump er presset både fra hardlinere i Kongressen og af allierede i regionen, særligt Israel og Saudi-Arabien. For selvom der ikke skal løftes yderligere i sanktioner før 2023, så skal Trump som præsident løbende godkende, at de eksisterende amerikanske sanktioner ikke træder i kraft. Det betyder, at Trump rent faktisk skal gøre noget aktivt for at holde aftalen i live og dermed forsvare offentligt, at han viderefører den.

Selv ved de mindste overskridelser eller gråzoner vil Kongressen og Israel formentlig kræve, at Trump skrider til umiddelbar handling. Nye sanktioner fra Kongressen kan ligeledes være på tapetet, og disse vil Trump af samme grund også have svært ved at stoppe. Dermed er Iranaftalen i fare for reelt at falde fra hinanden og kan derfor meget vel ende med at blive den første lakmustrøbe på, hvor pragmatisk eller ideologisk Trump vil vise sig at være som præsident.

Ingen vej ud

Samlet tyder meget således på, at Trump bliver mindst lige så – eller endog endnu mere – engageret i Mellemøsten end sin forgænger. Og det på trods af, at Trump – ligesom Obama og George W. Bush før ham – gentagne gange under valgkampen har understreget, at han ikke ville hives ind i Mellemøstens kviksand eller engagere sig i 'nation-building'. Richard N. Haass, udenrigspolitisk toprådgiver i Washington, karakteriserer amerikanske præsidenters uundgåelige involvering i Mellemøsten med et citat fra Godfather-filmene om mafiaen: "You wanna get out, but you keep being pulled back in."

Helle Malmvig (f. 1972) er seniorforsker ved DIIS og har ofte bidraget til RÆSON.

Hans Mouritzen: Kan Norden regne med Trump? (31/12 2016)

NATO vil givetvis bestå, og måske kan vi slå os til tåls med det. Eller også – man tør dårligt nok skrive det – får vi et Nordisk Forsvarsforbund, i hvert fald som et supplement til NATO-medlemsskabet. Mon ikke det hænger i mølposen inderst i klædeskabet.

De nordiske lande – især Sverige – står i en udsat position efter valget af Donald Trump til amerikansk præsident. I kølvandet på Ukraine konflikten er Østersøen blevet et højspændingsområde. Rusland foretager provokerende flyvninger tæt på nordiske og baltiske landes territorium, og store militærøvelser afholdes af både Rusland og NATO.

Man kan altid diskutere, hvem der bærer ansvaret for denne situation. Er det Rusland, der har appetit på mere i forlængelse af Ukraine konflikten? Eller er det blot en russisk trodsreaktion efter de vestlige sanktioner mod landet, som i: ”Vi lader os ikke intimidere af jer, tværtimod; i øvrigt: Har I set vores nye hypermoderne isenkram?” Jeg hælder til sidstnævnte tolkning, men tilbage står: Det er ikke nogen rar situation.

Intet fælles fodslag

I forhold til Rusland er der ikke meget fælles fodslag mellem de nordiske lande – ikke, hvis det koster noget. Illustreret, da Sveriges daværende udenrigsminister, Carl Bildt, inviterede sine nordiske kolleger til en fælles vandring gennem Kijevs centrum i kølvandet på Maidan-begivenhederne i foråret 2014. En kende antirussisk i sin intention, må man nok sige. Flot ville det se ud som en fællesnordisk manifestation, unægteligt. Men den ene efter den anden af Bildts kolleger fik imidlertid kalenderproblemer, og tilbage var kun Martin Lidegaard og Bildt selv... De gennemførte tappert.

I forhold til Rusland er der ikke meget fælles fodslag mellem de nordiske lande – ikke, hvis det koster noget

Norge, Finland og Island har forholdt sig forholdsvis pragmatisk til Rusland. Det overordnede for Norge er landets ’nordområdepolitik’, i hvilken Rusland er den afgørende spiller. Denne politik hviler på to ben: afskrækkelse og indbinding af Rusland. Det første foregår både via egne styrker og NATO. Det er desuden vedtaget, at 300 amerikanere på ’rotationsbasis’ skal træne vinterkrigsførelse i Trøndelag. For en udenforstående ser Trøndelag nu mest ud som en amerikansk base i Norge, hvilket strider mod landets hævdevundne basepolitik: ’ingen fremmede baser på norsk territorium’.

Indbindingen fungerer imidlertid stadig. I Barents Regionale Råd vedtages hele tiden – efter ansøgning – projekter på folkeligt plan, der skal sammenknytte områderne og befolkningerne på tværs af den norsk-russiske grænse. Mennesker, der bor maks. 30 km fra begge sider af grænsen, kan visumfrit rejse frem og tilbage. Generelt er Nordnorge utilfreds med Oslos ’liggen under for’ Washingtons hårde kurs mod Rusland og den norske deltagelse i EU’s sanktioner.

Finland er milevidt fra Den Kolde Krigs Finlandisering [altså den tilstand, hvor man prøvede at optræde neutralt af frygt for den store nabo mod øst, red.]. Alligevel var man imod EU’s sanktioner mod Rusland, fordi de sammen med eventuelle modsanktioner kunne forudses at ramme finsk økonomi hårdt. Man deltog dog solidarisk. Alligevel markerede et præsidentmøde med Putin i Helsinki i juni, at man ser pragmatisk på forholdet.

Efter amerikanernes afsked med Keflavikbasen i 2006 har Island haft problemer med sin luftovervågning. Et russisk tilbud om at overtage aktiviteten er dog blevet afværget gennem NATO-overvågning med lejlighedsvis svensk-finsk deltagelse.

Det svensk-russiske forhold har været køligt siden 2008, da Carl Bildt kom til at sammenligne Ruslands intervention i Georgien med Nazitysklands underminering af Tjekkosllovakiet i 1938. Man forventede, at forholdet ville blive bedre efter Bildts afgang i 2014, men det er ikke sket. Tværtimod: Sverige har uforfærdet fortsat en værdipolitisk kritik af den autoritære udvikling i Rusland; ligeledes har man nærmest demonstrativt støttet Kijevregeringen. Øen Gotland er kommet i strategernes fokus i både øst og vest, da den vil være et værdifuldt støttepunkt ved en frygtet russisk aktion i forhold til de baltiske lande.

Danmarks forhold til Rusland har derimod udviklet sig i positiv retning fra omkring 2009, da den danske regering hurtigt og smertefrit accepterede Gazproms naturgasledning gennem dansk territorialfarvand. Dog har Danmark ikke været tilbageholdende med kritik af Ruslands rolle i Ukraine og Syrien. Alligevel har det danske forhold til Rusland været bedre end det svensk-russiske forhold; måske fordi Danmark forventer at skulle forhandle bilateralt med Rusland om grænseforholdene i Polarhavet, når FN har udtalt sig om de geologiske forhold.

Trumps tvivl om NATO

Hvad betyder så valget af Donald Trump til amerikansk præsident for de nordiske landes forhold til Rusland? Trump ønsker grundlæggende et godt forhold til Rusland og Putin. Under Den Kolde Krig ville en sådan ambition fra en amerikansk præsident have vakt jubel i alle nordiske lande. Men ikke nu. Hans udtalelser om det urimelige i at 'starte tredje verdenskrig' mod Rusland for at vise solidaritet med en allieret, der ikke har levet op til NATO's anbefalinger vedrørende forsvarsudgifter, har naturligvis svækket alliancens troværdighed – der hviler på artikel 5, den såkaldte musketerparagraf.

Svenske overvejelser om NATO-medlemskab er lagt i graven efter valget af Trump; gevinsten ved det ville være til at overse

Under sit afskedsbesøg i Europa forsøgte Obama at berolige europæerne, men det havde desperationens præg. Trump vil sikkert, når han besøger Europa efter sin tiltrædelse, som alle nytiltrådte amerikanske præsidenter forsikre værterne om sin ubrydelige NATO-loyalitet. Men hvor troværdigt vil det være? Hans udenrigspolitiske holdninger, som kortlagt af Thomas Wright fra Brookings-tænketanken, går 20-30 år tilbage i tiden og har været rimelig konstante.

Det vil naturligt nok være Sverige med sin høje profil, der kommer i den vanskeligste situation efter valget af Trump. Hvor meget er vicepræsident Joe Bidens forsikringer i Stockholm (som han besøgte i august i år) om amerikansk solidaritet med Sverige værd? Næppe meget.

Svenske overvejelser om NATO-medlemskab er lagt i graven efter valget af Trump; gevinsten ved det ville være til at overse. Et medlemskab ville også skulle bekræftes i en folkeafstemning – som nu kun kan ende med et nej. Her er situationen: Enten må Sverige sænke sin cigarføring over for Rusland, eller også må man skaffe sig alternativ afskrækkelse, fx ved en markant styrkelse af NORDEFKO (det nordiske forsvarssamarbejde), herunder det bilaterale samarbejde med Finland. Eller begge dele.

Danmarks position er ikke nær så udsat. Men i kølvandet på Brexit og valget af Trump – ingen af delene kunne forudses i Taksøe-granskningen, naturligt nok – kan Danmark ikke længere basere sin

stilling på en balance mellem kontinentalmagterne (Tyskland og Frankrig) og angelsakserne (UK og USA). Politisk må vi ensidigt følge Tyskland og Angela Merkel. Men forsvarsmæssigt er det mere speget. Et territorialforsvar i EU-regi kan udelukkes af både politiske og strategiske grunde – helt bortset fra Danmarks forsvarsforbehold. NATO vil givetvis bestå, og måske kan vi slå os til tåls med det. Eller også – man tør dårligt nok skrive det – får vi et Nordisk Forsvarsforbund, i hvert fald som et supplement til NATO-medlemsskabet. Mon ikke det hænger i mølposen inderst i klædeskabet?

Hans Mouritzen (f. 1952) er dr.scient.pol. og seniorforsker ved DIIS.

James Curran: Australiens regering vil ikke tøve med at distancere sig fra USA og Trump, hvis det bliver nødvendigt (15/1 2017)

BALANCEGANG: Det er blevet en politisk ortodoksi, at Australien kan balancere både USA og Kina — som om vi kan bygge en bro mellem dem. Men hvis nogen kan teste den ortodoksi, er det en Trump-administration, siger den australske historieprofessor James Curran, kort før USA skifter præsident.

Siden Anden Verdenskrig har Australien og USA haft et særdeles loyalt samarbejde med stærke fælles interesser og få politiske konflikter.

Men nu sætter udenrigspolitiske eksperter, politiske kommentatorer og folkevalgte på begge sider af Australiens parlament spørgsmålstegn ved den kommende præsident Donald Trumps åbenlyse ambivalens omkring USA's internationale anliggender.

Trump's målsætning for Amerika om at se mere indad, om muligt opgive visse alliancer samt forkaste landets mangeårige forpligtelser i forhold til den globale sikkerhed kommer samtidig på et tidspunkt, hvor Kina vinder stadig større indpas i Asien og Stillehavsregionen.

RÆSON har spurgt James Curran, historieprofessor på Sydney Universitet og ekspert i forholdet mellem Australien og USA: Bør Australien styrke sine strategiske bånd til Kina eller holde fast i den gamle alliancepartner USA?

RÆSON: Du skriver i din seneste bog, 'Fighting with America', at alliancen mellem USA og Australien "aldrig har set noget lignende i forhold til Donald Trump". Kan du uddybe?

Trump, som det er blevet fremhævet af mange, får det til at lyde, som om han har total foragt for efterkrigstidens internationale orden, der i vid udstrækning blev formet af USA. Han har et transaktionsbaseret syn på alliancer, mangler en forståelse af disse relationer og truer med en handelskrig mod Kina. Især det sidste kan få en negativ betydning for Australiens interesser.

RÆSON: Tror du, vi vil se Obamas såkaldte rebalancering i Asien efterladt i ruiner under Trump?

Det tror jeg ikke. Telefonsamtalen med Taiwans præsident viser, hvordan Trumps temperament og dømmekraft kan skabe store problemer. Han vil kræve mere af USA's allierede i Asien, særligt Japan og Sydkorea, men jeg tvivler meget på, at han vil vende Obamas 'pivot to Asia', som er fast forankret. Hvad vi dog måske vil se er en større amerikansk flåde i området — men vil Trump bruge den til at forsøge at få kineserne til at trække sig tilbage fra Det Sydkinesiske Hav? Det er sandsynligvis for sent nu.

Hvad vi dog måske vil se, er en større amerikansk flåde i området — men vil Trump bruge den til at forsøge at få kineserne til at trække sig tilbage fra Det Sydkinesiske Hav? Det er sandsynligvis for sent nu

RÆSON: Australien har været vidne til både Kinas fremvækst og USA's rebalancering. Den massive udvidelse af jeres økonomiske bånd til Kina er således foregået parallelt med styrkelsen af alliancen til USA. Hvordan er det muligt at balancere dette dilemma — det stærke politiske forhold til USA på den ene side og de store økonomiske muligheder i Kina på den anden?

Jeg læste forleden et interview med vores udenrigsminister, og det er nu blevet sådan en politisk ortodoksi, at Australien kan balancere både USA og Kina — som om vi kan bygge en bro mellem dem. Men hvis nogen kan teste den ortodoksi, er det en Trump-administration. Se igen på de reaktioner, der har været i kølvandet på Trumps telefonsamtale med Taiwans leder. Det er denne form for uforudsigelighed og ustabilitet, der kan skabe store problemer for Australien. Noget tyder også på, at Trump vil have Australien til at udføre ‘freedom of navigation’-patruljer i Det Sydkinesiske Hav som gengældelse for den flygtningeaftale, vi lige har indgået med dem. Men det tror jeg ikke, den australske regering accepterer. Vi har for meget på spil med Kina.

RÆSON: Offentligheden i Australien ser både Kina som en mulighed og en trussel. Skal Australien styrke sin bånd med Kina eller USA?

Selv med de dystre udsigter, som Trump har formuleret for Asien, kan jeg ikke se en australsk regering, der aktivt distancerer sig fra USA’s militære tilstedeværelse i regionen. Jeg tror, vi vil undersøge mulighederne for at udbygge det militære forhold til USA som modvægt til de på samme tid usikre kinesiske ambitioner. Jeg tror stadig ikke på, at Kina er en revisionistisk magt, der vil forsøge at vælte det internationale system. Men jeg tror, at denne dybtliggende angst i Australiens strategiske forestillingsevne — det ligger i vores DNA — altid vil få australske regeringer på begge sider af spekteret til at forsøge at styrke forholdet til Washington.

RÆSON: En repræsentativ meningsmåling foretaget af Lowy Institute Poll blandt den australske befolkning viste sidste år, at næsten 50 procent af de adspurgte mente, at “Australien bør distancere sig fra USA, hvis Trump bliver valgt som præsident”. Men er dette muligt med de stærke bånd landene imellem samt de mange fælles værdier — demokrati, retsstatsprincipperne etc.?

Mange kommentatorer herhjemme taler om nødvendigheden for at skulle samarbejde mere med USA nu. Andre argumenterer for, at alt er okay mellem Australien og USA, fordi Trump har udråbt generaler, der kender til Australiens kampdygtighed i tidligere krige.

Når det er sagt, så har Trump som tidligere nævnt truet med at skrotte mange af de værdier, som begge lande værdsætter — herunder hans uanstændige udtalelser om kvinder, hans foragt for minoriteter og hans tilbøjelighed til at gøre grin med handicappede. Australiere velkommer ikke denne slags opførsel. Sagt mere direkte: hvis Trump iværksætter politiske initiativer, der konflikter med australske værdier og interesser, så tror jeg ikke, at Australiens regering vil tøve med at distancere sig fra Trump.

RÆSON: Hvordan skal Australien håndtere den nye politiske situation, når det gælder landets sikkerhedsmæssige kapaciteter? Bør Australien opruste sine regionale alliancer for på den måde at forberede sig på en anderledes USA-strategi?

Sådanne udvidelser har allerede fundet sted — med Singapore, Indien, Japan og Indonesien. Men det kan meget vel være, at denne slags samarbejder intensiveres, mens usikkerheden omkring USA’s kommende Asien-strategi fortsætter. Det er dog afgørende, at denne form for engagement ikke bliver opfattet som en inddæmning af Kina.

RÆSON: Er det muligt for Australien at drage fordel af den nuværende usikkerhed? Det kan måske være en stor chance for at booste landets internationale diplomati?

Australien har altid stræbt efter at være et aktiv, manøvredugtigt og innovativt mellemmagtsdiplomati, hvilket vil blive testet under de nye omstændigheder. Dette vil især kunne mærkes i internationale og multilaterale fora i løbet af de næste fire år. Trump har fordømt frihandel og knap skjult sin foragt for FN og NATO. Men jeg mener, det er her, den australske indsats bør rettes hen i samspil med vores multifacetterede politik om at engagere os i Asien og Stillehavsområdet. Australiens diplomati bør fokusere på at sikre den form for regionale magtbalance, der forstærker vores økonomiske interesser.

Canberra-regeringen vil være nødt til at arbejde hårdere end nogensinde for at overbevise Washington om, at USA's tilstedeværelse i Asien er vital for den regionale orden og stabilitet.

Jeg tilslutter mig synspunktet om, at alliancer bør genopfriskes fra tid til anden, men jeg tvivler på, at Trump har indset, i hvilket omfang USA har brug for samarbejdspartnere

RÆSON: I din seneste bog skriver du også, at “den mest alarmerende dimension ved Trumps internationale dagsorden er hans foragt for USA’s globale alliancesystem”. Er verden klar til en ny verdensorden, tror du? Det er jo ingen nyhed, at magtrelationer ændrer sig i løbet af historien. Måske er der med valget af Trump et behov for at se på det globale alliancesystem med friske øjne?

Det er jeg enig i. Når Trump officielt tiltræder som præsident, tror jeg dog, han vil forstå, at USA stadig har brug for allierede for at kunne agere internationalt. Så jeg tilslutter mig synspunktet om, at alliancer bør genopfriskes fra tid til anden, men jeg tvivler på, at Trump har indset, i hvilket omfang USA har brug for samarbejdspartnere i forskellige dele af verden for at kunne opnå sine udenrigspolitiske målsætninger. Man behøver kun at se på, hvad Obama har forsøgt at gøre i sin regeringsperiode. Han udtrykte den samme form for frustration omkring allierede, der ikke investerede nok i deres forsvar, eller som ikke gik foran i visse internationale operationer.

RÆSON: Men hvilken form skal en ny verdensorden i så fald tage? Og hvem skal skabe den?

Det er svært at svare på. Hvis Trump gør alvor af sin isolationistiske approach, vil vi så se USA’s allierede rykke tættere sammen og nærmest vente på, at USA bringer sig selv i spil igen internationalt? Kina har endnu ikke udtrykt et ønske om at ville skabe en ny form for verdensorden. Styret har forsøgt at bygge nye regionale strukturer såsom Asian Infrastructure Investment Bank, og nu hvor TTP (Trans-Pacific Partnership) ser dødt ud, skubber Kina på for at skabe et omfattende regionalt økonomisk samarbejde. Men jeg kan ikke se Beijing lede en ny verdensorden på samme måde, som USA gjorde det efter Anden Verdenskrig. Der er vi ikke endnu.

RÆSON: Asien og Stillehavet er en region med stadig flere udfordringer: Spændingerne i Det Sydkinesiske Hav, Nordkoreas atomvåben, Filippinernes autoritære præsident etc. Hvad er i din optik regionens største udfordringer de kommende år?

Jeg tror, at mange af landene i regionen vil være meget nervøse omkring USA’s vedholdenhed. Mange af dem har det samme dilemma som Australien; de har alle vitale økonomiske bånd til Kina. Der er hele tiden snak om, at nogle af alliancerne er temmelig slidte, men når man kigger på befolkningerne, ønsker de fleste, at USA bibeholder sin udenrigspolitiske og militære tilstedeværelse i området. De panikbølger, som er opstået i kølvandet på Trumps telefonsamtale med Taiwans leder, er selvfølgelig med til at gøre Asiens alliancer urolige. Men denne ustabilitet har vi set før, fx i slutningen af 1960’erne under Nixon-doktrinen, eller da Jimmy Carter forsøgte at trække amerikanske tropper tilbage fra Sydkorea.

RÆSON: Så hvad ser du som den største udfordring?

Den er helt klart, hvilken orden der opstår, når de tektoniske plader begynder at rykke sig politisk, især med Kinas gennemslagskraft. Denne udvikling betyder ikke nødvendigvis konflikt, det kan sagtens være en godartet magtforskydning, og her gælder det om at tilgodese alles strategiske interesser for at opretholde stabiliteten i vores region. Altså skabe en regional orden med en ligevægt, der forhindrer

konfrontation, forstærker samarbejdet og styrker de økonomiske fordele. Jeg ved godt, det lyder meget diplomatisk, men det er for mig at se den største udfordring.

Interview af Sofie Buch Hoyer

Sofie Buch Hoyer (f. 1990) er en dansk journalist uddannet fra Journalisthøjskolen og The University of Hong Kong. Tidligere reporter på Politiken og RÆSON og underviser på Silkeborg Højskole. Har rapporteret fra Hongkong, Rusland og Tyrkiet for blandt andre Politiken, TV 2 Nyhederne, Radio24syv og CNN International.

Pia Kjærsgaard: Trump er en huskekage til eliten – også i Europa (17/1 2017)

Prisen for at blæse på det flertal, der skal leve med og i de forandringer, der sker henover deres hoveder, er delte lande med splittede befolkninger, hvor mistillid vokser og fællesskab går tabt.

Jeg kan huske, da begrebet en huskekage var almindeligt. En huskekage var, hvad man kan kalde en ret alvorlig påmindelse. En lussing, slet og ret. Så kunne man lære det!

USA's kommende præsident Donald J. Trump er jo ikke nogen lussing.

Han er så meget; hans hår er sjovt, han tweeter ekstremt meget om meget og mange mener allerede rigtig meget om ham, men en lussing er han dog ikke.

Men måske er han en nyttig huskekage?

For amerikanernes valg af ham er en alvorlig påmindelse til eliten alle steder om, hvordan borgerne, vælgerne, folket reagerer, når de længe nok føler, at de ikke bliver hørt.

Når eliten, magthaverne, de, der bestemmer, hvad vi skal debattere, også gerne måden, vi skal gøre det på – f.eks. politikere, debattører, Politikens Hus, Dansk Industri, Danmarks Radio – og beslutningsstagerne, især Folketinget, herunder mig selv, by- og regionsråd og Europa-Parlamentet ikke tager befolkningerne alvorligt, reagerer folk på et tidspunkt.

Jeg elsker folkestyre. Jeg har engang i et interview som formand for Folketinget sagt, at folket har altid ret. Det har folket sådan set også, når de ikke stemmer på Dansk Folkeparti. For Danmark er danskernes, ikke mit eller noget andet partis.

Derfor synes jeg også, man sagtens kan spørge folk. Også når vi ikke efter Grundloven *skal* spørge. Jeg er helt med på indholdet af vores repræsentative demokrati: Regeringen skal regere og Folketinget, vi skal klare vort, men vi skal ikke være bange for at spørge folket.

Min tilgang til folkestyre gør, at jeg tror, jeg godt kan forstå, hvorfor folk har stemt på Donald Trump. Uden at jeg altså af den grund vil tillægges motiver og meninger, jeg ikke har, om hans synspunkter, facon og formuleringer.

Og samme tilgang til folkestyre gør, at jeg synes, det vil være en skam ikke at drage den lære, vi nu måtte mene at kunne drage af præsidentvalget.

Det var vist Winston Churchill, der engang sagde noget i retning af: "Don't waste a good crisis" – lad ikke en god krise gå til spilde. Sætningen blev flittigt brugt i USA i 2008, da finanskrisen pludselig kom. På samme måde skal eliten – og befolkningerne – ikke lade muligheden gå tabt for at lære af valget af Trump.

For det første bør vi alle, og nok især den kommunikative klasse, ingen nævnt ingen glemt, lære ikke at tage for givet, hvordan et valg falder ud...

Bliver eliten stående med hovedet oppe i skyerne uden empati eller gehør for denne reelt oplevede frygt, så får verden mere Trump, mere Brexit og mere nej-tak

Det har ærligt talt været trættende at overvære, hvordan denne verdens Kloge Åge'r har kloget sig på det britiske parlamentsvalg, som Cameron ville tabe (han vandt stort), den britiske folkeafstemning om EU, som ville blive et ja (det blev et nej), den danske folkeafstemning om et fjernt retsforbehold, som ville blive et ja, et lille ja men et ja (det blev et lodret nej tak) og det amerikanske præsidentvalg, som Hillary Clinton, som ikke engang de demokratiske kernegrupper var glade for, ville vinde (hun tabte). Og så

forbyder min beskedenhed mig overhovedet at nævne det danske folketingsvalg i 2015 og reaktionerne på dét udfald.

For det andet må eliten, og her er der nok mest tale om dem, der bestemmer i partierne, i regeringerne, i EU-kommissionen og den slags steder, nok belave sig på, at lytte mere efter den store, brede del af befolkningerne – og ikke kun de bedst uddannede og mest vellønnede 10 procent.

For de, der ikke forstår fransk og som ikke taler formfuldendt engelsk, de, som frygter arbejdsløshed – for der er ikke nødvendigvis et nyt arbejde til dem med en 25 år gammel, begrænset uddannelse – de, der er nervøse for EU-regler og politiske aftaler, der sluser 120.000 østeuropæere ind, der overtager lastbilens førerhus eller byggepladsens mange forskellige jobs, for dem er globaliseringen ikke bare et fremskridt, der skal favnes, men en reel, nærværende trussel imod deres hverdag.

Bliver eliten stående med hovedet oppe i skyerne uden empati eller gehør for denne reelt oplevede frygt, så får verden mere Trump, mere Brexit og mere nej-tak.

En EU-korrespondent sagde forleden i en analyse af eller kommentar til Donald Trumps tale søndag om EU, Brexit og kansler Angela Merkels flygtningepolitik, noget i retning af, at Trump da vist ikke var opmærksom på at andelen af borgere i EU, der var EU-positive, var øget...

Med al respekt for den pågældende korrespondent så får vi jo at se, hvordan valgene i år i Frankrig, Tyskland og måske Italien går, og i de nærmeste år, hvordan Storbritanniens exit af EU kommer til at forløbe. Både for EU og Storbritannien. Det er vist for tidligt, selv for en EU-connaissanceur, trods alt, at spå om – jævnfør den første lære, jeg foreslog at drage.

For det tredje skal den samme elite forstå, at udvikling af lande, uanset hvad man vil udvikle i hvilken retning og hvordan, sker bedst og varigt, når alle er med. Når man i det mindste forsøger at favne de fleste og lader tingene ske i det tempo, som gør, at alle kan have en chance for at bidrage og for at forstå. Og ok, det tager så lidt længere tid og går langsommere, end 12-tals-manikeren med den akademiske grad, der sammen med reform-politikeren kan det hele på den halve tid! Men det gør det så.

For prisen for at blæse på det flertal, der skal leve med og i de forandringer, der sker henover deres hoveder, er delte lande med splittede befolkninger, hvor mistillid vokser og fællesskab går tabt.

Og en sådan huskekage tror jeg ikke, vi har lyst til.

Kommentar af Pia Kjærsgaard, Formand for Folketinget og MF for Dansk Folkeparti.

Kenneth Kristensen Berth: Trump siger, hvad et flertal af europæerne tænker (24/1 2017)

Det er stille og roligt ved at gå op for Francois Hollande & co., at deres EU-ambitioner kun deles af et fåtal af europæerne. Derfor reagerer de som de gør, når Trump forudser hvordan andre lande vil følge det britiske eksempel. Han tør udfordre vedtagne dogmer: – herunder USA's politik når det gælder Kina, Rusland og Israel. Det er forfriskende. Vi kan håbe, at ambitionen rækker videre endnu til f.eks. også at udfordre internationale konventioner som menneskerettigheds-, flygtninge- og statsløsekonventionen, der netop begrænser nationernes evne til at kunne beskytte sig selv. Spørgsmålet er, om Trump holder fast.

DET HAR vakt opstandelse, at den kommende amerikanske præsident har vovet at gentage sine bemærkninger fra valgkampen om Angela Merkels håndtering af migrantkrisen og den britiske udmeldelse af EU. Den franske præsident Francois Hollande har straks slået fast, at EU ikke har brug for indblanding fra USA i sine indre forhold. Den linje tror jeg ikke Hollande får meget held med. Donald Trump siger hvad han mener uden hensyntagen til, hvad andre mener om det. Han er ganske enkelt havkatten i hyttefadet, som kan ændre vedtagne dogmer fundamentalt.

Trump har ikke meget til overs for EU. Han ser EU som en europæisk udgave af alt det, han er valgt til at kæmpe imod i Washington – “*drain the swamp*” – embedsvælde, politiske studehandler og undertrykkelse af de enkelte staters ambitioner og ønsker. Derfor kan man roligt regne med, at Trump ikke ser EU som en samarbejdspartner men ser de enkelte nationalstater spille en større rolle end i dag. Bestræbelserne på at etablere en frihandelsaftale mellem EU og USA er således begravet til fordel for en ambition om bilaterale aftaler mellem USA og enkelte lande. Først i køen står angiveligt Storbritannien, hvis leder, Theresa May, Trump allerede sætter i stævne i sin første uge i Det Hvide Hus.

Han ser EU som en europæisk udgave af alt det, han er valgt til at kæmpe imod i Washington – “*drain the swamp*” – embedsvælde, politiske studehandler og undertrykkelse af de enkelte staters ambitioner og ønsker

REAKTIONERNE er forudsigelige. Når Donald Trump åbent forudser, at flere lande vil forlade EU, rykker det alvorligt i de politikere, hvis hele ambition har handlet om at etablere et EU, hvor mere og mere magt samles centralt i Strasbourg og Bruxelles og reelt hos en to-tre centrale lande. Det er stille og roligt ved at gå op for Francois Hollande & co., at ambitionen deles af et fåtal af europæerne – og at mange af de nye medlemslande og potentielle medlemslande kun er med for pengenes skyld.

Trump tør udfordre vedtagne dogmer: Kina-politikken, forholdet til Rusland, Israel-spørgsmålet. Det er forfriskende. Vi kan håbe, at ambitionen rækker videre endnu til f.eks. også at udfordre internationale konventioner som menneskerettigheds-, flygtninge- og statsløsekonventionen, der netop begrænser nationernes evne til at kunne beskytte sig selv.

Det er de færreste 70-årige, der lader sig grundlæggende ændre på, så verden må nok bare erkende, at den Trump, man så i valgkampen, også er den Trump vi vil se i de kommende fire år

JEG HAR ALDRIG tilhørt dem, der forestillede sig, at der var én Donald Trump før valget og en anden efter. Trump er 70 år gammel. Det er de færreste 70-årige, der lader sig grundlæggende ændre på, så verden må nok bare erkende, at den Trump, man så i valgkampen, også er den Trump vi vil se i de kommende fire år.

På trods af modstand fra EU, Demokraterne og mediernes, ja så vil Trump formentlig vise sig at være sin egen værste fjende. Et er at erklære krig mod dele af den amerikanske presse – det har andre gjort før ham, om end ikke i lige så høj grad. Noget andet er at erklære krig mod Kongressen, som på lange stræk skal hjælpe præsidenten til at få truffet de beslutninger, som han har stillet den amerikanske befolkning i udsigt – og så endda udstede denne krigserklæring i tiltrædelsestalen.

Det er yderst beklageligt, hvis Trumps facon ender med at betyde, at de rigtige pejlemærker, han har sat for USA – mindre immigration, flere arbejdspladser, et stærkere USA, kampen mod radikal islamisme – lider skibbrud, fordi han skaber for mange fjender på sin vej. En realisering af målene må altid være vigtigere end den enkelte person. Om Amerikas nye præsident kan finde en vej, må fremtiden vise.

USA's præsident er verdens mægtigste mand, så hvad han end siger og gør er afgørende for os alle. Det kan være lidt af en udfordring at have en havkat i hyttefadet på den post. På den anden side: Hvis noget for alvor skal flyttes, så kræver det en person, der tør rykke ved vedtagne sandheder. Det tør Trump. Kun tiden kan vise om han holder fast.

Vi kan håbe, at ambitionen rækker videre endnu til f.eks. også at udfordre internationale konventioner som menneskerettigheds-, flygtninge- og statsløsekonventionen, der netop begrænser nationernes evne til at kunne beskytte sig selv

DEN DAGSORDEN, han har lagt frem, er modig og ambitiøs. Han har ikke været karrig med valgløfterne – og har skabt store forventninger til de næste fire år hos rigtig mange amerikanere. De forventer, at Trump indfrier løfterne. Skulle det mislykkes, fordi for meget går op i Trump selv (i stedet for at handle om hans politik), så er det langt fra givet, at Trump får mere end fire år som præsident, for så vil skuffelsen blandt hans tilhængere være enorm. Det er bagsiden ved at stille så drastiske løfter op, som alle skal indfries i løbet af en relativt kort præsidentperiode.

Trump har brug for andre end den selvudnævnte kerne af loyale stabsfolk og hans kabinet for at få tingene til at ske. Han har været vant til en tilværelse, hvor han kunne gøre det meste selv. Nu er han

afhængig af andre. Det kræver givetvis en del tilvænning. Men jeg ønsker ham lykke og held på sin vej – for de fire mål er rigtige – og indfrielsen af dem vil skabe et stærkere Amerika og en mere tryk verden.

På trods af modstand fra EU, Demokraterne og medierne, ja så vil Trump formentlig vise sig at være sin egen værste fjende

Kenneth Kristensen Berth (f. 1977) er MF og EU-ordfører for Dansk Folkeparti.

Martin Lemberg-Pedersen: Flere lande vil følge Trump og trække sig fra internationalt flygtningesamarbejde (25/1 2017)

Hvis Donald Trump indfører et flygtninge- og asylstop i USA, vil det have store konsekvenser for det internationale samarbejde på flygtningeområdet og føre til flygtningepolitisk et ræs mod bunden i Europa, siger Martin Lemberg-Pedersen, adjunkt på Aalborg Universitet.

RÆSON: Hvad vil Trump med det omtalte flygtningestop?

Spekulationerne er et eller anden form for midlertidigt asylstop fra seks eller syv forskellige lande, hvor flertallet er muslimsk. På nuværende tidspunkt, inden lovgivningen er blevet præsenteret, kan jeg ikke kategorisk sige, hvad begrundelsen vil være, hvor lang tid stoppet vil vare og så videre. De detaljer findes der ikke informationer om endnu. Men det er jo et forsøg på at leve op til nogle af de kontroversielle løfter, han gav under valgkampen, om simpelthen at forbyde muslimsk indvandring til USA med referencer til det, han kaldte terrortrusler.

Trump har gennem valgkampen talt ind til både racisme, frygten for terror og også kritiseret Europas modtagelse af flygtninge. Han har eksplicit kædet flygtninge sammen med sikkerhedstrusler og samfundsmæssig ustabilitet. Både i forhold til de lande, som i øjeblikket er på USA's terrorliste, men også med henvisning til USA's nabo, Mexico.

RÆSON: Hvilke konsekvenser vil dette have på asylsystemet globalt?

For det første anser jeg det for overvejende sandsynligt, at det midlertidige stop vil blive forlænget. Man kan se det som parallel til den såkaldt midlertidige ophævelse af Schengen-aftalens regler om åbne grænser i Europa. Det vil være en periode, hvorefter man vil iværksætte endnu en lignende periode med samme stop – og det kan så fortsætte.

Selvom vi endnu ikke har fuldstændigt styr på detaljerne i beslutningerne, så er det lettere at kommentere implikationerne, når vi kigger på international politik og mere specifikt flygtningepolitik. Her vil en sådan Trump-beslutning nemlig helt sikkert forstærke den underminering af den i forvejen faldende støtte, der er til en international solidarisk flygtningepolitik.

Obama var vært for et flygtningemøde i efteråret 2016, som var vigtigt på den måde, at det var oppe i FN's generalforsamling – altså, at man tog flygtningepolitikken op på et så højt niveau, at det kunne have haft en stor effekt på den globale politik på området. Problemet med FN-deklarationen var dog desværre, at den var meget lidt konkret i forhold til forpligtelser, samt at landene, herunder Danmark, skrev under på noget, de faktisk agerede fuldstændig modsat af på nationalpolitisk plan: FN-erklæringen sagde, at landene skulle adressere det stigende behov for beskyttelse ved at hæve antallet af kvoteflygtninge – og det var jo lige præcis den ordning, som Danmark samtidig suspenderede – igen under midlertidighedens fane. Det samme gjorde sig gældende for en række andre lande.

Situationen for nærområder og flygtninge vil derfor ret hurtigt gå ned ad bakke som følge af denne her beslutning

Når vi nu ser, at Obama er afløst af Trump, så bliver den i forvejen meget skrøbelige støtte, der var til denne form for internationale solidaritet, yderligere undermineret. Nu ser den i forvejen beskedne indsats fra amerikansk side ud til at blive slået tilbage til start. Det fortæller mig, at nogle af de implikationer, vi, uanset de nøjagtige detaljer i Trumps tiltag, ret hurtigt vil se, er, at en række lande vil følge Trumps retning og trække sig yderligere og mere drastisk væk fra internationalt samarbejde på det her område.

Det vil betyde, at de nærområder, som modtager mange flygtninge grundet deres geografiske placering, i endnu højere grad end nu vil stå overfor et meget stort pres. Vi kan også se, at der ikke er givet de penge til nærområderne, som politikerne gang på gang har lovet – og som områderne har så desperat behov for. Situationen for nærområder og flygtninge vil derfor ret hurtigt gå ned ad bakke som følge af denne her beslutning. For så vidt det internationale systems manøvreedygtighed, er der flere røde alarmlamper, der nu blinker, fordi et af verdens største lande nu trækker sig så hurtigt væk fra ideer om samarbejde.

RÆSON: Hvad bliver konsekvenserne af Trumps beslutning for flygtninge i nærområder og i Europa?

Flygtningene vil i stigende grad sidde fast under farligere og farligere forhold. I sidste uge så vi endnu et angreb på en flygtningelejr, formentlig begået af Islamisk Stat. Vi ser det man kan kalde ophobningssteder, blandt andet ved den syrisk-jordanske grænse, hvor omkring 80.000 mennesker sidder fast. På de græske øer sidder omkring 70-80.000 mennesker fast under meget umenneskelige forhold, og hvor mange faktisk dør af kulde mens vi to taler sammen.

Europa, men også USA, har lukket flugtvejen for dem, og derfor er den eneste mulighed, de har, at flygte til de absolutte nærområder, hvor de så sidder fast. Man har tvunget deres mulige flugtveje tættere og tættere på selve konfliktområdet, og derved koncentreret fordrivelsen på et mindre og mindre område.

Her er det også værd at bemærke at kombinationen af den amerikanske interventions- og flygtningepolitik, både nu og over de seneste år, fordeler det humanitære ansvar yderst asymmetrisk: USA har jo mildest talt været meget involveret i en række af de flygtninge-producerende konflikter, som vi ser lige nu, som Afghanistan, Irak, Libyen og nu Syrien. Men samtidig oplever USA, af rent geografiske grunde, ikke tilnærmelsesvis de samme konsekvenser af de konflikter i form af fordrivelse og flygtninge som nærområder og Europa gør det.

Man kunne derfor ønske, at de europæiske politikere i højere grad var opmærksomme på det faktum, at når de går med i militære alliancer med USA om intervention i Europas nærområder, vil USA og Europa opleve konsekvenserne af disse interventioner på meget forskellige måder. På baggrund af Trumps seneste udmeldinger, synes det klart at USA i fremtiden vil være endnu mindre indstillet på at hjælpe nærområder og Europa med at løfte de forudsigelse konsekvenser af interventionspolitikken.

Det er en ”hvert land for sig selv”-politik, hvor man spekulerer i at kunne afskrække flygtninge mest muligt, så de tager et andet sted hen. Den tendens ser ud til at ville fortsætte

RÆSON: Hvad sker der med flygtningesituation i Europa, hvis Trump indfører denne politik?

Så ser vi stigende stigmatisering af flygtninge. Der er allerede et ræs mod bunden. I 2015 så vi et forsøg fra europæisk side på at lave en form for omfordelingsnøgle i EU-regi, som faldt til jorden. Den er så blevet afløst af en ”hvert land for sig selv”-politik, hvor man spekulerer i at kunne afskrække flygtninge mest muligt, så de tager et andet sted hen. Den tendens ser ud til at ville fortsætte, især hvis en stor spiller som USA så åbenlyst trækker sig væk fra selv et minimalt ansvar.

Vi må heller ikke glemme, at der snart er valg i en række centrale europæiske lande, herunder Frankrig og Tyskland, hvor det er helt givet, at flygtningepolitik vil blive vigtigt, og hvor en række højrenationalistiske partier vil prøve at lægge sig tæt op ad Trumps linje og forsøge at høste nogle stemmer på den måde. Det ser derfor alt i alt ret sort ud for flygtninge i Europa.

RÆSON: Hvad bliver konsekvensen i Danmark?

Det er helt klart, at det her kun er starten på en storstilet genkomst af højrenationalistisk ideologi. Derfor vil vi nok se nogle danske politiske aktører prøve at bruge Trumps politik som springbræt til at tage et opgør med den form for humanistisk beskyttelsesregime, og den måde man har forstået flygtningepolitik på, som blev institutionaliseret efter Europas katastrofale erfaringer med afvisningen af de jødiske flygtninge i 1930'erne. Det er en ny tid, og et nyt scenarie, men at forsøget på at tage dette ideologisk motiverede opgør er undervejs, anser jeg som en ukontroversiel forudsigtelse.

Interview af Joshua Hollingdale

Joshua Ursin Hollingdale, (f. 1994), journaliststuderende på Danmarks Medie- og Journalisthøjskole, freelance journalist og Aarhus Correspondent for The Murmur (www.murmur.dk).

Dr. Martin Lemberg-Pedersen (f. 1981), adjunkt på Global Refugee Studies, Aalborg Universitet. Underviser på kandidatuddannelser om migration og grænsekontrol i Libyen, Grækenland og Tyrkiet og optræder ofte i danske og internationale medier som ekspert. Hans nuværende forskning undersøger postkolonial europæisk fordrivelsespolitik fra slavehandel til grænsekontrol samt den højteknologiske markedsriggørelse af data om fordrivelse.

Kenneth Kristensen Berth: Trump gør det muligt at genindføre fornuften i europæisk flygtningepolitik (26/01 2017)

Trumps blokering for visumansøgere fra flere mellemøstlige og nordafrikanske lande samt et midlertidigt stop for næsten alle flygtninge, kan forhåbentlig betyde et opgør med de internationale konventioner og en anden europæisk flygtningepolitik, mener Kenneth Kristensen Berth, MF og EU-ordfører for Dansk Folkeparti.

RÆSON: Hvad tænker du om Trumps planer om midlertidigt stop for immigration?

Jeg tænker: Gid det var Danmark. Da Venstre var i oppositionen, vrøvlkede de om, at der skulle være forskel på forskellige lande (i asyl- og immigrationsbehandling, red.). Det er Venstre-regeringen ikke for. Det er meget trættende for at sige det på en pæn måde. For man må bare konstatere, at der *er* forskel. Der *er* nogle nationaliteter som alle erfaringer viser, vi ikke kan integrere. Her burde vi sådan set sige, at så skal vi ikke have flere af dem, fordi det ikke kan lade sig gøre. Det er dybest set det, der er baggrunden for den måde Trump agerer på.

RÆSON: Hvilke lande mener du?

Det er primært personer fra Mellemøsten, Nordafrika og selvfølgelig Somalia, som jo udgør en gevaldig del af problemerne. Det handler om kriminalitet, islamisme, manglende evne og manglende lyst til at indgå på arbejdsmarkedet. I det hele taget manglende integrationslyst. Vi ser jo folk fra Fjernøsten og dele af Sydøsten, hvor de samme problemer ikke er gældende. Det bør man efter min mening se på, når man beslutter sig for, hvad det er for nogle mennesker, der skal til Danmark.

Jeg synes, det er fornuftigt, at USA vil blokere alle flygtninge fra Syrien. Man er nødt til at se på, hvem der kan integreres i det samfund, der tager imod de her mennesker. Erfaringer i Danmark med at integrere syrerere er utroligt dårlige, og det skal man lære af og sige, at så skal man ikke tage imod syrerere. Hvis man ikke kan integrere dem, og de i øvrigt ikke har lyst, så skal de ikke være her.

RÆSON: Donald Trump vil angiveligt suspendere flygtningeprogrammet i 120 dage og bringe antallet af flygtninge ned på 50.000 i "regnskabsåret" 2017, hvilket er 60.000 færre, end Obama havde lagt op til. Er det et tal, du synes er rimeligt?

Jeg synes jo 50.000 er mange mennesker, men man skal huske at det er et land med 320 millioner mennesker og så er det jo ikke så mange. Hvis de ender med at suspendere flygtningeprogrammet igen i endnu 120 dage, så skal de ikke høre et ondt ord fra mig. Det afgørende for mig er ikke antallet, det er retningen. Der er udstukket den retning, at man i en vis periode, måske på et tidspunkt permanent, siger, at nu skal vi ikke tage flere flygtninge.

RÆSON: Donald Trump har bebudet, at han vil sætte gang i byggeriet af den meget omtalte mur på grænsen til Mexico. Hvad synes du om idéen med at bygge en sådan mur?

Det siger sig selv, at hvis man har en mur, så skal den forceres på en eller anden måde, og man kan jo godt lave en mur, der er vanskelig at forcere. Derfor synes jeg, at det er fornuftigt at man træffer en beslutning, der gør, at antallet af illegale indvandrere i USA bliver sænket. Hvis man vurderer at den bedste måde er at sætte en mur op, så skal man gøre det. Det har både Israel, Ungarn og andre lande erfaringer med.

RÆSON: Hvad tror du Trumps ageren kommer til at betyde for asylsystemet i resten af verden?

Jeg håber det kan være med til at betyde, at man får fornuften tilbage og erkender at de internationale konventioner ikke kan bruges. Vi kan jo dybest set ikke bruge konventioner, der siger, at Danmark skal give statsborgerskab til en formodet terrorist, fordi vedkommende ikke har statsborgerskab i noget andet land. Det er ensidigt til gunst for Danmark som nation.

Det virker det som om, at Trump har et udgangspunkt der hedder, at han skal varetage USA's interesser, og det er også det han er valgt til. Jeg ville ønske, at det samme var tilfældet for den danske regering. At den satte som det øverste mål, at den er sat i verden for at varetage danske interesser, og betyder det så, at vi skal bøje en konvention hist og pist, så må vi gøre det.

RÆSON: Kan man ikke frygte at det som USA nu gør, kommer til at skabe et kæmpe pres på Europa og Danmark?

Jo, men så må vi jo bare agere som USA gør. Nu kan jeg forstå, at Francois Fillon (fransk præsidentkandidat, red.) har sagt at han vil indføre grænsekontrol, og at han sådan set er ligeglad med Schengen. Hvis det er linjen fra ham, så kunne man måske håbe og tro på at Europa bevæger sig i en anden retning nu, end vi har gjort i de sidste 30 år. En retning, hvor vi tør begynde at udfordre gamle dogmer, konventioner og ting indenfor EU og gøre tingene på en måde, der simpelthen er mere fornuftig og som giver bedre mening. Jeg vil håbe, at der kommer flere som er parate til at udfordre de konventioner.

Det er jo netop det, at USA nu siger fra, der gør, at andre lande også – hvis de ellers er fornuftige – vil få et alibi til også at sige fra. Så får vi forhåbentlig en helt ny debat om konventioner, hvor vi får indskrænket dem ganske væsentligt. De europæiske demokratier er stærke nok til at kunne undvære alle disse konventioner. Folkestyret i Danmark forgår ikke, hvis der ikke findes en menneskerettighedskonvention.

De europæiske demokratier er stærke nok til at kunne undvære alle disse konventioner. Folkestyret i Danmark forgår ikke, hvis der ikke findes en menneskerettighedskonvention

RÆSON: Så du mener, at Danmark skal følge trop på det som Trump har sat i værk?

Ja, det mener jeg. Jeg mener dybest set, at vi skal slå fast, at folk, som dem her, ikke skal kunne komme ind i Danmark. Hvis vi pågriber folk ved den tyske grænse, som siger, at de vil ind i Danmark og søge asyl, så skal vi sige, at det kan de ikke. Når de kommer fra Tyskland, befinder de sig i et sikkert land, og så skal de ikke ind.

Europa er simpelthen fyldt op og det samme er Danmark. Vi kan ikke tage flere.

Det er jo netop, hvad jeg har efterlyst – nemlig at der sker noget, der gør det muligt for os andre at genindføre fornuften i europæisk politik. Vi bliver nødt til at kunne forsvare vores land mod masseindvandringen – og det indebærer, at vi naturligvis skal kunne afvise folk, der ikke lever op til kravene for at komme ind i Danmark i forhold til at mangle visum eller identitetspapirer. Enten har vi et system, hvor vi har kontrol med, hvem der bliver lukket ind – eller også har vi ikke – ordet asyl skal ikke være et sesam-sesam-luk-dig-op.

Der er ikke nogen tvivl om, at vi har et særskilt problem med indvandrere med muslimsk baggrund. Hvis man kigger på statistikker, ikke alene fra Danmark, men fra hele Europa, så er det indvandrere med muslimsk baggrund, der giver flest problemer. Det skal man lære af. Mit ansvar som politiker ligger først og fremmest i forhold til det land, som jeg er politiker i. Det ligger ikke i forhold til en eller anden global situation i forhold til at bistå nogle syrere. Min opgave er at varetage danske interesser og sikre vores sikkerhed, tryghed og fremtid. Og det indbefatter jo også at frasortere folk fra nogle lande, som vi ved notorisk ikke er til at integreret.

RÆSON: Er det ikke vores ansvar at hjælpe flygtninge?

Nej, det kan jeg ikke se det er. Det er vores ansvar at hjælpe mennesker i nød, og det kan vi gøre på flere forskellige måder. Vi gør det mest effektivt ved at hjælpe dem tæt på det land, de har forladt, og det er den måde man bør gøre det på. Vi skal ikke ødelægge vores eget land ved at importere folk hertil, som ikke er indstillet på at blive en del af det danske samfund og som dybest set gerne vil ændre det i retning af det land de kommer fra.

RÆSON: Kommer det som nogen overraskelse at det her bliver sat i værk i USA?

For mig har det hele tiden virket som om, at Trump var en person, der var parat til at udfordre vedtagne sandheder. Og at han var en person der var parat til at gøre noget nyt og rent faktisk gøre det og ikke bare snakke. Og det tyder jo på, at han rent faktisk er den person, som jeg troede. Så kan man jo altid sige, at han har sin facon mod sig – og det synes jeg, at han har – men det er svært at være imod at han indskrænker mulighederne for at komme til USA og afskaffer det syriske flygtningeprogram.

Men man har den regel, at hvis en person siger, at vedkommende gerne vil have asyl, så kan man godt rejse ind i Danmark. Det er jo en absurd regel at have

RÆSON: Du siger, du har svært ved at være imod, men alt andet lige, så kommer det vel til at skabe et pres på vores grænser?

Jeg ved ikke, hvor meget det kommer til at betyde, for man skal huske på, at det er relativt få de har taget til USA fra Syrien. Men selve idéen om at sige, at vi ikke nødvendigvis skal aftage flygtninge fra Syrien, det er jeg fuldstændig enig i. Danmark er altså ikke et nærområde til Syrien, og vi bør selvfølgelig bistå mennesker, hvis der eksempelvis har været en naturkatastrofe et eller andet sted. Så sender vi jo telte og mad ned til dem, og det skal vi blive ved med. Men fordi der har været et jordskælv et sted, så betyder det jo ikke, at vi skal tage folk til Danmark og sige, at nu skal vi have dem til at blive danskere. Det samme gælder, hvis der er krig i et land: Så skal vi jo ikke bare tage imod en masse mennesker, som vi dybest set ikke ved noget som helst om og invitere dem til at komme til Danmark.

RÆSON: Men har i så fra DF's side nogle konkrete forslag på bordet til hvordan flygtningesituationen kan håndteres?

Ja, vi bør have en permanent grænsekontrol, der er en reel kontrol, og som betyder, at hvis man kommer hertil og ikke har pas eller visum, så kan man ikke komme ind. Problematikken er at ganske mange af dem, der kommer til Danmark, har skaffet sig af med ID-papirer, så det er meget vanskeligt at finde ud, hvem de er og hvor de kommer fra. Der må man jo bare sige, at hvis vi skal håndhæve reglerne som de er, så kan man ikke rejse ind i Danmark, hvis man kommer fra et visumpligtigt land, og man ikke har papirerne i orden. Men man har den regel, at hvis en person siger, at vedkommende gerne vil have asyl, så kan man godt rejse ind i Danmark. Det er jo en absurd regel at have.

Interview af Mads Nicolai Andersen

Marcus Knuth: Jeg kan godt forstå Trumps beslutning (26/1 2017)

“I det omfang, at vi kan få inspiration til, hvordan vi kan få styr på vores egne ydre grænser, er det kun en positiv ting”. Interview med Marcus Knuth, udlændinge- og integrationsordfører for Venstre.

RÆSON: Trump forventes at underskrive et dekret, der midlertidigt skal stoppe for størstedelen af flygtninges adgang til USA, samt blokere for visa-ansøgninger fra Syrien, Irak, Iran, Libyen, Somalia, Sudan og Yemen. Trump kalder det på Twitter en ”big day”. Hvad er din reaktion?

Jeg kan faktisk godt forstå den amerikanske beslutning om et stop for flygtninge, men i bund og grund er det et amerikansk internt anliggende. I Danmark har vi også taget beslutning om at gennemføre den nok strammeste asylpolitik nogensinde med det klare formål at minimere antallet af flygtninge, der kommer til Danmark. Sideløbende har vi også stoppet for kvoteflygtninge, fordi vi mener, at man skal hjælpe der, hvor problemet er og at man ikke løser problemet ved at hive halvdelen af Mellemøsten eller Nordafrika til Danmark. Så hvad end amerikanerne beslutter, er det selvfølgelig deres egen sag.

Men i forhold til et stop for visum-ansøgninger, tror jeg, det er lidt et selvmål. Vi ser ikke noget problem i, at folk kommer lovligt til fx Danmark som forretningsmænd, laver en handel med et dansk firma og så rejser hjem igen. Det er en god måde at udvikle lande i fx Mellemøsten på, når man styrker handelssamarbejdet.

Så længe personen ikke kommer for at søge asyl eller gøre noget ulovligt, så er det at male med en lidt for bred pensel, når man siger, at man ikke vil have visum-ansøgere. Det er jo ikke alle fra Mellemøsten, der kommer for at søge asyl. Der er også virksomheder, som vi handler med og hjælper med at udvikle på den måde.

RÆSON: I udkastet til dekretet står der også, at når USA begynder at tage flygtninge igen, vil de blive screenet i langt højere grad. Hvad tænker du om det?

Det giver fantastisk god mening set i lyset af den øgede terrortrussel, der er. Det var også noget, vi begyndte at gøre med kvoteflygtninge, før vi stoppede for dem. Vi øgede screeningen i forhold til integrationspotentiale, og derefter stoppede vi helt. Så jeg har stor forståelse for, at de både screener i det omfang, de kan og at de reducerer antallet i det omfang, de kan. Men det understreger også forskellen mellem USA og Danmark, for USA har jo ikke problemer med syriske flygtninge, der går op gennem kontinentet for at banke på deres dør, ligesom vi har her i Danmark. De kan selv justere antallet af flygtninge de tager fra Mellemøsten.

RÆSON: USA's beslutning ligner en udfordring af flygtningekonventionerne. Det kan måske skabe præcedens for andre lande. Er det godt eller skidt?

Det synes jeg er en meget interessant debat at tage. Vi har fra Venstres side sagt, at vi mener, at dele af konventionerne ikke er tidssvarende, og vi skal tage et opgør med dem. Det er jo derfor, vi har gjort alt inden for lovens rammer for at stramme op i den danske udlændingepolitik og også lavet den her såkaldte nødbremse, der gør, at hvis der kommer et stort antal flygtninge igen, og vi vurderer, at Dublinforordningen er brudt sammen, så kan vi afvise asylansøgere ved fx den dansk-tyske grænse. Så jeg synes, at retningen er interessant, for jeg mener i høj grad, at landene skal have mere selvbestemmelse i forhold til asylpolitikken.

RÆSON: Burde Danmark gøre noget lignende?

Situationen i Danmark og USA er ikke sammenlignelig pga. de geografiske forskelle. Vi bruger de værktøjer og virkemidler, som vi mener, er de hensigtsmæssige. Fx indførelsen af nødbremsen. Vores kodeks er, at vi vil minimere antallet af flygtninge, der kommer til Danmark og så hjælpe i nærområderne.

I det omfang, at vi kan få inspiration til, hvordan vi kan få styr på vores egne ydre grænser, er det kun en positiv ting

RÆSON: Obama-administrationen havde lagt op til, at man skulle skruer op for antallet af flygtninge i USA. Tror du, det kan have nogle konsekvenser for både det danske og europæiske flygtningesystem, at amerikanerne pludselig beslutter sig for noget andet?

Ja, vi kigger jo altid på, hvad hinanden laver. Der er i stigende grad en forståelse for, og et ønske i Europa om, at lukke for de ydre grænser. Det var også derfor, at vi lavede Tyrkiet-aftalen, og det er derfor, at der er flere og flere, der kigger bekymret på flygtningestrømmen fra Libyen og over til Italien. Jeg tror, at i det omfang, at vi kan få inspiration til, hvordan vi kan få styr på vores egne ydre grænser, så er det kun en positiv ting.

RÆSON: Hvis alle lande pludselig siger, at de ikke vil tage flygtninge mere, hvad skal vi så stille op med fx de syriske flygtninge? Har både Danmark og USA ikke en del af skylden for, at de overhovedet er flygtninge?

Jeg mener ikke, at vi har en del af ansvaret for, at fx syriske flygtninge er på flugt. Det er Assad, der har ansvaret for det. Assads håndtering af opstanden i Syrien og Islamisk Stat er det, der bærer skylden.

I forhold til hvordan vi skal hjælpe flygtningene, så er vores synspunkt klokkeklart, nemlig at de skal hjælpes i nærområderne. Løsningen er ikke at hive halvdelen af Mellemøsten og Afrika til Danmark eller Europa. Om der så er enkelte lande i Europa, der ønsker at tage flere eller færre kvoteflygtninge, det må være op til dem. Men vi skal have reduceret det antal af flygtninge, der kommer til Europa uden en invitation, og så skal de i stedet hjælpes lokalt.

Ikke mindst fordi, at mange af dem der flygter, er nogle af dem, der er stærkest, mens de svage flygtninge bliver tilbage. Så vi skal have folk til at blive i deres nærområder og få nabolandene til at være de primære modtagere. Derfor støtter Danmark også et EU-samarbejde, hvor vi giver øget støtte til lande omkring fx Syrien, så de bedre kan håndtere presset.

RÆSON: Du snakker om, at det er fint, hvis nogle lande tager kvoteflygtninge. Netop grundet USA's geografiske placering er det jo som udgangspunkt kvoteflygtninge, de tager. Er det ikke skidt, at det netop er kvoteflygtninge som Trump-administrationen vælger ikke at tage mere?

Jo, og det er måske det kontroversielle i det. Jeg har jo længe rost en del af den australske udlændingepolitik, især den del der hedder, at de afviser bådene, der kommer sejlene illegalt, men til gengæld tager kvoteflygtninge, som jo er screenet for ekstremisme og kriminalitet osv.

Det er en fin løsning. Men kan så diskutere, hvor mange kvoteflygtninge de skal tage. Der har vi jo fra dansk side sagt, at når der er så mange, der er kommet til Danmark illegalt, så kan vi ikke tage kvoteflygtninge. Så vi har jo også besluttet os for ikke at tage kvoteflygtninge. Her siger USA, at de hverken vil tage folk der kommer illegalt eller kvoteflygtninge. Men med de problemer der er med islamisme og terrorisme, så er det en ny verden vi står i dag.

Her siger USA, at de hverken vil tage folk der kommer illegalt eller kvoteflygtninge. Men med de problemer der er med islamisme og terrorisme, så er det en ny verden vi står i dag

RÆSON: Du frygter ikke, at flere lande følger USA's eksempel, og at det vil medføre en øget flygtninge-tilstrømningen til fx Danmark?

Nej, jeg kan ikke se et land som fx Australien pludselig ændre deres politik. Jeg var i Australien for nogle måneder siden, og de er meget glade for deres politik.

Man kan stille spørgsmålstejn ved, hvad briterne kommer til at gøre nu, hvor de træder ud af EU. Men de har også taget en del kvoteflygtninge de seneste år. De er også i en situation, hvor folk ikke bare kan vandre op til grænsen. Så hvert land har hver sin udfordring. Men jeg ser gerne, at vi får markant styrket EU's ydre grænser, så vi kan hjælpe folk lokalt og folk ikke kommer ulovligt til Europa.

Det er et problem, der forstærker sig selv. Når der kommer nogle til Danmark, sender de måske en SMS til deres fætter i Nordafrika eller i Mellemøsten og siger, at de skal komme herop. Så kommer der flere og flere, og det er ikke løsningen.

Løsningen er at få helt lukket af for folk, der kommer ulovligt til Europa og Danmark. Når det er gjort, så kan man eventuelt tage en beslutning om kvoteflygtninge, men det er en beslutning der beror på, hvor gode vi til at løse de integrationsproblemer, vi allerede har i Danmark.

Interview af Andreas Terp

Andreas Terp (f. 1992) er kandidatstuderende i analytisk journalistik. Han har en bachelor i statskundskab fra Københavns Universitet og en bachelor i filosofi fra Københavns Universitet og Université Paris-Sorbonne. Han har arbejdet i centraladministrationen og som kampagneleder for en tidligere minister.

Marcus Knuth er MF og udlændingeordfører for Venstre.

Navid Molaaghaei: Den iranske atomaftale kan falde før Trump får set sig om (4/2 2017)

Med et forestående præsidentvalg og ekspræsident Hashemi Rafsanjanis nylige dødsfald følger en ny uforudsigelig iransk æra, der kan få konsekvenser for landets reformvenlige præsident og betyde at atomaftalen falder sammen.

AYATOLLAH AKBAR HASHEMI RAFSANJANI var en af de bærende kræfter for den iranske revolution, der i 1979 udstødte Shahen og omdannede landet til et teokrati. Og helt frem til sit dødsleje var Rafsanjani en indflydelsesrig aktør – kendt som en af landets mest magtfulde politiske skikkelser, men også som en pragmatiker og centrumpolitiker – i iransk politik, med vigtig indflydelse hos landets øverste åndelige leder, Ayatollah Ali Khamenei.

Landets nuværende præsident, Hassan Rouhani, har fulgt Rafsanjani tæt siden begyndelsen af Den Islamiske Republik. Som mentor forærede Rafsanjani praktisk talt Rouhani hans politiske karriere: “Med min støtte gik han [Rouhani, red] fra 3 pct. af stemmerne til 50 pct. på en uge,” sagde Rafsanjani, efter Rouhani overraskede og vandt præsidentvalget i 2013. Rouhani gjorde gengæld ved at inkludere flere af Rafsanjanis følgere i sit kabinet.

Rafsanjani brugte også sine tætte forbindelser til Ayatollah Khamenei, til at overbevise ham om at støtte Rouhanis atomaftale med P5+1 (JCPOA), ligesom han plæderede for aftalen i det iranske parlament, der på daværende tidspunkt med et overvejende antal af konservative ikke var venligstemte for aftalen.

Rafsanjanis død kommer på et meget ubelejligt tidspunkt for den nyetablerede koalition mellem landets reformister og moderate, kaldet Håbets Liste, som altså nu har mistet deres præsident og vigtigste forbindelse til Khamenei.

Der er blot tre måneder til præsidentvalget i Iran, og landet står midt i en afgørende periode internationalt i kølvandet på atomaftalen og regionalt med konflikter i Syrien og Yemen. Trusler om at rive atomaftalen fra hinanden et indrejseforbud for iranske statsborgere og Iran-kritiske tweets fra den nyvalgte amerikanske præsident, Donald Trump, har desuden givet ekstra ammunition til de iranske konservative, der siden Hassan Rouhanis første dag som præsident har været kritisk stemte over for atomaftalen og en genetablering af iransk-amerikanske relationer.

Torsdag sendte USA officielt Iran et varsel for at have udført missiltests, og selvom iranerne understregede, at de ikke brød aftalen, som de ifølge dem selv stadig vil forsøge at opfylde, forhindrede det ikke præsident Donald Trump i at konfrontere iranerne på Twitter: ”Iran leger med ilden. De sætter ikke pris på, hvor ”fink” præsident Obama var over for dem. Ikke mig!” skrev han fredag middag inden USA fjøede en række nye personer og virksomheder til sanktionsregimet. ”Iran bliver ikke rørt af trusler. Vi står inde for sikkerhed for vores folk. Vi vil aldrig starte krig, men vi kan kun være afhængige af vores eget forsvar,” svarede den iranske udenrigsminister, Javad Zarif, indirekte – også på Twitter.

Rouhani står derfor i en svær situation forud for præsidentvalget i maj, og Rafsanjanis død kan både have positive og negative effekter for Rouhani.

“Det kan være, at Rouhani får sympati-stemmer på grund af Rafsanjanis død, men det betyder også, at visse folk i koalitionen måske ikke vil være med længere, som da Rafsanjani var den forenende figur. Blokken har mistet en uerstattelig frontfigur,” fortæller The New York Times’ Iran-korrespondent, Thomas Erdbrink, til RÆSON.

Rouhani blev præsident, atomaftalen kom i hus to år senere, og atomsanktionerne imod landet er blevet løftet, men alligevel kan Rouhanis sidste og ultimative løfte spænde ben for ham forud for præsidentvalget til maj: Iranerne kan nemlig ikke mærke en positiv økonomisk effekt af atomaftalen endnu

Og Rouhani er netop den eneste, der har muligheden for at overtage rollen som den manglende frontfigur. Landets andre stærke reformvenlige stemmer er nemlig blevet marginaliseret over de seneste år. De to moderate kandidater til det omdiskuterede præsidentvalg i 2009, Mehdi Karroubi og Mir Hussein Mousavi, er begge blevet sat i husarrest, og tidligere præsident, Khatami, har ikke lov til at udtale sig til pressen, der i øvrigt er underlagt billedforbud.

Erdbrink, der på tæt hold har fulgt iransk politik i de sidste 10 år, kan dog ikke se Rouhani tage Rafsanjanis rolle som frontfigur for koalitionen og som en af Khameneis tætteste rådgivere. "Han er stadig en junior for Khamenei, og derfor bliver det hårdt for ham naturligt at opnå sådan en position. For at afbalancere systemet kan han godt blive forhøjet dertil, men fordi det ikke sker naturligt, vil han blive mindre indflydelsesrig."

Iranerne kan stadig ikke mærke atomaftalen

"Alt vil med fornuft og håb løse sig. Det er nøglen til alt. Atomproblemerne løser sig, sanktionerne løser sig, og hverdagsøkonomien løser sig," lød det fra Rouhani, der med en nøgle mellem fingrene og et bredt smil på læberne på direkte stats-tv i 2013 prøvede at sælge sit kandidatur op til præsidentvalget.

Rouhani blev præsident, atomaftalen kom i hus to år senere, og atomsanktionerne imod landet er blevet løftet, men alligevel kan Rouhanis sidste og ultimative løfte spænde ben for ham forud for præsidentvalget til maj: Iranerne kan nemlig ikke mærke en positiv økonomisk effekt af atomaftalen endnu.

74 pct. af respondenterne i en meningsmåling foretaget af IranPoll.com i sommeren 2016 tilkendegav, at iranernes vurdering af deres levevilkår på ingen måde er blevet forbedret et år efter atomaftalen, mens tre fjerdedele vurderede, at Rouhani ikke har været succesfuld i at sænke arbejdsløsheden. Måske mest foruroligende for den iranske præsident var, at procentdelen af respondenter, der tilkendegav at de havde et "meget favorabelt syn" på Rouhani, var faldet fra 61 pct. efter aftalen, til 38 pct.

Godt nok er tallene et halvt år gamle (på grund af de begrænsede forhold er det svært for organisationer at lave uafhængige meningsmålinger), men ikke desto mindre er det bekymrende for Rouhani, der med sin udenrigsminister, Javad Zarif, op igennem efteråret har kritiseret, at USA ifølge dem ikke overholder deres del af aftalen.

"Præsident Obama og udenrigsminister Kerry har skrevet under på aftalen, men når det kommer til implementeringen, så kræver det meget, at få globale banker til at lave handler med Iran, fordi de er bange for amerikanske sanktioner. Vejledningen fra private amerikanske firmaer til banker, der ønsker at handle med Iran, indeholder så mange men'er og hvis'er, at bankerne tager den sikre vej og holder sig fra at lave aftaler," lød det fra en frustreret Zarif til et foredrag for pressen ved den amerikanske tænketank Council for Foreign Relations i september.

Også Rouhani har svaret på utilfredsheden blandt iranerne: "Atomaftalens mål var at forsvare folks rettigheder og bane vejen for økonomisk aktivitet," sagde han i et interview med det statsejede

nyhedsbureau, Islamic Republic News Agency (IRNA) i oktober. Og det er heller ikke, fordi den iranske stat ikke har fået flere midler at gøre godt med. Olieeksporten er næsten kommet på højde med eksporten fra før atomsanktionerne for alvor ramte landet i 2011, nye fly fra Vesten er igen til at få øje på i det iranske luftrum, og siden Rouhani blev præsident i 2013, er inflationen faldet fra 40 pct. til 9 pct. i november 2016.

Alligevel ser det ud til at blive svært for Rouhani, der kan blive den første iranske præsident, der ikke vinder genvalg. Og på papiret bliver det ikke lettere uden Rouhanis vigtigste støtte, Rafsanjani.

Vinder en af de såkaldte hardliners præsidentvalget, kan det være et dårligt tegn for atomaftalen. Havde det været for landets konservative kræfter, var forhandlingerne muligvis aldrig have nået til der, hvor de endte. Under landets præsident fra 2005 til 2013, Mahmoud Ahmadinejad, kendt for at være meget kritisk stemt over for Vesten, var der flere åbninger for forhandlinger om aftaler, der vedrørte en lempelse af sanktionerne mod Iran til gengæld for en reducere af Irans atomprogram, men uden held. Hvis både Iran og USA, de to vigtigste parter, forkaster aftalens præmisser, kan man ikke forestille sig, at aftalen kan holde i de 10 år, den oprindeligt er tiltænkt.

Alligevel ser det ud til at blive svært for Rouhani, der kan blive den første iranske præsident, der ikke vinder genvalg. Og på papiret bliver det ikke lettere uden Rouhanis vigtigste støtte, Rafsanjani

Rouhanis modstander kendes ikke endnu

Med tre måneder til valget står det endnu ikke klart, hvem fra den konservative blok, der skal prøve at forhindre Rouhani i at blive genvalgt. "Det er muligt, at landets hardliners opstiller en ukendt kandidat, som, ligesom Ahmadinejad i 2005, kommer til at arbejde på de økonomiske frustrationer blandt de lavere rækker i samfundet," vurderer Thomas Erdbrink, der dog ikke har nogen anelse om, hvem den kandidat kunne være.

Henover foråret begav Ahmadinejad sig ud på en tur til de fattigere dele af det iranske samfund og holdt offentlige taler. Dette gav anledning til store spekulationer om, at han ville stille op til valget for en tredje præsidentperiode. Men til nogles overraskelse har Khamenei, som ikke havde et godt forhold til Ahmadinejad i hans sidste tid som præsident, offentligt antydnet, at Ahmadinejad ikke ville få lov til at stille op, hvis han gjorde forsøget. "Han [Ahmadinejad, red.] kom til mig, og jeg fortalte ham, at han ikke skulle stille op, da det ikke er i landets eller hans egen interesse. Det vil skabe bipolære splittelser i landet, hvilket jeg mener, er skadeligt," sagde Khamenei til IRNA.

Analytikere har peget på Teherans borgmester og Rouhanis modkandidat til valget i 2013, Mohammad Bagher Ghalibaf, men om den tidligere general i revolutionsgarden bliver den konservative bloks kandidat, er rene spekulationer. Faktum er, at der officielt ikke er kommet nogle antydninger fra blokken, men man kan forestille sig, at der snart kommer noget konkret fra dem, da de nok er klar over, hvor stort et tab Rafsanjani kan være for Håbets Liste.

Rafsanjanis død – Rouhanis fordel

Men Rouhani og den moderate og reformistiske koalition kan også vende Rafsanjanis død til deres egen fordel. Et argument, som den konservative blok flere gange tidligere har brugt imod de moderate kandidater, er netop Rafsanjani. Ligesom mange andre politikere var Rafsanjani ikke uden sine skandaler. Hans ønske om tættere relationer til Irans ærkefjender USA og Saudi-Arabien er ikke delt af alle i befolkningen, specielt ikke blandt konservative politikere, og så er han sammen med sin familie blevet

beskyldt for korrupsion. Beskyldninger, der plettede Rafsanjani støtter, blandt andet blev Mousavi af Ahmadinejad kaldt for "Rafsanjanis mandlige tjener" under en tv-debat op til præsidentvalget i 2009.

Nu hvor Rafsanjani er død, bliver han hyldet fra alle sider i det politiske spektrum. Der flød tårer i massevis fra begge sider til hans begravelse, hvor han blev lagt ved siden af Ayatollah Khomeini i revolutionslederens mausoleum. Af de konservative bliver han hyldet for at være afgørende i dannelsen af

Den Islamiske Republik, for hans rolle i skabelsen af revolutionsgarden og som hærchef i krigen imod Irak, der varede i otte år, mens den moderate blok hylder ham som en moderat pragmatiker, der søgte progressive løsninger for landet.

Derfor er det svært at forestille sig, at Rafsanjani vil blive brugt imod de moderate, når valgkampen for alvor går i gang. Til gengæld kan man regne med, at Rouhani vil bruge ham som en martyr-lignende figur, både for landet og for landets moderate bevægelse.

Dertil spiller det psykologiske hos de moderate følgere i Iran også en rolle, når iranerne i maj skal ud til stemmeurnerne, fortæller Gholamhossein Karbaschi, Teherans tidligere borgmester, til The Guardian: "Rafsanjani kunne løse en masse problemer, men selv hans død var betydningsfuld. Der er et psykologisk chok over hans død, og reformisterne kan bruge den til at forstærke deres position." Sadeq Kharrazi, Irans tidligere FN-ambassadør, er enig i den vurdering og tilføjer til The Guardian: "Vi har et nostalgisk samfund."

Om Rafsanjanis død får negative eller positive konsekvenser for præsident Rouhani får vi at se inden længe, men med færre nøglefigurer fra revolutionen i 1979 er Iran uanset hvad på vej imod en ny politisk æra.

Navid Molaaghaei (f. 1995) er journaliststuderende ved Syddanske Universitet i Odense. Med hjælp fra politiske og journalistiske kontakter i landet holder han sig regelmæssigt opdateret med dets udvikling. Navid er desuden medstifter og medvært på radioprogrammet Mellemrøsten på Odense Studenterradio.

Philip Rosenbaum om Trumponomics: Det ligner én stor stimuluspakke, der risikerer at sætte USA i en historisk gældssituation (7/2 2017)

Hvad vil Trump med sin økonomiske politik, og vil det virke? Analyse af betydningen af America First for den amerikanske økonomi.

USA's økonomi er i bedring. Faktisk ser verdens største økonomi stærkere ud end den har gjort i snart 10 år. Skal denne bedring tilskrives Obama eller Trump? Måske kan de hver især tilskrives en smule, men årsagerne til fremgangen skal hovedsageligt findes i faktorer, der ligger uden for selv verdens mægtigste embedes indflydelse. Specielt Japan og Europas stagnerede økonomier med fortsat lave renter har medført, at investeringer, der før blev lagt lokalt, nu tilfalder de amerikanske markeder. Udviklingen i den internationale økonomi har derfor været bestemmende for Obamas økonomiske arv, ligesom den også vil have stor betydning for effekten af Trumps økonomiske politik.

Hvad der er realøkonomiske udsagn og hvad der er populistiske eller forhandlingspositionerende udsagn, er altid lidt af en gætteleg, når en politikers udtalelser skal vurderes. Især når politikeren hedder Donald Trump. Lad os uanfægtet tage udgangspunkt i Trumps hyppigst gentagne økonomiske forslag.

Hvad kan vi forvente med Trump?

Med sloganet "America First" har protektionismen været Trumps helt store kæphest under valgkampen, og selvom det ikke falder i god jord hos det republikanske bagland, kan vi forvente store ændringer i USA's handelspolitik. Trumps retorik er nærmest merkantilistisk og afspejler dermed en verdensopfattelse, hvor nationer kæmper om en konstant mængde af værdier, det famøse nulsumsspil. Trump har allerede trukket USA ud af Stillehavshandelsaftalen, TTP, og vil formentlig gøre stykket efter med den transatlantiske handelsaftale, TTIP, og den nordamerikanske frihandelsaftale, NAFTA. Resultatet vil være toldbarrierer, mindre handel og derfor også færre og dyrere forbrugsgoder for amerikanerne, som primært vil gøre hverdagen hårdere for den ellers så Trump-elskende arbejderklasse.

Ydermere skal det pointeres, at livet for udenlandske virksomheder lokaliseret i USA forværres, hvilket i sidste ende vil kunne føre til lukninger af produktionsenheder og dermed amerikanske arbejdspladser. Præsidenten argumenterer for, at isolationistisk handelspolitik vil skabe større indenlandsk forbrug og færre penge til f.eks. kineserne, som han beskylder for at fikle med valutakursen til gavn for deres egen eksport. De amerikanske markeder reagerede dog prompte med at falde ovenpå afvisningen af TTP, og i kølvandet herpå spøger uvisheden om handelsudviklingen fortsat. Kan et højere indenlandsk forbrug i USA opveje den lavere eksport, hvis de nuværende handelspartnere sænker deres forbrug af amerikanske varer? Vil de amerikanske virksomheder virkelig genindføre produktion af t-shirts, stål og andre traditionelle industrivarer? Og kan det overhovedet lade sig gøre at konkurrere med Østen, selv med høje handelstariffer?

Dertil kommer den stærke dollarkurs. Dollaren har på det seneste været stigende, og det forværrer de amerikanske virksomheders konkurrencevilkår, da import bliver billigere, mens eksport bliver dyrere. Alle disse spørgsmål steg ved Trumps handelspolitik er værd at holde sig for øje.

Generelt vil Trump gøre USA uafhængig af udenlandske energiressourcer. Spørgsmålet er, om det er de geopolitiske sikkerhedshensyn eller den økonomiske isolationisme, der ligger til grund herfor. Argumentationen har indtil videre gået på, at de massive investeringer i nationale olie-, skifer- og naturgasreserver vil skabe over en halv million amerikanske arbejdspladser og billigere energi til befolkningen.

Trump risikerer at sætte USA i en historisk gældssituation, og på netop dette punkt ligner han sin ellers så anderledes forgænger, Obama

Trump's reguleringspolitik hedder "Two for one". Den indebærer, at man fjerner to regler, for hver ny der bliver vedtaget. Dette vil især gøre livet lettere for virksomheder i fremstillingssektoren, der vil få friere tøjler til at producere, som de vil, uden at skulle afrapportere til de offentlige myndigheder. Mindre miljøregulering vil blandt andet øge produktiviteten og løfte den økonomiske aktivitet. F.eks. har Trump foreslået at ophæve energitilsynets "Clean Power Plan", som har til hovedformål at nedbringe kraftværkernes CO₂-udledning med 32 pct. Planen var ellers estimeret til at give store besparelser for såvel klimaet som for el-forbrugerne. Trumps dereguleringer hjælper mange virksomheder på kort sigt, men det sker selvsagt på bekostningen af miljøet, et hensyn, der ikke synes at veje tungt i den nye administration.

Under valgkampen sagde Trump gentagne gange, at han ville forbedre den amerikanske infrastruktur. Trump vil bruge mindst det dobbelte af, hvad Clinton ønskede at bruge, hvilket var svimlende 275 milliarder dollars. En investering af denne størrelse vil kunne forbedre vejnettet og den offentlige transport markant. Selve investeringen samt den dertilhørende jobskabelse og bedre infrastruktur er alle faktorer med en positiv effekt på økonomien, da de vil skabe hhv. efterspørgsel, mindre arbejdsløshed og bedre forhold for virksomheder og privatpersoner. Spørgsmålet er, om Trump holder sine løfter på dette område. Det er ikke et typisk republikansk indsatsområde, og han har ikke nævnt disse investeringer, siden han blev valgt i november.

Trump har lovet store skattelettelser til både virksomheder og borgere. Han vil skære den nuværende selskabsskat fra 35 pct. til 15-20 pct. Det er en kæmpe beskæring, men fra et relativt højt niveau. Til sammenligning er den danske selskabsskat på 22 pct. Denne ændring kan have positive følger, hvis den formår at tiltrække flere virksomheder til amerikansk jord. Spørgsmålet er bare: Hvilke virksomheder? Med tanke på Trumps handelspolitik, skal man nok ikke regne med, at der er tale om udenlandske virksomheder. Trump vil indføre en såkaldt "tax holiday" for amerikanske virksomheder med aktiver i udlandet, der derved skattefrit kan trække disse aktiver hjem til USA.

Ræsonnementet bag forslaget er, at man kan få amerikanske virksomheder til at geninvestere i USA. Der er dog store usikkerheder omkring denne effekt, da der ikke er indikationer på, at USA's store multinationale virksomheder mangler kapital i USA. En indenlandsk kapitalforøgelse vil derfor ikke nødvendigvis medføre større indenlandske investeringer.

Trump vil også omstrukturere systemet for indkomstskatter, hvilket i praksis kommer til at betyde, at skatten på de højeste indkomster nedsættes. Han har også foreslået at sænke ejendomsbeskatningen, hvilket vil komme boligejerne og dermed den mest velstående del af befolkningen til gode. Dette ligner ikke umiddelbart politik, der giver "magten tilbage til folket", men Trumps argumentation baseres på "trickle-down"-effekter og øget arbejdsudbud. Disse effekter er højst spekulative, ofte fremsat af politikere og svære at finde belæg for i den økonomiske forskning. Trumps skattepolitik passer dog som fod i hose i den republikanske tradition og vil derfor højst sandsynligt blive Trump(f)et igennem.

En strammere immigrationspolitik var et helt centralt element i Trumps kampagne. Fokus har især været på at stoppe immigrationen fra Mexico og rydde op i illegalt arbejde blandt immigranter uden arbejdstilladelse. Færre legale og illegale sydamerikanske arbejdere vil medføre en betydelig indskrænkning af billig arbejdskraft, hvilket kan have en række konsekvenser. Først og fremmest vil det føre til et lønpres på de i forvejen hårdt prøvede amerikanske produktionsvirksomheder. Dette betyder, at nogle arbejdsopgaver bliver overtaget af højere betalt amerikansk arbejdskraft, mens andre

arbejdsopgaver helt må lykkes. I den anden ende af arbejdsmarkedet vil hårdere immigrationspolitik føre til et brain-drain, da højtuddannede personer fra udlandet får vanskeligere ved at etablere sig i USA. Mange af de ledende amerikanske virksomheder og universiteter frygter denne situation, da deres rekruttering i høj grad foregår på det globale jobmarked. Trump kan sandsynligvis ikke få mexikanerne til at betale for grænsemuren, og selvom USA kommer til at hæfte for bygningsomkostningerne, vil de reelle økonomiske tab komme fra selve immigrationsstramningerne, når amerikanerne skal gøre regnskabet op.

Vil det virke?

Overordnet ligner Trumps økonomiske politik én stor stimuluspakke. Uanset om det skyldes udsigten til denne stimulus eller blot de generelle forventninger til Trumps økonomiske politik, er der sket et kæmpe løft i forbrugertilliden i den amerikanske middelklasse. Dette kan blandt andet aflæses direkte af væksten på S&P500-indekset siden valget i november. Man kan også argumentere for, at Obamas ekspansive finanspolitik endelig viser sig i de økonomiske nøgletal. Arbejdsløsheden er lav (4,7 pct.), og produktionen går i den rigtige retning. Men Obamas offensive økonomiske politik har medført, at det offentlige underskud, han overtog fra Bush-administrationen, kun er blevet større.

Sammenlagt forventer Trump at skabe langt over 25 millioner jobs. Det lyder unægtelig imponerende, men det er også ugennemtænkt, da der kun er ca. 7,5 millioner arbejdsløse personer i USA. Med andre ord foreslår han at bruge offentlige midler, han ikke har, til at nedbringe en arbejdsløshed, der ikke eksisterer

Netop den lave arbejdsløshed og den massive offentlige gæld er to faktorer, Trump burde hæfte sig ved. Hvis man sammenfatter hans økonomiske politik, virker det dog på ingen måde til, at han skænker de to faktorer nok opmærksomhed. Som det fremgår ovenfor, indebærer de forskellige tiltag massive offentlige udgifter i håbet om at øge beskæftigelsen markant. Med andre ord foreslår han at bruge offentlige midler, han ikke har, til at nedbringe en arbejdsløshed, der ikke eksisterer.

De forskellige offentlige investeringer vil højst sandsynligt skabe en masse stillinger. Sammenlagt forventer Trump at skabe langt over 25 millioner jobs. Det lyder unægtelig imponerende, men det er også ugennemtænkt, da der kun er ca. 7,5 millioner arbejdsløse personer i USA. Dertil skal hænderne, der forsvinder pga. en strengere immigrationspolitik, også fratrækkes.

De mange millioner (måske) fiktive arbejdspladser, de store skattelettelser, de massive investeringer i infrastruktur og de manglende indtægter fra beskatningen af energiforbrug i amerikanske virksomheder koster alt sammen. USA er et af de få lande, der ligesom Danmark har et offentligt gældsloft. Et gældsloft betyder i praksis, at alt offentlig gældsætning, der ligger ud over loftet, ikke bliver finansieret af statskassen. Dermed skal alternative betalingsmodeller findes, hvis staten vil undgå bankerot. Amerikanerne er allerede skræmmende tæt på loftet, og de støder unægteligt på det, hvis Trumps økonomiske politik går igennem. Trump risikerer at sætte USA i en historisk gældssituation, og på netop dette punkt ligner han sin ellers så anderledes forgænger, Obama. Gældsloftet har dog vist sig ikke at være en bindende betingelse, da loftet allerede er blevet hævet over 100 gange siden dets indførelse i 1917.

Hvis loftet bliver hævet igen og USA's offentlige gældssituation forværres yderligere, vil det presse renten op. En højere rente tiltrækker udenlandsk kapital med den følge, at efterspørgslen på dollaren forøges og dollarkursen stiger. Den forhøjede dollarkurs vil så gøre de amerikanske virksomheder mindre konkurrencedygtige og forværre den amerikanske handelsbalance, da eksport- og importpriserne hhv. stiger og falder. En sådan situation ligner til dels økonomien under Reagan, hvor USA havde underskud på både stats- og handelsbalancerne.

USA's ikke-amerikanske hjælp

De primære årsager til USA's økonomiske vækst skal spores uden for landets grænser, altså i internationale forhold. Mere konkret er det værd at bemærke, at produktionsapparatet er gået i stå i både Europa og Japan. Dette har indirekte vist sig at være lukrativt for de amerikanske markeder. I kølvandet på den finansielle krise har de europæiske og japanske centralbanker pumpet penge ud i samfundet igennem "open market operations". Dette massive opkøb af statsobligationer har betydet, at renteniveauet har været historisk lavt og de-facto negativt i de fleste europæiske lande siden 2014. Fx giver en tiårig tysk statsobligation et negativt afkast. Dermed sidder europæerne på en masse likvider, men kan hverken investere dem i obligationer eller i det stagnerede europæiske aktiemarked. På trods af en sejlivet tendens til at investere lokalt, er de europæiske likvider blevet placeret på det amerikanske aktiemarked, som har vist sig at være en af de sidste bastioner, hvor investorer kan opspore et acceptabelt afkast.

De nuværende lave europæiske rentefkast ser ikke umiddelbart ud til at ændre sig, da likviditeten fortsat strømmer ud af den europæiske centralbank, ECB. Det pro-europæiske Tyskland har givet store lån – og har en kæmpe eksport – til de nødlidende sydeuropæiske lande. Tyskerne ønsker derfor på ingen måde et sydeuropæisk kollaps. Tyskland sidder også hårdt på ECB, der derfor højst sandsynligt vil fortsætte sin ekspansive politik for bl.a. at lindre den sydeuropæiske recession. Dette vil holde de europæiske obligationsrenter nede, hvorfor europæiske privatinvesteringer vil blive ved med at strømme til USA og dermed løfte den amerikanske økonomi. Med andre ord kan Trump sende en tak til verdensmarkedet for at sætte America First.

De store kommaer

USA har lav arbejdsløshed, høj forbrugertillid og modtager store investeringer fra udlandet. Væksten er derfor begyndt at bide sig fast, og den ser ud til at fortsætte et godt stykke tid.

Store risici truer dog i kulissen. Trump forekommer at være utilregnelig, og derfor er hans økonomiske politik vanskelig at forudse. Spørgsmålet er, hvor længe USA's middelklasse vil se Trump som deres frelser. Hans forslag indebærer en voksende økonomisk ulighed, og det falder ikke ud til Trump-vælgernes fordel.

Dertil kommer den politiske usikkerhed i Europa, hvor Tyskland, Holland og Frankrig står over for nogle epokegørende valg i 2017. Især præsidentvalget i Frankrig kan blive afgørende. Vinder Le Pen, kan det betyde et kollaps af EU, hvilket vil have en enorm betydning for både den europæiske og den amerikanske økonomi. Samtidig kan de store geopolitiske spændinger føre til ændringer i USA's sikkerhedspolitik. Selvom Trump kræver en større indsats fra NATOs øvrige medlemslande, kan det skrøbelige forhold til Rusland og de mange konflikter i Mellemøsten føre til betydelige militære omkostninger. Det er omkostninger, der skal dækkes med penge, der ikke på nuværende tidspunkt findes i den amerikanske statskasse.

USA's økonomi ser ud til at være tilbage på rette vej, men mange usikkerheder lurer i de uoplyste sprækker.

Philip Rosenbaum er skribent for RÆSON, cand.polit. og Ph.d.-studerende ved Copenhagen Business School og Columbia University.

Ferhat Gurini: Hvad Raqqa fortæller os om Trumps 'nye' IS-politik (11/2 2017)

Trump har skrottet Obamas planer om at intensivere støtten til den overvejende kurdiske gruppering, Syrien Democratic Forces (SDF) og bedt sine rådgivere komme op med en ny plan i kampen mod Islamisk Stat. Det har ledt til spekulationer om, hvorvidt Trump nu vil øge samarbejdet med Putin eller ligefrem Assad. Men selvom Trump virker villig til at træffe mere risikofyldte valg, er Washington stadigvæk afhængig af en troværdig lokal allieret – og der virker SDF fortsat til at være den bedste kandidat.

USA's militære engagement i Syrien er baseret på at bekæmpe Islamisk Stat. Det har det været for Obama, og det er det også for Trump. Den nye amerikanske præsident har dog allerede nu vist en vilje til at involvere sig dybere og tage flere risici end hans forgænger. Trump har således givet Joseph F. Dunford, præsidentens øverste militære rådgiver, og forsvarsministeren, James Mattis, frie hænder og 30 dage til at komme op med en ny plan – og bedt dem ignorere både antallet af tropper det måtte kræve samt potentielle civile tab. Den 25. januar udtalte Trump ydermere, at han "helt sikkert ville oprette sikre zoner i Syrien". En politik som Obama ikke har ville implementere: Ved oprettelsen af en såkaldt sikker zone, er der tale om at have kontrol over territorium og luftrum. Det kræver en troværdig og kompetent partner på jorden og skaber en reel risiko for sammenstød mellem regeringstropper eller russisk luftvåben, i en meget dynamisk, og geografisk uforudsigelig konflikt.

Raqqa-offensiven, af den militære alliance Syrian Democratic Forces (SDF) kaldet "Operation Eufrats Vrede", foregår sideløbende med den igangværende kamp om Mosul, og er af helt afgørende karakter i kampen mod Islamisk Stat. Mosul er det selvudnævnte kalifats økonomiske hovedpulsåre og Raqqa dets politiske hovedstad. Nederlag i begge byer vil betyde et enormt tilbageslag for IS' økonomi, prestige og dets rekrutteringsevne. Allerede under Raqqa-offensiven, har man set flere IS-officerer desertere og søge ind i oprørsgruppen Jabhat al-Nusras rækker.

Nederlag i begge byer vil betyde et enormt tilbageslag for IS' økonomi, prestige og dets rekrutteringsevne. Allerede under Raqqa-offensiven har man set flere IS-officerer desertere og søge ind i oprørsgruppen Jabhat al-Nusras rækker

Efter næsten at have gennemført de første to faser af offensiven, der henholdsvis skulle fravriste IS deres nordlige bagland samt de nordvestlige og vestlige landområder, erklærede SDF d. 4. februar at tredje fase af offensiven ville blive igangsat. Tredje fase er rettet mod at isolere Raqqa fra dets østlige landområder.

Udmeldingen fandt sted fem dage efter, at SDF for første gang under Trumps ledelse, havde modtaget pansrede køretøjer af amerikanerne. Det markerede et skift i amerikanernes og SDFs symbiotiske forhold, siden amerikanerne påbegyndte "Operation Inherent Resolve" (OIR) i juni 2014. Indtil nu har amerikansk støtte til SDF baseret sig på militærvejledning, støtte i form af luftvåbnet og specialstyrker, medicin, ammunition og lette våben. Med andre ord har Trumps levering af pansrede køretøjer altså intensiveret amerikansk støtte og engagement til kurderne i Syrien, hvilket er et skifte fra Obama-administrationen.

Trump's støtte skal dog ikke betragtes som et strategisk skifte, det er ren og skær af inkrementel karakter – man ændrer ikke i allianceforholdene, men intensiverer bare de nuværende. Alene det faktum, at det skete to dage forud for at Trump tog Obama-administrationens plan til genovervejelse, peger i retning af, at der formentlig heller ikke vil finde den helt store strategiske omskiftning sted.

Det helt store spørgsmål er, hvorvidt Trump vil sende våben og tunge køretøjer direkte til Folkets Beskyttelse Enheder (YPG), den største militære enhed indenfor SDF og den mest magtfulde kurdiske militærs, der lige nu opererer i Syrien. Grundet tyrkisk utilfredshed, har amerikanerne indtil nu begrænset våbenstøtte og ammunition til arabiske komponenter indenfor SDF.

Operation Inherent Resolve's tilgang er en reaktion på de to krige som USA førte i Afghanistan og Irak. Brugen af 'præcisionsbaserede' luftangreb (der ifølge koalitionen selv har kostet mindst 199 civile livet siden OIR startede) og specialstyrker, der skal arbejde med og gennem lokale styrker for at opnå militære mål, har gjort behovet for troværdige og talstærke lokale allierede helt afgørende i den amerikanske strategi. Og kandidater til at udgøre den lokale allierede, er der ikke mange af.

Selvom den Frie Syriske Hær (FSA) tidligere har demonstreret en evne til at virke som en sådan lokal styrke gennem Tyrkiets "Operation Eufrats Skjold", har antallet af styrker været begrænset og organisationen har haft et overvejende fokus på at koncentrere sine styrker i kampen mod Assad. Dertil er FSA den af de store aktører i den syriske borgerkrig, som har den svageste interne sammenhængskraft. Derfor kommer FSA formentlig ikke til at indgå i en ny plan.

Pentagons eget forsøg på at rekruttere, kæmpe og træne en sekulær, moderat, syrisk og effektiv kampstyrke igennem Obamas "train-and-equip"-program vakte vrede blandt tidligere præsidentkandidat John McCain og den demokratiske senator Claire McCaskill under en høring i den amerikanske "Committee on Armed Services", da det kom frem, at man godt et år efter igangsættelsen af det \$500 millioner dyre træningsprogram kun havde "fire til fem" rekrutter stationeret i Syrien.

Hvad angår det syriske regime, så koncentrerer de sig i øjeblikket i områderne omkring Palmyra, Deir ez-Zor, Douma, Homs og al-Bab. Og Bashar al-Assad udtalte således i oktober, at Raqqa i øjeblikket ikke er en væsentlig prioritet for regimet.

Tyrkiet var ligeledes også amerikanernes go-to-kandidat da man satte den anden SDF-støttede Raqqa-offensiv på tegnebrættet i oktober 2016. Der var dog fra tyrkisk side ikke politisk vilje til at bakke initiativet op med soldater. Senest erklærede Tyrkiets udenrigsminister, Mevlüt Cavusoglu, at Raqqa ville være det næste mål for Operation Eufrats Skjold så snart al-Bab-offensiven var fuldendt – en offensiv, der indtil nu har vist sig at være meget langtrukket. Udtalelsen fandt sted én dag efter Trump var blevet indsat som præsident og var et tydeligt forsøg på at udskyde eller forsinke den nye administrations opbakning til kurderne.

Den geografiske virkelighed såvel som SDFs organisatoriske sammenhængskraft gør, at SDF lige nu står som den bedst egnede kandidat til at indtage Raqqa

SDF har derimod vist sig at være en troværdig og effektiv kampstyrke. I de godt tre måneder Raqqa-offensiven har stået på, har IS mistet omtrent 450 mand. Flere af de afdøde har været ledende IS-skikkelser, heriblandt hærføreren Abu Jandal al-Kuwaiti, som var blevet tildelt ansvaret for forsvaret af Raqqa-området. Operationen har ledt til generobringen af mere end 200 landsbyer, bygder, strategiske højdepunkter, og SDF er lige på tærsklen til at overtage Taqba-dæmningen, der er landets største. Ydermere har offensiven modtaget offentlig støtte af stammer fra Raqqa-området, mobiliseret lokale militser samt fået tilslutning af mere end 8.500 soldater fra etnisk-arabiske grupperinger. Dette betyder

at, den nuværende Raqqa-offensiv er en af SDFs mest inklusive i forhold til de samlede hæres etniske komposition, og indtil nu har været betragtet som en succes.

Den allervigtigste faktor er, at ingen andre end SDF befinder sig i nærheden af det selvudnævnte kalifats hovedstad. Da "Operation Eufrats Vrede" blev erklæret d.6 november, befandt man sig 51 km fra Raqqa i landsbyen Ayn Issa. På nuværende tidspunkt befinder SDF sig 7,5 km fra IS-hovedstaden. Hvis Tyrkiet skulle udvide sin mission til at overtage Raqqa ville det betyde, at de – i en lige linje – skulle kæmpe sig godt 150 km fra al-Bab til Raqqa gennem både IS og SDF-territorium. Dette vil uden tvivl ville byde på meget modstand og udmattelse til de tyrkiske styrker og grupperinger. Stort set samme afstandskriterium gælder for regimet.

Den geografiske virkelighed såvel som SDFs organisatoriske sammenhængskraft gør, at SDF lige nu står som den bedst egnede kandidat til at indtage Raqqa. SDF har en klar ledelse, opererer som en enhed og er kæmmet for jihadistiske elementer, hvilket gør det til en meget risiko-avers forretning for USA. For slet ikke at nævne det faktum, at Dunford ofte har været en af de største fortalere for støtte til kurderne i Syrien.

At Trumps valg formentlig falder på fortsat at støtte SDF i Syrien, betyder at den alliancemæssige status quo opretholdes i regionen. Selvom tyrkerne har forsøgt at bejle til Trump, så vil spændingerne mellem Ankara og Washington vedblive. Dér, hvor Trump synes at adskille sig mest fra Obama, er i sin i hvert fald erklærede vilje til at ville involvere sig dybere i det syriske morads og en mindre forsigtighed overfor civile tab. Og det er et paradoks. På den ene side virker Trump til at have en laissez-faire-indstilling til, hvordan den syriske borgerkrig udspiller sig – hans eneste mål er militærstrategisk: At få bugt med IS. På den anden side, markerer hans kommentarer om sikre zoner, et ønske om et initiativ, der betyder en dybere strategisk dimension – og dermed også et dybere politisk engagement. Om ord bliver til handling, må Dunfords og Mattis udspil vise. Men der er meget, som peger i på at Trumps nye plan i Raqqa formentlig ikke bliver så ny igen.

Ferhat Gurini (f. 1995) er RÆSONs Mellemostredaktør og studerer international politik på London School of Economics. Han har praktikerfaring fra Carnegie Europe som Tyrkiet-analytiker og har optrådt i samt bidraget til en række danske såvel som internationale medier, heriblandt The National Interest, Voice of America og JerusalemPost.

Ebbe Elhauge: Er Donald Trump en strategisk madman? (25/2 2017)

Trump er givetvis impulsiv, men spørgsmålet er, om han lader impulserne råde som en del af et strategisk spil? Og er det i så fald overhovedet en ny tilgang for en amerikansk præsident?

TILBAGE I DECEMBER 2015, længe før Trump havde hængt gyldne gardiner op i det ovale kontor, skrev den amerikanske forsker og politiske kommentator Daniel W. Drezner på Twitter: "As an American, I know President Trump would be a disaster. As an IR [international relations] scholar, oh God, it would be awesome to study."

Nu har Drezner og alle andre muligheden for at studere en mildest talt anderledes amerikansk præsident. Og der er nok at tage fat på. Den første måned har budt på en række præsidentielle dekretter om alt fra indvandring over olieledninger til handelsaftaler. Samtidig har Trumps kontroversielle udmeldinger på Twitter kastet den mexicanske valutas værdi op og ned i forhold til den amerikanske dollar. De fleste af præsidentens møder og samtaler med forskellige udenlandske ledere har været anstrengte, og mange længes allerede mod faste aftaler og et roligt øjeblik. Men måske er det netop det, Trump ønsker at opnå: Det politiske kaos er ikke nødvendigvis kun et resultat af Trumps impulsive natur, men kan også være en strategisk kalkule. Under alle omstændigheder ændrer præsidentens uforudsigelige ageren det strategiske spil.

Madman-strategien

I 1950'erne barslede de akademiske kredse omkring Henry Kissinger, den senere toprådgiver og udenrigsminister under præsident Nixon, med en ny tilgang til udenrigspolitikken. Traditionelt har udenrigspolitisk teori baseret sig på ønsket om at forudsige konkurrerende staters beslutninger på baggrund af deres forudgående valg. Der bliver på den måde en vis stabilitet, men også forudsigelighed i forholdet mellem stater.

Kissinger og andre forskere så en mulighed for at bryde med denne tilgang. De spurgte: Hvad nu hvis en statsleder på overfladen agerede irrationelt, ustabilt og neurotisk, måske endda ligefrem vanvittigt og hensynsløst? Hvordan ville det stille andre statsledere, når de skal forholde sig til sådan en 'madman'?

Forskernes centrale indsigt var, at en vanvittig og hensynsløs fremtræden kan fungere som en strategisk fordel. Det gælder særligt i tilfælde, hvor den vanvittige og hensynsløse leder har militær og økonomisk magt til at forrette store skader eller forandringer

Forskernes centrale indsigt var, at en vanvittig og hensynsløs fremtræden kan fungere som en strategisk fordel. Det gælder særligt i tilfælde, hvor den vanvittige og hensynsløse leder har militær og økonomisk magt til at forrette store skader eller forandringer. Adfærden skaber usikkerhed blandt konkurrerende stater, der hele tiden vil tvivle på, hvad næste skridt bliver. Dermed vil konkurrenterne være villige til fx at sænke deres ambitioner for en økonomisk aftale eller undgå aggressive militære aktioner for at afbøde usikkerheden.

Ikke den første 'madman' i Det Hvide Hus

Kissinger tog i 1970'erne madman-strategien med sig fra Harvard University og ind i Det Hvide Hus, hvor han rådgav præsident Nixon om udenrigspolitiske forhold. Nixon gjorde med Kissingers velsignelse brug af tilgangen under Vietnamkrigen, hvor hans rådgivere forsøgte at overbevise de sovjetiske topfolk om, at den amerikanske præsident kunne finde på hvad som helst for at afslutte Vietnamkrigen. Blandt andet fortalte de, at præsidenten kunne finde på at angribe med atomvåben.

Det er tvivlsomt, om madman-strategien virkede. Vietnamkrigen trak ud og sluttede først i 1975, seks år efter at præsidenten først havde proklameret, at han ville skabe en 'ærefuld fred' i Vietnam. Nixon kunne se de strategiske fordele i udenrigspolitisk uberegnelighed, men han skabte ingen klare udenrigspolitiske sejre ved at agere som en 'madman'. Ikke desto mindre var han så stor tilhænger af madman-strategien, at han i et interview i 1985 bedømte sovjetiske Nikita Khrusjtjov som den bedste verdensleder, han havde mødt, simpelthen fordi alle var meget bange for ham.

Madman Trump

I Nixons tid som 'madman' var den hensynsløse og vanvittige adfærd hovedsageligt en del af det diplomatiske spil imellem amerikanske og sovjetiske diplomater. Det ser anderledes ud i dag, hvor daglige hints om vanviddet er flyttet ud i cyberspace, særligt sociale medier som Twitter, hvor præsident Trump boltrer sig på daglig basis.

Trump har som byggematador iscenesat sig selv som en dealmaker. Han har blandt andet udgivet en selvbiografi, hvis undertitel netop er "art of the deal". Det falder derfor ligefor at forvente, at Trump gerne ser det ry og rygte bestyrket som præsident. Trumps kampagne og valg af ministre har sendt det samme signal. Traditionel politik og mainstreampolitikere kritiseres, mens handelsmænd fremhæves som gode eksempler. Sidstnævnte blev tydeligst manifesteret, da Exxons tidligere topchef Rex Tillerson blev udnævnt som udenrigsminister.

Med Trumps impulsive natur taget i betragtning falder det ham formentlig naturligt at agere som en 'madman'. Madman-strategien skaber usikkerhed og tvinger dermed netop konkurrenterne til at sænke ambitionsniveauet og forhandle på den vanvittige leders præmisser. Teoretisk kan strategien derfor være opskriften på en god handel. Spørgsmålet er, om madman-strategien virker i alle sammenhænge og på lang sigt. Specifikt er der god grund til at spørge, om strategien kommer til at virke for Trump.

Trump – en troværdig 'madman'?

Modsat Nixon spiller Trump ikke kun madman-kortet i en fuldstændig afgørende konflikt med Rusland og Kina, han gør det næsten dagligt i stort og småt og på tværs af nationale og internationale konflikter. Det sker helt åbent på de sociale medier, hvor Trump kommer med udmeldinger om alt fra Rusland og Obamacare til NATO's sikkerhedsgarantier og konflikterne i Mellemøsten. På mange måder er præsident Trump derfor en mere troværdig 'madman' end Nixon.

Om det så betyder, at madman-strategien til syvende og sidst vil vise sig mere effektiv for Trump end den var for Nixon, er for tidligt at sige. Det kan nemlig endnu ikke afgøres, om Trump er strategisk eller vanvittig. Men der bliver med Drezners ord rig mulighed for at foretage et 'fantastisk' studie af det i de kommende måneder og år.

Henry Kissinger selv er efterhånden blevet 93 år gammel, men har allerede holdt flere møder med både Trump selv og vicepræsident Mike Pence. Meget tyder dermed på, at strategiens ophavsmand bliver et førstehandsvidne, når hans akademiske anstrengelser endnu engang testes på virkeligheden.

Måske kan en del af Trumps fortsatte utilregnelighed forklares med, at han ser sig selv gå i Nixon og Kissingers fodspor. Med strategien in mente kan vi derfor tillade os at håbe på, at madman Trump ikke er helt så gal, som det indtil videre ser ud til.

Ebbe Elhauge Kristensen (f. 1987) er cand.scient.pol fra Aarhus Universitet og er i dag ansat i centraladministrationen.

Peter Lauritsen: Trump truer demokratiet. Hvor er den danske reaktion? (9/3 2017)

Medier og politikere svigter overfor den populistiske bølge. Svaret skal være, som i 1800-tallet: Et folkeligt forsvar for frihed og folkestyre.

I DET HVIDE HUS går det med Trump, som mange forventede og flere frygtede. Dekreter underskrives og dumheden trives. Embedet har tydeligvis ikke haft en demokratiserende effekt på den nye præsident, der er draget i krig mod både retsstat, minoriteter og medier. Den ubehagelige sandhed er, at hvis han fortsætter ad sporet og vinder krigen, bliver det svært at tælle USA blandt de demokratiske nationer.

Til manges skuffelse har det officielle Danmark mødt situationen med passivitet. Ingen diplomatiske noter, bilaterale konsultationer eller for alvor markante udtalelser. Menige folketingsmedlemmer udtrykker deres kritik på sociale medier, men skarpe, officielle reaktioner fra for eksempel udenrigs- eller statsministeren er det ikke blevet til.

Det forstår man i virkeligheden godt. Man kan ikke sende fordømmende beskeder til sin nærmeste allierede, der ovenikøbet er selve garanten for vores sikkerhed. Man dukker sig og håber det bedste. Sådan er vilkårene for en småstat.

Men har vi ikke styrken til at ruske op i USA, burde vi dog i det mindste have kræfter til at ruske op i os selv. Trump er *over there*, men lige her er, for blot at nævne noget: Brexit, Le Pen, Wilders – og udviklingen i Ungarn og Polen. Populismen trives omkring os, og den findes hos os selv. Udlændinge og religiøse mindretal gøres til syndebukke, en markant politiker foreslår Danmark til Ejderen, Putins Rusland beundres, og konventioner sættes under pres.

Danmark er fyldt med vås, mente politikerne Viggo Hørup i sidste halvdel af 1800-tallet. Han kæmpede for et folkeligt, fornuftsbase ret demokrati, og havde han levet i dag, ville han kunne konstatere, at der ikke er mindre våseri i den aktuelle politiske debat, end der var på hans tid.

Hørups svar til populismen ville have været en kraftig demokratisk oprustning, og han ville med sikkerhed have undret sig over den tøven, hvormed politikere og medier ind til videre er gået til opgaven. Hvor er for eksempel det tværpolitiske initiativ for en styrkelse af demokratiet? Hvor er den brede interesse for mere viden i politik? Og hvor er den fælles bevidsthed om, at politik handler om at sætte en selvstændig kurs? Ingen af delene findes, og desværre er det stadig mere attraktivt for det politiske flertal at tage en hurtig tur med symbolpolitikken, end det er at tage slæbet med at rodfæste demokratiet. Heldigvis mærker man hos nogle politikere en stigende bekymring, og selvom de langt fra er i flertal, er der måske alligevel noget, man kan bygge videre på.

Selvom man med rette kan kritisere politikere og medier for ikke at tage tilstrækkeligt bestik af populismens fremmarch og foretage den nødvendige, demokratiske selvransagelse, nytter det ikke at lulle sig ind i en forestilling om, at alle vi andre blot kan se passivt til. Politikere og medier må tage deres del af ansvaret, men det samme må borgerne

HELLER IKKE MEDIERNE har endnu formuleret et effektivt modsvar til populismen. I USA er faktisk næsten blevet en mani, og i Danmark er der tilløb. Selvom det selvfølgelig er et nødvendigt skridt på vejen, er der også nogle mere grundlæggende problemer, som gør det svært for medierne at give populismen modspil. Et er selvfølgelig, at medieprodukter skal sælges, og man derfor må skæve til, hvad folket vil have. Men en mindst lige så væsentlig udfordring opstår, når journalistikken ser det som sin opgave at konfrontere eliten med folkets krav. I de situationer kommer journalistikken til at ligne populismen, der jo også baserer sig på en forestilling om at være folkets repræsentanter i kampen mod en politisk, kulturel eller økonomisk overklasse. Dilemmaet er tydeligt. Når journalistikken stiller sig på folkets side, risikerer den samtidig at nærme populismen. At bryde ud af dette dilemma og gentænke sin dobbelte rolle som både kritiker af magten og forsvarer af demokratiet, er en væsentlig forudsætning for, at medierne kan give populismen det modspil, den behøver.

Selvom man med rette kan kritisere politikere og medier for ikke at tage tilstrækkeligt bestik af populismens fremmarch og foretage den nødvendige, demokratiske selvrensning, nytter det ikke at lulle sig ind i en forestilling om, at alle vi andre blot kan se passivt til. Politikere og medier må tage deres del af ansvaret, men det samme må borgerne.

”Stol kun på jer selv,” tordnede Hørup ud over bønderne, da alle andre svigtede, og demokratiet var ved at drukne i vās næsten inden, det var født. Pointen var, at det i sidste instans er folket, der må stå vagt om demokratiet. Det kræver imidlertid, sagde Hørup, at der er visdom i folket. Kravet er ikke, at man skal mene noget bestemt, eller at alle skal være enige. Tværtimod er visdommen en forudsætning for, at borgerne kan danne sig deres egne anskuelser og gøre demokratiet levende ved at engagere sig i det.

Umiddelbart lyder det banalt, men ikke desto mindre var det sådanne tanker, der satte gang i en enorm demokratisk mobilisering og organisering, som for en tid kunne holde det værste vās i skak. Højskoler og folkeoplysning styrkede uddannelse og demokratisk dannelse. Fællesskaber som andelsbevægelse, partier og foreninger skød frem. Journalistikken genopfandt sig selv, og progressive politikere rejste landet rundt for at styrke den politiske bevidsthed og minde befolkningen om, at alle skulle leve op til deres demokratiske ansvar.

Sådan skal vi svare Trump. Selvfølgelig ikke på helt samme måde som dengang, men gennem en lignende demokratisk oprustning, som passer til den tid, vi lever i. Hvordan styrker vi den demokratiske dannelse og visdommen i folket? Hvordan udvikler vi demokratiet, så det folkeliggøres uden at blive dumt og forfladiget? Og hvordan lever vi op til fordringen om, at vi skal dele os efter anskuelser, men stå sammen i forsvaret for folkestyre og frihed? Det er store spørgsmål, og opgaven er ikke nem. Men den er påtrængende. For kun gennem udvikling og folkelig forankring af demokratiet kan vi holde populismen fra døren.

Peter Lauritsen (f.1969) er professor i informationsvidenskab ved Aarhus Universitet.

Edward Lucas, Economist-redaktør: Europa er i øjeblikket ude af stand til at forsvare sig selv. Hvis Trump virkelig bliver venlig over for Rusland, vil vi stå overfor en svær og ganske farlig tid (18/3 2017)

”I spillede højt spil, da I besluttede at opgive territorialforsvaret. Jeg mener også, at I ikke tager informationskrig seriøst, ligesom I ikke har taget spionage og undergravende virksomhed seriøst”. RÆSON har interviewet Edward Lucas, senior editor for The Economist og vicepræsident ved Center for European Policy Analysis, om de sikkerhedspolitiske udfordringer, Europa og Baltikum står overfor i 2017. Udfordringer der, ifølge Lucas, potentielt kan udstille vestlig sikkerhed som ét stort sikkerhedspolitisk bluff.

RÆSON: I din rapport “The Coming Storm” skriver du, at “sikkerhedssituationen i Baltikum kan ende med at afsløre NATO som magtesløs og varsle en hobbesiansk tidsalder, hvis ikke sikkerheden styrkes.” Hvorfor er Baltikum et nøgleområde for sikkerhed – ikke kun i Europa, men også i resten af verden?

De baltiske lande er den sværeste test af amerikanernes villighed til at forsvare deres allierede, da Baltikum fra et geografisk synspunkt er svært at forsvare. Baltikum er et smalt, flat og tyndt befolket stykke land uden retrætemuligheder, og de baltiske lande har ingen stærke militære styrker selv. Der er en grænse for, hvad du kan gøre på landjorden i Baltikum tilsvarende situationen i Vestberlin, som vi med succes forsvarede under den Kolde Krig gennem afskrækkelse frem for “boots on the ground”. Så det er en hård prøve på, om Rusland er tilstrækkeligt afskrækket af NATO, eller om Vesten i stedet vil overlade de baltiske lande til sig selv. Hvis russerne tror, at afskrækkelsen er et bluff, vil de være fristet til at teste bluffet, fordi gevinsten er betydelig. De vil være i stand til at gøre noget mod de baltiske lande og slippe afsted med det og dermed vise, at hele Vestens sikkerhed er lavet af papir.

Hvis russerne tror, at afskrækkelsen er et bluff, vil de være fristet til at teste bluffet, fordi gevinsten er betydelig. De vil være i stand til at gøre noget mod de baltiske lande og slippe afsted med det og dermed vise, at hele Vestens sikkerhed er lavet af papir

RÆSON: I din rapport antyder du, at vi bevæger os ind i et post-NATO sikkerhedspolitisk miljø, og du promoverer idéen om et nordisk-baltisk-polsk sikkerhedssamarbejde (NBP9), som modvægt til Rusland. Du indrømmer dog, at et styrket samarbejde kun kan opnås gennem amerikansk lederskab. Vil det lederskab forsvinde under Trump, eller kan det paradoksalt nok ende med at være en accelerator for øgede europæiske forsvarsudgifter og -samarbejde?

Jeg tror, der er nogle plusser og mange minusser. Plusserne er, at ‘Trumpskælvet’ har sat europæisk sikkerhed på dagsordenen i Europa. Det er meget sværere for lande som Danmark at sige: “Vi har NATO, vi behøver ikke at bekymre os om andet”. Lande fra Norge til Tyrkiet er begyndt at spekulere over, hvordan de bør tænke sikkerhed i en æra, hvor de ikke nødvendigvis kan støtte sig til USA, som de plejede. Det er godt i det omfang, at det koncentrerer sindene og afstiver viljestyrken og leder folk til at bruge flere penge på forsvar. Det er positivt, men det er kun et lille glimt af sollys bagved en meget stor sky. Europa er i øjeblikket ude af stand til at forsvare sig selv, og hvis den nye Trump-administration

virkelig bliver venlig over for Rusland, vil vi stå overfor en svær og ganske farlig tid, hvis ikke vi tager os sammen.

RÆSON: Det er halvandet år siden, din rapport blev udgivet – mener du, at udsigterne for NBP9 er blevet bedre i mellemtiden?

Ikke i så høj grad som jeg havde håbet, og den store grund til det er det politiske skifte i Polen. Samarbejdet mellem de nordiske lande er taget til. Vi ser øget svensk-finsk og dansk-svensk-norsk samarbejde. Det er alt sammen godt. Jeg udelader Island her, da landet er mindre vigtigt. Vi har også set en fortsat styrkelse af samarbejdet både mellem de baltiske lande og mellem balterne og de nordiske lande – omend i mindre grad end jeg havde håbet. Problemet er, at den nye regering i Polen ikke har fundet det nemt at finde et fælles sprog med sine nordiske og baltiske naboer. Deres beslutninger er meget USA-fokuserede, og nogle gange har de været en smule uberegnelige samt optagede af de forkerte ting. Jeg opmuntres ved at se, at den polske udenrigsminister Waszykowski havde så succesfuldt et besøg i Litauen med udenrigsminister Linkevičius, og jeg tror, at der på ekspertniveau er en tiltagende erkendelse af, at et samarbejde som det svensk-polske er virkeligt nødvendigt. Men det er svært. Du har en svensk centrum-venstre regering og en stærkt patriotisk og social-konservativ, polsk regering, og de går ikke naturligt i spænd. Da jeg skrev rapporten, havde jeg ikke regnet med at Lov og Orden [partiet i Polen, red.] ville vinde.

RÆSON: Her taler du om samarbejdsdimensionen men hvad med de militære kapabiliteter? For eksempel har Danmark ikke noget antiluftforsvar, fordi vi afskaffede vores daværende missilsystem, og der synes generelt ikke at være vilje til at bruge flere penge på forsvar. Tror du det vil ændre sig?

Det bliver det nødt til, og det tror jeg, danskerne er begyndt at forstå. I spillede højt spil, da I besluttede at opgive territorialforsvaret. Jeg mener også, at I ikke tager informationskrig seriøst, ligesom I ikke har taget spionage og undergravende virksomhed seriøst. Så jeg mener, at I har levet i en slags 'La La Land', hvor I har regnet med, at NATO var alt I skulle bruge, og hvis det ikke var NATO, var det ikke vigtigt for jer. I har nogle ubehagelige beslutninger foran jer: I bliver nødt til at bruge penge, og her handler det ikke kun om at bruge to procent [af BNP på forsvar, red.], men I skal bruge dem fornuftigt på moderne våben og forøge jeres evne til at arbejde sammen med Sverige og Finland, for selvom de ikke er i NATO, er de vitale for jeres sikkerhed. Så Danmark har meget at gøre, og I bliver nødt til at gøre det hurtigt.

Den overvældende reaktion i Europa siden starten af 90'erne, da balterne og andre begyndte at advare os om hvad der skete, var at vi trak dynen over vores hoved, trak gardinerne for og sov videre

RÆSON: Det lader til, at Baltikum har været en lakmusprøve for, hvad fremtiden bringer for andre lande. I årevis har de været udsat for cyberangreb og misinformation, og nu er det sket i USA under præsidentvalget. Tror du, at det vil fungere som et wake-up call inden for NATO og EU i forhold til at tage disse emner seriøst?

Jeg er meget skeptisk over for hele metaforen med et wake-up call. Vi har haft wake-up calls siden starten af 1990'erne. Spørgsmålet er ikke om, vi har haft wake-up calls, men i stedet, hvordan folk har reageret på dem. Den overvældende reaktion i Europa siden starten af 90'erne, da balterne og andre begyndte at advare os om hvad der skete, var at vi trak dynen over vores hoved, trak gardinerne for og sov videre.

Jeg tror, at de fleste europæiske lande nu erkender, at der er en trussel fra Rusland; ikke alle – men de fleste – anerkender, at der er et problem. Størstedelen af dem tager nu skridt for at imødegå problemet ved at øge forsvarsbudgettet, øge deres samfunds modstandsdygtighed eller bekymre sig om misinformation. Der er dog meget få lande, der rent faktisk gør alt hvad der er behov for. Måske de baltiske lande, men de er så små, at de ikke rigtigt kan gøre det på egen hånd. Der er intet land, jeg ville give topkarakterer i forhold til at kunne modstå alt det, russerne kan gøre.

RÆSON: I de senere år har de baltiske lande gennemgået lignende udviklinger i forhold til at styrke viljen til at forsvare sig selv: Omstruktureringer af civil-militære relationer, nylige love der afkorter beslutningsprocesser i krig og krise, patriotisk og nationalistisk uddannelse i skoler og tiltagende støtte til hjemmeværn og ungdomsværn. Hvad er dit syn på disse udviklinger?

For det første er det en fejl at slå alle tre baltiske lande sammen trods deres geografiske beliggenhed – de er så forskellige som Danmark og Italien. For det andet bør man skelne mellem spørgsmål om forsvarspolitik og spørgsmål om interne politiske bevægelser. I Danmark har I Dansk Folkeparti, men et sådant sidestykke findes ikke i de baltiske lande. Estland har et meget lille nationalistisk parti, der fik mindre end 10 procent af stemmerne. Det nationalistiske parti i Letland er endnu mindre, og der er ikke noget nationalistisk parti i Litauen. Derfor eksisterer de problemer, vi har med Geert Wilders Frihedsparti i Holland og Marine Le Pen i Frankrig, ikke i de baltiske lande. For det andet er folk af alle politiske nuancer i de baltiske lande ekstremt ivrige efter at gøre deres patriotiske pligt, ligesom det ikke kun var konservative i Danmark, der tilsluttede sig modstandsbevægelsen – det var også socialdemokrater. Så det er en fejltagelse at tro, at folk er konservative, bare fordi de tager uniform på og bruger deres weekender i skoven på at øve sig i guerillakrig. De kan lige så godt være socialdemokrater, liberale, grønne eller alt muligt andet. For det tredje er det rigtigt, at de baltiske lande har en mere veludviklet sikkerhedskultur end andre ikke-frontlinje-stater, fordi de er nødt til at have det. Den er dog langt mere veludviklet i Estland end i de to andre lande, så jeg mener, at Estland er et særskilt studie værdigt på grund af den måde, hvorpå landet integrerer både den offentlige og private sektor med civilsamfundet i totalforsvaret, hvilket jeg altid råder de to andre baltiske lande til at følge og kopiere. I forhold til beslutningstagning i krig og krise mener jeg, at de baltiske lande har ret til at tage visse forholdsregler, så parlamentet eksempelvis ikke kan stemme sig selv ud, selv hvis de har en pistol for panden som i 1940 [under Sovjetunionens besættelse af alle tre baltiske lande, red]. Det forhindrer, at konstitutionel autoritet overføres til udlandet uigenkaldeligt og sikrer konstitutionel kontinuitet. Alle disse ting er gode at gøre.

Jeg er derimod bekymret over Polen, hvor den nationalistiske uddannelse i skoler er ganske bekymrende, og jeg er også bekymret over de meget politiserede forsøg på at lave et hjemmeværn i Polen, der i mine øjne synes at være meget tættere på at udgøre en paramilitær fraktion af regeringspartiet. Her er den vigtige kendsgerning, at de baltiske hjemmeværn alle hører under forsvarsministerierne og den konstitutionelle kontrol.

RÆSON: Hvad er de langsigtede udsigter for baltisk sikkerhed?

Jeg tror, der er en betydelig risiko for krig, hvilket jeg ikke troede før. Miljøet har forandret sig og er blevet potentielt set ret farligt. Det er gået fra at være noget, der var helt og aldeles hypotetisk, hvor du ikke kunne se, hvordan det skulle kunne eskalere, til en realitet, og det er slemt. Jeg tror stadig, at den overvejende sandsynlighed er, at tingene forbliver fredfyldte, men jeg er langt mere bekymret, end jeg tidligere var

Interview af Lukas Krag

Lukas Krag (f. 1990) er bachelor i Statskundskab fra Aarhus Universitet og skriver kandidatspeciale om Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi ved Københavns Universitet. Han har arbejdet i forsvarsafdelingen for Baltikum

ved den danske ambassade i Litauen. Han beskæftiger sig primært med sikkerheds- og forsvarspolitik både nationalt og globalt.

*Edward Lucas (f. 1962) er redaktør på Economist og er en af de bedst kendte forfattere på området vedrørende østeuropæisk sikkerhed. Han har længe været en udtalt kritiker af Putin-regimet, og i 2008 skrev han bogen *The New Cold War* om Ruslands internationalt destabiliserende handlinger i en tid, hvor mange i Vesten betragtede konflikt med Rusland som noget, der hørte fortiden til.*

Søren Friis: Trumps oprustning er et vælgerbedrag, der underminerer den globale sikkerhedsorden (22/3 2017)

Trump vil bruge flere hundrede milliarder ekstra på det amerikanske militær. Dermed følger den nye præsident en lang republikansk tradition for at kræve større og dyrere forsvar. Men Trumps gaveregn til det amerikanske militærkompleks er et vælgerbedrag af dimensioner. For det første fordi det flugter dårligt med protestkandidaten Trumps løfter om smartere aftaler og billigere regeringsførelse. For det andet, og vigtigst, fordi det ikke skaber en mere sikker verden.

USA har som bekendt verdens suverænt største og dyreste militær. Men under Donald Trump skal det være endnu større. Trump har bebudet en markant stigning i USA's militærbudget, som vil sprænge det gældende budgetloft og hæve udgifterne med næsten 10% til \$603 milliarder. Trump har åbent varslet, at han vil finansiere pengeregningen til det amerikanske militær "dollar for dollar" med midler hidtil brugt på miljøbeskyttelse, udviklingsbistand og diplomati. Finansieringen omfatter USA's bidrag til FN, som inden for de næste år kan blive nærved halveret.

Den udhuling af det amerikanske udenrigsbudget betyder en sultekur til den forhenværende oliedirektør Rex Tillersons udenrigsministerium. Udhulingen betyder også et helt grundlæggende opgør med de seneste to årtiers konsensus om, at der eksisterer en fundamental sammenhæng mellem USA's nationale sikkerhed og landets bløde magtudøvelse gennem bistand og diplomati. Denne idé blev i Hillary Clintons tid i udenrigsministeriet kaldt "3D – Development, Diplomacy, Defence".

Trump's udspil vender idéen helt på hovedet: *Jo mindre* man bruger på det bløde diplomati, jo mere kan man spendere på hård militærmagt, og jo mere "greatness" opnår USA i sidste ende. En sådan tankegang skaber næppe begejstring i internationale organisationer, der fokuserer på global udvikling, menneskerettigheder og humanitære indsatser.

Ingen smarte aftaler

Spørgsmålet er, hvad alle de nye midler skal bruges på. I dag råder Pentagon over 1,3 millioner ansatte. Hvis man forestillede sig, at en større andel af Trumps foreslåede budget gik til aflønning af amerikanske soldater, ville USA naturligvis kunne mønstre en markant større militærstyrke. Men sådan bliver det næppe. Intet tyder nemlig på, at forholdet mellem de militære udgiftsposter vil ændre retning fra de seneste års tendens, hvor de faktiske tropper er kommet til at udgøre en mindre udgiftspost end indkøb af militært udstyr og ydelser såsom konsulentbistand.

I 2015 stod Pentagon for flere udgifter til *private contractors* – leverandører og konsulenter – end alle andre føderale instanser sammenlagt, nemlig \$274 milliarder. Alene denne post på forsvarsbudgettet udgjorde 7% af *hele* USA's statsbudget på \$3,7 billioner.

Når man ser ud over USA's politiske landskab, er det en nærliggende tanke, at de resultater, man rent faktisk får ud af den alvorlige oprustning, ofte er af sekundær betydning. Ikke mindst for republikanerne synes et vigtigere hensyn at være, at der flyder stadigt flere penge til militærindustrien. Det er da også netop i denne industri, at de største vindere af gaveregnen til det amerikanske forsvar vil kunne findes.

Trump anvender dermed en velkendt republikansk formel, der både plejer partiets traditionelle business-agenda og protestpræsidentens "folkelige" mandat til at skabe arbejdspladser: Ud med de grønne og sociale barrierer for erhvervslivets frie udfoldelse og i stedet ind med massive offentlige investeringer i sort energi og dyr industri, herunder våbenproducenterne. Det kan så kaldes "job creation".

Obamas mål som økonomisk højreliberal var et skabe et *smart defence* – et moderne og højteknologisk forsvar, som kunne gøre det samme for mindre, i al fald når og hvis europæerne skæppede lidt mere til. Trump-kredsen og de amerikanske konservative kan uden større sværdslag blive enige om et *great defence*, hvor penge ikke er noget hensyn. Dermed får man altså et militærapparat, som er mærkbart

større og langt mere synligt, men også langt dyrere. Borte er den præsidentkandidat, der som snu forretningsmand stillede letforståelige løfter til vælgerne om at lave ”smarte aftaler” på deres vegne.

Dermed får man altså et militærapparat, som er mærkbart større og langt mere synligt, men også langt dyrere. Borte er den præsidentkandidat, der som snu forretningsmand stillede letforståelige løfter til vælgerne om at lave ”smarte aftaler” på deres vegne

Flere penge, men ikke mere sikkerhed

Med sigte på de europæiske NATO-lande sagde Trump i sin første tale til Kongressen: ”Our partners must meet their financial obligations. And now, based on our very strong and frank discussions, they are beginning to do just that. In fact, I can tell you, the money is pouring in. Very nice. Very nice.” Ironien er til at føle på, for ingen mængde af penge, der strømmer ind fra den europæiske oprustning mod Rusland, vil ændre på, at det republikanske kongresflertal grundlæggende har lyst til at bevare et astronomisk dyrt militærapparat.

Udadtil skal militæret være en demonstration af amerikansk storhed. Krige (hos Trump er ordet altid i ubestemt flertal) skal vindes, for syns skyld om ikke andet, og USA’s militær skal fortsat agere globalt. Indadtil fungerer en voksende militær- og rådgivningsindustri som en vælgermæssig forsikringspolice, som skal skabe jobs og velstand i et traditionelt kernerepublikansk bælte: fra Texas til South Carolina, hvor Boeing og Lockheed Martin har sine fabrikker, og derfra nordpå mod Virginia og Washingtons forstæder, hvor de store våbenproducenter og -lobbyisters hovedkvarterer er placerede. Her kan afgående kongresmedlemmer i øvrigt lande blødt og sikkert.

Men hvad med den stadige oprustnings faktiske effekter? Trumps idé om at opnå fred gennem overvældende styrke virker desværre endnu mindre sandsynlig i 2017 end nogensinde før. Hverken Bush eller Obama formåede at afskrække sig til nogen stærkere og mere stabil sikkerhedsorden gennem voksende militærmagt, og det vil Trump heller ikke kunne. Han forværrer imidlertid problemet ved samtidig at svække USA’s støtte til kernen af FN-samarbejdet. Forgængerne forstod og anerkendte trods alt FN som den eneste institution, der kan agere ramme om et forsøg på at skabe en *global* sikkerhedsorden, som forpligter hos fjender såvel som venner. Hos Trump er FN bare et tegn på svaghed.

Trump’s idé om at opnå fred gennem overvældende styrke virker desværre endnu mindre sandsynlig i 2017 end nogensinde før. Hverken Bush eller Obama formåede at afskrække sig til nogen stærkere og mere stabil sikkerhedsorden gennem voksende militærmagt, og det vil Trump heller ikke kunne

USA under Trump har på sin vis ingen gældende strategi for sit forhold til verden. I stedet har man nu en republikansk kongres og regering, som er parate til at underholde en misforstået idé om, at andre magter kan trues bort fra verdenskortet uden uoverskuelige omkostninger for USA. Et forsvar for billioner kalder nu på at blive brugt, og mulighederne er mange.

Med Trump i spidsen for en republikansk-domineret udenrigspolitik oplever vi samtidig, at begreber som demokrati, udvikling og menneskerettigheder brutalt slettes fra USA's udenrigspolitiske agenda.

Betyder det et farvel og tak til USA som normativ, interventionistisk supermagt? Nej. Det står allerede soleklart, at alternativet under Trump ikke bliver høflig distance, respekt for national selvbestemmelse og mindre "aktivisme" verden over. Dagsordenen bliver fortsat militær magtudøvelse, men nu efter en devise om afskrækkelse uden hensyn. Den nye administrations militarisme skaber dermed mere usikkerhed for amerikanerne og for verden, og det endda til en langt højere pris – stik imod, hvad Trump lovede sine vælgere.

Søren Friis (f. 1982) er cand.mag. og ph.d.-studerende i Internationale Studier fra Aarhus Universitet.

Peter Viggo Jakobsen: Trump er godt nyt for USA's alliancer og verdensfreden (22/3 2017)

Trump skræmmer venner til at styrke deres forsvar og fjender til at lade være med at udfordre USA militært. Det er godt for verdensfreden.

Valget af Donald Trump til præsident i USA har fået alarmklokkerne til at ringe blandt USA's allierede i både Europa og Asien. Den sikkerhedspolitiske orden (Pax Americana), vi kender i Europa og Asien, er draget i tvivl af gentagne udtalelser og tweets om, at NATO er forældet, at tiden måske er kommet til at lade Japan og Sydkorea udvikle atomvåben, og at USA's allierede skal betale mere for deres eget forsvar. Meningsmålinger i Danmark og i udlandet viser, at flertal i flere lande anser Trump for en trussel mod verdensfreden. Det anerkendte tidsskrift, The Bulletin of Atomic Scientists, markerede hans indsættelse som præsident med at rykke viseren på deres "dommedagsur" (Doomsday Clock) 30 sekunder tættere på midnat og verdens undergang.

Denne frygt er totalt overdrevet. Trumps vilde udtalelser og handlinger vil få de allierede til at gøre mere for deres egen sikkerhed. Det vil styrke USA's alliancer og gøre modstandere mindre tilbøjelige til at udfordre dem. Det vil også gøre USA's modstandere mere tilbageholdende med at udfordre USA militært, fordi de ikke har nogen mulighed for at regne ud, hvordan Trump vil reagere. Derfor vil han paradoksalt nok ende med at være godt nyt for verdensfreden.

Medierne overdriver faren

Frygten for Trump bygger i høj grad på den måde, hans handlinger og ytringer bliver analyseret på. Hans succesrige valgkampagne har gjort "trumpologi" til en ny vækstindustri. Med trumpologi mener jeg analyser af Trumps udtalelser og tweets, der har det formål at identificere alle de mulige katastrofer, som de kan give anledning til. Medierne elsker den slags analyser, fordi de passer perfekt ind i deres nyhedskriterier: Trump skaber med sine ytringer og handlinger drama, forargelse, frygt og konflikt – alt det, som journalister leder efter i en god historie. Masser af eksperter bliver derfor bedt om at lave trumpologiske analyser og fremmane katastrofescenarier på alle medieplatforme. Psykologer har lavet analyser på samlebånd af hans opvækst og personlighed for at forklare, hvorfor han opfører sig så mærkeligt.

De amerikanske efterretningstjenester har benyttet sig af den slags psykologiske profiler siden 2. verdenskrig for at få en bedre forståelse af, hvordan ledere i lukkede autoritære systemer, så som Cuba, Irak, Iran, Kina, Nordkorea og Rusland, tænker og handler. De har vist sig nyttige fra tid til anden, men de kan ikke bruges som grundlag for at forudsige udenrigspolitiske handlinger. Det kræver også analyser af, hvad en given leder har kapacitet til, hvordan andre lande vil reagere og hvilke konsekvenser handlingerne vil få. Stiller man disse spørgsmål, tegner der sig et meget mere positivt billede af Trumps indflydelse på den internationale sikkerhed end de dommedagsprofetier, som trumpologien har masseproduceret siden hans valgsejr.

Trumps vilde udtalelser og handlinger vil få de allierede til at gøre mere for deres egen sikkerhed. Det vil styrke USA's alliancer og gøre modstandere mindre tilbøjelige til at udfordre dem

Konsekvenser for USA's allierede

USA's allierede i Europa og Asien har siden begyndelsen af den kolde krig indrettet deres forsvar på en forventning om, at USA vil komme dem til undsætning i en krisesituation. NATO-alliancen bygger på en amerikansk sikkerhedsgaranti nedfældet i Washington-traktatens Artikel 5, og europæerne er ikke længere i stand til at udføre større militære operationer på egen hånd uden amerikansk assistance. Det blev senest illustreret i forbindelse med NATO-krigen mod Libyen i 2011 og den franske intervention i Mali i 2013. Ingen af de to operationer havde kunnet udføres uden betydelig amerikansk støtte i form af logistik, løftekapacitet, ammunition og efterretninger. Det samme er tilfældet i Asien, hvor Australien, Japan, New Zealand, Singapore, Sydkorea og Taiwan også har indrettet deres forsvar på en forventning eller aftale om amerikansk assistance i en nødsituation.

Hvis Trump underminerede disse sikkerhedsgarantier, ville de allierede stå over for valget mellem at afskrække Rusland og Kina på egen hånd eller affinde sig med deres dominans. Danmark valgte at gøre det sidste og affandt sig med tysk dominans i perioden 1864-1945. Finland gjorde det samme over for Sovjetunionen under den kolde krig. I Europa ville de fleste lande nok vælge afskrækkelse, fordi Frankrig, Storbritannien og Tyskland er stærke nok til at kunne udgøre kernen i en ny alliance, der troværdigt kan afskrække Rusland. I Asien tegner Kina til at blive så stærkt på længere sigt, at landene omkring det Østkinesiske Hav ikke ville have andet valg end at affinde sig med kinesisk dominans.

Uanset hvordan det ender, ville begge verdensdele blive kastet ud i en periode med stor ustabilitet, militær oprustning og en betydeligt større risiko for krig. Japan, Sydkorea, Taiwan ville sandsynligvis udvikle atomvåben, og Polen og Tyskland ville gøre det samme, med mindre de kunne få beskyttelse af britiske og franske atomvåben.

Konsekvenser for USA

Prominente amerikanske analytikere som John Mearsheimer, Barry Posen og Stephen Walt har længe anbefalet USA at trække størstedelen af sine styrker ud af Asien og Europa, fordi omkostningerne ved USA's militære tilstedeværelse er langt større end fordelene. De anser de eksisterende sikkerhedsgarantier som unødvendige velfærdsydelse til rige allierede, der øger risikoen for, at USA bliver inddraget i krige, det ikke har nogen nationale interesser i. De mener, at USA i stedet bør kopiere den strategi (offshore balancing [hør mere i [RÆSONs podcast Trumps USA med bl.a. Ole Wæver](#)]), som det britiske imperium anvendte i tiden før 2. verdenskrig. Den bestod i at hjælpe skiftende alliancer med at forhindre, at en enkelt magt opnåede en dominerende position (hegemoni) på det europæiske kontinent.

Den strategi havde imidlertid sine begrænsninger. Den kastede briterne ud i to verdenskrige, som bragte imperiet til fald. Storbritanniens skæbne illustrerer svagheden ved ikke at have en permanent militær tilstedeværelse i det område, man ønsker at påvirke – nemlig en manglende evne til afgørende at forme den sikkerhedspolitiske udvikling. Den fejlslagne britiske strategi trak USA ind i begge verdenskrige med store omkostninger til følge i både blod og penge. Den amerikanske intervention i 1. verdenskrig kostede 116.516 amerikanske soldater livet. I 2. verdenskrig mistede den amerikanske hær over 150.000 soldater i Europa. Hertil kommer så tab i flåde og flyvevåben.

Siden da har USA høstet enorme fordele af sin permanente militære tilstedeværelse i både Europa og Asien. Den har gjort det muligt for Washington at forme udviklingen i begge verdensdele i overensstemmelse med amerikanske interesser. USA har gentagne gange givet sine allierede "mafia-tilbud", som de ikke kunne sige nej til, fordi de var afhængige af amerikansk økonomisk og militær støtte. De økonomiske hjælpeprogrammer, som USA gav de allierede efter 2. verdenskrig, var betinget af, at modtagerne købte amerikanske varer og åbnede deres markeder for amerikanske firmaer på favorable vilkår. Washington tvang Frankrig og Storbritannien til at trække deres styrker tilbage fra Egypten i forbindelse med Suez-krisen (1956), Tyskland til at støtte amerikansk pengepolitik i 1960'erne, og Washington satte en stopper for adskillige allierede atomvåben-ambitioner (Japan og Tyskland) og atomprogrammer (Sydkorea og Taiwan).

Det var også afhængigheden af USA, der fik mange allierede til at støtte USA-ledede militære operationer langt væk hjemmefra, som de ikke selv havde nogen direkte national interesse i. Det gælder Koreakrigen, Vietnamkrigen, Afghanistankrigen og Irakkrigen for blot at nævne de mest markante eksempler. De allierede har også lukket øjnene for USA's ulovlige fangeprogrammer, brugen af tortur og den massive overvågning af allierede statsborgere, som har kendetegnet krigen mod terror siden 11. september 2001. De allierede har givet amerikanerne adgang til baser, faciliteter og lufrum, hvilket har gjort det lettere for USA at flytte sine militærstyrker hurtigt rundt på kloden. Endelig har de allierede også i meget stort omfang købt amerikanske våben for at fastholde den amerikanske sikkerhedsgaranti. Det gælder ikke mindst kostbare systemer som missilforsvar og kampfly. Australien, Danmark, Holland, Italien, Japan, Norge og Sydkorea ville aldrig have købt F-35 kampfly, hvis landene ikke havde en vital interesse i at fastholde de eksisterende sikkerhedsgarantier.

USA må vinke farvel til en masse fordele, hvis Trump trækker sine soldater hjem. USA vil miste hovedparten af sine baser i Europa og Asien, amerikanske firmaer vil få sværere ved at opnå markedsadgang, og den amerikanske våbenindustri vil tabe milliarder

USA må vinke farvel til alle disse fordele, hvis Trump trækker sine soldater hjem. USA vil miste hovedparten af sine baser i Europa og Asien, amerikanske firmaer vil få sværere ved at opnå markedsadgang, og den amerikanske våbenindustri vil tabe milliarder, fordi de allierede vil holde op med at købe amerikansk. De allierede vil også holde op med at bidrage til amerikanske operationer langt væk hjemmefra. En tilbagetrækning ville derfor reducere USA til en regional magt uden afgørende indflydelse i Asien og Europa.

Dette resultat er ikke bare i modstrid med USA's økonomiske interesser. Det er også i strid med det billede, amerikanerne har af sig selv og deres nation. Flertallet af amerikanerne ser fortsat deres land som den mægtigste magt på kloden med en særlig forpligtelse til at føre an og gøre verden sikker for USA's "universelle" værdier – demokrati, menneskerettigheder og lov og orden. Det er den selvforståelse, som Trump taler til, når han lover at gøre "America great again".

Trump skræmmer venner til at opruste

Men hvis USA nyder så stor fordel af sine alliancer i Europa og Asien, hvorfor drager Trump dem så i tvivl? Her er der to muligheder: Trump er enten gal eller genial. De trumpologiske analyser peger i retning af, at Trump er gal. Analytikere med kendskab til forhandlingsteori peger på den anden mulighed – nemlig at Trump er en smart forhandler, der bevidst søger at fremstå som uberegnelig og gal for at skræmme sine venner og fjender til at give ham større indrømmelser, end de ellers ville have gjort.

Thomas Schelling demonstrerede i et af spilteoriens hovedværker, *The Strategy of Conflict* (1960), at det kan være en effektiv forhandlingstaktik at fremstå som uberegnelig og irrationel. Præsident Nixon baserede sin "madman" taktik overfor Nordvietnam på denne indsigt. Han forsøgte helt bevidst at give de nordvietnamesiske ledere indtryk af, at han var irrationel i håbet om, at det ville få dem til at give større indrømmelser ved forhandlingsbordet. Flere analytikere har også peget på, at Trump administrationen synes at anvende en "good cop-bad coop" strategi over for omverdenen. I den analyse er Trump den ubehagelige betjent, der truer med død og undergang. Trumps ministre er de flinke betjente, der glatter ud og siger at Trump ikke helt mener det han sagde og at de nok skal sørge for at han ikke fører sine trusler ud i livet – hvis man altså bare gør, som de siger. Om Trump er gal eller genial til at forhandle, er

umuligt at afgøre. Det er imidlertid ligegyldigt i et forhandlingsteoretisk perspektiv. Her er det effekten, der tæller: om Trump bliver opfattet som uberegnelig? Trumps succes med at få sine allierede til at hæve deres forsvarsudgifter viser at det er tilfældet. Det har hans forgængere forsøgt i årevis uden held. Tidligere administrationer har gentagne gange advaret deres europæiske allierede om, at NATO ville blive irrelevant, hvis europæerne blev ved med at skære ned på deres forsvarsbudgetter. Obama-administrationen lagde hårdt pres på europæerne for at få dem til at holde op med at køre på frihjul og leve op til deres løfter om at øge deres forsvarsudgifter til 2% af BNP. Der var imidlertid ikke ret mange europæiske regeringer, der så et presserende behov for at øge deres forsvarsbudgetter, fordi Obama-administrationen havde reddet dem endnu engang ved at sende flere amerikanske soldater til Europa i kølvandet på den russiske annektering af Krim-halvøen. Hvorfor øge forsvarsbudgetterne, når USA redder os, uanset om vi gør det eller ej? Det var også den dominerende holdning i Danmark, som i 2016 brugte 1,17% af BNP på forsvaret.

Om Trump er gal eller genial til at forhandle er umuligt at afgøre. Det er imidlertid ligegyldigt i et forhandlingsteoretisk perspektiv. Her er det effekten, der tæller: om Trump bliver opfattet som uberegnelig? Trumps succes med at få sine allierede til at hæve deres forsvarsudgifter viser at det er tilfældet.

Trump's uforudsigelige udtalelser og adfærd har i de allieredes øjne gjort truslen om en amerikansk tilbagetrækning troværdig, og det har ændret forhandlingsspillet totalt – helt i overensstemmelse med Schellings forventninger. Nu er de allierede blevet bekymrede for, at Trump faktisk kunne finde på at trække de amerikanske soldater hjem, til trods for at det ikke er i USA's egen interesse at gøre det. Denne bekymring har fået mange allierede til at øge deres forsvarsudgifter eller til at love at gøre det. Japan vedtog i december 2016 et historisk højt forsvarsbudget, og mange af pengene er afsat til indkøb af amerikansk materiel – flere F-35 fly og missilsystemer. Den sydkoreanske regering reagerede på valget af Trump ved at love at øge forsvarsudgifterne betydeligt, hvis Trump insisterede på det. I Danmark lovede statsminister Lars Løkke Rasmussen efter sin første telefonsamtale med Trump at hæve det danske forsvarsbudget, og Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre, som før valget af Trump var imod større udgifter, er nu positivt indstillet over for ideen. I Tyskland førte valget af Trump til en hidtil utænkelig åben diskussion om, hvorvidt Tyskland burde anskaffe atomvåben i tilfælde af, at USA trak sig ud af Europa.

Denne udvikling er ikke kun Trumps fortjeneste. Det japanske forsvarsbudget har været stigende i de senere år pga. en voksende frygt for Kina. Det samme er tilfældet i Europa, hvor Ruslands aggressive adfærd i Ukraine og Syrien, ISIL-relaterede terrorangreb og flygtningekrisen har fået nogle NATO-lande til at øge forsvarsudgifterne. Men Trump har gjort en afgørende forskel ved at ændre præmissen for forsvarsdebatten i de allierede hovedstæder. Diskussionen handler ikke længere om, hvorvidt forsvarsudgifterne skal øges. Nu handler den i stedet om, hvor meget og hvor hurtigt. Analytikerne bag IHS Jane's Defence Budgets Report forventer som følge heraf, at forsvarsudgifterne i Vesteuropa vil stige med 10 milliarder dollars i løbet af de næste fem år.

Trump skræmmer fjender fra militære provokationer

Schellings logik virker også på USA's fjender. Trumps uforudsigelighed gør det nemlig umuligt for dem at regne ud, hvordan han vil reagere på militære provokationer. Præsident Obamas åbenlyse modvilje mod at anvende militær magt gjorde det mindre risikabelt for Kina og Rusland at bruge militær magt og trusselsdiplomati i det østlige Ukraine, Syrien og det Øst- og Sydkinesiske hav. Beijing og Moskva kunne spille med musklerne i nogenlunde sikker forvisning om, at Obama ikke ville sætte hårdt mod hårdt. Det kan de ikke med Trump. Det er meget let at forestille sig Trump give ordren til at skyde et kinesisk eller russisk fly ned for at demonstrere, at USA er "great again".

Trump reducerer på denne måde (bevidst eller ubevidst) risikoen for militære konfrontationer med Kina og Rusland. Hans adfærd og udtalelser giver begge lande et større incitament til at bruge diplomati frem for trusler og magtdemonstrationer til at løse deres uoverensstemmelser med USA og dets allierede. På samme måde giver Trumps karakteristik af atomaftalen med Iran som "den værste aftale, der nogensinde er forhandlet", også iranerne et vink med en vognstang om, at der er noget meget værre i vente, hvis de ikke overholder aftalen til punkt og prikke.

Mange har udtrykt bekymring for, at Trumps opførsel kan føre til krig med Nordkorea. Det er forståeligt, da Nordkorea jo i årevis har anvendt den samme forhandlingstaktik som Trump med betydelig succes. Når man har uforudsigelige aktører på begge sider af forhandlingsbordet, er resultatet svært at forudsige. Men igen tegner situationen lysere, hvis man løfter blikket fra aktørernes personligheder og udtalelser og i stedet analyserer, hvilke konsekvenser en militær konfrontation kan få: De vil være komplet uoverskuelige. For Trump kan resultatet være tusindevis af døde amerikanske soldater. For Kim Jung-un kan det være regimekollaps. Den store risiko for en katastrofe har hidtil fået amerikanske og nordkoreanske ledere til at forhandle hver gang, der var optræk til krig, og det er også det mest sandsynlige resultat denne gang. Hertil kommer, at frygten for, hvad Trump kan finde på, giver andre aktører et øget incitament til at forhindre konflikten i at løbe løbsk. Det kan meget vel være den kinesiske bekymring for Trump og krig, der har fået kineserne til at lægge hårdere pres på Nordkorea. Kina tog i februar 2017 det usædvanlige skridt at standse sin import af kul fra Nordkorea for at signalere sin utilfredshed med en missilaffyring. Skridtet kom efter gentagen kritik fra Trump af, at Beijing gjorde for lidt for at gøre sin indflydelse gældende i Pyongyang.

Godt nyt for verdensfreden

Hvor paradoksalt det end lyder, kan Trumps tweets og teatraliske optræden altså ende med at have en positiv effekt på verdens sikkerhedspolitiske tilstand. Trump skaber uforudsigelighed og bekymring, som han kan bruge til at opnå større indrømmelser fra både venner og fjender. Selvom Trump kun har været indsat i kort tid, tyder alt på, at Trump vil få succes med at presse sine allierede i både Asien og Europa til at hæve deres forsvarsbudgetter betydeligt. Få allierede vil nå 2% af BNP i løbet af de næste par år, men Trump har skabt en ny dynamik, som vil få dem til at bruge flere penge meget hurtigere, end de ellers ville have gjort. Slutresultatet vil være stærkere alliancer, der vil være bedre til at afskrække Rusland og Kina, og allierede, der kan gøre mere selv. Sidstnævnte vil især være godt for Europa, der ikke længere har kapacitet til at støtte konflikthåndtering med militære midler i (Nord)afrika og Mellemøsten uden amerikansk assistance.

Hvor paradoksalt det end lyder, kan Trumps tweets og teatraliske optræden altså ende med at have en positiv effekt på verdens sikkerhedspolitiske tilstand. Trump skaber uforudsigelighed og bekymring, som han kan bruge til at opnå større indrømmelser fra både venner og fjender

Trump's uforudsigelighed er også en fordel i relation til USA's modstandere. De er alle nødt til at tænke sig om en ekstra gang, inden de provokerer USA militært, fordi de ikke kan regne ud, hvordan han vil reagere. Hverken venner eller fjender kan være sikre på, at Trump ikke vil handle anderledes, end en rationel aktør ville gøre. USAs allierede plejede at anse amerikanske trusler om at trække soldaterne hjem som bluff, fordi de politiske, økonomiske og militære omkostninger ved at gøre det langt overstiger fordelene. Samme logik har også fået USA's fjender til at optræde mere aggressivt og provokerende. Med Trump i det Hvide Hus holder denne kalkule ikke længere. Det er godt nyt for verdensfreden, fordi de nye spilleregler vil styrke USA's alliancer og gøre USA's fjender mere tilbøjelige til at løse deres uoverensstemmelser med USA og dets allierede med fredelige midler.

Peter Viggo Jakobsen er lektor på Forsvarsakademiet og Professor (deltid) ved Center for War Studies ved Syddansk Universitet.

Lars Erslev Andersen: Trump er ved at genopbygge den sunni-muslimske, arabiske alliance, som herskede under George W. Bush (7/4 2017)

“Det amerikanske angreb er et udtryk for en tilbagevenden til en mere klar Mellemøsten-politik, som var etableret fra 2006 og frem under Bush, og som blev sprængt af det arabiske forår og Barack Obama.” Interview med Lars Erslev Andersen, seniorforsker, DIIS.

RÆSON: Skal den seneste offensiv i Syrien ses som en reel eskalering af konflikten, eller et isoleret angreb?

Efter min bedste overbevisning så er det en markering fra amerikansk side af, at der er grænser for hvad man vil acceptere at Rusland foretager sig i Syrien. Det var jo fra amerikansk side allerede fremme i FN's sikkerhedsråds diskussion, at man ville have Rusland til at påvirke Bashar Al Assad til at lade være med at bruge kemiske våben. Det er den klare markering, at USA sådan set sætter en stopper for det frie spil som Rusland har haft sammen med Assad i Syrien. Jeg tror ikke, det vi ser er optakten til at USA vil gå mere offensivt ind i Syrien. Jeg tror mere det er et led i det diplomatiske spil, hvor USA har været frosset helt ude. Nu melder de sig ind igen, og siger, at her er der en grænse der ikke skal overskrides, og det vil vi reagere på.

RÆSON: Er det her et opgør med Obamas udenrigspolitiske linje?

Ja, det tror jeg, det er i den forstand, at USA ikke vil tillade at Rusland har frit spil. Det var jo egentlig konsekvensen af den Syrien-politik som Obama havde i de senere år. Jeg tror også, det er udtryk for en mere klar amerikansk Mellemøsten-politik som er ved at aftegne sig, og som i høj grad ligner den der var i George W. Bushs anden periode. Vi har set nogle klare meldinger fra Trump-regeringen, hvor man nærmer sig Egypten, Jordan, Saudi Arabien, golfstaterne og selvfølgelig Israel. Det er den sunni-muslimske, arabiske alliance – sammen med Israel – som var etableret fra 2006 og frem under Bush, og som blev sprængt af det arabiske forår. Det ligner, at Trump-regeringen går tilbage til den politik, vi kender derfra. Det vil sige at man vil køre en klar konfrontativ linje, der skal inddæmme Iran og som forsøger at klynke sårene i alliancen efter det arabiske forår.

RÆSON: Hvor bred opbakning er der til den nye amerikanske offensiv, og hvor kommer den fra?

Det er svært at sige på nuværende tidspunkt, men det man kan hæfte sig ved, er, at den militære operation som USA gennemførte mod den syriske luftbase, er blevet hilst velkommen i den arabiske golf og i Ankara, så jeg tror den har en bred opbakning. Ikke nødvendigvis fordi man kan se en ny stor vision, men fordi det har været forstemmende at Rusland og Assad har kunne svinge taktstokken i Syrien. At man markerer, at der bliver sat grænser for dem, tror jeg der er stor opbakning til i det arabiske Mellemøsten, såvel som fra de vestlige allierede.

Man skal heller ikke glemme det, der er gået forud for denne markering, nemlig Trumps møder med Egyptens præsident, Saudi Arabiens kronprins og andre, for det passer ind i billedet om, at Trump-regeringen er ved at tilrettelægge en mere robust Mellemøsten-politik

RÆSON: Hvordan tror du aktionen modtages i forhold til den indenrigspolitiske situation i USA?

Umiddelbart er det vanskeligt at svare på, da aktionen kommer relativt abrupt, men jeg tror egentlig det kan samle en bredere opbakning, både blandt republikanerne – men også i de demokratiske rækker. Jeg tror, at man i USA har været noget ked af den manglende amerikanske indsats i Mellemøsten, som mange – fra begge fløje – har kritiseret Obama for. Man skal heller ikke glemme det, der er gået forud for denne markering, nemlig Trumps møder med Egyptens præsident, Saudi Arabiens kronprins og andre, for det passer ind i billedet om, at Trump-regeringen er ved at tilrettelægge en mere robust Mellemøsten-politik.

RÆSON: Hvad kan man udlede af USA's interesser på baggrund af de forgange forhandlinger med statsoverhoveder i Mellemøsten og den militære aktion der var i går?

Nøglen til det her er at forstå de amerikanske interesser, og det er i de amerikanske interesser at arbejde sammen med Israel og de arabiske golfstater i Mellemøsten. Det har Trump-regeringen ikke rigtig kunne se i starten, men det er jo det de spiller ud med nu. De gamle alliancer, som var ved at blive kasseret, er med andre ord i gang med at blive fuldt ud genetableret. Et rigtig godt eksempel er Egypten, hvis alliance til USA blev sat gevaldigt over styr under Obama, på grund af hans position i det arabiske oprør og det som vi kalder militærkuppet. De har i kølvandet på Obamas position efterfølgende bakket op om Assad og Rusland i Syrien, men mødet mellem med al-Sisi (Egyptens præsident, red.) og Trump, bekræftede jo, at man havde en række fælles interesser i Mellemøsten. Jeg tror, det er i Egyptens interesse at have et godt forhold til USA, og det vil det blive ved med at være. Hvis Trump ønsker at reparere forholdet til Egypten, tror jeg bestemt de vil være glade for det, og følge ham langt henad vejen.

RÆSON: Præsident Putin kalder de amerikanske angreb på Syrien en aggression mod den suveræne stat i strid med folkerettens normer – hvor meget sandhed er der i det?

Det er jo den russiske fortolkning af de seneste hændelser, og grunden til at de jo angriber alle oppositionsstyrker i Syrien, da de siger enhver opposition er et angreb mod det legitime styre, og derfor er at betragte som terrorisme. Derfor er der ikke noget overraskende i den udmelding – men samtidig er der ingen tvivl om, at det her er et unilateralt angreb på et andet land, og det er for så vidt ikke legitimeret af den amerikanske kongres, men kommer på direkte ordre fra præsident Trump selv.

RÆSON: Putin har tillige suspenderet aftalen med USA om at koordinere flytrafikken over Syrien. Hvilke konsekvenser får det for konflikten, og bør vi forvente andre reaktioner fra Rusland?

Det er klart, at suspensionen af den koordinering der har været, kommer fordi Rusland havde den opfattelse, at man havde en aftale om hvordan situationen skulle tackles i Syrien. Med det angreb der kom i nat, så har man ikke den aftale længere. Hvad det får af konsekvenser ”på jorden” er svært at sige – men jeg tror ikke det er udtryk for et stort vendepunkt i konflikten i Syrien. Det er til gengæld udtryk for, at USA og Rusland står konfrontativt over for hinanden i forhold til hvordan konflikten skal tackles.

Derudover har Rusland jo tilkendegivet at de vil indkalde FNs Sikkerhedsråd til en drøftelse af situationen, og jeg er sikker på, at Rusland gerne vil have at angrebet bliver fordømt. Det kommer de jo nok ikke så langt med, eftersom landene har vetoret. Det næste der sker er, at de får en ganske alvorlig samtale når Rex Tillerson (USA's udenrigsminister, red.) kommer på besøg i Moskva næste uge. Det første punkt bliver jo helt sikkert i forhold til Syrien.

RÆSON: Hvad har Rusland at trække på i forhold til det møde, og de kommende forhandlinger?

Ruslands linje ligger jo klar, hvilket den har gjort i lang tid, hvor man for det første bakker op om Assad og hans suveræne kontrol i Syrien. Hvad der derefter skal ske, er ifølge Rusland helt op til syrerne selv. Det er den linje som Tillerson egentlig støttede i en erklæring sidste uge – om end det forlyder, at han er ved at flytte sig på det område. Samtidig kan jeg ikke forestille mig, at Rusland vil ændre sin politik, så det er muligt at man får lavet en aftale om, at Rusland mere aktivt vil bremse Assad i at lave det man opfatter som krigsforbrydelser.

RÆSON: Har Rusland forregnet sig angående Trumps villighed til at intervenere i Syrien?

Jeg tror, det har været Ruslands opfattelse, da Trump blev valgt, at de ville få en amerikansk præsident, der ville være mere lydør over for den fortolkning som Rusland har lagt ned over Syrien, og at Trump i højere grad ville fokusere på samarbejdet om at bekæmpe Islamisk Stat, og i øvrigt lade det syriske spørgsmål være op til Rusland. Det har de fået et klart signal om ikke er tilfældet, og derfor er der en ny situation som Rusland må tage stilling til. De fik i hvert fald ikke den samarbejdspartner, de havde troet de fik med valget af Trump.

Det har været Ruslands opfattelse, at de ville få en amerikansk præsident, der ville være mere lydør over for den fortolkning som Rusland har lagt ned over Syrien, og at Trump i højere grad ville fokusere på samarbejdet om at bekæmpe Islamisk Stat. Det har de fået et klart signal om ikke er tilfældet.

RÆSON: For under en måned siden talte mange om en løsning i Syrien, hvor Assad muligvis kunne blive på magten – hvor realistisk er det scenarie i dag?

Vi har set udmeldinger om, at angrebet på flybasen ikke har været en ændring i den amerikanske politik, men senest har Fox News citeret den amerikanske udenrigsminister for at ville samle en alliance til at fjerne al-Assad. Så vi har egentlig ikke set en ny og klar strategi for Syrien. Hvorvidt Assad kan blive siddende, er helt afhængigt af, hvad Rusland kan formå at få ham til. Hvis Washington kan få beviser for, at Rusland meget bedre kan kontrollere Assad mht. krigsførelse, vil de måske være mere fleksible på spørgsmålet om Assads mulighed for at sidde på en overgangsregering. I første omgang handler det om at få Rusland til at acceptere de amerikanske grænser for, hvad Assad kan tillade sig at gøre i Syrien.

RÆSON: Hvilken betydning har de seneste hændelser haft for kampen mod Islamisk Stat?

Problemet er, at man har haft en generel konsensus om at Islamisk Stat skulle bekæmpes, men at man har haft kolossalt modstridende interesser i forhold til hvad der bør ske efterfølgende i både Syrien og Irak. Jeg tror, kompleksiteten af kampen mod Islamisk Stat bliver anderledes. Angrebet i nat har både sin støtter og sine kritikere. De største kritikere er jo Rusland og Iran, hvor Iran samtidig bekæmper Islamisk Stat sammen med USA i Irak. Derfor er det rigtigt, at det kan betyde, det bliver vanskeligere at koordinere kampen mod Islamisk Stat, også med hensyn til den irakiske regering, som jo også har støttet op om Assad i Syrien. Derfor er det klart, at det kan risikere at få konsekvenser, hvis aktionen eskalere – men konsekvenserne får vi nok først at se om nogle dage. Det vigtigste at notere er, at der er blevet trukket

en klar streg i sandet fra amerikansk side, der viser hvortil grænsen går for, hvad Assad og Rusland kan tillade sig at gøre i Syrien.

Interview af Raurel Adams

Raurel Adams (f. 1996) er stud.scient.pol. ved Københavns Universitet og freelance journalist og ordstyrer for Ræson.

Edward Ashbee: Selv Donald Trump er blevet normaliseret (12/5 2017)

”Vi har set det, du næsten kan kalde en normalisering af Donald Trump. Og jeg formoder, at vi kommer til at se det fortsætte i de kommende måneder og år. Han bliver næsten dagligt en mere og mere konventionel republikansk præsident.” Interview med Edward Ashbee, lektor ved Copenhagen Business School.

RÆSON: Hvad har karakteriseret Donald Trumps første godt 100 dage som USA's præsident?

Vi har set det, du næsten kan kalde en normalisering af Donald Trump. Og jeg formoder, at vi kommer til at se det fortsætte i de kommende måneder og år. Han bliver næsten dagligt en mere og mere konventionel republikansk præsident. Hvis vi tænker på nogle af de personer, der var involveret i de republikanske primærvalg i 2016, som Jeb Bush eller John Kasich, ville de formentlig i praksis ikke have ageret meget anderledes.

Meget af den populisme, der definerede Donald Trumps kampagne – protektionisme, vægt på det amerikanske 'heartland', infrastrukturelle forbedringer, nye arbejdspladser – er faldet til jorden. Meget af den politik, han har ført, siden han flyttede ind i Det Hvide Hus, er langt mere konventionel republikansk politik.

På udenrigspolitikken er han som mange republikanere splittet mellem den neokonservative drøm om at genskabe andre lande i et amerikansk billede og en mere konventionel realistisk politik, som snarere tilsiger, at du håndterer lande, som de nu engang er, at du forsøger at beherske regimer, der udgør en trussel.

Når man ser på meningsmålingerne, har vi et paradoks. På den ene side begyndte han som mindretalspræsident, hvilket er et dårligt udgangspunkt. Men hvis man ser på følelserne blandt republikanske tilhængere, så holder Trumps vælgere faktisk ved. Det er ret imponerede.

RÆSON: Tror du, det sætter ham i en svag position, at han ikke er nået længere med muren ved den mexicanske grænse?

Når det kommer til muren, er det muligt, måske endda sandsynligt, at han vil få noget, der i det mindste kan minde om øget befæstning ved grænsen. Hvis ikke en egentlig mur. Han har naturligvis lidt af et dilemma, idet hans store kampagne ikke blot lovede en mur, men også at Mexico skulle betale for den. Det står nu klart, at Mexico ikke har tænkt sig at betale for den, og alle måder, hvorpå man kunne få Mexico til at betale for den, f.eks. gennem afgifter på mexicanske varer, vil i sidste ende videregive regningen til amerikanske forbrugere. Det blev også påpeget af den mexicanske udenrigsminister for nylig.

På nuværende tidspunkt antyder meningsmålingerne dog, at tvivlen kommer ham til gode, fordi han ser ud til at gøre en indsats i forhold til muren og i det hele taget en indsats for at begrænse indvandringen. Selvom hans tiltag blev sendt retur af domstolene, får han politisk anerkendelse for i det mindste at forsøge at gøre noget ved indvandringen.

Den anerkendelse kan vare ved, da et af de vigtigste træk ved populistiske løfter er, at når løfterne ikke bliver indfriet, er der normalt en syndebuk, som du kan bebrejde. Mange af hans tilhængere deler nemlig det synspunkt, han gav udtryk for, da han sagde: “Der er mange onde mennesker derude, virkelig rigtig onde typer”. Alle disse onde mennesker – den politiske klasse, dommere, indvandrere og så videre – kan få skylden, når Trumps løfter og tiltag ikke lykkes. Så jeg tror faktisk, at Trump har rimelig plads til at manøvrere.

Der var en gammel reklame for ølmærket Heineken, som sagde, at Heineken-øl kunne nå den gruppe, som andre øl ikke kunne nå. Donald Trump er amerikansk politik Heineken-øl. Han kunne nå de demokratiske vælgere, som andre republikanere ikke kunne nå. Trump vandt ikke på grund af polarisering, men faktisk det stik modsatte

RÆSON: Tror du, at muren er blevet reduceret til en slags metafor for streng grænsekontrol? Eller er Trump stadig fast besluttet på, at muren bliver bygget?

Præsidenter har en vis mængde penge, de stort set selv kan flytte rundt mellem forskellige konti. Så for at gøre en lang historie kort, er der nogle midler, han sandsynligvis kan bruge til øget grænsekontrol og fornyelse af eksisterende hegn. Man skal huske, at der allerede er meget hegn. Hvis du befinder dig syd for San Diego eller deromkring, vil du se relativt meget grænsekontrol.

Til gengæld tror jeg, at han vil have store udfordringer med at få finansiering til noget af større omfang i Kongressen. Selvom præsidenten kan flytte småbeløb mellem konti, kræver større finansiering støtte fra Kongressen. Vanskeligheden herved ligger i, at amerikansk politik allerede er blevet dramatisk polariseret. Samtidig har demokraterne, på trods af at de udgør et mindretal, stadig stor betydning i Senatet. På nuværende tidspunkt er enhver aftale med demokraterne ret usandsynlig, da demokraterne er meget opmærksomme på, at deres bagland afskyr Trump. Det demokratiske bagland ser ikke bare Trump som republikanere, men som den værste republikanere nogensinde. Og hvis Chuck Schumer, demokraternes leder i Senatet, skulle lave en slags aftale med Trump, ville han stå over for stor vrede i baglandet.

Amerikansk politik plejede at fungere på grundlag af kompromisser på tværs af partierne. Man havde koalitioner, der involverede nogle demokrater og nogle republikanere. Men det er nu en del af fortiden. Blandt republikanerne er der mange, der vil støtte øget grænsekontrol, men det er ikke altid det, der står øverst på dagsordenen. Især ikke for republikanere, som repræsenterer stater langt fra grænsen til Mexico. Så jeg tror, at han vil få svært ved at få støtte til finansiering af større omfang.

RÆSON: Barack Obama havde et flertal imod sig i Kongressen i langt størstedelen af sin embedsperiode. Det svækkede hans muligheder for at gennemføre lovgivning. Hvordan ser situationen ud for Trump?

Der er i de første 100 dage blevet lagt meget vægt på præsidentielle dekretter. På mange måder fortsætter Trump faktisk, hvad Barack Obama gjorde. Alle præsidenter, især efter Anden Verdenskrig, har brugt præsidentielle dekretter til at komme forbi Kongressen. Trump har bare fortsat denne tilgang. Desuden passer præsidentielle dekretter godt til Trumps politiske stil, fordi han gerne vil fremstå som handlekraftig og som en person, der skærer igennem alt nonsens og de etablerede politiske klasser. Så han har elsket de fotografier, hvor han sidder ved sit skrivebord og underskriver præsidentielle dekretter.

RÆSON: Hvordan kan det så være, at Donald Trump ikke har gennemført mere i sin første tid, når han samtidig bliver karakteriseret som handlekraftig?

Præsidentielle dekretter kan kun anvendes ud fra beføjelser i henhold til forfatningen eller gældende lovgivning. Historisk har præsidentielle dekretter været brugt til at gøre nogle ret store ting. Men

lejligheder, hvor præsidentens forfatningsmæssige magt kan bruges i relation til sådanne store og dramatiske ting, er faktisk ret sjældne. Så Trump har måttet fokusere på mindre ting, som man kan gøre under eksisterende lovgivning, for eksempel at afskaffe amerikansk støtte til abort. Mere omfattende ting end den slags kræver Kongressens accept, og Kongressen kræver rimelig konsensus i det regerende parti, hvilket man ikke har. Desuden kræver Senatets regler, at man i de fleste tilfælde har 60 stemmer for at få lovgivning igennem. Det betyder, at man også vil få brug for nogle stemmer fra demokrater.

RÆSON: Kommer det til at være et problem for Donald Trump, at han ikke har fået gennemført mere den første tid af sit præsidentembede?

Jeg synes, at en af fordelene i amerikansk politik er, at præsidenternes gennemslagskraft – eller hvad man vil kalde det – formindskes med deres berømmelse. Derfor har vi en tendens til at fokusere på de første 100 dage. Nogle mennesker henviser til denne periode som præsidentens bryllupsrejse, hvor præsidenten har en masse gennemslagskraft, og folk gør, hvad der bliver sagt.

Problemet for Donald Trump er, at selv i løbet af hans bryllupsrejse styrtede hans første forsøg på en sundhedsreform sammen. Det viser hans begrænsede indflydelse, og det laver selvfølgelig ridser i lakken, fordi det både forringer hans handlekraft og prestige, når noget så væsentligt ikke lykkes for ham. Så jeg tror, at der vil være vedvarende vanskeligheder. Selvom republikanerne er et meget mere homogent parti end for 50 år siden, så er der stadig nogle væsentlige forskelle mellem for eksempel the Freedom Caucus og andre grupperinger.

Det første udenrigspolitiske princip er, at man ikke tager trin A, førend man ved, hvad trin B skal være. Set udefra ser det i øjeblikket ud til, at Det Hvide Hus ikke ved, hvad trin B skal være – hverken hvad angår Syrien eller Nordkorea

RÆSON: Har valget af Donald Trump resulteret i en større polarisering mellem partierne i USA?

Partierne har ændret sig i løbet af det sidste halve århundrede. Jeg opfatter ikke Donald Trump som en intensivering af den polariseringsproces. Jeg mener, at Trump på mange måder skærer på tværs af processen, fordi han ikke tog den slags politikker, der definerer de meget højreorienterede republikanere, op i sin valgkamp. Det er selvfølgelig uafklaret, hvad der kommer til at ske fremadrettet, men hvis man kigger på, hvad Trump sagde sidste år, så går meget af det på tværs af de etablerede linjer i partierne. Når han taler om udgifter til infrastruktur og beskyttelse af rettigheder som social sikring, kan den republikanske højrefløj ikke lide det. De ønsker frie markedsløsninger. Ted Cruz var en klassisk republikansk højrefløjskandidat i 2016. Det var Donald Trump ikke.

Donald Trumps politik skærer altså på tværs af polarisationsprocessen, i hvert fald på nogle områder. Desuden formåede han at vinde præsidentembedet, netop fordi han udover de etablerede republikanske vælgere formåede at vinde stemmer fra 14 pct. af de hvide amerikanere uden collegeuddannelse, der havde stemt demokratisk og på Obama i 2012. De var koncentreret i 'Rust Belt'-staterne: Michigan, Ohio, Pennsylvania, og så videre. Det var i høj grad disse stater, som gav Donald Trump sejren i november.

Der var en gammel reklame for ølmærket Heineken, som sagde, at Heineken-øl kunne nå den gruppe, som andre øl ikke kunne nå. Donald Trump er amerikansk politiks Heineken-øl. Han kunne nå de demokratiske vælgere, som andre republikanere ikke kunne nå. Både John McCain i 2008 og Mitt Romney i 2012 mislykkedes med at vinde vælgere på tværs af partiskellet. Selvom mange etablerede

republikanere betragter Donald Trump som meget besynderlig og uforudsigelig, fik han tiltrukket stemmerne, og det er det, der betyder noget i politik.

Hvad jeg forsøger at sige her er, at Trump ikke vandt på grund af polarisering, men faktisk det stik modsatte. Han var i stand til at trække demokratiske vælgere over på sin side.

RÆSON: Hvor tror du, at Donald Trump vil bevæge sig hen fremover?

Hvis vi først ser på udenrigspolitikken, har missilangrebet på Syrien og det faktum, at han har talt hårdt om Nordkorea, gjort det muligt for ham at differentiere sig selv fra Obama-administrationen. Han har kunnet afbillede sig selv som hård og Obama som svag, både over for sin republikanske base og hos flere uafhængige vælgere. Han har været i stand til at formidle det budskab meget effektivt i USA og til en vis grad også i Europa. Når det er sagt, er det første udenrigspolitiske princip, at man ikke tager trin A, førend man ved, hvad trin B skal være. Set udefra ser det i øjeblikket ud til, at Det Hvide Hus ikke ved, hvad trin B skal være – hverken hvad angår Syrien eller Nordkorea.

Med hensyn til indenrigspolitikken er mit bud, at Trumps præsidentperiode vil udvikle sig i retning af et konventionelt republikansk formandskab, simpelthen fordi de populistiske løfter ikke kan lade sig gøre. Trump kommer ikke til at få nok opbakning hos medlemmerne af Kongressen. Det skyldes både den demokratiske opposition og det faktum, at det republikanske parti stadig er splittet, når det kommer til de populistiske løfter. Jeg tror, vi bevæger os imod en langt mere konventionel republikansk version af Det Hvide Hus. Som vi allerede har set, vil der være fokus på socialkonservative emner, hvilket er paradoksalt, fordi Donald Trump startede ud som den mindst socialkonservative republikanske kandidat overhovedet. Han var ikke særligt interesseret i socialkonservative spørgsmål, og så var hans privatliv – eller ikke så private liv – i modstrid med alt, hvad kristne konservative står for og synes er anstændigt og korrekt.

RÆSON: Hvad er det vigtigste, vi kan tage med fra Donald Trumps indtil videre korte embedsperiode?

Mange mennesker vil nok være uenige, men for mig bekræfter perioden hidtil min mere generelle opfattelse af politik. Jeg tror, at vores handlinger i vid udstrækning er formet af institutioner, strukturer, etablerede regler, formelle såvel som uformelle. Normaliseringen af Donald Trump er efter min opfattelse et vidnesbyrd om, at selvom individuelle påfund, individuelle stilarter og individuelle personligheder selvfølgelig betyder noget, betyder de ikke så meget. Selv Donald Trump er blevet normaliseret.

Interview af Jannik Due & Astrid Sofie Vestergaard Nielsen

Edward Ashbee er lektor ved Copenhagen Business School.

Andreas Sugar: Hvem trækker i trådene i Trumps uransagelige udenrigspolitik? (12/5 2017)

Uklarheden om, hvorvidt Trump har tænkt sig at udvikle en doktrin eller overordnet retning i sin udenrigspolitik, forstærkes af et andet stort ubesvaret spørgsmål: who's in charge?

DET LADER TIL, at præsident Trump – efter lidt mere end 100 dage på posten og en række indenrigspolitiske nederlag – langsomt er ved at forstå, at det er betydeligt mere vanskeligt at regere end at agere provokerende kandidat, der ville udfordre etableringen. Ikke desto mindre forbliver Donald Trump en taktiker, ikke en strateg. Hans måde at føre politik på er stadig karakteriseret af impulsive beslutninger, forhastet eller uovervejede implementering og flere udmeldinger i form af natlige tweets. Derfor kan det ikke undre, at han heller ikke på udenrigsområdet er drevet af en synlig strategi.

Som kandidat gjorde Trump det klart, at han ville handle ud fra en "America First"-ideologi; et mantra som han gentog tre gange i træk under sin indsættelsestale tilbage i januar. Men det har hurtigt vist sig, at America First – som har rødder i en isolationistisk (og til tider pro-fascistisk) bevægelse fra årene inden Anden Verdenskrig – er svær at gennemføre, især i det 21. århundredes globaliserede verden. Begivenheder, som selv ikke USA's præsident kan kontrollere, har allerede draget Trump ind i det syriske morads og i en højspændt situation med Nordkorea. Og der vil utvivlsomt opstå lignende situationer i de kommende måneder og år, hvor USA vil være nødsaget til at tage stilling eller endda affære.

Trump har også måttet erfare, at man ikke uden videre kan gøre op med etablerede principper, handlemåder og strategier. Siden han kom til magten, har vi fx været vidne til adskillige kovendinger i forhold til afgørende internationale spørgsmål, fra ét-Kina politikken til atomaftalen med Iran, NATO's relevans og to-statsløsningen mellem Israel og Palæstina. Og mens USA's nylige luftangreb mod en syrisk militærbase som svar på Assads brug af kemiske våben måske nok kunne forsvares ud fra et moralsk synspunkt, repræsenterede det en drastisk kursændring i forhold til tidligere udmeldinger om den nye administrations tilgang til konflikten i Syrien. Man ville fokusere på kampen mod IS og ikke nødvendigvis blande sig i, hvorvidt Assad skulle blive ved magten. Men Trump var blevet bevæget af det kyniske overgreb mod uskyldige civile, ikke mindst billederne i tv, og besluttede derfor at skride til handling. Luftangrebet blev dog ikke fulgt op af diplomatiske eller andre indsatser og har øjensynlig ikke haft den store indvirkning på den overordnede situation i det krigshærgede land. Med andre ord var det en reaktion snarere end et led i en større strategi.

Who's in charge?

Uklarheden om, hvorvidt Trump har tænkt sig at udvikle en doktrin eller overordnet retning i sin udenrigspolitik, forstærkes af et andet stort ubesvaret spørgsmål: who's in charge? Der er vist ingen tvivl om, at Trump er en leder, der i sidste ende selv tager beslutningerne, i hvert fald når der skal trykkes på aftrækkeren. Men han har omgivet sig med et broget sikkerheds- og udenrigspolitisk team, og det er svært at hitte rede i – i hvert fald indtil nu – hvem der har størst indflydelse på manden i det ovale kontor. I lyset af hans manglende erfaring i forhold til international politik kan den, han vælger at lytte til, få kolossal betydning for verdens fred og sikkerhed.

Efter en kaotisk start lader det til, at der er kommet lidt mere styr på det nationale sikkerhedsråd. Michael Flynn blev tvunget af chefposten efter blot 20 dage, da det blev afsløret, at han havde løjet om sine gøremål med Ruslands ambassadør under valgkampen sidste år. Den nye sikkerhedsrådgiver, H.R. McMaster, en respekteret og efter sigende principfast general, har omstruktureret rådet og øjensynligt vundet Trumps tillid. Derimod er Trumps chefstrateg, Steven Bannon, kommet i modvind i administrationens interne magtkampe og er blevet sat af rådet. Formodentlig betyder det, at hans indflydelse på det udenrigspolitiske område nu er begrænset.

Trump har omgivet sig med et broget sikkerheds- og udenrigspolitisk team, og det er svært at hitte rede i – i hvert fald indtil nu – hvem der har størst indflydelse på manden i det ovale kontor. I lyset af hans manglende erfaring i forhold til international politik kan den, han vælger at lytte til, få kolossal betydning for verdens fred og sikkerhed

Det er ikke tydeligt, hvor meget udenrigsminister Rex Tillerson har at sige. Selv om den tidligere chef for olie-giganten Exxon Mobil har gjort det klart, at han ikke er én, der mænger sig med pressen og søger overskrifter, så har han indtil videre været bemærkelsesværdigt usynlig. Det kan ikke overraske i en administration, der tydeligvis ikke vægter diplomati særlig højt. Trump har i sit nylige budgetforslag foreslået at skære udenrigsministeriets ressourcer med 31 procent. Selv om senatet sandsynligvis vil sætte sig imod så voldsomme nedskæringer, så kan det tænkes, at Tillersons vigtigste opgave i virkeligheden bliver at rydde ud i ministeriet og fokusere mindre på udenrigspolitikken.

Mere gennemtrængende – i hvert fald udadtil – synes Trumps FN-ambassadør, Nikki Haley. Den tidligere guvernør i South Carolina har gjort sig bemærket i medierne med sin øjensynlige handlekraftighed og barske retorik. I en tale til den amerikansk-jødiske lobbyorganisation AIPAC sagde hun for nylig, at hendes høje hæle ikke var et fashion statement men derimod til at sparke dem, der gør noget forkert. Det er en stil, som vinder genlyd blandt mange, men ifølge New York Times forlyder det blandt kilder i og omkring FN, at Haley er tynd på substansen og har gjort sig upopulær blandt karrierediplomaterne i USA's repræsentation i New York ved at omgive sig af en lille gruppe rådgivere fra sin tidligere stab. Ikke desto mindre tyder det på, at Haley har tilspillet sig en vigtig rolle i administrationen.

Dernæst lader det til, at Jared Kushner, Trumps svigersøn, har erhvervet sig stadigt stigende indflydelse, også på udenrigsområdet. Trods nul diplomatisk erfaring har præsidenten betroet den 36-årige rigmand med at tage sig af forholdet til Kina og USA's nordamerikanske naboer og at finde en løsning på Israel-Palæstina konflikten. Disse er tunge opgaver, som tidligere er blevet varetaget af adskillige topdiplomater. Politologen Stephen Walt observerede tørt i publikationen Foreign Policy, at Kushner ville have sin sag for, selv hvis han besad Henry Kissingers snuhed og Lyndon Johnsons politiske færdigheder.

Andre spillere, der må formodes at spille en rolle på udenrigspolitikken, er vicepræsident Pence og forsvarsminister Mattis. Trump har ofte givet udtryk for, at han godt kan lide spændinger og modsætninger i sin stab, og at det er sådan, han har holdt sit forretningsimperium dynamisk og succesfuldt. Lige i øjeblikket kunne det tyde på, at de mere internationalt virkelystne rådgivere har fået overtaget fra America First-fortalerne som Bannon. Men holder det ved? Trump er som nævnt en utålmodig og spontan person, der kan ændre kurs som følge af en tv-reportage.

Man kan selvfølgelig spørge, om det nu er så vigtigt, at USA har en klar strategi på udenrigsområdet. Trump selv har ved adskillige lejligheder proklameret, at uforudsigelighed er en styrke, da det vil holde modstandere fra at udfordre stormagten. Indtil videre er der ikke tegn på, at denne teori holder stik; i hvert fald ikke i forhold til Nordkorea, hvis utilregnelige leder Kim Jong-un tilsyneladende ikke lader sig gå på af Trumps sabelraslen. En tydelig strategi og et gran af forudsigelighed er ikke kun vigtig i forhold til fjendtlige paria-stater. USA's venner har også brug for at vide, hvor de har verdens

mest magtfulde regering. Modstridende udmeldinger og pludselige kovendinger går ud over Washingtons troværdighed og gør det sværere for dets allierede at synkronisere deres politik med USA's.

Nedprioritering af soft power

En anden vigtig komponent i USA's lederstatus er landets soft power, altså evnen til at påvirke og erhverve sig støtte gennem fredelige midler som diplomati og bistand. Det vil Trump lave om på [[Læs også interview med Vibeke Schou Tjalve](#)]. Adskillige nøgleambassader er fortsat uden ambassadører, vigtige poster i ministeriet står tomme, og man vil skære drastisk i støtten til internationale indsatser. Ved lanceringen af budgetforslaget blev det fx gjort klart, at udgifter til bekæmpelse af klimaforandringer var "spild af penge". Ligeledes vil alle ressourcer til familieplanlægning, der involverer abort, blive sløjftet øjeblikkeligt. Udvikling og bilateral økonomisk støtte vil også komme til at lide. Det er kortsigtet og strider imod årtiers erfaringer. I februar sendte en gruppe af 121 pensionerede generaler og admiraler et åbent brev til præsidenten og kongressen, hvori de advarede stærkt imod de foreslåede nedskæringer. De fremhævede vigtigheden af udenrigsministeriet og bistandshjælpen i kampen mod grupper som IS og indsatsen mod flygtningestrømme og epidemier som Ebola. USA vil miste indflydelse, varslede de.

Man kan selvfølgelig spørge, om det nu er så vigtigt, at USA har en klar strategi på udenrigsområdet. Trump selv har ved adskillige lejligheder proklameret, at uforudsigelighed er en styrke, da det vil holde modstandere fra at udfordre stormagten. Indtil videre er der ikke tegn på, at denne teori holder stik.

Forholdet og støtten til FN er et kapitel for sig. Trods jævnlige gnidninger mellem Washington og verdensorganisationen har FN spillet en central rolle i USA's udenrigspolitik. Men allerede inden sin indsættelse erklærede Trump i et tweet sin utvetydige mening om organisationen: "FN har så stort potentiale, men lige nu er det bare en klub for folk, som mødes, snakker og har det sjovt. Meget trist!" Ved en nylig frokost for medlemmerne af FN's sikkerhedsråd gentog Trump sin holdning, denne gang dog i lidt mere joviale vendinger. Beskeden er dog klar: USA vil skære kraftigt i sit bidrag til FN's nødhjælpsindsatser og fredsbevarende operationer. Udgifterne svarer til en brøkdel af USA's militærbudget (som er blevet yderligere øget), men de er livsvigtige for FN og for stabiliteten i en række lande, hvor verdenssamfundet er enig om, at der skal gribes ind, men ingen – end ikke USA – har kapacitet eller lyst til at gøre det på egen hånd. Ni tidligere amerikanske FN-ambassadører skrev ligeledes til kongressen og opfordrede til at bevare støtten til organisationen. "Hvis vi giver afkald på vores rolle i FN, vil kineserne og russerne overtage den på en måde, som ikke er nyttig", sagde den tidligere udenrigsminister Madeleine Albright i den forbindelse.

Menneskerettighedsspørgsmål lader heller ikke til at stå øverst på dagsordenen. Trumps forsøg på rejseforbud og afvisning af flygtninge er blevet stærkt kritiseret af rettighedsgrupper, uden at det øjensynligt går præsidenten på. Og man har ham heller ikke ligefrem mistænkt for at bringe krænkelser af menneskerettigheder op som det første i sine samtaler med kolleger fra fx Saudi-Arabien eller Kina. Tværtimod rullede Trump den røde løber ud for Egyptens præsident Sisi, som han roste til skyerne for at have "gjort det fantastisk i en meget svær situation". Landets tusindvis af fængslede oppositionsfolk, aktivister og journalister er nok noget uenige i den påstand. Trump var også en af de første til at ringe og

lykønske Tyrkiets præsident Erdoğan med sejren i en folkeafstemning, som hans eget udenrigsministerium sagde var præget af ”uregelmæssigheder” og ”ulige spilleregler”, og hvis resultat repræsenterede endnu et søm i kisten for det tyrkiske demokrati. Præsidenten har også udtrykt stor sympati for Filippinernes leder, Rodrigo Duterte, og hans brutale kampagne mod narkokriminelle. Som den konservative kommentator Max Boot for nylig skrev om Trump i USA Today: “Mens USA uden tvivl har støttet sin andel af diktatorer i årenes løb, så er det svært at forestille sig nogen anden præsident end Nixon, som har udvist en lignende ligegyldighed over for den moralske dimension af udenrigspolitik”. Uagtet USA’s til tider kyniske og dobbeltmoraliske handlinger rundt om i verden, har landet nu i tæt på et århundrede været ”den frie verdens leder”, en nation som trods fejltrin har stået som en vital forsvarer af grundlæggende demokratiske værdier. Hvis landet mister den status, vil det være et stort tab for både USA og resten af verden.

Fornærmer allierede

USA risikerer også at miste indflydelse, hvis man fortsætter med at fornærme og fremmedgøre sine allierede. Få dage efter Trumps indsættelse aflyste den mexicanske præsident et besøg til Washington, efter at de to endnu en gang var kommet i karambolage over spørgsmålet om, hvem der skal betale for Trumps ”beautiful wall”. Bare en uge senere gik det ud over Australiens premierminister, da den iltre præsident i telefonen skældte ud over en fælles flygtningeaftale og pralede af sin valgsejr. ”Det har helt klart været den værste samtale i dag”, fortalte han efter sigende den frappede australier, inden han lagde på. Det er ellers vanskeligt at finde en allieret, der er mere loyal end Australien, der har kæmpet med USA i alle krige siden Anden Verdenskrig, herunder mere kontroversielle interventioner som Vietnam og Irak. Selv om man ikke havde forventet en love story mellem den overfladiske og skrydende amerikaner og den intellektuelle og afmålte Angela Merkel, så var det et særdeles akavet møde mellem de to i Det Hvide Hus i marts. Trump viste sin uskoledede og uforskammede side, da han ignorerede Merkels forslag om at give hånd foran fotografierne. Listen over fornærmelser fortsætter med Rex Tillersons sidste-minuts aflysning af et møde med Den Afrikanske Unions leder Moussa Faki, og Rwandas præsident Kagame måtte vende hjem fra Washington uden at være blevet mødt af nogen som helst. Begge er nøgleallierede i Afrika, ikke mindst i kampen mod terrorisme.

Vi ved stadig ikke, hvordan Trump med sin opfarende personlighed vil reagere, hvis eller når han for alvor bliver testet. I mellemtiden må vi håbe på, at han bliver klogere på udenrigspolitik, og at der ikke udbryder nogen større international krise indtil da

Inden sin indsættelse havde Trump ved flere lejligheder også fornærmet NATO, endnu en traditionel hjørnesten i USA’s udenrigspolitik. Han kaldte alliancen forældet og kritiserede dens medlemmer for i for høj grad at være afhængige af USA’s lederskab og ressourcer (hvilket der måske nok kan være noget om). Men i en fælles pressekonference med generalsekretær Jens Stoltenberg bekendtgjorde den amerikanske præsident, at NATO ikke længere er forældet, og at alliancen nu – takket være ham – bekæmper terrorisme. Terrorbekæmpelse har stået øverst på NATO’s dagsorden siden 9/11. Kovendinger, fornærmelser, uvidenhed og arrogance undergraver USA’s anseelse og sender et dårligt signal. Kan USA’s venner tage præsidentens ord for gode varer? Og endnu vigtigere for USA, kan Trump regne med, at landets allierede stadig står der den dag, han virkelig har brug for dem?

Det vigtige forhold til Rusland er ligeledes uklart. Trump gjorde under valgkampen et stort nummer ud af, at gensidig respekt med Putin og et sundt forhold mellem de to stormagter var en god ting. Men det er åbenbart noget, der kan skifte med kort varsel, både den ene og anden vej. ”Lige i øjeblikket kommer vi overhovedet ikke godt ud af det med Rusland. Vores forhold befinder sig muligvis på et lavpunkt”, udtalte præsidenten, da han blev bedt om at kommentere udenrigsminister Tillersons besøg i Moskva. Samtidig kører der i kulissen stadig en efterforskning om mulige forbindelser mellem Rusland og Trumps folk under valgkampen. Sidste ord synes ikke sagt i denne sag, der ikke blev mindre speget af den seneste fyring af FBI-chef James Comey, hvis agenter ledte efterforskningen.

Endelig har udenrigspolitikken til tider været præget af diletantisk eksekvering. Der var fx udmeldingen om, at en flåde-slagstyrke var på vej mod den koreanske halvø, hvorefter det viste sig, at den sejlede i den stik modsatte retning for at deltage i en flådemanoevr i Det Indiske Ocean. Imens gjorde mange amerikanske medier grin med vicepræsident Pence, der under et besøg i Sydkorea stirrede ondt over den demilitariserede zone på de nordkoreanske soldater. ”Jeg synes, det var vigtigt, at folk på den anden side af zonen så vores beslutsomhed i mit ansigt”, forklarede han efterfølgende til pressen. I mellemtiden er Det Hvide Hus’ talsmand, Sean Spicer, ikke overbevisende; han vrænger ad journalisterne og bliver hyppigt taget i selvmodsigelser eller forkert brug af ord, som da han fx lod til ikke at kende forskellen på kemiske våben og tøndebomber. Trump selv er blevet kritiseret for sin indiskrete adfærd, fx da han diskuterede højsensitive internationale spørgsmål med Japans premierminister Abe til åbent skue foran de middagsspisende gæster på Mar-a-Lago, præsidentens golfresort i Florida, som holder åbent for velbærgede venner og støtter, selv når der afholdes topmøder i embedes medfør.

I forhold til de ængstelige forventninger før hans indsættelse kan man måske godt sige, at det kunne have været værre. Heller ikke på udenrigsområdet har det været muligt for Trump at leve op til sine løfter om America First og indikationer, at han ville gøre op med den nuværende verdensorden. Han har været inddæmmet af politiske realiteter og komplekse alliancer og forhold, som ikke bare ændres overnight. Men vi skal dog ikke føle os for sikre. Vi ved stadig ikke, hvordan Trump med sin opfarende personlighed vil reagere, hvis eller når han for alvor bliver testet. I mellemtiden må vi håbe på, at han bliver klogere på udenrigspolitik, og at der ikke udbryder nogen større international krise indtil da.

Andreas Sugar (f.1970) arbejder som 'head of rapid response' i ngo'en International Media Support. Han var ansat i FN fra 1997 til 2009, mestendels i afdelingen for fredsbevarende operationer.

Peter Viggo Jakobsen: Trump ændrer politikken over for Iran før han gør det over for Syrien (17/5 2017)

“Jeg ser ikke tegn på, at amerikanerne for alvor vil begynde at ændre politik ift. Syrien, til gengæld tror jeg, at der er ændring på vej med deres reevaluering af politikken overfor Iran”. Interview med Peter Viggo Jakobsen, lektor på Forsvarsakademiet og Professor (deltid) ved Center for War Studies ved Syddansk Universitet.

RÆSON: I [RÆSON refererer du til Stephen Walt](#), som skriver i Foreign Policy, at Trump er dårligt nyt for verdensfreden. Du mener det modsatte. Hvorfor er du uenig med Walt i denne analyse?

Der er forskellige realister inden for international politik. Jeg tænker ikke så meget i realistiske billeder, men i rationel forhandlingsteori. I det ser jeg en mand med ambition om at få sine allierede til at yde mere og gøre sine fjender nervøse. Altså opfører han sig meget uforudsigeligt og stiller krav på en måde, som man aldrig har hørt en amerikansk præsident gøre det. Det vil sige, at han forstyrrer forventninger og snakker på en helt anden måde, så han bringer alle ud af deres komfort zones. Længere nede ad vejen trækker han så i land igen, så har han opnået større indrømmelser fra både venner og fjender, end han ellers ville have fået. De direkte trusler, som har fået alle til at ryste i bukserne, trækker han selv luften ud af. Det har vi set med NATO, de asiatiske allierede og den kinesiske leder, Xi Jinping. Al retorik fra valgmøderne og kampagnen er taget af bordet igen. På den måde virker det til, at han bevidst prøver at skabe uro blandt sine forhandlingspartnere, inden han forhandler med dem. Mod sine store partnere, fjender såvel som venner, er hans politik sådan set den samme, som amerikanerne hele tiden har haft.

RÆSON: Som du påpeger, kom han med en række udtalelser i sin kampagne, som han har trukket tilbage eller modificeret, senest eksemplificeret med NAFTA, som nu skal genforhandles. Hvad sker der med hans politiske modstandere, når det går op for dem, at man ikke rigtig kan stole på hans excentriske udtalelser? Vil det vanskeliggøre diplomatiske forhandlinger eller vil det udelukkende være en god forhandlingsteknik?

Den ene måde at gribe en rationel-aktør-analyse an på, er ved at kigge på Donald Trump selv. Det gør min analyse ikke. Den anden måde er at kigge på, hvilken modstand han kommer op imod, hvilke begrænsninger han har og hvilke faktorer, som kan begrænse hans handlerum. Det er sådan set, hvad jeg har gjort i mine analyser. For det første er det begrænset, hvor meget Trump egentlig kan gøre på hjemmefronten, fordi han skal have lovforslag igennem kongressen, hvilket jo ikke går så godt for ham. Det er mildest sagt ikke særlig overraskende, og det samme gælder på den internationale scene, hvor der er en magtbalance i form af strukturer, der begrænser selv en amerikansk præsident. De begrænsninger tegner et billede af en mand, der ikke har særlig stort handlerum.

Trump har opført sig lidt som en dygtig tryllekunstner. Han har bildt europæerne ind, at han kunne finde på at trække sine soldater ud og droppe NATO's artikel 5-garanti, der siger, at hvis vi bliver angrebet af Rusland, ville USA hjælpe os. Intet tyder på, at han hverken ville eller kunne gøre det. Når det går op for europæerne, vil de lade være med hævde forsvarsbudgetterne eller bruge anledningen til at alligevel at gøre det, fordi de ser en interesse i det.

Når Trumps bluffnummer bliver gennemskuet, så vil han jo ikke få de fordele ved forhandlingsbordet, som det ser ud som om, han har fået i første runde. Hvad betyder det for ham? Hvordan reagerer han, hvis han ikke kan komme igennem med ret meget?

Når Trumps bluffnummer bliver gennemskuet, så vil han jo ikke få de fordele ved forhandlingsbordet, som det ser ud som om, han har fået i første runde. Hvad betyder det for ham? Hvordan reagerer han, hvis han ikke kan komme igennem med ret meget? Det må vi se, når vi kommer dertil, men indtil videre har han med held fået næsten alle NATO-allierede til at sige, at de vil arbejde i retning af at bruge flere penge på forsvarsbudgettet. Vi ser faktisk alle lande hæve deres budgetter, ikke til 2%, men i hvert fald i den retning. Det sker også i Asien. Så længe han kan vise, at der er en bevægelse i den retning, kan han kalde det en sejr. Spørgsmålet er, hvad han vil gøre, hvis landene slår bak.

RÆSON: Camilla Nørup Sørensen fra Københavns Universitet siger, at Trumps indstilling over for Nordkorea er forskellig fra Obamas i og med, at der ikke længere er et ultimatum, der hedder, at Nordkorea skal opgive sine atomvåben, før parterne kan mødes ved forhandlingsbordet. Er du enig i den analyse og hvad er der på spil i en potentiel forhandlingssituation med Nordkorea og Kina?

Man kan godt udlægge det på den måde. Man kunne også udlægge Obamas politik som: ”Det er så bøvlet, at vi ikke gider at have noget med det at gøre.” Han gjorde intet for at påvirke det nordkoreanske problem. Han havde bare tålmodighed. Trump mener ikke, at man længere kan have tålmodighed, fordi han er bange for, at de er ved at komme så langt med udviklingen af deres affyringsmidler, at de kan begynde at ramme allierede med raketter, måske endda med atomvåben på. Set med amerikanske briller er det uacceptabelt, og i øvrigt gjorde han det jo til et valgtema. Han er nødt til at gøre noget andet. Han har en anderledes retorik, men forsøger at få dem til forhandlingsbordet, og prøver at få kineserne engageret for at lægge pres på koreanerne, hvilket både Clinton- og Bush-administrationerne også gjorde.

RÆSON: Tror du så, at Trump kan skræmme Kina nok til at følge hans lederskab bl.a. i Nordkorea, til forskel på de andre?

Trump forsøger ikke at skræmme hverken europæere eller asiater til at gøre noget, som de heller ikke egentlig godt selv kunne tænke sig. Det er smart, fordi europæerne havde selv lovet at bruge flere penge på forsvaret efter Ruslands annektering af Krim tilbage i 2014, så Trump siger egentlig bare til os, ”I har selv lovet det, så I skal opfylde det.” Så han kommer jo ikke med absurde krav. På samme måde gør han det samme i Nordkorea, hvor han vil have kineserne til at få koreanerne til forhandlingsbordet, så de kan opgive sit atomprogram. Det er i kinesernes interesse. Så han hjælper også kineserne, fordi de kan sige til Nordkorea, ”I er altså nødt til at samarbejde med os nu, for ham amerikaneren er bindegal. Vi er nødt til selv at prøve at afværge en grim situation, som ikke er i vores interesse”. Ved at opføre sig på den måde, har Trump sådan set også forbedret den kinesiske forhandlings- og pressionsituation overfor Pyongyang. Derfor har han egentlig skabt en positiv dynamik til de forhandlinger. Jeg er bare at spændt på, om effekten varer ved, eller om illusionen brister.

RÆSON: Måske ser vi kun kinesiske styrker ved Nordkoreas grænser grundet militærøvelser og ikke oprustning, men vil denne taktik kunne give noget positivt afkast, hvis en af Trumps fjender faktisk tester ham? Hvad tror du, udfaldet bliver?

Jeg tror ikke på, at der sker noget i Nordkorea, fordi hvis det går galt, kan konsekvenserne blive katastrofale, og det tør hverken amerikanerne, sydkoreanerne eller kineserne. Man risikerer jo, at det kunne resultere i en storkrig med både Kina og Nordkorea involveret. Selv hvis en storkrig undgås, og man får en militærkonfrontation, kan det udløse store flygtningestrømme, som også vil skabe uoverskuelige konsekvenser i både Sydkorea og Kina. Siden Clintons præventive angreb i starten af 90'erne, er et krigs- og angrebsscenario blevet tilbageholdt, for det simpelthen er for farligt, og derfor kommer det ikke til at ske. Det er jo også derfor, man reagerer så afmålt, når nordkoreanerne laver militære provokationer, hvad enten de skyder med artilleri over grænsen til Sydkorea, sænker sydkoreanske krigsskibe eller laver prøveaffyringer.

Soldaterne har fået lov til at smide flere bomber indenfor rammerne af den eksisterende strategi, altså at være lidt mere aggressive i deres anvendelse af militær magt. Det er ikke en stor beslutning, nærmere en justering

Der er ved at tage sig et mønster, som måske er, at Trump forholder sig ligesom andre præsidenter overfor modstandere, der har slået igen. Når man får muligheden for at vise, at man har militær styrke, som i Syrien, kan man godt fyre nogle missiler af, så man igen er anderledes end Obama. Det ændrer ikke ved dynamikken i konflikterne, og selvom han har gået lidt mere aggressivt til værks ift. IS ved at sætte lidt flere soldater ind på jorden, så bevæger vi os stadigvæk indenfor det samme paradigme som Obama. Derfor tror jeg faktisk kun, at han vil slå på folk, som ikke vil slå igen, og derfor ser jeg ham ikke som en, der kommer til at udløse den store krig ved en misforståelse. Man er nødt til at se på, hvilke militære rådgivere han har omkring sig. McMaster og lignende folk begår altså ikke sådanne fejltagelser.

RÆSON: Du nævner selv, at Trump har uddelegeret meget af det militære ansvar til en række femstjernede generaler, som kan tage mange af de store beslutninger. Hvad siger det om Trumps administration?

Man skal passe på, når man siger ”store beslutninger”, for jeg vil ikke mene, at det er en stor beslutning, om man bruger den ene type bombe frem for den anden. Det er selvfølgelig en stor mediehistorie, når man tester sin største konventionelle bombe, men det er stadig indenfor rammerne af en fastlagt strategi, der ikke er ændret. I det militære felt taler man om store beslutninger, når der forekommer et skift i den overordnede politik. Det har soldaterne ikke fået lov til endnu. De har fået lov til at smide flere bomber indenfor rammerne af den eksisterende strategi, altså at være lidt mere aggressive i deres anvendelse af militær magt. Det er ikke en stor beslutning, nærmere en justering.

RÆSON: Han har vel hevet disse generaler ind af en grund?

Jeg tror, det er, fordi han gerne vil sætte et større militært aftryk. Han vil gerne vise handlekraft og ser militær magt som en måde at vise, at USA er ”great again” uden helt store omkostninger. Han har hele tiden sagt, at USA’s fjender igen skal frygte dem og vennerne skal lade være med at køre om hjørner med dem. De rige allierede i både Asien og Europa har nasset på amerikanerne, som har betalt alt for meget af gildet, og modstanderne har grinet ad USA og provokeret, fordi USA ikke har turde anvende militær magt. Han mener, at det skal stoppe, hvilket han prøver at gøre ved at uddelegere mere kompetence til sine soldater. Man skal passe på at lægge for meget i, at han måtte have en masterplan, for anvendelsen

af den store, konventionelle bombe [Massive Ordnance Air Blast bomb] på et hulekompleks i Afghanistan var faktisk en beslutning godkendt af Obama.

Trump fik ingen briefing, inden de smed bomben, hvilket adskiller ham fra Obama. Det er jeg sikker på, at Obama ville have forlangt. Obama ville blande sig mere i detailbeslutninger, hvor Trump minder om George Bush, som uddelegerer kompetencerne til andre og regner med, at de kan finde ud af løse det på den bedste måde. Han har mere tillid til soldaterne, end Obama havde. Obama havde absolut ingen tillid til sine generaler, så militære/civile relationer var relativt anstrengte. Den slags bekymringer har Trump ikke med militæret. De virkelig store linjer i amerikansk diplomati gennem mange år har været tegnet af Forsvaret. Sammenlign hvor mange penge, der er på det amerikanske forsvarsbudget ift. budgettet for deres State Department [Udenrigsministeriet]. Rigtig meget af den praktiske udenrigspolitik bliver kørt af regional commanders, der er rundt omkring i verden.

RÆSON: Du har udtalt til JP, at hvis Trump ville fjerne Bashar Al Assad, så ville han sige det. Det har han ikke sagt, så det må ikke være hans mål. Hvis han ikke vil fjerne Al Assad, hvordan kan han så agere anderledes end Obama i Syrien med russerne mod sig?

Ville han agere anderledes end Obama? Jeg tror, at han er helt ligeglad med, hvem der sidder i Damaskus. Han vil dog ikke have, at Assad bruger kemiske våben, og derfor var det en fin anledning til at markere, at der er en ny sherif i byen. Ved at affyre de missiler fik han trods alt russerne til at tage amerikanerne alvorligt. Det har de ikke gjort i lang tid i Syrien, men det er de nødt til nu. De ved ikke helt, hvor de har Trump, og nu har han også vist, at han kan skyde, som Obama jo ikke ville. Russerne syntes, at de havde styr på det, men nu aner de ikke, hvor de har amerikanerne. Jeg har dog meget svært ved at se, hvad der skulle få Trump til at engagere sig for alvor, hvis vi ser bort fra IS. Jeg tror sådan set, at han kommer til at følge en politik, som minder meget om den, Obama har fulgt. Der har været signalforvirring fra administrationen i USA, fordi nogen har sagt, at Assad skulle væk, mens andre har sagt, at det ikke er den officielle politik. Jeg tror, at de vil kigge på fordele og ulemper, samt om det kan betale sig for amerikanerne at engagere sig mere. Til det tror jeg, de vurderer, at det ikke kan betale sig. Til gengæld tror jeg, at der er ændring på vej med deres reevaluering af politikken overfor Iran. De har meldt meget markant ud, at de er utilfredse med islamisk indflydelse i Libanon, Irak og andre steder. Det var til et møde med en repræsentant i Saudi Arabien, hvor det skulle siges, fordi det gør Saudi Arabien glade, men deri lå markeringen af en linje, hvor de måske ser iransk indflydelse i regionen som et problem, og dermed roden til, hvad der skal håndteres, snarere end Syrien – isoleret set. Jeg ser ikke tegn på, at de for alvor vil begynde at ændre politik ift. Syrien.

Interview af Max Secher Quorning

Niels Bjerre-Poulsen: En guide til Trump (17/5 2017)

Trump ser sig selv som folkets udfordring af det system, han har sat i permanent undtagelsestilstand. Men med Comey-affæren har præsidenten forvandlet sine modstanderes drømme om at få ham afsat til andet og mere end ønsketænkning.

En langvarig, udmattende og ualmindelig grov præsidentvalgkamp kulminerede i november med det største chok i amerikansk politisk historie: valget af Donald Trump. De fleste amerikanere håbede nok, at en eller anden form for normalitet snart ville indfinde sig. At Trumps adfærd ville blive mere 'præsidentiel'. Syv måneder senere er det endnu ikke sket. En konstant strøm af skandaler, bizarre hændelser og forbløffende udtalelser har fået måneder til at føles som år. Alene præsidentens manglende forståelse for det amerikanske demokratis forfatningsmæssige rammer skræmmer mange – også Republikanske politikere. Hans uventede valgsejr har ganske vist skabt nye politiske muligheder for dem, men det skete efter en slags fjendtlig magtovertagelse af partiet, og de må nu leve i frygt for, at han skal trække dem med ned. Man frygter præsidentens omskiftelige temperament, hans omfattende, men ikke tilstrækkeligt belyste erhvervsinteresser, hans åbenlyse nepotisme, hans konflikter med efterretningstjenesterne og FBI's undersøgelser af hans kampagnestabs påfaldende mange forbindelser til Rusland. Mange – i begge partier – har fornemmelsen af at sidde på en vulkan, der før eller siden kommer i udbrud.

Der er en begrundet frygt for, at Trumps angreb på de almindelige politiske spilleregler skal brede sig nedad fra Det Hvide Hus og gøre alvorlig skade på det amerikanske demokrati. Indtil videre har andre institutioner, ikke mindst domstolene, forsøgt at afbøde virkningerne af Trumps handlinger. Men mange amerikanske politikere – også nogle af Trumps partifæller – spekulerer nu åbent på, hvor længe det politiske system kan klare det pres, som han nærmest dagligt skaber. Det er ganske enkelt uden fortilfælde i amerikansk historie.

Brugen af historiske analogier til forgængere i præsidentembedet synes at være af begrænset nytte i Trumps tilfælde. Vi synes nærmest dagligt at bevæge os ind på ukendt territorium. Alligevel synes det på sin plads at forsøge at opsummere og analysere nogle af de ting, vi indtil nu har lært om Trump som beslutningstager, administrator, regeringsleder, partileder og nationalt overhoved. Kort sagt: som amerikansk præsident. Det gælder både de ydre vilkår, han har måttet fungere under, og de betingelser, han har skabt for sig selv.

Der er en begrundet frygt for, at Trumps angreb på de almindelige politiske spilleregler skal brede sig nedad fra Det Hvide Hus og gøre alvorlig skade på det amerikanske demokrati

Frygten for normalisering

Trump blev svoret ind i embedet med den laveste popularitet for nogen præsident i moderne tid – alligevel har den kun bevæget sig yderligere nedad siden. Samtidig har oppositionen efter alt at dømme vokset sig stærkere: Havde mange Demokrater og progressive lidt svært ved at mobilisere den helt store begejstring for Hillary Clinton under sidste års valgkamp, så er der for alvor fyret op under kedlerne nu – nærmest på samme måde som den såkaldte Tea Party-bevægelse formåede at gøre det på den anden politiske fløj i 2009-10.

Trump har ikke gjort meget for at komme sine kritikere i møde og forsøge at samle et splittet Amerika – tværtimod har flere af hans dekretter og ministerudnævnelser været bevidste politiske provokationer. Han har gentagne gange søgt tilbage mod, hvad der virkede for ham i valgkampen. Nemlig frontale angreb på sine politiske modstandere – og på medierne. Det føles uden tvivl godt at smide råt kød til kernevælgerne ved store pseudo-vælgermøder, men vil man også have lovgivning gennem Senatet, er det næppe befordrende i længden fx at omtale Demokraternes leder i Senatet, Chuck Schumer, som partiets 'hovedklovn' (ironisk nok gav Trump et stort bidrag til Schumers valgkamp i 2010). De løbende pressemøder ender ofte med at være en historie i sig selv, og i et tweet har præsidenten udråbt de store landsdækkende aviser og TV-stationer (undtagen Fox News) til at være "fjender af det amerikanske folk". For en del af disse medier har angrebene tilsyneladende været til stor gavn – de har oplevet et boom i antallet af seere og abonnenter.

Trump har ikke holdt sig til at påstå, at de store aviser og TV-stationer leverer 'fake news', når de skriver kritisk om ham: Han har flere gange truet med ny lovgivning, der skal gøre det nemmere at sagsøge medier for bagvaskelse. Det er en tom trussel – for forslaget ville kræve en forfatningsændring – men sådanne udsagn påvirker hele det politiske klima. Omdrejningspunktet for alt, hvad Trump foretager sig, synes at være bestræbelsen på at mobilisere basen – sine kernevælgere – præcis som han gjorde under valgkampen. Dét kræver fjender at samles imod. I det lange løb er det svært vedvarende at tildele Barack Obama og Hillary Clinton de roller, men angrebene på de store, gamle medier virker fortsat efter hensigten – især blandt de vælgere, der ikke ser eller læser dem.

Et af de træk ved Trump, som mange af hans tilhængere lidt overraskende synes at sætte særlig pris på, er, at han aldrig medgiver, at han har begået fejl. Adspurgte direkte af CBS-journalisten John Dickerson om han efter de første 100 dage havde lært noget, han ville ønske, han havde vidst ved sin tiltrædelse, kunne Trump kun komme i tanke om, at han havde erfaret, hvor løgnagtige medierne var. Han har vurderet sin egen præstation i de første 100 dage i embedet til topkarakter – og hævdede, at ingen anden præsident i nationens historie har udrettet så meget på så kort tid. Det er objektivt svært at finde noget belæg for den påstand, men de fleste af hans kernevælgere er tilbøjelige til at give ham ret: Mens mange uafhængige vælgere er faldet fra, nyder han stadig opbakning fra hele 86 pct. af de Republikanske vælgere. Over for den slags målinger kan man selvfølgelig indvende, at det ikke er sjovt at skulle indrømme, hvis man har taget fejl – specielt ikke efter blot tre-fire måneder. Som Mark Twain engang sagde, er det nemmere at narre nogen end at overbevise dem om, at de er blevet narret.

Men den fortsatte opbakning til Trump er først og fremmest et markant vidnesbyrd om, hvor polariseret det politiske liv i USA er blevet. Hovedindtrykket fra møder og interviews i de valgdistrikter, hvor han vandt, er fortsat, at hans vælgere forventer, at han vil opfylde sine valgløfter, men at han har brug for mere tid, fordi 'Washington' og medierne modarbejder ham, og fordi de Republikanske ledere i Kongressen er inkompetente.

Den politiske polarisering skaber svære vilkår for de store amerikanske medier. Men på trods af at præsidenten og hans tilhængere vedvarende afviser kritiske historier som 'fake news', har flere af dem sat endnu flere ressourcer af til at grave i præsidentens forhold – snarere end at takkes hans tilhængere ved at finde flere positive historier om Trump-administrationens virke. Selvkritikken på eksempelvis New York Times handler i højere grad om, at man under sidste års valgkamp ikke gik hårdt nok til en Trump, der ifølge faktatjekkere slog alle hidtidige rekorder i at lyve, men i stedet lod sig presse til at skabe en form for falsk ækvivalens ved at blæse Hillary Clintons emailsag ud af proportioner. Ifølge en opgørelse fra PolitiFact var hele 70 pct. af, hvad Trump sagde på sine vælgermøder, således usandt. Bekymringen er, at strømmen af løgne, med den autoritet, der kommer med præsidentembedet, kan blive 'normaliseret' – at medierne selv og deres læsere og seere ender med at blive nærmest immune over for de mange hændelser og tiltag fra Trump-regeringen, der under enhver af hans forgængere ville være blevet karakteriseret som større skandaler.

Denne bekymring har sat de undersøgende journalister på overarbejde. For ud over regeringens tiltag, udnævnelser og mangel på samme er der et helt kompleks, som knytter sig til præsidentens åbenlyse

nepotisme og til de mange erhvervsmæssige interesser, som han fortsat synes at varetage, såvel hjemme i USA som rundt omkring på kloden. Den omstændighed, at Trump fortsat nægter at offentliggøre sine skattepapirer, komplicerer sagerne yderligere. Mest af alt hænger mistanken om mulige forbindelser til Rusland – både under og efter valgkampen i 2016 – som en sky over præsidentens embedsførelse. Uanset hvor mange gange Trump og hans talspersoner afviser alle nye aspekter i sagen som 'fake news', så forsvinder den ikke, før det står klart, hvad der er foregået, og om der var et egentligt samarbejde mellem russerne og folk i Trump-lejren.

Aftalens kunst og de umulige valgløfter

Under valgkampen fortalte Trump nærmest dagligt offentligheden, at han var den bedste forhandler, man kan forestille sig, og at alle de komplekse problemer, som plagede den amerikanske samfundsøkonomi, var NEMME at løse for en person med hans forhandlingstalent. Hans advokat Michael Cohen hjalp også til: "Han er en fantastisk forhandler. Sandsynligvis den bedste i denne verden". Trump henviste gentagne gange til sin (ghostwritede) bog *The Art of the Deal* (1987), som han dog i behørig respekt for sine kristne tilhængere nøjedes med at betegne som den næstbedste bog, der nogensinde var skrevet – efter Biblen, naturligvis.

Selv hvis man skærer praleriet bort, så var Trumps forhandlingstalent faktisk et stærkt argument for mange vælgere. Også mange amerikanere, der ikke stemte på ham, så det som en grund til trods alt at være fortrøstningsfuld. Faktisk viste meningsmålinger konsekvent, at det var Trumps evne til at skabe resultater, som vælgerne satte størst lid til – så når han sluttede hver anden sætning med "believe me!", var det faktisk, hvad mange gjorde.

Forestillingen om, at Trump var en strateg, der spillede tredimensionel skak, mens alle andre spillede dam, fik også næring fra selve den omstændighed, at han i kampen om at blive præsident først udkonkurrerede 16 andre Republikanske kandidater og til sidst også vandt en aldeles uventet sejr over Hillary Clinton. Siden Trump blev svoret ind i præsidentembedet, har man imidlertid kunnet konstatere, at det at føre valgkamp og regere er to vidt forskellige ting. Endnu har Trump ikke haft meget held med at anvende sine færdigheder fra erhvervslivet i politik.

Måske er det ikke noget godt udgangspunkt for politiske forhandlinger konstant at fortælle omverdenen, at man er den bedste forhandler. Især ikke når man samtidig synes at betragte alle forhandlinger som et 'zero-sum game', hvor der kun kan være én vinder.

Det har selvfølgelig ikke gjort Trumps muligheder for politisk succes større, at hans valgkamp var bygget op omkring valgløfter, som aldrig ville kunne indfries. At han på "day one" ville deportere millioner af illegale indvandrere fra USA, og at han ville bygge en 3.000 km lang, "stor og smuk" mur langs USA's sydlige grænse, som Mexico skulle tvinges til at betale for. Eller at han kunne levere bedre sundhedsforsikringer til alle, der tilmed var billigere både for udbyderne og for aftagerne. Det var et løfte, som udelukkende var baseret på hans forhandlingsevner, men uden nogen konkret mekanisme eller noget politisk princip bag.

Trump har flere gange udtalt, at han godt kan lide, at folk ikke ved, hvor de har ham i forhandlinger. Hvad betyder uberegnelighed hos lederen af verdens førende supermagt? Måske er det ikke noget godt udgangspunkt for politiske forhandlinger konstant at fortælle omverdenen, at man er

den bedste forhandler. Især ikke når man samtidig synes at betragte alle forhandlinger som et 'zero-sum game', hvor der kun kan være én vinder.

Tydeligvis har præsidenten en idé om, at han skal bløde modparten lidt op med trusler, inden de egentlige forhandlinger kan begynde. Under valgkampen sidste år kaldte han NAFTA-aftalen om frihandel mellem USA, Canada og Mexico for "den måske værste handelsaftale, der nogensinde er underskrevet noget som helst sted", og han fortalte sine tilhængere, at han ville genforhandle den på dag ét i embedet. Det skete ikke, men i slutningen af april lækkede Det Hvide Hus rygter om, at præsidenten med hjælp fra sin rådgiver Steve Bannon var ved at skrive et dekret, der ville trække USA helt ud af aftalen. Reaktionen kom prompte på valutamarkedene, hvor både den mexicanske peso og den canadiske dollar straks faldt i værdi. Men samtidig blev Trump opsøgt af to af sine ministre, handelsminister Wilbur Ross og landbrugsminister Sonny Perdue, der viste ham et kort over, hvor i USA en opsigelse af NAFTA ville ramme hårdt – og hvem. Regningen ville ende hos Trumps kernevælgere i landdistrikterne. Hundrevis af virksomheder henvendte sig med det samme budskab. Det var tydeligvis konsekvenser, som præsidenten ikke havde tænkt igennem på forhånd. Denne fremgangsmåde har snarere været reglen end undtagelsen for Trumps embedsførelse. Han synes at handle impulsivt eller i samråd med sine nærmeste politiske rådgivere uden at spørge de folk i fagministerierne, der faktisk ved noget om det pågældende spørgsmål.

I præsidentvalgkampen var Trumps "smukke mur" en virkningsfuld metafor – et billede på sikkerhed. Men på langt de fleste strækninger af den 3.000 km lange grænse er sådan en mur ikke blot spild af penge, men også en virkelig dårlig løsning. Havde Trump spurgt grænsevagterne – eller for den sags skyld partifæller i grænselandet – så havde de sandsynligvis fortalt ham, at det er en fordel at kunne holde øje med, hvad der foregår lige på den anden side af grænsen, og at et hegn, hvis det endelig skal være, er en langt bedre løsning end en mur. Men det er ikke et hegn, han har lovet sine vælgere.

En god forhandler må koble sin taktik med en idé om, hvad vedkommende gerne vil opnå, og det kræver en vis grundlæggende viden. Det har Trump siden sin tiltrædelse demonstreret en påfaldende mangel på. På næsten rørende vis har han selv erkendt, at hans tidligere holdninger til flere vigtige spørgsmål bundede i ren uvidenhed. Som han eksempelvis udtrykte det efter sit møde med Kinas Xi Jinping: "Efter at have lyttet i ti minutter indså jeg, at det ikke er så nemt. Jeg havde en ret stærk fornemmelse af, at de [Kina] havde en utrolig magt over Nordkorea [...] men det er ikke, som man tror". Et af de mange spørgsmål, man passende kunne stille sig om dette udsagn, er, hvorfor Trump ikke havde ulejlighet sig med på forhånd at spørge folk i sit eget udenrigsministerium i stedet for at lade sig oplyse af den kinesiske leder?

Journalisten Jonathan Chait har i New York Magazine argumenteret overbevisende for det misvisende i at betegne Trump som en pragmatiker. Hans udgangspunkt er ikke en forestilling om politik som det muliges kunst. Han tager ikke skridt på vejen til at virkeliggøre en politisk vision, men synes villig til at støtte idéer og forslag, der er i åben modstrid med hinanden. Hans ry som pragmatiker skyldes i høj grad, at han i årenes løb skiftevis har tilkendegivet, at han var Demokrat og Republikaner, ligesom hans holdning til alt fra abort til militære interventioner har været særdeles omskiftelig.

Før han selv stillede op, gav Trump økonomisk tilskud til kandidater fra begge politiske partier. Under præsidentvalgkampen var hans egen forklaring slet og ret, at han var forretningsmand og derfor gav penge, hvor han mente, at det kunne købe ham mest indflydelse. Som han så smukt udtrykte det ved et valgmøde i Iowa i januar 2016: "Jeg har givet [penge] til Demokrater, jeg har givet til Hillary, jeg har givet til alle, for det var mit arbejde ... Jeg bliver nødt til at give penge til dem, fordi når jeg vil have noget, så får jeg det. Når jeg ringer, så kysser de min røv".

Intet tyder på, at Trump som præsident pludselig har tillagt sig politiske principper, endsige et moralsk kompas. Hans pragmatisme udspringer fortsat af ønsket om at vinde personlige sejre samt af manglende forståelse for, at mange af hans synspunkter ganske enkelt er indbyrdes uforenelige, som Jonathan Chait påpeger. I den forstand er han i pagt med de mange af hans kernevælgere, der falder i kategorien 'low information voters' – vælgere, der normalt ikke følger samfundsdebatten og ved meget

lidt om politik. Hvad de har stemt på, er ikke en politisk vision, men løftet om, at de med ham i Det Hvide Hus snart vil vinde så meget, at de næsten – som han lovede dem i valgkampen – bliver trætte af det. Set fra denne vinkel er Trump autentisk: Hans viden om internationale relationer, amerikansk historie og om grundlæggende principper i landets politiske system er vitterligt på niveau med hans tilhængeres. Når han oplever, at en føderal domstol kan bremse hans dekret om et indrejseforbud fra syv overvejende muslimske lande, fordi det formentlig er i strid med gældende lovgivning, så reagerer han ikke ved beklagende at konstatere, at præsidenten, Kongressen og domstolene formelt er ligestillede i det politiske system, men i stedet ved at hævde, at de konkrete dommere har dømt, som de har, fordi de ikke kan lide ham personligt.

Trump's udtalte narcissisme var selvfølgelig åbenlys både før og under valgkampen. Selvforelskelsen er blevet en del af det image, som mange af hans tilhængere er begejstrede for og måske endda finder inspirerende, men den er et problem, når den svækker dømmekraften

”Åh, jeg kender fornemmelsen!”

Trump's udtalte narcissisme var selvfølgelig åbenlys både før og under valgkampen. Som et medlem af hans stab udtrykte det: ”Han drikker ikke, og han tager ikke stoffer. Hans rusmiddel er ham selv”. Selvforelskelsen er blevet en del af det image, som mange af hans tilhængere er begejstrede for og måske endda finder inspirerende, men den er et problem, når den svækker dømmekraften.

I maj fik amerikanerne et sigende indblik i hans selvforståelse, da han om præsident Andrew Jackson (1829-1837) sagde: ”Jeg mener, havde Andrew Jackson været der lidt senere, så ville vi ikke have haft Den Amerikanske Borgerkrig [1861-1865]. Han var en meget hård person, men han havde et stort hjerte. Han var virkelig vred over det, han så ske, hvad angår borgerkrigen. Han sagde: ’Der er ingen grund til dette’. ... Borgerkrigen, hvis man tænker over det, hvorfor fandt den sted? Folk stiller ikke det spørgsmål, men hvorfor var der en borgerkrig? Hvorfor blev den situation ikke løst?”

Baggrunden for borgerkrigen er vel et af de mest velbelyste emner i amerikansk historie, og selv de fleste skolebørn ved, at slaveriet var hovedårsagen (i øvrigt døde Jackson 16 år før borgerkrigens udbrud). Men det mest interessante ved udsagnet er Trumps tro på, at Jackson med sin hårdhed og sit store hjerte kunne have forhandlet en løsning på plads.

Da præsidenthistorikeren Jon Meacham, der har skrevet en af de bedste biografier om Jackson (*American Lion* (2008)), ikke færre end tre gange interviewede Trump i foråret 2016, talte de bl.a. om de præsidenter, der interesserede ham. Andrew Jackson var ikke en af dem og blev ikke nævnt med ét ord. Efter Trumps valgsejr – og reaktionerne på den – har rådgivere som Steve Bannon imidlertid fået overbevist præsidenten om, at han er en moderne Andrew Jackson; en populist, der er elsket af folket og hadet af eliten. Trump har nu hængt et portræt af Jackson (der var Demokrat) ved sit skrivebord i Det Ovale Værelse, og i marts lagde han en krans ved Jacksons gravsted i Tennessee. I den forbindelse sagde han: ”Det var under Den Amerikanske Revolution, at Jackson første gang konfronterede og trodsede en arrogant elite. Synes I, at det lyder bekendt? Hvorfor mon de bliver ved med at tale Trump og Jackson, Jackson og Trump. Åh, jeg kender fornemmelsen, Andrew!”

Når Trump tillægger Jackson egenskaber, som der ikke er meget historisk belæg for, og samtidig hævder, at Jackson kunne have forhandlet en aftale på plads, så borgerkrigen kunne have været undgået,

så er det tydeligvis sig selv, han tænker på. Det er hans Art of the Deal, der kan løse alle politiske konflikter.

Under valgkampen sidste år hævdede Trump konsekvent, at Kina manipulerede sin valuta, og at han – igen på 'dag ét' – officielt ville erklære, at det var tilfældet. Undervejs fortalte mange økonomer ham, at det nok engang havde været tilfældet, men ikke længere var det. De advarede også om, at den umiddelbare konsekvens af at starte en handelskrig med Kina ved officielt at give landet status af valutamanipulator ville være tabet af omkring fire mio. amerikanske arbejdspladser – samt at flere ville følge efter. Det virkede. Trump kom på bedre tanker og erklærede, at Kina ikke længere manipulerede. Ganske karakteristisk for hans syn på sin egen rolle i verden fortalte Trump dog efterfølgende Julie Pace fra Associated Press, at det netop var hans indtrædelse i præsidentembedet, der i sig selv havde standset Kina: ”Men fra jeg tiltrådte præsidentembedet, har præsident Xi ikke – de har ikke – været valutamanipulatorer. Fordi der er en vis respekt, fordi han vidste, at jeg ville gøre noget – eller et eller andet”.

Den samme magiske indvirkning mente Trump at have haft på NATO. Under valgkampen hævdede han, at alliancen var forældet, fordi den ikke gjorde noget for at bekæmpe terrorisme. Det skabte forståeligt nok et voldsomt røre hos mange af USA's allierede. Først måtte repræsentanter for den siddende Obamaregering til Europa for at berolige de allierede, og efter Trumps tiltrædelse måtte hans nyudnævnte forsvarsminister, James Mattis, gøre det samme. Efter at have sat sig bedre ind i sagerne kunne Trump på et pressemøde med NATO's generalsekretær, Jens Stoltenberg, om alliancen erklære: ”Jeg sagde, at den var overflødig. Den er ikke længere overflødig”. Trump fastholdt imidlertid, at NATO havde forbedret sig som et resultat af hans kritik. Også moralen i det amerikanske militær har Trump angiveligt genskabt egenhændigt – alene ved at vinde præsidentvalget: ”Vort militær er så stolt. De var overhovedet ikke stolte. De hang med hovederne. Nu har de hovederne løftet”.

Hvad er Republikanernes sundhedsplan?

I syv år har løftet om at afskaffe Affordable Care Act, også kaldet Obamacare, været et samlingspunkt for Det Republikanske Parti. Hele 60 gange har partiets medlemmer af Repræsentanternes Hus stemt for at afskaffe loven, vel vidende at deres forslag nok var populære hos kernevælgere og donorer, men ville blive stoppet af præsident Obamas veto. Nu sidder der en mand i Det Hvide Hus, som er klar til at skrive under på en lov, der afskaffer Obamacare, men på vej dertil har han lovet alle sine vælgere, at de fortsat vil være forsikret, og at de i øvrigt kan beholde alt, hvad de godt kan lide ved den nuværende lov.

Republikanerne minder om den glammende hund, der endelig indhenter postbilen og ikke ved, hvad den så skal stille op. En ting er nemlig i generelle vendinger at love folk mindre indblanding fra den føderale regering og lavere forsikringspræmier. Noget ganske andet er konkret at skære i offentlige tilskud og fjerne krav til forsikringselskaberne, så 24 mio. amerikanere ifølge Congressional Budget Office vil miste deres sygeforsikringer.

Det komplicerer yderligere situationen for Republikanerne, at støtten til Obamacare er steget i takt med deres angreb på ordningen. Således ser over halvdelen af de adspurgte nu positivt på loven, mens under 40 pct. er imod. Kun 17 pct. af de adspurgte ser positivt på det Republikanske alternativ, og ved møder i deres distrikter oplever Republikanske politikere den samme vrede, som deres Demokratiske kolleger oplevede i 2010. Det er endda, inden beretningerne om alvorligt syge amerikanere, der har mistet deres sygeforsikring, overhovedet er begyndt at ramme nyhedsstrømmen. Mange Republikanske politikere er ved at nå en erkendelse af, at det måske er det mindste onde for dem blot at blive hånet for ikke at kunne opfylde valgløfterne. I sin iver efter at få NOGET vedtaget synes præsident Trump derimod at være parat til at droppe alle de løfter om at erstatte Obamacare med ”sygesikring, der er fremragende til en brøkdel af prisen”, selvom han dengang forsikrede sine tilhængere om, at det ville være ”SÅ NEMT!”

I sin iver efter at få NOGET vedtaget synes præsident Trump derimod at være parat til at droppe alle de løfter om at erstatte Obamacare med ”sygesikring, der er fremragende til en brøkdel af prisen”, selvom han dengang forsikrede sine tilhængere om, at det ville være ”SÅ NEMT!”

Trump er bestemt ikke den første Republikanske politiker, der har lovet billigere forsikringer. Deres forslag har hver gang vist sig at være varianter af et ekstra skattefradrag, så folk selv kunne gå ud og købe en sundhedsforsikring på det private marked. Blandt de helt centrale problemer, som disse forslag ikke har kunnet løse, er, hvordan man sørger for forsikringer, der er til at betale for folk med allerede eksisterende lidelser (eller velsignelser som graviditet, der også regnes som en ’preexisting condition’), medmindre disse var forsikret gennem deres arbejdsgiver. Det var et af de hovedproblemer, som Obamacare tacklede. Som en følge af loven er op mod 20 mio. flere amerikanere i dag blevet forsikret.

I mange stater, hvor Republikanerne dominerer, har modviljen mod Obamacare været stor – dog især når man anvendte denne betegnelse i stedet for at kalde den ved sit rette navn, nemlig The Affordable Care Act. Men i den Republikansk dominerede stat Kentucky kender indbyggerne ordningen som ’Kynect’, og her er den virkelig populær. Sidste år havde 61 pct. af borgerne i staten et negativt indtryk af Obamacare, mens 17 pct. havde et negativt indtryk af ’Kynect’ – som altså blot er det lokale navn for Obamacare.

Mange Republikanere i Kongressen vil afskaffe Obamacare af ideologiske årsager. Først og fremmest fordi de ikke anser det for at være den føderale regerings rolle at sørge for, at folk har adgang til en sygeforsikring. Men under valgkampen baserede Trump hele sin argumentation på, at han kunne tilbyde noget bedre. Ingen amerikanere ville miste deres forsikringer – og ikke en dollar ville blive skåret fra Medicaid-programmet, som tegner sig for en stor del af subsidierne til sygeforsikringer under Obamacare.

Igen syntes Trumps løfte udelukkende at være baseret på hans tillid til egne forhandlingsevner, og da det først gik op for ham, hvor indviklet spørgsmålet er, forsvandt løfterne som dug for solen.

Da Trump valgte at støtte den Republikanske leder Paul Ryans forslag til en erstatning for Obamacare, stod det klart, at han ikke havde nogen intentioner om at stå fast på sine garantier. Forslaget var slet og ret en lettere camoufleret skattelettelse på omkring 640 mia. dollars til de rigeste to pct. af amerikanerne – folk med årlige indtægter over ca. 1,4 mio. kroner. Over ti år ønskede Republikanerne at skære 880 mia. dollars i Medicaid, som Trump havde lovet at bevare ubeskåret. Andre subsidier til sygeforsikringer ville i samme periode blive beskåret med over 300 mia. dollars.

De anslåede besparelser på de offentlige budgetter ville kynisk set være resultatet af, at millioner af amerikanere ikke længere ville have råd til en sygeforsikring. Reduktionen i forsikringspræmierne ville være mulig, fordi man kunne udelade dem, der havde allermest brug for en sygeforsikring – og derfor også var de ’dyre’ kunder.

I første omgang faldt forslaget til jorden på grund af intern uenighed blandt de Republikanske medlemmer i Repræsentanternes Hus. Men processen gjorde det ikke desto mindre tydeligt, at præsident

Trump ganske enkelt vidste for lidt om det amerikanske sundhedsvæsen i almindelighed og det specifikke lovforslag i særdeleshed til at få nogen større indflydelse på partiets interne debat. Efter sigende måtte manden, der på det Republikanske partikonvent i 2016 havde sagt "I'm the only one who can fix it", gentagne gange spørge sine rådgivere: "Er dette et godt lovforslag?"

Igen ville regningen blive sendt til Trumps kernevælgere. Ikke alene ville de stater, som Trump vandt, blive hårdt ramt, men inden for de enkelte stater er det de vælgergrupper, hvor han overvejende har hentet sin støtte, som er særligt udsatte – ikke mindst ældre mennesker i landdistrikter. Under Obamacare kan forsikringsselskaberne højst tage tre gange så meget for en forsikring for en person over 60 år som for en ung på 20. I det Republikanske forslag fra Repræsentanternes Hus ville de kunne tage fem gange så meget – og selvom man samtidig gav disse ældre amerikanere et større skattefradrag, kunne det på ingen måde kompensere for stigningerne. Det skyldes især, at konkurrencen i landdistrikter er mindre, og udgifterne ofte større.

Det Republikanske forslag blev bestemt ikke godt modtaget, men det gjorde tilsyneladende mere ondt på Trump, at medierne igen og igen nævnte den omstændighed, at han ikke havde indfriet nogen af sine valgløfter i løbet af de første 100 dage i Det Hvide Hus. Så i anden omgang var det især ham og hans rådgivere, der skubbede på for at få genoplivet planerne om at afskaffe Obamacare – og i begyndelsen af maj lykkedes det at samle et spinkelt Republikansk flertal i Repræsentanternes Hus. Folk omkring præsidenten lod medierne forstå, at det kun havde været muligt, fordi Trump var en mesterlig forhandler. Præsidenten inviterede efterfølgende alle de Republikanske medlemmer af Repræsentanternes Hus over til Det Hvide Hus for at fejre hans første sejr. For Trump er en sejr en sejr. Han kunne sætte et flueben ud for løftet om at erstatte Obamacare, og han havde samtidig styrket sine bånd til partifællerne i Repræsentanternes Hus. Han tog sin del af æren for, at Republikanerne efter syv år havde fået, hvad de ville have. At loven så var det modsatte af, hvad han havde lovet sine kernevælgere, betød tilsyneladende mindre.

Få timer senere tog præsident Trump imod Australiens premierminister, Malcolm Turnbull. Her greb han lejligheden til at reklamere for loven: "Det bliver fantastisk sygesikring", sagde Trump. Henvendt til Turnbull tilføjede han så: "Jeg burde ikke sige det til vores storartede gentleman og min ven fra Australien, for I har bedre sygesikring, end vi har". Tilsyneladende bemærkede Trump ikke selvmodsigelsen i at lovprise et såkaldt single payer-system (offentlig sygesikring, som i Danmark) efter lige at have brystet sig af en lov, der – hvis den blev endeligt vedtaget – ville fratage omkring 24 mio. deres adgang til sygesikring. En sejr er en sejr.

På sin vis har disse vælgere fået, hvad de bad om. Men i flere tilfælde har Trumps opgør med 'Washington' ført til angreb på grundlæggende forfatningsmæssige principper. Det store spørgsmål er vel, om der ligger en bevidst strategi bag, eller om disse angreb blot er impulsive udslag af præsidentens manglende forståelse for forfatningens principper om 'checks and balances'

Beundringen for de stærke mænd

Under valgkampen i 2016 begrundede mange vælgere deres støtte til Trump med, at han ville kunne ruske op i systemet – som en anden ’menneskelig molotovcocktail’. I en bemærkelsesværdig meningsmåling troede kun 52 pct. af Trumps vælgere, at han faktisk ville blive en god præsident. På sin vis har disse vælgere fået, hvad de bad om. Men i flere tilfælde har Trumps opgør med ’Washington’ ført til angreb på grundlæggende forfatningsmæssige principper. Det store spørgsmål er vel, om der ligger en bevidst strategi bag, eller om disse angreb blot er impulsive udslag af præsidentens manglende forståelse for forfatningens principper om ’checks and balances’.

Trump’s nære rådgiver Steve Bannon har beskrevet sig selv som en ’’leninist’’, der ligesom sit idol ønsker at ’’tilintetgøre staten’’: ’’Jeg ønsker at få alt til at brase sammen og tilintetgøre hele det eksisterende establishment’’. Citatet dukkede op i erindringen hos en del amerikanske iagttagere, da man efter de første 100 dage med Trump i Det Hvide Hus kunne notere sig, at 530 ud af 550 vigtige stillinger i administrationen endnu ikke var besat, og at man i langt de fleste tilfælde end ikke havde nomineret nogen kandidater. I Pentagon var der en forsvarsminister, men de 52 topstillinger under ham stod ubesatte. I Udenrigsministeriet var blot 3 ud af 119 nøglestillinger besat. Med en generel henvisning til, at der er for mange offentligt ansatte, lod præsidenten endda forstå, at mange af stillingerne i Udenrigsministeriet måske slet ikke skulle fyldes. Er forklaringen Bannons leninisme – eller måske ren og skær inkompetence? Det kan også være et resultat af, at forskellige fraktioner i administrationen synes at ligge i åben krig med hinanden, fordi de er fundamentalt uenige om den politiske linje.

Mange iagttagere spekulerer også fortsat over, om Trump mest ser præsidentembedet som en gunstig tilføjelse til sit forretningsimperium. Under sidste års valgkamp lovede han at placere sine omkring 400 virksomheder i en trust bestyret af sine sønner og sørge for en klar adskillelse mellem hans varetagelse af nationens skæbne og hans private økonomiske interesser. Da det gik op for ham, hvor vage de lovgivningsmæssige rammer er, når det gælder præsidentens personlige erhvervsinteresser (de er ganske klare, når det gælder alle andre embedsmænd), slækkede han imidlertid gevaldigt på disse løfter. Ligeledes droppede han løftet om at ville offentliggøre sine skattepapirer, så det forbliver uklart for offentligheden, hvor på kloden han har vitale økonomiske interesser – og med hvem. I februar 2017 ændrede Trump tilmed reglerne for sin trust, så hans sønner nu fx kan sælge aktiver rundt omkring på kloden og overføre pengene til præsidentens private konti, uden at offentligheden skal informeres om det.

Hvad angår Trumps hotel i Washington eller hans luksusresort Mar-a-Lago i Florida, er det svært at bevise, at en øget omsætning skyldes den omstændighed, at ejeren er præsident. Men på Mar-a-Lago, hvor Trump har opholdt sig meget siden indsættelsen, er prisen for et medlemskab blevet fordoblet fra 100.000 til 200.000 dollars (annoncer for resortet dukkede endda op på en af Udenrigsministeriets hjemmesider). Meget tyder også på, at det indtil videre har været særdeles profitabelt for Trumps datter Ivanka og hans svigersøn Jared Kushner at være hans højt betroede rådgivere. Deres respektive virksomheder har i flere tilfælde fået adgang til nye markeder, samtidig med at Trump-regeringen førte forhandlinger med de pågældende lande.

Hensynet til menneskerettigheder synes at være gledet meget langt ned på listen over prioriteter i amerikansk udenrigspolitik. Indtil nu synes Trumps formentlig spontane militære reaktion på den syriske regerings brug af kemiske våben at være den eneste handling, hvor humanitære hensyn har indgået i begrundelsen. Samtidig har Trump dyrket forestillinger om den stærke leder, der skærer igennem og egenhændigt løser problemerne i vurderinger af en række af verdens mest autoritære ledere. Respekten for disse ledere synes at gå en hel del hinsides ønsket om ’kritisk dialog’ og tangerer indimellem beundring for deres magtanvendelse. Lige siden han indledte sin valgkamp i 2015, har Trumps syn på Putin været en kilde til konstant undren. Derudover har også opmuntrende tilkendegivelser og officielle invitationer til andre autoritære ledere, som Egyptens Abdel Fatah al-Sisi og Filippinernes Rodrigo Duterte, vakt opsigt. Trump har talt om, hvordan Duterte er stærkt optaget af at bekæmpe narkotikakriminalitet i sit land – uden overhovedet at påtale, at Duterte støtter dødspatroljers mord på både narkotikahandlere og narkomaner, der indtil videre menes at have kostet flere end 7.000 mennesker livet. Andre amerikanske

præsidenter ville næppe heller have inviteret en mand, der siger, at han ”ikke giver en skid” for menneskerettigheder, og i øvrigt kaldte Trumps forgænger, præsident Obama, for en ”søn af en luder”.

Det vakte også forundring, da Trump lykønskede Tyrkiets Recep Tayyip Erdogan efter den folkeafstemning, der styrkede præsidentens magt – efter måneder med massefyringer og arrestationer. Det samme har den omstændighed, at den amerikanske præsident uden forudgående konsultation med Udenrigsministeriet erklærede, at det under ”de rette omstændigheder” ville være ham ”en ære” at mødes med Nordkoreas Kim Jong-un.

Løgner om jordskredssejren

Blot fire gange tidligere i USA’s historie er ’the popular vote’ og ’the electoral vote’ gået til to forskellige kandidater, som det skete i november (Clinton fik 3,1 mio. stemmer mere end Trump, der til gengæld blev valgt med 306 stemmer i valgmandskollegiet imod hendes 232). Sejren kom tilsyneladende lige så meget bag på Trump som på de fleste andre. I to måneder havde han ellers forberedt sig på et nederlag ved at hævde, at hele valgprocessen var korrupt (rigged) – og at ’systemet’ ville sikre Hillary sejren.

Mere end et halvt år efter vender Trump tilbage til valgdagen i tide og utide. Midt i et møde med journalister i forbindelse med markeringen af hans 100 dage i embedet afbrød han eksempelvis pludselig sig selv og delte et kort over USA ud til deltagerne, så de atter engang kunne se, hvilke valgdistrikter han havde vundet. Ligeledes har han gentagne gange hævdet, at dette var den største valgsejr siden Ronald Reagan. Andre gange, at det ganske enkelt var en af de største sejre i USA’s historie. Begge dele er ukorrekte: Mens Trumps valgsejr uden sammenligning er den mest overraskende i amerikansk politisk historie, så er den bestemt ikke blandt de største. Siden Reagan er det faktisk kun George W. Bush, der har vundet med færre valgmandsstemmer, og der er heller ikke andre præsidenter, der har vundet i valgmandskollegiet på trods af et nederlag på 3,1 mio. stemmer. Få dage efter sin indsættelse hævdede Trump over for medlemmer af Kongressen, at han kun havde fået færrest stemmer, fordi tre-fem mio. mennesker havde stemt illegalt og – må man forstå – alle sammen på Hillary Clinton.

Hvorfor finder han det umagen værd at lyve sig til en storsejr? Hvorfor nager Clintons flertal blandt vælgerne ham så voldsomt, at han flere gange har følt sig tilskyndet til at hævde, at han sagtens kunne have vundet ’the popular vote’, hvis han havde villet?

Måske bunder det i hele Trumps populistiske fortælling om, hvordan han repræsenterer folket mod eliten. Netop hans overraskende valgsejr er helt central i denne fortælling. I hans selvforståelse var han manden, der intuitivt havde forstået noget, som medierne helt havde overset. Spørgsmålet er selvfølgelig, om ’folket’ kan være mindre end halvdelen af vælgerne.

Et permanent angreb på systemet

Trump’s anklage om vælgersnyd var ikke bare endnu en overdrivelse, men et angreb på en af det amerikanske demokratis hjørneste – nemlig tilliden til et frit og troværdigt valgsystem. Og så var det endda selveste landets kommende præsident, der rettede anklagen – uden nogen form for dokumentation og stik imod, hvad alle undersøgelser af påstået svindel har vist, nemlig at valgsvindel spiller en forsvindende lille rolle ved amerikanske valg.

Dertil kom Trumps angreb på navngivne dommere og højtstående embedsmænd, hans offentligt udtrykte mistillid til efterretningstjenesterne og hans udokumenterede beskyldninger mod præsident Obama om, at denne skulle have fået Trump Tower aflyttet under valgkampen. Men det foreløbige klimaks er hans fyringer af tre ledende embedsmænd, der alle var engagerede i undersøgelser af såvel Trump-familien som Trump-kampagnens forbindelser til Rusland. Først fyrede han Preet Bharara, føderal statsanklager i New York, der ud over sager med mulige forbindelser til Trumps forretningsimperium også havde en løbende sag mod Fox News og i givet fald ligeledes skulle forholde sig til Trumps aldeles udokumenterede anklager om, at præsident Obama under valgkampen i 2016 havde aflyttet Trump Tower. Dernæst fyrede præsidenten sin fungerende justitsminister Sally Yates, der indtil da havde gjort tjeneste i Justitsministeriet i 27 år. Den officielle begrundelse var, at hun nægtede at støtte

Trump's dekret om et indrejseforbud fra syv overvejende muslimske lande. Mange anser det dog for mere sandsynligt, at hendes rolle i undersøgelserne af Trumps nationale sikkerhedsrådgiver Michael Flynns usande udtalelser om sine forbindelser til repræsentanter for den russiske regering – og ikke mindst Sally Yates' klare advarsler til Det Hvide Hus om, at denne var alvorligt kompromitteret og udgjorde en sikkerhedsrisiko – fik hende fyret. Endelig fyrede præsident Trump på spektakulær vis chefen for FBI, James Comey, netop som denne angiveligt havde optrappet undersøgelserne af Trump-lejrens forbindelser til russiske embedsmænd under valgkampen og tilmed anmodet om flere ressourcer til undersøgelsen.

Allerede umiddelbart efter Trumps valgsejr begyndte spekulationerne om, hvorvidt han faktisk ville holde en hel valgperiode. Nogle mente, at han simpelthen ville miste interessen for rent faktisk at være præsident, med alt det arbejde, det indebærer, og finde en undskyldning for at gå af. Andre følte sig overbeviste om, at han før eller siden ville gøre noget – eller allerede havde gjort noget – som ville fælde ham. Noget, der kunne ende i en rigsretssag. En af dem var professor Allan Lichtman fra American University, der netop har udgivet bogen *The Case for Impeachment* (april 2017). Som en af de få havde Lichtman spået, at Trump ville vinde præsidentembedet. For mange var det derfor betryggende, at Lichtman også mente, at denne ville miste det igen i utide.

Allerede umiddelbart efter Trumps valgsejr begyndte spekulationerne om, hvorvidt han faktisk ville holde en hel valgperiode. Nogle mente, at han simpelthen ville miste interessen for rent faktisk at være præsident, med alt det arbejde, det indebærer, og finde en undskyldning for at gå af. Andre følte sig overbeviste om, at han før eller siden ville gøre noget – eller allerede havde gjort noget – som ville fælde ham

Men de fleste spekulationer om Trumps afgang var dog blot ønsketænkning hos hans kritikere og politiske modstandere. Da han 9. maj fyrede FBI-chefen, netop som denne var ved at optrappe undersøgelserne af Trump-lejrens forbindelser til Rusland under valgkampen, kom det imidlertid som et chok for både Demokrater og Republikanere. Skønt præsidenten kan fyre en chef for FBI, så er der en grund til at disse bliver ansat for 10 år ad gangen: De må ikke ligge under for politisk pression.

Comey fik sin fyreseddel overrakt af Trumps bodyguard, mens han var på arbejde i Los Angeles – efter at have hørt nyheden fra et fjernsyn i et hjørne af lokalet. Det Hvide Hus sendte straks talsmænd og talskvinder, samt vicepræsident Mike Pence, ud for at forklare, at fyringen af Comey INTET havde med undersøgelserne af de russiske forbindelser at gøre. Årsagen var derimod Comeys håndtering af Hillary Clintons email-sag 10 måneder tidligere. Det var svært at tro på, i betragtning af, at både Trump og hans justitsminister Jeff Sessions gentagne gange havde hyldet Comey for at have modet til at bringe email-sagen frem midt i en valgkamp – et skridt, der efter Clintons opfattelse kostede hende præsidentposten. Det var endnu sværere at tro på, fordi Clintons emails slet ikke var nævnt i afskedigelsesbrevet til Comey. Derimod kunne Trump ikke nære sig for at nævne undersøgelsen af den russiske forbindelse: ”Selv om jeg sætter stor pris på, at du ved tre forskellige lejligheder har informeret

mig om, at jeg ikke er under efterforskning, så må jeg ikke desto mindre tilslutte mig Justitsministeriets vurdering af, at du ikke er i stand til effektivt at lede bureauet [FBI]”.

Dagen efter tog Trump imod den russiske udenrigsminister Lavrov og Ruslands ambassadør i USA, Sergey Kislyak – en formodentlig central person i FBI's undersøgelse – i Det Hvide Hus. Til dette møde var den amerikanske presse forment adgang, men den russiske var til stede, og snart pyntede russiske billeder fra mødet alle aviser og nyhedsudsendelser. Det havde der i sig selv måske ikke været noget galt med, hvis ikke lige timingen havde været så dårlig. Og hvis ikke lige Trump, som så ofte før, reagerede på de negative reaktioner ved at skabe nye og langt større problemer for sig selv. Dagen efter slog præsidenten således benene væk under alle sine talspersoner ved i et interview at betyde, at han ikke havde fyret Comey på opfordring fra justitsministeriet – således som de havde påstået – men præcis af den grund, som hans modstandere hævdede: ”the Russian thing”. Da det kom frem, at Trump angiveligt skulle have forsøgt at afkræve Comey et løfte om personlig loyalitet, og gentagne gange forgæves havde presset ham for forsikringer om, at han ikke selv var ved at blive undersøgt, reagerede Trump med Tweets, der umiskendeligt lignede slet skjulte trusler mod Comey: ”James Comey må håbe på, at der ikke er optaget nogen ”bånd” med vores samtaler før han begynder at lække til pressen!”

At iværksætte dette angreb på den tidligere FBI-chef var ikke nogen klog beslutning. Enten var det slet og ret en (tom) trussel eller også har Trump faktisk optaget sine samtaler i Det Hvide Hus. Hvis sidstnævnte er tilfældet, ville det være ulovligt at slette disse bånd, og Kongressen kunne begære samtalerne udleveret. Alle blev mindet om ”Watergate”-skandalen, hvor Nixon netop blev fældet af båndoptagelser.

Trump var slet og ret en national sikkerhedsrisiko fordi han syntes ude af stand til at forstå de normer og procedurer hans embede er underlagt. En foreløbig kulmination kom med afsløringen af, at Jim Comey havde ført noter efter alle sine møder med Trump, og arkiveret dem i FBI [...] Det står klart, at en rigsretssag ikke længere kun er en teoretisk mulighed

Mandag den 15. maj kunne Washington Post afsløre, at præsidenten på sit møde med russerne angiveligt havde givet dem tophemmelige efterretninger om ISIS, som USA havde fået fra et andet lands efterretningstjeneste (Israels). Skønt både Trump og hans nationale sikkerhedsrådgiver H.R. McMaster begge stædigt holdt fast i, at præsidenten intet forket havde gjort, bimlede alarmklokkerne hos mange – også blandt Republikanske medlemmer af Kongressen. Trump var slet og ret en national sikkerhedsrisiko fordi han syntes ude af stand til at forstå de normer og procedurer hans embede er underlagt. En foreløbig kulmination kom med afsløringen af, at Jim Comey havde ført noter efter alle sine møder med Trump, og arkiveret dem i FBI. Af dem fremgik det, at Trump den 14. februar – dagen efter, at han var blevet presset til at fyre sin nationale sikkerhedsrådgiver Michael Flynn – mødtes med Comey på tomandshånd og her angiveligt opfordrede denne til at droppe de videre undersøgelser af Flynn, som ifølge præsidenten ikke bare var en ”god fyr” men også uskyldig.

Mange vil diskutere ordlyden og søge flere oplysninger for at fastlægge om Trumps handlinger kan karakteriseres som ”obstruction of justice”, men det står klart, at en rigsretssag ikke længere kun er en teoretisk mulighed.

En sådan sag har dog to komponenter: For det første skal der være ”an impeachable offense”, og her er formuleringerne i Forfatningen ret vage, som fx sagen mod Bill Clinton også demonstrerede. ”Forræderi” er til at forstå, men der er ikke rigtigt nogen, der helt præcist kan definere, hvad en ”misdemeanor” er. Derudover er der selvfølgelig den anden komponent: En rigsretssag er et politisk anliggende; den føres i Kongressen. Der skal også være den politiske vilje blandt Trumps Republikanske partifæller til at dømme ham, og der er vi nok ikke endnu.

Men en reel risiko for ”impeachment” er i hvert fald ikke længere ren ønsketænkning hos Trumps politiske modstandere. Professor i forfatningsret ved Harvard Laurence Tribe er blandt dem, der mener, at der allerede er grundlag for en rigsretssag. Og mangler man en ekspert til at præcisere, hvad en ”impeachable offense” er, så kan man jo henvende sig til en af USA’s topjurister, der netop havde dette som sin første store opgave i forbindelse med Watergate-sagen. Hendes navn er Hillary Clinton.

21/6 2017: SKYGGEN AF NIXON. Overvejer Trump nu at fyre den mand, der er sat til at undersøge fyringen af FBI-chef Comey? Det er kun det seneste spørgsmål i den stadig mere udviklede sag, der i bund og grund handler om ét spørgsmål: Har Trump-lejren samarbejdet med Rusland? Niels Bjerre-Poulsen giver her et samlet overblik over de seneste ugers udviklinger

”Præsidenten er ikke en løgner!” Det følte Donald Trumps talskvinde Sarah Huckabee Sanders sig foranlediget til at fastslå efter den fyrede FBI-chef James Comeys vidnesbyrd i Kongressen den 8. juni. Mange iagttagere fik øjeblikkeligt den samme association, nemlig til præsident Nixon, der i november 1973 følte sig foranlediget til at sige ”jeg er ikke nogen skurk”. Men Sanders tilføjede: ”Jeg finder det faktisk fornærmende, at spørgsmålet [om præsidentens troværdighed] overhovedet bliver stillet”. Det mest bemærkelsesværdige ved udtalelsen var måske, at meget få tilsyneladende delte Sanders’ forargelse over, at præsidenten var blevet beskyldt for at være løgnagtig. Der eksisterer nærmest en konsensus om, at Trump har et alternativt forhold til sandheden. Ingen af de Republikanske Senatorer, som udspurgte den tidligere FBI-chef, havde følt nogen trang til at gå i rette med Comeys udsagn om, at præsidenten løj ”pure and simple”. De undrede sig heller ikke over Comeys udsagn om, at Trumps løgnagtighed var årsagen til at han tilsyneladende følte det påkrævet at bryde med sin hidtidige praksis og tage omhyggelige noter efter hvert møde med præsidenten.

Præsidenten pralede overfor den russiske udenrigsminister og ambassadør med, at han havde fyret Comey

En høring, der rejser spørgsmål

Efterhånden er der et stort antal forskellige tråde i bestræbelserne på at afdække forholdet mellem Trump-lejren og folk i og omkring den russiske regering. Et af spørgsmålene lyder: Skal man tro James Comeys eller præsident Trumps udlægning af deres indbyrdes samtaler? Her har præsidenten – uagtet hans talskvindes forsikringer om hans sanddruelighed – et alvorligt problem: Kun hans allermest trofaste tilhængere tror mere på ham end på den detroniserede FBI-chef. Men striden mellem præsidenten og Comey er ikke blot et spørgsmål om påstand mod påstand: Den omstændighed, at Trump sendte alle andre ud af lokalet, inden han angiveligt forsøgte at overtale Comey til at droppe undersøgelsen af den fyrede sikkerhedsrådgiver Michael Flynn, tyder på, at han udmærket vidste, at hans anmodning var – i bedste fald – upassende.

Ifølge Comey lod Trump ham vide, at han ”håbede”, FBI ville undlade at undersøge Flynns forhold yderligere, fordi denne var ’en ordentlig mand’ [a good guy], der ikke havde gjort noget forkert (altså udover angiveligt at lyve overfor vicepræsident Mike Pence om sine samtaler med den russiske

ambassadør – hvilket var den officielle begrundelse for, at han måtte tage sin afsked). Juridiske eksperter vil snart diskutere, hvilken betydning man kan tillægge ”håber” når ordene kommer fra USA’s præsident. Svarer det til ”Jeg håber, at det bliver en god sommer!” eller er det en slet skjult ordre?

Den omstændighed, at Trump faktisk fyrede FBI-chefen, da denne ikke efterkom hans anmodning, peger i retning af den sidste mulighed, og er derfor en skærpende omstændighed. Præsidenten pralede tilmed overfor den russiske udenrigsminister og ambassadør om, at han havde fyret Comey – og gav udtryk for, at presset fra undersøgelsen af Trump-lejrens forhold til russerne nu ville aftage.

Hvis hele undersøgelsesprocessen, som Trump har hævdet, er en ”heksejagt,” så er det i det mindste en proces, hvor heksen helt frivilligt har tilstået – ja ligefrem pralet af – sin trolddomskunst.

br>

Når det gælder Comey, er det første spørgsmål: Kan hans fyring – en handling, som præsidenten, uagtet de usædvanlige omstændigheder og skiftende forklaringer, har ret til at foretage – bære en anklage om at Trump er skyldig i ”obstruction of justice”? Tæller denne fyring (af landets højeste ordenshåndhæver, FBI-chefen) som en bestræbelse på at forhindre undersøgelser af mulige kriminelle forhold? Kriminelle handlinger, som tilmed – muligvis – er foretaget i samarbejde med en fremmed, fjendtligt indstillet magt? Og handlinger, der må forstås som et angreb på selv den demokratiske proces i USA? Måske/måske ikke. Men det er værd at huske, at Comeys udsagn om Trump-lejrens bestræbelser på at bremse undersøgelserne af Flynn og andre ikke er sagens eneste omdrejningspunkt.

Nixon blev IKKE fældet for at have beordret indbruddet i Demokraternes hovedkvarter under valgkampen i 1972, men derimod for at have forsøgt at hindre opklaringen

En undersøgelse, der går i mange retninger

Det er værd at huske, at præsident Nixon under Watergate-sagen IKKE blev fældet for at have beordret indbruddet i Demokraternes hovedkvarter under valgkampen i 1972, men derimod for at have forsøgt at hindre opklaringen ved at få CIA til at bremse FBI’s undersøgelser. Dengang fandt man en ”rygende pistol” i form af en båndoptagelse, hvor præsidentens diskuterede igangværende bestræbelser på at afspore undersøgelsen. På det tidspunkt var der allerede rejst sigtelser mod flere end 60 af Nixons medarbejdere.

Om der dukker en rygende pistol op i Trumps tilfælde ved vi endnu ikke, men det synes helt åbenbart, at den udpegede undersøger, tidligere FBI-chef Rober Mueller og hans hastigt voksende hold af advokater og andre eksperter, har langt flere spor at følge i sagen end dem, vi hidtil er blevet præsenteret for. Comey-høringen 8. juni fjøede nye spor til, og undersøgelserne går nu i (mindst) tre forskellige retninger: (1) En handler direkte om, hvorvidt folk i kredsen omkring Trump samarbejdede med russiske agenter, embedsmænd eller hackere i forbindelse med præsidentvalget. (2) En anden handler om, hvorvidt præsident Trump eller medlemmer af hans familie har økonomiske forbindelser med russiske banker, oligarker eller andre, der har kunnet aftvinge den nye regering politiske tjenester. Her retter Robert Muellers interesse sig blandt andet mod Trumps svigersøn og rådgiver, Jared Kushner. (3) Den tredje retning i undersøgelserne drejer sig om, hvorvidt præsident Trump eller folk omkring ham har forsøgt at obstruere opklaringen af ovennævnte forhold.

Comeyafhøringen understregede også – endnu en gang – at Trump synes at være parat til at strække sig meget langt for at beskytte sin tidligere sikkerhedsrådgiver Mike Flynn. Det er i sig selv mistænkeligt, for gennem Trumps karriere, synes loyalitet at have været noget han forventede af andre,

snarere end noget han selv har udvist. Det har sat gang i spekulationerne over, om Flynn er i besiddelse af viden, der kan belaste præsidenten.

En fyring, der slår igen

Udover nye eksempler på Trumps vilje til at holde hånden over Flynn, understregede Comeys vidnesbyrd også et andet påfaldende træk ved hele denne sag: USA's præsident synes at være bedøvende ligeglad med, hvad russerne foretog sig under sidste års valgkamp, så længe han ikke personligt er under anklage for at have samarbejdet med dem, og så længe deres handlinger ikke får æren/skylden for hans valgsejr. Ifølge Comeys referat af deres indbyrdes samtaler, havde Trump heller ikke noget imod, at hans "satelitter" [hans udtryk] blev undersøgt, så længe han ikke personligt var under offentlig mistanke. Comey blev af Trump bedt om at erklære offentligt, at FBI's undersøgelser ikke rettede sig mod præsidenten selv. Det ville Comey angiveligt ikke, og måske har hans afslag været en medvirkende årsag til hans fyring. Det er derfor skæbnens ironi, at netop fyringen af Comey – og Trumps åbenmundethed om motiverne – nu har resulteret i, at Mueller HAR gjort Trumps egne forhold og handlinger til en del af undersøgelsen.

I Tweets har Trump selv bekræftet, at også han nu bliver undersøgt: "I am being investigated for firing the FBI Director by the man who told me to fire the FBI Director! Witch Hunt" erklærede han forleden.

I lyset af Comeyafhøringen var fyringen af ham tydeligvis en miskalkulation. Medmindre Trump og folkene omkring ham forsøger at dække over noget, som er så alvorligt, at de fandt det værd at løbe risikoen for at blive anklaget for at forsøge at lægge hindringer i vejen for ordensmagten.

En af teoriene lyder: Den, der har Lækket skal-Mueller-fyres?-historien, forsøger med lækagen at redde Trump fra sine egne dårlige instinkter

Et rygte, der vækker undren

Flere af de folk, der udtaler sig på vegne af præsident Trump, har i den seneste uge ladet forstå, at han nu overvejer at fyre Robert Mueller (eller rettere: beordre vicejustitsministeren at gøre det). Hvis det er sandt, vil det for alvor bringe Watergate-minderne frem. Det var nemlig præcis, hvad præsident Nixon gjorde, da den særlige anklager Archibald Cox insisterede på at få bånd med samtaler fra Det Hvide Hus udleveret.

Der er to vidt forskellige teorier om, hvorfor historien om, at Trump overvejer at fyre Robert Mueller er sluppet ud. Den ene er, at Trump ikke har nogen planer om at fyre Mueller, men at han med vilje har ønsket at rygtet kom ud, fordi han mener at det kan få undersøgeren til at gå mere forsigtigt til værks. Hvis denne udlægning er sand, er den helt i overensstemmelse med den måde Trump, har drevet sine virksomheder på. Men samtidig endnu et bevis på, at han ikke forstår, hvad der motiverer folk som Robert Mueller og James Comey.

Den anden teori går på, at Trump i sit raseri over den vedvarende og voksende Ruslands-sky, der hænger over ham, faktisk HAR overvejet at fyre Mueller, og at nogen i hans stab har lækket oplysningerne for at skabe så stort offentligt røre, at der bliver nærmest umuligt rent faktisk at gøre alvor af truslen. Med andre ord: Den, der har lækket historien, forsøger med lækagen at redde Trump fra sine egne dårlige instinkter.

Trump's tiltagende problemer og stadigt faldende meningsmålinger er belastende for Republikanerne i Kongressen, men udgør måske også en velkommen afledning fra deres egne bestræbelser på at afskaffe "Obamacare", tilbagerulle finansregulering m.v. Partiets leder i Repræsentanternes Hus, Paul Ryan, forsvarede i sidste uge Trump med argumentet om, at præsidenten er politisk nybegynder og derfor ikke ved, hvad der er upassende adfærd overfor eksempelvis en FBI-chef. Det er imidlertid et temmelig patetisk forsvar, at manden, der besidder verdens mest magtfulde embede ikke kan forventes at vide, at han ikke må forsøge at forhindre nationens højest rangerende ordenshåndhæver i at udføre sit arbejde. Særligt, når man erindrer hvor meget energi Trump under sidste års valgkamp brugte på at erklære, at Hillary Clinton burdes spærres inde for en forseelse, der nærmest er en bagatel i sammenligning med den forbrydelse, hans lejr mistænkes for.

17. maj offentliggjorde vi Niels Bjerre-Poulsens portræt af Trump som præsident (der også blev bragt i RÆSONs trykte forårsnummer under titlen: Det daglige chok). Ovenstående består af portrættet suppleret af Bjerre-Poulsens opfølgende artikel (21/6) med titlen: Skyggen af Nixon.

Niels Bjerre-Poulsen (f. 1959) er lektor i amerikansk historie ved Center for Amerikanske Studier og Institut for Historie, Syddansk Universitet. Han har skrevet USA-kapitlet af RÆSON-bogen 'Verdens Magter'.

Naser Khader: Trump har bragt USA tilbage på sporet i Mellemøsten (30/5 2017)

USA's præsident er trådt i karakter i Mellemøsten, hvor en sunnimuslimsk pendant til Nato kan blive en realitet.

Den egomaniske forretningsmand Donald Trump valgte at se stort på sine forgængeres tradition for at henlægge en nyvalgt præsidents første udlandsrejse til lavprofil-lande som Mexico eller Canada, og i stedet kastede han sig hovedkulds ud i at bygge bro mellem tre af verdens store religioner – islam, jødedommen og de kristne.

Ambitionerne fejler intet hos den resultatorienterede Trump, og i lyset af hans egen manglende udenrigspolitiske erfaring, såvel som de urutinerede toprådgivere, der omgiver ham, og de mange ubesatte nøgleposter i Trumps administration, gik det nok bedre, end mange havde frygtet eller forventet.

Efter en famlende begyndelse siden edsaflæggelsen i januar begynder man nu at ane en egentlig profil og en strategi hos Trumps administration, der under valgkampen lagde sig ud med alt og alle, ikke mindst alverdens muslimer.

Donald Trump er først og fremmest valgt som job-præsidenten, der skal rette op på USA's økonomi og skaffe beskæftigelse til desillusionerede amerikanere, for hvem den teknologiske udvikling og globaliseringen er lige så fremmede størrelser som Bruxelles' geografiske placering på en globus eller meningen med, at USA skal udkæmpe langvarige krige på den anden side af Jorden.

I dette lys giver det god mening, at netop Saudi-Arabien blev første stop på den amerikanske præsidents rejse. Saudi-Arabien er verdens største aftager af amerikanske våben, og saudierne bød simpelthen højest, da de tilbød, over de næste ti år, at investere i amerikanske våben og jobs – i USA – og det for svimlende flere hundrede milliarder dollars. Det lykkedes dermed saudierne at 'købe' et prestigefyldt besøg af verdens mægtigste mand. (Og så taler vi ikke mere om menneskerettigheder og en statsideologi, wahabismen, der diskriminerer stort set alle andre borgere end saudiske, sunnimuslimske mænd). Trumps mellemøstlige strategi er at alliere sig med regimerne – og ikke som sin forgænger Obama; med folket (og da det gjaldt, var dén alliance alligevel ikke meget værd).

Trump's mellemøstlige strategi er at alliere sig med regimerne – og ikke som sin forgænger Obama; med folket (og da det gjaldt, var dén alliance alligevel ikke meget værd)

Den slags aftaler, der dufter af økonomisk fremgang i USA, bliver godt modtaget blandt Donald Trumps kernevælgere og i amerikanske medier – og ikke bare hos Fox News; der synes at være udbredt enighed om, at præsidenten nu leverer på sine løfter fra valgkampen, når det handler om at skabe jobs. Donald Trump rider i høj grad på den bølge af respekt og troværdighed, som han opbyggede som tv-stjerne i reality-programmet "The Apprentice". Troværdigheden skal han nu bruge til at skabe økonomiske resultater, som direkte kan omsættes til optimisme i befolkningen. Han vil blive målt hårdt og brutalt på sin evne til at få folk i arbejde, og indtil videre lover det godt. I hvert fald på den korte bane. Økonomien er hans stærkeste kort.

For Trump ligger der en ekstra gevinst i at dyrke et godt forhold til Saudi-Arabien. USA har brug for en nær allieret, hvis Trump skal fremvise markante resultater i sin erklærede kamp for at udrydde Islamisk Stat (IS) fra Jordens overflade. Ambitionen spiller ind i det komplicerede og til dels religiøst

betingede kludetæppe i Mellemøsten, som fik en decideret opsang af præsidenten og en opfordring til at komme ind i kampen mod IS og andre terrorgrupper.

Sunnimuslimer udgør langt den største del af den muslimske befolkning i Mellemøsten, men det store flertal savner en samlende figur eller lederskikkelse. Saudi-Arabien er nok en regional stormagt, men kongefamilien nyder ingen større folkelig opbakning. Det er da også en af flere grunde til, at det er lykkedes IS at samle så forholdsvis mange tilhængere. Kun et lille mindretal er shiamuslimer, men denne retning af islam er dominerende, ikke mindst takket være en anden regional stormagt, Iran. Det er denne interne konflikt, som Donald Trump nu skal forsøge at udnytte i sin kamp mod Islamisk Stat. Og det er ikke utænkeligt, at det kan lykkes.

Det sunnimuslimske Saudi-Arabien har nogle betingelser for at optrappe konfrontationen med IS: Den syriske diktator, Assad, skal væk, og Iran skal tvinges tilbage fra sin nuværende magtposition. Begge betingelser passer såvel Donald Trump som Israels premierminister, Benyamin Netanyahu, helt fint; Trump er arg modstander af den skandaløse atomaftale, som hans svage forgænger, Barack Obama, indgik med Iran, og Netanyahu har i høj grad behov for at svække Iran, som løbende truer Israel militært. Trump har til gengæld behov for Israels tillid og samarbejde, hvis han skal have succes med sin ambition om at præstere det noget nær umulige: En holdbar fredsaftale mellem Israel og palæstinenserne – et ønske, som også står højt på Saudi-Arabiens liste.

Med atomaftalen gav Barack Obama de facto Iran og dets allierede bøller i Hizbollah carte blanche til at lave ballade, og Iran er da også notorisk lig med ustabilitet i regionen, godt hjulpet på vej af Ruslands Vladimir Putin, som spadserede ind ad den åbne hoveddør, da Obama igen og igen tøvede med at træde i karakter i Syrien. Obama var så opsat på at få en atomaftale i hus, at Iran kunne tage den amerikanske præsident som politisk gidsel, imens man lavede ballade i Irak, Syrien, Libanon, Bahrain og Yemen.

Det skal stoppes, og her er der altså sammenfaldende interesser. Donald Trump er aldeles ligeglad med Syriens Assad – han kan undværes – og såvel USA som Israel og de sunnimuslimske lande har en klar interesse i at stække Iran.

På Trumps tegnebræt ligger en stærk regional militæralliance; en slags mellemøstlig pendant til Nato. Men er det realistisk? Næppe, i hvert fald ikke i fuld skala. Dertil er uenighederne trods alt for store og regimerne for svage blandt de ca 55 muslimske lande.

På Trumps tegnebræt ligger en stærk regional militæralliance; en slags mellemøstlig pendant til Nato. Men er det realistisk? Næppe, i hvert fald ikke i fuld skala

Af samme grund er et arabisk "Nato" med 22 medlemslande næppe heller en mulighed. Det er derimod en alliance bestående af Saudi-Arabien og en række Golfstater, som i forvejen samarbejder på flere områder. Alliancen kunne med fordel udvides med Jordan, Egypten og Marokko og eventuelt suppleres med israelsk deltagelse. Det ville give god mening. Men det vil kræve et forpligtende samarbejde, hvor Saudi-Arabien stiller sig i spidsen. Ligesom Nato ikke er meget værd uden USA, vil en mellemøstlig militæralliance uden Saudi-Arabiens fulde støtte og opbakning ikke komme langt.

Med sin rejse til Saudi-Arabien, Israel og de palæstinensiske områder føjer præsident Trump endnu et kapitel til det, der ligner et amerikansk comeback i Mellemøsten.

I april overraskede Trump de fleste, da amerikanske Tomahawk-missiler pludselig regnede ned over Syrien. Det skete, efter at Assad endnu en gang havde anvendt kemiske våben mod sin egen befolkning. Hvis Assad ville teste Trumps tålmodighed efter for længe at have krydset Obamas berømte

røde linje uden konsekvenser, fik han her et klart svar fra USA. Siden har Trump også angrebet syriske regeringstropper og iranske militser nær Syriens grænse til Jordan.

Lad os nu se, hvor langt handlekraften rækker. Efter at have sagt det modsatte i månedsvis slog præsident Trump pludselig til i Syrien, og med præsidentens rundrejse er det givet, at vi vil se mere amerikansk involvering i Mellemøsten.

Det er for tidligt at tale om en Trump-doktrin; end ikke præsidenten selv har en sådan liggende i skuffen. Men USA kommer til at blande sig mere i Mellemøsten, end præsidenten lagde op til i valgkampen. Han kan ikke både bekæmpe islamistisk terrorisme og holde USA's militær ude af regionen. Passivitet herfra vil gøre præsidenten til en "lame duck", en handlingslammet Commander-in-Chief, allerede få måneder inde i hans embedsperiode. Han er nødt til at fastholde presset, selv om han her og nu blander sig i det, der umiddelbart er en intern konflikt blandt tilhængere af verdens andenstørste religion. Konflikten rækker langt videre, og det ved Donald Trump udmærket. Vi har set resultaterne af islamistisk vrede, vold og terror i europæiske storbyer, vi kommer til at se flere af dem, og på et tidspunkt vil det igen lykkes nogle galninge at ramme USA på amerikansk jord.

Donald Trump har overtaget det skrivebord, som Barack Obama angiveligt gik rundt og rundt om, imens han overvejede alle muligheder, og hver gang endte med at gøre – ingenting.

Jeg har selv kaldt Donald Trump et katastrofalt valg. Men jeg har også måttet revidere min opfattelse af "The Donald", allerede få måneder inde i det, som formentlig bliver hans eneste valgperiode. Jeg tror ikke på, at han bliver genvalgt – eller overhovedet vil søge genvalg. Som person er han for kontroversiel, som fænomen er han en overgangsfigur i en verden, der er sværere end nogensinde at gennemskue, og som privatperson har han for meget at miste ved at klippe strengene – om end på papiret – til hele sit forretningsimperium. Og så kan han ikke lide at tabe.

Mit bud er, at Donald Trump vil udnytte sine fire år i Det Hvide Hus til at demonstrere, at han kan påtage sig et ansvar og løse nogle konflikter, hvor flere af hans forgængere fejlede eller viste sig at være for svage.

I fire år bærer han nu et betydeligt ansvar for at rydde op i Mellemøsten, ligesom mange af hans forgængere har forsøgt det. Her kommer Trumps svigersøn og nære rådgiver, Jared Kushner, til at spille en central rolle. Kushner har allerede været på flere missioner i Mellemøsten. Og Trump har tænkt sig at sætte sig i respekt. Jeg bliver ikke overrasket, hvis det lykkes ham at skabe fred mellem Israel og palæstinenserne.

Angrebet i Syrien var ikke bare et budskab til Assad, men også et signal til Rusland, Kina og Nordkorea: Under Donald Trumps ledelse er USA villig til at skride ind og styre verden i, hvad man i Det Hvide Hus betragter som den rigtige retning. Fejltrin straffes. Og hvis forhandlinger ikke fører nogen vegne, er man villig til at sætte verdens største militær ind. Trumps uforudselighed – i modsætning til Obama – skaber respekt eller frygt.

Donald Trump har overtaget det skrivebord, som Barack Obama angiveligt gik rundt og rundt om, imens han overvejede alle muligheder, og hver gang endte med at gøre – ingenting [...] Mit bud er, at han vil udnytte sine fire år i Det Hvide Hus til at demonstrere, at han kan påtage sig et ansvar og løse nogle konflikter, hvor flere af hans forgængere fejlede eller viste sig at være for svage

Syrien danner på syvende år ramme om en stærkt kompliceret konflikt, som rækker langt ud over landets grænser. Den amerikanske passivitet i konflikten under præsident Obama har givet plads til, at alle mulige andre har fundet manøvrerum til at blande sig. Og jeg må ærligt indrømme, at det er svært i dag at se en fornuftig og holdbar løsning på konflikten.

Det kaos, som Assad selv indledte med sin hårdhændede adfærd mod nogle få, fredelige demonstranter i 2011, har udløst et kaos uden lige; først baseret på diktatorens behov for at kvæle enhver uro – og nu udvidet til også at omfatte en magtkamp mellem en nyvalgt amerikansk præsident uden skyggen af udenrigspolitisk erfaring og en meget selvsikker russisk præsident, som øjnede en åbning og greb chancen. I mellemtiden er hundredtusinder af civile enten dræbt eller drevet på flugt, mange af dem til Europa. Og i ly af balladen fortsætter Nordkoreas skruppelløse diktator, Kim Jong-un, sine eksperimenter med atomvåben.

Min analyse er, at Trumps mål med angrebet i Syrien og rundreisen til Saudi-Arabien og Israel har mindst tre formål:

At sætte røde linjer og sende et klart signal til hele verden: Dén form for krigsførelse – med gasangreb mod civile – er aldeles forkastelig og helt uden for nummer. At give sunnierne i regionen lidt begejstring, lidt oprejsning, lidt håb, og at vise, at de ikke er glemt. Samt at skabe en alliance mellem sunnierne og Israel i kampen mod Iran og islamisk terror.

At tvinge Iran til at trække sig fra den syriske konflikt. Og gerne tage Hizbollah med sig. Trump føler sig næppe bundet af den skandaløse atomaftale, som forgængeren Obama, indgik med Iran. Trump er indædt modstander af den og leder lige nu efter en mulighed for at rive den i stykker.

Det amerikanske magtvakuum under præsident Obama, og især i perioden under Trumps magtovertagelse, har givet både Rusland og Iran uforholdsmæssigt meget plads til at blande sig i Mellemøsten, hvor USA burde indtage en naturlig og dominerende rolle.

Iran har en klar interesse i, at Assad bevarer magten i Syrien. Det sikrer et godt forhold til Hizbollah, som giver Iran indirekte adgang til Libanon og dermed til arvefjenden Israel.

Den russiske præsident, til gengæld, er ganske givet blevet forskrækket over USA's pludselige enegang i Syrien. Præsident Putin er ligesom Donald Trump fuldstændig ligeglad med den syriske præsident, men ønsker ingen dramatiske ændringer af et regimeskifte. Han er interesseret i at bevare regimet, men han kan acceptere et præsidentskifte, så længe han bevarer sin egen adgang til sine militærbaser i landet.

Et syrisk regimeskifte er heller ikke i Vestens interesse. Det vil skræmme de syriske mindretal fra vid og sans, det vil anspore Islamisk Stat og andre terrororganisationer til at fortsætte, og det vil intet løse. Tværtimod er løsningen at finde nogen i Assads inderkreds med væsentligt mindre blod på hænderne og lade vedkommende varetage en overgangsregering i første omgang.

Men lad os være ærlige: Intet kommer til at ske uden massiv militær indgriben fra Vestens side, og USA må nødvendigvis indtage førerrollen. Præsident Trump står med en historisk mulighed for at bringe lidt orden i kaos. Og han vil med al sandsynlighed lytte til fornuftige mennesker omkring sig og vende tilbage til en mere konventionel tilgang til problematikken. Det er slut med blot at ville "bombe Islamisk Stat til Helvede" og i øvrigt trække amerikanske tropper hjem. Virkeligheden har indfundet sig i det nyindrettede Ovale Værelse. Forsøget på at vise handlekraft ved at forbyde muslimer fra en række lande indrejse i USA er opgivet efter sammenstød med domstolene og deres fortolkning af forfatningen. Washington er på vej tilbage til normale tilstande og dermed også til en mere velkendt tilgang til den konflikt, der har plaget og præget forholdene i Mellemøsten i årtier.

I virkeligheden er Trump ved at indse, at hans ellers klassiske tilgang til en verdensorden, hvor USA isolerer sig – "America First" – har sine meget store ulemper. Det fungerer simpelthen ikke, at USA lukker sine døre i en verden, hvor alt andet hænger sammen, og hvor nationer og mennesker er afhængige af hinanden. Han nærmer sig sin forgænger, Barack Obama, i tilgangen til verdens tilstand – men af helt forskellige grunde. Forskellen er måden at udtrykke sig på. Hvor Obama var den eftertænksomme

professor-type, er Trump Twitter-præsidenten. Og en anden væsentlig forskel er også, at hvor Obama tøvede, så er Trump altså, som vi har set, villig til at handle, når det kræves.

Både i Saudi-Arabien og Israel blev Donald Trump modtaget som en statsmand med fuld fanfare. Den første arabiske dreng er nu opkaldt efter Trump – Trump Mohammed Salem (kilde: Al Arabiya). Hans base derhjemme i USA er tilfreds og stolt af præsidenten. Trump vender ganske vist hjem til nye problemer i efterforskningen af hans russiske interesser, og dén sag vil stjæle fokus. Men USA er for alvor på vej tilbage til traditionel amerikansk udenrigspolitik i Mellemøsten.

Naser Khader (f. 1963) er medlem af Folketinget for Det Konservative Folkeparti, hvor han aktuelt fungerer som blandt andet udlændinge-, integrations- og indfødsretsordfører. Er uddannet cand.polit. fra Københavns Universitet, har en master i teologi fra Københavns Universitet og har desuden læst mellemøststudier på Odense Universitet. Tidligere medlem af Det Radikale Venstre, medstifter af partiet Ny Alliance og medlem af Liberal Alliance. Udover sit politiske virke er Naser Khader seniorforsker ved den konservative tænketank Hudson Institute (Washington D.C.).

Peter Wivel: Hvorfor ønsker Trump et svagt EU? (31/5 2017)

Måske ser den amerikanske præsident EU som udtryk for den elitære, ufolkelige bedrevenhed, han ønsker at omstyrte. Men med Macrons sejr og Merkels mistillidserklæring til USA tegner der sig en ny tysk-fransk forbrødring om at styrke EU. Merkel vil i øvrigt blive genvalgt – og dermed stå endnu friere til at forme det europæiske samarbejde, som hun vil.

Den tyske kansler ventede tålmodigt et halvt år med at sige, hvad seriøse politikere vidste, allerede inden Donald Trump i november i fjor vandt det amerikanske præsidentvalg. Manden er utilregnelig. ”De tider, hvor vi europæere helt og holdent kunne forlade os på andre, ligger et stykke bag os,” sagde Angela Merkel umiddelbart efter de to katastrofale møder med Trump i Nato-hovedkvarteret i Bruxelles og på G7-topmødet i Taormina på Sicilien. ”Et stykke tilbage” kan i dette tilfælde med stor præcision fastsættes til de små fem måneder, der er gået siden Trumps indsættelse i januar.

De fem måneder var samtidig den ventetid, Europa og i særlig grad Tyskland måtte udstå, inden det franske præsidentvalg blev afgjort til EU's fordel. I tyske medier er dette lille halve år blevet beskrevet som ”dødens forgård”. Emmanuel Macron vil som Frankrigs næste præsident give EU en galgenfrist, hedder det flere steder. Men lykkes det ham ikke at vende den økonomiske udvikling i Frankrig og genoprette det ubrydelige tandemforhold mellem Frankrig og Tyskland, venter Marine Le Pen, lederen af det højreradikale parti Front National, på sin anden chance.

Macron har selv afvist dette skrækscenarie. Mens han endnu var præsidentkandidat, deltog han i et møde i Berlin sammen med Sigmar Gabriel, Tysklands udenrigsminister der tidligere var formand for det tyske Socialdemokrati, SPD, og filosofen Jürgen Habermas. [Her skitserede Macron sine reformplaner](#) og udtrykte sit ønske om en fransk-tysk ”new deal”. Han sagde samtidig, at det var hans indtryk, at unge i sydeuropæiske lande som Frankrig, Spanien og Italien, trods den store ungdomsarbejdsløshed, som EU har medskyld i, stadig engagerer sig for det europæiske projekt.

For Macron er EU stadig et projekt: „Jeg tror, at man i dag kan vinde valg på at forsvare Europa, så længe man virkelig forsvare det. Altså ikke et Europa, der ikke fungerer, men et europæisk projekt”, sagde han.

Det projekt vil Tyskland efter alt at dømme støtte. Det er fransk tradition, at den nyvalgte præsident på sin første udlandsrejse besøger Berlin. Men alligevel blev Macron modtaget med en usædvanlig varme, da han 16. maj ankom til kanslerkontoret. Merkel overraskede pressekorpsset ved at vise sin gæst en uventet hjertelighed, hun aldrig tidligere havde røbet over for andre regeringschefer og statsoverhoveder.

Macron har en plan, Merkel har utvivlsomt også en plan. Mange elementer i de to planer må være sammenfaldende, men ingen af de to går i detaljer, før det franske parlamentsvalg er afgjort 18. juni, og før valget til Forbundsdagen er gennemført 24. september. Alligevel kan det være nyttigt at gøre sig nogle elementære forudsætninger klar.

Præsident Trump garanterer ikke længere Europas sikkerhed, heller ikke Storbritanniens i øvrigt. Han vil det sådan. Han kan tage Merkels ord som en bekræftelse på at hans budskab er blevet forstået

Fire forudsætninger

Punkt 1. Den vestlige verdensorden, der blev skabt i 1949 og bekræftet efter Murens fald i 1989, vil i stigende grad komme til at savne amerikansk deltagelse. ”Vi europæere må virkelig tage vores skæbne i egen hånd”, lød Merkels råd til Europa efter G7-mødet den sidste weekend i maj. Det er en konstatering – ikke en uforvarende metode over for USA. Præsident Trump garanterer ikke længere Europas sikkerhed, heller ikke Storbritanniens i øvrigt. Han vil det sådan. Han kan tage Merkels ord som en bekræftelse på at hans budskab er blevet forstået.

Punkt 2. Macron var den mest proeuropæiske af de franske præsidentkandidater. Selv om hans sejr ikke var en folkeafstemning om EU er han med sikkerhed den sidste chance for at fastholde den tysk-franske alliance som kernen i EU-samarbejdet. Det ved Merkel.

Punkt 3. Alt andet lige står Merkels CDU sammen med det bayerske søsterparti CSU til at vinde valget til Forbundsdagen til september. Efter tre nederlag i træk ved delstatsvalgene i Saarland i marts, i Slesvig-Holsten i maj og i Tysklands folkerigeste delstat Nordrhein-Westfalen samme måned kan SPD's kanslerkandidat Martin Schulz allerede nu opgive enhver tanke om at gøre sit parti gældende i en kanslersammenhæng. Den tyske del af ansvaret for Macrons europæiske projekt hviler altså på Merkels skuldre. Det samme gælder Europas forhold til Trumps USA.

Punkt 4. Og sidst, men ikke mindst: Det bliver efter alt at dømme sidste gang, Merkel stiller op til Forbundsdagen. Hun sigter ikke mod et genvalg i 2021. Hun er altså relativt fri i sine handlemuligheder. Med sin beslutning om at tage imod de flygtningetræk, der bevægede sig fra Ungarn mod Østrig og Tyskland i sommeren 2015, viste hun allerede, at hun føler sig suveræn nok til at satse mere på EU's og Tysklands grundværdier end på kortfristet vælgertække. Det har hun allerede genvundet. Hun vil gøre det samme i Europa.

Macrons plan

Merkels konklusion efter G7-topmødet er et forsigtigt valgoplæg, der dog rækker langt ud over valgdagen til september. Den tidligere DDR-borger fisker ikke efter billige anti-amerikanske stemmer. Merkel er en uforbederlig beundrer af USA. Konstateringen af, at Europa ikke kan regne med Trump er hendes første udmelding om, at når intet mere er det samme i det transatlantiske forhold, er heller intet det samme i det europæiske fællesskab. I forholdet mellem Frankrig og Tyskland bliver der tale om mere union. Det samme gælder for eurozonen og for de europæiske landes forsvar og sikkerhed.

Macrons plan består af en række indenrigspolitiske og fælles fransk-tyske elementer, der hver for sig skal bidrage til dynamik på kontinentet. Hans hovedsynspunkt, som han gav udtryk for det i samtalen med Habermas og Gabriel, er, at Frankrig har tabt de 15 år, Tyskland indvandt, da den daværende socialdemokratiske kansler Gerhard Schröder i 2002 lancerede sine strukturreformer under navnet Agenda 2010. Det tab skal indhentes – ikke med sparepolitik, men med omlægninger og samtidige investeringer i lighed med det, Schröder dengang gennemførte. Altså store investeringer i uddannelse, forskning og udvikling. Det gav vækst og beskæftigelse.

Frankrig og EU blev, mener Macron, ramt af et skæbnesvangert slag, da et flertal af de franske vælgere ved en folkeafstemning i 2005 forkastede EU-traktaten. Det har siden lammet EU's evne til at forny og videreudvikle sig. Ingen tør fremsætte forslag til traktatændringer eller større reformer. Men den blokade skal nu overvindes. Macron mener, at man – i alt fald i eurozonen – bør have et fælles budget, en finansminister og en erhvervsminister. Og sammen har Macron og Gabriel foreslået et forstærket skatte-, erhvervs- og socialpolitisk samarbejde.

Men EU skal også have en fælles asylpolitik, og den skal lægges i sammenhæng med EU's sikkerheds- og immigrationspolitik, mener Macron. På dette område eksisterer der allerede fransk-tysk-polske strukturer, og Macron forestiller sig, at EU opretter en ”forsvarsfond”. Europas grænser må kunne sikres.

Det er værd at huske på, [at Macron i januar sagde](#), at Merkel og det tyske samfund med sin flygtningepolitik ”levede op til vores fælles værdier. Hun har reddet vores kollektive værdighed ved at

tage imod nødlidende flygtninge og give dem husly og uddannelse”. Sådan konstaterede Macron, som ikke synes at Tyskland skal gå enegang i et sådant spørgsmål.

Den tidligere DDR-borger fisker ikke efter billige anti-amerikanske stemmer. Merkel er en uforbederlig beundrer af USA. Konstateringen af, at Europa ikke kan regne med Trump er hendes første udmelding om, at når intet mere er det samme i det transatlantiske forhold, er heller intet det samme i det europæiske fællesskab

Hvem merkel er

Merkels ord er deres vægt værd i guld. De er lige så velovervejede, som Trumps twitterbudskaber er uovervejede. De er så tillidsvækkende, som Trumps er rædselsvækkende.

Kanslerens klogskab hviler på en erfaring, hun gjorde i sin ungdom i det kommunistiske diktatur DDR. Hun lader først tingene ske. Hun vover sig ikke ud på banen, før det står klart for enhver, at nu må der handles, nu skal der angives retning. Mange statsmænd, og ingen i højere grad end den amerikanske præsident, der spiller statsmand, tror, at de skal vise deres værd ved at brillere på andres bekostning og overgå alt og alle.

Med superlativer vinder man hverken venner eller vælgere. Merkel er klogere end de fleste, men hun gør sig ikke klogere. Tværtimod får hun tyskerne, og i dette tilfælde også en stor del af den europæiske offentlighed, med sig, når hun omsider sætter ord på, hvad alle har konstateret ved selvsyn. Trump har nu besøgt Europa. Den sidste tvivl er bortvejret. Det bliver kun værre. Trump synes ude af stand til at tage ved lære.

Det tjener Martin Schulz, det tyske Socialdemokratis leder og kanslerkandidat, til ære, at han straks skar igennem sit eget partis påstande om, at Merkel kun tænkte på sit genvalg. En påstand, hendes tyske kritikere sluttede sig til, fordi Merkel talte til en gruppe vælgere fra søsterpartiet CSU på et offentligt møde i nærheden af München, hvor hun var mellemlandet på vej hjem fra Taormina. Schulz fastslog – på et SPD-vælgermøde – at Merkel udtalte sig på det tyske folks vegne.

Hun repræsenterer i denne sag et land, som Trump har udfordret ved offentligt at kalde det ”meget ondt”. Men Merkels bemærkning skyldes ikke den slags småfornærmelser. Den bygger på et veldokumenteret politisk forløb, hvis formål er at opløse EU i sine nationale bestanddele.

Den amerikanske præsident har under valgkampen og inden sin indsættelse plejet tvivlsomme, måske lovstridige forbindelser til præsident Vladimir Putins Rusland, der kan have en betragtelig andel i hans sejr. Trump har både før og efter den britiske afstemning i fjor støttet Brexit og før præsidentvalget i Frankrig Marine Le Pen, [der på sin side med sikkerhed har modtaget mindst 9 millioner euro i lån fra en russisk bank](#). Andre taler om 40 millioner euro. Trumps USA har endnu ingen ambassadører i Europa – bortset fra Callista Gringrich, der netop er udset til at repræsentere USA i Vatikanstaten.

Washington Posts kommentator, [Anne Applebaum, konstaterede efter G7-mødet](#): ”Den russiske regering, der længe har søgt at fordrive USA fra kontinentet, jubler. På russisk tv siges Trump at have forvandlet Nato til et ’korthus’”.

Vi ved, at Trump i Bruxelles forlod det talepapir, hans embedsmænd havde skrevet til ham, og gjorde det umisforståeligt, ikke mindst for Vladimir Putin i Moskva, at USA ikke føler sig bundet af Nato-

pagtens solidaritetsklausul. Han har heller intet til overs for sidste års Paris-aftale mellem 195 FN-medlemmer, der sammen vil bekæmpe menneskeskabte klimaændringer.

Trump og EU

Merkels konstatering efter G7-mødet blev i [New York Times bakket op af Ivo H. Daalder](#), tidligere amerikanske Nato-ambassadør: ”I nøglespørgsmål styrer USA i dag i retninger, der synes diametralt modsatte af dem, Europa sigter mod. Merkels kommentarer bekræfter denne nye virkelighed”.

Hvad der udgør de diametralt modsatte mål kan man kun gætte om. Intet tyder på, at Trump har en sammenhængende politisk teori, man kunne underkaste fortolkning. Derfor ved vi heller ikke, hvorfor et økonomisk og sikkerhedspolitisk stærkt europæisk marked er mindre interessant for amerikanske erhvervsinteresser end et forarmet og usikkert Europa, som kun de dristigste spekulanter vover at satse på. Det var i alt fald ikke teorien, da USA lancerede Marshall-planen i 1948.

Den amerikanske præsidents anstrengte forhold til Europa kan skyldes viljen til at fremme USA's interesser efter den gamle formel 'Del og hersk', såfremt han skulle hørt om den. Et dybt svækket EU ville være katebald mellem russiske og amerikanske magt- og erhvervsinteresser og dermed forsvarsløst over for storpolitisk pres, grænsende til væbnet intervention i Østeuropa.

Bannon mener, på linje med Tidehvervsbevægelsen i Danmark, at mennesket slet ikke skal opkaste sig til dommer over sandhed og ret. Den dom tilkommer Gud, og slet ikke et retsfællesskab som EU

Dertil kommer, at vore dages amerikanske populisme underforstår, at hvide amerikanere er trætte af at blive belært om højere humanistiske idealer og mindretalsrettigheder. Hvis der findes sådan noget som en almenvilje i USA, er den, ifølge den amerikanske populisme, nationalt begrundet. Den er ikke ”abstrakt”, ikke pluralistisk, ikke sekulær, ikke egalitær, ikke international, ikke universel. I den trumpske version er enhver bedst tjent med at give udtryk for sin egen vilje og forsvare sine egne interesser, ikke ”Vestens”, ikke ”klimaets”, ikke ”menneskerettighedernes” og mindst af alt ”formyndersamfundets”.

Inden han blev forfremmet fra at være redaktør af en obskur propagandaportal til at blive præsidentens nærmeste politiske rådgiver, gav [Steve Bannon gerne sit tankegodst](#)il bedste i større forsamlinger. Af hans offentlige udtalelser fremgår det, at EU er selve sindbilledet på et globaliseret systems katastrofale skæbne: De europæiske folk forsøger at kæmpe sig tilbage til national selvbestemmelse efter at være endt i stagnation og finansielt kaos, mener Bannon. Hans svar er national selvbevidsthed, respekt for traditioner og sidst, men ikke mindst ærefrygt over for det, han kalder de ”jødisk-kristne traditioner”, hvad dette misfoster så måtte være. Bannon mener, på linje med Tidehvervsbevægelsen i Danmark, at mennesket slet ikke skal opkaste sig til dommer over sandhed og ret. Den dom tilkommer Gud, og slet ikke et retsfællesskab som EU.

Også i denne tankeverden kan Trump have fundet sine enkle budskaber. Så må vi se, hvordan de virker i en verden, hvis nationer er blevet stadig mere afhængige af hinanden.

Peter Wivel (f. 1943) skriver for bl.a. Politiken fra Berlin. Han har tidligere været chefredaktør for Information, Weekendavisen og Berlingske Tidende. Han har skrevet bøger om George Orwell, Benjamin Constant, Jean-Jacques Rousseau, Baader-Meinhofgruppen og Petra Kelly.

Mikkel Bolt: Trump er ikke en udfordrer af det etablerede system, men et forsøg på at afspore de reelle protestbevægelser og forsvare en kriseram kapitalisme (12/6 2017)

“Trump er ikke et opgør med det etablerede system, men et kontrarevolutionært svar på de protestbevægelser, der netop udfordrer det nuværende politiske system i USA. Han er et forsøg på at afspore disse bevægelser og redde en kriseram amerikansk kapitalisme.” Interview med Mikkel Bolt, kunsthistoriker og debattør, og aktuel med bogen ‘Trumps kontrarevolution’.

RÆSON: Ofte når vi diskuterer Trump, bliver han fremstillet som et oplagt eksempel på en anti-establishment tendens. Hvordan forholder du dig til det?

Der er ikke tvivl om, at Trump formåede at kanalisere en masse utilfredshed mod det etablerede system. Valget af Trump var en protest mod et politisk-økonomisk system, der forårsagede finanskrisen, men lod befolkningen i USA betale regningen. Men Trump er i virkeligheden ikke et opgør med dette system, men i virkeligheden en protest mod den nye protestbølge, der så dagens lys i 2011 i USA med Occupy-bevægelsen og som senere fortsatte som Black Lives Matter. Min analyse er at forstå Trump som en protest mod protesterne. Occupy-bevægelsen var den første store protestbevægelse i USA i mere end 30 år. Efter tre årtier uden nogen større protester dukkede Occupy op som et lyn fra en klar himmel, og pludselig blev tre årtiers neoliberal hegemoni udfordret. Mit forslag er således at læse Trump som et kontrarevolutionært svar på etableringen af protestbevægelser, der udfordrer det nuværende politiske system i USA. Trump er et forsøg på at afspore disse bevægelser og redde en kriseram amerikansk kapitalisme.

RÆSON: Hvad er det helt præcist man overser, hvis man bare ser Trump som en protest og ikke en protest mod protesterne?

Man overser de egentlige alternativer. I stedet for at tro at valget stod mellem Trump og Clinton eller Trump og Bernie Sanders, jamen så er pointen, at der er et andet politisk subjekt, nemlig protestbevægelserne, og det er dem vi skal tage udgangspunkt i, hvis vi skal forstå den igangværende historiske proces. Protestbevægelserne udgør et alternativ.

RÆSON: Men hvis vi kigger på de her græsrods- og protestbevægelser, så har en del af dem til tider været temmelig uorganiserede og ustrukturerede, og der er også nogle som fx Occupy Wall Street, som er brændt ud igen. Hvad er det græsrodsbevægelserne kan som fx Hillary Clinton, som havde et velsmurt apparat bag, ikke kan?

Det er netop hele problemet: Clinton er en del af den allerede etablerede politiske horisont. Hun er 100 pct. indskrevet i et system, som har store problemer med at udstikke en kurs for fremtiden. Det er jo det, vi ser, uanset hvor vi kigger hen. De etablerede politiske positioner bryder sammen og har stort besvær med at reproducere sig. Se på Brexit, Brasilien, Spanien, Grækenland, Frankrig, over det hele ser vi en form for politisk sammenbrud i slow-motion. Så det handler om et brud med det system, glem alt om velsmurte apparater og politiske partier. Det er netop en del af problemet.

RÆSON: Men når nu du så aktivt går ud og peger på græsrodsbevægelserne frem for de etablerede partier som der, hvor vi skal kigge hen, så er det jo også nærliggende at spørge: kan sådan en græsrodsbevægelse administrere og finde ud at opbygge en modstand, eller er det bare en masse energi, som ikke er struktureret ordentligt?

Der er jo ikke nogen, der siger, at det er nemt.

RÆSON: Nej?

Mine pointer er også, som den britiske kulturkritiker Mark Fisher omtaler som kapitalistisk realisme, at kapitalismen i dens neo-liberalistiske udformning ikke bare blev dagsordensættende, men også blev den eneste ideologi. Det er sværere at forestille os en anden indretning af samfundet end den kapitalistiske, end det er at forestille os, at kloden går under pga. klimakatastrofen. Så det siger noget om, hvor svært det er at forestille sig politiske alternativer.

Så selvfølgelig er det mega-svært at opstille et alternativ til kapitalismen, men det er også derfor de her nye bevægelser er vigtige. Det er en form for højintens læringsproces, hvor folk sætter sig ned og diskuterer og organiserer sig og forsøger at formulere en kritik af den verden vi lever i, fordi de kan se, at der er nogle ting, der slet ikke hænger sammen. Perspektivet er selvfølgelig et opgør med nationalstaten og vareøkonomien.

Trump er i virkeligheden ikke et opgør med det etablerede system, men i virkeligheden en protest mod den nye protestbølge, der så dagens lys i 2011 i USA med Occupy-bevægelsen og som senere fortsatte som Black Lives Matter. Min analyse er at forstå Trump som en protest mod protesterne

RÆSON: Du argumenterer for, at der er en totalitær og nationalistisk dimension i demokratiet. Hvordan kan det være?

Demokratiet er i dag forankret i nationalstaten. Det er et problem. Som Giorgio Agamben og andre peger på, så kan vi se problemet ved nationaldemokratiet tydeligt, når folk flygter, dvs. fraskriver sig deres statsborgerskab på grund krige, klimaproblemer, politiske spændinger og lignende. Når du ikke har statsborgerskab, kan du heller ikke stemme i de repræsentative demokratier vi har i dag, og sådan kan du blive udelukket fra demokratiet som flygtning. Derfor er demokrati også ekskluderende, så længe det har noget at gøre med nationalstaten at gøre. Som Agamben forklarer, har vi at gøre med en grundlæggende uklarhed i forestillingen om demokrati og folk, hvor demokrati både er konstituerende magt og regeringsmåde, og folket både det konstitutive subjekt og de ekskluderede. Folket er det danske folk, helt og ubrudt, men også supplementet og de marginaliserede, der ikke passer ind, men tværtimod truer folket som sammenhængende subjekt. Denne uklarhed indfinder sig hele tiden: Folket er det konstitutive politiske subjekt, men folket er også det nøgne liv, det lille folk eller folket med lille 'f', som på en eller anden måde skal disciplineres eller fjernes. I den nuværende politiske situation i USA vil det være de sorte, mexicanere og latinoer, de politisk korrekte, feminister, seksuelle minoriteter, altså alle dem, der ikke høre hjemme i Trumps forståelse af folket.

Trump forsøger at genskabe en gammel klassealliance mellem den hvide arbejderklasse og den hvide kapitalistklasse, der sikrer den hvide arbejderklasse privilegier, som den farvede arbejderklasse ikke har adgang til. I en situation, hvor den amerikanske kapital trækker sig sammen og er tvunget til at ekskludere arbejdere, kan de hvide sikre sig selv, sikre at de bliver de sidste til at smidt ud af kapitalens kredsløb.

RÆSON: For nogle år tilbage kritiserede du venstrefløjen for at være tandløse og for at mangle en grundlæggende systemkritik. Er der stadig en ukritisk forståelse af demokrati på venstrefløjen?

Ja, der er en ukritisk forståelse. Man ender med at abonnere på et rammeværk, der på forhånd umuliggør reelle ændringer. Hvis venstrefløjen vil være systemkritisk, så er den nødt til at forholde sig kritisk til nationalstaten og nationaldemokratiet. Og det ser jeg ikke så forfærdelig mange steder. Det er i hvert fald ikke det, der sker, hvis man bare mener, at vi skulle have valgt Bernie Sanders i stedet for Clinton.

Enten må vi opgive tanken om venstrefløjen som systemkritisk og sige åbent, at den er systembevarende, eller også skal vi forstå venstrefløjen som noget andet, dvs. en antikapitalistisk position, og det er hverken partiyderfløjene i fx Frankrig og Tyskland, eller Enhedslisten i Danmark et eksempel på, men det er Occupy Wall Street og Black Lives Matters til gengæld.

RÆSON: Så du mener, at et parti som Enhedslisten også bare er systembevarende?

De er helt sikkert systembevarende, ja. De indgår rastløst i det nationaldemokratiske system og konkurrerer om stemmer med de andre partier i Folketinget. Den forbindelse mellem gaden og parlamentet, som var så vigtig for de vesteuropæiske arbejderpartier, er helt væk for Enhedslisten. Partiet er bare endnu et politisk parti som alle de andre og indgår i et nationaldemokratiske system, hvis vigtigste funktion er at undgå reelle alternativer. Vælgerne får hele tiden at vide, at politik er meget kompliceret og at det er bedst at overlade det til politikerne og eksperterne. Demokrati er på den måde i dag lig med passivering.

Enten må vi opgive tanken om venstrefløjen som systemkritisk og sige åbent, at den er systembevarende, eller også skal vi forstå venstrefløjen som noget andet

RÆSON: Men hvad mener du at venstrefløjen rent faktisk skal gøre? Hvis det er at køre et program til næste valg på at ville vælte kapitalismen, så taber de jo?

Nej, det er klart, det skal de ikke. Så jeg vil altid sige, at man ikke skal acceptere den politiske blackmail, som et folketingsvalg er. Det er derfor, jeg ikke peger på et bestemt parti eller er synderligt interesseret i de forskellige politiske partier. Det, jeg er interesseret i, er den helhedskritik, som Occupy Wall Street og Black Lives Matters i hvert fald forsøger at artikulere i en amerikansk kontekst. Og den kritik kan du ikke fremsige inden for rammerne af det politiske demokrati.

RÆSON: Det virker nærmest til, at demokrati kan bruges som en form for trick i debatten. Kan du prøve at forklare nærmere, hvad der ligger i det?

Nationaldemokratiets vigtigste funktion i dag er at undgå oprør. Derfor afvises enhver radikal kritik som latterlig og helt skør. Vi præsenteres for forskellige versioner af det samme. Nu er krisen imidlertid så fremskreden, at der skal nye boller på suppen, og det er Trump. Men han er der for at redde systemet. Trump er på én gang anderledes og det samme. Han er en protest og anderledes, fordi han fremturer med en ultra-nationalistisk retorik og på grund af hele afvisningen af politisk seriøsitet og de daglige Twitter-udfald. Men han er også kontinuitet og det samme. Han er et nationalistisk løsningsforslag på en kriseramte kapitalisme. Han skal sikre, at der ikke sker nogen grundlæggende ændringer, at de rige beholder deres penge. Trump kommer ikke udefra. Nationaldemokratiet har selv mulighed for at foretage den her form for stramning, som Trump er et udtryk for.

RÆSON: Du siger også, at der er klare fascistiske elementer at spore hos Trump. Hvor er det helt præcist du ser dem henne?

Ja, jeg argumenterer for, at Trump er et udtryk for, hvad jeg kalder sen-kapitalistisk fascisme. Pointen med den beskrivelse, er at insistere på en forbindelse med mellemkrigstidens fascisme, men også redegøre for det nye ved Trumps fascisme. Ligesom Hitler og Mussolini opererer Trump med en forestilling om et nationalt forfald, der skal overvindes gennem eksklusion gennemført af den stærke leder. Nationalt fællesskab, forfald og genfødsel og den stærke leder er tre fascistiske temaer, der går igen i Trumps taler. I min bog analyserer jeg hans indsættelsestale, hvor de tre motiver eksemplarisk kommer til udtryk i fortællingen, om at der er fundet et forfald sted, hvor USA er blevet forvandlet til en slagmark og den politiske elite, Washington DC, har tilladt fremmede magter som Kina og Mexico at berige sig på USA's bekostning. Trump beskriver sin egen indsættelse som noget helt særligt – som et systemskifte, hvor folket nu får magten. Nu skal Amerika gøres stort igen. Det oversete folk, der er den hvide arbejderklasse, skal gøres synlige igen, de skal til at vinde igen. Det sørger Trump for. Han er den stærke leder, han er familiefaderen, der genskaber en naturlig orden, han lover at vende tilbage til en tid, hvor tingene var på deres plads. Trump er lederen, han præsenterer sig selv som en stærk og succesfuld forretningsmand, der har mange penge, som alle gerne vil i seng med. Og samtidig sviner han sine modstandere til ved at kalde dem svage.

Politik kommer til at handle om, hvem der er stærk og hvem der er svag.

Interview af Emma Inge Hansen

Mikkel Bolt (f. 1973) er uddannet kunsthistoriker og lektor i moderne kultur ved Københavns Universitet. Han beskæftiger sig med emner i grænsefeltet mellem politik og kultur, og på venstrefløjen er han kendt som en skarp kritiker og argumenterer bl.a. for en marxistisk revolution. Han har udgivet adskillige bøger og artikler bl.a. 'Avantgardens selvmord (2009)', 'En anden verden' (2011) og 'Krise til opstand' (2013). I juni 2017 udgiver han bogen 'Trump's kontrarevolution', hvor han analyserer Trump i relation til hans samtid.

Emma Inge Hansen (f. 1992) læser cand.mag. i journalistik ved SDU og har en bachelor i filosofi fra Københavns Universitet og Freie Universität i Berlin. Hun har tidligere arbejdet i fagbevægelsen, siddet i bestyrelsen for Dansk Magisterforening og er redaktør for et kulturtidsskrift. Til august 2017 starter hun som praktikant på Deadline.

Jakob Kromann: Hvadenten Trump er klar over det eller ej, fremskynder han faldet i USA's globale magt (22/6 2017)

Hvordan det end ser ud, er Trump ikke i færd med at indlede en krig mod Assad. Til gengæld viser situationen i Syrien – herunder Ruslands rolle i konflikten – at USA er ved at miste grebet om den unipolære verdensorden, vi har befundet os i siden Murens fald. Hans slogan om at genrejse USA ('Make America Great Again') kan foranledige én til at tro, at Trump vil modarbejde et fald i USA's globale magt. Men hvadenten han er klar over det eller ej, er det præcis den udvikling, han fremskynder. For USA's magtposition bygger på den liberale regelbaserede verdensorden, som Trump foragter, og som han skridt for skridt forsøger at underminere.

DEN SYRISKE BORGERKRIG er gået ind i sit syvende år. Op mod 450.000 er døde og over 10 mio. er flygtet fra deres hjem – 4 mio. af dem uden for landets grænser. Undervejs har de vestlige lande med USA i spidsen ageret famlende og forsøgt at finde den rigtige strategi. Kritiske stemmer vil påstå, at det aldrig rigtigt er lykkedes. Det har i det store hele betydet, at Vesten efterhånden har spillet sig selv af banen, når det kommer til løsningen af konflikten og udformningen af et kommende Syrien. Men hvordan er det kommet så vidt? Hvorfor er Vesten ikke brudt ind og har stoppet det helvede, der udfolder sig? USA's forhold til konflikten deles op i to perioder: Obamas og Trumps. For de to præsidenter har så forskellige verdenssyn, at det er helt grundlæggende forskellige mekanismer, der er i spil, når man skal forklare deres Syrien-politik.

Obama først. Da han blev valgt til sin første periode i 2008, var det med et klart ønske om at trække USA ud af Mellemøsten. Han ville afslutte de forfejlede krige i Irak og Afghanistan, og han ville orientere den amerikanske udenrigspolitik mod Asien. Det viste sig dog at være sværere end som så, og USA er som bekendt stadig tilstede begge steder. Derfor var Obama også tøvende med at sætte handling bag de støttende ord, da det Arabiske Forår brød ud, for hvis der var noget, han ikke ville, var det at engagere USA i en ny krig et sted i Mellemøsten, som landet ikke kunne slippe ud af igen. Den overvejelse har spillet en meget stor rolle i USA's halvhjertede engagement i interventionen i Libyen og den udprægede passivitet i Syrien.

Men det er ikke de eneste forhold, der har spillet ind i Obamas beslutningsproces. I det hele taget havde Obama ikke den store tiltro til traditionel militær magt som middel til at opnå udenrigspolitiske mål. Han var bestemt ikke pacifist, hvilket ses af hans hyppige brug af droneangreb, men han havde – på baggrund af Irak og Afghanistan – opnået en erkendelse af, at store omfangsrige militæraktioner kan ende med at gøre mere skade end gavn. Konfliktløsning skal være inkluderende, forstående og diplomatisk. På sin vis har Obama haft en pointe, for en amerikansk militær intervention rettet mod Assad ville have været afsindigt kompliceret at gennemføre. Den ville have indeholdt et hav af faldgruber, uanset om man lavede sikre zoner, no fly-zones, eller hvad der ellers har ligget af muligheder på tegnebrættet (se f.eks. Mikkel Vedby Rasmussen i RÆSON her). Det har alt sammen fået den ellers meget humanitært orienterede Obama til at opgive enhver militær indgriben over for Assad-styret.

Trump ser ikke nogen gevinst i den liberale verdensorden

Med Trump er det en helt anden sag. Politisk kan han på mange måder ses som en direkte modreaktion på den progressive Obama, og det afspejles også i hans udenrigspolitiske forståelse. Trump ser ikke nogen gevinst i den liberale verdensorden, hvor USA har til opgave at løse alle andre landes problemer for dem og skal blande sig i konflikter, som ikke truer USA's egne sikkerhedsinteresser. Alligevel er Trump i sine første måneder som præsident gået hårdere til Assad-styret, end Obama nogensinde gjorde. Først sendte han 59 Tomahawk-missiler mod den luftbase, som få dage forinden havde organiseret et kemisk angreb mod en gruppe oprørere, i maj bombede amerikanske styrker en af Assad-regimets militærkonvojer, der kom for tæt på gruppe vestlige specialstyrker, som samarbejdede med en oprørsgruppe, og i søndags har

et amerikansk kampfly skudt et syrisk bombefly ned nær byen Tabqah ikke langt fra IS' syriske 'hovedstad' Raqqa, om hvilken det endelige slag forventes i de kommende måneder. Det var det første 'air-to-air'-angreb udført af USA i den syriske borgerkrig.

Denne intensivering skyldes ikke idealistiske idéer om udbredelse af demokrati, forsvar af menneskerettigheder eller humanitære forpligtelser. Det skyldes nærmere, at når Trump siger "America First", så mener han ikke blot, at han vil kæmpe for amerikanske interesser og ressourcer – han vil også sikre respekten for USA's image som en "great power" på den internationale scene. Men at få præsident Assad afsat fra magten i Syrien? Det ser Trump ikke den store værdi i, så længe Assads præsidentskab ikke øger risikoen for terror i USA. Grundlaget for, at Trump ønsker et amerikansk engagement i Syrien, drejer sig nemlig om terrorbekæmpelse. Han har et meget klart erklæret mål om at nedkæmpe Islamisk Stat og lignende terrorgrupper, og han ser det som én af sine ypperste opgaver som præsident at beskytte USA mod den islamiske terrortrussel. Det betyder også, at han ikke vil tillade, at Assad blander sig i fuldførelsen af den mission, og det er netop, hvad der har udløst USA's seneste angreb mod Assad. Regimets styrker er kommet for tæt på og har forstyrret USA's terrorbekæmpelse, og så har Trump vist Assad på den hårde måde, at det vil han ikke acceptere – den måde, som Obama aldrig tyede til. Således kan Trumps syn på Assad karakteriseres ud fra devisen om, at 'hvis du passer dit, så passer jeg mit'. Hvis Trump havde et ønske om at vælte Assad, havde han ageret langt mere konfrontatorisk og aggressivt over for ham – både retorisk og militært.

Trump vil sikre respekten for USA's image som en "great power" på den internationale scene. Men at få præsident Assad afsat fra magten i Syrien? Det ser Trump ikke den store værdi i

USA's tætteste allierede er de vesteuropæiske lande. Overordnet betragter de Syrien på samme måde som USA: Assad er en illegitim diktator, som burde gå af, men det vigtigste er nu engang terrorbekæmpelsen og kampen mod Islamisk Stat. Når alt kommer til alt, står de europæiske lande imidlertid overfor langt større direkte sikkerhedstrusler skabt af den syriske borgerkrig end USA. Internt i den vestlige blok er det nemlig ikke USA, borgerkrigen rammer, men Europa. Det er de europæiske lande, der oplever de massive flygtningestrømme, som de febrilsk prøver at håndtere. Det er Europa, der må leve med et ustabil kaos i baghaven. Og det er Europa, der i langt højest grad oplever den terrortrussel, der følger med. Europa har altså klart flere sikkerhedsinteresser investeret i konflikten. Problemet er bare, at de europæiske lande ikke besidder de militære kapaciteter – og dybest set heller ikke den politiske vilje – der skal til, for at gennemføre nogle af de militære operationer, som Obama ikke turde risikere at kaste sig ud i, og som Trump ikke ser nogen nævneværdig værdi i. Europas usikkerhed har dermed været med til at skabe den fastlåste situation, Vesten som helhed har befundet sig i, når det kommer til Syrien.

Syriens grundlæggende problemet forbliver uløst

Resultatet? Det er blevet en halvhjertet løsning i form af intervention fra luften mod Islamisk Stat, som dybest set er symptombehandling, der ikke tager fat i problemstillingens rod. Årsagen til den temmelig brede opbakning, som radikale islamistiske grupper (herunder IS) oplever fra den sunnimuslimske del af lokalbefolkningen, ligger nemlig i Assads magtposition. For det, der i første omgang fik borgerkrigen til at bryde ud, var utilfredshed med regimets brutale og undertrykkende metoder. De moderate oprørere og Den Frie Syriske Hær er der dog ikke mange, der snakker om længere, fordi de med tiden er blevet totalt nedkæmpet og opløst. De havde fra konfliktens begyndelse en klar forhåbning om støtte fra Vesten

– en støtte, som aldrig er kommet i overbevisende grad. Det har betydet, at det nu er svært at se et moderat alternativ for de sunnimuslimske oprørere, som i stigende grad har tilsluttet sig de ekstremistiske grupper.

Resultatet? Det er blevet en halvhjertet løsning i form af intervention fra luften mod Islamisk Stat, som dybest set er symptombehandling, der ikke tager fat i problemstillingens rod

Bundlinjen er dermed den samme, som den har været i flere år: Utilfredsheden – og dermed de islamistiske oprørsgruppers rekrutteringsgrundlag – forsvinder først, når Assad er sat fra magten, og en ny og mere inkluderende model for fremtidens Syrien kan formes. En vestlig militæroperation rettet alene mod Islamisk Stat vil således aldrig kunne eliminere terrortruslen, men alene kunne begrænse den. Det er svært at se for sig, hvad Vesten skal stille op militært i Syrien, når Islamisk Stats højborg Raqqa er indtaget, og så vil den vestlige indflydelse i Syrien for alvor reduceres.

Det har resulteret i, at USA efterhånden har sat sin lid til de kurdiske styrker, som har vist sig at være de dygtigste til at bekæmpe Islamisk Stat. Men det er heller ikke uproblematisk på grund af kurdernes anspændte forhold til den tyrkiske regering. Tyrkiet udgør nemlig en central allieret for USA, både på grund af landets position som NATO-medlem, dets geografiske placering som brohoved mellem Europa og Mellemøsten og på grund af de tyrkiske luftbaser, som gør kampen mod Islamisk Stat langt nemmere for amerikanerne. Men det er en utroligt delikat og nærmest umulig balancegang simultant at støtte kurderne og Tyrkiet, da deres interesser i Syrien er så modstridende. Derfor har USA også i flere omgange ageret tøvende på dette område.

Bundlinjen er dermed den samme, som den har været i flere år: Utilfredsheden – og dermed de islamistiske oprørsgruppers rekrutteringsgrundlag – forsvinder først, når Assad er sat fra magten, og en ny og mere inkluderende model for fremtidens Syrien kan formes

Forholdet til Iran har også været medvirkende til at skubbe USA væk fra en intervention i Syrien. Det iranske præstestyre er nemlig en erklæret og aktiv støtte for Assad-styret, og det vil derfor se meget negativt på en systematisk amerikansk militæroperation mod dét. Mod slutningen af sin tid i præsidentembedet fik Obama påbegyndt en normalisering af forholdet til Iran med atomaftalen fra 2015 som det helt centrale omdrejningspunkt. En amerikansk intervention mod Assad ville dengang have skadet disse forhandlinger betragteligt, og for Obama var Irans atomprogram altså et større problem end Assads position i Syrien. Han ville hellere sluge en større iransk indflydelse i regionen end indkassere et sammenbrud i atomforhandlingerne. Med Trump som præsident i USA virker forholdet til Iran dog ikke til at spille den store rolle, da han allerede selv er i gang med at forværre det betydeligt. Han har tydeligt markeret, at han ønsker at styrke relationerne til de sunnimuslimske magter i regionen, og han har ikke

den store interesse i den såkaldt 'shiamuslimske akse' (anført og skabt af Iran), som, han ikke vurderer, kan bidrage effektivt til den vitale kamp mod terror.

Ruslands rolle i konflikten har haft særdeles langsigtede konsekvenser for USA

Den liberale verdensorden er i krise

Syrien er et tegn på den liberale verdensorden i krise. For Ruslands rolle i konflikten har haft særdeles langsigtede konsekvenser for USA. Den er nemlig udtryk for nogle mere generelle udviklinger i det internationale system. Gennem hele konflikten har Rusland været med til at forme begivenhederne, men den russiske position er stille og roligt blevet styrket gennem årene. Allerede i 2013 fik landet gjort sig til en helt afgørende spiller, da det faciliterede den aftale om fjernelsen af Assad-styrets kemiske våben, som gav Obama en undskyldning for ikke at bombe regimet (der dengang ifølge FN havde krydset den meget omtalte 'røde linje' ved at gennemføre kemiske angreb mod oprørerne). I midten af 2015 var styret tæt på at kollapse, hvilket fik Rusland til at intervenere ganske solidt. Senest har Rusland sat sig i spidsen for de fredsforhandlinger mellem Iran, Tyrkiet og landet selv, som må anses for at være det mest seriøse forhandlingsspor for øjeblikket. USA er ikke inviteret med.

Ved nogle få skelsættende episoder har Rusland formået at placere sig i midten, når konflikten skal løses – landet har iscenesat sig selv som en aktør, man ikke kan komme udenom. Samtidig er USA blevet mere og mere marginaliseret og isoleret til kun at have indflydelse på bekæmpelsen af Islamisk Stat. Men USA har selv skabt den situation ved sin vedblivende tøven og ubeslutsomme tilgang. For USA har selv efterladt det magttomrum, som Rusland og forskellige andre regionale aktører har kunnet udfylde.

Det er dog ikke sådan, at USA efter Trumps indsættelse har en særlig forståelse med Rusland om en bestemt fordeling af opgaver eller ressourcer i Syrien. Rusland kan til gengæld ses som en umiddelbar forlængelse af Assad-styret, og derfor er Trumps tilgang til Rusland meget lig hans tilgang til Assad: De må mere eller mindre gøre, hvad de vil, så længe det ikke går udover USA's terrorbekæmpelse.

Udviklingen i Syrien skal ikke nødvendigvis læses som et tegn på, at Rusland er ved at vokse til en global supermagt – det vil de færreste mene er tilfældet. Men det ER et tegn på, at USA er ved at miste grebet om den unipolære verdensorden, vi har befundet os i siden Murens fald. USA kan ikke længere – på samme suveræne måde som før – til hver en tid opretholde den liberale verdensordens dogmer og tilsidesætte andre stormagters nationale interesser i processen. Det betyder, at flere stormagter vil kunne få deres præferencer tilgodeset, og at USA's interesser vil møde modstand i langt højere grad end før – ikke bare i Syrien, men på en uhyre lang række områder. Løsningen af internationale problemstillinger og konflikter vil bære mere præg af, at flere betydningsfulde interesser skal afbalanceres. Afhængigt af, hvor kvalificeret stormagterne og andre varierende aktører vil mestre en sådan udvikling, vil det føre til øget respekt og forståelse for forskellige standpunkter – eller øgede internationale spændinger, som vi ser det i Syrien.

Udviklingen i Syrien skal ikke nødvendigvis læses som et tegn på, at Rusland er ved at vokse til en global supermagt – det vil de færreste mene er tilfældet. Men det ER et tegn på, at USA er ved at miste grebet om den unipolære verdensorden, vi har befundet os i siden Murens fald

Det er en erkendelse, man også må gøre sig i Washington. Dilemmaet for Obama var, om han skulle engagere sig i en ny uoverskuelig mellemøstlig krig – for at kunne klynge sig til idéen om USA som verdens suveræne supermagt. Eller om han skulle holde sig fra at indlede en sådan krig og dermed begynde at give afkald på USA's unipolære status. Det ville betyde, at han skulle acceptere bevægelsen mod nogle mere balancerede globale magtforhold. For Obama var det ikke en svær beslutning, for hele hans udenrigspolitiske doktrin baserede sig på en erkendelse af, at det internationale system og de indlejrede globale magtforhold ER under voldsom forandring. Spørgsmålet er så, hvor vi står med Trump i spidsen for verdens trods alt stadig eneste supermagt. Hans slogan om at genrejse USA ('Make America Great Again') kan foranledige én til at tro, at Trump vil modarbejde et fald i USA's globale magt. Men hvadenten han er klar over det eller ej, er det præcis den udvikling, han fremskynder. For USA's magtposition bygger på den liberale regelbaserede verdensorden, som Trump foragter, og som han skridt for skridt forsøger at underminere. Hvis Trump udvider interventionen i Syrien til at rette sig mod præsident Assad, vil det i hvert fald ikke være med opretholdelsen af en liberal verdensorden som begrundelse. Men det er der nu heller ikke meget, der tyder på, at han gør. Så længe Assad ikke komplicerer kampen mod terror unødigt, vil Trump lade ham sidde på magten.

Trump's slogan om at genrejse USA ('Make America Great Again') kan foranledige én til at tro, at han vil modarbejde et fald i USA's globale magt. Men hvadenten han er klar over det eller ej, er det præcis den udvikling, han fremskynder

Jakob Kromann (f.1992) er cand.scient.pol. fra Aarhus Universitet, hvor hans fokus har været på internationale relationer, udenrigspolitik og konfliktløsning. Han har tidligere været aktiv i foreningen International-Politik NU. I efteråret 2017 skal han i praktik i den politiske/ økonomiske afdeling på den danske ambassade i Riga. Han har tidligere været aktiv i Venstres Ungdom som bl.a. udenrigs- og forsvarsordfører.

Hans Mouritzen: Sådan er vilkårene for verdens småstater under Trump, Putin og Xi (26/6 2017)

Alle småstater mister indflydelse i dagens verden. Men nogle er mere udsatte end andre.

I DAG er verden tripolær. Der er tre stormagter i en klasse for sig – USA, Rusland og Kina – som systematisk og vedvarende projicerer magt uden for egne grænser i særlige indflydelsessfærer.

I modsætning til Den Kolde Krigs bipolaritet må dagens stormagter dog agere med en vis indbyrdes høflighed. Tripolariteten betyder nemlig, at dagens modstander kan være morgendagens forbundsfælle over for tredjepart. Man kan altid få brug for hinanden. Mellem de store er der endda tegn på en tavs overenskomst af formen: Hvis I ikke blander jer i min indflydelsessfære, blander jeg mig ikke i jeres. Dette betyder dog ikke, at denne 'stormagtskoncert' er uden alvorlige mislyde. Der kan fx stadig være en gråzone, hvor man er uenig om et bestemt lands tilhørsforhold (Ukraine). Eller man kan have geoøkonomiske modsætninger (USA-Kina). Men forsigtighed er det rationelle. Selv USA's præsident, Donald Trump, er ved at lære det.

Stormagtskriteriet her er ikke den blotte besiddelse af militære midler; det er evnen til projicering af magt og indflydelse. Ifølge førstnævnte kriterium ville USA stadig være enesupermagt. Men hvis man som sømagt (USA) kun med store logistiske udfordringer kan projicere sin overvældende magt til det eurasiske kontinent, hvor de fleste slagmarker er, bliver selve magtbesiddelsen mest af statistisk interesse (Rusland og Kina derimod har begge deres konflikter ved egen dørtærskel).

Hertil kommer, at USA – modsat Kina og Rusland – er grundlæggende splittet, også udenrigspolitisk. Under det ulideligt langstrakte præsidentvalg og to-tre måneder derefter var der et USA I og et USA II – et 'White House' og et 'Trump Tower' – at spille ud mod hinanden for kinesere, russere, israelere og andre med lyst til det. Og splittelsen ser ud til at fortsætte. Ja, den er indbygget i forfatningens 'checks and balances', men er forstærket af de senere års giftige nulsumsspil i Kongressen. Kun helt særlige sikkerhedspolitiske krisesituationer kan skabe et momentant sammenhold ('rally around the flag').

Den tripolære verden

Kina og Rusland ynder at tale om en 'multipolær' verden – hvor 'multi' betyder mere end to – som noget ønskværdigt. Det lyder godt, fordi det let forveksles med det positivt ladede 'multilateral' verden (dvs. med stærke internationale institutioner, som især småstaterne bekender sig til). Det er sikkert også ment som en høflighed over for navnlig Brasilien, Indien og Sydafrika. Sandheden er imidlertid, at ingen af disse tre er blevet de udenrigspolitiske magter, som deres potentiale berettiger til, og som man forventede for bare få år siden. I bedste fald kan de kaldes 'sovende giganter'. Hvad med EU? Uden for handelspolitikken og klimapolitikken er EU hverken en stormagt eller en magt, men et konglomerat af magter med forskellige geopolitiske interesser. Tyskland da? Det mangler en strategisk kultur [de forestillinger og adfærdsmønstre, der former sikkerhedspolitikken, red.] til at understøtte en magtprojicering. Og kansler Merkel har end ikke kunnet få sine fire centraleuropæiske naboer til at tage et begrænset flygtningepolitisk ansvar.

USA, Rusland og Kina er derfor i en klasse for sig, når det drejer sig om evnen til magtprojicering. Der er hverken flere eller færre end disse tre. Koncerten og interessesfærerne er blevet forstærket i 2017 med valget af Donald Trump til amerikansk præsident: Alle tre stormagter betoner nu geopolitik (territorielle interesser) og geoøkonomi (nationale økonomiske interesser) på bekostning af universelle værdier. Ingen missionerer for en bestemt ideologi eller tager 'globalt ansvar', hvorved man ville komme til at blande sig i andres sfærer. Dette er ikke noget nyt for Rusland og Kinas vedkommende. De er klassiske landmagter med en 'superrealistisk' strategisk kultur. Men Donald Trumps administration har sluttet sig til dem. Både valgkampagnen og de første måneder af Trumps embedsperiode har udvist tydelige tegn på interessesfæretænkning. USA spiller stærk mand i sit eget nabolag – klarest i forhold til

Mexico. Omvendt må USA's oversøiske allierede i højere grad klare sig selv. I alt for lang tid har de ifølge Trump lukreret på amerikansk afskrækkelse af Rusland eller Kina, uden at betale hvad det koster. ”Betalt, eller find selv ud af det med Moskva eller Beijing”, lød præsidentens parole. Dette er forventeligt blevet modificeret efter hans tiltrædelse. Japan og Sydkorea er blevet forsikret om USA's fortsatte beskyttelse, dog primært i forhold til Nordkoreas gentagne provokationer. Udtalelserne om NATO som forældet ('obsolete') er også blevet nedtonet, især af Trumps løjtnanter. Men ligegyldigt hvor mange modifikationer, der fremkommer, står et hovedprincip tilbage: 'America first'. Trump er med andre ord ikke præsident for – og har ikke ansvaret for – en såkaldt vestlig verden.

I alt dette ligger en nedprioritering af multilateralt diplomati – såvel regionalt som i FN-regi – til fordel for det bilaterale. Når Trump har nedgjort eksisterende multilaterale handelsaftaler, har han tilføjet, at USA i stedet vil indgå aftaler med hvert enkelt land, ét ad gangen. Det er aftaler med kort opsigelsesfrist, hvis det pågældende land ikke skulle leve op til sine forpligtelser.

Hvad er småstaternes vilkår og muligheder i tripolariteten? Når stormagterne kommer på rimelig venskabelig fod, bliver småstaternes traditionelle bestræbelser for fred og afspænding mellem de store overflødige. Det er heller ikke længere realistisk for dem at spille de store ud mod hinanden

Hvad så med verdens småstater?

Småstat er et relationelt begreb. Danmark er fx en småstat i forhold til Rusland, men en stormagt i forhold til Letland. Af praktiske grunde behandles alle stater ud over de tre førnævnte stormagter her i kategorien 'småstater', selvom dette selvsagt er en forenkling.

Hvad er småstaternes vilkår og muligheder i tripolariteten? Når stormagterne kommer på rimelig venskabelig fod, bliver småstaternes traditionelle bestræbelser for fred og afspænding mellem de store overflødige. Det er heller ikke længere realistisk for dem at spille de store ud mod hinanden. Deres egne strategiske ressourcer mister værdi, når der ikke er udsigt til konflikt mellem de store. Endvidere vil svækkelsen af de internationale institutioner – småstaternes 'bedste venner' – i en geopolitisk verden yderligere formindske småstaternes indflydelse. Når unilateralisme (selvtægt) eller det bilaterale diplomati styrkes på bekostning af det multilaterale (institutionerne), bliver magtforskellene mellem de tre store og resten tydeligere. Det værdipolitiske handlerum, som nogle vestlige småstater udnyttede i ly af den amerikanske unipolaritet, er nu borte. Det er også gået ud over EU's såkaldte normative magt (den er dog også skadet af især Polens og Ungarns brud på EU's egne værdipolitiske principper).

Af disse grunde formindskes alle småstaters indflydelsesevne i den tripolære koncert. Men det betyder ikke, at de er ligestillede. For deres udsathed i forhold til stormagtspres er vidt forskellig. Det handler kort sagt om beliggenhed, beliggenhed, beliggenhed – og hermed forbundne allianceforhold.

I feltet mellem USA og Rusland/Kina er der i dag groft sagt følgende positioner og dermed handlemuligheder for småstaten:

i) USA-allierede, der frygter at blive svigtet af deres største allierede. Måske har ønsketænkning fastholdt nogle af dem i den hedengangne unipolaritets logik med USA som verdens politibetjent. Trumps udbasuneringer betyder en brat opvågning. De håber nu, at manden snart bliver 'normaliseret', men er villige til at booste deres forsvarsbudget for at mildne hans kritik af deres 'køren på frihjul' (det

er i sig selv interessant, at de ukritisk køber den amerikanske præmis om en objektivt retfærdig byrdefordeling!).

ii) USA-allierede, der diskret bevæger sig i retning af en neutralistisk (symmetrisk) position mellem USA og Rusland/Kina – dog uden at sætte alliancemedlemskabet over styr. Eventuelt har de prioriteret andre udfordringer højere end Rusland/Kina. Senest har de måske taget Trumps allianceudmeldinger bogstaveligt og har derfor indledt en mere imødekommende kurs over for Rusland/Kina. Princippet er: Hvis USA's afskrækkelse ikke er 100 pct. troværdig og koster for meget, må vi træffe vore forholdsregler, så vi kan klare os på egen hånd.

iii) Småstater i russisk/kinesisk interessesfære. De kan i bedste fald opnå en neutralistisk positionering eller en finlandisering, dvs. en anerkendelse af den politiske afhængighed af Rusland/Kina kombineret med et energisk forsvar af egne kerneværdier.

iv) Småstater i russisk/kinesisk interessesfære. I værste fald ser vi et marionetstyre, som har internaliseret stormagtens værdier og derfor helt eller delvist har opgivet nationale kerneværdier (det er dog en mindre sandsynlig mulighed end under Den Kolde Krig, hvor stormagterne eksporterede vidt forskellige samfundsformer i indbyrdes konkurrence).

v) Småstater i amerikansk interessesfære (Mellemamerika især). Her findes ingen russisk modvægt, på sigt formentlig en kinesisk. Udvalgte eksempler på finlandisering i forhold til USA kan forventes, dog ikke uden indledende trodsreaktioner.

'Finlandisering' refererer til Finlands udenrigspolitik fra 1944 til 1991. I denne periode tilpassede Finland sig Sovjetunionens defensive sikkerhedsinteresser i Nordeuropa, mens man i øvrigt opretholdt en form for neutralitet og værnede om sit eget vestlige demokrati.

Den svære finlandisering

'Finlandisering' refererer til Finlands udenrigspolitik fra 1944 til 1991. I denne periode tilpassede Finland sig Sovjetunionens defensive sikkerhedsinteresser i Nordeuropa, mens man i øvrigt opretholdt en form for neutralitet og værnede om sit eget vestlige demokrati. Politikens essens er med andre ord ikke det sædvanlige 'giv og tag', men derimod 'giv for at bevare'. Det handler om at bevare så meget handlefrihed som muligt og i særlig grad bevare sin eksisterende samfundsform. Herved var situationen kvalitativt forskellig fra resten af Østeuropa under Den Kolde Krig, hvor den store nabo havde indsat marionetregimer (hvoraf nogle dog efterhånden opnåede en vis autonomi).

Begrebet 'finlandisering' blev brugt og misbrugt under afspændingen i 1970'erne af især vesttyske og franske politikere. De anvendte udtrykket som en negativ etiket på den vesttyske kansler Willy Brandts afspændingspolitik i forhold til de østeuropæiske lande (der bl.a. indebar en udsoning for den tyske krigsskyld). Nogle kommentatorer, som fx den amerikanske historiker Walter Laqueur, så finlandisering som hele Vesteuropas slutdestination, når nu NATO-solidariteten var godt på vej til at svigte.

For en ikke-allieret småstat i en stormagts interessesfære kan finlandisering være en geopolitisk nødvendighed. Den lader sig imidlertid kun praktisere, hvis stormagten er orienteret mod at bevare status quo. Er stormagten derimod principielt umættelig, kan finlandisering kun være et desperat forsøg på at vinde tid (jf. Danmarks samarbejds politik med Tyskland under besættelsen). Men det vil være en stakket frist, medmindre stormagtsbalancen pludselig skulle skifte (som under Anden Verdenskrig).

Uagtet Trumps nuværende og Putins tidligere revisionistiske retorik er ingen af de tre stormagter formentlig grundlæggende utilfredse med status quo i dag – dvs. tripolariteten. Ingen af dem går efter verdenshegemoni i ideologisk, endsige substantiel forstand. Med den gradvise cementering af de tre stormagters sfærer er der derfor udsigt til, at finlandisering ikke bare vil være nødvendig for mange småstater, men også realistisk. Dermed ikke sagt, at det vil være en nem, endsige behagelig politik at praktisere, for beslutningstagernes handlefrihed er yderst begrænset i et sådant scenarie.

Men lad os se empirisk på det. Hvordan ser småstaternes faktiske adfærd ud i dag i de tre stormagters interessesfærer? Går trenden mod finlandisering eller det, der er værre? Eller er det muligt at opretholde mere symmetriske positioner?

Rundt om Rusland

Med præsident Putins stramning af grebet om det postsovjjetiske område (minus de baltiske stater) fra omkring 2005 kan vi operere med en russisk indflydelsessfære. Den omfatter Ruslands 'nære udland' – et begreb, der ikke officielt anerkendes af vestlige politikere. Bortset fra deres sovjetiske historie og nærheden til Rusland er stater i denne sfære kendetegnet ved et autoritært styre, en anelig russisk befolkning og betydeligt kulturelt og socialt fællesskab med Rusland. Der er tale om tre geografiske områder: det europæiske nære udland (Hviderusland, Ukraine og Moldova), det kaukasiske nære udland (Georgien, Armenien og Aserbajdsjan) og det centralasiatiske nære udland (Kasakhstan, Turkmenistan, Usbekistan, Kirgisistan og Tadsjikistan).

Det primære eksempel på finlandisering i det europæiske nære udland er tiden med Janukovitj som præsident i Ukraine 2010-2014. Udenrigspolitik havde landet været splittet efter den orange revolution i 2005. Tydeligst i forhold til Ruslands intervention i Georgien, hvor præsidenten og premierministeren førte modstridende politikker. Efter valget af Janukovitj i 2010 genetableredes ikke blot en sammenhængende udenrigspolitik, men også en politik, som var rimeligt imødekommende i forhold til Moskva. Udlejningen af Sevastopol som base for den russiske Sortehavsflåde blev forlænget 25 år fra 2017, hvor det eksisterende lejemål skulle udløbe. Et præsidentielt lovforslag, godkendt af parlamentet, udelukkede Ukraine fra medlemskab af militære alliancer – i praksis NATO – hvorved Ruslands værste mareridt syntes afværget. Alligevel markerede Ukraine en betragtelig selvstændighed på andre områder. EU-medlemskab var stadig på den langsigtede dagsorden, og Ukraine imødekom ikke Ruslands ønske om en anerkendelse af Abkhasien og Sydossetien. Janukovitj foreslog Aserbajdsjan, at Ukraine skulle være transitland for aserbajdsjansk olie- og gaseksport til Europa, hvorved Rusland ville blive omgået. Absolut ikke et projekt, der huede Moskva!

Det, der kom til at afslutte såvel Ukraines finlandisering som Janukovitjs præsidentperiode, var dilemmaet i slutningen af 2013: Skulle man tilslutte sig EU's associeringsaftale eller den eurasiske toldunion? Begge tilbud var formuleret som gensidigt udelukkende, men Janukovitj forsøgte desperat at imødekomme begge. Sammen med den almene utilfredshed med korrupsionen i landet udløste hans endelige valg af den eurasiske løsning voldsomme demonstrationer i Kiev. I kølvandet på politibrutalitet, radikaliseret af demonstrationerne og et slag på Maidan med op mod 100 døde valgte præsidenten at flygte, hvorefter han blev afsat gennem et parlamentarisk kup. Efter Ruslands ublodige annektering af Krim i marts 2014 fulgte en russisk opstand i Donetsk (Østukraine), efterhånden med støtte fra Rusland via hybrid krigsførelse. Efter disse begivenheder er det usandsynligt, at Ukraine vil kunne genetablere en sammenhængende stat eller føre en imødekommende politik over for Rusland. Og selvom Ukraines parlament med overvældende flertal i december 2014 vedtog at arbejde for NATO-medlemskab, er det usandsynligt, at Ukraine vil få det tilbudt selv på længere sigt.

Det lille land Moldova udgør et Ukraine (før-2014) i mindre format. Ruslands militære tilstedeværelse i Moldova-provinsen Transnistrien – en frosne konflikt – har begrænset landets autonomi og fremmet en finlandisering. Skønt Moldova har vekslet mellem vestvenlige og ruslandsvenlige regeringer, har NATO-medlemskab aldrig været på dagsordenen, og EU-medlemskab kun på meget lang sigt (på grund af vanskelighederne med at leve op til EU-kravene). Da Moldova i 2014 valgte at

underskrive associeringsaftalen med EU, syntes landet på vej i vestlig retning. Men en større korruptionsskandale, der involverede vestligt orienterede politikere, har fået pendulet til at svinge tilbage, symboliseret ved valget af den ruslandsorienterede præsident Igor Dodon. Formentlig er det en af grundene til, at Rusland har stoppet den økonomiske bistand til Transnistrien.

For Hviderusland (Belarus) er situationen flertydig. På den ene side har landet solgt ud af sin autonomi. Hviderusland er militært allieret med Rusland, deltager i et integreret luftforsvarssystem og er del af den russisk-ledede eurasiske toldunion. Rusland leverer olie og gas til venskabspris. I perioder har landet været sanktioneret af EU i protest mod dets hårdføre diktatur, herunder regimets behandling af demonstranter. Men – hvor utroligt det end lyder – har landets leder, Lukasjenko, (der har været ved magten siden 1994) også ladet sig bruge i EU's (forsøg på) geopolitik over for Rusland. Han lader, som om han tager EU's associeringsaftale seriøst (den har man inviteret Hviderusland til at deltage i), og spiller dermed EU-kortet over for Moskva. Hvad der formentlig også har gjort indtryk i EU, er Lukasjenkos manglende anerkendelse af Abkhasien og Sydossetien som selvstændige stater – samt af Ruslands annektering af Krim. Hans største diplomatiske triumfer har været Minsk-protokollen i september 2014 og værtskabet for Minsk-topmødet i februar 2015, begge dele med henblik på at stoppe kamphandlingerne i Østukraine.

Lukasjenko forsvarer altså den minimale autonomi, Hviderusland har – netop ved at bruge den finurligt, undertiden også uventet. Han er langtfra Moskvas marionet. Rusland kunne formentlig let bringe Lukasjenkos 'show' til ophør ved at hæve prisen på sine energileverancer, men man frygter øjensynligt uoverskuelig turbulens på sin vestflanke.

I det kaukasiske nære udland er Armenien tydeligt finlandiseret. Men det er efter en indirekte model, hvor Rusland imødekommes til gengæld for beskyttelse mod tredjepart, dvs. Aserbajdsjan og Tyrkiet. Historisk har Rusland beskyttet de kristne armenere mod deres muslimske naboer. Alliancen med Rusland (herunder værtskabet for en stor russisk militærbase) garanterer, at Karabakh, erobret fra Aserbajdsjan under konflikten 1988-94, kan beskyttes mod aserbajdsjansk revanchisme. Men ligesom Finland under Den Kolde Krig måtte afstå fra medlemskab af en række vestlige organisationer, har Armenien efter russisk pres måttet sige nej tak til EU's associeringsaftale. Armeniens fjendtlige forhold til sine naboer i øst og vest (Aserbajdsjan og Tyrkiet) betyder, at dets finlandisering er en af de mest stabile af slagsen. Skulle Rusland løfte sin beskyttende hånd fra Armenien – fx i tilfælde af georgisk NATO-medlemskab, der af logistiske grunde ville umuliggøre den russisk-armenske alliance – ville NATO være ude af stand til at overtage Ruslands nuværende rolle, eftersom Tyrkiet formentlig ville blokere for armensk medlemskab. En ny krig mellem Armenien og Aserbajdsjan om Nagorno-Karabakh ville følge. Der er således gode grunde til ikke at røre ved status quo.

Mens Aserbajdsjan på hjemmefronten styres mafia-agtigt, manøvrerer landet klogeligt i udenrigspolitikken – nærmest som et barometer på magtforholdene i dets omgivelser. Landet er en 'svingstat' mellem Rusland og Vesten. Da Ruslands militære styrke og troværdighed var blevet styrket af Georgien-interventionen i 2008, lagde aserbajdsjanerne deres planer om en generobring af Nagorno-Karabakh-provinsen på hylden, i hvert fald for en tid. Senere er pendulet imidlertid svinget tilbage, og landet har også tilsluttet sig EU's associeringsaftale.

De georgisk-russiske relationer har naturligt nok været frosne siden krigen i 2008, hvor Rusland tog parti for osseterne og abkhasierne i Georgien, efter at den georgiske centralregering havde bombarderet sydosseternes hovedstad, Tskhinvali. Der er ikke sket fremskridt i Genève-forhandlingerne vedr. Abkhasien og Sydossetien, som blev fravristet Georgien i krigen. Valget af ny præsident i 2013 efter den af russerne så forhadte Saakashvili har endnu ikke ført til noget nybrud i det indbyrdes forhold.

De georgiske beslutningstagere har svært ved at indrømme, i hvert fald offentligt, at NATO's løfte om fremtidigt medlemskab for landet er tomt, fordi det blev givet uden mindste gran af tidsangivelse. De toneangivende NATO-lande accepterer de facto det sydlige Kaukasus som russisk interessesfære. Georgien har ikke desto mindre tilsluttet sig EU's associeringsaftale og er klart det mest vestligt påvirkede land blandt de seks, der fik tilbudt aftalen (Hviderusland, Ukraine, Moldova, Georgien,

Aserbajdsjan og Armenien). Alligevel taler både Georgiens beliggenhed og de handelsfordele, der kunne opnås i forhold til Rusland, for en normalisering – og på sigt eventuelt en finlandisering.

De centralasiatiske lande behandles i næste afsnit. Men et land uden for det eks-sovjetiske område, der tidligere var under zarrussisk kontrol, bør kort omtales: Finland selv. Dagens Finland ønsker hverken en finlandisering som under Den Kolde Krig eller at være Vestens udpost mod øst som i 1920'erne. Både landets egne militære kræfter (især), det militære samarbejde med Sverige samt EU-medlemskabet gør en finlandisering unødvendig. NATO-kortet spilles undertiden, idet man i officielle udtalelser nævner medlemskab som en mulighed, der blot ikke er aktuel for nærværende. Kortet blev fx spillet efter den russiske intervention i Georgien, som Finland tog klart afstand fra. Finland deltager naturligvis i EU's sanktioner mod Rusland i anledning af Ukraine-konflikten, selvom det ikke har været omkostningsfrit. Alligevel opretholdes pragmatisk forbindelser østover; fx var Putin på officielt besøg i Helsinki sidste sommer.

Kinas perimenter kan godt gå hen og blive en perlekæde af finlandiseringer, men det punkt er langt fra nået endnu. ASEAN-landene har traditionelt nydt godt af USA som en militær og politisk modvægt til Kina. Om det vil fortsætte, afhænger i første omgang af, om Donald Trump vil videreføre Barack Obamas 'pivot to Asia'.

Rundt om Kina

I fraværet af trusler på landjorden kan Kina bruge sine militære ressourcer på flåden. Xi Jinping har erklæret en art Monroedoktrin for Asien: 'Asiatisk sikkerhed bør beskyttes af asiater' (21/5-2014). Den folkelige nationalisme og behovet for at sikre ressourcer og energi betinger et proaktivt diplomati. Kinas naboer skal indbides i et netværk af tilskyndelser (fx Den Asiatiske Infrastruktur Investeringsbank), som på én gang forøger deres afhængighed af Kina og omkostningerne ved territoriale konfrontationer.

Taiwan praktiserede en form for finlandisering 'light' under præsident Ma Ying-jeou 2008-16. Mens Taiwan stod vagt om sin autonomi og sit demokrati, satte man en stopper for forfatningsmæssige reformer i retning af selvstændighed såvel som forsøg på at opnå FN-medlemskab. Samtidig nød fastlandskinesiske investeringer fremme i Taiwan. Et unikt topmøde i 2015 mellem Ma og Xi bekræftede den særlige relation. Kuomintang's nederlag ved valgene i 2016 satte imidlertid en stopper for tilnærmelsen.

Kinas perimenter kan godt gå hen og blive en perlekæde af finlandiseringer, men det punkt er langt fra nået endnu. ASEAN-landene har traditionelt nydt godt af USA som en militær og politisk modvægt til Kina. Om det vil fortsætte, afhænger i første omgang af, om Donald Trump vil videreføre Barack Obamas 'pivot to Asia' (nyorientering mod Asien; underforstået: nedprioritering af Europa og Mellemøsten). Indonesien og Singapore synes efterhånden at placere sig symmetrisk mellem USA og Kina. Myanmar, Thailand, Cambodja, Laos og Malaysia synes at hælde mest til Kina. Filippinerne, traditionelt en loyal USA-allieret, har brat skiftet til den kinesiske side, hvis man skal tro den nyvalgte præsident Rodrigo Duterte ('Asiens Donald Trump'). Dog er forsvarsministeren og militæret i landet stadig pro-amerikanske, og der er territoriale udeståender med Kina i Det Sydkinesiske Hav. Så situationen er mudret. Langtidstrenden med fortsat kinesisk vækstboom, med eller uden amerikansk pivot, indebærer ikke desto mindre en nedgang i USA's styrkeposition langs Kinas øst- og sydkyst.

Sydkoreas økonomiske afhængighed af Kina er blevet forøget over en længere periode. I landet har man fremført argumenter for en symmetrisk positionering mellem Kina og USA, da Sydkorea jo stadig er sikkerhedspolitisk afhængigt af (og allieret med) amerikanerne. Forestiller man sig en koreansk genforening og amerikansk tilbagetrækning fra halvøen, kan en koreansk finlandisering over for Kina blive aktuel med Japan som den fælles historiske fjende. Men i skyggen af den umiddelbare Nordkorea-trussel er det et langsigtet perspektiv, der diskuteres seriøst i Sydkorea. Landets økonomiske styrke sandsynliggør imidlertid et mere balanceret forhold til Kina.

I det sydlige Asien praktiserer Pakistan en indirekte finlandisering i forhold til Kina. Analogt til Armeniens afhængighed af Rusland ser Pakistan Kina som sin beskyttermagt i forhold til Indien. De fem centralasiatiske republikker har været i stand til mere eller mindre at spille Rusland og Kina ud mod hinanden. Som postsovjetiske territorier er de politisk afhængige af Rusland (Kasakhstan i særlig grad). Men med sin tiltagende økonomiske styrke bliver Kina i stigende grad en rival til Rusland, hvorved det undgås, at republikkerne bliver ensidigt afhængige i nogen retning (de praktiserer med andre ord 'afhængighedsspredning'). Den samme trend kan iagttages for Mongoliets vedkommende, omend med lidt stærkere hældning mod Kina.

Under USA's bug

Som traditionel sømagt og med en ofte missionerende tilgang til verden opfatter man normalt ikke USA som et land med en interessesfære. Men det er lige præcis, hvad Syd- og især Centralamerika har været i perioder, lige siden Monroedoktrinen blev erklæret i 1823 – ifølge hvilken ingen ikke-amerikansk stat har ret til at intervenere på det nord- eller sydamerikanske kontinent. I et tillæg fastslog præsident Theodor Roosevelt i 1904, at USA har ret til at indgribe som 'international politistyrke', hvis stater i Centralamerika opfører sig 'uciviliseret'. CIA-støttede militærkup og USA-indsatte regimer i kølvandet herpå, snarere end finlandisering, har hørt til dagens orden.

Cubas nystartede forhold til den store nabo mod nord kan meget vel udvikle sig i retning af finlandisering. Kan et socialistisk samfund baseret på helt andre værdier end USA overleve et par hundrede sømil fra Floridas kyst – som et spejlbillede af Finland klods op ad Sovjetunionen under Den Kolde Krig? Den kolossale magtasymmetri og Cubas økonomiske situation taler for nødvendigheden af vidtgående cubansk tilpasning (Venezuela kan ikke længere bistå landet). Obama-administrationen havde håbet på at påvirke det cubanske regime i retning af demokrati, ytringsfrihed og menneskerettigheder. Og præsident Obamas besøg i marts 2016 åbnede døre for både kultursamarbejde og turistrejser. Der er dog endnu ingen tegn på politisk eller ideologisk tilpasning. Tværtimod. Her kan det være en trøst for Cuba, at Trump er en ganske uideologisk præsident, der ikke vil missionere. Han kan naturligvis vise sig skrap på andre måder, men hidtil har den nye administration i Washington ikke interesseret sig mærkbart for Cuba.

Til gengæld har Canada og i særlig grad Mexico allerede følt presset fra den store nabo, idet Trump har forlangt en genforhandling eller annullering af den nordamerikanske frihandelsaftale NAFTA. Hans løfte om at bygge en mur mod Mexico og – for at gøre ydmygelsen total – kravet om, at Mexico skal betale for den, udgør et klassisk eksempel på stormagtsarrogance i egen interessesfære. Indtil nu har Mexico trodset presset, men da mere end 70 pct. af den mexicanske eksport går til USA, er der tale om et ensidigt afhængighedsforhold. På sigt er finlandisering et sandsynligt resultat. Mexico kan indirekte komme til at bidrage til muren, og mere dertil.

Ville fx ikke et finlandiseret Hviderusland være at foretrække for både Bruxelles, Washington og København frem for en borgerkrig?

Pas på glidebanen!

Intet land vælger finlandisering proaktivt. Det ønskelige i denne tilgang kan kun vurderes i forhold til de mulige alternativer. Selv for tredjepart kan finlandisering være det bedste, hvis alternativerne er lokale krige eller borgerkrige med deraf afledte flygtningestrømme. Ville fx ikke et finlandiseret Hviderusland være at foretrække for både Bruxelles, Washington og København frem for en borgerkrig? En borgerkrig kunne udløse russisk intervention, der så måtte fordømmes og dermed forhindre samarbejde med Rusland på andre arenaer.

Har den igangværende borgerkrig i Ukraine ikke lært vestlige politikere, at finlandiseringen i forhold til Rusland under den nok så korrupte Janukovitj ikke var så dårlig endda i det store billede? Ukraine kom til at opleve kaos, borgerkrig, russisk intervention og territoriell fragmentering uden nævneværdig reduktion i korrupsionen. Og mon ikke Washington diskret håbede på en Kuomintang-sejr i Taiwans præsidentvalg i 2016 og dermed fortsat finlandisering 'light' i forhold til Beijing? I stedet gik magten til Det Demokratiske Progressive Parti, der har flirtet med taiwanesisk uafhængighed og derved kan bringe USA på direkte kollisionskurs med Kina.

Tankegangen kan måske være kontroversiel, fordi den forekommer fej og kynisk. Den indebærer, at universelle værdier ses som en art luksus, der kan ofres eller nedtones på fredens og stabilitetens alter. Den forudsætter også, at bilaterale asymmetriske løsninger er bedre end heroisk modstand eller hobbesiansk anarki. Men i en dyster geopolitisk verden kan finlandisering med sine utilfredsstillende kompromiser være den mest pragmatiske ordning for alle parter: for småstaten selv, dens stormagtsnabo og interesserede tredjeparter.

Problemet i denne idyl er imidlertid, at finlandiseringen kan blive en glidebane i retning af noget betydelig mindre ønskværdigt. Det kan ske på mindst to måder:

1) Den første er baseret på finlandiseringens egen iboende logik. Den indebærer, at småstaten altid må have et minimum af goodwill i stormagtens hovedstad. Stormagtens ønsker må anticiperes. Det farlige er imidlertid, at givne indrømmelser risikerer at blive selvforstærkende. Stormagten kan sige til sin juniorpartner: 'Eftersom I allerede har bevilget undtagelse fra neutraliteten i ét spørgsmål, kan I også gøre det i et andet'. Eller: 'Eftersom I har erklæret jeres ubrydelige venskab med os, bør I nu demonstrere dette venskab i faktiske gerninger'. Én indrømmelse kan med andre ord trække den næste med sig ved at øge stormagtens forventninger. Småstaten begynder efterhånden at glide ned ad en skrænt, hvor det er svært at få fodfæste. På et tidspunkt kommer den hjemlige opinion såvel som udenforstående magter til den konklusion, at beslutningstagernes primære loyalitet ligger i stormagtens hovedstad snarere end hos deres egen befolkning. Derfra er der ingen vej tilbage, og beslutningstagerne har nu meget lidt at tabe ved at blive egentlige marionetter.

2) For det andet kan interne eller eksterne begivenheder forstyrre balancegangen. De finlandiserende politikere kan blive væltet ved demokratiske valg eller af 'gadens parlament'. Dette kan derefter føre til politisk eller militær intervention fra den store nabo. Omvendt kan også stormagten blive utålmodig og forsøge at installere et mere venligsindet regime. Dette kan føre til en folkelig protest. Og som i det førstnævnte scenarie er der ingen vej tilbage til finlandiseringen.

Det næste spørgsmål bliver så: Hvordan forhindres sådanne forløb? Politikerne må retorisk forsvare deres kerneværdier ved enhver given lejlighed ('bastionsforsvar'). Selv hvis værdierne i en given situation skulle blive kompromitteret, må man lade, som om det ikke er sket og aldrig vil kunne ske (af

formen 'vi ville aldrig acceptere indskrænkninger i vort blomstrende demokratiske liv'). Enhver given indrømmelse må ledsages af bastionsforsvar, der sørger for, at stormagtens forventninger ikke løber løbsk.

Det kræver samtidig også, at den udenrigspolitiske beslutningsproces nødvendigvis må være elitær og udemokratisk. En vis dosis nationalisme kan være gavnlig, da den over for den store nabo anskueliggør beslutningstagernes begrænsede handlemfrihed på hjemmefronten. Men det er en vanskelig balancegang, da nationalismen let kan kamme over i kritik af den rådende udenrigspolitiske kurs. Og det er selvsagt farligt. En vis selvcensur i medierne, om fornødent opmuntret af regeringen, kan måske komme sådant i forkøbet – men det må aldrig indrømmes offentligt!

Hans Mouritzzen (f. 1952) er dr.scient.pol. og seniorforsker ved DIIS, Dansk Institut for Internationale Studier. Denne artikel er en viderebearbejdning af centrale dele af samme forfatters artikel 'Small States and Finlandisation in the Age of Trump' i tidsskriftet Survival, bd. 59 nr.2, ss. 67-84, april-maj 2017.

Georg Sørensen: Det ser ud til, at Trump retter ind (21/7 2017)

Der er stor bekymring om, hvad en infantil narcissist som Trump kan finde på. Når jeg måske ikke er helt så urolig, hænger det sammen med, hvad der rent faktisk er sket: Jeg oplever, at han i højere grad har rettet ind end det modsatte. Han oplyses over tid om, hvordan tingene hænger sammen og hvilke muligheder han reelt har.” Hvordan står det egentligt til med Vesten – efter Brexit, Trumps sejr og valget af Macron? RÆSONs Niels Byrjalsen har spurgt Georg Sørensen, professor emeritus ved Aarhus Universitet, om den liberale verdensordens tilstand

RÆSON: Vi så på G20-mødet i Hamborg, at både USA og Storbritannien var sat på bænken, mens Tyskland og Kina tog teten. Du har tidligere sagt, at det langt hen ad vejen er forkert at sige, at Vesten er på vej ned. Synes du, at man kan opretholde det synspunkt i lyset af G20-mødet?

Ja, det synes jeg bestemt. Men der er mange forskellige måder at måle magt på. I International Politik er det mest almindeligt at se på, hvad parterne egentlig råder over militært, økonomisk og i forhold til andre materielle ressourcer. Hvis du regner det op, er der ingen tvivl om, at Vesten stadig er stærkt førende. USA er uden tvivl verdens ledende og stærkt dominerende militære magt. Vesten er uden tvivl den dominerende faktor i verdensøkonomien.

Men det er klart, at spørgsmålet om ressourcer ikke besvarer hele spørgsmålet om magt. Der er også et kapitel, der handler om, hvad man kan og vil bruge sine ressourcer til. Og der er det oplagt, at Vesten har nogle forskellige typer af problemer i øjeblikket. Hr. Trump synes ikke at være specielt interesseret i amerikansk lederskab af den liberale verdensorden. ”America First” handler snarere om at tilgodese kortsigtede amerikanske interesser. Opbygningen af verdensordenen handler derimod om at tage ansvar. Man tilsidesætter nogle kortsigtede interesser for i stedet at prioritere den langsigtede opbygning af en stabil orden, netop fordi man ved, at det ville være i amerikansk interesse. Det gjorde amerikanerne efter Anden Verdenskrig.

Jeg tror personligt, at både Trump og hans efterfølgere bliver tvunget til at vende tilbage til dette mere langsigtede spor. Med Trump kan man allerede se nogle tendenser i den retning. Lang tids diskussioner om, hvorvidt han gik ind for NATO’s musketer-ed og ville tage ansvaret for Vestens sikkerhed eller ej, blev for nylig besvaret ved talen i Polen. Jeg er ganske overbevist om, at retorikken omkring handelskrig og økonomisk konfrontation ikke vil blive ført ud i livet på den måde, den er blevet fremført. Og det seneste møde med Macron antyder også en mere imødekommende amerikansk holdning i klimaspørgsmålet.

Generelt er Vestens problem altså ikke en mangel på materiel magt. Det har vi i overflod. Vestens problem er i højere grad, hvad man aktuelt kan og vil gøre med denne magt. Vi har været inde i en periode med tilbageholdenhed, ikke mindst fordi der er interne politiske kræfter i landene, som hellere vil have tilgodeset nationale interesser. Men jeg tror faktisk, at vi ligeså stille er ved at komme forbi det punkt. I visse henseender kan man sige, at Vesten er ved at tage sig lidt sammen igen.

Generelt er Vestens problem ikke en mangel på materiel magt. Det har vi i overflod. Vestens problem er i højere grad, hvad man aktuelt kan og vil gøre med denne magt

RÆSON: Du taler om, at meget afhænger af, hvad man kan og vil. Og du har ved andre lejligheder nævnt, at Fukuyama i 1990'erne tog fejl med sin hegelianske forestilling om, at historien nærmest automatisk drives fremad. Deri må vel ligge, at strukturer ikke determinerer historiens gang, men at meget afhænger af aktørers valg? Hvilken rolle tillægger du aktører i forhold til udviklingen af den liberale verdensorden?

Jeg tillægger aktører en temmelig stor rolle. Men der er stadigvæk nogle rammer, der begrænser, hvad aktører kan gøre. Selv med stor velvilje og talent kan en dansk statsminister ikke begynde at tage rollen som den vestlige verdens leder. Han eller hun kan komme med nogle indspil og være konstruktiv eller destruktiv på forskellig vis, men strukturerne sætter nogle rammer.

Samtidig gælder det, at tingene er i opbrud lige nu. Fukuyama tog fejl, da han troede, at den liberale orden ville bevæge sig stille og roligt fremad. Han ved i dag, at han skulle have lyttet til Isaiah Berlin og hans maksime om, at historien ikke har en libretto. Der er ingen indbygget, determineret udvikling i historien. Det afhænger i høj grad af, hvad aktørerne gør. Derfor er situationen i øjeblikket måske mere flydende, end den har været.

Under Den Kolde Krig var tingene låst fast. Så havde vi en periode i 1990'erne, som vi kunne kalde 'det liberale forår', hvor landene blev mere demokratiske, og vi havde nogle af de der Fukuyama-forhåbninger. Derefter fulgte 00'erne med nye sikkerhedstrusler efter 11. september og økonomisk krise. Selv om de ting stadigvæk gør sig gældende, er vi alligevel på vej ind i en ny fase, og det betyder i denne sammenhæng meget, hvordan aktørerne pejler og hvad de gør. Det er derfor, at der er så stor bekymring om, hvad en infantil narcissist som Trump kan finde på. Samtidig er der et håb om, at både Merkel, Macron og andre gode folk vil være i stand til at lægge fornuftige planer. Vesten mangler for tiden et mere visionært og handlekraftigt lederskab.

Vi er på vej ind i en ny fase, og det betyder i denne sammenhæng meget, hvordan aktørerne pejler og hvad de gør. Det er derfor, at der er så stor bekymring om, hvad en infantil narcissist som Trump kan finde på

RÆSON: [Vi har tidligere talt med Vibeke Schou Tjalve om nogle af de her spørgsmål](#), og hun forekom relativt bekymret ved betydningen af visse enkeltpersoner, særligt Trump og hans rådgiver Stephen Bannon. Man kunne også pege på Putin, Erdogan og andre. Deler du denne bekymring?

Jeg deler bekymringen et stykke hen ad vejen. Når jeg måske ikke er helt ligeså urolig, hænger det sammen med, at vi kan sætte os ned og iagttage, hvad der rent faktisk er sket i det forløbne halve til hele års tid. Efter min mening er det specielt Trump, det handler om. Jeg oplever, at Trump i højere grad har rettet ind end det modsatte. Han oplyses over tid om, hvordan tingene hænger sammen og hvilke muligheder han reelt har. Samtidig er han dog blevet mere stædig indadtil. Nu kan du se, hvordan Rusland-sagen og historien om sønnen [Donald Trump, Jr., red.] har bidt sig fast. Han bliver nødt til at være lidt mere forsigtig.

Jeg oplever, at Trump i højere grad har rettet ind end det modsatte

Når det drejer sig om de nye, store spillere Rusland og Kina, er det rigtigt, at Putin kan finde på mange ting. Men de har dog også fundet ud af en vis form for samarbejde i Syrien, som kunne pege fremad. Og Kina har ligefrem meldt sig som de traditionelle liberale værdiers – frihandelen og globaliseringens – vogter og vil gerne være med. Alt i alt er det derfor, at jeg er en smule mindre pessimistisk end Vibeke Schou Tjalve.

RÆSON: Du omtalte også det håb, der er til Merkel og Macron. Der er mange, der lige nu taler om Tyskland som den liberale verdens nye, måske midlertidige leder. Hvad tænker du om Tysklands rolle lige nu og på længere sigt?

Det er klart, at der bliver mere plads, når andre naturlige ledere – herunder først og fremmest amerikanerne – er til stede ved deres fravær. Den plads er tyskerne nærmest tvunget til at træde ind i. Det gøres sammen med franskmændene for at få mere tyngde.

Hvis vi træder et skridt tilbage og ridser rammerne op: Vi har i øjeblikket en verden, som i lang tid har været præget af det, man kunne kalde neoliberal globalisering. Der har været stigende integration og tæthed af relationer imellem stater. Dermed har vi også fået et stigende antal fælles problemer, som man er tvunget til at løse i fællesskab. Der har så i de sidste par år været en stærk folkelig, nogle vil sige populistisk, reaktion imod globaliseringens negative sider. Det handler om ulighed, økonomiske kriser og miljøproblemer. Nogle vender så knivene udad mod globaliseringen. Det gælder særligt i de neoliberale samfund som USA og Storbritannien, hvor der ikke er den samme type velfærdsstatsbeskyttelse som hos os.

Det har imidlertid på begge sider af Atlanten vist sig, at alternativerne ikke er specielt holdbare. Trump mener, at han kan skabe arbejdspladser ved at aflyse dele af globaliseringen og starte en handelskrig. Alle ved, at det primært er den teknologiske udvikling, der driver spørgsmålet om arbejdspladser, og at det i øvrigt også i høj grad er påvirket af, hvilken politik man fører internt. UKIP'erne mente, at imperiet ville blive genrejst på en uge, hvis man kom ud af EU. Nu er de væk fra den politiske scene, for de vidste ikke, hvad de skulle bruge det statement til. Der var ingen substans i det. Det populistiske alternativ kommer altså til at fise ud, fordi de ikke har nogle gangbare alternativer til det, der foregår.

Det betyder selvfølgelig ikke, at problemerne er løst. Opgaven er ikke at køre videre som hidtil, men at tilpasse, reformere og indrette globaliseringen, så den i mindre grad er sårbar over for de problemer. Det gælder både med hensyn til ulighed, krise og miljø.

**Opgaven er ikke at køre videre som hidtil,
men at tilpasse, reformere og indrette
globaliseringen, så den i mindre grad er
sårbar over for de problemer. Det gælder både
med hensyn til ulighed, krise og miljø**

RÆSON: Hvis vi nu antager, at USA på kort og mellemlang sigt hiver i håndbremsen, og at Storbritannien har sat sig selv på sidelinjen, er der så ikke en fare for, at det bliver en endnu mere neoliberal og skrabet version af den internationale orden, vi får at se? Dels fordi det er den eneste version, som Kina og Rusland køber ind på, dels fordi Tyskland og Frankrig i modsætning til USA ikke har pondus til at gennemtvinge 'resten' af den liberale dagsorden, fx omkring menneskerettigheder og beskyttelse af mindretal?

Jeg kan godt forstå, hvad du mener. Alligevel tror jeg ikke, at det uhindret kommer til at gå på den måde. Det hænger sammen med, at selv om Rusland og Kina køber ind på nogle andre modeller, har de

selv interne problemer, som mere eller mindre afspejler det, vi har talt om. De har store befolkningsgrupper, som er blevet politisk apatiske og skeptiske over for det, der foregår, fordi de ikke synes, at de får nok ud af det. Samtidig har jeg svært ved at se, at de har nogle alternativer til en bedre fungerende, reformeret globalisering, som har mere at sige til de dårligst stillede.

RÆSON: Det er måske også et af de steder, hvor jeg er lidt forundret omkring optimismen. Det lyder ikke rigtigt til, at der er et gangbart bud på en bedre fungerende globalisering og international orden?

Det er ikke sådan, at der slet intet foregår. Der foreligger selvfølgelig ikke en forkromet plan for, hvordan vi reparerer og udbedrer samtlige problemer i relation til globaliseringen. Men der er adskillelige bevægelser i gang rundt i landene. Det handler om mindstelønninger, arbejdsforhold, miljø og forbedringer på en række områder. Og de bevægelser foregår faktisk ikke kun i Vesten. De foregår også i Kina, som mildest talt har deres andel af både sociale og miljømæssige problemer i relation til globaliseringen.

RÆSON: Det er så reformer internt i landene. Hvad med reformer af det internationale system? Skal det foregå i de eksisterende institutioner? Eller kræver det, at der udvikles helt nye institutioner og institutionelle rammer?

Det er klart, at de internationale institutioner betyder meget. Det hænger sammen med, at globaliseringen ikke er blevet aflyst. Derfor bliver vores fælles problemer bare større, snarere end det modsatte. Vi er altså anvist på at samarbejde. Samtidig har der været en tendens til, at dem, som går stærkt ind for globaliseringen, måske også i den venlige form med mere lighed og mindre krise, har haft svært ved at sælge varen. De har simpelthen ikke gjort nok, hverken med henblik på at bekæmpe ulighedsproblemet eller skatteunddragelse, Panama-sager og hvad ved jeg. Så det er klart, at de skal gøre betydeligt mere for at komme på omgangshøjde.

Der er generelt en tøven og tilbageholdenhed fra landene i forhold til at forpligte sig til institutionerne. Vi har ikke fået de reformer af FN, vi skulle have. I stedet er der opstået nye ad hoc-institutioner: G7, G8 og G20. Og en lang serie af initiativer på et kæmpestort antal områder. Der foregår altså ting derude. Nogle synes, at det er okay, for så bliver problemerne da på en eller anden måde håndteret. Lige på det punkt er jeg lidt mere pessimistisk. Jeg synes simpelthen ikke, at de institutioner, jeg taler om her, er stærke og handlekraftige nok til at imødekomme de udfordringer, vi har. Nogle klapper i hænderne over, at der kom en ny miljøaftale i Paris. Det gør jeg da også. Men den er meget lidt forpligtende. Den handler i højere grad om, at landene skal indrapportere og sige, hvad de foretager sig, og der holdes så øje med tingene. Men landene forpligter sig ikke. Det mangler vi. Og vi mangler sådan set også flere armkræfter i de internationale institutioner.

Landene forpligter sig ikke. Det mangler vi. Og vi mangler sådan set også flere armkræfter i de internationale institutioner

Men det er svært at sælge de internationale institutioner og en styrkelse af dem til vælgerne. Man bliver nødt til at løse den gordiske knude ved i højere grad at fokusere på, at de internationale institutioner skal producere resultater, som vælgerne kan genkende sig selv i. Man skal kunne sige: "Vi fik løst de her problemer omkring skatteunddragelse, miljø, arbejdsforhold, dumping eller andet, netop fordi vi havde de internationale institutioner. Og det var måske ikke så ringe endda". Politikerne har hidtil været villige til at sælge de internationale institutioners prestige for så selv at tage æren for de løsninger, der kommer.

RÆSON: Du har tidligere beskrevet de spændinger, der er indbygget i liberalismen, imellem det universalistiske og det partikularistiske. EU er i de seneste årtier blevet opfattet som en global soft power, der har dyrket det universalistiske, men bliver måske i stigende grad partikularistisk omkring det europæiske. Kan man sige, at der er en spænding imellem det at dyrke det europæiske og det at dyrke det globale? Hvilken udvikling ser du for dig?

Det traditionelle synspunkt har været, at der er en god sammenhæng imellem det regionale og det globale: Hvis landene samarbejder regionalt, opbygger de nogle netværk, som også gør det nemmere for dem at samarbejde internationalt eller globalt. Sådan vil jeg da også et stykke ad vejen godt se på det. Når man opbygger et tæt samarbejdende Europa, får vi en faktor i verden, som folk faktisk gider at snakke med, i modsætning til de enkelte lande. Vi bliver en større spiller på handel, sikkerhed, miljø, osv. Så på den måde er det rigtigt nok.

Men vi har i de senere år set eksempler på, at det billede også kan vende den anden vej, at Europa i langt højere grad kan vende indad og fokusere på sine egne problemer. Jeg synes, at det er en lille smule beskæmmende, at man i Europa ikke er kommet videre med nogle lidt mere holdbare løsninger på det migrationsproblem, som vi alle sammen har. Man skubber stadigvæk problemerne over på enkelte medlemslande, herunder Italien og Grækenland, som i øvrigt har en hel masse problemer i forvejen. Det er en skuffelse at se, at et ellers stærkt Europa ikke kan gøre mere. Hvis Europa ikke engang kan løse sine egne problemer og sidder og piller tæer over det, hvad kan det så være af global spiller?

Vi har begge tendenser for tiden. Men jeg tror ikke, at vi når helt derud, hvor det regionale ligefrem bliver en stopklods for det globale. Det hænger sammen med, at Europa allerede har indlejret så mange globale interesser i sin måde at være Europa på – herunder økonomiske, sikkerhedspolitiske, miljømæssige – at der ikke er nogen vej udenom. Det ved man godt i Europa, og det ved man selvfølgelig også andre steder.

Europa har allerede indlejret så mange globale interesser i sin måde at være Europa på – herunder økonomiske, sikkerhedspolitiske, miljømæssige – at der ikke er nogen vej udenom

Mere generelt er det et interessant spørgsmål, om vi kommer til at opleve en mere regionaliseret verden. Jeg kunne egentlig godt forestille mig, at det var tilfældet. Man må bare håbe, at det ikke kommer til at sætte klodser om det globale samarbejde.

RÆSON: Nogle argumenterer for, at de nuværende perspektiver er så problematiske, at der er behov for et mere fundamentalt skift i den europæiske håndtering af omverdenen. De foreslår en kombination, hvor Europa på den ene side fortsætter i globaliseringssporet omkring handel, klimasamarbejde og andet, men på den anden side lukker af for migration og flygtninge i et slags "Fort Europa". Hvad mener du om det forslag?

Det mener jeg ikke, at vi værdimæssigt kan holde til. Vi kan ikke holde til at sige, at vi er ligeglade med de humanitære problemer, der er rundt omkring i verden. Jeg mener heller ikke, at vi kan holde til det økonomisk. Et Europa, hvor de fleste lande i lang tid ikke har kunnet reproducere sig selv, har simpelthen behov for et befolkningsmæssigt tilskud udefra.

Der er ingen tvivl om, at en rendyrket Europoløsning, hvor vi holder vores døre åbne, fordi vi er pæne og humanitære, er utilstrækkelig. Selvfølgelig skal vi lave noget i nærområderne. Det ved alle.

Spørgsmålet er, hvordan det skal laves og hvordan man bedst skruer det sammen. Og det er der simpelthen bare ikke gjort nok ud af.

RÆSON: Det lyder til, at du overordnet er optimistisk omkring den liberale verdensorden, men at der samtidig er nogle punkter, hvor udviklingen af denne orden slet ikke går stærkt nok og måske slet ikke i den rigtige retning. Er det rigtigt forstået?

Ja. Jeg er opmuntret af, at vi har en verden, hvor krig imellem stater er ved at gå af mode. Jeg tror ikke, at den kommer igen i stort omfang. Dermed kan der sættes en stor parentes om det problem, der har plaget en verden af suveræne nationalstater igennem historien.

Til gengæld har vi fået en serie af svage stater rundt omkring i verden. I øjeblikket taler vi mest om Syrien, men vi burde egentlig også tale om en hel del lande i Afrika og andre steder. Vi har svært ved at bidrage med ordentlige løsninger, selv om vi bruger betydelige ressourcer på det. Jeg tror, at vi er ved at forstå, at langsigtede løsninger grundlæggende bliver nødt til at bygge på lokale interesser. Det er de lokale, der skal sørge for, at det fungerer, når vi andre er rejst hjem.

I øjeblikket taler vi mest om Syrien, men vi burde egentlig også tale om en hel del lande i Afrika og andre steder

I slutningen af 1990'erne og starten af 00'erne var der nogle naive forestillinger om, at hvis vi med våbenmagt smed en diktator på porten og fortalte folk, at de nu skulle have demokrati, så ville de alle sammen sige: 'Det var dog fantastisk'. Sådan fungerer det ikke. Et land som Irak skal have en struktur, hvor der både er plads til kurdere, sunnier og shiaer, og det ser ikke ud til, at et almindeligt vestligt liberalt demokrati kan løse det problem på kort sigt. Man bliver nødt til at have nogle nærmere idéer om, hvordan det indrettes og hvordan der bliver plads til alle. Det gælder også i Afghanistan, og det kommer bestemt også til at gælde i Syrien. Vores måde at drive det politiske system kommer til kort, fordi vi simpelthen aldrig er blevet konfronteret med den type problemer. Det er noget, vi kommer til at skulle arbejde en hel del med i den kommende tid. Jeg har selv været med til at skrive mere end én bog om skrøbelige stater, og jeg kan ikke sige, hvilken side du skal slå op på for at finde løsningen. Der er ikke nogen blueprints.

Jeg har selv været med til at skrive mere end én bog om skrøbelige stater, og jeg kan ikke sige, hvilken side du skal slå op på for at finde løsningen. Der er ikke nogen blueprints

RÆSON: Er du sikker på, at det ikke ville være bedre, hvis vi bare erkendte, at vi ingen løsninger har? At de ting, vi har gjort de sidste 20 år, nærmest bare har gjort tingene værre, og at vi derfor bør blande os udenom?

Der ekkoer du en artikel af Edward Luttwak, som blev diskuteret en del for nogle år siden. Den hed [Give War a Chance](#). Argumentet var: 'Lad dem da slås det ud. Så må de selv finde ud af, hvem der skal bestemme og hvordan. Det ser ikke ud til, at vi kan finde ud af det'. Men den type løsning har bl.a. kostet 6-8 millioner liv i Congo siden 1997. Jeg mener ikke, at vi kan holde til det.

Ræson: Uanset om man er optimist eller pessimist, er det sommer, og der er måske tid til at læse. Har du nogle forslag til bøger, der kan gøre en mere eller mindre optimistisk omkring verden?

Jeg bliver selvfølgelig nødt til at anbefale min egen. I 2016 skrev jeg en bog, der hedder [Rethinking the New World Order](#). Den indeholder svarene på stort set alle de spørgsmål, vi har talt om. Om den i enhver henseende er optimistisk, kan jeg ikke love på forhånd. Men den har dog en relativt optimistisk grundidé om, at det godt kan gå alt sammen, hvis vi tager os lidt sammen og gør noget mere ved det.

Interview af Niels Byrjalsen

Georg Sørensen (f. 1948) er professor emeritus ved Aarhus Universitet og ekspert i international politik.

Niels Byrjalsen (1990) er Cand.scient.pol. og videnskabelig assistent på Center for Militære Studier, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Niels Bjerre-Poulsen: Hvorfor behandler Trump ikke sine venner bedre? (1-2/8 2017)

Med den offentlige mobning af sin justitsminister har Trump tirret sine konservative støtter. Hvad har fået ham til at gøre det?

PRÆSIDENT LYNDON B. JOHNSON forklarede engang sine medarbejdere, hvad han forstod med loyalitet: ”Jeg vil ikke bare have loyalitet. Jeg vil have loyalitet. Jeg vil have, at han skal kysse min røv i [stormagasinet] Macy’s vindue ved højlys dag og fortælle mig, at den dufter af roser. Jeg vil have hans pik i min lomme”. Det er utvivlsomt en udlægning af loyalitet, som Donald Trump ville tilslutte sig, men modsat ham, så forstod Johnson, at denne form for ubetinget loyalitet kun kunne gælde for hans personlige medarbejdere. Ikke for hans ministre, ikke for partifæller i Kongressen, og slet ikke for dommere og ordenshåndhævere. Johnson forstod med andre ord principperne i det amerikanske politiske system. Han forstod ideen om magtens tredeling; at der er tre ligestillede grene, nemlig den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt – Kongressen, præsidenten og domstolene. Og Johnson forstod også, at disse ikke blot har adskilte beføjelser, men også, at de forventes at holde hinanden i skak. ”Checks and balances”, som forfatningsfædre kaldte det. At præsident Trump ikke forstår dét koncept fremgår tydeligt. Ikke alene fremgår det af hans reaktioner, når han møder politisk modstand fra Kongressen og domstolene, men det viser sig også i den behandling, han gav sin justitsminister Jeff Sessions. Dén kan bedst beskrives som offentlig mobning, angiveligt for at få ministeren til at sige op. Men måske har Trump med angrebet på Sessions forregnet sig for alvor.

Forhistorien er vigtig. Jeff Sessions har i mange år som Senator for Alabama været en særdeles vellidt skikkelse i den amerikanske konservative bevægelse, og det var en stor gevinst for Trump-lejren, da det under sidste års valgkamp lykkedes at få hans støtte. Det skete efter flere måneders bejlen, og umiddelbart før en række vigtige primærvalg i Syden. Sessions var den første senator, der støttede Trump, og i lang tid den eneste. Overfor de mange konservative vælgere, der i årenes løb havde set Trump placere sig vidt forskellige steder i det politiske spektrum, blev Sessions en vigtig garant. Mens Trump tidligere havde været Demokrat – og bakket op bag Hillary Clinton, Chuck Schumer og andre ledende profiler fra partiet – så havde Jeff Sessions altid været ærkekonservativ. Hans blåstempling styrkede forestillingen om, at Trumps politiske omvendelse var reel.

Sessions’ blåstempling styrkede forestillingen om, at Trumps politiske omvendelse var reel

Trump kvitterede for støtten fra Sessions ved at kalde ham ”den klogeste mand i Washington” og nominere ham til posten som justitsminister. Nok var det de færreste, der delte Trumps opfattelse af Sessions’ kløgt, men senatoren havde dog tilstrækkelig opbakning blandt sine tidligere kolleger til, at hans godkendelse som justitsminister aldrig for alvor kom i fare. Til gengæld kom han hurtigt i problemer på grund af sin stærkt selektive hukommelse om møder, han under valgkampen havde haft med den russiske ambassadør – møder, han også ”glemte” at informere om i de dokumenter, han udfyldte i forbindelse med sin nominering. Sessions følte sig derfor nødsaget til at love, at han ville følge justitsministeriets regler og derfor erklærede han sig inhabil i forbindelse med en eventuel undersøgelse af et muligt samarbejde mellem russerne og Trump-lejren under valgkampen.

Dét løfte har Sessions holdt – og det er tilsyneladende den eneste årsag til at præsidenten har set sig sur på ham. Faktisk har Sessions vel været regeringens mest effektive minister, når det gælder bestræbelserne på at føre Trumps indvandrerfjendske valgløfter ud i livet. Men for Trump overskygges den indsats aldeles af opfattelsen af, at justitsministeren ikke har gjort nok for at beskytte ham personligt.

At Sessions blot har fulgt ministeriets protokol, er for præsidenten ligegyldigt. Der er kun én udlægning af Trumps udtalelser, for alle hans negative kommentarer om Sessions knytter sig ene og alene til undersøgelsen af den russiske indblanding: Præsidenten forventer, at hans justitsminister på en eller anden måde skal bremse den eller begrænse den.

I et på alle måder bemærkelsesværdigt interview til *New York Times* erklærede Trump ligefrem, at han aldrig ville have udnævnt Sessions, hvis han havde vidst, at den nye minister ville erklære sig inhabil i spørgsmålet om russisk indblanding i det amerikanske præsidentvalg. Præsidentens kommunikationschef Anthony Scaramucci (der efter 11 dage i jobbet præsterede at blive fyret, endnu før han officielt var tiltrådt sin stilling) kunne tilføje, at Trump forventede, at medlemmerne af hans kabinet gav ham rygdækning. Trump synes at have opfattelsen af, at ministeren burde fungere som hans personlige advokat, snarere end at udvise loyalitet overfor systemet og landets love.

Hvad angår laget af kompetente embedsmænd, som kunne hjælpe de nye ministre og rådgivere ind i stoffet, står hundreder af ledende stillinger stadig ubesatte

Inden vi ser nærmere på de større perspektiver i Trumps forsøg på at bremse undersøgelserne af de russiske forbindelser, er det værd at hæfte sig ved et andet aspekt af hans handlinger. Mange havde forhåbninger om, at han delvist kunne kompensere for sin manglende politiske erfaring ved at være en dygtig chef – og god til at vælge kvalificerede folk til ledende poster. For at tage det sidste først, så synes Trump tværtimod at sætte en ære i at nominere folk, der ikke aner noget om det fagområde, de skal bestride. Hvad angår laget af kompetente embedsmænd, som kunne hjælpe de nye ministre og rådgivere ind i stoffet, står hundreder af ledende stillinger stadig ubesatte. Det er blevet meget tydeligt, at indtrykket af Trump som en dygtig arbejdsgiver efter tretten sæsoner af reality-showet ”The Apprentice” må tilskrives manuskriptforfatterne, snarere end ham selv: Han er ganske enkelt en elendig leder – også for sine nærmeste medarbejdere. Han er tilmed selv kilden til de fleste af de konflikter og fløjkrige, der opstår omkring ham, og det er svært at forestille sig, at nogen ny stabschef i Det Hvide Hus kan redde ham, hvis han ikke selv ændrer adfærd.

Trump synes at have en særlig respekt for milliardærer og fire-stjernede generaler. Andre ministre og medarbejdere hænger han gerne ud offentligt, hvis han mener, at det kan fjerne opmærksomheden fra hans eget ansvar for skandaler, fiaskoer, dysfunktion og fraværet af politiske resultater. Jeff Sessions er et grelt eksempel, men det er langt fra enestående. Det særlige ved mobningen af landets justitsminister er bare, at den er så uigennemtænkt – hvad flere af præsidentens nærmeste rådgivere også har forsøgt at forklare ham. For hvad ville der ske, hvis Sessions blev fyret eller presset ud?

Det var et vink med en vognstang om holdningen i præsidentens eget parti, da Senatet, stik mod hans ønsker, strammede sanktionerne mod den russiske regering med stemmerne 98-2

Flere Republikanske senatorer HAR allerede gjort det klart, at Sessions ikke vil blive afløst, hvis han bliver fyret. Det vil i givet fald betyde, at den nuværende vicejustitsminister, Rod Rosenstein, som Trump også har angrebet i Tweets, ville blive fungerende justitsminister (hvad han allerede er når det gælder undersøgelsen af russisk indblanding). Rosenstein har gjort det klart, at han ikke har nogen intentioner om at fyre den særlige undersøger Robert Mueller, altså i tilfælde af, at en afskedigelse af Mueller er Trump's egentlige mål med at chikanere Sessions. Skulle Trump ønske at fyre dem begge – og i stedet forsøge sig med en såkaldt administrativ udnævnelse af en ny justitsminister uden godkendelse i Senatet (en såkaldt *'recess appointment'*) ville det skabe en regulær forfatningsmæssig krise. Så vidt kommer det dog næppe, for ledende Republikanske senatorer har allerede introduceret lovgivning, der har til formål at blokere denne mulighed. Desuden vil der efter alt at dømme være den nødvendige opbakning i Kongressen til lovgivning, der kan bane vejen for atter at udpege en særlig anklager, hvis Mueller ikke får lov at fortsætte sine undersøgelser. Det var et vink med en vognstang om holdningen i præsidentens eget parti, da Senatet, stik mod hans ønsker, strammede sanktionerne mod den russiske regering med stemmerne 98-2.

Det har været en kaotisk uge: Fyringerne af stabschef Reince Priebus og kommunikationschef Anthony Scaramucci har fået meget omtale, men samtidig er der fremkommet nye vigtige detaljer om bestræbelserne på at hemmeligholde – eller vildlede om – møder mellem Trump-lejren og repræsentanter for den russiske regering under sidste års valgkamp.

Lige nu lader det til, at præsidenten har indstillet mobningen af sin justitsminister. Det er dog langt fra sikkert, at Trump også har opgivet håbet om at stække eller fyre Robert Mueller. Det Hvide Hus forsøger fortsat at delegitimere Muellers undersøgelser ved at hævde, at manden (der hele sit liv har været Republikaner) blot er et villigt redskab for præsidentens politiske fjender. Til gengæld må Trumps rådgivere vel også minde præsidenten om, hvad der skete da han fyrede FBI-chefen James Comey: Systemet slog igen ved at udpege Robert Mueller. Vil han risikere noget lignende? Svaret afhænger vel af, om Trump faktisk frygter at miste sit embede, hvis Mueller får lov at fuldende sine undersøgelser.

Trump's rådgivere må vel også minde præsidenten om, hvad der skete da han fyrede FBI-chefen James Comey: Systemet slog igen ved at udpege Robert Mueller

17/5 2017: HVORDAN VI SKAL FORSTÅ TRUMP. Trump ser sig selv som folkets udfordring af det system, han har sat i permanent undtagelsestilstand. Men med Comey-affæren har præsidenten forvandlet sine modstanderes drømme om at få ham afsat til andet og mere end ønsketænkning.

En langvarig, udmattende og ualmindelig grov præsidentvalgkamp kulminerede i november med det største chok i amerikansk politisk historie: valget af Donald Trump. De fleste amerikanere håbede nok, at en eller anden form for normalitet snart ville indfinde sig. At Trumps adfærd ville blive mere 'præsidentiel'. Syv måneder senere er det endnu ikke sket. En konstant strøm af skandaler, bizarre hændelser og forbløffende udtalelser har fået måneder til at føles som år. Alene præsidentens manglende forståelse for det amerikanske demokratis forfatningsmæssige rammer skræmmer mange – også Republikanske politikere. Hans uventede valgsejr har ganske vist skabt nye politiske muligheder for dem, men det skete efter en slags fjendtlig magtovertagelse af partiet, og de må nu leve i frygt for, at han skal trække dem med ned. Man frygter præsidentens omskiftelige temperament, hans omfattende, men ikke tilstrækkeligt belyste erhvervsinteresser, hans åbenlyse nepotisme, hans konflikter med efterretningstjenesterne og FBI's undersøgelser af hans kampagnestabs påfaldende mange forbindelser

til Rusland. Mange – i begge partier – har fornemmelsen af at sidde på en vulkan, der før eller siden kommer i udbrud.

Der er en begrundet frygt for, at Trumps angreb på de almindelige politiske spilleregler skal brede sig nedad fra Det Hvide Hus og gøre alvorlig skade på det amerikanske demokrati. Indtil videre har andre institutioner, ikke mindst domstolene, forsøgt at afbøde virkningerne af Trumps handlinger. Men mange amerikanske politikere – også nogle af Trumps partifæller – spekulerer nu åbent på, hvor længe det politiske system kan klare det pres, som han nærmest dagligt skaber. Det er ganske enkelt uden fortilfælde i amerikansk historie.

Brugen af historiske analogier til forgængere i præsidentembedet synes at være af begrænset nytte i Trumps tilfælde. Vi synes nærmest dagligt at bevæge os ind på ukendt territorium. Alligevel synes det på sin plads at forsøge at opsummere og analysere nogle af de ting, vi indtil nu har lært om Trump som beslutningstager, administrator, regeringsleder, partileder og nationalt overhoved. Kort sagt: som amerikansk præsident. Det gælder både de ydre vilkår, han har måttet fungere under, og de betingelser, han har skabt for sig selv.

Der er en begrundet frygt for, at Trumps angreb på de almindelige politiske spilleregler skal brede sig nedad fra Det Hvide Hus og gøre alvorlig skade på det amerikanske demokrati

Frygten for normalisering

Trump blev svoret ind i embedet med den laveste popularitet for nogen præsident i moderne tid – alligevel har den kun bevæget sig yderligere nedad siden. Samtidig har oppositionen efter alt at dømme vokset sig stærkere: Havde mange Demokrater og progressive lidt svært ved at mobilisere den helt store begejstring for Hillary Clinton under sidste års valgkamp, så er der for alvor fyret op under kedlerne nu – nærmest på samme måde som den såkaldte Tea Party-bevægelse formåede at gøre det på den anden politiske fløj i 2009-10.

Trump har ikke gjort meget for at komme sine kritikere i møde og forsøge at samle et splittet Amerika – tværtimod har flere af hans dekretter og ministerudnævnelser været bevidste politiske provokationer. Han har gentagne gange søgt tilbage mod, hvad der virkede for ham i valgkampen. Næmlig frontale angreb på sine politiske modstandere – og på medierne. Det føles uden tvivl godt at smide råt kød til kernevælgerne ved store pseudo-vælgermøder, men vil man også have lovgivning gennem Senatet, er det næppe befordrende i længden fx at omtale Demokraternes leder i Senatet, Chuck Schumer, som partiets 'hovedklovn' (ironisk nok gav Trump et stort bidrag til Schumers valgkamp i 2010). De løbende pressemøder ender ofte med at være en historie i sig selv, og i et tweet har præsidenten udråbt de store landsdækkende aviser og TV-stationer (undtagen Fox News) til at være "fjender af det amerikanske folk". For en del af disse medier har angrebene tilsyneladende været til stor gavn – de har oplevet et boom i antallet af seere og abonnenter.

Trump har ikke holdt sig til at påstå, at de store aviser og TV-stationer leverer 'fake news', når de skriver kritisk om ham: Han har flere gange truet med ny lovgivning, der skal gøre det nemmere at sagsøge medier for bagvaskelse. Det er en tom trussel – for forslaget ville kræve en forfatningsændring – men sådanne udsagn påvirker hele det politiske klima. Omdrejningspunktet for alt, hvad Trump foretager sig, synes at være bestræbelsen på at mobilisere basen – sine kernevælgerne – præcis som han gjorde under valgkampen. Dét kræver fjender at samles imod. I det lange løb er det svært vedvarende at tildele Barack

Obama og Hillary Clinton de roller, men angrebene på de store, gamle medier virker fortsat efter hensigten – især blandt de vælgere, der ikke ser eller læser dem.

Et af de træk ved Trump, som mange af hans tilhængere lidt overraskende synes at sætte særlig pris på, er, at han aldrig medgiver, at han har begået fejl. Adspurgt direkte af CBS-journalisten John Dickerson om han efter de første 100 dage havde lært noget, han ville ønske, han havde vidst ved sin tiltrædelse, kunne Trump kun komme i tanke om, at han havde erfaret, hvor løgnagtige medierne var. Han har vurderet sin egen præstation i de første 100 dage i embedet til topkarakter – og hævdet, at ingen anden præsident i nationens historie har udrettet så meget på så kort tid. Det er objektivt svært at finde noget belæg for den påstand, men de fleste af hans kernevælgere er tilbøjelige til at give ham ret: Mens mange uafhængige vælgere er faldet fra, nyder han stadig opbakning fra hele 86 pct. af de Republikanske vælgere. Over for den slags målinger kan man selvfølgelig indvende, at det ikke er sjovt at skulle indrømme, hvis man har taget fejl – specielt ikke efter blot tre-fire måneder. Som Mark Twain engang sagde, er det nemmere at narre nogen end at overbevise dem om, at de er blevet narret.

Men den fortsatte opbakning til Trump er først og fremmest et markant vidnesbyrd om, hvor polariseret det politiske liv i USA er blevet. Hovedindtrykket fra møder og interviews i de valgdistrikter, hvor han vandt, er fortsat, at hans vælgere forventer, at han vil opfylde sine valgløfter, men at han har brug for mere tid, fordi 'Washington' og medierne modarbejder ham, og fordi de Republikanske ledere i Kongressen er inkompetente.

Den politiske polarisering skaber svære vilkår for de store amerikanske medier. Men på trods af at præsidenten og hans tilhængere vedvarende afviser kritiske historier som 'fake news', har flere af dem sat endnu flere ressourcer af til at grave i præsidentens forhold – snarere end at takkes hans tilhængere ved at finde flere positive historier om Trump-administrationens virke. Selvkritikken på eksempelvis New York Times handler i højere grad om, at man under sidste års valgkamp ikke gik hårdt nok til en Trump, der ifølge faktatjekkere slog alle hidtidige rekorder i at lyve, men i stedet lod sig presse til at skabe en form for falsk ækvivalens ved at blæse Hillary Clintons emailsag ud af proportioner. Ifølge en opgørelse fra PolitiFact var hele 70 pct. af, hvad Trump sagde på sine vælgermøder, således usandt. Bekymringen er, at strømmen af løgne, med den autoritet, der kommer med præsidentembedet, kan blive 'normaliseret' – at medierne selv og deres læsere og seere ender med at blive nærmest immune over for de mange hændelser og tiltag fra Trump-regeringen, der under enhver af hans forgængere ville være blevet karakteriseret som større skandaler.

Denne bekymring har sat de undersøgende journalister på overarbejde. For ud over regeringens tiltag, udnævnelser og mangel på samme er der et helt kompleks, som knytter sig til præsidentens åbenlyse nepotisme og til de mange erhvervsmæssige interesser, som han fortsat synes at varetage, såvel hjemme i USA som rundt omkring på kloden. Den omstændighed, at Trump fortsat nægter at offentliggøre sine skattepapirer, komplicerer sagerne yderligere. Mest af alt hænger mistanken om mulige forbindelser til Rusland – både under og efter valgkampen i 2016 – som en sky over præsidentens embedsførelse. Uanset hvor mange gange Trump og hans talspersoner afviser alle nye aspekter i sagen som 'fake news', så forsvinder den ikke, før det står klart, hvad der er foregået, og om der var et egentligt samarbejde mellem russerne og folk i Trump-lejren.

Aftalens kunst og de umulige valgløfter

Under valgkampen fortalte Trump nærmest dagligt offentligheden, at han var den bedste forhandler, man kan forestille sig, og at alle de komplekse problemer, som plagede den amerikanske samfundsøkonomi, var NEMME at løse for en person med hans forhandlingstalent. Hans advokat Michael Cohen hjalp også til: "Han er en fantastisk forhandler. Sandsynligvis den bedste i denne verden". Trump henviste gentagne gange til sin (ghostwritede) bog *The Art of the Deal* (1987), som han dog i behørig respekt for sine kristne tilhængere nøjedes med at betegne som den næstbedste bog, der nogensinde var skrevet – efter Biblen, naturligvis.

Selv hvis man skærer praleriet bort, så var Trumps forhandlingstalent faktisk et stærkt argument for mange vælgere. Også mange amerikanere, der ikke stemte på ham, så det som en grund til trods alt at være fortrøstningsfuld. Faktisk viste meningsmålinger konsekvent, at det var Trumps evne til at skabe resultater, som vælgerne satte størst lid til – så når han sluttede hver anden sætning med ”believe me!”, var det faktisk, hvad mange gjorde.

Forestillingen om, at Trump var en strateg, der spillede tredimensionel skak, mens alle andre spillede dam, fik også næring fra selve den omstændighed, at han i kampen om at blive præsident først udkonkurrerede 16 andre Republikanske kandidater og til sidst også vandt en aldeles uventet sejr over Hillary Clinton. Siden Trump blev svoret ind i præsidentembedet, har man imidlertid kunnet konstatere, at det at føre valgkamp og regere er to vidt forskellige ting. Endnu har Trump ikke haft meget held med at anvende sine færdigheder fra erhvervslivet i politik.

Måske er det ikke noget godt udgangspunkt for politiske forhandlinger konstant at fortælle omverdenen, at man er den bedste forhandler. Især ikke når man samtidig synes at betragte alle forhandlinger som et 'zero-sum game', hvor der kun kan være én vinder

Det har selvfølgelig ikke gjort Trumps muligheder for politisk succes større, at hans valgkamp var bygget op omkring valgløfter, som aldrig ville kunne indfries. At han på ”day one” ville deportere millioner af illegale indvandrere fra USA, og at han ville bygge en 3.000 km lang, ”stor og smuk” mur langs USA’s sydlige grænse, som Mexico skulle tvinges til at betale for. Eller at han kunne levere bedre sundhedsforsikringer til alle, der tilmed var billigere både for udbyderne og for aftagerne. Det var et løfte, som udelukkende var baseret på hans forhandlingsevner, men uden nogen konkret mekanisme eller noget politisk princip bag.

Trump har flere gange udtalt, at han godt kan lide, at folk ikke ved, hvor de har ham i forhandlinger. Hvad betyder uberegnelighed hos lederen af verdens førende supermagt? Måske er det ikke noget godt udgangspunkt for politiske forhandlinger konstant at fortælle omverdenen, at man er den bedste forhandler. Især ikke når man samtidig synes at betragte alle forhandlinger som et ’zero-sum game’, hvor der kun kan være én vinder.

Tydeligvis har præsidenten en idé om, at han skal bløde modparten lidt op med trusler, inden de egentlige forhandlinger kan begynde. Under valgkampen sidste år kaldte han NAFTA-aftalen om frihandel mellem USA, Canada og Mexico for ”den måske værste handelsaftale, der nogensinde er underskrevet noget som helst sted”, og han fortalte sine tilhængere, at han ville genforhandle den på dag ét i embedet. Det skete ikke, men i slutningen af april lækkede Det Hvide Hus rygter om, at præsidenten med hjælp fra sin rådgiver Steve Bannon var ved at skrive et dekret, der ville trække USA helt ud af aftalen. Reaktionen kom prompte på valutamarkedene, hvor både den mexicanske peso og den canadiske dollar straks faldt i værdi. Men samtidig blev Trump opsøgt af to af sine ministre, handelsminister Wilbur Ross og landbrugsminister Sonny Perdue, der viste ham et kort over, hvor i USA en opsigelse af NAFTA ville ramme hårdt – og hvem. Regningen ville ende hos Trumps kernevælgere i landdistrikterne. Hundredvis af virksomheder henvendte sig med det samme budskab. Det var tydeligvis konsekvenser, som præsidenten ikke havde tænkt igennem på forhånd. Denne fremgangsmåde har snarere været reglen end undtagelsen for Trumps embedsførelse. Han synes at handle impulsivt eller i samråd med sine nærmeste politiske rådgivere uden at spørge de folk i fagministerierne, der faktisk ved noget om det pågældende spørgsmål.

I præsidentvalgekampen var Trumps ”smukke mur” en virkningsfuld metafor – et billede på sikkerhed. Men på langt de fleste strækninger af den 3.000 km lange grænse er sådan en mur ikke blot spild af penge, men også en virkelig dårlig løsning. Havde Trump spurgt grænsevagterne – eller for den sags skyld partifæller i grænselandet – så havde de sandsynligvis fortalt ham, at det er en fordel at kunne holde øje med, hvad der foregår lige på den anden side af grænsen, og at et hegn, hvis det endelig skal være, er en langt bedre løsning end en mur. Men det er ikke et hegn, han har lovet sine vælgere.

En god forhandler må koble sin taktik med en idé om, hvad vedkommende gerne vil opnå, og det kræver en vis grundlæggende viden. Det har Trump siden sin tiltrædelse demonstreret en påfaldende mangel på. På næsten rørende vis har han selv erkendt, at hans tidligere holdninger til flere vigtige spørgsmål bundede i ren uvidenhed. Som han eksempelvis udtrykte det efter sit møde med Kinas Xi Jinping: ”Efter at have lyttet i ti minutter indså jeg, at det ikke er så nemt. Jeg havde en ret stærk fornemmelse af, at de [Kina] havde en utrolig magt over Nordkorea [...] men det er ikke, som man tror”. Et af de mange spørgsmål, man passende kunne stille sig om dette udsagn, er, hvorfor Trump ikke havde ulejlighet sig med på forhånd at spørge folk i sit eget udenrigsministerium i stedet for at lade sig oplyse af den kinesiske leder?

Journalisten Jonathan Chait har i New York Magazine argumenteret overbevisende for det misvisende i at betegne Trump som en pragmatiker. Hans udgangspunkt er ikke en forestilling om politik som det muliges kunst. Han tager ikke skridt på vejen til at virkeliggøre en politisk vision, men synes villig til at støtte idéer og forslag, der er i åben modstrid med hinanden. Hans ry som pragmatiker skyldes i høj grad, at han i årenes løb skiftevis har tilkendegivet, at han var Demokrat og Republikaner, ligesom hans holdning til alt fra abort til militære interventioner har været særdeles omskiftelig.

Før han selv stillede op, gav Trump økonomisk tilskud til kandidater fra begge politiske partier. Under præsidentvalgekampen var hans egen forklaring slet og ret, at han var forretningsmand og derfor gav penge, hvor han mente, at det kunne købe ham mest indflydelse. Som han så smukt udtrykte det ved et valg møde i Iowa i januar 2016: ”Jeg har givet [penge] til Demokrater, jeg har givet til Hillary, jeg har givet til alle, for det var mit arbejde ... Jeg bliver nødt til at give penge til dem, fordi når jeg vil have noget, så får jeg det. Når jeg ringer, så kysser de min røv”.

Intet tyder på, at Trump som præsident pludselig har tillagt sig politiske principper, endsige et moralsk kompas. Hans pragmatisme udspringer fortsat af ønsket om at vinde personlige sejre samt af manglende forståelse for, at mange af hans synspunkter ganske enkelt er indbyrdes uforenelige, som Jonathan Chait påpeger. I den forstand er han i pagt med de mange af hans kernevælgere, der falder i kategorien ’low information voters’ – vælgere, der normalt ikke følger samfundsdebatten og ved meget lidt om politik. Hvad de har stemt på, er ikke en politisk vision, men løftet om, at de med ham i Det Hvide Hus snart vil vinde så meget, at de næsten – som han lovede dem i valgkampen – bliver trætte af det. Set fra denne vinkel er Trump autentisk: Hans viden om internationale relationer, amerikansk historie og om grundlæggende principper i landets politiske system er vitterligt på niveau med hans tilhængeres. Når han oplever, at en føderal domstol kan bremse hans dekret om et indrejseforbud fra syv overvejende muslimske lande, fordi det formentlig er i strid med gældende lovgivning, så reagerer han ikke ved beklagende at konstatere, at præsidenten, Kongressen og domstolene formelt er ligestillede i det politiske system, men i stedet ved at hævde, at de konkrete dommere har dømt, som de har, fordi de ikke kan lide ham personligt.

Trumps udtalte narcissisme var selvfølgelig åbenlys både før og under valgkampen. Selvfølelsen er blevet en del af det image, som mange af hans tilhængere er begejstrede for og måske endda finder inspirerende, men den er et problem, når den svækker dømmekraften

”Åh, jeg kender fornemmelsen!”

Trumps udtalte narcissisme var selvfølgelig åbenlys både før og under valgkampen. Som et medlem af hans stab udtrykte det: ”Han drikker ikke, og han tager ikke stoffer. Hans rusmiddel er ham selv”. Selvfølelsen er blevet en del af det image, som mange af hans tilhængere er begejstrede for og måske endda finder inspirerende, men den er et problem, når den svækker dømmekraften.

I maj fik amerikanerne et sigende indblik i hans selvforståelse, da han om præsident Andrew Jackson (1829-1837) sagde: ”Jeg mener, havde Andrew Jackson været der lidt senere, så ville vi ikke have haft Den Amerikanske Borgerkrig [1861-1865]. Han var en meget hård person, men han havde et stort hjerte. Han var virkelig vred over det, han så ske, hvad angår borgerkrigen. Han sagde: ’Der er ingen grund til dette’. ... Borgerkrigen, hvis man tænker over det, hvorfor fandt den sted? Folk stiller ikke det spørgsmål, men hvorfor var der en borgerkrig? Hvorfor blev den situation ikke løst?”

Baggrunden for borgerkrigen er vel et af de mest velbelyste emner i amerikansk historie, og selv de fleste skolebørn ved, at slaveriet var hovedårsagen (i øvrigt døde Jackson 16 år før borgerkrigens udbrud). Men det mest interessante ved udsagnet er Trumps tro på, at Jackson med sin hårdhed og sit store hjerte kunne have forhandlet en løsning på plads.

Da præsidenthistorikeren Jon Meacham, der har skrevet en af de bedste biografier om Jackson (*American Lion* (2008)), ikke færre end tre gange interviewede Trump i foråret 2016, talte de bl.a. om de præsidenter, der interesserede ham. Andrew Jackson var ikke en af dem og blev ikke nævnt med ét ord. Efter Trumps valgsejr – og reaktionerne på den – har rådgivere som Steve Bannon imidlertid fået overbevist præsidenten om, at han er en moderne Andrew Jackson; en populist, der er elsket af folket og hadet af eliten. Trump har nu hængt et portræt af Jackson (der var Demokrat) ved sit skrivebord i Det Ovale Værelse, og i marts lagde han en krans ved Jacksons gravsted i Tennessee. I den forbindelse sagde han: ”Det var under Den Amerikanske Revolution, at Jackson første gang konfronterede og trodsede en arrogant elite. Synes I, at det lyder bekendt? Hvorfor mon de bliver ved med at tale Trump og Jackson, Jackson og Trump. Åh, jeg kender fornemmelsen, Andrew!”

Når Trump tillægger Jackson egenskaber, som der ikke er meget historisk belæg for, og samtidig hævder, at Jackson kunne have forhandlet en aftale på plads, så borgerkrigen kunne have været undgået, så er det tydeligvis sig selv, han tænker på. Det er hans *Art of the Deal*, der kan løse alle politiske konflikter.

Under valgkampen sidste år hævdede Trump konsekvent, at Kina manipulerede sin valuta, og at han – igen på ’dag ét’ – officielt ville erklære, at det var tilfældet. Undervejs fortalte mange økonomer ham, at det nok engang havde været tilfældet, men ikke længere var det. De advarede også om, at den umiddelbare konsekvens af at starte en handelskrig med Kina ved officielt at give landet status af valutamanipulator ville være tabet af omkring fire mio. amerikanske arbejdspladser – samt at flere ville følge efter. Det virkede. Trump kom på bedre tanker og erklærede, at Kina ikke længere manipulerede. Ganske karakteristisk for hans syn på sin egen rolle i verden fortalte Trump dog efterfølgende Julie Pace fra Associated Press, at det netop var hans indtrædelse i præsidentembedet, der i sig selv havde standset

Kina: ”Men fra jeg tiltrådte præsidentembedet, har præsident Xi ikke – de har ikke – været valutamanipulatorer. Fordi der er en vis respekt, fordi han vidste, at jeg ville gøre noget – eller et eller andet”.

Den samme magiske indvirkning mente Trump at have haft på NATO. Under valgkampen hævdede han, at alliancen var forældet, fordi den ikke gjorde noget for at bekæmpe terrorisme. Det skabte forståeligt nok et voldsomt røre hos mange af USA's allierede. Først måtte repræsentanter for den siddende Obamaregering til Europa for at berolige de allierede, og efter Trumps tiltrædelse måtte hans nyudnævnte forsvarsminister, James Mattis, gøre det samme. Efter at have sat sig bedre ind i sagerne kunne Trump på et pressemøde med NATO's generalsekretær, Jens Stoltenberg, om alliancen erklære: ”Jeg sagde, at den var overflødig. Den er ikke længere overflødig”. Trump fastholdt imidlertid, at NATO havde forbedret sig som et resultat af hans kritik. Også moralen i det amerikanske militær har Trump angiveligt genskabt egenhændigt – alene ved at vinde præsidentvalget: ”Vort militær er så stolt. De var overhovedet ikke stolte. De hang med hovederne. Nu har de hovederne løftet”.

Hvad er Republikanernes sundhedsplan?

I syv år har løftet om at afskaffe Affordable Care Act, også kaldet Obamacare, været et samlingspunkt for Det Republikanske Parti. Hele 60 gange har partiets medlemmer af Repræsentanternes Hus stemt for at afskaffe loven, vel vidende at deres forslag nok var populære hos kernevælgere og donorer, men ville blive stoppet af præsident Obamas veto. Nu sidder der en mand i Det Hvide Hus, som er klar til at skrive under på en lov, der afskaffer Obamacare, men på vej dertil har han lovet alle sine vælgere, at de fortsat vil være forsikret, og at de i øvrigt kan beholde alt, hvad de godt kan lide ved den nuværende lov.

Republikanerne minder om den glammende hund, der endelig indhenter postbilen og ikke ved, hvad den så skal stille op. En ting er nemlig i generelle vendinger at love folk mindre indblanding fra den føderale regering og lavere forsikringspræmier. Noget ganske andet er konkret at skære i offentlige tilskud og fjerne krav til forsikringselskaberne, så 24 mio. amerikanere ifølge Congressional Budget Office vil miste deres sygeforsikringer.

Det komplicerer yderligere situationen for Republikanerne, at støtten til Obamacare er steget i takt med deres angreb på ordningen. Således ser over halvdelen af de adspurgte nu positivt på loven, mens under 40 pct. er imod. Kun 17 pct. af de adspurgte ser positivt på det Republikanske alternativ, og ved møder i deres distrikter oplever Republikanske politikere den samme vrede, som deres Demokratiske kolleger oplevede i 2010. Det er endda, inden beretningerne om alvorligt syge amerikanere, der har mistet deres sygeforsikring, overhovedet er begyndt at ramme nyhedsstrømmen. Mange Republikanske politikere er ved at nå en erkendelse af, at det måske er det mindste onde for dem blot at blive hånet for ikke at kunne opfylde valgløfterne. I sin iver efter at få NOGET vedtaget synes præsident Trump derimod at være parat til at droppe alle de løfter om at erstatte Obamacare med ”sygesikring, der er fremragende til en brøkdel af prisen”, selvom han dengang forsikrede sine tilhængere om, at det ville være ”SÅ NEMT!”

I sin iver efter at få NOGET vedtaget synes præsident Trump derimod at være parat til at droppe alle de løfter om at erstatte Obamacare med ”sygesikring, der er fremragende til en brøkdel af prisen”, selvom han dengang forsikrede sine tilhængere om, at det ville være ”SÅ NEMT!”

Trump er bestemt ikke den første Republikanske politiker, der har lovet billigere forsikringer. Deres forslag har hver gang vist sig at være varianter af et ekstra skattefradrag, så folk selv kunne gå ud og købe en sundhedsforsikring på det private marked. Blandt de helt centrale problemer, som disse forslag ikke har kunnet løse, er, hvordan man sørger for forsikringer, der er til at betale for folk med allerede eksisterende lidelser (eller velsignelser som graviditet, der også regnes som en 'preexisting condition'), medmindre disse var forsikret gennem deres arbejdsgiver. Det var et af de hovedproblemer, som Obamacare tacklede. Som en følge af loven er op mod 20 mio. flere amerikanere i dag blevet forsikret.

I mange stater, hvor Republikanerne dominerer, har modviljen mod Obamacare været stor – dog især når man anvendte denne betegnelse i stedet for at kalde den ved sit rette navn, nemlig The Affordable Care Act. Men i den Republikansk dominerede stat Kentucky kender indbyggerne ordningen som 'Kynect', og her er den virkelig populær. Sidste år havde 61 pct. af borgerne i staten et negativt indtryk af Obamacare, mens 17 pct. havde et negativt indtryk af 'Kynect' – som altså blot er det lokale navn for Obamacare.

Mange Republikanere i Kongressen vil afskaffe Obamacare af ideologiske årsager. Først og fremmest fordi de ikke anser det for at være den føderale regerings rolle at sørge for, at folk har adgang til en sygeforsikring. Men under valgkampen baserede Trump hele sin argumentation på, at han kunne tilbyde noget bedre. Ingen amerikanere ville miste deres forsikringer – og ikke en dollar ville blive skåret fra Medicaid-programmet, som tegner sig for en stor del af subsidierne til sygeforsikringer under Obamacare.

Igen syntes Trumps løfte udelukkende at være baseret på hans tillid til egne forhandlingsevner, og da det først gik op for ham, hvor indviklet spørgsmålet er, forsvandt løfterne som dug for solen.

Da Trump valgte at støtte den Republikanske leder Paul Ryans forslag til en erstatning for Obamacare, stod det klart, at han ikke havde nogen intentioner om at stå fast på sine garantier. Forslaget var slet og ret en lettere camoufleret skattelettelse på omkring 640 mia. dollars til de rigeste to pct. af amerikanerne – folk med årlige indtægter over ca. 1,4 mio. kroner. Over ti år ønskede Republikanerne at skære 880 mia. dollars i Medicaid, som Trump havde lovet at bevare ubeskåret. Andre subsidier til sygeforsikringer ville i samme periode blive beskåret med over 300 mia. dollars.

De anslåede besparelser på de offentlige budgetter ville kynisk set være resultatet af, at millioner af amerikanere ikke længere ville have råd til en sygeforsikring. Reduktionen i forsikringspræmierne ville være mulig, fordi man kunne udelade dem, der havde allermest brug for en sygeforsikring – og derfor også var de 'dyre' kunder.

I første omgang faldt forslaget til jorden på grund af intern uenighed blandt de Republikanske medlemmer i Repræsentanternes Hus. Men processen gjorde det ikke desto mindre tydeligt, at præsident Trump ganske enkelt vidste for lidt om det amerikanske sundhedsvæsen i almindelighed og det specifikke lovforslag i særdeleshed til at få nogen større indflydelse på partiets interne debat. Efter sigende måtte manden, der på det Republikanske partikonvent i 2016 havde sagt "I'm the only one who can fix it", gentagne gange spørge sine rådgivere: "Er dette et godt lovforslag?"

Igen ville regningen blive sendt til Trumps kernevælgere. Ikke alene ville de stater, som Trump vandt, blive hårdest ramt, men inden for de enkelte stater er det de vælgergrupper, hvor han overvejende har hentet sin støtte, som er særligt udsatte – ikke mindst ældre mennesker i landdistrikter. Under Obamacare kan forsikringselskaberne højst tage tre gange så meget for en forsikring for en person over 60 år som for en ung på 20. I det Republikanske forslag fra Repræsentanternes Hus ville de kunne tage fem gange så meget – og selvom man samtidig gav disse ældre amerikanere et større skattefradrag, kunne det på ingen måde kompensere for stigningerne. Det skyldes især, at konkurrencen i landdistrikter er mindre, og udgifterne ofte større.

Det Republikanske forslag blev bestemt ikke godt modtaget, men det gjorde tilsyneladende mere ondt på Trump, at medierne igen og igen nævnte den omstændighed, at han ikke havde indfriet nogen af sine valgløfter i løbet af de første 100 dage i Det Hvide Hus. Så i anden omgang var det især ham og hans

rådgivere, der skubbede på for at få genoplivet planerne om at afskaffe Obamacare – og i begyndelsen af maj lykkedes det at samle et spinkelt Republikansk flertal i Repræsentanternes Hus. Folk omkring præsidenten lod medierne forstå, at det kun havde været muligt, fordi Trump var en mesterlig forhandler. Præsidenten inviterede efterfølgende alle de Republikanske medlemmer af Repræsentanternes Hus over til Det Hvide Hus for at fejre hans første sejr. For Trump er en sejr en sejr. Han kunne sætte et flueben ud for løftet om at erstatte Obamacare, og han havde samtidig styrket sine bånd til partifællerne i Repræsentanternes Hus. Han tog sin del af æren for, at Republikanerne efter syv år havde fået, hvad de ville have. At loven så var det modsatte af, hvad han havde lovet sine kernevælgere, betød tilsyneladende mindre.

Få timer senere tog præsident Trump imod Australiens premierminister, Malcolm Turnbull. Her greb han lejligheden til at reklamere for loven: ”Det bliver fantastisk sygesikring”, sagde Trump. Henvendt til Turnbull tilføjede han så: ”Jeg burde ikke sige det til vores storartede gentleman og min ven fra Australien, for I har bedre sygesikring, end vi har”. Tilsyneladende bemærkede Trump ikke selvmodsigelsen i at lovprise et såkaldt single payer-system (offentlig sygesikring, som i Danmark) efter lige at have brystet sig af en lov, der – hvis den blev endeligt vedtaget – ville fratage omkring 24 mio. deres adgang til sygesikring. En sejr er en sejr.

På sin vis har disse vælgere fået, hvad de bad om. Men i flere tilfælde har Trumps opgør med 'Washington' ført til angreb på grundlæggende forfatningsmæssige principper. Det store spørgsmål er vel, om der ligger en bevidst strategi bag, eller om disse angreb blot er impulsive udslag af præsidentens manglende forståelse for forfatningens principper om 'checks and balances'

Beundringen for de stærke mænd

Under valgkampen i 2016 begrundede mange vælgere deres støtte til Trump med, at han ville kunne ruske op i systemet – som en anden ’menneskelig molotovcocktail’. I en bemærkelsesværdig meningsmåling troede kun 52 pct. af Trumps vælgere, at han faktisk ville blive en god præsident. På sin vis har disse vælgere fået, hvad de bad om. Men i flere tilfælde har Trumps opgør med ’Washington’ ført til angreb på grundlæggende forfatningsmæssige principper. Det store spørgsmål er vel, om der ligger en bevidst strategi bag, eller om disse angreb blot er impulsive udslag af præsidentens manglende forståelse for forfatningens principper om ’checks and balances’.

Trump's nære rådgiver Steve Bannon har beskrevet sig selv som en ’leninist’, der ligesom sit idol ønsker at ’tilintetgøre staten’: ”Jeg ønsker at få alt til at brase sammen og tilintetgøre hele det eksisterende establishment”. Citatet dukkede op i erindringen hos en del amerikanske iagttagere, da man efter de første 100 dage med Trump i Det Hvide Hus kunne notere sig, at 530 ud af 550 vigtige stillinger i administrationen endnu ikke var besat, og at man i langt de fleste tilfælde end ikke havde nomineret nogen kandidater. I Pentagon var der en forsvarsminister, men de 52 topstillinger under ham stod ubesatte. I Udenrigsministeriet var blot 3 ud af 119 nøglestillinger besat. Med en generel henvisning til, at der er for mange offentligt ansatte, lod præsidenten endda forstå, at mange af stillingerne i

Udenrigsministeriet måske slet ikke skulle fyldes. Er forklaringen Bannons leninisme – eller måske ren og skær inkompetence? Det kan også være et resultat af, at forskellige fraktioner i administrationen synes at ligge i åben krig med hinanden, fordi de er fundamentalt uenige om den politiske linje.

Mange iagttagere spekulerer også fortsat over, om Trump mest ser præsidentembedet som en gunstig tilføjelse til sit forretningsimperium. Under sidste års valgkamp lovede han at placere sine omkring 400 virksomheder i en trust bestyret af sine sønner og sørge for en klar adskillelse mellem hans varetagelse af nationens skæbne og hans private økonomiske interesser. Da det gik op for ham, hvor vage de lovgivningsmæssige rammer er, når det gælder præsidentens personlige erhvervsinteresser (de er ganske klare, når det gælder alle andre embedsmænd), slækkede han imidlertid gevaldigt på disse løfter. Ligeledes droppede han løftet om at ville offentliggøre sine skattepapirer, så det forbliver uklart for offentligheden, hvor på kloden han har vitale økonomiske interesser – og med hvem. I februar 2017 ændrede Trump tilmed reglerne for sin trust, så hans sønner nu fx kan sælge aktiver rundt omkring på kloden og overføre pengene til præsidentens private konti, uden at offentligheden skal informeres om det.

Hvad angår Trumps hotel i Washington eller hans luksusresort Mar-a-Lago i Florida, er det svært at bevise, at en øget omsætning skyldes den omstændighed, at ejeren er præsident. Men på Mar-a-Lago, hvor Trump har opholdt sig meget siden indsættelsen, er prisen for et medlemskab blevet fordoblet fra 100.000 til 200.000 dollars (annoncer for resortet dukkede endda op på en af Udenrigsministeriets hjemmesider). Meget tyder også på, at det indtil videre har været særdeles profitabelt for Trumps datter Ivanka og hans svigersøn Jared Kushner at være hans højt betroede rådgivere. Deres respektive virksomheder har i flere tilfælde fået adgang til nye markeder, samtidig med at Trump-regeringen førte forhandlinger med de pågældende lande.

Hensynet til menneskerettigheder synes at være gledet meget langt ned på listen over prioriteter i amerikansk udenrigspolitik. Indtil nu synes Trumps formentlig spontane militære reaktion på den syriske regerings brug af kemiske våben at være den eneste handling, hvor humanitære hensyn har indgået i begrundelsen. Samtidig har Trump dyrket forestillinger om den stærke leder, der skærer igennem og egenhændigt løser problemerne i vurderinger af en række af verdens mest autoritære ledere. Respekten for disse ledere synes at gå en hel del hinsides ønsket om 'kritisk dialog' og tangerer indimellem beundring for deres magtanvendelse. Lige siden han indledte sin valgkamp i 2015, har Trumps syn på Putin været en kilde til konstant undren. Derudover har også opmuntrende tilkendegivelser og officielle invitationer til andre autoritære ledere, som Egyptens Abdel Fatah al-Sisi og Filippinernes Rodrigo Duterte, vakt opsigt. Trump har talt om, hvordan Duterte er stærkt optaget af at bekæmpe narkotikakriminalitet i sit land – uden overhovedet at påtale, at Duterte støtter dødspatroljers mord på både narkotikahandlere og narkomaner, der indtil videre menes at have kostet flere end 7.000 mennesker livet. Andre amerikanske præsidenter ville næppe heller have inviteret en mand, der siger, at han "ikke giver en skid" for menneskerettigheder, og i øvrigt kaldte Trumps forgænger, præsident Obama, for en "søn af en luder".

Det vakte også forundring, da Trump lykønskede Tyrkiets Recep Tayyip Erdogan efter den folkeafstemning, der styrkede præsidentens magt – efter måneder med massefyringer og arrestationer. Det samme har den omstændighed, at den amerikanske præsident uden forudgående konsultation med Udenrigsministeriet erklærede, at det under "de rette omstændigheder" ville være ham "en ære" at mødes med Nordkoreas Kim Jong-un.

Løgner om jordskredssejren

Blot fire gange tidligere i USA's historie er 'the popular vote' og 'the electoral vote' gået til to forskellige kandidater, som det skete i november (Clinton fik 3,1 mio. stemmer mere end Trump, der til gengæld blev valgt med 306 stemmer i valgmandskollegiet imod hendes 232). Sejren kom tilsyneladende lige så meget bag på Trump som på de fleste andre. I to måneder havde han ellers forberedt sig på et nederlag ved at hævde, at hele valgprocessen var korrump (rigged) – og at 'systemet' ville sikre Hillary sejren.

Mere end et halvt år efter vender Trump tilbage til valgdagen i tide og utide. Midt i et møde med journalister i forbindelse med markeringen af hans 100 dage i embedet afbrød han eksempelvis pludselig sig selv og delte et kort over USA ud til deltagerne, så de atter engang kunne se, hvilke valgdistrikter han havde vundet. Ligeledes har han gentagne gange hævdet, at dette var den største valgsejr siden Ronald Reagan. Andre gange, at det ganske enkelt var en af de største sejre i USA's historie. Begge dele er ukorrekte: Mens Trumps valgsejr uden sammenligning er den mest overraskende i amerikansk politisk historie, så er den bestemt ikke blandt de største. Siden Reagan er det faktisk kun George W. Bush, der har vundet med færre valgmandsstemmer, og der er heller ikke andre præsidenter, der har vundet i valgmandskollegiet på trods af et nederlag på 3,1 mio. stemmer. Få dage efter sin indsættelse hævdede Trump over for medlemmer af Kongressen, at han kun havde fået færrest stemmer, fordi tre-fem mio. mennesker havde stemt illegalt og – må man forstå – alle sammen på Hillary Clinton.

Hvorfor finder han det umagen værd at lyve sig til en storsejr? Hvorfor nager Clintons flertal blandt vælgerne ham så voldsomt, at han flere gange har følt sig tilskyndet til at hævde, at han sagtens kunne have vundet 'the popular vote', hvis han havde villet?

Måske bunder det i hele Trumps populistiske fortælling om, hvordan han repræsenterer folket mod eliten. Netop hans overraskende valgsejr er helt central i denne fortælling. I hans selvforståelse var han manden, der intuitivt havde forstået noget, som medierne helt havde overset. Spørgsmålet er selvfølgelig, om 'folket' kan være mindre end halvdelen af vælgerne.

Et permanent angreb på systemet

Trump's anklage om vælgersnyd var ikke bare endnu en overdrivelse, men et angreb på en af det amerikanske demokratis hjørneste – nemlig tilliden til et frit og troværdigt valgsystem. Og så var det endda selveste landets kommende præsident, der rettede anklagen – uden nogen form for dokumentation og stik imod, hvad alle undersøgelser af påstået svindel har vist, nemlig at valgsvindel spiller en forsvindende lille rolle ved amerikanske valg.

Dertil kom Trumps angreb på navngivne dommere og højtstående embedsmænd, hans offentligt udtrykte mistillid til efterretningstjenesterne og hans udokumenterede beskyldninger mod præsident Obama om, at denne skulle have fået Trump Tower aflyttet under valgkampen. Men det foreløbige klimaks er hans fyringer af tre ledende embedsmænd, der alle var engagerede i undersøgelser af såvel Trump-familien som Trump-kampagnens forbindelser til Rusland. Først fyrede han Preet Bharara, føderal statsanklager i New York, der ud over sager med mulige forbindelser til Trumps forretningsimperium også havde en løbende sag mod Fox News og i givet fald ligeledes skulle forholde sig til Trumps aldeles udokumenterede anklager om, at præsident Obama under valgkampen i 2016 havde aflyttet Trump Tower. Dernæst fyrede præsidenten sin fungerende justitsminister Sally Yates, der indtil da havde gjort tjeneste i Justitsministeriet i 27 år. Den officielle begrundelse var, at hun nægtede at støtte Trumps dekret om et indrejseforbud fra syv overvejende muslimske lande. Mange anser det dog for mere sandsynligt, at hendes rolle i undersøgelserne af Trumps nationale sikkerhedsrådgiver Michael Flynn's usande udtalelser om sine forbindelser til repræsentanter for den russiske regering – og ikke mindst Sally Yates' klare advarsler til Det Hvide Hus om, at denne var alvorligt kompromitteret og udgjorde en sikkerhedsrisiko – fik hende fyret. Endelig fyrede præsident Trump på spektakulær vis chefen for FBI, James Comey, netop som denne angiveligt havde optrappet undersøgelserne af Trump-lejrens forbindelser til russiske embedsmænd under valgkampen og tilmed anmodet om flere ressourcer til undersøgelsen.

Allerede umiddelbart efter Trumps valgsejr begyndte spekulationerne om, hvorvidt han faktisk ville holde en hel valgperiode. Nogle mente, at han simpelthen ville miste interessen for rent faktisk at være præsident, med alt det arbejde, det indebærer, og finde en undskyldning for at gå af. Andre følte sig overbeviste om, at han før eller siden ville gøre noget – eller allerede havde gjort noget – som ville fælde ham. Noget, der kunne ende i en rigsretssag. En af dem var professor Allan Lichtman fra American University, der netop har udgivet bogen *The Case for Impeachment* (april 2017). Som en af de få havde

Lichtman spået, at Trump ville vinde præsidentembedet. For mange var det derfor betryggende, at Lichtman også mente, at denne ville miste det igen i utide.

Allerede umiddelbart efter Trumps valgsejr begyndte spekulationerne om, hvorvidt han faktisk ville holde en hel valgperiode. Nogle mente, at han simpelthen ville miste interessen for rent faktisk at være præsident, med alt det arbejde, det indebærer, og finde en undskyldning for at gå af. Andre følte sig overbeviste om, at han før eller siden ville gøre noget – eller allerede havde gjort noget – som ville fælde ham

Men de fleste spekulationer om Trumps afgang var dog blot ønsketænkning hos hans kritikere og politiske modstandere. Da han 9. maj fyrede FBI-chefen, netop som denne var ved at optrappe undersøgelserne af Trump-lejrens forbindelser til Rusland under valgkampen, kom det imidlertid som et chok for både Demokrater og Republikanere. Skønt præsidenten kan fyre en chef for FBI, så er der en grund til at disse bliver ansat for 10 år ad gangen: De må ikke ligge under for politisk pression.

Comey fik sin fyreseddel overrakt af Trumps bodyguard, mens han var på arbejde i Los Angeles – efter at have hørt nyheden fra et fjernsyn i et hjørne af lokalet. Det Hvide Hus sendte straks talsmænd og talskvinder, samt vicepræsident Mike Pence, ud for at forklare, at fyringen af Comey INTET havde med undersøgelserne af de russiske forbindelser at gøre. Årsagen var derimod Comeys håndtering af Hillary Clintons email-sag 10 måneder tidligere. Det var svært at tro på, i betragtning af, at både Trump og hans justitsminister Jeff Sessions gentagne gange havde hyldet Comey for at have modet til at bringe email-sagen frem midt i en valgkamp – et skridt, der efter Clintons opfattelse kostede hende præsidentposten. Det var endnu sværere at tro på, fordi Clintons emails slet ikke var nævnt i afskedigelsesbrevet til Comey. Derimod kunne Trump ikke nære sig for at nævne undersøgelsen af den russiske forbindelse: ”Selv om jeg sætter stor pris på, at du ved tre forskellige lejligheder har informeret mig om, at jeg ikke er under efterforskning, så må jeg ikke desto mindre tilslutte mig Justitsministeriets vurdering af, at du ikke er i stand til effektivt at lede bureauet [FBI]”.

Dagen efter tog Trump imod den russiske udenrigsminister Lavrov og Ruslands ambassadør i USA, Sergey Kislyak – en formodentlig central person i FBIs undersøgelse – i Det Hvide Hus. Til dette møde var den amerikanske presse forment adgang, men den russiske var til stede, og snart pyntede russiske billeder fra mødet alle aviser og nyhedsudsendelser. Det havde der i sig selv måske ikke været noget galt med, hvis ikke lige timingen havde været så dårlig. Og hvis ikke lige Trump, som så ofte før, reagerede på de negative reaktioner ved at skabe nye og langt større problemer for sig selv. Dagen efter slog præsidenten således benene væk under alle sine talpersoner ved i et interview at bedyre, at han ikke havde fyret Comey på opfordring fra justitsministeriet – således som de havde påstået – men præcis af den grund, som hans modstandere hævdede: ”the Russian thing”. Da det kom frem, at Trump angiveligt skulle have forsøgt at afkræve Comey et løfte om personlig loyalitet, og gentagne gange forgæves havde presset ham for forsikringer om, at han ikke selv var ved at blive undersøgt, reagerede Trump med Tweets, der umiskendeligt lignede slet skjulte trusler mod Comey: ”James Comey må håbe på, at der ikke er optaget nogen ”bånd” med vores samtaler før han begynder at lække til pressen!”

At iværksætte dette angreb på den tidligere FBI-chef var ikke nogen klog beslutning. Enten var det slet og ret en (tom) trussel eller også har Trump faktisk optaget sine samtaler i Det Hvide Hus. Hvis sidstnævnte er tilfældet, ville det være ulovligt at slette disse bånd, og Kongressen kunne begære samtalerne udleveret. Alle blev mindet om "Watergate"-skandalen, hvor Nixon netop blev fældet af båndoptagelser.

Trump var slet og ret en national sikkerhedsrisiko fordi han syntes ude af stand til at forstå de normer og procedurer hans embede er underlagt. En foreløbig kulmination kom med afsløringen af, at Jim Comey havde ført noter efter alle sine møder med Trump, og arkiveret dem i FBI [...] Det står klart, at en rigsretssag ikke længere kun er en teoretisk mulighed

Mandag den 15. maj kunne Washington Post afsløre, at præsidenten på sit møde med russerne angiveligt havde givet dem tophemmelige efterretninger om ISIS, som USA havde fået fra et andet lands efterretningstjeneste (Israels). Skønt både Trump og hans nationale sikkerhedsrådgiver H.R. McMaster begge stædigt holdt fast i, at præsidenten intet forket havde gjort, bimlede alarmklokkerne hos mange – også blandt Republikanske medlemmer af Kongressen. Trump var slet og ret en national sikkerhedsrisiko fordi han syntes ude af stand til at forstå de normer og procedurer hans embede er underlagt. En foreløbig kulmination kom med afsløringen af, at Jim Comey havde ført noter efter alle sine møder med Trump, og arkiveret dem i FBI. Af dem fremgik det, at Trump den 14. februar – dagen efter, at han var blevet presset til at fyre sin nationale sikkerhedsrådgiver Michael Flynn – mødtes med Comey på tomandshånd og her angiveligt opfordrede denne til at droppe de videre undersøgelser af Flynn, som ifølge præsidenten ikke bare var en "god fyr" men også uskyldig.

Mange vil diskutere ordlyden og søge flere oplysninger for at fastlægge om Trumps handlinger han karakteriseres som "obstruction of justice", men det står klart, at en rigsretssag ikke længere kun er en teoretisk mulighed.

En sådan sag har dog to komponenter: For det første skal der være "an impeachable offense", og her er formuleringerne i Forfatningen ret vage, som fx sagen mod Bill Clinton også demonstrerede. "Forræderi" er til at forstå, men der er ikke rigtigt nogen, der helt præcist kan definere, hvad en "misdemeanor" er. Derudover er der selvfølgelig den anden komponent: En rigsretssag er et politisk anliggende; den føres i Kongressen. Der skal også være den politiske vilje blandt Trumps Republikanske partifæller til at dømme ham, og der er vi nok ikke endnu.

Men en reel risiko for "impeachment" er i hvert fald ikke længere ren ønsketænkning hos Trumps politiske modstandere. Professor i forfatningsret ved Harvard Laurence Tribe er blandt dem, der mener, at der allerede er grundlag for en rigsretssag. Og mangler man en ekspert til at præcisere, hvad en "impeachable offense" er, så kan man jo henvende sig til en af USA's topjurister, der netop havde dette som sin første store opgave i forbindelse med Watergate-sagen. Hendes navn er Hillary Clinton.

Professor Charles Schmitz om krigen i Yemen: Trump har givet saudierne et fripas (5/8 2017)

“For tiden synes der ikke at være nogen politisk løsning i sigte. Derfor har det internationale samfund begrænset magt. Det hænger særligt sammen med, at hovedaktøren er Saudi-Arabien, og saudierne har et fripas fra Trump. Faktisk gav Obama også saudierne noget, der lignede fripas, måske for at kompensere for atomaftalen med Iran.”

RÆSON: Kan du give et kort overblik over udviklingen i Yemens borgerkrig?

I begyndelsen af 2012 blev Yemens præsident Abdullah Saleh afsat under Det Arabiske Forår. Under overgangsregeringen, der fulgte i 2012-2014, ændrede houthierne sig fra at være en regional modstandsgruppe til at være en reel udfordrer til den politiske magt i landet. De skabte en alliance med den tidligere præsident, som ville tage magten tilbage. Først prøvede houthi-lederskabet at konsolidere en stærk position inden for den eksisterende yemenitiske regering, nu med Hadi som præsident.

Da de gik ind i Sana'a i september 2014, traf de et klogt politisk valg: De insisterede på en ny regering, som ikke bestod af deres egne medlemmer, men i stedet af teknokrater. Regeringen blev populær i hele Yemen. Hadi var stadig præsident, men ministrene var alle nye og respekterede. På daværende tidspunkt klarede houthierne det altså fint. De ødelagde dog deres nyvundne legitimitet ved at fortsætte det militære fremryk, mod al-Hudayda i vest og mod Taiz og Aden i syd.

RÆSON: Hvorfor gjorde de det?

Jeg formoder, at den tidligere præsident Saleh spillede en rolle. Han havde brug for at ødelægge overgangsprocessen, fordi den ekskluderede ham. Derfor må Saleh have hjulpet houthierne med at overspille deres hånd. Ellers var houthierne bare overambitiøse.

I januar 2016 væltede houthierne den regering, som de selv havde indstillet. De satte præsident Hadi og hans ministre i husarrest og erklærede, at de ville regere ved at bruge et ”revolutionært råd”. De havde i praksis foretaget et kup. Det var dumt, da deres teknokratiske regering var populær. Kuppet ødelagde deres legitimitet indenfor og udenfor landet. Det åbnede døren for, at udefrakommende aktører som fx Saudi-Arabien og de Forenede Arabiske Emirater kunne intervenere.

Saudierne har traditionelt domineret Yemen, og de vil gerne fastholde denne dominans. De er egentlig ikke så bekymrede for, at houthierne er støttet af iranerne. Det reelle problem er, at houthierne er en uafhængig magt, som ikke underlægger sig Riyadh. I bund og grund har houthierne omstruktureret magtkonstellationen i det nordlige Yemen, specielt i den magtfulde Hashid-stammekonføderation. Dermed har de fjernet en af søjlerne af saudiernes indflydelse i landet.

Det har også meget at gøre med indenrigspolitik i Saudi-Arabien: den nye konge og hans søn – og sønnens ambitioner. Jeg tror, at de ville gøre Yemen til en testcase på en ny form for avanceret, offensiv anvendelse af militære midler. De har aldrig brugt deres militær på denne måde før.

[Saudi-Arabien] ville gøre Yemen til en testcase på en ny form for avanceret, offensiv anvendelse af militære midler. De har aldrig brugt deres militær på denne måde før

RÆSON: Vil du tilskrive disse ændringer til den nye, ambitiøse kronprins, Mohammad Bin Salman?

Ja, han er chefen for deres væbnede styrker. Og han leder samtidig det ministerium, som styrer omstruktureringen af den saudiske økonomi. Med andre ord har han kontrol over både militæret og økonomien.

Allerede da bombningen startede, etablerede den saudiske koalition komplet kontrol over luftrummet. Koalitionen etablerede også en blokade af Yemen, både i luften og til søs, for at forhindre ekstern støtte til houthierne og Saleh. Yemen var omringet, og jeg tror, at saudierne troede, at houthierne ville give op. Men det gjorde de ikke. Faktisk har mange militære magter prøvet at erobre Yemen og fejlet. Ægypterne prøvede i 1960'erne og fejlede. Det var Egyptens Vietnamkrig. Denne gang holdte egypterne sig klogeligt ude, mens de offentligt støttede den saudiske koalition.

Det var dermed saudierne og emiraterne, som intervererede, og det med en synlig arbejdsfordeling. Saudierne ledede luftkampagnen og støttede Ali Mushins hær i Marib i den østlige ørken samt Hadis regering i Riyadh. Emiraterne tog sig af den interne sikkerhed samt kampagnerne på jorden i det sydlige Yemen.

Den umiddelbare målsætning var at frigøre Aden. Dette opnåede emiraterne ved at støtte de sydlige modstandsgrupper i sommeren 2015. De oprettede derefter sikkerhedsstyrker i Aden, Lahij, Hadramaut, Shabwah og Abyan, udgjort af lokale, men styret af emiraterne. Da militærkampagnen begyndte i marts 2015, tog al-Qaeda kontrol over Hadhramawts kyst, herunder nøglehavnen i Mukullas. Først afviste den saudiske koalition truslen fra al-Qaeda. Man nøjedes med at sige, at problemstillingen ville blive adresseret, når Hadis legitime regering var genetableret i Sana'a. I sommeren 2016 indså koalitionens dog, at krigen ikke ville slutte lige foreløbig, og at al-Qaeda var den reelle trussel mod dem. Emiraterne invaderede Mukulla og pressede al-Qaeda ind i Yemens centrale regioner.

På trods af denne udvikling har den saudisk-emiratiske koalitions fremgang været begrænset. De kontrollerer en stor del af Yemen, men det er mest af alt ørken. De primære befolkningscentre, som er lokaliseret i de vestlige højlande, er kontrolleret af houthierne. Hvis man ser bort fra den sydlige del af landet, er kamplinjerne dér, hvor de var for to år siden. De emiratisk-støttede styrker gjorde nogle fremskridt på Mokhas sydvestlige kyst og tog for nylig den strategiske Khalid-militærbase i Taiz. Jeg tror dog ikke, at der er noget, der har stor interesse i at forsøge at ændre situationen på nuværende tidspunkt. For houthierne er forsættelsen af krigen god propaganda. De taler om udenlandsk aggression, og det virker. Selvfølgelig ville saudierne gerne vinde, men de har allerede vist deres evne til at bruge magt og holder houthierne travlt beskæftigede.

Den saudisk-emiratiske koalitions fremgang har været begrænset. De kontrollerer en stor del af Yemen, men det er mest af alt ørken. De primære befolkningscentre, som er lokaliseret i de vestlige højlande, er kontrolleret af houthierne

RÆSON: Hvad med iranernes rolle?

Det er et åbenlyst problem. Det er en af de primære begrundelser, som saudierne giver for overhovedet at intervenere. Houthiernes lederskab har været i Iran. Nogle af deres styrker er blevet trænet af Hezbollah eller af iranske styrker. Houthierne har fået nogle avancerede våben, specielt raketter, fra Iran.

Men man skal huske, at Yemen – og dermed houthierne – er blokerede. Alt skal smugles ind og skal forbi britiske, amerikanske og saudiske styrker. Så det er ikke megen støtte, de kan få. Fordelen for houthierne er, at de er inde i bjergområderne, og de kender disse bjerge godt. Det ville kræve styrker på landjorden for at få dem ud, og de grupper, der allerede er tilstede – støttet af saudierne og emiraterne – har endnu ikke vist nogen evne til at presse houthierne tilbage i bjergene.

RÆSON: Hvad er så saudiernes langsigtede strategi i Yemen?

Der er ingen langsigtet strategi. Det er problemet. Og nu sidder de på en måde fast. De vil højst sandsynligt fortsætte med at bombe og støtte de yemenitiske styrker i landet – en form for krigsførelse på lavt blus – indtil noget afgørende skifter. Den saudiske økonomi er også udfordret. Krigen koster meget, men de er villige til at fortsætte med at betale for den, fordi den demonstrerer, at de bekæmper iranerne aktivt. Så de fortsætter som nu, selv om der ikke er gjort mange fremskridt mod en militær sejr.

Der er ingen langsigtet strategi. Det er problemet. Og nu sidder de på en måde fast

I Yemen er økonomien gearet til at støtte krigen. På begge sider tjener folk mange penge på den, bl.a. ved at smugle våben, olie og madforsyninger. Nogle gange sælger de endda til hinanden på tværs af kamplinjerne. Lige nu er det kun soldater, der aflønnes i Yemen, soldater; ingen andre får løn. Derfor har soldaterne et incitament til at holde krigen kørende.

RÆSON: Hvad med USA? Har amerikanerne en strategi i Yemen?

Amerikanerne er primært interesserede i al-Qaeda. Houthierne er al-Qaedas fjender, og de har været effektive i at skubbe al-Qaeda ud af nogle af deres højborge i Yemen.

I de sidste måneder af Obamaadministrationen, efter Trump havde vundet præsidentvalget, pressede udenrigsminister John Kerry hårdt på for en aftale mellem parterne. Men Kerrys forslag ville have marginaliseret Hadi, så Hadi-regeringen afventede, indtil Trump var blevet præsident.

Trump støtter Saudi-Arabien meget, men han giver samtidig forsvarsminister James Mattis og Pentagon lov til at gøre, hvad de vil. Deres prioritet er al-Qaeda. Mattis har dog samtidig et traditionelt amerikansk perspektiv: Han ser Iran som den primære kilde til problemer i regionen, mens Saudi-Arabien opfattes som USA's hovedallierede. Mattis har tidligere gjort tjeneste i Yemen, og han deler den saudiske opfattelse, nemlig at Iran ikke bør have en rolle i Yemen. På samme tid vil USA gerne stabilisere Yemen, fordi ustabilitet gavner al-Qaeda. Derfor er amerikanerne mere tilbøjelige til at søge en politisk afslutning på konflikten.

Trump støtter Saudi-Arabien meget, men han giver samtidig forsvarsminister James Mattis og Pentagon lov til at gøre, hvad de vil. Deres prioritet er al-Qaeda

RÆSON: I Europa hører vi ikke meget om situationen i Yemen. Det internationale samfund synes helt passiv i forhold til problemet?

Ja. Det skyldes i en vis grad, at der for tiden ikke synes at være nogen politisk løsning i sigte. Derfor har det internationale samfund begrænset magt. Det hænger særligt sammen med, at hovedaktøren er Saudi-

Arabien, og saudierne har et fripas fra Trump. Faktisk gav Obama også saudierne noget, der lignede fripas, måske for at kompensere for atomaftalen med Iran.

RÆSON: Ikke desto mindre beskyldte FN for nylig den saudiske koalition for at stå bag et dødeligt luftangreb på civile, efter sigende uden militære mål i sigte. Og det er ikke første gang. Er det på nogen måde muligt for et vedholdende og kritisk internationalt samfund at fremskyde afslutningen på konflikten?

Nej. Under Trumps administration støtter USA Saudi-Arabien meget stærkt. Og man ser Iran som en fjende. Derfor vil de bakke op om næsten alt, hvad saudierne måtte foretage sig.

RÆSON: I forhold til den igangværende krise i Qatar har udenrigsminister Rex Tillerson og forsvarsminister James Mattis begge lagt distance til Trumps tweets. Er det helt utænkeligt, at noget lignende og mere produktivt kunne være en vej fremad i Yemens tilfælde?

Altså, folk interesserer sig ikke rigtigt for Yemen. Der er blevet præsenteret nogle forslag om at stoppe våbensalget til Saudi-Arabien i den amerikanske kongres, men jeg tror ikke rigtigt på, at det vil ske. Yemen-konflikten anses ikke som vigtig. I Europa forårsager syriske og irakiske flygtninge en krise, men der er meget få yemenitiske flygtninge i Europa, da de ikke kan komme ud af landet.

RÆSON: Oxfam estimerer, at 360,000 mennesker er smittet af kolera, siden udbruddet i april i år. Det ligner, at Yemen ikke bare er lukket, men ligefrem en dødsfælde. Hvad tænker du om dette?

Økonomien er kollapsede. Før stod olie stod for ca. en tredjedel af Yemens BNP, og det dækkede 70-80% af regeringens udgifter. Men da krigen brød ud, stoppede olieeksporten fuldstændigt. Landets BNP gik fra \$43 mia. til \$27 mia. Det er et dramatisk fald. Offentlige lønninger bliver overhovedet ikke betalt, og som konsekvens er efterspørgslen i økonomien kollapsede. Befolkningen har simpelthen ikke penge. Der er goder at købe. Ting kommer ind. Jeg talte for nylig med en policyansvarlig fra Oxfam, som fortalte, at der er mad at købe på markederne. Men folk har ikke nogle penge til at købe det. Nogle er allerede på udskudt kredit ved lokale købmænd. Nogle sælger deres møbler. Det er problemet: Økonomien er kollapsede fuldstændigt.

Konsekvensen er, at regeringen slet ikke virker. Sundhedsservices fungerer ikke. Skrald bliver ikke hentet. Kloaksystemet er ødelagt. Disse forhold er naturligvis årsagerne til koleraudbruddet. Kolera er helbredeligt, men folk har ikke penge til at betale for transport til hospitalet. Og hvis de på en eller anden måde kommer derhen alligevel, er der ikke de nødvendige medicinforstyrninger.

Økonomien er kollapsede fuldstændigt... Og konsekvensen er, at regeringen slet ikke virker. Sundhedsservices fungerer ikke. Skrald bliver ikke hentet. Kloaksystemet er ødelagt. Disse forhold er naturligvis årsagerne til koleraudbruddet

Den nyeste udvikling er, at det faktisk ser ud til, at det er kommet lidt under kontrol. Tallene stiger ikke længere. Men det er bare den første krise. Der kommer flere, med mindre man får en politisk løsning, og krigen slutter.

RÆSON: Hvad ville det tage at komme frem til en fredelig afslutning på konflikten i Yemen?

I komplekse konflikter som disse, er der ikke en ren militær løsning. Løsningen skal være politisk. Realistisk set bliver der først nødt til at være internationale forhandlinger, sandsynligvis mellem houthierne og saudierne. Derefter er der brug for en yemenitisk-yemenitisk dialog om en national foreningsregering, hvori houthierne vil spille en stor rolle. Jeg tror, at der er plads til sådan en dialog. Vi er bare ikke nået dertil endnu.

RÆSON: Jeg berørte kort krisen i Qatar før. Det er åbenlyst en anden stor konfliktlinje i Saudi-Arabiens udenrigspolitik. Hvad tænker du om dette?

Det er latterligt. Det handler mest om, at saudierne vil dominere Qatar. Qatar er et meget lille, men meget velhavende land. Hvad der fraskiller qatarerne, er at de forfølger en uafhængig udenrigspolitik. De vil gerne mediere mellem stormagter. Det er grunden til deres forhold til Iran. Saudierne vil derimod gerne knuse Qatar og gøre landet til en del af Saudi-Arabien.

RÆSON: Vil de gøre Qatar til en faktisk del af Saudi-Arabien eller en del af Saudi-Arabiens indflydelsessfære?

De vil ikke have, at Qatar skal have en uafhængig udenrigspolitik. Officielt anklager de Qatar for at støtte terrorister, men fra saudisk perspektiv er den reelle forbrydelse den uafhængige udenrigspolitik, kontakterne til Iran og støtten til det Muslimske Broderskab.

RÆSON: Men har disse problemer ikke været tilstede i mange år?

Jo, det er en gammel konflikt. Men det ser ud til at ske på et meget dårligt tidspunkt, fordi det komplicerer alt, som foregår i Yemen. Hadi-regeringen, støttet af saudierne, er samtidigt støttet af Islah-partiet i Yemen, som er den lokale afgang af det Muslimske Broderskab, samt Qatar. Emiraterne, som burde støtte og hjælpe Hadi i syd, ser det Muslimske Broderskab som en fjende. Det er helt latterligt.

RÆSON: Anwar Gargash, de Forenede Arabiske Emiraters udenrigsminister, tweetede 22. juli: ”Der vil ikke være nogen dialog, før Qatar reviderer sin politik.” Sammen med Saudi-Arabien og Egypten opstillede Emiraterne sine krav, som inkluderede en komplet lukning af al-Jazeera. Ja, medierne på begge sider er blevet ren propaganda. Det interessante er, at yemenitiske medier også er splittede. Nogle støtter Emiraterne og Saudi-Arabien, nogle støtter Qatar. De opfinder dårlige historier om hinanden.

Men det vil stoppe. Der vil komme en anden krise, og så vil de glemme denne. Det skete også sidste gang, de konfliktede. Der vil måske være små ændringer, men basalt set vil ingenting ændre sig. Tillerson besøgte Qatar og sagde, at der skulle komme en forhandlet aftale og løsning på konfliktede. Amerikanerne lavede også en stor militær aftale, mens krisen pågik.

RÆSON: Men den havde allerede været i støbeskeen i nogle år?

Men de stoppede den ikke. Den amerikanske militærledelse ved også, at en forenet Golf er en vigtig meget del af deres udenrigspolitik. De vil ikke have problemer.

RÆSON: RÆSON har tidligere interviewet seniorforsker Helle Malmvig, som sagde, at Qatar vil have manøvrerum. Er dette stadig muligt med graden af seriøsitet bag kravene fra saudierne, emiraterne og egypterne?

De skal måske moderere sig lidt. Fx skal de måske begrænse deres diplomatiske relationer med Iran. Og de skal måske vise, at de ikke støtter nogle al-Qaeda grupper i Syrien.

RÆSON: Hvordan viser de det?

Det handler om at tage bestemte skridt for at bevise det. Det interessante er, at Oman spiller den samme rolle – og mere til, faktisk. Omanerne har et meget godt forhold til iranerne, og de har spillet en

medierende rolle i Yemen. Omanerne er dog aldrig blevet angrebet på samme måde som qatarerne, fordi de ikke er så stærke. De repræsenterer ikke en trussel. Men det er værd at bemærke, at de gør det samme.

RÆSON: Helle Malmvig lagde også fokus på timingen af krisen mellem Qatar og GCC [Gulf Cooperation Countries, Golfstaternes Samarbejdsråd, red.]. Efter min opfattelse er det i høj grad Mohammad Bin Salman i Saudi-Arabien, som har orkestreret det hele. Tror du, at krisen er orkestreret, fordi Mohammad Bin Salman har taget Trumps utvetydige støtte for givet, siden han besøgte Saudi-Arabien i maj?

Det kunne helt sikkert spille en rolle. På den måde er Trump ikke særligt klog.

RÆSON: Er det derfor, han overlader det til Tillerson, Mattis og alle mulige andre?

Ja. Han delegerer. Han fortalte Mattis, at han kunne gøre lige, som det passede ham. Stadig synes jeg, at timingen er underlig. Men jeg ser det gennem yemenitiske briller og har måske ikke et helt nøgternt perspektiv på det.

Ikke desto mindre kunne timingen ikke være værre. Krisen splittede koalitionen mod houthierne, og det var et stort tilbageslag. De kæmpede i Aden pga. dette. Præsident Hadi fyrede sine guvernører pga. uroen i den sydlige del af landet i forbindelse med Qatar/Saudi/Emirat-problemet. Det er en katastrofe i forhold til lave en strategi for håndteringen af Yemen.

[Qatarkrisen] er en katastrofe i forhold til lave en strategi for håndteringen af Yemen

Interview af Max Secher Quorning

Dr. Charles Schmitz er professor i geografi ved Towson Universitetet i Baltimore, USA. Han er specialist i Mellemøsten og Yemen og vicepræsident ved American Institute for Yemeni Studies og bestyrelsesmedlem i Rådet for amerikansk forskning (Council of American Overseas Research Centers). Hans forskningsområder inkluderer bl.a. udviklingen i Yemens politiske økonomi, international lov og antiterror policy.

Mikkel Vedby Rasmussen: Fire spørgsmål til Trump om Afghanistan (22/8 2017)

Præsident Trump har – efter 8 måneder ved magten – fremlagt USA's plan for den krig, der om få måneder går ind i sit 16. år. Den taler rejser flere spørgsmål, end den besvarer. Her er de fire spørgsmål, som vil afgøre om præsidentens strategi vil lykkes:

#1. Hvilken forskel vil flere tropper gøre?

Når USA kunne ikke vinde krigen med 10 gange så mange soldater, som der er i landet i dag, vil en forøgelse af antallet af amerikanske tropper i landet ikke i sig selv vende krigslykken.

I sin tale indrømmede Trump at han havde været modstander af krigen, men han måtte erkende at virkeligheden så anderledes ud set fra det hvale kontor. Han kunne ikke blot afslutte krigen, men fandt tværtimod, at *'the men and women who serve our nation in combat deserve a plan for victory'*. En tilbagetrækning ville skabe et 'tomrum', som præsidenten frygtede IS og al Qaeda ville fylde. Derfor vil han i stedet for at trække tropperne ud, sende flere.

Dermed har Trump gjort et strategisk problem mere kompliceret end det egentlig er. For er sagen enkel: Nogle tusinde ekstra soldater vil kunne støtte afghanerne og øge træningsindsatsen, men ikke i sig selv vende situationen på slagmarken. Men beslutningen om antallet af soldater skal ses i sammenhæng med spørgsmålet om anvendelsen af amerikansk luftmagt. Forsvarsminister Mattis har således antydnet, at planen er at give amerikanske fly muligheden for at støtte de afghanske regeringsstyrker langt mere offensivt end hidtil:

USA vil nu overføre en opskrift fra Irak og Syrien til Afghanistan. Men den fejl har de begået før

I Irak og Syrien har amerikansk luftmagt været afgørende for at bane vejen for lokale styrkers offensiv mod IS. Det er denne opskrift som amerikanerne nu vil overføre til Afghanistan. Men den fejl har de begået før. General McChrystal forsøgte netop at overføre erfaringerne fra The Surge i Irak til Afghanistan ved at øge antallet af soldater dramatisk, indsætte specialstyrker mod Taliban bagmænd og søge at mobilisere civilsamfundet mod Taliban. De tre elementer havde virket for General Petraeus i Irak, men slog fejl i Afghanistan (det var inden McChrystal besøgte sin egen skæbne ved at lade sine folk bagtale præsident Obama i magasinet Rolling Stone).

Igen håber det amerikanske militær altså at kunne overføre lærerætninger fra Levanten til Afghanistan. Og igen vil de opdage, at Afghanistans militære geografi er en anden. Hvor kampen i Irak og Syrien står mellem center og periferi, står kampen i Afghanistan mellem en række regionale magtcentre, som er uafhængige af centret i Kabul. Derfor er det, som vi i Vesten kalder "Taliban" (med en generalisering, der mere end noget andet vidner om vores uvidenhed) én ting i Helmand og noget andet i Faryab.

I Irak og Syrien betød de nye regler for anvendelse af luftmagt en markant forøgelse af de civile tab. Det vil formentlig også være tilfældet i Afghanistan – Trump siger: *'We are not nation-building again. We are killing terrorists'*. Det er et moralsk problem, men også et militært. Hidtil har et øget vestligt militært pres primært skabt grobund for Taliban. Der er al mulig grund til at tro at det også vil være tilfældet denne gang.

Hidtil har et øget vestligt militært pres primært skabt grobund for Taliban. Der er al mulig grund til at tro at det også vil være tilfældet denne gang

#2. Er det en strategi for Afghanistan – eller en strategi for regionen?

Præsident Obama besluttede sig i 2009 for at erstatte USA's Afghanistan-strategi med en AFPAK-strategi – en strategi for både Afghanistan og Pakistan. Analysen var helt korrekt: Afghanistan og Pakistan udgør det samme operationsområde, hvor den pakistanske efterretningstjeneste blander sig på den ene side af grænsen, mens Taliban huserer på den anden. Men hvor korrekt analysen end var gjorde den det politiske spil uendelig meget mere kompliceret, fordi USA dermed BÅDE skulle lægge det pakistanske og det afghanske puslespil – vel at mærke, mens pakistanere og afghanere undervejs stjæl brikker fra hinanden.

Præsident Trump fortsætter denne AFPAK-strategi. Præsidenten sagde således at *'in Afghanistan and Pakistan, America's interests are clear. We must stop the resurgence of safe havens that enable terrorists to threaten America. And we must prevent nuclear weapons and materials from coming into the hands of terrorists and being used against us, or anywhere in the world, for that matter'*.

I Obama-regeringen diskuterede man, hvorvidt man skulle have en strategi for at vinde krigen eller en strategi for at holde terrorister nede. Vicepræsident Biden var en fortaler for den sidstnævnte strategi; han overtalte ikke sin præsident, men Præsident Trump synes at have købt argumentet. Det nye fokus er således ikke på at få Pakistan til at hjælpe med at vinde krigen i Afghanistan, men at bekæmpe terrorister i begge lande. Denne ambition er både større og mindre på samme tid. På den ene side giver Trump Pakistan et fundamentalt valg: *'It is time for Pakistan to demonstrate its commitment to civilization, order and to peace'*. Et valg, som kan være svært at træffe. Ikke mindst når Trump sætter trumf på ved også at tale om at styrke forholdet til ærkerivalen, Indien. På den anden side er Trump tydeligvis åben for hvilken form samarbejdet med Pakistan skal tage – der er ingen røde liner eller andre ting i talen, som Pakistan absolut skal leve op til – det er mao. et forhandlingsudspil. Når det gælder samarbejdet med Pakistan, vil Trump måske få mere held end Obama – for Pakistan er mere presset af fundamentalister, end landet var i 2010. Men ved fortsat at have så mange brikker i spil, har amerikanerne kompliceret deres politik i et omfang, som altid vil være svært at forvalte. Og Trump-administrationen vil – bl.a. takket være sin interne uenighed – have særligt svært ved at overskue situationen.

#3. Hvad ønsker USA af sine allierede?

Der er flere allierede end amerikanske soldater i Afghanistan. USA har 8.000 mand (samt yderligere 2.000 soldater i en separat anti-terror operation) og de andre lande 13.000. [160 danske soldater deltager i dag i operationen](#). Det er langt mindre end før 2014, hvor både den internationale og den amerikanske tilstedeværelse blev reduceret, men ikke desto mindre er den internationale del af operationen vigtig for USA, der dermed kan sikre folk til at stå for at uddanne den afghanske hær.

Men Præsident Trump er stærkt kritisk overfor de allieredes indsats – og generalerne i spidsen for forsvarsministeriet og det nationale sikkerhedsråd virker ikke overdrevet optagede af fortsat at sikre et bidrag fra de allierede lande. I Irak og Syrien har man ikke udvidet det allierede bidrag, men beholdt og benyttet de eksisterende allierede bidrag (også det danske). Trump nævner specifikt det allierede bidrag: *'We will ask our NATO allies and global partners to support our new strategy, with additional troop and funding increases in line with our own. We are confident they will'*. Denne tillid er selvfølgelig et udtryk for, at USA allerede har forhørt sig hos de allierede, men det er, som altid med Trump, også en advarsel om hvad der forventes. I forholdet til de allierede er Trump i sin tale således meget tæt på den linie, som hans forsvarsminister hidtil har lagt.

Ved fortsat at have så mange brikker i spil, har amerikanerne kompliceret deres politik i et omfang, som altid vil være svær at forvalte

#4. Hvem styrer USA's krige?

Donald Trump gik til valg på *ikke* at ville kæmpe fjerne krige for fjerne mål. Og der har – ifølge pressen – været stor uenighed i Det Hvide Hus om strategien for Afghanistan. De af præsidentens rådgivere, som ønsker at Trump skal gøre op med traditionerne til fordel for en politik, som tjener 'den almindelige amerikaner', ønskede ikke at investere mere i en krig, som går endnu dårligere end præsidentens kasinoer i Atlantic City. Generalerne på nøgleposterne i forsvarsministeriet og det nationale sikkerhedsråd har til gengæld talt for at [øge antallet af tropper og fortsætte krigen](#).

Lige nu er det generalerne, der har vundet. Præcis som de vandt over Præsident Obama, da han værgede sig mod at sætte flere soldater ind i Afghanistan. Obama prøvede at kontrollere dem ved at opstille en tidsramme og rammer for antallet af tropper, for på den måde at kontrollere midlerne til at føre krig, hvis han ikke kunne kontrollere selve krigen. Trump undlader bevidst at gøre dette: '*A core pillar of our new strategy is a shift from a time-based approach to one based on conditions*'. Det er med andre ord slagets gang, som afgør om man skal kæmpe videre. Det er på mange måder en fornuftig tilgang, men hvis målet samtidig er ubegrænset, er det også opskriften på en krig, som kan vare 16 år til.

Trump må spørge sig selv, hvor meget reel indflydelse han har over det amerikanske militær. Det spørgsmål er vi mange, som gerne vil have svaret på.

Lige nu er det generalerne, der har vundet. Præcis som de vandt over Præsident Obama, da han værgede sig mod at sætte flere soldater ind i Afghanistan

Mikkel Vedby Rasmussen (f. 1973) er professor og institutleder ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. 2014-15 var han leder af Forsvarsministeriets udviklingssekretariat. Han er tidligere leder af Center for Militære Studier ved Københavns Universitet og Dansk Institut for Militære Studier. Han er bl.a. forfatter til "Hvad er krig og fred i dag?" (Informations Forlag, 2017).

Naser Khader: Hvad vil Trump i Mellemøsten? (24/8 2017)

Den nye Afghanistanstrategi og Steve Bannons exit viser en præsident, der alligevel ikke er parat til at trække USA ud af rollen som global supermagt. Når det gælder Mellemøsten, er der mange ubesvarede spørgsmål – men også klare prioriteter.

Mens nøglepersoner står i kø til svingdøren ud af administrationen, fortsætter verden udenfor USA sin gang – med konflikter, krig og trusler om krig. Det stående spørgsmål er, hvordan Washington forholder sig til de internationale udfordringer. For nye brændpunkter kalder på USA's opmærksomhed.

Fornylig var jeg i Washington D.C., hvor mine kollegaer fra diverse tænketanke fortæller om kaos i det amerikanske Udenrigsministerium. Man mangler stadig at ansætte hundredvis af medarbejdere – fx har man endnu ikke udpeget en ambassadør til Danmark, hvilket alt andet lige ikke må være den sværeste post at besætte. Og i hele Trump-administrationen er det et arbejdsvilkår for dem, der er på plads, at de spejder forgæves efter den retning, de skal arbejde hen imod.

I hele Trump-administrationen er det et arbejdsvilkår for dem, der er på plads, at de spejder forgæves efter den retning, de skal arbejde hen imod

Mandag forelagde præsident Trump en ny strategi for Afghanistan, Pakistan og Indien. Den slags udenrigspolitiske strategier er noget nyt fra Trump-administrationen. Næppe fordi Trump har villet holde kortene helt tæt til kroppen – snarere fordi at der, med få undtagelser, simpelthen ikke har været en stor, konkret strategi for udenrigspolitikken. Er den på vej nu? Hvis der hidtil har været en doktrin at spore, har det måske været: Uforudsigelighed. Det er frustrerende for de fleste iagttagere, at man ikke kan se, hvad der er Det Hvide Hus' udenrigspolitiske strategi, men det kan have én fordel: Verdens totalitære ledere kan lige som alle andre heller ikke gennemskue Donald Trump, som de (også) anser for at være bindegang og i stand til hvad som helst.

Men i talen mandag aften fik vi dog flere ord på, hvordan Trump ser USA's rolle især i Afghanistan. "Vi bygger ikke nationer mere. Vi dræber terrorister," sagde han. Det er stadig "America First" – det er USA's interesser og sikkerhed, det handler om. Der vil dog være opbakning til Afghanistans egen indsats for en genopbygning af den martrede nation – og bemærkelsesværdigt var det, da Trump sagde, at man måske må acceptere, at Taliban kommer til at spille en rolle i fremtidens officielle Afghanistan.

"Mit oprindelige instinkt [i forhold til Afghanistan] var at trække os ud. Og historisk set, så holder jeg af at følge mine instinkter. Men i hele mit liv har jeg hørt, at beslutninger er anderledes, når du sidder bag skrivebordet i det ovale kontor, med andre ord, når du er præsident i USA" indrømmede han. Da præsidentens nu tidligere chefstrateg Steve Bannon forleden gik ud af svingdøren i Det Hvide Hus, reducerede det dén stemme, som mente, at USA alene skulle bekæmpe IS og ellers ikke involvere sig i verden. Og det ser ud til, at præsidenten nu vil være knap så styret af sine egne instinkter, som af den strategi for militære indsatser, han har vedtaget i fællesskab med sine generaler – og de har angiveligt meget at skulle have sagt.

Men Trumps eget aftryk er nu ikke til at tage fejl af – især ikke, når man hører tilgangen til et land som Pakistan, der har været en akilleshæl i den amerikanske terrorbekæmpelse i årevis. "Vi har betalt Pakistan milliarder og milliarder af dollars, samtidig med at de har huset de terrorister, som vi bekæmper. Men det vil ændre sig. Og det vil ændre sig øjeblikkeligt," advarede Trump. Også Indien fik at vide, at

man forventer støtte til amerikanernes arbejde i Afghanistan som tak for amerikanernes samhandel med Indien. Her ser vi igen forretningsmanden Trump træde i karakter. Det er noget for noget. Altid.

Det ser ud til, at præsidenten nu vil være knap så styret af sine egne instinkter, som af den strategi for militære indsatser, han har vedtaget i fællesskab med sine generaler – og de har angiveligt meget at skulle have sagt

Tre ting, vi ved om Trump

Det er på høje tid, at Trump træder i karakter med en strategi, som mange slet ikke mener findes. Alligevel er det dog ikke alt, der står hen i tåger:

1) Trump har vist handlekraft. Den hidtidige mangel på en overordnet plan har ikke betydet manglende handling. Præsidenten udviste handlekraft, da han i april bombede en syrisk luftbase efter Assad brugte kemiske våben mod sin egen befolkning. Det viste en mand, der – på trods af, at han var uden udenrigspolitisk erfaring – stod i stærk kontrast til den forudsigelige og tøvende præsident Obama, som man i Mellemøsten for år tilbage mistede både respekten for og tilliden til – ikke mindst da han i 2013 lod Assad vade ind over den 'røde linje', der havde advaret ham om konsekvenserne ved at bruge kemiske våben.

2) Trump har fokus på Mellemøsten: Hvor Obama havde et ønske om at trække sig fra regionen, har Trump – på trods af mantraet "America First" – fra starten alligevel haft stor opmærksomhed på Mellemøsten. Han har sat sin svigersøn, seniorrådgiver Jared Kushner, i spidsen for arbejdet med "alle konflikters moder" mellem Israel og palæstinenserne. Det fortæller os, at fredsprocessen har høj prioritet for Trump. Man kan sagtens mene, at den unge, uerfarne Kushner er et besynderligt valg til at lede den mission, som så mange, dygtigere og mere erfarne diplomater i tidens løb har måttet opgive. Og man kan begræde, at Kushner endnu ikke har ansat de eksperter, der med kendskab til regionen og historien er uundværlige for at komme videre og reelt rykke noget. Men signalet er ikke til at tage fejl af: Trump har proklameret, at han går efter den "ultimate aftale", og det er utvivlsomt et prestigeprojekt for ham. At Trump tror, han kan skabe fred mellem israelere og palæstinensere, viser ham som enten naiv eller superoptimistisk. Men det er kun positivt, at han prøver at give liv til fredsprocessen, og det skal han have kredit for.

3) Trump har udslettelsen af Islamisk Stat højt på sin dagsorden – og at han har givet sine styrker i området langt større beføjelser til at agere, end hvad var tilfældet under Obama, hvor alle træk skulle klare i Washington. Militærfolk har allerede udtrykt, at det gør en verden til forskel for militærets evne til at navigere i den suppedas af kompleksitet, som er størst omkring byen Raqqa. Dette princip understregede præsidenten igen i sin tale i mandags: "Micromanagement from Washington D.C. does not win battles".

Hvad sker der efter Raqqas fald?

Raqqa er Islamisk Stats officielle hovedstad, og den bliver ikke nem at indtage. I Irak lykkedes det at erobre Mosul – hvor den irakiske regeringshær blev støttet af koalitionsens fly samt af militser på landjorden – herunder især de kurdiske. Men det samme samarbejde kan ikke forventes i forhold til Raqqa. Koalitionen fra luften er intakt, men på landjorden hersker der total forvirring. Her foregår der et kapløb om at komme først til byen uden hensyntagen til samarbejde. Assads hær står på én side, USA-støttede syrisk-kurdiske oprørere på den anden – og på en tredje position: Tyrkerne. Udover det har både

iranerne og russerne også en interesse i at indtage byen. Foruden at bekæmpe Islamisk Stat, slås de forskellige grupper mod hinanden.

Alligevel tror jeg, at Raqqa vil blive erobret indenfor en overskuelig fremtid. Skal jeg være optimistisk – og det er jeg – vil Islamisk Stat ikke længere være en 'stat', når året er forbi. Nogle vil sige, at Islamisk Stat aldrig har været en stat, men det er usandt. I sin tid udråbte de sig som en stat og etablerede en regering – de producerede deres egne pengesedler, inddrev skatter, havde deres eget politi, tilbød sundhedsydelse til deres borgere, udstedte pas og havde grænsekontrolposter. Pengene kom fra de oliekluder, som de besatte.

Skal jeg være optimistisk – og det er jeg – vil Islamisk Stat ikke længere være en 'stat', når året er forbi

Desværre kan vi ikke regne med, at indtagelsen af Raqqa kommer til at stoppe Islamisk Stat, som ikke bare er et landområde – det er også en ideologi og en global bevægelse med afdelinger i det meste af verden. Grupper i mindst 50 lande har erklæret loyalitet til IS-lederen Al-Baghdadi. Abo Ibrahim Al-Ameriki, en af Islamisk Stats andre ledere, hævder, at han er øverstkommanderende for 71 af Islamisk Stats militærgrupper rundt om i verden. Mange "wannebes" ønsker at tilslutte sig, men er ikke blevet accepteret som krigere. Blandt unge ekstremistiske muslimer er det noget af det hotteste at være tilhænger af Islamisk Stat – de ser sågar ned på Al-Qaeda og andre rivaliserende jihadistorganisationer.

De amerikanske generaler har fået større beføjelser til at agere i kampen mod IS i Syrien, men der er desværre ikke gjort de store anstrengelser for at skærme den syriske civilbefolkning på en måde, som man kunne gøre, hvis man indførte no-fly zones. At vi ikke hører så meget om de syriske civiles lidelser, betyder ikke, at situationen er blevet bedre for dem. Halvdelen af syrerne er stadig på flugt, og mange sulter. Der er udbredt krigsudmattelse, også blandt oprørerne, der flere steder har indgået våbenhviler med regimet, der mange steder har magten over situationen. Det ved jeg eksempelvis er tilfældet i den by, jeg kommer fra, Barzeh. De steder bliver indbyggerne selvfølgelig udsat for færre bombardementer og krigshandlinger, men overordnet set er situationen for den syriske befolkning fortsat desperat.

At vi ikke hører så meget om de syriske civiles lidelser, betyder ikke, at situationen er blevet bedre for dem

Lige nu er de mest udsatte civile befolkningen i Raqqa. FN vurderer, at 200.000 indbyggere er flygtet fra Raqqa de seneste måneder, men 20.000 er stadig fanget inde i byen, hvor USA-støttede militser rykker tættere og tættere på Islamisk Stat. De amerikansk-ledede luftbombardementer over byen har dræbt 170 mennesker bare den seneste uge (ifølge Reuters). Så sent som i mandags døde 42 mennesker i Raqqa, hvoraf 19 var børn, og 12 var kvinder (ifølge The Syrian Observatory For Human Rights). Det er det højeste registrerede dødstal på én dag, siden de amerikansk støttede Syria Democratic Forces og kurdiske og arabiske militser begyndte deres offensiv mod Raqqa for godt to måneder siden. Dagen forinden fandt et andet angreb sted i nærheden, hvor 27 døde i et lejlighedskompleks (tallet er muligvis højere, da det forlyder fra indbyggere, at der stadig er ofre fanget i murbrokkerne). Pentagon har udsendt en udtalelse, hvor de forsikrer, at målet altid er nul civile tab.

Hvad vil Trump i Mellemøsten?

Samtidig bekæmper USA IS langt udenfor Syrien og Iraks grænser og har bl.a. udført luftangreb mod terrororganisationen i Yemen, Libyen – og Afghanistan, ikke at forglemme, hvor USA smed den største ikke-nukleare bombe ned i hovedet på terroristerne. Men hvad der skal ske, når Islamisk Stat mister sit greb om Syrien (og om regionen i øvrigt), er der tilsyneladende ingen, der ved. Vi har i hvert fald til gode at høre, hvordan amerikanerne planlægger at forhindre, at et vakuum efter IS og Assad ikke bliver udfyldt af nye slyngler. Hvad amerikanerne mener om Assads fremtid, ved vi også for lidt om. Trump har dog erkendt, at Rusland er uomgængelig i planerne om Syriens fremtid, hvilket jeg er enig i. USA's håber, at russerne accepterer at regimet fortsætter mens præsidenten udskiftes – men iranerne er ikke parate til at give slip på Assad-familien.

Så er der Irak. Nu hvor Islamisk Stat står som tabere dér, har Trump egentlig ikke den store interesse i landet længere. Under valgkampen sagde han, at USA skulle ud af Irak, men hans modstand mod Iran fastholder alligevel et engagement i området, da han vil holde iranerne ude.

Nogle mener, at Trump har overladt Irak til iranerne, men den analyse er jeg ikke enig i. Trump vil gå langt for at forhindre Iran i at få spillerum. Når det gælder Iran, kan vi nemlig se hvad præsidenten vil – og han vil ikke Iran. Han vil allerhelst arkivere atomaftalen lodret og lægge Iran på is; det kan vi også tolke ud af Trumps nye venskaber med sunnimuslimske Saudi-Arabien, Jordan og Emiraterne, der alle betragter Iran som farlig for området. Men hvordan USA kommer til at tackle Iran videre, afhænger også af iranernes fremfærd i Syrien.

Trump vil gå langt for at forhindre Iran i at få spillerum. Når det gælder Iran, kan vi nemlig se hvad præsidenten vil – og han vil ikke Iran

Det er heller ikke klart, hvordan Trump ser på de øvrige udfordringer i regionen. Hans besøg i Saudi-Arabien i maj måned kan have pustet til krisen med Qatar. Saudi-Arabien, Emiraterne, Bahrain og Egypten har brudt de diplomatiske forbindelser med Qatar, og de har fremsat en række krav til det lille fyrstedømme, som blandt andet beskyldes for støtte til terrorisme. Nogle af kravene er ikke tossede – andre er helt ude i hampen. Krisen illustrerer en magtkamp mellem Saudi-Arabien og Qatar, som handler om, hvilket sunnimuslimsk land, der skal have førertrøjen på i regionen. Det er blandt andet en kamp om ideologi: Saudi-Arabiens statsideologi er wahabismen, som Qatar har skrottet til fordel for Det Muslimske Broderskabs ideologi. Amerikanerne står lidt imellem – fx støtter de Saudi-Arabiens kritik af Qatars tætte forbindelser til Iran, Hamas og Det Muslimske Broderskab. Men da USA stadig har en afgørende vigtig luftbase i Qatar, håber man fra USA's side på et kompromis.

Trump har tidligere givet udtryk for, at han ikke ønskede at øge USA's tilstedeværelse i Libyen, men det ser ud til at blive svært at undgå. Libyen er ét stort kaos og har udviklet sig til en terroristrede med omfattende kriminalitet, brutalitet og korruption. Samtidig er landet blevet den primære kanal for migration fra Nordafrika til Europa. I Libyen kan USA ikke nøjes med terrorbekæmpelse, de bliver nødt til også at arbejde for at landet bliver mere stabilt.

Afghanistan-strategien kan gå hen og blive en skabelon for, hvordan amerikanerne vil agere i verdens brændpunkter. Det er stadig "America First" – og drejer sig først og fremmest om USA's sikkerhed og beskyttelse af amerikanske interesser. For præsidenten er hverken højre- eller venstreorienteret, racist eller humanist, aktiv eller passiv. Trump er først og fremmest Trump, drevet af forfængelighed og forretningsinteresser, og han vil gøre meget for, at USA vinder sin position som betydningsfuld stormagt i Mellemøsten tilbage.

Alex Vatanka: Trumps alternativ i Iran er krig (24/8 2017)

“For Iran betyder det egentlig ikke det store i det lange løb, om det er Assad eller en af Assads håndlangere, der tager kontrollen”

RÆSON: Ved præsidentvalget i Iran d. 19. maj 2017 blev reformisten Hassan Rouhani genvalgt i valgkamp med Ebrahim Raisi. Hvordan vil det udfald, Rouhanis sejr, hjælpe med at sikre atomaftalen mellem USA (UK, Rusland, Frankrig, Kina og EU) og Iran?

Det vil det på forskellige måder. Først of fremmest havde Hassan Rouhani satset politisk ved at være stor tilhænger af aftalen med det hovedargument, at denne aftale ville sætte en stopper for Irans politiske isolation på den internationale scene. Aftalen ville åbne for udenlandske investeringer i Iran og dermed skabe bedre levevilkår i hjemlandet. Så han lagde meget stor vægt på de positive virkninger af aftalen. Men man er nødt til at huske på, at atomaftalen blev til noget, allerede før Rouhani blev valgt til præsident første gang i 2013. Hassan Rouhani drog fordel af, at den øverste leder i landet, Ayatollah Khamenei, allerede havde besluttet sig i forhold til forhandlingerne og for en aftale. Hvis Khamenei ikke havde ønsket en aftale, så var der aldrig kommet en sådan i stand, og Rouhani havde ikke kunnet gennemføre forhandlingerne. Det gjorde han, og Rouhanis kritikere vil udlægge det sådan: ”Han var svag og naiv”, ”USA udnyttede ham” og ”Han havde underskrevet en aftale, der ikke gavnede, fordi USA fandt andre måder at fastholde Iran i isolation”. Ser man bort fra det, så var atomaftalen og dens overlevelse aldrig et spørgsmål eller i fare ved valget i maj.

Hvis Khamenei ikke havde ønsket en aftale, så var der aldrig kommet en sådan i stand, og Rouhani havde ikke kunnet gennemføre forhandlingerne

RÆSON: Rouhani indtrådte som præsident d. 3 august. Her udlagde Ayatollah Khamenei et pejlemærke ved at sige: “We can have a broad relationship with the world by helping other nations and governments, benefiting from their help as well.” Hvordan kommer forholdet mellem den religiøse leder, Khamenei, og reformisten Rouhani til at spille ind på den udenrigspolitiske kurs i fremtiden?

Rouhani er ikke en ægte reformist, hvorfor Khamenei ser en stor fremtid i ham. Khamenei stoler på, at Rouhani kun vil foretage beslutninger i tæt konsultation med ham. Det giver Khamenei en stor tryghed. I Mahmoud Ahmadinejads anden valgperiode [præsident fra 2005 – 2013, red.] påbegyndte han en løsrivelse fra Khamenei, men så snart han forsøgte det, nedslog militæret hårdt og marginaliserede ham. Rouhani har ikke lyst til at lide samme skæbne, og det er derfor højst sandsynligt, at han vil arbejde tæt sammen med Khamenei. Vi skal ikke forvente dramatiske overraskelser på den udenrigspolitiske eller endda den indenrigspolitiske front fra Rouhani. Hvad man kan håbe på, hvis man er reformist i Iran, er i bedste tilfælde, at Rouhani har kapaciteten til at overbevise Khamenei om at give indrømmelser på bestemte politiske problemstillinger. Men glem ikke, at i det iranske set-up har man andre grupper med egne interesser, som er bekymrede over, hvordan Rouhani vil agere. Især den Iranske Revolutionsgarde ser et problem i Rouhanis potentielle dagsorden og hans mulige evne til at kunne overtale Khamenei til at følge ham. Revolutionsgarden gør alt, hvad de kan for at bremse reformer. Især hvis det viser sig at være vejen, Rouhani vælger at tage. Det gælder reformer på den indenrigspolitiske, udenrigspolitiske, den regionale eller internationale front.

RÆSON: Tidligere i år har Iran testet sit ballistiske missilprogram. Den 27. juli affyrede Iran missiler med potentialet til at sende satellitter i kredsløb. Det, mener USA, er et brud på resolutioner bestemt af FN's sikkerhedsråd. USA svarede derfor med sanktioner. Rouhani har svoret, at han vil gengælde alle sanktioner og amerikanske virksomheder blev efterfølgende sanktioneret. Hvad er Rouhanis muligheder som modsvar på amerikanske sanktioner, hvis det fortsætter?

Han har ikke anden mulighed end at fortsætte med at teste missilprogrammet og håbe på, at USA ikke vil finde opbakning i det internationale samfund til at disse tests er et brud på resolutioner. Og der er ingen overensstemmelse på det område. Det står klart, at Kina og Rusland ikke er enige i den amerikanske position, og så længe de har vetoret i sikkerhedsrådet, så er der ikke meget, USA kan gøre på et internationalt niveau. Hvad USA kan gøre, er at agere unilateralt. Hvis USA agerer på egen hånd, så har Iran lært at leve med amerikanske sanktioner. Hvad Iran frygter, er internationale sanktioner. Det faktum, at Fredericia Mogherini [EU's udenrigschef, red.] sad med ved indsættelsen af Rouhani efter disse missiltests, det er et vigtigt budskab og havde stor symbolsk værdi. Europa skifter kurs i forhold til Trump administrationen. EU ønsker en kritisk dialog med Iran.

På det seneste har Iran og Rouhani erklæret, at de hurtigt vil bakke ud af den stående atomaftale, hvis USA indfører nye sanktioner.

Kina og Rusland er ikke enige i den amerikanske position, og så længe de har vetoret i sikkerhedsrådet, så er der ikke meget, USA kan gøre på et internationalt niveau

RÆSON: Irans udenrigsminister, Mohammad Javad Zarif, sagde til Iran Primer d. 19. juli, at det ikke vil føre noget med sig, hvis Iran og USA startede genforhandlinger af en ny og bedre atomaftale, som er hvad Trump administrationen presser på for. Hvad er chancerne for en genforhandling?

Jeg tror, at en hel del siger, at det er umuligt, fordi Iran aldrig vil gå med til det. Iran vil muligvis gå med til det, men problemet for Trump administrationen er, at de ønsker flere indrømmelser fra Iranerne. Men Iran vil ikke komme tilbage til forhandlingsbordet blot for at give flere indrømmelser. De vil også have noget den anden vej. Iran vil være sikre på, at USA ikke længere har muligheden for at true andre lande der indgår handelsaftaler Iran. Så forhandlinger er ikke umulige, men lige nu ser det vanskeligt ud, og der er ikke nogen der reelt presser på for genforhandlinger. Og hvis det skete, så betyder det ikke nødvendigvis, at USA kommer ud på den anden side med en bedre aftale. Fx ser jeg ikke Iran opgive deres ballistiske missilprogram under nogen omstændigheder. Så spørgsmålet er i virkeligheden, hvad er pointen med genforhandlinger, hvis USA ikke kan gennemtvunge deres ønsker, men er nødt til at indgå i en dialog med Iran. En politisk dialog, der bliver rodet, og hvad Trump ønsker, er den nemme sejr. Han afgav et løfte under valgkampen om, at han ville lægge denne Iran-aftale i graven. Han ønsker at sige: "Jeg gjorde det". Som tingene står nu, får han ikke den mulighed, så det vil være bedst for ham ikke at forsøge at bryde aftalen op.

Hans alternativ er krig. Hvilket ikke er et brugbart alternativ, fordi man på hjemmefronten ikke ser frem til endnu en amerikansk krig i Mellemøsten. Og slet ikke med et land så stort som Iran. Skal han undgå denne krig, har han muligheden for at overtale det internationale samfund til at genindføre sanktioner, men der er intet, der tyder på, at man tror på USA's advarsler om det iranske atomprogram. Det Internationale Atomenergiagentur fortsætter med at verificere det iranske atomprogram som civilt. Det er og har været udlægningen siden januar 2016. En gruppering i Det Hvide Hus kan måske overbevise

kongressen om noget andet, og det vil måske føre til, at USA agerer unilateralt. Men det kommer ikke til at betyde, at Rusland, Kina og Europa bakker Trump op. Faktisk tror jeg ikke, at har Trump ikke gjort sig selv en tjeneste ved at fremstå aggressiv på den politiske scene eller så kaotisk i forhold til, hvad han ønsker. Med andre ord har han ikke meget politisk kapital at drage nytte af i forhold til at skabe opbakning omkring holdningen til Iran.

[Trump] alternativ er krig. Hvilket ikke er et brugbart alternativ, fordi man på hjemmefronten ikke ser frem til endnu en amerikansk krig i Mellemøsten. Og slet ikke med et land så stort som Iran

RÆSON: Når vi snakker om, at Trump vil påvirke Europa til at stoppe forhandlinger med Iran, så har der været flere kilder, der påpeger, at det var det, USA prøvede op til G20-topmødet i maj. Har det noget på sig, og hvordan skal det tolkes?

Det foregik ved G20-topmødet i Hamborg, og det er blevet bekræftet af flere, blandt andre den Iranske udenrigsminister Mohammad Javad Zarif. Europa lytter tydeligvis ikke til Trump. Total (fransk multinationalt olie- og gasselskab, red.) har underskrevet en aftale til en værdi af \$5 mia. dollars om retten til iranske gasfelter. Renault (fransk bilproducent, red.) har underskrevet en aftale til en værdi af \$800 millioner dollars, Tyskland agerer fornuftigt, Italien køber iransk olie, det samme gør Spanien, Grækenland, endda Sverige og Danmark. De europæiske lande ser Iran som et sted, hvor der potentielt kan tjenes penge. Trumps fremlægning til G20-lederne var: "Lad være med at handle med Iran". Sandheden er bare, at 18 af 20 lande [EU sidder samlet med, men flere europæiske lande har aftaler, red.] til stede allerede var involveret økonomisk i Iran eller havde implementeret eller lå i forhandlinger om aftaler med Iran. Kun USA og Saudi-Arabien var og er ikke økonomisk involveret og i forhandlinger med Iran. Det fortæller lidt om afstanden mellem, hvad Trump ønsker skal være et internationalt standpunkt i forhold til Iran, og hvad resten af verden faktisk ser i Iran.

De europæiske lande ser Iran som et sted, hvor der potentielt kan tjenes penge

Irans politik i Mellemøsten er bekymrende, men at bekæmpe Irans dagsorden i Syrien, Irak og Mellemøsten som sådan, er en ting. At optrevle en atomaftale uden at have et solidt grundlag for et alternativ i stand først, det er noget helt andet. Det er, hvad verden holder øje med. I Paris, London, Berlin og Tokyo ser man en Trump administration, der ikke har en reel strategi for Iran. Det amerikanske udenrigsministerium mener stadig, at atomaftalen er en god aftale, og Pentagon er ikke interesseret i at gå i krig med Iran. Du har altså en gruppe af mennesker i Det Hvide Hus, som ikke nødvendigvis er de største eksperter på hverken Iran – eller Mellemøsten for den sags skyld – der ønsker politisk handling, fordi det var, hvad Præsident Trump lovede i løbet af valgkampen. Men hvis man vælger at gå i krig med Iran, som er en reel mulighed, så er konsekvensen et Irak 2.0. Spørgsmålet er så, om det er den smarteste måde at konfrontere Iran på?

Iranerne er stærkt involverede i Iraks politik, sikkerhed og *you name it*. USA bør forsøge at skabe et bedre grundlag for irakiske shia- og sunnimuslimer samt irakiske kurdere til at leve sammen med irakere indenfor Iraks grænser. Når USA kan det, og forhåbentlig vil Irak lytte til rådet, så vil Irans og andre

regionale aktørers mulighed for at influere Iraks politik mindskes. Hvad gør man i det lange løb for, at Irak skal blive et fungerende multi-etnisk og multi-religiøst samfund, som er sekulært og uden en religiøs autoritær leder på toppen? Som ikke kigger mod Iran som inspirationskilde? Hvornår når man til det punkt? Det er ekstremt svært, men det burde være politikken fremfor at sige: ”Lad ikke iranerne komme ind i Irak”, fordi det er ønsketænkning. Du kan ikke få Iran ud af Irak, hvis ikke Irak selv indser, at de vil være bedre stillet uden iransk indflydelse. Og der er mange fælles aftaler mellem Iran og Irak, der går helt tilbage til 2005. Så det er ikke et nyt fænomen, og iransk indflydelse eksisterer i højere grad under overfladen, end hvad fælles aftaler og udmeldinger fortæller. Man kan til et vist punkt sige, at Iran er så magtfulde i Irak, at de har afgørende indflydelse på, hvem der bliver den næste statsminister [april 2018, red.]. Det er niveauet af indflydelse. Iran er på mange måder, når det gælder udefrakommende indflydelse, kongemagerne i Bagdad.

Iran er så magtfulde i Irak, at de har afgørende indflydelse på, hvem der bliver den næste statsminister

RÆSON: Astana-forhandlingerne mellem Tyrkiet, Rusland og Iran har haft til mål at skabe enighed omkring fire deeskalerings zoner i Syrien, som et første skridt i at lægge en dæmper på den Syriske borgerkrig. Tyrkiet har været modvillig til at indgå i en aftale indtil nu. Hvad skal der ske før næste møde, sidst i august, før denne koalition når frem til en aftale?

Du har så mange forskellige aktører. En af dem er de syriske grupper: Hvad ønsker de? Hvad ønsker USA? USA har haft modstridende positioner på netop det spørgsmål og dets støtte til den syriske opposition. Tyrkiet prøver at balancere sine interesser. Tyrkiet står fast på, at Kurdistan ikke kan være selvstændigt. En holdning de deler med Iran. Så er der spørgsmålet om Assads fremtid, hvor man i denne koalition skal finde en fælles linje. Hvad skal der ske med Syrien? Beholder man det som et land? Deler man det op? Det er stadig ikke til at sige endnu.

RÆSON: Hvis vi går ud fra den situation, at IS er overvundet, så melder spørgsmålet sig om hvem der skal overtage kontrollen i området – både i Syrien og i området omkring Mosul i det nordlige Irak. Hvor står Iran strategisk i den balance mellem Rusland, kurderne og Irak?

For Iran er det langt nemmere at definere et nederlag, end det er at definere, hvad der vil være en strategisk sejr. Jeg tror ikke, at Iran endnu ved, hvordan en sejr ser ud. Men et nederlag vil være, at Saudi Arabien eller en gruppe med saudisk support overtager Damaskus, dræber Assad, fjerner regimet og overtager magten. Det ville være et klart iransk nederlag i Syrien. Men faktum er, at man er et stykke fra den situation lige nu. Man er nok nærmere i den anden ende af det spektrum. Assad vil højst sandsynligt forblive ved magten, Saudi-Arabien og golfstaterne vil tabe interessen og i stedet have travlt i Yemen.

Jeg tror ikke, at Iran endnu ved, hvordan en sejr ser ud. Men et nederlag vil være, at Saudi Arabien eller en gruppe med saudisk support overtager Damaskus, dræber Assad, fjerner regimet og overtager magten

Rusland og Iran har vist sig at være en stærk støtte for Assad, selvom de har deres spændinger og rivaliseringer. Det har ingen kunne udfordre Rusland og Iran har vundet krigen for Assad på jorden. Og så snart IS er endegyldigt udryddet, begynder det hårde diplomatiske arbejde. Kan Rusland og Iran så stadig blive enige? Der går rygter om, at iranerne og russerne er uenige om, hvordan fremtiden for Syrien ser ud. Skal det blive en mere sekulær stat, eller skal det minde mere om Iran? Det bliver der stor uenighed om. Men vi er ikke nået til dette punkt endnu. Spørgsmålet for tyrkerne er: Kan de være del af den samtale med russerne og iranerne? Jeg tror godt, at de kan. Russerne og iranerne ønsker oprigtigt, at Tyrkiet skal deltage. Det betyder ikke, at Tyrkiet får lov til at bestemme, hvad der skal ske i Syrien, men de vil have noget at skulle have sagt. Og det tror jeg, er bedre for Tyrkiet end at blive ekskluderet.

RÆSON: Rent hypotetisk, når vi rammer det punkt, hvor forhandlingerne starter, hvad vil så være Irans end-game og mål?

Maksimal indflydelse i Damaskus. For Iran betyder det egentlig ikke det store i det lange løb, om det er Assad eller en af Assads håndlangere, der tager kontrollen. Iran er ikke dedikerede til Assad eller hans familie. Iran er dedikeret til bibeholdelsen af maksimal indflydelse i et så strategisk vigtigt land som Syrien. Det er konsekvensen.

RÆSON: Lige præcis omkring indflydelse i Syrien, har vi set tilstedeværelse af iranske proxy-grupper i den sydlige del af Syrien. Hvordan har tilstedeværelsen af iransk militær og Hezbollah i krigen indflydelse på det iranske udenrigspolitiske råderum?

Jeg ved ikke, hvorfor Hezbollah og den iranske hær er så ivrige efter at operere i nærheden af Golanhøjderne og den syriske grænse tæt ved Israel, når målet er at holde Assad i live og ved magten samtidig med at bekæmpe IS. Men det har tvunget Israel til at involvere sig. Og den tilstedeværelse eller retorik som føres af proxy-grupperne mod Israel, er ikke med til at hjælpe Iran, når den netop har den effekt, at den mobiliserer Israel og Israel-venlige lande mod Iran. På den internationale scene vil Iran komme til at fremstille sig selv som et risikabelt land at investere i, når det ser ud som om, at de bliver indblandet i endnu en krig i regionen ved at provokere Israel. Det skaber tvivl hos internationale spillere, hvis den regionale tilstedeværelse og retorik bliver for voldsom, og det har Iran ikke råd til. De er nødt til at sikre sig, at de har det internationale samfunds tillid, og at Iran er og ser ud til at være et fornuftigt land at placere penge i. Et engagement i projekter, der kunne ligne militære udvidelser eller fordrer en ondsksfuld retorik, giver det helt forkerte image af Iran.

[Iran] er nødt til at sikre sig, at de har det internationale samfunds tillid, og at Iran er og ser ud til at være et fornuftigt land at placere penge i

Interview af Viktor Bourmonville

Alex Vatanka er seniorforsker på Middle East Institute med speciale i Mellemøsten og regional sikkerhed med et særligt fokus på Iran. Han arbejder i øjeblikket på bogen: "The Making of Iranian Foreign Policy: Contested Ideology, Personal Rivalries and the Domestic Struggle to Define Iran's Place in the World."

Per Stig Møller: “Jeg har ikke noget imod, at Trump siger ‘America first!’ Det svarer jo til borgerlighedsbegrebet” (27/10 2017)

“Ligesom muslimerne er bedst til at tage opgøret med islamisterne, og Socialdemokraterne var bedst til at tage kampen mod kommunisterne, så er de borgerlige vel også de bedste til at tage kampen med de småborgerlige. Fordi socialisterne vil de småborgerlige højre-populister ikke høre på. Det er ligesom, hvis vi går rundt og fortæller muslimer, hvordan de skal forstå islam – så hører de nok ikke efter, men hvis andre muslimer fortæller, hvordan de skal forstå islam, så kan det være, at de hører efter”

RÆSON: Hvordan definerer du begrebet borgerlighed?

Borgerlighed er en erkendelse af, at vi alle er stedt i den samme situation indenfor murene – altså vi er borgere indenfor en borgmur. Det vil sige, at vi er nødt til at tage hensyn til hinanden, og vi er nødt til at betragte os selv som en helhed. Hvis én tisser i brønden, får vi alle forurenede vand. Borgerlighed er altså en erkendelse af, at man er nødt til at gå ind i helhedens interesser for at sørge for, at man har et ordentligt liv indenfor murene, som her skal forstås som samfundet. Det er også derfor, man har lov og orden i borgerlighedsbegrebet. Hvis der ikke var lov og orden, så ville der være forurening af brønden, for så ville man bare smide affald ned i den. Så lov og orden er altså en del af det, som hører til borgerlighed, men det er ikke det samme som, at man ophæver den enkeltes frihed. Fordi der skal være rummelighed til forskellighed, samtidig med at forskelligheden skal respektere helheden. Nogle er bedre til det ene, andre er bedre til det andet. Det skal vi fremelske frem for at udjævne det, for ellers er der ingen udvikling inden for borgerligheden. For at sikre denne udvikling skal man sørge for at lade forandringerne vokse op nedefra. Det er forskellen på det utopiske samfund og borgerlighed. For i kommunismen og socialismen siger man, at dette er det ideelle samfund og så presses alle ind i den skabelon. Borgerligheden siger derimod, ”Jamen lad os da prøve det,” efter Karl Poppers metode med at prøve at fejle. Så lad os prøve det, lad os se, hvad det fører til, og så prøve at justere det hen ad vejen. Det gør man ikke i den ideologiske utopi, men det gør man i det, jeg kalder den relative-utopi, hvor man stadig har en forestilling om, at tingene kan gøres bedre, men hvor man samtidigt relaterer det til, hvordan samfundet er i dag.

Der skal være rummelighed til forskel-ighed, samtidig med at forskelligheden skal respektere helheden. Nogle er bedre til det ene, andre er bedre til det andet. Det skal vi fremelske frem for at udjævne

RÆSON: Vil det sige, at borgerlighed er at forsøge at falsificere sig frem?

Ja, man skal hele tiden prøve at se, om der findes nye løsninger. Ellers går samfundet totalt i stå. Jeg siger det i min bog ”Tro, Håb og Fælleskab” fra 1980: ”Ligesom det drømmeløse menneske er et neurotisk menneske, er det drømmeløse samfund et mentalt plaget samfund.” Så man skal kunne drømme om, at man kan få det bedre, men man skal også være i stand til at relatere det til virkeligheden. På siden forinden siger jeg: ”Det er let nok at forestille sig en verden uden nød, det er ulige sværere at se, hvorledes verdenen skaffer sig af med nøden, men nøden forsvinder ikke, medmindre man allerførst har en forestilling om en verden uden nød”. Der har du den, dét er essensen.

RÆSON: Har borgerlighed bestemte kerneværdier?

Ja, der er en række kerneværdier. Det her med, at vi er født ind i en helhed med forskellige udgangspositioner. Det er altså en helhed, som vores forskelligheder udgør tilsammen. Denne værdi med, at vi skal respektere menneskers forskellighed, er vigtig, men vi skal altså også respektere, at vi alle skal få helheden til at fungere.

RÆSON: Hvordan spiller helheden sammen med begrebet nationalitet, som vel også er en konservativ værdi?

Det er det også! Men du må jo være loyal over for den tilstand og de udviklingsmuligheder, du har som borger indenfor borgen, for nu at bruge borger-begrebet sammen med borgerlighed. Hvis du ikke er loyal over for den tilstand, men over for en helt anderledes tilstand fra et andet samfund, så hjælper det jo ikke ret meget. Jeg har ikke noget imod, at Trump siger "America First!" For det svarer jo til borgerlighedsbegrebet. Fordi, som jeg plejer sige, når jeg fortæller om det på møder, jeg har aldrig gået til valg under sloganet "Sverige først!"

Dannelse er også en kerneværdi. For dannelse er ordentlighed, respekt for værdier og respekt for traditionerne, som man selvfølgelig godt kan forny, men man kan ikke bare fjerne dem – det hedder kontrakten mellem generationerne. Vi har overtaget noget, vi er forvaltere af det, vi er ikke ejere, og det vil sige, at vi ikke har lov til at formøble det. Dét er en kerneborgerlig tankegang. Du får fra forfædrene, og forvalter, indtil du giver det videre. Det er ligesom lignelsen med talenterne (pengene red.), der graves ned i Bibelen. Du er en dårlig forvalter, hvis du bare graver talenterne ned, du skal også få dem til at yngle.

Vi har overtaget noget, vi er forvaltere af det, vi er ikke ejere, og det vil sige, at vi ikke har lov til at formøble det

RÆSON: Har værdierne i borgerlighedsbegrebet ændret sig i Danmark over de seneste år?

Der er jo kommet større frygt for, at borgen bliver løbet over ende. Faren er altså udenfor murene og samfundet er indenfor murene. Det er jo en ældgammel modsætning, som du har helt tilbage fra grækerne. Disse mure er blevet stærkere, altså vores værdier og grænser, og det skyldes, at presset på murene er blevet kraftigere. Her tænker jeg på flygtningekrisen. Dette sker jo, fordi man hele tiden må relativere sine værdier til de udfordringer, man står over for. Hvis vi nu siger, at vi skal varetage helhedens interesse, så kan det jo ikke nytte noget, at vi bare åbner borgporten for de nødlidende og nødstedte, og får dem ind på hospitalet og får givet dem et arbejde. Det kan du alt sammen gøre i et begrænset antal, men hvis du så slår portene helt op, og det vælter ind, jamen så risikerer du, at helheden og alle andre bliver fattigere og syge. Man kan også tage billedet med den barmhjertige samaritaner. Den barmhjertige samaritaner gør det rigtige, fordi han hjælper, men er der nogen, der har forestillet sig situationen, hvor der lå 1.000 nødlidende? Vi hører altid om den ene, han redder, men hvordan havde han forholdt sig, hvis der nu lå 1.000? Dét er jo problemet. Det er ligesom, hvis du har en båd, og du samler folk op i den, fordi de er nødstedte. Men så kan det jo ikke nytte, at du tager så mange op, at båden synker. Men her skal vi så passe på med, at det ikke går over i en højredrejning, og bliver fremmedfjendsk. Éns handlinger må være relativerede til omstændighederne, men det skal ikke være ud fra, at man ikke kan lide fremmede, så det bliver xenofobi. Fordi selvfølgelig kommer der fremmede, det er ikke en lukket kreds. Der er jo også danskere, der arbejder i England og Amerika, ligesom der er andre folk her.

RÆSON: De senere år i Europa har borgerlige partier haft stor succes, alligevel synes det ikke altid populært at kalde sig borgerlig. Hvad ligger til grund for dette? Spiller den voksende højre-populisme og presset for et politisk-samarbejde med denne en rolle?

Det er klart, at sådan som verdenen har udviklet sig, har man erkendt, at man har et nationalt fællesskab, som man skal tage vare på, og at man kan være truet. Det betyder, at man har erkendt behovet for lov og orden, samt frihed kombineret med tryghed. De værdipakker, som var modsætninger før i tiden, er forende og komplementære i borgerligheden. Det er vel det, som er erkendelsen, efter at islamismen er opstået. Det samme med den økonomiske krise. Det er også derfor, at du ser så stor vrede langt ind i de borgerlige rækker over den voksende ulighed, hvor topdirektører stikker afsted med millioner, dét bryder man sig ikke om i borgerlige kredse, det er ikke ordentlighed.

Du ser stor vrede langt ind i de borgerlige rækker over den voksende ulighed, hvor topdirektører stikker afsted med millioner, dét bryder man sig ikke om i borgerlige kredse, det er ikke ordentlighed

Vi kan sagtens opleve et oprør inden for murene, som de oplevede i Frankrig i 1789. For når uligheden bliver for stor, så kommer oprøret. Man er nødt til at tænke på helhedens interesse, for ellers kommer oprøret og oprøreret er præcis populisme, fordi der ikke er tænkt nok på helhedens interesse fra visse samfundsgruppers side. Jeg er meget enig med Barack Obama, der kort inden han trådte tilbage sagde til et møde med toperhvervs- og bankfolk: ”Min administration står imellem jer og høtyvene”.

Jeg mener ikke, at det er forkert at samarbejde med højre-populistiske partier, for man kan også trække dem ind. Jeg forsvarede Wolfgang Schüssels regeringssamarbejde med Jörg Haiders parti i 2000, hvor Poul Nyrup Rasmussen og Gerhard Schröder ville straffe Østrig. Det ville de, fordi Østrigs vælgere havde stemt på en måde, som Nyrup Rasmussen og Schröder ikke brød sig om. Der var jeg jo den første, der gik imod dem i radioaviserne, og så faldt angrebet fra EU efterfølgende også fra hinanden, dog ikke kun på grund af mig, men fordi der også var andre, som ikke mente, at man kunne bortdømme vælgerne i Østrig. Men det lykkedes jo for Schüssel at trække Haiders parti ind mod midten. Men det kostede så også Haiders parti mange stemmer ved næste valgdag. Så man kan altså godt trække dem ind, det ser man også i Norge, hvor Fremskridtspartiet jo er blevet et konstruktivt parti. Jeg siger ikke, at du sagtens kan, men du kan godt trække dem ind ved at give dem medansvaret for helhedens interesser, fordi så lærer de jo virkeligheden at kende.

RÆSON: Hvilken rolle spiller mediernes i dette?

Medierne har jo altid en rolle at spille. Man kan bare se hele diskussionen om fake news. Man er jo nødt til at spekulere over fra mediernes side, hvad man sender og hvad det er, man gør. Jeg synes, at Trine Bramsen sagde det meget godt for nylig: ”Jamen vi får jo aldrig lov til at forklare os, og de komplicerede forhold får vi jo aldrig lov til at fremlægge”. Det synes jeg er meget godt forklaret, for vi bliver jo klippet ned til ingenting. Jeg skrev engang selv i en af mine bøger: ”Du må ikke sige to ting, når du bliver interviewet i fjernsynet, fordi så kan du ikke nå at forklare, hvordan de to ting hænger sammen, fordi det ene vil blive skåret til og det andet vil falde ud”. Du må altså ikke have en refleksionsrække, fordi den bliver flækket op. Det er jo lidt karakteristisk, at der bruges mere tid på alle dem, der kommenterer politik, samtidig med at de får meget mere plads end politikerne. Se på, hvor meget plads kommentatorerne får i aviserne og fjernsynet og sammenhold det med, hvor meget tid en politiker får i forhold til den enkelte kommentator.

RÆSON: Kan man som borgerlig ikke frygte, at der blandt modstandere bevidst spekuleres i at sætte lighedstegn mellem det at være borgerlig/højreorienteret og højre-populist?

Jo, det kan man frygte. Det er jo den polarisering, man skal prøve at undgå. Det er jeg inde på i slutkapitlet i min bog (Tro, Håb og Fællesskab red.), der hedder ”Borgerlighed og småborgerlighed”. Småborgerlighed spiller på angst meget ligesom populisme. Man skal selvfølgelig se i øjnene, hvad der kan true, og så skal man gøre noget ved det. Men man skal ikke spille på det og prøve at få stemmer på den angst. Så det er altså forkert at slå borgerlighed sammen med højrebølgen. Højrebølgen behøver i øvrigt ikke at være borgerlig, for så skulle den tage hensyn til helhedens interesser, og det er jo spørgsmålet, om den gør det. Hvis man ser på Amerika, hvor man pludselig fjerner Obamacare, er det i helhedens interesse? Så højrebølgen er ikke det samme som borgerlighed.

RÆSON: Men føler du, at politiske modstandere spiller på det?

Nej, det synes jeg ikke. Men man kan sagtens komme i den situation, hvor de borgerlige bliver nødt til at tage ansvar for det, jeg kalder småborgerligheden. Hvis man tager Alt-Right-bevægelsen fx, som er meget stærk i Amerika, er den borgerlig? Nej, det er den da ved Gud i himlen ikke, for den spiller på at sprænge helheden i luften og ikke erkende forpligtelsen overfor det hele. Alt-Right som går for at være højreorienteret, som den nok også er, er altså ikke borgerlig. Det mener jeg heller ikke, at Alternative für Deutschland er. De er måske småborgerlige, men i hvert fald ikke borgerlige.

RÆSON: Så borgerlige skal tage kampen mod småborgerlighed og populisme. Er det en intern kamp?

Ja, det er meget rigtigt. Ligesom muslimerne er bedst til at tage opgøret med islamisterne, og Socialdemokraterne var bedst til at tage kampen mod kommunisterne, så er de borgerlige vel også de bedste til at tage kampen med de småborgerlige. Fordi socialisterne vil de småborgerlige højre-populister ikke høre på. Det er ligesom, hvis vi går rundt og fortæller muslimer, hvordan de skal forstå islam – så hører de nok ikke efter, men hvis andre muslimer fortæller, hvordan de skal forstå islam, så kan det være, at de hører efter.

**Ligesom muslimerne er bedst til at tage
opgøret med islamisterne, og
Socialdemokraterne var bedst til at tage
kampen mod kommunisterne, så er de
borgerlige vel også de bedste til at tage
kampen med de småborgerlige**

RÆSON: Hvordan skal denne kamp så tages?

Man skal jo argumentere. Man må jo sige, det kan ikke nytte noget, at vi her i vores borgerlighed sprænger det hele i luften eller udgrænser en masse, som bor indenfor vore mure, som er pariaer, fordi så er helheden jo flækket. I så fald vil det hele blive til forskellige ghettoer og fløje, som bekæmper hinanden. Og så går vi ned.

Interview af Simon Holt

Per Stig Møller (f. 1942) er fhv. udenrigs-, kultur-, kirke- og miljø-minister, var medlem af Folketinget fra 1984 til 2015, er dr. phil. og har bl.a. skrevet bøgerne 'På sporet af det forsvundne menneske' (1976), 'Orwells håb og frygt' (1983), 'Den naturlige orden' (1996), 'Magt og afmagt' (1999), 'Kaj Munk, digter præst og urostifter' (2014) og 'De fire isbjerge, om verdens største udfordringer' (2018).

Katja Lindskov Jacobsen: Trump ændrer amerikanernes kurs i Afrika – og Danmark skal forholde sig til det (8/11 2017)

Det er problematisk, at der i øjeblikket synes at herske en forsimplet forestilling om amerikanernes politik i Afrika: at USA siden valget af Trump udelukkende har trukket sig tilbage og nedtonet det sikkerheds- og udviklingspolitiske engagement. Denne forestilling er måske naturlig nok i lyset af Trumps bredpenslede udenrigspolitiske slogan 'America First'. Men reelt har USA's nuværende tilgang til Afrika ikke kun én dimension, men tre dimensioner: tilbagetrækning, business as usual og intensivering.

AFRIKA GÅR OFTE under radaren, når vi i Danmark diskuterer USA, Trump og international politik. Men fra et dansk perspektiv er der faktisk gode grunde til at være opmærksom på, hvordan amerikanerne agerer på det afrikanske kontinent. USA har nemlig længe været en foretrukken samarbejdspartner, når Danmark engagerer sig internationalt – ikke kun i Irak og Afghanistan, men også i Afrika. Hvad amerikanerne gør, spiller således en central rolle i den danske debat om aktuelle og fremtidige indsatser i Afrika.

USA har længe været en foretrukken samarbejdspartner, når Danmark engagerer sig internationalt – ikke kun i Irak og Afghanistan, men også i Afrika

Det er derfor problematisk, at der i øjeblikket synes at herske en forsimplet forestilling om amerikanernes politik i Afrika: at USA siden valget af Trump udelukkende har trukket sig tilbage og nedtonet det sikkerheds- og udviklingspolitiske engagement. Denne forestilling er måske naturlig nok i lyset af Trumps bredpenslede udenrigspolitiske slogan 'America First'. Men reelt har USA's nuværende tilgang til Afrika ikke kun én dimension, men tre dimensioner: tilbagetrækning, business as usual og intensivering.

Tilbagetrækning

Den almindelige opfattelse – at Trump trækker USA tilbage og nedtoner engagementet, også i Afrika – kommer selvfølgelig ikke ud af det blå. Nogle af takterne var allerede slået an under præsident Obama, eksempelvis da man valgte ikke at straffe Assad-regimet for overtrædelsen af den famøse 'røde linje' om brug af kemiske våben. Men under Trump er den amerikanske tilbagetrækning taget til, og den har ændret karakter. Eksempelvis har den nye administration besluttet at skære drastisk ned for USA's støtte til FN's fredsbevarende arbejde (hvoraf mange missioner netop finder sted i Afrika) samt at standse den amerikanske støtte til familieplanlægningsprogrammer – et tiltag, som bl.a. Ulla Tørnæs og Melinda Gates besvarede prompte ved at øge bidragene til selvsamme programmer.

Allerede tilbage i marts måned annoncerede Trump desuden, at USA ville reducere sit styrkebidrag til FN-missionen i Den Demokratiske Republik Congo (MONUSCO) med en fjerdedel. Netop denne mission er FN's største, og for de 16.215 FN-soldater, der er til stede i det enorme centralafrikanske land, handler opgaven om at beskytte civile mod overgreb, og om at støtte regeringens bestræbelser på at skabe stabilitet i landet. For Trump var beslutningen om at reducere det amerikanske bidrag en del af løftet om at skære ned for USA's bidrag til FN's fredsarbejde.

Vi har ikke alene set en accelereret, men også en ændret tilbagetrækningskurs under Trump: Der skrues særligt ned for udviklingspolitiske og institutionelt forankrede former for engagement. De forskellige eksempler på amerikansk tilbagetrækning udgør imidlertid kun én dimension af USA's

engagement i Afrika. Trump har nemlig skruet op for andre former for engagement end de udviklingsmæssige og institutionelt forankrede. Dertil kommer, at mange programmer indtil nu er fortsat uden store ændringer. 'Business as usual' og intensivering udgør med andre ord to andre dimensioner af USA's Afrika-tilgang under præsident Trump, som er afgørende at holde sig for øje.

Business as usual

En række amerikanske programmer i Afrika fortsætter relativt ufortrødent. De bliver videreført af embedsmænd og praktikere, uden præsidentens nævneværdige indblanding eller interesse. Indtil videre gælder dette eksempelvis for det amerikanske engagement inden for maritim kriminalitetsbekæmpelse i både Øst- og Vestafrika. Her fortsætter den amerikanske militærkommando for Afrika, AFRICOM, uændret med sine tre store årlige militærøvelser: Flintlock (Sahel), 'Obangame Express' (Guineabugten) og 'Cutlass Express' (Østafrika). Det samme gør USA's rolle som 'leder' i den multinationale flådekoalition, Combined Maritime Forces, som har fokus på antiterror, antipirateri, anti-smugling (særligt heroin) og bredere maritim sikkerhed i området omkring det Indiske Ocean. Danmark bidrager både til AFRICOM-øvelserne og til Combined Maritime Forces.

Nogle forklarer kontinuiteten i disse og flere andre programmer med, at Trump ikke har den store interesse i Afrika, og derfor ikke har haft fokus på at ændre i alle amerikanske programmer på kontinentet. Der er nok noget om denne pointe, for snart et år inde i Trumps præsidentperiode er der stadig ikke blevet fremlagt en officiel Afrika-politik. Mange af de diplomater og praktikere, som gennemfører forskellige programmer i Afrika, har derfor siden valget af Trump forsøgt at navigere i denne uvished ved at fastholde kontinuitet.

Snart et år inde i Trumps præsidentperiode er der stadig ikke blevet fremlagt en officiel Afrika-politik

Dertil kommer, at præsidenten i sin første tale til en lang række afrikanske statsoverhoveder og regeringsledere, på ingen måde formåede at overbevise om, at han rent faktisk interesserer sig for Afrika. Han talte bl.a. med rosende ord om det ikkeeksisterende land 'Nambia'. Kort efter offentliggjorde Det Hvide Hus talen, og det viste sig, at Trump mente Namibia. Det kan være svært at holde styr på de 54 lande på det afrikanske kontinent – særligt hvis det ikke er noget, der har ens interesse.

Uanset Trumps mangel på interesse, har USA dog fortsat et væsentligt engagement i Afrika. Fokus for dette engagement har dog ændret sig. Mens der er blevet skruet ned – nogle steder helt slukket – for de udviklingsmæssige indsatser og programmer, er der samtidig blevet skruet op for aktiviteten i lande som Somalia og Niger, hvor terrorbekæmpelse er i fokus.

Intensivering

I april i år annoncerede Trump en intensivering af USA's militære engagement i Somalia. Nærmere bestemt valgte den amerikanske præsident at udpege Somalia som en 'zone of active hostilities'. Det havde den følge, at listen over legitime mål for amerikanske angreb i det østafrikanske land blev betydeligt længere.

I forlængelse heraf sendte USA tropper til Somalia for første gang siden den tragiske (og Hollywood-filmatiserede) Black Hawk Down-hændelse i 1993, hvor amerikanske soldater blev dræbt og slæbt rundt i hovedstaden Mogadishus gader. Helt konkret blev der i starten af 2017 sendt omkring 100 amerikanske soldater afsted, og siden da er dette tal steget. For et par uger siden meddelte en talskvinde for AFRICOM, at der nu er 400 amerikanske styrker i Somalia – den største deployering til landet i 25 år.

Også i Niger har Trump-administrationen indledt en mere aggressiv antiterror-indsats. I øjeblikket drøftes en plan om at udstyre de amerikanske overvågningsdroner, der flyver over Niger, med våben – en anden slags intensivering af USA's engagement, her med fokus på Sahel-regionen og antiterror-droner. I oktober omkom fire amerikanske soldater i et baghold i den vestlige del af Niger, hvilket på tragisk vis understreger, at USA ikke kun har droner i landet.

Amerikanernes intensivering af indsatserne i Somalia og Niger er således ikke uden konsekvenser. Den lastbilbombe, der for nyligt dræbte over 300 mennesker i Mogadishu, siges at være udført som hævn for et amerikansk angreb på en nærliggende landsby måneder forinden. Allerede kort tid efter det amerikansk-ledede angreb var der kritiske røster, som påpegede, at der var omkommet en del civile, inklusive tre børn.

Selvom fortællingen om tilbagetrækning måske fylder mest, er det altså ikke nødvendigvis sådan, det opfattes af befolkningen i de lande, hvor USA engagerer sig. Nogle steder vil Trumps tilgang blive opfattet i et anderledes aggressivt og negativt lys. Det er vigtigt, at Danmark – som amerikanernes samarbejdspartner i Afrika – er opmærksom på denne spænding.

Selvom fortællingen om tilbagetrækning måske fylder mest, er det altså ikke nødvendigvis sådan, det opfattes af befolkningen i de lande, hvor USA engagerer sig

Den danske debat

Når vi fra dansk side overvejer, hvad valget af Trump betyder for Danmarks tætte sikkerhedssamarbejde med USA, bør alle tre dimensioner af Trumps Afrika-engagement derfor medregnes. Det rejser en lang række væsentlige spørgsmål for beslutningstagere og offentlighed.

Angående tilbagetrækning. Ønsker vi fra dansk side at være med til at udfylde de tomrum, som Trumps tilbagetrækning efterlader? Vi gjorde det i forbindelse med familieplanlægningsprogrammerne, men er det en linje, man også vil følge, for så vidt angår de FN-missioner, hvor Trump ligeledes skruer ned for USA's bidrag? Kan Danmark med en sådan tilgang bidrage til at lappe en skrantende international liberal orden?

Angående kontinuitet. På hvilke områder kan vi fra dansk side samarbejde med USA på en måde, som ikke undergraver multilaterale institutioner? Men andre ord: På hvilke områder er der dansk og amerikansk interessesammenfald og samtidig en multilateral ramme, som emnet kan adresseres indenfor og bidrag forankres i? Vi har eksempelvis set, at dette har været muligt med antipirateri-indsatser, hvor både USA og Danmark bidrog til NATO's Operation Ocean Shield.

Angående intensivering. På hvilke områder er det særligt vigtigt at have øje for diskrepans mellem USA's opfattelse af sit engagement og den måde, hvorpå det bliver opfattet i regionen? Hvad betyder det for samarbejdet mellem Danmark og USA, hvis amerikanske indsatser opfattes som illegitime og aggressive i lokalbefolkningerne? Og har amerikanernes intensivering nogle steder i Afrika i sidste ende en betydning for Danmarks sikkerhed?

Hertil kommer naturligvis også spørgsmålet om, hvordan Trumps uforudsigelighed spiller ind i forhold til USA's engagement i Afrika. Dette bør medregnes – men det bør medregnes som en faktor i et tredimensionelt, snarere end éndimensionelt, amerikansk engagement i Afrika.

Katja Lindskov Jacobsen (f. 1982) er seniorforsker ved Center for Militære Studier på Institut for Statskundskab på Københavns Universitet.

John C. Berg: Hvis der kommer tydelige beviser for, at Trump virkelig forråbte sit land, ville det ændre alt. Men så langt er vi ikke endnu (16/11 2017)

”Twitter har været en god ting for Trump. Det har givet ham en masse opmærksomhed, og når Trump stjæler opmærksomheden med sine sindssyge tweets, er det meget svært for Demokraterne at få politiske forslag frem i lyset, der kan appellere til flertallet af vælgerne. Trumps sindssyge tweets stjæler opmærksomheden, så Demokraternes politiske forslag ikke når ud til folket. På den måde er det en meget effektiv taktik, som Trump har gang i.”

RÆSON: Kan du forklare uoverensstemmelsen mellem Trumps narrestreger på Twitter og Republikanernes traditionelle politiske ambitioner?

BERG: Trump deler trods alt nogle af Republikanernes traditionelle politiske ambitioner, men under det Republikanske primærvalg, var der rigtig mange traditionelle Republikanere, der ikke ville have, at han skulle vinde. Mange af de traditionelle Republikanere støttede andre kandidater. Men Trump fandt hurtigt ud af, at hvad du før omtalte som hans ”narrestreger på Twitter”, faktisk var utrolig effektive og de mindede meget om den retorik, han også brugte til hans massive vælgermøder. Det er effektive værktøjer til at mobilisere mange vælgere, der muligvis ikke har været Republikanere til at begynde med. Så selv efter valget er han fortsat med at tweete løs, fordi han tror, det er en god måde at nå ud til sine vælgere på. Det kan også være, at det ikke er en god taktik: på trods af, at han har en gruppe af meget dedikerede tilhængere, så kan man se, at hans overordnede popularitet har været ret støt svindende. Til gengæld kan de mennesker, som kan lide ham, virkelig lide ham. Jeg tror, det er derfor, at han bliver ved med at tweete. Det hjælper ikke nødvendigvis hans politik eller hans politiske agenda, men det er heller ikke helt sikkert, at det er det, han bekymrer sig mest om.

[Trump] bliver ved med at tweete. Det hjælper ikke nødvendigvis hans politik eller hans politiske agenda, men det er heller ikke helt sikkert, at det er det, han bekymrer sig mest om

Så tror jeg, de fleste folk spørger sig selv: ”Hvad er Demokraternes strategi? Jamen – det er jo at angribe Trump!” Men Demokraterne har faktisk en reel politisk strategi – den når bare ikke ud til vælgerne. Præcis det samme skete under valgkampen. Hillary Clinton kunne ikke have haft en mere omfattende plan, og den appellerede faktisk til en masse vælgere. Men disse vælgere vidste ikke noget om hendes plan, fordi de kun hørte om Trump alle steder. Det var ham der løb med opmærksomheden. Medmindre Demokraterne finder ud af, hvordan man kan ændre på denne situation, ser det ikke alt for godt ud for dem. Bernie Sanders knækkede lidt af koden, men han kan ikke gøre det alene. Demokraterne har nogle ganske gode ideer – som Medicare til alle, gratis universitetsuddannelse på de offentlige universiteter, \$15 i minimumsløn, højere skat for de superrige i den øverste ene pct. af befolkningen – men alt det her kommer bare ikke ud til befolkningen. Der er brug for bedre kommunikation. Måske skal Demokraterne begynde med at bruge Twitter noget mere.

RÆSON: Hvad fortæller det os om den nuværende indenrigspolitiske situation i USA, at senatorne Corker, Flake og Hensarling alle ikke gen-opstiller i 2018?

BERG: Det fortæller os et par forskellige ting. Et er, at dette har stået på i hvert fald siden 2010-valget med Tea Party-bevægelsens opståen. Desuden er der det faktum, at primærvalg – i det mindste hos Republikanerne – er blevet meget mere prægede af indbyrdes konkurrence, og det kan til tider blive nogen temmelig grimme valgkampe, vi ser. Kandidaterne fører antagonistiske kampagner mod hinanden, selv om de alle er Republikanere. Og kandidaterne er meget mere tilbøjelige til at udfordre de siddende Republikanere, hvis det allerede ser ud som om, at de er ved at afvige fra det, som højrefløjen i det Republikanske parti gerne vil have. Denne proces er meget svær for de siddende Republikanere.

Valgdeltagelsen for primærvalg er relativt lav, så det vigtige er ikke så meget hvad offentligheden mener om dig, men hvad aktivisterne gør, og hvor mange af dem, der vil møde op og arbejde for kampagnen.

Blandt Republikanerne er der nogle emner, der udløser en del konflikt. Et af dem er våbenlovgivningen, et andet er abort, og et tredje emne er som sædvanlig standpunktet om mindre regulering på markedet osv. Den amerikanske Kongres virker på den måde, at du skal kunne samarbejde med det andet parti til en vis grad. Især i Senatet. Det er netop det, der gør, at du kun kan opnå succes som senator, hvis du kan samarbejde med den anden side. Men dette [samarbejdet med Demokraterne, red.] bliver af mange og især af de almindelige Republikanske aktivister set som forræderi. De samme aktivister som sandsynligvis også møder op til en primærvalgkamp. Så jeg tror, at der er to grunde til, at der er Republikanere, der beslutter ikke at stille op igen ved midtvejsvalget i 2018: Den ene er, at 2018 nok bliver et bedre år for Demokraterne, fordi det er næsten altid sådan, at det parti der vinder præsidentposten, taber nogle sæder i Kongressen ved det næste valg. Og den anden grund til at Republikanerne ikke genopstiller, er selvfølgelig frygten for primærvalgene og bekymringen for, at man skal bruge så lang tid på fundraising og på selve kampagnen. Nogle mennesker har bare ikke lyst til det og føler, at de har andre ting at tage sig til.

RÆSON: Ved valget i Virginia den 7. november så vi en blå Demokratisk bølge. Ralph Northam slog Ed Gillespe i guvernør-ræset. Også i Delegeraternes Hus oplevede Demokraterne en stærk fremgang med 15 nye pladser. Hvorfor gik det så godt for Demokraterne, og er dette valgresultat i virkeligheden mere et oprør imod Trump, end det er en Demokratisk sejr?

BERG: Northam udkonkurrerede meningsmålingerne – de viste, at han ville vinde med 4 pct. med et konfidensinterval på 90 pct., og at han tilsidst ville nå op på hele 8 pct.; han endte med at være én pct. bedre end det [han vandt med 9 pct., red.]. Dette resultat stemmer med andre special election-resultater, der er blevet afholdt siden november 2016; i hvert special election har Demokraterne gået frem procentmæssigt, men de fleste special elections har været afholdt i så Republikanske distrikter, at en Republikansk kandidat alligevel har vundet, men bare med en mindre margin. Dette vil højst sandsynligt fortsætte, men tingene kan selvfølgelig ændre sig, hvis der sker en eller anden hændelse [et terrorangreb eller andet uforudsigeligt]. Jeg mener ikke, at du kan skelne imellem ”Demokratisk sejr” og ”oprør mod Trump”. Disse to ting bliver til det samme i dagens kontekst.

RÆSON: Hvad kan valget i Virginia fortælle os om, hvad der kommer til at ske i andre stater under midtvejsvalget i 2018, måske især hvad der kommer til at ske i de stater, der har en tendens til at være blå som fx Virginia, og i de stater der har en tendens til at være lilla?

BERG: Igen, hvis tingene fortsætter, som de er nu og der ikke kommer nogle forstyrrende hændelser, så er dette [Virginia-valget] måske en god indikator på, hvad der kommer til at ske – men der kan nå at ske så meget i løbet af et år.

RÆSON: Hvis Republikanerne får et dårligt midtvejsvalg i 2018, kan Trump så risikere at miste støtten fra sine kernevælgere?

BERG: Måske ikke fra sine kernevælgere, men det kommer an på, hvor slemt midtvejsvalget bliver. Lige nu er der en masse anklager, skandaler og påstande om at Trumps kampagne i hemmelighed har samarbejdet med en fremmed regering for at påvirke valget. Alle de her ting er oppe at vende lige i øjeblikket, men der sker reelt ikke ret meget. Noget sker der dog. Der er trods alt en særlig anklager [tidligere FBI-direktør Robert Mueller, red.], der er i gang med en efterforskning, men det der ikke sker lige nu, er dramatiske høringer i Kongressen, som fanger folks opmærksomhed. Høringer der pludselig får folk til at tænke: "Uh, det der bryder jeg mig overhovedet ikke om!" Grunden til, at disse høringer ikke finder sted lige nu, er, at majoritetspartiet [Republikanerne] kontrollerer alle komiteerne i Kongressen, og så længe Republikanerne har flertallet, så kommer vi heller ikke til at se disse store dramatiske høringer, som sætter fokus på Trump-administrationens problemer. Men hvis Demokraterne vinder et flertal i et af Kongressens to kamre, så vil det hele ændre sig meget hurtigt. Det politiske miljø vil ændre sig, hvis Demokraterne får flertallet, men selv som tingene står nu, er der helt sikkert stadig mange forskellige ting i Trump-administrationen, der vil blive efterforsket løbende. Bare ikke på samme måde, som det ville finde sted hvis Demokraterne havde magten. Der var jo også løbende efterforskninger af Obama-administrationen, da Republikanerne fik magten i 2010, det er helt naturligt. Den type offentlige høringer kan i høj grad ændre folks mening. Høringerne kommer dog nok ikke til at ændre Trumps kernevælgeres mening, men de udgør kun cirka 30 pct. af alle vælgerne, så han og Republikanerne har brug for mere end det for at vinde i 2018.

Det politiske miljø vil ændre sig, hvis Demokraterne får flertallet, men selv som tingene står nu, er der helt sikkert stadig mange forskellige ting i Trump-administrationen, der vil blive efterforsket løbende

RÆSON: Historisk set har den siddende præsident haft problemer i midtvejsvalgene, som du påpeger. Kan det blive anderledes denne gang?

BERG: Nej, det tror jeg ikke. Hvis du lægger alle stemmerne til Kongressen sammen, så er jeg sikker på, at den Demokratiske andel af stemmerne vil stige. Der er en god chance for, at Demokraterne vil få et flertal i Repræsentanternes Hus. Når det gælder senatet, så bliver det sværere, fordi et usædvanligt højt antal af de senatpladser, der skal genvælges, tilhører Demokrater. Der er ikke så mange Republikanske pladser, man kan overtage, og de [Demokraterne, red.] skal faktisk heller ikke bruge så mange nye pladser. Hvis de bare forsvare alle deres nuværende pladser og måske slår et par Republikanere, så kan Demokraterne få overtaget i Senatet og få et flertal. Men chancerne for, at det sker, er meget mindre. Og nu hvor Corker, Flake og Hensarling alle ikke genopstiller, er det muligt, at der kommer meget mere ekstreme Republikanere ind i stedet. Republikanere, som Demokraterne måske godt kan slå, men Tennessee, Arizona og Texas [hvor Corker, Flake og Hensarling er valgt ind, red.] er alligevel meget Republikanske stater, så det bliver meget svært for Demokraterne at vinde der. Så alt i alt er der ingen tvivl om, at Demokraterne kommer til at gøre det bedre i 2018, men det er slet ikke sikkert, at de vil få flertallet i begge kamre i Kongressen.

RÆSON: "I hans første 10 måneder har Trump ikke formået at gennemføre noget som helst væsentlig lovgivning" skriver Niels Bjerre-Poulsen i RÆSON. Dette er på trods af, at begge kamre i Kongressen er styret af Republikanerne. Sundhedsreformen var en kæmpe fiasko. Hvor optimistisk er du på Trumps vegne om, at han får noget som helst lovgivning gennemført?

BERG: Han må da få noget gennemført på et eller andet tidspunkt. Hovedsagligt har han indtil videre fokuseret på sine helt store valgløfter som at få ophævet og erstattet Obamacare samt at indføre skattelettelser. Problemet med sundhedsreformen er en gruppe i Repræsentanternes Hus, der kalder sig selv "the House Freedom Caucus", som er en slags ultra-liberal del af det Republikanske parti. Deres mål er ganske enkelt at fjerne Obamacare og erstatte den med hvad som helst. Men der er ikke et flertal for det, så de var temmeligt ilde stedt på det område. Men uanset hvad ville de alligevel stemme om at fjerne Obamacare. De [House Freedom Caucus, red.] nægtede at stemme om et kontinuerligt føderalt sundhedsprogram, de ville kun stemme om at fjerne Obamacare, og her var de fuldstændig ligeglade med, hvad det skulle erstattes af, bare det blev fjernet. Så det var meget svært at få denne del af Republikanerne med på at stemme om et kontinuerligt føderalt sundhedsprogram. Men det lykkedes så endelig for de Republikanske ledere at få selv disse Republikanere med ombord og få stemt om et sundhedsprogram. Det skal siges, at Republikanernes ledere i Repræsentanternes Hus har en masse værktøjer, de kan bruge for at presse partiets andre medlemmer til at stemme med partiet. I Senatet er det dog ikke helt den samme situation, fordi de enkelte senatorer har en masse privilegier, som ikke bare kan tages fra dem. Så er der nogle af de lidt mere moderate Republikanere, der ikke vil stemme på noget, der er alt for voldsomt, og det gør at sundhedsreformen ikke kan blive gennemført.

Og tilbage til spørgsmålet om, hvorvidt Trump får gennemført noget som helst: Lige nu har Repræsentanternes Hus offentliggjort en ny plan for skattelettelser, som indeholder nogle meget kontroversielle elementer, så den plan bliver det svært at få stemmer nok til at få gennemført, men det er muligt, at det kan lade sig gøre. Det ville være en kæmpe succes for Trump, og så vil han og den Republikanske Kongres kunne sige: "Se, vi gjorde det! Vi fik det gennemført!" Når det handler om, hvor optimistisk jeg er på Trumps vegne, så synes jeg ikke, at han virker særlig optimistisk. Men noget af det, han kunne gøre, er at forbedre og forny infrastrukturen i landet. Dette ville skabe en del jobs, og det er jo noget, som Demokraterne også gerne vil gøre. Så her kunne Trump samarbejde med både Republikanerne og Demokraterne om at få gennemført lovgivning, så vores [USA's] broer og motorveje kan blive repareret og fornyet. Og det kunne han kalde en succes. Men med det partipolitiske humør han er i, så er det svært at få noget gennemført, men han kunne stadig godt finde på at få et samarbejde op at køre, hvis han virkelig mente, at han havde brug for den sejr.

Med det partipolitiske humør [Trump] er i, så er det svært at få noget gennemført, men han kunne stadig godt finde på at få et samarbejde op at køre, hvis han virkelig mente, at han havde brug for den sejr

RÆSON: Hvorfor er de Republikanske Senatorer og medlemmer af Repræsentanternes Hus så bange for at gå imod Trump? Er de i virkeligheden bange for fx Koch-brødrene, som jo er mægtige mænd i Republikanske kredse? Indtil videre er det kun de Republikanere, der ikke genopstiller, der tør at sige noget imod Trump. Er det ikke noget, man kunne undre sig lidt over?

BERG: Ja, det tror jeg gør sig gældende i de fleste tilfælde. Men i Susan Collins' tilfælde – hun er senator fra Maine og er en af de Republikanere, der stemte imod Trumps lovforslag om at ophæve

sundhedsreformen – kunne hun have vundet den Republikanske nominering til Senatet meget nemt. Hun ville måske ikke blive udfordret. Men hun ville dog have svært ved at distancere sig fra Trump og samtidig forsvare ham imod Demokraternes angreb. Men forskellige senatorer har forskellige grunde til ikke at genopstille. Sædet i Maine er virkelig et af de sæder, som Demokraterne er nødt til at vinde for at få et flertal i Senatet. Jeg tror, at de har en god chance i Maine. Det er også et spørgsmål om livskvalitet. Disse mennesker [senatorer og medlemmer af Repræsentanternes Hus, red.] kan jo gøre hvad som helst. Hvis du sidder i Kongressen, i et så fjendtligt miljø, og du ikke kan få gennemført noget som helst, kan det jo være, at du får lyst til at lave noget andet på et tidspunkt. I Susan Collins' tilfælde tror jeg, hun vil gå på pension og leve et mere privat liv.

RÆSON: Tror du, at Trump bliver anklaget for landsforræderi, og at der bliver indledt en rigsretssag mod ham?

BERG: Først og fremmest er det vigtigt at pointere, at Trump ikke kommer for en rigsret så længe, der er et Republikansk flertal i Repræsentanternes Hus. Det kommer ikke til at ske. De vil ikke en gang begynde på en rigsretssag. Hvis Demokraterne derimod fik flertallet i Repræsentanternes Hus, så ville der komme en rigsretssag. Hvad angår selve anklagerne om skjulte aftaler med den russiske regering, så er der endnu ikke konkrete beviser, der kan få befolkningen overbevist om, at Trump skal stilles for en rigsret. Det var det, der skete med Richard Nixon. Han gik så af før sin rigsretssag, men der ville have været indledt en rigsretssag, hvis han var blevet siddende som præsident. Hvis der er tydelige beviser for, at Trump virkelig forrådte sit land, og at han varetager Ruslands interesser for at betale sin gæld til dem for det, de gjorde [hackede det amerikanske valg og hjalp Trump med at vinde valget, red.], så ville det ændre alt. Men så langt er vi ikke endnu. Vi ved, at russerne blandede sig i valget, men der er ikke klare beviser på, at Trump giver dem noget retur. Hvis sådanne beviser kommer frem, så ville det ændre en del, men jeg er ikke sikker på, at det sker.

Trump kommer ikke for en rigsret så længe, der er et Republikansk flertal i Repræsentanternes Hus

Hvis der er noget kriminelt i hans skatteoplysninger, så vil Mueller retsforfølge Trump. Muellers job er at finde beviser nok til, at man kan retsforfølge Trump eller folk i hans administration. Muellers job er ikke at offentliggøre personlige dokumenter. Anklagere vil helst ikke offentliggøre personlige dokumenter, for så afslører de deres strategi, og de vil hellere gemme disse dokumenter til selve retsprocessen. Nu har Mueller tiltalt to personer [Paul Manafort og George Papadopoulos, red.], der har en forholdsvis tæt forbindelse til Trump. Disse to personer kan muligvis få nogle meget hårde fængselsstraffe på op til 20 års fængsel og muligvis mere end det. En anklagers strategi er typisk at lave en aftale med de tiltalte om at få nedsat deres straf, hvis de til gengæld giver anklageren vigtig information, som de holder for sig selv, og som de ellers ikke vil ud med: Information der inkriminerer en anden person i administrationen eller hvor det nu måtte være. Denne vigtige information betales i givet fald tilbage med en mildere straf eller en mulighed for, at den anklagede kan kende sig skyldig i en mindre alvorlig anklage. Det er netop det, vi ser med George Papadopoulos, som allerede har erkendt sig skyldig. Vi ved ikke, hvad denne aftale går ud på, men den kan involvere beviser imod nogle af de andre folk fra Trumps inderkreds. Så vi kommer til at se retsforfølgelsen fortsætte i noget tid, og der dukker formentlig mange flere anklager op.

Interview af Vassili Stroganov

John C. Berg er Professor Emeritus ved Suffolk University i Boston, Massachusetts og har en PhD i statskundskab fra Harvard University i 1975. Han har tidligere arbejdet som Legislative Research Assistant for den Demokratiske senator Gaylord Nelson fra Wisconsin. I 1994 udgav han bogen "Unequal Struggle: Class, Gender, Race and Power in the US Congress".

Eran Etzion om Israel og USA's ambassade: Det er Trump og Netanyahu på den ene side og resten af verden på den anden (22/12 2017)

“[Trump] anerkender Jerusalem som hovedstaden, dog med visse forbehold angående udfaldet af forhandlingerne. Det er selvfølgelig en slags selvmodsigelse, men det ser ud til at være den måde Trump gør det på. Så hvad betyder dette for Israels internationale position såvel som den amerikanske? Det isolerer dem. Det skaber en situation, hvor USA og Israel står på den ene side, mens alle andre står på den anden”

Israels interne politik

RÆSON: Der har været mange demonstrationer i Mellemøsten, og palæstinenserne i Jerusalem, på Vestbredden og i Gaza udnævnte fredag d. 9. december ”dagen for vrede og dagen for raseri”. Alt sammen en konsekvens af, at Donald Trump har anerkendt Jerusalem som Israels hovedstad. Hvad er det israelske perspektiv, når man ser på befolkningen og det politiske landskab?

Etzion: Svaret på erklæringen fra præsident Trump var generelt meget positivt. Erklæringen blev taget positivt imod på tværs af det politiske landskab med to undtagelser – de arabiske samfund og det yderste venstre, som inkluderer det samlede Arabiske Parti. Der er et arabisk parti i Knesset (det israelske parlament, red.) med 13 medlemmer, og de ser erklæringen som en måde at foregribe, hvordan forhandlingerne ender (fredsprocessen, red.). Tættere på den politiske konsensus i Israel end Det Arabiske Parti er venstrefløjspartiet, Meretz, som også var imod beslutningen, men resten af det politiske spektrum fra centrum-venstre til den ekstreme højrefløj var alle tilhængere af erklæringen.

Hvad angår Netanyahu, bliver dette set som en kæmpe bedrift for ham personligt i forhold til hans forbindelse med Donald Trump. Han lagde ikke skjul på, at han og hans folk havde været meget indflydelsesrige i processen op til erklæringen. Både i Det Hvide Hus og Washington. Og det kom på et meget vigtigt tidspunkt for ham, fordi han stadig er under pres fra en række af undersøgelser om kriminelle anklager mod ham, og hans politiske position vurderes til at være svækket. Så alt i alt har du en meget stærk politisk reaktion som premierministeren og regeringen bidrager til.

[Netanyahu] lagde ikke skjul på, at han og hans folk havde været meget indflydelsesrige i processen op til erklæringen. Både i Det Hvide Hus og Washington. Og det kom på et meget vigtigt tidspunkt for ham, fordi han stadig er under pres fra en række af undersøgelser om kriminelle anklager

RÆSON: Mange israelere deltog faktisk i demonstrationen som del af Skammens March mod Benjamin Netanyahu. Har Trump's erklæring nogen effekt på Netanyahus politiske position?

Etzion: Det kunne han godt tænke sig. Hans støtter gør, hvad de kan for at skabe en virkelighed som støtter dette, men jeg tror ikke, at de lykkes, og Skammens March, som blev afholdt for første gang den 9. december, er et interessant bevis på dette. Demonstranterne havde kæmpe succes med omkring 30.000-35.000 demonstranter på gaderne, og det havde en stor politisk indflydelse. Netanyahu har forsøgt at lede opmærksomheden og folkestemningen væk det folkelige pres og efterforskningerne om

korruption mod ham til hans gode forhold med Trump, det palæstinensiske problem og Jerusalem. For de fleste er dette et meget følelsesladet emne. Så forsøget var let at gennemskue. Var det en succes? Det kan man diskutere. Dog handler al politik i dag om ens fundament. Når man ser på Trump i USA og hans træk – erklæringen – så er det i høj grad designet til at styrke hans fundament. Og det samme forhold gælder for Netanyahu i Israel, hvor det også var meningen, at det skulle styrke og tilfredsstillende hans fundament og støtter. Om de lykkedes med det, det kommer an på, hvordan man definerer ordet.

RÆSON: Men tror du, at Netanyahu vil få succes – og opnå yderligere succes ved lignende træk – i fremtiden?

Etzion: Nej. Den næste milepæl vil med stor sandsynlighed blive en skarp henstilling fra den afdeling i politiet som efterforsker anklagerne i mindst en af de sager mod Netanyahu og potentielt i flere af dem. Ifølge flere rapporter vil dette ske her til januar. Når det sker, vil det blive endnu sværere for Netanyahu at aflede befolkningens opmærksomhed fra sin retsstilling.

Trump's anerkendelse af Jerusalem som Israels hovedstad

RÆSON: I en artikel fra the New York Times – 'Nearly Every Former U.S. Ambassador to Israel Disagrees with Trump's Jerusalem Decision' – siger ni ud af elleve tidligere amerikanske ambassadører, at Trump's anerkendelse af Jerusalem som Israels hovedstad er både farlig og hovedløs. Hvordan tror du, at dette vil påvirke opfattelsen af Israel internationalt?

Etzion: Ambassadørerne peger på det åbenlyse. Trump's handling var totalt anderledes fra tidligere tiders amerikansk politik, som bygger på en to-statsløsning. Helt åbenlyst går dette imod ethvert forsøg på at genoplive fredsprocessen med henblik på en to-statsløsning. Så på den måde har ambassadørerne ret. Men spørgsmålet er jo så, i hvor høj grad den gamle skitse til en to-statsløsning stadig er mulig.

I forhold til konsekvenserne for Israels position internationalt, så repræsenterer det en interessant kombination af problemet med Iran og problemet med Palæstina. Trump lavede et lignende træk med JCPOA, atomaftalen med Iran. Her gik han imod den internationale konsensus og fulgte sin egen vej, og gjorde det, som han havde lovet i sin kampagne. Men han gik ikke hele vejen. Han gik noget af vejen og sagde, at han ikke ville forny aftalen, men han ville heller ikke annullere den med det samme. Det han gjorde i forbindelse med Jerusalem, var lidt det samme: Han gik ikke hele vejen, han umuliggjorde ikke forhandlingerne, han sagde ikke, at "det forenede Jerusalem" er hovedstaden i Israel. I stedet kom han med en vag erklæring om, at han anerkender Jerusalem som hovedstaden, dog med visse forbehold angående udfaldet af forhandlingerne. Det er selvfølgelig en slags selvmodsigelse, men det ser ud til at være den måde Trump gør det på. Så hvad betyder dette for Israels internationale position såvel som den amerikanske? Det isolerer dem. Det skaber en situation, hvor USA og Israel står på den ene side, mens alle andre står på den anden.

Hverken europæerne, russerne eller kineserne, dem som også har underskrevet atomaftalen med Iran og i høj udstrækning resten af det internationale samfund, var enige med Trump's handlingere i forhold til Iran. Men Israel og Netanyahu var. Sagen om Jerusalem er et spejl af den situation. Det er Trump og Netanyahu, USA og Israel, på den ene side og resten af verden på den anden. Med en eller to bizarre undtagelser.

Om den amerikanske ambassade: Det er Trump og Netanyahu på den ene side og resten af verden på den anden. Med en eller to bizarre undtagelser

RÆSON: Du har optrådt til en konference ved MITVIM instituttet (1. november), hvor du talte om 'Israels muligheder for udenlandske relationer i 2018'. Hvad var dine vigtigste pointer her?

Etzion: Israel har mulighed for at lave ændringer i regionen til deres egen fordel, men det er ikke en banal situation, den er meget kompleks. Og vejen frem er nødt til at indebære en anden politik i spørgsmålet om Israel-Palæstina sammenlignet med, hvad den nuværende israelske regering har. Den nuværende regering har ingen interesse i en to-statsløsning. De prøver at svække palæstinenserne autoritet og gradvist annektere Vestbredden. Det er den egentlige politik, uagtet hvilket signal de prøver at sende udadtil. Og hvis dette er politikken, vil dette ikke være muligt at hive de arabiske lande inklusive Jordan, Egypten, Forenede Arabiske Emirater, Saudi Arabien og andre ind i en omfattende aftale og ikke engang ind til forhandlinger. Så selvom der faktisk er en mulighed for forandringer i regionen grundet truslen fra Iran og strategiske omgruppering som foregår, så kan det ikke ske, med mindre vi [Israel] ændrer vores politik mod palæstinenserne i betydelig grad.

RÆSON: Hvilken betydning vil den seneste udvikling have på disse strategiske muligheder?

Etzion: For at forstå dette er man nødt til at zoomer ud og ikke se denne erklæring som det sidste stop men som endnu en station mod noget større. Og det er Trumps fredsplan for Israel og Palæstina, som er forestående ifølge flere rapporter. Og den kan blive introduceret allerede om få uger fra nu, måske om få måneder. Og den skulle angiveligt været meget ambitiøs. Den skulle inkludere alle de endelige løsninger på problemerne – grænser, sikkerhed, anerkendelse af stater, Jerusalem, flygtninge og mere, og generelt se på dem med et helt nyt perspektiv. Personligt er jeg meget skeptisk. Både angående at den administration skulle komme op med sådan en plan og endnu mere angående, hvor realistisk det er, at en sådan plan rent faktisk kan genoplive forhandlingerne og lave en aftale. Det politiske faktum er, at Israel, de arabiske lande, europæerne og palæstinenserne; kort sagt, at alle beregner deres næste træk i forhold til erklæringen af Jerusalem set i lyset af de kommende fredsforhandlinger. Derfor har reaktionerne været afdæmpede, og det er også derfor, at fx Egypten og Jordan ikke har tilbagekaldt deres ambassadører fra Israel og Washington for rådgivning. Du ser verbale protester og begrænsede protester på gaderne som er beherskede og ikke særlig betydningsfulde endnu. Det er fordi de fleste lande har en vent-og-se tilgang, fordi de venter på de kommende fredsforhandlinger.

Alle beregner deres næste træk i forhold til erklæringen af Jerusalem set i lyset af de kommende fredsforhandlinger. Derfor har reaktionerne været afdæmpede, og det er også derfor, at fx Egypten og Jordan ikke har tilbagekaldt deres ambassadører fra Israel og Washington for rådgivning

RÆSON: Al Jazeera rapporterer om et møde afholdt for nyligt af Den Arabiske Liga som omhandlede Trump's tale onsdag, og Ali Abunimah, en palæstinenser som står bag 'the Electronic Intifada', påstår at: "De fleste regimer – Saudi Arabien, Bahrain, Egypten og Jordan – er meget tætte på Israel. De har formelle og taktiske bånd, og vil derfor ikke gøre andet end at udsende erklæringer". Er denne påstand rigtig?

Etzion: Ja, indtil videre. Så længe de arabiske lande har dette håb. Og det er mere end et håb. Saudierne, i hvert fald, er stærkt involveret i at udarbejdelsen af denne fredsplan og er i konstant rådgivning med præsident Trumps hold. Og de er selvfølgelig nødt til at manøvrere mellem deres involvering i at skabe

dette nye udspil, og så deres pligter i forhold til befolkningen og de andre arabiske lande. Jeg tror ikke, at det er mere end en overfladisk rolle, de har: indkalder til møder, udsender erklæringer – helt almindelige operationsprocedurer. Men hvis vi om to måneder ser en fredsplan og de arabiske lande ikke er tilfredse med den, så vil vi se en meget hårdere reaktion og de vil ikke tøve med at trække anerkendelsen af Jerusalem som Israels hovedstad ind i deres protester.

RÆSON: Betyder dette, at rygten er, at Saudi Arabien deltager i disse fredsforhandlinger bag scenen og endda faciliterer dialogen mellem USA og Israel?

Etzion: Jeg tror ikke, at de spiller en faciliterende rolle, men den nye saudiske konge og kronprinsen, Mohammed bin Salman, er meget mere involverede i Melleøsten og i Israel-Palæstina end deres forgængere. Mohammed bin Salman prøver angiveligt at skabe nye muligheder. Ifølge mange meldinger er han i tæt kontakt personligt med Trump-administrationen og Jared Kushner. Ingen af dem har indtil videre benægtet, at der foregår en intens konsultation mellem saudierne og amerikanerne angående detaljerne i planen. Men samtidig er amerikanerne forpligtet til at konsultere med Israel og – i mindre grad – egypterne, jordanerne og palæstinenserne. Så mens det saudiske engagement er større end tidligere, så vil jeg alligevel passe på med at sige, at saudierne er i en regional lederskabsrolle, når det kommer til Israel-Palæstina konflikten. De tror ikke på, at palæstinenserne vil give dem en ledende rolle ved forhandlingerne. Jeg tror ikke, at der er særlig stor tillid mellem (Mahmoud, red.) Abbas og Mohammed bin Salman, baseret på nogle læk, angiveligt fra den nuværende plan, som har et meget negativt syn på palæstinenserne. Den gængse opfattelse er også, at planen i langt højere grad vil komme Israel til gode end Palæstina. Og jeg ville ikke blive overrasket, hvis dette er tilfældet.

RÆSON: Og det er derfor, at du ser på denne proces med en vis skepsis?

Etzion: Ja, det er en af grundene. Jeg er også meget skeptisk overfor, hvor godt denne administration fungerer. Jeg synes, de er dysfunktionelle. Der er masser af beviser på dette. Et lille eksempel er, at Dina Powell, det eneste professionelle og erfarne medlem af deres såkaldte "fredsteam" fra USA lige har trukket sig. Det bestod af fire folk, og de er så nede på tre nu.

RÆSON: Baseret på din erfaring og involvering i Oslo II forhandlingerne, hvad er det mest sandsynlige scenarie af denne fredsplan?

Etzion: Fredsplanen vil ikke indeholde en en-statsløsning. Det er helt sikkert. Trump vil ikke lave et stykke papir, som vil skabe en enkelt stat. Han vil ikke blive opmuntret af hverken Netanyahu, Mohammed bin Salman eller Abbas til dette. Det er sikkert.

“Fredsplanen vil ikke indeholde en en-statsløsning. Det er helt sikkert”

Men der vil formegentlig være en vis afstand til de tidligere planer som alle indeholdte en to-statsløsning – enten gradvist eller ikke gradvist. Og vi vil se om præsident Trump og han hold vil kunne komme op med en innovativ formel. Igen fordi de tidligere planer med en to-statsløsning indtil videre ikke har været mulige som de har set ud. En nærmest fuld Israelsk tilbagetrækning og en evakuering af omkring 100.000 bosættere, opdeling af Jerusalem, og en opgivelse af palæstinenserne såkaldte 'ret til at vende tilbage'. At sikre et robust sikkerhedsarrangement for Israel var og vil selvfølgelig blive et kæmpe stridspunkt. Så det vil være en kæmpe misforståelse at antage, at det vil lykkes denne gang. Og det vil også være en fejl ikke at anerkende at virkeligheden er en anden end for år tilbage, hvor en sådan løsning havde været mulig men ikke blev til noget: forventningerne er ændret, man har samlet erfaring, og der er ingen mulighed for at vende tilbage til eller tilpasse Clinton-rammerne og nå en aftale. Derudover har vi en triangel af ledere,

hvis legitimitet er tæt på ikke-eksisterende. Netanyahu, Abbas og Trump har legitimitet til at påbegynde forhandlingerne, og slet ikke til at afslutte en aftale. Selvom – hvis vi lader tvivlen komme dem til gode – de er passionerede omkring konflikten og de søger den ultimative aftale: Hvis Netanyahu gerne vil have, at hans arv skal være oprettelsen af en palæstinensisk stat, hvis Abbas tror på, at han kan lave en aftale med Netanyahu og sælge det til sin befolkning, selvom det ikke er lykket for ham tidligere, og hvis Trump gør det af reelle strategiske grunde, og ikke for at brande sig selv. Selvfølgelig er alt dette hypotetisk og nogle meget store hvis'er. Netanyahu er under en stor sky af kriminelle anklager, Abbas ligger politisk på sin døds seng og har været i mange år, mens Trump har sine egne problemer derhjemme. At tro, at disse tre ledere vil kunne bringe seriøse forhandlingerne til en aftale, kræver meget fantasi, desværre.

RÆSON: Nogle vil sige, at palæstinenserne vil være nødt til at tage til takke med område A og B på Vestbredden. Hvad er mulighederne for at lave en to-statsløsning, som vil være mulig?

Etzion: Her må man skelne mellem strategiske træk og tillidsskabende træk. På det strategiske niveau er min mening, at vi behøver til forenklet fremstillede, men meget komplekse træk. 1) skabe en ny formel for en endelig status, som ikke vil være en et-statsløsning, som komplet ustabil og uønsket, men som samtidig heller ikke vil være en klassisk to-statsløsning, fordi det ikke er muligt. Man behøver en ny model, hvor man kigger på idéer fra en føderation og forbundsstat og identificere fælles områder og interesser og skaber fælles rammer for institutioner på tværs af grænserne og på den måde forbinder de to folks bekymringer på en dybere og mere stabil måde. Der er rum mellem en-statsløsningen og to-statsløsningen, hvor der er potentiale for at bygge en ny model. 2) Vi har brug for en meget klar og indiskutabel legitimitet fra både det israelske og palæstinensiske folk. Det kan man opnå på to måder: Enten kan man holde frie og fair valg i de israelske og palæstinensiske territorier, som vil bringe nyt lederskab der er forpligtede til forhandlingerne, men det vil måske vise sig at være problematisk. Eller, og dette er en ny idé, som jeg virkelig tror på, har fordele som man seriøst burde overveje, kan man afholde en folkeafstemning i både Israel og Palæstina, hvor man stiller det simple spørgsmål: Er du for en en-statsløsning eller en to-statsløsning? Når man har et klart svar fra begge folk, så kan deres respektive ledere implementere de svar.

Israels udenrigspolitiske situation

RÆSON: Saad Hariri, Libanons premierminister, forsvandt for flere uger siden efter noget som bliver set som et saudisk kup. Hvorfor er det vigtigt for Israel at være på vagt, når der sker mindre såvel som store forandringer i Libanon?

Etzion: Israel har allerede udkæmpet to krige med Libanon (1982 og 2006) og sidenhen har Hezbollah – en fjende af Israel som er tæt tilknyttet Iran – opbygget deres styrke. De var stærkt involverede i den syriske borgerkrig sammen med Iran og Rusland. Nu hvor den krig er delvist vundet, står Israel overfor en tidligere lille terrororganisation som har udviklet sig til en stor militærstyrke på cirka 30.000 veluddannede krigere, tungt bevæbnet, velfinansierede og kamptestet. Det er en vedvarende trussel. De har mere end 100.000 missiler og raketter som kan ramme næsten hele Israel, og nogle af dem er endda præcisionsstyret så de kan ramme strategiske mål. Israels generalstabschef, chefen for militæret, har mange gange sagt, at Hezbollah er IDF's fjende nummer et. Og det er en af grundene til, at Israel skal være bekymrede, når der sker ting i Libanon, og Hezbollah bliver stærkere og stærkere militært såvel som politisk. Hezbollah har reelt kontrolleret Libanon i mange år nu. Derfor var der også mange i Israel som var meget tilfredse, da Mohammed bin Salman opfordrede Hariri til at forlade sit embede. Formegentlig fordi man håbede at kunne vise, at det faktisk er Hezbollah, og Iran som stedfortræder, som kontrollerer den libanesiske regering, mens Saad Hariris regering kun udadtil var regeringsmagt. Helt enkelt, så ved alle, at Hariri kun var en galionsfigur. Han har ikke magt til at bestemme i Libanon. Iran bestemmer gennem Hezbollah. Og igen er der fra israelsk perspektiv en klar og tilstedeværende militær trussel. På den mere strategiske bane er Israel bange for at Iran prøver at bygge en centerlinje – via Irak, Syrien og ind i Libanon og hele vejen ned til Middelhavet – og positionere sig selv som en direkte trussel til Israel

via Libanon og Syrien. Fra Libanon via Hezbollah og fra Syrien gennem IRGC [Irans revolutionære Vagtkorps, red.] og andre pro-iranske militærgrupper som bliver stærkere og stærkere.

Hezbollah har reelt kontrolleret Libanon i mange år nu. Derfor var der også mange i Israel som var meget tilfredse, da Mohammed bin Salman opfordrede Hariri til at forlade sit embede. Formegentlig fordi man håbede at kunne vise, at det faktisk er Hezbollah, og Iran som stedfortræder, som kontrollerer den libanesiske regering, mens Saad Hariris regering kun udadtil var regeringsmagt

Ræson: Vi har set Yemen gå ned i flammer i en stedfortrædende krig de sidste par år. Tror du, at hvad vi ser i Yemen – en fuldkommen proxy krig mellem Saudi-Arabien og Iran – kunne ske i Libanon eller er det helt utænkeligt?

Etzion: Intet er utænkeligt i denne tid. Dog tror jeg ikke at Saudi-Arabien har mængden eller antallet af lokale proxies [stedfortrædere] i Libanon til, at de kan starte en borgerkrig mod Hezbollah. Det er ikke den gamle borgerkrig i Libanon, hvor de havde to sider der kæmpede mod hinanden på mere eller mindre lige vilkår i forhold til muligheder. Hezbollah er meget mere magtfulde end den libanesiske hær, og de er ikke rigtigt på hver deres side... Selvom jeg ikke helt kan udelukke interne kampe eller endda en borgerkrig fuldstændigt, så er chancerne for, at det sker meget små. Og hvis det sker, tror jeg ikke, at der er nogen grund for saudierne til at være optimistiske omkring udfaldet af sådan en kamp grundet det udstyr og den træning Hezbollah besidder – sammen med den strategiske opbakning de har fra Iran og potentielt Rusland. Og amerikanerne skal også nævnes her. Selvom USA var meget mere villige og havde meget bedre muligheder for at intervenere i interne konflikter i Libanon tidligere, så er det svært at forestille sig en intervention – amerikanske tropper udsendt til Libanon – i dag.

RÆSON: Og hvor vil det efterlade Israel som står overfor Hezbollah og situationen i Libanon?

Etzion: Israel har ingen interesse i at kæmpe i en saudisk krig, det er helt sikkert. Dog har Israel en interesse i at mindske truslen fra Hezbollah og Iran. For at være mere specifik har Israel en interesse i at prøve at forhindre Iran i at fuldføre sin strategiske plan om at opnå en landvej fra Iran via Irak og Syrien og Libanon og hele vejen ned til Middelhavet. Frygten for, at Iran får det, er grunden til, at Israel har – ifølge udenlandsk presse, som vi siger her – bombet armerede skibe som sejler fra Iran via Syrien til Hezbollah i Libanon, og det er også derfor, at de har ramt iranske mål og baser, som angiveligt er blevet bygget for at tjene iranske eller pro-iranske tropper. Ved at bombe disse opstillinger har Israel sendt et meget klart signal om, at de ikke vil tillade, at en sådan landvej bliver til virkelighed. Israel fastslår, at de ikke vil tillade Iran at bygge luft- og flådebaser i Syrien som vil true Israel. Det handler ikke kun om Libanon og Hezbollah, men også om iranerne og den syriske arena.

RÆSON: Viser det en israelsk-iransk eskalering, at Israel rammer militære baser og mål i Syrien?

Etzion: Eskalering er et ladet ord. Der blev rundet et hjørne i den syriske borgerkrig. Den blev i bund og grund vundet af denne effektive kombination af Rusland, Iran, Hezbollah og andre kræfter som blev hevet ind. Oprørerne blev besejret, ISIS blev besejret, takket være en amerikanskledet indsats, så nu har vi et nyt strategisk landskab i Syrien. Israels kamp handler nu om Irans indflydelse og Hezbollahs

tilstedeværelse i hele Syrien, som er imod israelske interesser. Man kunne argumentere for, at den såkaldte eskalering kom i kølvandet på Irans og Hezballahs tilstedeværelse i Syrien. Hvis de blot havde trukket sig tilbage til Teheran og Sydlibanon efter de havde vundet krigen i Syrien, så ville Israel have mindre grund til at gøre noget som helst, men fordi de gør det modsatte og de angiver, at de er der for at blive og videreføre de anti-israelske udmeldinger, så reagerer Israel.

RÆSON: Vi har set Irans plan udfolde sig, og at USA til dels har trukket sig ud af Mellemøsten. Hvorfor er Israel ikke blevet involveret tidligere?

Etzion: Det er et meget godt spørgsmål. Den gængse opfattelse siden starten af den syriske krig var, at Israel ikke måtte gribe ind. Der var en intern debat, jeg var en del af den, fordi jeg stadigvæk for ansat i systemet, så jeg kan ikke afsløre alting, men jeg kan sige, at der generelt var en intern debat og beslutningen var, at man ikke skulle tage affære. Det var dels baseret på det rationale, at Israel havde prøvet at gribe ind i Libanon i den første libanesiske krig, og det bliver set som en historisk fejltagelse, så der var ingen interesse i at prøve igen. Der var heller ikke noget klart billede af, hvem der var hvem. Og det var heller ikke klart, om Assad ville blive afløst eller om der ville komme en koalitionsstyrke som kunne overtage. Og så var der også en tøven fra Obama-administrationen om at tage affære. Så alt i alt gode grunde til ikke at gribe ind. Der var også grunde til at tage affære baseret på det rationale at bekæmpe Iran. Hvis det var blevet forudset tilbage i 2011-2012, så havde man nok kortlagt andre muligheder og handlingerne havde været klogere. Men det er alt sammen i bagklogskabets lys.

RÆSON: Hvis vi sammenligner nutiden med dengang du var i tjeneste, har der så været en ændring i måden Israel ser Iran på – specielt efter JCPOA (atomaftalen) – og hvordan passer den på opfattelsen af det generelle trusselsniveau?

Etzion: Der er altid uenigheder i det iraeliske system og blandt politikerne og eksperterne om problemet med Iran og disse uenigheder eksisterer stadigvæk. Jeg vil sige op til JCPOA, i det umiddelbare efterspil af aftalen og i de to år den løb over, og faktisk helt op til i dag med den nuværende situation og Trump's position i forhold til aftalen er der stadigvæk uenigheder om, hvor Israel skal positionere sig selv i forhold til konflikten med Iran. Jeg vil sige, at i det store og hele for Netanyahu er Iran og specifikt deres atomprogram det, som altid har været den primære bekymring både offentligt og privat. For nogle fagfolk har JCPOA skabt et vindue for 10 til 15, hvor atomprogrammet er neutraliseret og Israel skal udnytte denne periode til at få skabt nogle muligheder til deres fordel. De skal tage sig af andre områder som også vedrører Iran – deres langtrækkende missilprojekt, deres regionale hegemon strategi. Der er et overbevisende argument for at tilsidesætte konflikten med atomvåben og prioritere andre problemer side om side og i fælleskab med det internationale samfund. Men Netanyahu vælger en anden vej, og Trump ser ud til at følge efter. Hvis JCPOA virkelig vil blive ensidigt annulleret eller hvis Trump trækker USA ud af den, så vil Israel i deres nuværende politiske tilstand og Netanyahu helt sikkert være for. Og det vil igen kun være Israel og USA – marginaliseret. Vi burde måske inkludere saudierne i dette, men alle de andre som har underskrevet aftalen vil helt sikker være imod dette træk, og Israel vil igen finde sig selv i en meget ubejleglig situation, hvor der vil være flere fællesinteresser mellem Kina, Rusland, Europa og Iran end mellem Kina, Rusland, Europa og Israel.

RÆSON: Barbara Ehrenriech, forfatter og journalist, tweetede i sidste måned (7. november) ”WWIII starts with Saudi Arabia & Iran, backed up by the US & Russia. Initial victims = Libanon, Yemen & Syria. Eventuel victims= you and I”. Du skrev – i et retweet – at det var en smule overdrevet, men ikke fuldstændig usandsynligt. Hvad mener du med det?

Etzion: Det er åbenlyst en overdrivelse og ikke et sandsynligt scenarie, men det er en oversimplificering. Tænk på de russiske-saudiske relationer. Rusland og Saudi-Arabien er ikke fjender. De har lige underskrevet en kæmpe våbenaftale og kongen af Saudi Arabien er lige fløjet til Rusland for at underskrive en milliard dollars stor aftale. Så at tro, at Rusland vil opfordre Iran til at gå i direkte krig

med Saudi-Arabien, er ikke realistisk. Derudover tilhører den bipolare tænkning tiden med USA og USSR i 80'erne. Det er ikke den verden vi lever i mere. Hvis du vil fokusere på den mest indflydelsesrige og farlige rivalisering i Mellemøsten i dag, så er det den mellem Iran og Saudi Arabien og den har betydning alle landene i regionen. Israel er helt bestemt imod Iran, men igen må vi ikke forsimplere tingene. Min fjendes fjende er ikke nødvendigvis min ven. Vi lever i en kompleks verden og jeg kan godt lide amerikanernes ord "frenemy" til at beskrive kompleksiteten. I dag er det meget passende for de fleste bilaterale relationer, bestemt for Israel og Tyrkiet og i nogen grad Israel og Saudi Arabien, og jeg kunne blive ved. Det er ikke dette opdigtede scenarie, hvor der er en regional krig mellem Iran og Saudi Arabien og Israel der urokkeligt holder med saudierne. Dog er vi bestemt interesserede i at begrænse den iranske indflydelse og vi deler de grundlæggende saudiske, jordanske, egyptiske og forenede arabiske emiraters interesser, og til en vis grad også de irakiske. Men jeg tror, at bundlinjen er, at Israel kan se muligheder for at få deres interesser igennem mod Iran ved at gå sammen med saudierne og nogle andre sunni-stater. Det betyder dog ikke, at vi vil starte en regional krig mod Iran og slet ikke starte en tredje verdenskrig udkæmpet i Mellemøsten i den nærmeste fremtid eller nogen tid overhovedet.

“Israel kan se muligheder for at få deres interesser igennem mod Iran ved at gå sammen med saudierne og nogle andre sunni-stater. Det betyder dog ikke, at vi vil starte en regional krig mod Iran”

Interview af Viktor Bournonville

Eran Etzion er en uafhængig politisk entreprenør. Han er tidligere chef for Policy Planning i Udenrigsministeriet i Israel og vice-chef for den nationale sikkerhedsråd for premierministerens kontor. Han er ekstern forsker ved Middle East Institutet.

Barbara Slavin om atomaftalen med Iran: Trump forstår, at det var Obamas største udenrigspolitiske sejr, og derfor vil han fjerne den (30/1 2018)

“Atomaftalen er en god idé, fordi vi ikke vil have et Iran, der risikerer at blive et nyt Nordkorea. En reintegration af Iran i det internationale samfund vil give os mere indflydelse på iransk politik, og det vil styrke kræfterne i Iran, der ønsker en mindre fjendtlig holdning til USA, Israel og Vesten. Men Trump hader alt det, som Obama gjorde”

RÆSON: Trump har trukket USA ud af flere internationale handelsaftaler, Paris-aftalen om klimaændringer samt FN's UNESCO-program. Hvor sikre kan landene, der er med i atomaftalen med Iran – Storbritannien, Frankrig, Tyskland, Kina, Rusland og EU – være på, at USA fortsat støtter op om aftalen?

BS: Dét spørgsmål har været genstand for stor debat her i landet. Jeg tror, at USA holder sig til aftalen. Som det ser ud lige nu, vil USA stille sig tilfreds med en principklæring fra de europæiske aftale-lande – Storbritannien, Frankrig og Tyskland – hvor landene lover at genindføre sanktioner, hvis Iran accelererer udviklingen af dets atomprogram, når restriktionerne om udvindingen af uran udløber i 2030. Hvis sådan et kompromis kan nås til maj, vil Trump få svært ved at genindføre sanktioner nu og her, og de andre lande, der støtter aftalen, kan sige, at de har overholdt aftalen.

Men Trump har siden han blev indsat som præsident undermineret atomaftalen ved at så tvivl om USA's støtte til den. Flere europæiske virksomheder har udskudt at underskrive forretningskontrakter med Iran, fordi de frygter, at USA vil genindføre sanktioner. På en måde er skaden derfor allerede sket, selv hvis Trump fortsætter med at ophæve sanktionerne, hvilket jeg håber, at han vil gøre.

Trump har siden han blev indsat som præsident undermineret atomaftalen ved at så tvivl om USA's støtte til den. Flere europæiske virksomheder har udskudt at underskrive forretningskontrakter med Iran, fordi de frygter, at USA vil genindføre sanktioner. På en måde er skaden derfor allerede sket

RÆSON: Merkel, Macron og May har sagt til Trump, at atomaftalen er i landenes ”fælles nationale sikkerhedsinteresse.” Hvilke argumenter har de europæiske ledere og de øvrige aftale-lande over for Trump-regeringen for fortsat at binde USA til aftalen?

BS: Det vigtigste argument er, at sanktionerne mod Iran kun er effektive, hvis de er multilaterale. Hvis Trump-administrationen bakker ud af aftalen, betyder det, at sanktionerne vil blive unilaterale og mindre effektive, end de ellers ville være. Det er det stærkeste argument for europæerne.

Derudover er atomaftalen nyttig, fordi den undlader at give den iranske regering en syndebuk. Regimet kan derfor ikke beskyldte Vesten for landets dårlige økonomi. Der er godt nok stadig sanktioner, som forhindrer udenlandske investeringer i Iran, men der er også mange strukturelle problemer i den iranske økonomi i forhold til blandt andet korrupsion. Atomaftalen fjernede på den måde et argument for den iranske regering om, at ikke alle landets problemer er forårsaget af Vesten. Det sidste vi derfor vil gøre, er at give den undskyldning tilbage til Irans regering ved at ødelægge aftalen.

RÆSON: Hvorfor er Trump-administrationen så skeptisk overfor, at Iran bliver et land, der gennem atomaftalen bliver en integreret del af verdensøkonomien og det internationale samfund?

BS: Uenighederne, som USA har haft med Iran, går 40 år tilbage til den islamiske revolution i 1979. Den iranske regering er ikke uden skyld i striden på baggrund af sloganet som ”Død over USA”, gidseltagningen af amerikanske diplomater (på den amerikanske ambassade i Teheran i 1979, red.), og den fortsatte fængsling af amerikanere på løse anklager. Det iranske regime har set sig selv som en modpart til amerikansk politik i Mellemøsten, Irans holdning til Israel betyder meget, og Iran har konsekvent støttet militante palæstinensiske grupper. De forhold betyder meget for amerikanske beslutningstagere. Min position er den – i forlængelse af den udbredte holdning i det sikkerhedspolitiske establishment – at atomaftalen er en god idé, fordi vi ikke vil have et Iran, der risikerer at blive et nyt Nordkorea. En reintegration af Iran i det internationale samfund vil give os mere indflydelse på iransk politik, og det vil styrke kræfterne i Iran, der ønsker en mindre fjendtlig holdning til USA, Israel og Vesten. Men Trump hader alt det, som Obama gjorde. Jeg tror ikke, at han egentlig forstår atomaftalen ret godt. Han forstår, at det var Obamas største udenrigspolitiske sejr, og derfor vil han fjerne den.

Trump hader alt det, som Obama gjorde. Jeg tror ikke, at han egentlig forstår atomaftalen ret godt. Han forstår, at det var Obamas største udenrigspolitiske sejr, og derfor vil han fjerne den

RÆSON: Men har Trump slet ikke noget at have sin bekymring i, når han mener, at aftalen ikke med sikkerhed afholder Iran fra at udvikle atomvåben?

BS: Jeg kan kun støtte mig til CIA's konklusion om, at Iran havde et ”struktureret program” til udviklingen af atomvåben, men at programmet blev afsløret og lukket ned i 2003. Jeg har ingen grund til at tro, at Iran har genfundet deres ambitioner om at udvikle atomvåben, og jeg er overbevist om, at hvis de havde, ville det komme frem.

RÆSON: Trump har siden oktober givet Kongressen mulighed for at vedtage nye sanktioner over for Iran. I januar gik han dog med til at ophæve flere sanktioner ”for sidste gang”, hvis aftalen ikke forbedres. Hvilke elementer i aftalen ønsker Trump at genforhandle?

BS: Trump vil genforhandle de såkaldte *sunset clauses*. Det er eksempelvis begrænsninger på, hvor meget uran Iran må berige. Han vil basalt set gøre, at begrænsningerne for udvinding, som fortsætter indtil 2030, bliver udsat på ubestemt tid. Det er Iran imod. Iran støtter op om The Nuclear Non-Proliferation Treaty (en FN-traktat fra 1968, red.), hvori de siger, at Iran ikke vil udvikle atomvåben. Men det er ikke godt nok for nogle politikere. De er bekymret over, at når visse begrænsninger udløber, kan Iran hurtigt udvide sit program og udvikle atomvåben.

RÆSON: Hvor sandsynligt er det, at Teheran vil acceptere disse eventuelle ændringer?

BS: Iran vil ikke acceptere nogen som helst ændringer. Trump har dog en chance for at indgå en delaftale med de europæiske aftalelande – Storbritannien, Frankrig og Tyskland – hvor de kan tage yderligere skridt mod at forhindre udviklingen af Irans ballistiske missilprogram (Iran har affyret 23 ballistiske missiler siden 2015 ifølge [en rapport fra analyseinstituttet The Foundation for Defense of Democracies](#), red.). Det kan være et fornødent kompromis for Trump, så han lader selve atomaftalen være.

RÆSON: Hvad er det for nogle sanktioner, som Iran stadig er omfattet af?

BS: Det mest skadende for den iranske økonomi, er, at Iran siden 2008 ikke har haft lov til at lave såkaldte U-turn-transaktioner (transaktioner, der inden 2008 gjorde det muligt for iranske banker at handle i amerikanske dollars gennem offshore-lande som fx Schweiz, red.). Det betyder, at når Iran sælger olie, så skal de omregne og sælge olien i euro, yen eller i andre valutaer, og det forstyrrer Irans bankforbindelser. Der er også sanktioner over for medlemmer af Revolutionsgarden og forskellige enheder i den iranske regering.

RÆSON: 70 pct. af iranerne mener ifølge meningsmålinger foretaget af IranPoll, at deres levevilkår ikke er blevet forbedret, siden aftalen blev indgået i 2015, hvilket fik tusindvis til at protestere i starten af januar. Hvad skal der til for, at atomtalen er politisk død i Iran?

BS: Iranerne ønsker ikke at droppe aftalen, og de har fuldstændig overholdt den. De har gjort alt, hvad aftalen foreskrev dem at gøre, så Trumps udtalelser om, at iranerne ikke har holdt ord, passer ikke. Selvom iranerne er skuffede over den aktuelle situation i lyset af, at landet har haft negativ vækst, olien ikke har kunne blive afsat, og inflationen er stor, så tror jeg ikke, at de vil bakke ud af aftalen. Aftalen har i store træk været populær i befolkningen, især da den blev indgået i 2015. Men Irans præsident Hassan Rouhani er under et stort pres af mange forskellige grunde. Protesterne er en enorm udfordring for regeringen. Regimet står over for en reel krise. Atomaftalen er en del af den krise, men de seneste protester har dybe rødder til den dårlige økonomi og regimets autoritære natur.

Iranerne ønsker ikke at droppe aftalen, og de har fuldstændig overholdt den. De har gjort alt hvad aftalen foreskrev dem at gøre, så Trumps udtalelser om, at iranerne ikke har holdt ord, passer ikke

RÆSON: Men som du nævnte indledningsvis, skaber Trumps uforudsigelighed og tvetydighed over for atomaftalen stor usikkerhed om iransk økonomi. Er det slet ikke realistisk at tro, at Iran kunne finde på at forlade atomaftalen, før USA eventuelt måtte gøre det?

BS: Så længe Rouhani er præsident, vil Iran ikke bryde med atomaftalen. Min bekymring er, at en tilbagevenden til en fjendtlig amerikansk Iran-politik vil styrke de politiske kræfter, der vil kæmpe for en hardline-efterfølger til Rouhani.

RÆSON: Hvis vi slutteligt skal sætte vores snak i perspektiv, vil en fuld implementeret atomaftale så skabe mere fred og stabilitet i Mellemøsten? Eller vil det modsatte være tilfældet?

BS: Atomaftalen vil forhindre Iran i at udvikle atomvåben. Det er positivt. Men der er mange andre faktorer og konflikter på spil. Atomaftalen har ikke påvirket Irans beslutning om at støtte houthierne i Yemen, eller landets beslutning om fortsat at støtte Assad-regimet i Syrien, mens at rivaliseringen med Saudi-Arabien fortsætter. Så atomaftalen er én faktor, men er ingenlunde den afgørende faktor i forhold til, om Mellemøsten er mere fredelig og stabil.

RÆSON: Hvilke implikationer ville en amerikansk udtræden af atomaftalen betyde for USA's større målsætning om at mindske spredningen af atomvåben, deriblandt i Nordkorea?

BS: En amerikansk udtræden vil have stor skadelig effekt i forhold til at mindske spredningen af atomvåben. Det ville bestemt ikke give Nordkorea et incitament for at indgå i forhandlinger eller komme

med meningsfulde indrømmelser til USA. Det skyldes ganske enkelt, at Nordkorea ikke vil kunne stole på USA's løfter om ophævelse af sanktioner. En amerikansk udtræden af atomaftalen med Iran ville derfor gøre det særdeles vanskeligt for USA at overbevise Nordkorea om at acceptere restriktioner i dets atomprogram.

En amerikansk udtræden af atomaftalen med Iran ville [...] gøre det særdeles vanskeligt for USA at overbevise Nordkorea om at acceptere restriktioner i dets atomprogram

Interview af Kristoffer Dahl Sørensen

Barbara Slavin er leder af The Future of Iran Initiative ved den udenrigspolitiske tænketank Atlantic Council i Washington D.C. Hun er uddannet fra Harvard University og er Washington D.C.-korrespondent for nyhedsmediet Al Monitor. Hun har tidligere arbejdet som journalist for The Economist, USA Today, The New York Times m.fl. og er forfatter til bogen "Bitter Friends, Bosom Enemies: Iran, the U.S., and the Twisted Path to Confrontation".

Kristoffer Dahl Sørensen (f. 1991) er uddannet cand.public. ved Aarhus Universitet og Danmarks Medie- og Journalisthøjskole. Han er freelancejournalist og har selv besøgt Iran i 2016. Han har bl.a. arbejdet på DR2 Deadline, DR2 Dokumentar og været tilknyttet Europaakademiet ved Tænketanken EUROPA.

Mirco Reimer-Elster: Den pæne udgave er at sige, at Trump er pragmatiker. Og den mere retvisende version er, at han er opportunist (6/2 2018)

”Republikanerne har jo haft den fordel, at han ikke er interesseret i de finere detaljer i lovgivningen, og derfor har de egentlig haft ret frit slag i Kongressen med blandt andet skattereformen. Nogle elementer gik Trump meget op i. Blandt andet det her med at få selskabsskatten ned på omkring 20 pct., men alligevel ikke nok til, at han havde en stærk holdning til, om det blev 21 eller 22 pct. Og det er jo ret interessant, for historisk blander amerikanske præsidenter sig typisk ret meget i den slags ting.”

RÆSON: Donald Trump har nu rundet første år som præsident. Hvad har været hans største politiske sejre?

REIMER-ELSTER: Den største lovgivningsmæssige sejr er selvfølgelig skattereformen. Det er ikke hver dag, man får så stor en reform af skattesystemet. På lidt længere sigt er det udnævnelsen af Neil Gorsuch som højesteretsdommer. Ikke fordi det som sådan var en stor overraskelse, men fordi højesteretsdommerne sidder for livstid, og på den måde kommer de til at efterlade et betydeligt aftryk på nationens retsvæsen. Den mest ubemærkede sejr er dereguleringen, hvor der kommer mindre lovgivning i og med, at Trump ruller den føderale stat tilbage eller ændrer i praksis for, hvordan man regulerer. Det gælder både i forhold til Finanstilsynet og i forhold til miljøområdet. Det er ikke noget, pressen skriver så mange historier om, fordi det mest foregår i kulissen, men det var en meget central del af hans valglofter og noget, han har levet op til. Man kan nok kæde det sammen og sige, at der formentligt er en sammenhæng mellem den massive deregulering, der foregår under Trump, det boom, man ser på aktiemarkedet, og den tillid, der generelt er til den amerikanske økonomi. Det er næppe et produkt af Trump alene, men man kan ikke afskrive ham fuldstændig, for det er tydeligt, at der har været en Trump-effekt, når det kommer til økonomien – især hvis man snakker om aktiemarkedet.

RÆSON: Kritikere har sagt, at de gode træk i økonomien i høj grad kan tillægges Obamas reformer og de nuværende konjunkturer, men det mener du ikke?

REIMER-ELSTER: Markedet kunne godt lide, at Trump blev valgt, men der er ikke flere jobs, end hvad Obama-administrationen kunne bryste sig med sidste år. Der er mange nuancer i det. Hvis man kommer ind som Trump og møder en arbejdsløshed på 4,8 pct., så er det jo relativt svært at få en markant jobvækst, fordi man nærmer sig fuld beskæftigelse. Nu ligger arbejdsløshedstallet på 4,1 pct., så der er sket et fald. Den meget større diskussion er, hvor meget man generelt kan tilskrive præsidenter, når det kommer til økonomien. Jeg mener, at effekten er meget lille – og det uanset om det er Obama eller Trump. Men hvis man tilskriver Obama succesen med økonomien, så kan man ikke lade være med at bruge samme argumentation, bare fordi det er Trump, der nu har embedet. Det er dobbeltmoralsk. Bruger man de samme indikatorer, som man brugte under Obama, så kan man ikke sige, at det går dårligt under Trump, men jeg vil sige, at det er en dårlig idé at bruge de indikatorer, for præsidenter har relativt lidt indflydelse på det. Og tilfældet med Trump er nok, at han har været en cheerleader for den amerikanske økonomi. Det har nok kastet noget af sig, men man kan ikke gøre op i dollars og cents, hvor meget han har betydet.

Hvorvidt det er en effekt af Trumps retorik, at færre mennesker prøver at komme ind i USA, er en abstrakt diskussion, men det er tydeligt, at Trump lægger en retorik for dagen, der viser, at rigtig mange mennesker ikke er velkomne i USA

RÆSON: Trump slog sig også op på at være en hardliner i forhold til immigration. Nu har han ikke fået bygget muren mod Mexico, men han har delvist fået indført sit immigrationsforbud mod visse lande med overvejende muslimsk befolkning. Hvordan går det overordnet på den front?

REIMER-ELSTER: Det er et godt spørgsmål, og jeg tror, det skal opdeles i flere faktorer. Min vurdering har hele tiden været, at den mur ikke skal ses som et konkret foretagende. Jo, der kommer måske en eller anden form for styrket grænsebevogtning, men idéen om en mur hele vejen langs grænsen har næppe nogensinde været en målsætning for Trump. Det var mere noget, han hen ad vejen fandt ud af, at hans base gik meget op i, og så lavede han det buzzword, der i virkeligheden mere dækker over, at der skal styr på den illegale immigration og kontrol med, hvem der kommer ind i USA. Og så længe Trump opnår det, så kommer han ikke til at falde på, at der ikke er en fysisk mur. Kigger man konkret på det, så er der jo heller ikke et flertal for en mur – heller ikke blandt hans eget parti. Så det er mere et spørgsmål om at sikre grænsen. Og der er effekten af Trumps politik lidt paradoksal, for antallet af folk, der har prøvet at komme ind i USA, har været faldende i længere tid – også inden han kom. Flere mexicanere tager tilbage til Mexico fra USA, og det er også et gammelt fænomen. Trump har i sit første år deporteret færre mennesker, end Obama gjorde. Så hvis man ser på tallene, kan man ikke udråbe immigration som en stor Trump-succes. Men ser man på den politiske linje, han lægger, så må man til gengæld sige, at han har været god til at italesætte sig selv som en immigrations-hardliner, der også får opbakning fra de dele af hans base, der selv er hardlinere. Hvorvidt det er en effekt af Trumps retorik, at færre mennesker prøver at komme ind i USA, er en abstrakt diskussion, men det er tydeligt, at Trump lægger en retorik for dagen, der viser, at rigtig mange mennesker ikke er velkomne i USA. Og det er jo ikke bare immigration. Det gælder også hele debatten om *shithole countries* og de ting, han generelt siger. Så budskabet er sivet ret godt ind rent retorisk, men når man kigger på de kølige fakta, så har der ikke været en kæmpe u-vending i forhold til tiden under Obama.

RÆSON: Er de immigrationskritiske Trump-støtter så bevidste om forskellen mellem Trumps retorik og de fakta og tal, der faktisk foreligger?

REIMER-ELSTER: Det er svært at sige, fordi man ofte taler om Trumps base, som om den var monolit, og det er den ikke. Problemet for Trump er, at hvis man kigger på de vælgere, der sendte ham til Det Hvide Hus, så er immigration et emne, der splitter dem helt vildt meget. Halvdelen er meget skeptiske over for immigration, og for dem er det ikke et økonomisk, men et kulturelt argument. Det handler mere om en form for kulturel konservatisme, end det handler om, at de er bange for at miste deres job. Det er jo i øvrigt endnu et faktum, at de mennesker typisk ikke mister deres arbejde til lavtlønnet arbejdskraft, men snarere til teknologiens udvikling. Det er bare nemmere at sige, at immigranter fra Sydamerika er problemet, end det er at sige, at det er robotter. Den anden del af basen, der er mere moderat republikansk i klassisk forstand, stemte på Trump, fordi de ikke kunne lide Clinton, fordi Trump var Republikanernes kandidat, og fordi han jo egentlig er en ret ortodoks, republikansk præsident, hvis man lige piller hans tweets fra. Den del af basen mener jo, at immigration er en vigtig del af USA's DNA. Så jeg tror ikke, at den hardcore del af Trumps støtter har noget større begreb om antallet af deportationer i forhold til

Obama. For dem handler det om kultur, og for dem repræsenterede Obama immigrationen – også selvom han faktisk havde et ret stort antal deportationer. De går meget mere op i de små cases, hvor en illegal immigrant gentagende gange er kommet ind i USA og så pludselig slår en amerikansk kvinde ihjel i San Francisco, som det skete for et par måneder siden. Så på den måde er det meget symbolpolitik, og der taler Trump altså bare med en noget anden megafon. Jeg tror egentlig, at de er fint tilfredse med, at der bare er en, der italesætter problemet. Jeg ved ikke, om man kan kalde det en bedrift, men det vil i hvert fald blive en del af hans eftermæle, at han ændrede noget ved, hvordan man kunne tale om de her ting.

Republikanernes kalkule virker jo til at være, at de vil destruere Obamacare og på den måde tvinge Demokraterne til forhandlingsbordet – Obamacare er deres, og derfor må de have en interesse i at hjælpe med at reformere den. Jeg er ikke sikker på, at Demokraterne ser det på samme måde

RÆSON: Et andet løfte fra Trump var at afskaffe Obamacare. Det er endnu ikke lykkedes, men er det et nederlag, at han ikke har nået det i løbet af sit første år?

REIMER-ELSTER: Både ja og nej. Ja i den forstand, at han slog sig meget op på det, og i alle de år, hvor Obama sad ved magten, har det samlet Republikanerne. Obamacare var noget juks; den føderale stat skulle ikke bestemme, og det hele skulle væk. Den måde førte Trump jo valgkamp på. Han ville lave noget, der var bedre og billigere. Men den større historie om Obamacare var i langt højere grad historien om en falliterklæring i Republikanernes top. Man havde brugt 6-8 år på modstand, og når så de fik muligheden for at erstatte det, havde man ikke en plan for det. På den måde er den store historie, at den republikanske ledelse ikke var i stand til at finde en løsning, der kunne samle partiet. Samtidig er det et fremragende eksempel på, at Republikanerne eller Demokraterne ikke er homogene partier. Vi taler om partier, der er udgjort af op mod 50 forskellige partigrupper fra forskellige stater med forskellige interesser og vælgergrupperinger. Så på nationalt plan kan man bare ikke regne med, at man har sejren i hus, fordi man har et flertal på papiret.

Det, man nu har gjort med skattereformen, er, at man prøver at destruere Obamacare ganske langsomt ved eksempelvis at fjerne den tvangsbøde, man skal betale. Og det er en bombe under Obamacare, fordi man med skattereformen siger, at man ikke længere behøver at få en bøde, hvis man ikke vælger at få en forsikring. Det skulle man under den oprindelige Obamacare, og det var noget af det, de konservative i USA var rigtig sure over, fordi den føderale regering ikke skulle bestemme, om man tegnede en forsikring eller ej. Obamacare er for mig ikke et grundlæggende amerikansk spørgsmål om, hvorvidt folk skal have sygesikring eller ej. For mig handler det mere om en ærkeamerikansk diskussion om, hvorvidt den føderale stat skal blande sig i det eller ej. Der er den lidt forsimplede analogi, at man fra Bruxelles lavede en form for regel, hvor man prøvede at styre europæisk sygesikring i forskellige lande. Det ville mange danskere nok være meget skeptiske over for. Det farlige for Trump er så, at det er svært at finde et fortilfælde i amerikansk historie, hvor man har lavet en stor social reform og så valgt at fjerne den igen bagefter.

Som historisk case er det interessant, for det er første gang, at et parti prøver at fjerne en større tilføjelse til den føderale velfærdsstat, og dét, er jeg ikke sikker på, er en politisk vindser. For Republikanernes kalkule virker jo til at være, at de vil destruere Obamacare og på den måde tvinge Demokraterne til forhandlingsbordet – Obamacare er deres, og derfor må de have en interesse i at hjælpe

med at reformere den. Jeg er ikke sikker på, at Demokraterne ser det på samme måde. Jeg tror, at deres analyse er, at hvis det, der kommer ud af Trumps plan for afmontering af Obamacare, ender med at fukke systemet op, så må han selv prøve at redde det. Ved at fjerne bøden for ikke at have en forsikring bliver Obamacare dyrere og mindre rentabelt, og så er det jo en måde at sætte Demokraterne pistolen for panden på. Jeg tror ikke, den går. For det er sådan med velfærd, at hvis du først har noget, så bliver du ret sur, hvis nogen prøver at tage det fra dig. Derfor tror jeg ikke, at det er en vindesak i det lange løb.

RÆSON: Så hvis han ikke når at gennemføre tilbagerulningen af Obamacare, så er det faktisk lige så godt, som hvis ikke han lever op til sit valgløfte?

REIMER-ELSTER: Jeg vil sige, at det vil være bedre. Trump vil i det længere løb få mere ud af det, hvis han virker som en præsident, der har prøvet at få gennemført sit løfte, men som kan skubbe skylden over på alle andre. Trump er værdikonservativ, men når det kommer til social- og velfærds politik, så er han ikke konservativ. For nyligt var der fx et møde, hvor Trump spurgte, hvorfor alle ikke bare kunne få *social security*, så de var sikrede af staten. Republikanerne ville jo aldrig sige sådan noget. De så jo bare på ham og tænkte: ”Du gode Gud!” Det er skismaet, han står i, hvor han er ret progressiv på de emner. Hans datter Ivanka vil gerne have barselsorlov, og han er meget tilpas på det område, men på den anden side er det bare heller ikke noget, jeg tror, han går så meget op i.

Den pæne udgave er at sige, at Trump er en pragmatiker, der ikke har en ideologi at handle ud fra, og den mere retvisende version er, at han er opportunist

RÆSON: Trump talte i forbindelse med sin valgkamp også meget om en milliardpakke til infrastruktur, som han endnu har til gode at gennemføre. Det lyder jo typisk mere demokratisk end republikansk. Hvor stiller alle de her modsatrettede løfter og idéer Trump i det politiske landskab?

REIMER-ELSTER: Det er jo det store Trump-mysterium, at man aldrig har kunnet placere ham. Og det har altid været hans styrke, for det gør det svært at diskutere, hvad han er. Er han højrepopulist eller noget andet? Ja, på nogle punkter er han, for når vi kigger på skattepolitik og immigration, så er han i hvert fald ikke progressiv, men hvis man kigger på det sociale aspekt, så er han heller ikke konservativ. Blandt hans vælgerbase er der en del, der er skeptiske over for frihandel, hvad Republikanere typisk ikke er, og nogen som de moderate Republikanere er ret progressive i forhold til racereationer, så det er en virkelig blandet flok mennesker, han har samlet. Mange af dem, der sprang fra Bernie Sanders, røg jo over til Trump. De brød sig ikke om hans kvindesyn og sådan nogle ting, men de kunne godt lide hans syn på frihandel og hele talen om, at ”*the system is rigged*.” Og her har paradokset jo hele tiden været, at Trump er en del af den økonomiske elite, han kritiserer. Her har forklaringen så været, at han af samme grund vidste, hvordan den del af samfundet fungerer, og at han desuden var uafhængig af interesser, hvad mange Sanders-tilhængere ikke mente, at Clinton var.

Så Trump var en bizar form for elitær outsider, der stod udenfor, mens han samtidig havde en finger med i spillet, som han så på en eller anden måde kunne forsvare. Det er derfor, jeg tror, at Republikanerne har haft svært ved ham. Så den pæne udgave er at sige, at Trump er en pragmatiker, der ikke har en ideologi at handle ud fra, og den mere retvisende version er, at han er opportunist. Han er god til at læse vælgerstemninger, og hvad en bestemt base vil have. Det kan man se på, at han laver nogle vælgermøder nu, hvor han kører på kulturkampe og immigration, hvorefter han tager til Davos og holder en pro-business tale, der handler om, at virksomhederne skal komme og investere i USA. Republikanerne

har jo haft den fordel, at han ikke er interesseret i de finere detaljer i lovgivningen, og derfor har de egentlig haft ret frit slag i Kongressen med blandt andet skattereformen. Nogle elementer gik Trump meget op i. Blandt andet det her med at få selskabsskatten ned på omkring 20 pct., men alligevel ikke nok til, at han havde en stærk holdning til, om det blev 21 eller 22 pct. Og det er jo ret interessant, for historisk blander amerikanske præsidenter sig typisk ret meget i den slags ting. Clinton blandede sig fx for meget i alle mulige detaljer, og på den led er Trump det fuldstændige modstykke til Clinton. Han går op i de store linjer, i de større værdikampe og i at markedsføre sin administration på Twitter, men han har ingen interesse for de finere politiske detaljer.

RÆSON: I forhold til de store linjer i udenrigspolitikken lød det jo som om, at nationalstaten skulle skubbes frem med ”America first”-sloganet. Hvordan ser du hans udenrigspolitik i forhold til det mantra?

REIMER-ELSTER: Trump ser alt som et nulsumsspil: Man kan ikke lave en handelsaftale mellem to lande, hvor begge lande får noget ud af det. Det interessante ved Trump er, at han fører en kampagne, hvor han siger, at amerikanerne bruger for mange penge i udlandet, og at alle soldaterne i udlandet burde komme hjem. Men ser man på tallene, er der flere soldater udstationeret nu, end der var i Obamas sidste år. Trump har udvidet USA’s krigsførelse i stort set alle konflikter, USA har været involveret i, siden han trådte til. Man ser altså en præsident, der siger, at han trækker USA tilbage på et mere mådeholdent niveau, men det er overhovedet ikke det, der er sket. Man kan selvfølgelig argumentere for, at hans meget vægelsindede kurs i forhold til NATO har givet pote, men om det har været en målrettet strategi, er svært at sige. Når man skærer retorikken og Twitter fra, så er hans udenrigspolitik ret konform i forhold til, hvad man kan vente af en republikansk præsident. Selvfølgelig synes en republikansk præsident, at atomaftalen med Iran er noget skidt, og at klimaaftalen fra Paris er noget juks, og derfor vil man selvfølgelig også lægge flere æg i Israel og Saudi-Arabiens kurve i Mellemøsten. Israels kurv, fordi man mener, at der er et værdifællesskab, og Saudi-Arabiens kurv, fordi man – trods modsætninger – mener, at der er en fællesmængde af interesser. I forhold til relationen til Kina er Trumps tilgang jo væsentligt mere moderat, end han gav udtryk for i valgkampen, hvor han tordnede mod Kina med valutamanipulation og andre ting. I forhold til Rusland har man jo så det store paradoks, at Trump måske ikke ligefrem holder hånden over Putin, men trods alt ikke går meget i kødet på ham. Samtidig er der en forsvarsminister og andre som James Mattis, der direkte peger fingre ad kineserne og russerne og siger, at det er revisionistiske lande, der vil underminere den liberale verdensorden, og det kalder på et forsvar fra USA. Kigger man på politikken over for Rusland, så er den i forhold til sanktioner jo hårdere, end den var under Obama. Så det er et meget mudret billede, som ikke nødvendigvis er del af en større strategi, tror jeg.

Problemet for Trump er, at det typisk er det første år som præsident, der er sjovest. Og jeg er ikke sikker på, at han synes, det har været sjovt

RÆSON: Med Obama talte man om *leading from behind*. Kan man komme med en lignende frase om Trumps udenrigspolitik?

REIMER-ELSTER: Jamen, det kunne så enten være *leading with Twitter* eller *leading with a megaphone*. Det er jo igen det her Trump-paradoks, hvor der er sindssygt meget støj. Det er virkelig megafonen, der råber om Kim Jong-un og Theresa May på Twitter og holder tumultariske pressemøder. Men i det substantielle sker der jo ikke noget, man aldrig havde set komme med en anden republikaner i Det Hvide Hus.

RÆSON: Er Trump efter sit første år i Det Hvide Hus en succes eller fiasko set fra hans vælgeres perspektiv?

REIMER-ELSTER: Det er netop vælgerens perspektiv, man skal måle ud fra i forhold til, hvad han gik til valg på, og hvad han har leveret. Og i det lys mener jeg ikke, at man kan kalde ham en succes, men man kan heller ikke kalde ham en fiasko. I det lys vil jeg give ham et 7-tal. Det er så med det in mente, at den danske karakterskala lider af inflation. Han har været god til at artikulere det, han gik til valg på, og han har stået skarpt på deregulering, økonomi og immigration, men der har selvfølgelig også været mange huller. Så er der hele den del, der handler om normer om magtadskillelse i et samfund, hvor han har markeret sig på nogle meget problematiske måder. Han fortsætter jo med at så tvivl om sin egen efterretningstjenestes arbejde, når det ikke passer ham politisk, og når CIA så forpurrer et terrorangreb, tager han gerne æren for det. Så er der hele Ruslandshistorien, som vi også må afvente. Endelig er der hans *approval ratings*, hvor man jo ikke kan tale om en succes, når han ligger på ca. 39 pct. Noget af årsagen er formentligt, at Trump er så uortodoks en karakter, at han aldrig vil kunne vinde mange demokrater – for de kan ikke lide ham. Overordnet set er han tættere på at være en succes end en fiasko, men han ligger lige over midten.

RÆSON: Hvad er potentialet og udfordringerne så i Trumps andet år?

REIMER-ELSTER: Det bliver svært, for problemet for Trump er, at det typisk er det første år som præsident, der er sjovest. Og jeg er ikke sikker på, at han synes, det har været sjovt. Det er i hvert fald ikke det indtryk, man får på sociale medier, hvor han føler sig forfulgt og afsporet. Op mod midtvejsvalget er han ikke særlig populær, og i den forbindelse har mange kandidater ikke det store incitament til at lave så meget lovgivning med ham, fordi det måske ikke er en politisk vindingsag. Men jeg vil tro, at man vil prøve at spille ud med infrastrukturen, og infrastrukturen er også den substantielle ting, hvor der er størst sandsynlighed for, at han kunne få et tværpolitisk forlig. Jeg mener bare, at han – ligesom Obama i sin tid – spiller sine kort i forkert rækkefølge. Obama gjorde det, at han først kastede sig over sundhedsreformen, og Trump spillede også ud med sundhedsreformen, hvilket logisk nok var et af de mest udfordrende emner, han havde. Selv muren til Mexico er mindre kontroversiel end simpelthen at afmontere forgængerens største indenrigspolitiske sejr.

Mit bud er, at han ved midtvejsvalget [til november, red.] taber flertallet i Repræsentanternes Hus, og derfra bliver det ren overlevelseskamp for ham. Jeg vil gå så langt som til at sige, at det er 50/50, om han ender med at stille op til genvalg i 2020. Jeg tror nemlig, at der er to scenarier: Der kan ske det, at Ruslandsundersøgelsen simpelthen bliver så stor, at han bliver for træt af den. Det andet scenarie er, at Demokraterne vinder flertallet i Repræsentanternes Hus, hvilket er meget sandsynligt, selvom det er tæt, og dermed kommer de til at stå med et markant politisk pres for at starte en rigsretssag mod ham. Den vil ikke få ham fjernet, men den vil skabe så meget støj, at han til sidst siger, at han ikke gider, hvorefter han vil italesætte sig som den store martyr, der forsøgte at tage kampen mod systemet, men i sidste ende måtte give fortabt. Det er selvfølgelig voldsomt spekulativt, men pointen er, at det er en mand, der hele sit liv har kæmpet for at fremstå som en vinder. Han fik så den ultimative sejr i 2016 ved et valg, han næppe selv havde regnet med at vinde. Derfor er det svært at se, at han skulle stille op i 2020 til popularitetstal, der tyder på, at han med stor sandsynlighed bliver udfordret af sit eget parti, og det er svært at se, at han skulle have en interesse i den ydmygelse. Tommelfingerreglen med Trump er, at hvis man skal forstå Trumps appel, så skal man fokusere meget mere på hans politik og de ting, han siger politisk, i stedet for at stirre sig blind på, hvad han tweeter om andre mennesker. Der er sikkert nogen, der synes, at det er fedt og forfriskende, at han kører den stil på Twitter, men jeg vil vove den påstand, at grunden til, at han kan vinde et valg og have relativ succes med det, er, at folk siger, at Trump er en karakter, som er lidt for meget, men at de kan godt lide det, han vil opnå. En stor del af problemet med at formidle den slags er netop, at vi fokuserer for meget på tweets. Ikke fordi vi ikke skal gøre det, for

selvfølgelig er det vigtigt, når verdens mægtigste mand tweeter om atomkrig, men vi er nødt til at blive bedre til at forklare, hvad han vil opnå.

Tommelfingerreglen med Trump er, at hvis man skal forstå Trumps appel, så skal man fokusere meget mere på hans politik og de ting, han siger politisk, i stedet for at stirre sig blind på, hvad han tweeter om andre mennesker

Interview af Mathias Bjerrum

Mirco Reimer-Elster (f. 1986) er uddannet cand.mag. i amerikanske studier og er ph.d.-studerende ved Det Europæiske Universitetsinstitut i Firenze.

Morten Løkkegaard: Trumps kamikaze-kurs sætter 200 års venskab i fare (8/3 2018)

MED ET enkelt tweet har den amerikanske præsident bragt hele den globale handel og fremtidens fælles velstand i fare. Det er svært at finde dækkende ord for, hvor sørgeligt, skadeligt og fundamentalt forkert hans kurs er. “Vanvittigt” kunne være et bud.

Præsidenten, hvis univers kun indeholder vindere og tabere og åbenbart ikke kan rumme muligheden for, at alle parter kan vinde på frihandel, forkaster med sit tweet 200 års økonomisk tænkning og 70 års handels- og velstandsstrategi. Det må ikke ske. Vi må appellere til alle præsidentens republikanske kolleger om at tale manden til fornuft.

Vi må appellere til alle præsidentens republikanske kolleger om at tale manden til fornuft

EU's reaktion er klar

Omvendt er vi også nødt til at reagere, så Trump forstår alvoren i sine uansvarlige handlinger. De basale principper om handel mellem gode venner er sat over styr, hvis han fører sine handelshindringer ud i livet. Trump skal ikke tro, at vi bare ser måbende til, mens han forsøger at bygge mure omkring USA og ødelægge vore industrier og globale eksport.

EU-Kommissionen har i dag præsenteret tre bud, som blandt andet indeholder en straftold på Harley Davidson-motorcykler, cowboybukser og amerikansk whiskey. EU er klar til at trykke på knappen, HVIS det bliver nødvendigt. Trump skal ikke være i tvivl om, at hans aggression mod Europa kommer til at ramme ham som en boomerang – og der bliver ikke lagt fingre imellem.

Jeg bakker op om et stærkt europæisk svar på Trumps kamikaze-kurs.

Republikanere ryster i bukserne

Det har allerede fået formanden for Repræsentanternes Hus, Paul Ryan, til at reagere – heldigvis. Han går nu imod sin egen præsidents linje. Måske netop fordi hans hjemstat, Wisconsin, står til at blive ramt af EU's gengældelses-sanktioner.

Dermed bliver Trumps strategi, “America First Tariffs”, formentlig ikke den succes for de stater, som Trump ønsker at lefle for. Tværtimod vil de stater blive ramt hårdest.

Samtidig er det vigtigt at understrege, at EU's reaktion er nøje afvejet og balanceret, så den ikke overstiger USA's skadelige told-forhøjelser på stål og aluminium. Disse forhøjelser vil påvirke europæisk eksport med skønnet 6 milliarder euro årligt, mens gengældelses-tolden “kun” omfatter amerikansk eksport for 2,8 milliarder euro.

Dette er ikke Trumps første slag mod frihandel. Det virker til gengæld til at være en del af en større krig mod hele det frihandelssystem, som handelspartnere har bygget op sammen med udgangspunkt i WTO (World Trade Organization).

Dette er ikke Trumps første slag mod frihandel. Det virker til gengæld til at være en del af en større krig mod hele det frihandelssystem, som handelspartnere har bygget op sammen

En alvorlig situation

Trump's administration har længe undladt at nominere nye dommere til WTO's appelinstans, som kan behandle de sager, hvor handelspartnere muligvis har forbrudt sig mod hinanden og de forskellige handelsaftaler. Appelinstanten mangler nu dommere, og er kun én dommer-retræte mere væk fra at være u-funktionsdygtig. Det sker i september 2018. I så tilfælde vil der ikke længere være en appelinstans at gå til, hvis lande som USA ikke følger reglerne.

Allerede i dag fungerer instansen langsommere, fordi de kun er fire dommere tilbage i stedet for de normale syv. EU kan ikke vente på, at et dommerdrænet WTO færdigbehandler en eventuel klage mod USA's manøvre, og derfor har EU følt sig nødsaget til at gribe til modsvar på tolden.

Trump er altså ved at smide sten i det maskineri, der netop er sat i verden for at stoppe ledere som ham i at gøre det, han nu har lagt op til. Det er et klart forsøg på obstruktion.

Det er selvfølgelig ikke en situation, vi bare kan lade stå til. Derfor gik jeg tidligere i år sammen med andre medlemmer af Europa-Parlamentet og adresserede vores bekymringer til medlemmer af den amerikanske kongres. I håbet om, at det kunne få amerikanerne overbevist om situationens alvorlig.

Så alvorlig er situationen, og imens jeg håber, at Trump ikke tager dette skadelige skridt, forstår jeg, at EU må handle, hvis han gør.

Morten Løkkegaard (f. 1964) er medlem af Europa-Parlamentet (V).

Niels Westy: Trump forstår ikke, hvordan handel fungerer. Det er han ikke ene om (13/3 2018)

De mest åbne lande bliver de rigeste – så den, der rejser toldmure, gør skade på sig selv.

DET ER NÆSTEN 250 år siden at den skotske oplysningsfilosof Adam Smith påviste fordelene ved frihandel og hvorfor merkantalsismen – det, at lande rejser toldmure for at beskytte deres egne forretningsdrivende – var til skade for velstandsskabelsen. Og alligevel er en grundlæggende merkantalistisk forståelse for international handel og dens effekter fortsat udbredt. Det gælder også herhjemme, hvilket har været tydeligt i forbindelse med reaktionerne på Donald Trumps indførelse af 25 pct. told på stål og 10 pct. på aluminium.

Det er bestemt ikke nyt at en amerikansk præsident indfører særtold – heller ikke at den er rettet mod stål og aluminium. Præsident Jimmy Carter gjorde hvad der i effekt var det samme tilbage i 1970'erne, mens alle præsidenter efterfølgende fra tid til anden har indført ekstra told – på fx japanske motorcykler under Ronald Reagan i 1980'erne og kinesiske dæk under Obama. EU har bestemt heller ikke holdt sig tilbage.

Men fælles for tiltagene har været, at den primære konsekvens har været at den, der rejser toldmuren, skader sin egen økonomi. Peterson Institute of International Economics har beregnet, at den 35 procent særtold på kinesiske dæk, som Obamaadministrationen indførte i 2009m ikke kun førte til højere priser på kinesisk fremstillede dæk, men også på dæk produceret i USA. Omkostning for de amerikanske forbrugere blev ca. 1,1 mia. dollars.

Og her er vi ved en helt central pointe ved international handel. Det er ikke primært via eksport at man opnår øget vækst og almen velstand. Groft sagt kan man sige, at eksports primære funktion i denne forbindelse er at muliggøre import, som er langt vigtigere for at skabe velstand. Således medfører adgang til import øget konkurrence (ikke blot forbrugerens bedste ”ven”, men reelt eneste ”ven”) hvilket igen sikrer lavere priser, mens øget indenlandsk produktivitet generer højere lønninger.

Når situationen måske er anderledes og mere alvorligt i dag end under foregående præsidenter skyldes det, at Donald Trump opfatter økonomi som et nulsumsspil – hvad den ene side vinder, må den anden tabe. I årtier har han argumenteret for en mere protektionistisk handelspolitik. Dette afspejler sig også i hans valg af Wilbur Ross som handelsminister og at Peter Navarro nu i ramme alvor nævnes som afløser for den frihandelsorienterede Gary Cohn, der for nylig trak sig som økonomisk rådgiver for præsidenten. Ross og Navarro var arkitekterne bag den nationalistisk-protektionistiske handelspolitik, som Trump gik til valg på. Den er baseret på en lang tradition i USA med rødder til første halvdel af det 19. århundrede – men det er forestillinger, som bestemt også trives i EU.

Når situationen måske er anderledes og mere alvorligt i dag end under foregående præsidenter skyldes det, at Donald Trump opfatter økonomi som et nulsumsspil – hvad den ene side vinder, må den anden tabe

Frihandel er en god ting

I sine mange tweets skælder Trump – ofte med rette – ud over andre landes handelspolitik. Men det er forkert, når han igen og igen beskylder ”unfair” handel for at være skyld i USAs underskud på handels- og betalingsbalancen. Det er et udtryk for en helt fundamental mangel på forståelse for økonomiske

sammenhænge. Nej, USA's underskud overfor udlandet skyldes ikke andre landes protektionisme – årsagen er, at det samlede offentlige og private forbrug plus investeringer er højere end den indenlandske værdiskabelse det pågældende år.

Argumenterne fra Ross og Navarro adskiller sig i øvrigt grundlæggende ikke fra dem venstrefløjen bruger. Når Donald Trump under sin valgkamp ønskede at stoppe de mexicanske "sweatshops" (fabrikker, der fremstiller fx billigt tøj under barske vilkår), der "underbyder amerikanske arbejdere", kunne 3F ikke have formuleret det bedre.

Både venstrefløjen og Trump glemmer, at globaliseringen har været en fordel for alle. De seneste mange årtiers stigende internationale handel har været til stor fordel for både virksomheder, forbrugere og den globale økonomi som helhed. Specialisering, "economies of scale" (stordriftsfordele) og deraf følgende øget produktivitet har sikret bedre betalte jobs. Samtidig har globaliseringen sikret forbrugerne mere "bang for the buck" i kraft af "den deflationære effekt" – de varer, vi køber, bliver billigere. Ofte undervurderer man hvad det betyder for de laveste indkomstgruppers forbrugsmuligheder. Man glemmer at tage højde for forskelle i forbrugssammensætningen. Således udgør forbruget af handlede varer ((tøj, mad, elektronik mv.) mere af det samlede forbrug blandt de laveste, end blandt de højeste indkomstgrupper. Sidstnævnte efterspørger derimod i højere grad (hjemligt producerede) serviceydelser. Med andre ord, importen af billige varer fra fx Kina kommer i høj grad de lavere indkomstgrupper til gavn.

Desværre har vi siden finanskrisen oplevet stigende protektionisme. Blandt mange er der en udbredt forestilling om at globaliseringen måske nok har været godt for en række fattige lande (læs Kina) og udvalgte grupper i vesten, men har skadet brede dele af den vestlige befolkning. En forestilling som er blevet fremført af netop præsident Donald Trump. Der skabes et billede af, at væksten i Kina og andre lande er sket på bekostning af USA (i 1980'erne herskede den samme forestilling om Japan).

I netop denne kategori finder vi anklagerne om at andre lande subsidierer deres eksportvirksomheder, at deres løn- og arbejdsvilkår medfører en "unfair" konkurrence (sweatshops-argumentet) mv. Det påvirker naturligvis profitmulighederne for de indenlandske kapitalejere, hvis deres udenlandske konkurrenter fx får bundet skatteyderpenge i halen på deres produkter, men samfundsøkonomisk er det dog en fordel for importlandet. De egentlige tabere i denne sammenhæng er skatteyderne i det land, hvor subsidierne gives.

Det er i øvrigt også en almindelig misforståelse, at friere handel skaber flere arbejdspladser. Det er ikke tilfældet. Derimod indebærer øget frihandel *bedre betalte arbejdspladser* på grund af øget produktivitet. Og denne effekt opnår man vel og mærke via øget import. Ideen om eksport som den drivende faktor er en udpræget forestilling herhjemme, men den er forkert. Og den genfindes hos Trump, der får det til at lyde som om import er en dårlig ting – "bad for America", som han ynder at skrive i sine tweets. Tværtimod: Det er via importen at borgerne får adgang til langt flere og bedre varer, mens samfundet frigør ressourcer til at producere det, vi er gode til, i stedet for at de anvendes til at producere noget, vi kan købe billigere udefra.

Det er en almindelig misforståelse, at friere handel skaber flere arbejdspladser. Det er ikke tilfældet. Derimod indebærer øget frihandel *bedre betalte arbejdspladser* på grund af øget produktivitet

Tag Trump på ordet og fjern alle toldsatser

Lad det være sagt tydeligt: Når EU harcelerer over Donald Trumps indførelse af ekstratold på stål og aluminium, så er det grundlæggende udtryk for ikke så lidt hykleri. Ikke mindst på landbrugsområdet er EU voldsomt protektionistiske og bærer historisk et stort ansvar for at det aldrig for alvor er lykkedes globalt at liberalisere handlen med landbrugsvarer i samme grad som det har været tilfældet med industriprodukter (fremstillingsvarer).

Fornylig så vi hvorledes ”den store franske reformator”, Emmanuel Macron, afviste lettere adgang for Sydamerikansk oksekød i forbindelse med forhandlingerne mellem EU og Mercosur med den begrundelse, at “Vi vil ikke indgå i aftaler, der favoriserer landbrugs- eller fremstillingsvirksomheder, tusind kilometer væk og med en anden social og miljømæssig model, der er forskellig fra dem, der pålægges tilsvarende sektorer i Europa”.

EU’s egne tåbeligheder på handelsområdet handler primært om at tilgodese særinteresser på bekostning af flertallet af borgere

EU’s egne tåbeligheder på handelsområdet handler primært om at tilgodese særinteresser på bekostning af flertallet af borgere. Hvad ville der ske, hvis EU i stedet for at protestere mod Trump og true med at indføre ekstratold på udvalgte amerikanske produkter, tog den amerikanske præsident på ordet 10. marts tweetede Trump jo: *”The European Union, wonderful countries who treat the U.S. very badly on trade, are complaining about the tariffs on Steel & Aluminum. If they drop their horrific barriers & tariffs on U.S. products going in, we will likewise drop ours. Big Deficit. If not, we Tax Cars etc. FAIR!”*

Der er MANGE toldmure, man kan og bør droppe. Herunder fx den 10 procents told, EU lægger på import af amerikansk fremstillede biler. Det ville der muligvis være dele af den europæiske bilindustri som ville begræde, til gengæld ville det indebære en samfundsøkonomisk gevinst og billigere (også europæiske) biler til glæde for borgerne i EU.

Og her er vi ved kernen af frihandel. Ret beset er der slet ikke brug for indgåelse af udviklede handelsaftaler, der ofte i sig selv indebærer markedsforvriddinger og dermed unødige samfundsøkonomiske tab. I stedet bør man unilateralt – altså: land for land for land – afskaffe alle handelsrestriktioner. Historien viser klart, at de mest åbne økonomier også er de økonomier som har klaret sig bedst og sikret den højeste levestandard for deres borgere. Ikke via primært via eksport, men derimod via let adgang for import.

Det kommer desværre næppe til at ske. Dertil er handelspolitik i alt for høj grad præget af hensynet til særinteresser. Det gælder i Europa, som det gælder i USA.

Niels Westy (f. 1960) er cand.polit. og skriver på de to blogs punditokraterne.dk og americas.dk. Han er derudover tilknyttet Dagbladet Børsen som udlandscommentator.

Jørgen Dragsdahl: Vil Trump gøre alvor af John Boltons trusler? (28/3 2018)

Det er med god grund, at også kommentatorer på USA's højrefløj advarer mod, at John Bolton nu indtager den centrale rolle som sikkerhedsrådgiver for landets præsident. Hans fortid under Bush viser, hvordan han ser på verden – og hvad konsekvenserne af dét verdenssyn kan blive.

Reaktionerne på udnævnelsen af John Bolton til præsident Trumps ledende sikkerhedsrådgiver spænder ikke vidt. Mellem eksperter og kommentatorer fra et bredt spektrum er konklusionen fælles og klar: Risikoen for krig vil vokse, endog meget betydeligt. Har disse iagttagere ret? Hvis svaret er ja, er der ganske stor risiko for, at USA's allierede bliver spurgt, om de vil inddrages. Det er nogle af disse lande ganske opmærksomme på.

Trump er en sjælden udfordring i det transatlantiske samarbejde. Intet tyder på, at han lytter til allierede. Han foragter dem vel nærmest. Det er en holdning, som Trump har til fælles med Bolton. Hvis de allierede vil gøre indtryk på USA's nuværende ledelse, skal de ikke håbe på effekten af lavmælte protester eller forsøg på at danne fælles front og søge kompromisser. Skal man sige fra, skal det gøres endnu tydeligere. Og måske bliver dialogen så vanskelig, at dét i sig selv vil true alliansens fremtid.

Advarsler og ønsketænkning

Der er i allierede hovedstæder tradition for ønsketænkning, der kan mildne indtrykket af uenighed. Herhjemme har tidligere udenrigsminister Per Stig Møller (K) efter Boltons udnævnelse [meldt sig med sine egne erfaringer](#): "John Bolton har et image som en vildmand på højrefløjen, der bekriger alt og alle. Men når det kommer til stykket, er han meget realitetsorienteret, og han går efter en pragmatisk løsning".

Men konservative amerikanske eksperter deler ikke Møllers vurdering. Også fra den amerikanske højrefløj lyder der mange alarmråb. Historikeren Max Boot – der også er en flittig kommentator – har fx altid talt for en ret militant sikkerhedspolitik. Han var for angrebet på Irak – og han var en varm tilhænger af Bolton, da denne gjorde karriere i Bush-administrationen og blev en kontroversiel figur. Som Møller henviser også Boot til, at Bolton anses for en "vildmand", men han finder nu dette ry "velfortjent". Boltons modvilje, når det gælder internationale traktater og organisationer er "legendarisk" og er "langt mere vidtgående end almindelige konservatives", lyder Boots vurdering. Han kritiserer sikkerhedsrådgiverens "ideologiske ekstremisme" og ser en reel risiko for, at USA "inden længe" kan være i en to-frontskrig med Iran og Nordkorea. Lignende vurderinger høres fra Richard Haas, der er leder af USA's udenrigspolitiske selskab og kendt fra topposter i Bush-administrationen, og George Will, der i årtier har været de respektable konservatives ledende kommentator.

I dag er det da også Boltons utvetydige politik, både når det gælder Nordkorea og Iran, at deres regimer skal udskiftes – i strid med bl.a. FN-pagten

Idéen om forebyggende krig

Nogle beroliger de bekymrede iagttagere med, at Bolton har været FN-ambassadør og vel derfor ikke helt afviser diplomati. Men i 2005 ville Kongressen – trods republikansk flertal – ikke tildele ham posten. I stedet gav præsident Bush ham en midlertidig udnævnelse, der ikke blev forlænget, fordi hans ry var blevet endnu værre imens. I dag er det da også Boltons utvetydige politik, både når det gælder Nordkorea og Iran, at deres regimer skal udskiftes – i strid med bl.a. FN-pagten.

Måske så Bolton selv behov for nogle beroligende ord, thi i forbindelse med udnævnelsen forklarede han sin sikkerhedspolitik med det gamle romerske ordsprog: ”Hvis man vil have fred, så må man forberede sig på krig”. Visdommen kender vi i dag i begrebet ”afskrækkelse” – man skal være så stærk militært, at fjender på forhånd kan se, at angreb ikke vil betale sig. Men Bolton har ihærdigt ivret ikke alene for afskrækkelse, men for krig – og lige så ihærdigt vendt sig imod forhandlinger og våbenkontrol, der sædvanligvis supplerer afskrækkelse.

Bolton er tilhænger af ”forebyggende krig”, når modstandere måske – ifølge ens egen vurdering – kan udgøre en trussel. I Wall Street Journal har han nyligt i [en artikel](#) argumenteret for, at et angreb på Nordkorea vil være en mere effektiv håndtering af udfordringen fra Pyongyang end forhandlinger. Som Trump er han imod nedrustningsaftalen med Iran, idet [han foretrækker bombardementer](#) – og ifølge en tidligere israelsk forsvarschef [har han opfordret til et israelsk angreb](#).

Hvad Boltons fortid fortæller

Som leder af præsidentens nationale sikkerhedsråd NSA skal Bolton sørge for, at hans chef får serveret objektive analyser og et bredt spektrum af handlemuligheder. Efter at han i 2001 blev leder af udenrigsministeriets kontor for rustningskontrol og international sikkerhed, spillede Bolton en central rolle, da efterretningstjenesterne skulle vurdere, hvorvidt Saddam Hussein havde masseødelæggelsesvåben. Afklassificerede dokumenter har vist, at Bolton lagde stærkt pres på eksperterne, længe inden de nåede frem til den konklusion, som han foretrak.

I bagklogskabens lys virker Boltons indsats dengang drevet af verdensfjern ideologi og i strid med amerikanske – og i øvrigt danske – sikkerhedsinteresser. Det følgende er kun udvalgte eksempler:

Bolton var imod ABM-traktaten mellem USA og Rusland, som forbød et effektivt forsvar imod interkontinentale raketter. Aftalen – som USA brød i 2002 – var en slags grundlov for rustningskontrol, og bruddet er en af årsagerne til, at nedrustning i forbindelse med atomvåben siden stort set har stået i stampe og nu risikerer at blive afløst af oprustning.

Det var med Boltons begejstrede indsats, at USA trak sig fra den internationale domstol ICC. Og saboterede bestræbelser for forbedringer i aftalen imod biologiske våben. Bolton var også meget aktiv, da Bush-regeringen i 2002 brød med den aftale, som Clinton-regeringen i 1994 havde indgået med Nordkorea, og som skulle forhindre landet i at fremstille atomvåben. Bruddet stillede Nordkorea frit til genoptagelse af sit våbenprogram, hvad Pyongyang sandelig også gjorde. Per Stig Møller husker med glæde, hvordan han i 2006 kunne samarbejde med Bolton, da FN skulle vedtage sanktioner mod Nordkorea efter den første atomprøvesprængning. Men glemt er det, at USA havde et stort medansvar for, at situationen opstod.

I bagklogskabens lys virker Boltons indsats dengang drevet af verdensfjern ideologi og i strid med amerikanske – og i øvrigt danske – sikkerhedsinteresser

En militant nationalisme

Ender Boltons karriere hos Trump med den samme fyreseddel, som hans forgænger indkasserede? Når det gælder Trumps skiftende humør, kan intet forudsiges. Men Bolton og Trump er sandsynligvis i deres grundholdninger mere enige, end nogle kommentatorer har lagt op til.

Trump har ganske vist aldrig skjult, at han er uenig med de ”neo-konservative”, som spillede en stor rolle i præsident Bushs krigspolitik. Nogle har kaldt Bolton for neo-konservativ, men det er han ikke. De neo-konservative stod for en sikkerhedspolitik, som skulle fremme demokrati og skabe en verden

efter amerikansk forbillede. Det har aldrig været holdningen hos Bolton – eller hos Trump. De er begge, hvad man kan kalde militante nationalister, og deres seneste historiske forbillede er næppe så meget Bush selv som hans vicepræsident Richard Cheney.

De forenes af Trumps slagord: ”Amerika først”. Det betyder, at de i praksis vil lægge vægt på at demonstrere USA’s magt. Det centrale for dem er, at USA – når landet udfordres – skal slå hårdt tilbage – efterspillet er mindre vigtigt. Det er dog sandsynligt, at en stor del af den sikkerhedspolitiske elite i USA og USA’s allierede vil være mere bekymrede for konsekvenserne af militære indgreb. Omkostningerne ved krige mod Iran og Nordkorea vil være enorme, og måske vil denne kendsgerning i sig selv presse Trump og Bolton til at være mere tilbageholdende, end de ønsker.

Ender Boltons karriere hos Trump med den samme fyreseddel, som hans forgænger indkasserede? Når det gælder Trumps skiftende humør kan intet forudsiges. Men Bolton og Trump er sandsynligvis i deres grundholdninger mere enige, end nogle kommentatorer har lagt op til

Jørgen Dragsdahl (f. 1949) er dansk journalist, der har fokus på amerikansk sikkerhedspolitik. Tidligere korrespondent ved Danmarks Radio og Dagbladet Information.

Andreas Sugar: Skamløshed – og Trumps øvrige styrker (16/4 2018)

Den amerikanske præsidents kritikere ynder at fremhæve hans mange fejl, mangler og dubiøse karaktertræk. Han er dog ikke nået dertil, hvor han er i dag, uden at besidde visse evner. Blandt andet har han vist sig at være ekstremt målrettet, entreprenant og en snu folkeforfører. Men de fleste af hans styrker kan ikke ligefrem betegnes som dyder. Faktisk er flere af dem er direkte farlige.

DER ER BLEVET skrevet og sagt mangt og meget om Donald Trumps brister, som allerede var tydelige inden valget i 2016 og som siden er blevet bekræftet og forstærket i løbet af hans foreløbige embedsperiode som USA's 45. præsident. Men hvordan bliver man leder af verdens mest magtfulde land, hvis man er så ukvalificeret, som selv moderate eksperter er enige om, at Trump er? Der findes hundredvis af amerikanske rigmandssønner, der er meget mere intelligente end ham og ikke er nået halvt så langt inden for hverken forretningslivet eller politik. I kølvandet på den stærkt kompromitterende bog "Fire and Fury" om de kaotiske tilstande i Trumps Hvide Hus, hvori forfatteren Michael Wolff hævder, at adskillige af præsidentens ansatte mener, at han er mentalt ustabil og aldeles uegnet til embedet, svarede Trump igen med en svada til pressen om sine bedrifter og formåen:

"Jeg var en aldeles fremragende studerende, blev færdig, tjente milliarder og milliarder af dollars, blev en af de bedste forretningsfolk, kastede mig ud i tv og var en enorm succes i 10 år, som I sikkert har hørt, stillede op til præsidentvalget én gang og vandt". Selv hans kritikere må efterhånden erkende, at Trump ejer nogle kvaliteter, som har gjort ham i stand til at ende der, hvor han sidder i dag.

Ambitioner

Man kan ikke fornægte Trumps ambitioner. Fra han var helt ung og voksede op som søn af en ejendomsmagnat, har han været drevet af et brændende begær for succes – muligvis kombineret med et lavt selvværd. Han er efter sigende stærkt præget af forholdet til sin far, der var en hård hund både i forretningsøjemed og over for sine to sønner (Donalds storebror var alkoholiker og døde som 42-årig). Denne opvækst forklarer måske Trumps foragt for at vise svaghed, hans opdeling af verden i vindere og tabere og hans sygelige trang til at promovere sig selv. Han ville overgå sin far og resten af USA's entreprenører og opførte derfor større og mere prangende bygninger end alle andre – gerne opkaldt efter sig selv. Han var også den største playboy, hvilket hans modelkoner, utallige kvindeerobringer uden for ægteskaberne og ejerskabet af Miss Universe-konkurrencen var tydelige beviser på. I sin jagt på endnu mere glamour og berømted kastede han sig ud i reality-tv, og det var hans optrædener på skærmen, som for alvor gjorde ham til et kendt ansigt i de amerikanske stuer. Samtidig holdt han sig ikke tilbage fra at ytre sig i offentligheden; jo mere kontroversielt, jo bedre. Det, der begyndte som en hobby – at blande sig i den offentlige debat om sociale og økonomiske spørgsmål – udviklede sig til en ambition om at vende op og ned på det politiske etablissement. Og som den megaloman han er, gik han efter den mægtigste post i verden.

Der er ingen tvivl om, at Trumps ambitioner udspringer fra hans ekstremt høje tanker om sig selv. I en artikel fra maj 2017 i tidsskriftet Psychology Today kalder psykologen Ronald E. Riggio præsidenten en 'grandios narcissist'. "Grandios narcissisme er en flamboyant, selvhævdende og interpersonelt dominerende stil præget af en oppustet opfattelse af ens evner og beslutninger samt manglende evne til at lære af fejl", skriver Riggio. "Trump's succes kan i vid udstrækning tilskrives hans iværksættervision, hårdtslående forretningstaktik og det faktum, at han har sat sig nogle høje mål. Men allermost har han haft et glødende ønske om at være en succes". Altså er der ikke noget eller nogen, der skal holde ham tilbage. Om end Trump var godt hjulpet på vej af sin fars mange millioner, var det ham, der for alvor gjorde familieforetningen til et sandt imperium og navnet Trump til et verdenskendt brand. Undervejs har han været entreprenant, sat sig klare mål og været nådesløs over for sine modstandere, som vi også oplevede under valgkampen.

Trump's succes kan i vid udstrækning tilskrives hans iværksættervision, hårdtslående forretningstaktik og det faktum, at han har sat sig nogle høje mål. Men allermost har han haft et glødende ønske om at være en succes

Appellerer til menigmand

Når man tager i betragtning, at Trump for de fleste amerikanere tidligere var kendt som rigmanden fra guldpalæet på Manhattan, er det særligt bemærkelsesværdigt, at netop han har forstået at appellere til de glemte kulmine- og fabriksarbejdere i Rustbæltet. Han har skabt en relation til den hvide menigmand, som føler sig truet i dagens USA, og har fået dem overbevist om, at han er på deres side. Han har forsikret dem, at han er et forretningsgeni, der har tjek på at lave deals til deres fordel og vil gøre op med Washingtons sump af politikere og embedsmænd, der ikke interesserer sig for dem. Under valgkampen knevrede han ved kaotiske vælgermøder uden manuskript i øst og vest, men han talte til gengæld et sprog, som hans støtter forstod, og som de ikke før havde hørt fra en politiker. Han sagde det, som mange tænkte, men ikke havde haft modet til at sige åbent. Han udnyttede eminent den frygt, som findes blandt mange hvide amerikanere uden for de kosmopolitiske storbyer. Frygten for at miste sit job til en kinesisk arbejder, eller frygten for at deres fædreland bliver overtaget af mexicanske narkohandlere og muslimske terrorister. Frygten for at den dominante hvide race med tiden vil blive en marginaliseret minoritet i USA.

Trump er på mange måder et ærkeamerikansk fænomen. På trods af sin privilegerede baggrund er han symbol på den amerikanske drøm. Han er hyper-kapitalisten, der har bevist, at man kan nå helt til tops, hvis man tror på drømmen og egne evner. For mange amerikanere repræsenterer han den storskydende og succesfulde onkel, der besøger familien og fortæller, hvor skabet skal stå. Janteloven findes ikke i USA, hvor succes er noget, man ser op til, og de, der har den, mødes med respekt snarere end misundelse. Præsidentens tilhængere er tydeligvis benovede over hans bedrifter i forretningsverdenen og overbevist om, at hans vindermentalitet også vil smitte af på resten af landet.

Samtidig er Trump – trods sin succes – lig mange menige borgere i the heartland, dvs. Midtvesten og store dele af Syden, der mentalt og fysisk befinder sig lysår fra de intellektuelle eliter i New York, Boston og San Francisco. Han er historieløs, interesserer sig ikke for finkultur og ser gerne verden sort/hvidt. Hvor Obama drak grøn te og spiste mandler, mens han læste briefinger og tykke bøger ud på de små timer, går Trumps aftener med Fox News, Diet Coke og Lay's Chips. For mange fremstår han dermed mere autentisk end de fleste politikere i Washington. Hans tilhængere ikke bare accepterer, men sætter pris på Trumps 'upræsidentielle' opførsel og retorik. For dem er det stort set lige meget, hvad han gør. De vil altid bakke det op, alene fordi det ikke er pakket ind i politisk terminologi og gængse regler for god opførsel på de bonede gulve. Forfatteren Michael Wolff beskrev valget af Trump som et eksperiment:

”Lad os vælge en præsident, der er anderledes og på alle måder præcis det modsatte af alt det, vi mener, en præsident er og bør være”.

Markedsføring og medietække

Donald Trump har altid haft en fortræffelig evne til at markedsføre og skabe opmærksomhed om sig selv. Han er en entertainer, der har gjort præsidentembedet til et realityshow med daglige skandaler, fyringer og vanvittige udtalelser, der afføder underholdende tv og avisoverskrifter, så selv hans mest indædte kritikere ikke kan lade være med at følge med. Under valgkampen var det en særlig fordel med al den gratis taletid, medierne gav ham, og Trump behøvede nærmest ikke at bruge penge på dyre tv-

reklamer. I bølgen af selvransagelse efter det chokerende valg i 2016 gjorde tv-stationen CNN op, hvor meget fokus de havde haft på Trump: Man havde givet ham mere end dobbelt så mange timers uredigeret sendetid som Clinton og 20 gange mere end Sanders. "Trump leverede på PR. Han leverede på seertal," indrømmede CNN-chefen Jeff Zucker et par uger efter valget.

The Donald, som Trump kaldes, er en mester i brugen af sociale medier. Da han ikke er en nuancernes mand, passer særligt Twitters format ham glimrende. Han behøver ikke at gå i detaljer, men kan i stedet udtale sig i korte, fængende udtalelser – gerne krydret med store bogstaver og udråbstegn – der taler til laveste fællesnævner og sætter sig fast trods den ringe troværdighed og det lave intellektuelle niveau. Fænomenet fake news er ikke nyt (Hitler var langtfra den første til at anvende udtrykket), men Trump har bragt det på mode igen. Han er utrolig dygtig til at plante forestillinger og holdninger blandt sine støtter ved at slynge om sig med radikale usandheder eller grove anklager, som han senere modererer eller trækker tilbage. Han kaldte det fx landsforræderi, at Demokraterne ikke rejste sig under hans årlige tale om nationens tilstand. Da han nogle dage senere blev konfronteret med udtalelsen, forsikrede han, at det var sagt i spøg. Denne "undskyldning" druknede dog hurtigt i slipstrømmen af Trump-producerede nyheder, og på det tidspunkt havde budskabet om de upatriotiske Demokrater sat sig fast hos mange almene amerikanske vælgere.

[Trump] er utrolig dygtig til at plante forestillinger og holdninger blandt sine støtter ved at slynge om sig med radikale usandheder eller grove anklager, som han senere modererer eller trækker tilbage

Nogle gange kan man have ham mistænkt for at skabe en ny overskrift for at aflede opmærksomheden fra en anden redelighed. Man ender med ikke at kunne se skoven for bare træer. Trump og hans stab spinner konstant nyheder og begivenheder – gerne hjulpet på vej af en halv løgn eller en ukorrekt fremstilling af sandheden. Som den republikanske men stærkt Trump-kritiske senator Jeff Flake sagde om præsidentens første år i embedet: "Det blev året, hvor Det Hvide Hus indskrev begrebet 'alternative fakta' i den amerikanske ordbog som en undskyldning for det, der før i tiden var kendt som gode gammeldags usandheder".

Skamløs selvtillid

En anden bemærkelsesværdig styrke hos matadoren fra Queens er hans skamløse tro på sig selv. De fleste af hans forgængere har talt med stor respekt om dilemmaerne og det enorme ansvar, der følger med præsidentposten. Det har gjort dem ydmyge. Dette lader ikke til at være sket for Trump, hvis enorme selvtillid har gjort ham i stand til at ignorere sine utilstrækkelige kvalifikationer for kompetent at bestride embedet. Han føler sig urørlig og handler derefter. Han håner venner som fjender, bluffer med atomkrig og tager æren for alt fra stigende beskæftigelse og forbedret økonomi (der begge begyndte under Obama) til størrelsen af fremmødet ved det årlige møde i Davos. Og på mange måder slipper han af sted med det meste. I en #MeToo-tid, hvor højtstående mænd falder på striben for langt mindre forseelser, preller alt tilsyneladende af på præsidenten. Her tænkes både på hans udtalelser om "pussy-grabbing", der kom frem under valgkampen, til den seneste sag om pornoskuespillerinden Stormy Daniels, som Trump efter sigende havde et forhold til i 2006, mens hans (nuværende) kone Melania sad derhjemme med deres nyfødte søn. Han har sat barren så lavt, at folk ikke længere forurettes eller overraskes. Om end vi nok ikke har hørt det sidste i denne sag, så er det bemærkelsesværdigt, hvor lidt opstandelse den seneste og

tidligere utroskabshistorier har vakt blandt hans ellers konservative kernevælgere, der foretrækker at tro på Trumps forklaring om, at der er tale om heksejagt og fake news.

Det lader heller ikke til at gå Trump på, at han for længst har slået alle rekorder i antallet af udskiftninger i administrationen. Med de seneste afskedigelser – af bl.a. sikkerhedsrådgiver H.R. McMaster og minister for krigsveteraner David Shulkin – er tæt på halvdelen af hans mest højtstående ansatte enten blevet presset ud, forflyttet eller har sagt op. I sammenligning havde Obama udskiftet 9 pct. efter det første år og Bush bare 6 pct. Trump fejrer dog enhver antydning af kaos af vejen og siger, at han blot er i gang med at bygge det perfekte hold: ”Jeg kan vælge hvem som helst. For enhver stilling i Det Hvide Hus har jeg valget mellem de ti mest egnede personer. Alle vil arbejde her. Folk elsker Det Hvide Hus, fordi der er en energi, der sjældent er set før”.

Trump's indstilling til sit personale tyder på, at han er i gang med at skille sig af med de få, der var uenige med ham, for i stedet at omgive sig med loyalister, der taler ham efter munden og har nogenlunde samme verdenssyn som ham selv. Præsidenten er forfængelig og bryder sig ikke om at blive modsagt eller belært af sine ansatte. Med til historien om fyrede medarbejdere hører desuden, at Trump – der ellers gjorde sætningen ”You’re fired!” kendt i sit tv-show ”The Apprentice” – ikke har mod og manér til at afskedige sine rådgivere ansigt til ansigt. Tidligere udenrigsminister Rex Tillerson fandt ud af, at det var slut gennem et af præsidentens tweets, mens andre har fået beskeden leveret af stabschef John Kelly.

Trump's indstilling til sit personale tyder på, at han er i gang med at skille sig af med de få, der var uenige med ham, for i stedet at omgive sig med loyalister, der taler ham efter munden og har nogenlunde samme verdenssyn som ham selv

Ikke bundet af ideologi

Trump tilhører ikke en særlig ideologi. Før han for alvor gik ind i politik, skiftede han parti ikke færre end syv gange. Han var i mange år også udtalt tilhænger af abort, gratis sundhedspleje og stramninger i våbenlovgivningen, indtil han ændrede mening på disse og andre områder, da han besluttede at stille op som republikansk præsidentkandidat.

Ikke desto mindre er Trump ikke en traditionel republikansk politiker. Han deler fx ikke partiets forkærlighed for frihandel eller mistænksomhed over for Rusland. Han har heller ikke problemer med gå imod etableret republikansk politik, når det er opportunt for ham. For nylig vækkede det opstandelse blandt republikanere og våbenlobbyister, da Trump i et tv-transmitteret møde efter den seneste skolemassakre i Florida udfordrede tilstedeværende kongresmedlemmer: ”Nogle af jer er rædselsslagne for NRA (den amerikanske våbenlobby-organisation, red.). I må ikke være rædselsslagne. De har stor magt over jer, de har mindre magt over mig”. Han gav også udtryk for støtte til stramninger, der går mod årtiers republikansk politik. Men allerede næste aften mødtes han med NRA's ledere. Dermed blev det uklart, hvor han i virkeligheden står ift. dette kontroversielle spørgsmål, som ligger mange af hans vælgere på sinde.

Hvad der derimod står klart er, at Trump ikke ser noget problem i at løbe fra aftaler eller foretage impulsive kovendinger. Den fleksibilitet, om man vil, gør ham usædvanligt utilregnelig. Inden for to måneder er den amerikanske præsident gået fra hånlige tweets om Nordkoreas leder Kim Jong-un og trusler om at tilintetgøre hans land til at takke ja til at mødes med ham ansigt til ansigt; et møde, der vil være det første nogensinde mellem de to landes ledere. I lyset af Trumps temperament og omskiftelige sind kan han nå at skifte mening adskillige gange inden det planlagte møde i maj. Ikke desto mindre kan

man ikke andet end at bifalde hans (foreløbige) villighed til at indgå i en dialog og dermed bryde med den vanlige republikanske modstand mod at mødes og forhandle med en erklæret fjende. Den tidligere udenrigsminister Henry Kissinger beskrev det i et interview med New York Times: ”Præsidenten har sin helt egen stil, som nok ikke kan ændres i så sen en alder. Men den er også befordrende for at skabe muligheder som fx samtalen med Korea. Det er ikke noget, vi traditionalister umiddelbart ville have anbefalet”.

Dygtig politiker med store brister

Trump er altså ikke uden talenter. Han er en uortodoks og på sin egen måde dygtig politiker – i hvert fald når det kommer til de kvaliteter, der betyder noget i dag, ikke mindst evnen til at udfordre etablissementet og tiltrække sig opmærksomhed. Ved hjælp af slagkraftige budskaber og effektiv kommunikation formåede han at overbevise en stor nok del af den amerikanske befolkning om, at han var den rette til at lede landet. Nu, hvor han sidder på præsidentposten, navigerer han dagligt gennem skandaler, kritik og modvind uden at miste troen på sig selv og sin mission om at vende op og ned på, hvordan man fører politik i USA og resten af verden. Det har været debatteret, hvorvidt Trump overhovedet ønskede at blive præsident, eller om han mest stillede op som kandidat for at opnå endnu mere berømmelse og publicity til gavn for hans ego og forretningsimperium. Det kan sagtens være en del af forklaringen. Men nu, hvor han er blevet USA's leder, kan det tænkes, at han håber og tror, at han vil gå over i historien som en, der ved at udfordre de gængse spilleregler, ideologier og normer for præsidentiel opførsel, formåede at udrette mirakler og gøre Amerika storslået igen, som hans valgslogan lovede.

Nu, hvor han sidder på præsidentposten, navigerer han dagligt gennem skandaler, kritik og modvind uden at miste troen på sig selv og sin mission om at vende op og ned på, hvordan man fører politik i USA og resten af verden

Problemet er, at de fleste af Trumps styrker er forbundet med usle karaktertræk, der ikke er en præsident værdig. Hans mangel på principper og troværdighed, hans løgne og uhyrlige udtalelser om alt fra immigranter til kvinder og hans hæmningsløse opførsel og tro på sig selv er uheldige egenskaber for enhver leder. Det er særlig slemt, når det gælder lederen af klodens mægtigste land, hvis budskaber høres af milliarder af mennesker dagligt. Autoritære ledere – fra Filippinernes Duterte til Tyrkiets Erdogan – finder det pludselig nemmere at angribe kritiske medier og nedgøre modstandere. Hvor USA trods fejl og mangler længe har stået som en vital forsvarer af menneskerettigheder og demokratiske værdier, har man i Trump nu en amerikansk leder, der priser hårdhændet opførsel over for kritikere og opponenter. Hjemme i USA er antallet af hadforbrydelser steget drastisk, siden Trump først begyndte at ytre sig nedladende om mexicanere og andre mindretal. Han har vulgariseret debatten og legitimeret fjendtlighed og dårlig opførsel. Hvis en præsident opfordrer til vold ved politiske møder eller sviner pressen til, så er det vel i orden, kan man tænke.

Trump's knappe erfaring i politik er én ting, men hans manglende ydmyghed, respekt, interesse for historie og kendskab til basale demokratiske principper er muligvis et mere alvorligt problem. Han er kendt for kun at ville læse notater på højst én side, han kæmpede med at holde sig vågen, da han blev briefet om USA's forfatning, og han er i det hele taget temmelig uvidende om, hvordan et demokrati fungerer. Præsidenten blev mere end børnefornærmet, da justitsminister Jeff Sessions, grundet en

eventuel interessekonflikt, trak sig fra undersøgelsen om mulige forbindelser mellem Trumps valgkampagne og Rusland. Han var tydeligt af den overbevisning, at Sessions og hans ministerium tjente ham og ikke nationen. Trump skælder ud på dommere, miskrediterer efterretningstjenesterne og fører krig mod pressen, og man står som tilhører måbende tilbage med spørgsmålet: Er det en komplet manglende forståelse for eller et overlagt opgør med magtens tredeling og mediernes rolle i det amerikanske demokrati?

Præsident Trumps største problem er imidlertid nok, at han trods sin kæphøje fremtræden ikke nyder bred opbakning blandt amerikanerne. Hans popularitetsmålinger forbliver historisk lave, og det lader til, at det efterhånden kun er hans mest passionerede tilhængere, der synes, at han er ufejlbarlig. Hans bagland udgør stadig en anseelig portion af befolkningen men ikke nok til at få ham genvalgt, hvis tendensen med faldende popularitet fortsætter. Mange republikanske vælgere er trætte af præsidentens personlighed og utilregnelighed i forhold til partiets traditionelle mærkesager. Andre er måske begyndt at tvivle på, om Trump virkelig kommer til at levere på sine løfter fra valgkampen, som fx muren mod Mexico, flere ufaglærte jobs, skattelettelser til middel- og arbejderklassen og afskaffelsen af Obama-care.

Det må bekymre både Trump og partiet, at flere nylige suppleringsvalg gik til Demokraterne i distrikter, som præsidenten vandt med over 20 procentpoint i 2016. Et stigende antal republikanske politikere vil helst ikke associeres med den upopulære Trump og er i syv sind over, hvordan de skal positionere sig, når der er midtvejsvalg i november. Allerede nu er der blandt politiske observatører snak om, hvorvidt præsidenten vil blive udfordret af en eller flere kandidater fra sit eget parti, når der er præsidentvalg i 2020.

Noget af det interessante ved Trump – men også urovækkende – er, at det er svært at aflure, om han har nogen form for selvindsigt. Forfølges han nogensinde af tvivl om de store beslutninger, han står overfor, eller fyldes han af angst over følgerne af sine handlinger? At dømme ud fra hans opførsel lader det ikke til, at han ligger søvnløs om natten over, hvorvidt han magter den kolossale opgave, han er kommet på. Det er en styrke i sig selv at kende sine svagheder. Netop den kvalitet ejer Donald Trump tilsyneladende ikke.

Noget af det interessante ved Trump – men også urovækkende – er, at det er svært at aflure, om han har nogen form for selvindsigt

Andreas Sugar (f.1970) arbejder som 'head of rapid response' i ngo'en International Media Support. Han var ansat i FN fra 1997 til 2009, mestendels i afdelingen for fredsbevarende operationer.

John Mearsheimer om de sidste årtier: Amerikanerne og vesteuropæerne har på tåbelig vis forårsaget en alvorlig krise med Rusland (21/7 2018)

“Jeg mener, at Vesten er hovedansvarlig for at have forårsaget Ukraine-krisen, det er ikke russerne. Jeg er klar over, at mit synspunkt er meget upopulært i USA – og i Danmark for den sags skyld – hvor der er en tendens til at give Rusland skylden for samtlige af verdens problemer. Jeg mener, at det var bemærkelsesværdigt dumt af Vestens ledere at tro, at de kunne udvide NATO og EU helt op til Ruslands grænser og gøre Ukraine og Georgien til bolværker for Vesten.”

RÆSON: Hvordan vil du karakterisere den internationale orden i dag?

MEARSHEIMER: Vi er ved at bevæge os ud af unipolaritet og mod multipolaritet [fra en verden med én supermagt til en med flere, red.]. Fra omkring 1990, da Den Kolde Krig sluttede, og frem til 2015 havde vi en unipolær verdensorden, hvor USA uden sammenligning var den dominerende stat. USA var i stand til at udøve enorm indflydelse over hele kloden – nogle gange på gode måder og andre gange på dårlige måder. Men i de seneste år – med Kinas fortsatte opstigning og genskabelsen af Ruslands magt – har det internationale system bevæget sig væk fra unipolaritet og mod multipolaritet. En multipolær verden er meget mere kompliceret, usikker og uforudsigelig.

RÆSON: Du siger, at denne transition mod multipolaritet skete omkring 2015. Hvad skete der dengang?

MEARSHEIMER: Ja, det startede omkring 2015. Rusland var vendt tilbage fra de døde på det tidspunkt og havde tydeligvis meget mere frygtindgydende militære kapaciteter end i de første 15 år efter afslutningen af Den Kolde Krig. Kinas militære styrker var i 2015 også vokset til et stadie, hvor de udgjorde en dyb bekymring for USA. Jeg mener, at det i 2015 var tydeligt, at den globale magtbalance var ved at ændre sig.

Både Kina og Rusland har tilstrækkelige konventionelle styrker til at udgøre en seriøs modstander i en kamp mod USA, og de har begge atomvåben.

RÆSON: Så du taler om en multipolær verdensorden med tre poler: USA, Kina og Rusland?

MEARSHEIMER: Ja, det er sådan en verden, jeg mener, at vi lige nu er ved at bevæge os ind i [...] Du kan godt have et multipolært system, hvor der er tre stormagter med betydelige forskelle i størrelse og militær styrke. Der er ingen tvivl om, at USA stadig er meget mere magtfuldt end både Kina og Rusland.

RÆSON: Hvad definerer dem som stormagter, som er magtfulde nok til at udgøre selvstændige magtcentre og skabe en multipolær verdensorden?

MEARSHEIMER: For at et land er en stormagt, skal det have tilstrækkelige konventionelle styrker til at kunne gøre seriøs modstand i en kamp mod den dominerende stat i systemet og tvinge den til at indgå i en langvarig krig. Med andre ord behøver et land tilstrækkelige konventionelle styrker til at være i stand til at give USA betydelig modstand i en udmattelseskrig. Derudover skal et land have atomvåben. Både Kina og Rusland har tilstrækkelige konventionelle styrker til at udgøre en seriøs modstander i en kamp mod USA, og de har begge atomvåben. Derfor er de stærke nok til at være stormagter. Hverken Japan

eller Tyskland er stormagter, fordi de ikke har atomvåben, og de har desuden ikke frygtindgydende konventionelle styrker.

RÆSON: Kan du nævne andre, som har potentialet til at blive en stormagt i denne multipolære verden?

MEARSHEIMER: Nej. Det land, som oftest nævnes i den forbindelse, er Indien, men jeg mener ikke, at Indien har kapaciteten til at blive en stormagt.

Amerikanerne vil selvfølgelig gå meget langt i forsøget på at forhindre Kina i at opnå dominans i Asien, og derfor vil de gøre alt, hvad de kan, for at inddæmme Kina.

RÆSON: Hvad så med EU?

MEARSHEIMER: EU er ikke et land – men en gruppe af lande, som er gået sammen om at forme en union, der involverer omfattende økonomisk samhandel og andre former for samarbejder. EU har imidlertid ikke udviklet sig til Europas Forenede Stater. Det svarer ikke til en europæisk udgave af USA.

RÆSON: Men hvis EU kommer til at blive det en dag, kunne det så blive en stormagt?

MEARSHEIMER: Hvis EU integrerede sig ind i et Europas Forenede Stater, som i høj grad mindede om USA, så ville det ikke bare være en stormagt, men det kunne nemt blive lige så magtfuldt som USA. USA ville naturligvis aldrig ønske sig, at det skete, fordi en sådan kæmpemæssig europæisk stat ville være en ligeværdig konkurrent for USA, og USA vil ikke have ligeværdige konkurrenter.

RÆSON: Vi har den seneste tid set Kinas stige til en mere fremtrædende international position, og landet er blevet mere selvhævdende på den internationale scene. Hvad er dit syn på Kinas opstigning?

MEARSHEIMER: Min holdning er, at hvis Kina fortsætter med at udvikle sig økonomisk, vil det transformere dets økonomiske magt til militær magt, og det vil forsøge at dominere Asien på samme måde, som USA dominerer den vestlige halvkugle. Kina vil forsøge at sørge for, at det uden tvivl er det stærkeste land i Asien, hvilket vil involvere at skubbe amerikanerne ud af den verdensdel. Amerikanerne vil selvfølgelig gå meget langt i forsøget på at forhindre Kina i at opnå dominans i Asien, og derfor vil de gøre alt, hvad de kan, for at inddæmme Kina.

RÆSON: Tror du, at Kina vil lykkes med at opnå dominans i Asien?

MEARSHEIMER: Nej. Jeg tror, at USA og størstedelen af Kinas naboer vil danne en balanceringskoalition, som vil være i stand til at inddæmme Kinas bestræbelser på at udvide sin indflydelse i – og uden for – Asien. Ud over USA tror jeg, at balanceringskoalitionen vil bestå af Sydkorea, Japan, Filippinerne, Australien, Taiwan, Singapore, Vietnam, Indonesien, Malaysia, Indien og ultimativt også Rusland.

RÆSON: Hvorfor også Rusland?

MEARSHEIMER: Fordi jeg mener, at Kina er en større trussel for Rusland, end USA er. Den eneste grund til, at Rusland omfavner kineserne i dag, er, at amerikanerne og vesteuropæerne på tåbelig vis har forårsaget en alvorlig krise med Rusland over Ukraine og derved har skubbet russerne i armene på kineserne.

RÆSON: Så du mener, at Vesten har handlet uklogt i kølvandet på Ukraine-krisen?

MEARSHEIMER: Ja. Jeg mener, at Vesten er hovedansvarlig for at have forårsaget Ukraine-krisen, det er ikke russerne. Jeg er klar over, at mit synspunkt er meget upopulært i USA – og i Danmark for den sags skyld – hvor der er en tendens til at give Rusland skylden for samtlige af verdens problemer. Jeg mener, at det var bemærkelsesværdigt dumt af Vestens ledere at tro, at de kunne udvide NATO og EU helt op til Ruslands grænser og gøre Ukraine og Georgien til bolværker for Vesten.

RÆSON: Du taler, som om Vesten iscenesatte revolutionen i Ukraine. Var det ikke det ukrainske folks demonstrationer, som førte til magtskiftet i Ukraine?

MEARSHEIMER: Jo, men de demonstrationer fandt sted i en kontekst af, at NATO og EU langsomt, men sikkert rykkede længere og længere østpå kombineret med Vestens promovning af farverevolutionerne i lande som Georgien og Ukraine. En af hovedbegivenhederne var efter NATO-topmødet i Bukarest i april 2008, hvor man annoncerede, at Ukraine og Georgien ville blive medlemmer af NATO. Den annoncering gjorde russerne rasende, og det er ikke noget tilfælde, at der brød en krig ud over Georgien i august 2008 og over Ukraine i februar 2014.

RÆSON: Man kan også vende det om og sige, at det ikke er Vesten, der trækker Ukraine i armene på sig, men at det nærmere er ukrainerne, der skubber sig selv i armene på Vesten.

MEARSHEIMER: Det er begge dele. Men hovedpointen er, at Vestens ledere skulle have forstået, at det ville give enorme problemer med Rusland at forsøge at få Ukraine og Georgien ind i EU og i særdeleshed NATO. Det er nøjagtig det, man har fået. Og det skete hurtigt, eftersom Georgien og Rusland var i krig kun fire måneder efter NATO-topmødet i Bukarest. Selv efter at den konflikt endte med nederlag til Georgien, vedblev Vesten stadig med at forsøge at gøre Ukraine til en del af Vesten [...] Russerne støtter oprørerne i Østukraine for derved at opildne til en borgerkrig, som ikke bare påfører Ukraine alvorlig skade, men også sikrer, at landet aldrig vil blive optaget i EU eller NATO for derigennem at blive en del af Vesten – russerne vil ødelægge landet fuldstændigt for at forhindre, at det sker. Der er naturligvis næsten ingen i Vesten, der er villige til at forsvare disse lande. Jeg har ikke set nogen danskere skrive sig op for at kæmpe og dø for Ukraine eller Georgien, hvilket blot gør det klart for mig, at USA og dets europæiske allierede har stukket georgierne og ukrainerne blår i øjnene [led the Georgians and the Ukrainians down the primrose path].

Ja. Jeg mener, at Vesten er hovedansvarlig for at have forårsaget Ukraine-krisen, det er ikke russerne.

RÆSON: Hvad så med de baltiske lande? Bør de være nervøse for russisk militær aggression i de kommende år?

MEARSHEIMER: Jeg tror, at de baltiske lande skal være meget forsigtige, når det kommer til håndteringen af sager, der vedrører Rusland. De skal ikke gøre noget, der provokerer deres langt mere magtfulde nabo. Små lande, som ligger ved siden af en stormagt, må arbejde hårdt for ikke at gøre den stormagt vred. Den logik gælder ligeledes på den vestlige halvkugle. Cuba og Mexico, for bare at nævne to eksempler, må være meget forsigtige med ikke at gøre USA vred, særligt når det kommer til sikkerhedsspørgsmål. Ligesom Rusland bekymrer USA sig meget om sikkerheden i sit eget nærområde. Hvis man truer et af disse lande, skal man forvente, at de slår hårdt tilbage.

RÆSON: Men forskellen mellem de baltiske lande og fx Georgien og Ukraine er, som du ved, at de baltiske lande er medlem af EU og i særdeleshed NATO.

MEARSHEIMER: Ja, og af den grund er det mindre sandsynligt, at Rusland vil invadere et af de baltiske lande, men det er ikke umuligt. Hvis russerne føler sig provokeret ud til det punkt, hvor de mener, at deres sikkerhed bliver reelt truet, så er der en god sandsynlighed for, at de vil angribe. Og hvis det sker, er NATO ikke godt positioneret ift. at forsvare sine baltiske allierede.

RÆSON: Men muligvis er sikkerhedssituationen i det område i det mindste ved at blive bedre?

MEARSHEIMER: Det tror jeg er rigtigt, men der er stadig masser af plads til forbedring.

RÆSON: Så i det hele taget er international politik i stigende grad karakteriseret ved nationale interesser og militær magt efter en periode med nedrustning, øget institutionalisering og fred mellem stormagterne?

MEARSHEIMER: Det er forkert at sige, at der var fred mellem stormagterne under den unipolære periode, for der var kun én stormagt i systemet. Man kan ikke have sikkerhedsrivalisering eller konflikter mellem stormagter, når der kun er én. Verden er imidlertid ved at ændre sig, og der er nu tre stormagter. Russerne er kommet tilbage fra de døde, og kineserne har fortsat deres imponerende opstigning. Begge lande har nu frygtindgydende militære styrker. De er ikke så magtfulde som det amerikanske militær, bevares, men de kan give USA en masse problemer.

RÆSON: Med dette nye system og den nye magtfordeling i baghovedet: Skal vi forvente stormagtskrig i de kommende år?

MEARSHEIMER: Det er forkert at sige, at vi skal forvente stormagtskrig. Jeg tror, at der er en seriøs sandsynlighed for, at en krig mellem Kina og USA kan bryde ud over kontrollen med Det Sydkinesiske Hav, Taiwan eller Det Østkinesiske Hav. Jeg mener, at det er så godt som sikkert, at der vil være en intens sikkerhedsrivalisering mellem Kina og USA, som vil minde meget om rivaliseringen mellem USA og Sovjetunionen under Den Kolde Krig. Men det er ikke klart, om det vil føre til en 'varm' krig. Jeg tror, at der er en seriøs sandsynlighed for, at det vil ske, men jeg vil ikke sige, at det er givet, at USA og Kina vil ende i krig.

Kort sagt findes der plausible scenarier, hvor Kina og USA ender i krig med hinanden, selvom de begge har atomvåben.

RÆSON: Men der er en øget sandsynlighed?

MEARSHEIMER: Ja.

RÆSON: Men hvorfor er det, at der er det? Vi har oplevet en liberal, regelbaseret og stærkt institutionaliseret verdensorden siden 1990. Alle stormagterne, herunder også Kina og Rusland, har haft gavn af denne verdensorden. Så hvorfor afvise det system med sandsynligheden for at indgå i en fuldtønet krig?

MEARSHEIMER: Hver gang vi har et multipolært system, vil stormagterne indgå i sikkerhedsrivalisering med hinanden, og der vil altid være en sandsynlighed for, at den rivalisering fører til krig. Jeg tror, at det er sandt, selv når der er meget stærke internationale institutioner og høj grad af økonomisk interdependens.

RÆSON: Hvad med atomvåben? Både USA, Kina og Rusland besidder den afskrækkelse, der ligger i atomvåben. Hvordan kan de nogensinde indgå i en krig med hinanden, når de har atomvåben?

MEARSHEIMER: Atomvåben har gjort krig mellem stormagterne meget mindre sandsynligt, men krig er stadig muligt. Det er vigtigt at huske, at nogle af de potentielle konfliktemner mellem Kina og USA er Det Sydkinesiske Hav og Det Østkinesiske Hav, hvor det er muligt for de to sider at udkæmpe kampe i luften og på havet langt fra landjorden. Så konflikten ville ikke nødvendigvis involvere massive hære, og der ville være få civile drab. Kort sagt findes der plausible scenarier, hvor Kina og USA ender i krig med hinanden, selvom de begge har atomvåben. Det benægter dog ikke din basale pointe om, at atomvåben er en fredsskabende kraft.

RÆSON: Tror du, at det vil komme til en krig?

MEARSHEIMER: Nej, men jeg tror, at det er en mulighed, og det er hovedpointen, man skal huske. Jeg mener, at din pointe om atomvåben er fuldstændig korrekt. Det faktum, at både Rusland og USA har atomvåben, gør begge lande meget opmærksomme pga. frygt for nuklear eskalering. Men muligheden for krig er der alligevel, og det er det væsentlige.

RÆSON: Vil det øge sandsynligheden for proxykrige rundtom i verden, som man så det under Den Kolde Krig, fx i Syrien?

MEARSHEIMER: Jeg mener ikke, at krigen i Syrien er en proxykrig. Det er en borgerkrig, som USA, Tyrkiet, Saudi-Arabien og Qatar hjalp til at fremtvinge uden at tænke på, at det ville gå imod russernes interesser. Rusland blev ude af konflikten i dens første år, selvom landet har et langvarigt forhold til Syrien. Men til sidst trådte de også ind i konflikten for at sikre Assad-regimet og endte på den modsatte side af konflikten end USA, som forsøgte at vælte regimet. Men siden Rusland engagerede sig i konflikten, har USA ikke forpligtet sig stærkt på et regimeskifte. Det er slet ikke som de proxykrige, man så under Den Kolde Krig. I bund og grund hjalp USA til at fremtvinge en borgerkrig, fordi man troede, at man kunne vælte al-Assad og installere en demokratisk regering. Efter 9/11 var USA dybt involveret i at prøve at skabe regimeændringer i hele Mellemøstregionen i lande som Afghanistan, Irak, Libyen og senest Syrien. Så USA gik ind i Syrien uden at tænke over, at de trådte Rusland, som i flere år ikke involverede sig i krigen, over tærne. Og da Rusland endelig interвенerede i konflikten, var det hovedsageligt for at holde Assad ved magten. Moskva var ikke ude efter en kamp mod USA, hvilket var det karakteristiske for proxykrigene under Den Kolde Krig.

USA har benyttet militær magt mere frit over hele verden, siden Trump blev præsident.

RÆSON: I de seneste år har vi set en tendens mod et øget regionalt fokus hos stormagterne og mange andre steder i verden, USA under Trump-administrationen fokuserer mere på sit eget kontinent.

MEARSHEIMER: Det er ikke sikkert. USA er fortsat engageret over hele kloden. Intet har ændret sig på den front, siden Trump flyttede ind i Det Hvide Hus. Trump er faktisk mere aggressiv end sine forgængere. USA har benyttet militær magt mere frit over hele verden, siden Trump blev præsident. Der er ingen beviser for, at USA er ved at trække sig tilbage fra et eneste område af verden.

RÆSON: Så du mener, at 'America First'-frasen er en slags hykleri?

MEARSHEIMER: Der er ingen tvivl om, at frasen 'America First' hjalp Trump til at blive valgt. Men jeg bryder mig ikke om, at frasen bliver fortolket således, at Trump foretrak at sætte USA's interesser først, og at Hillary Clinton ikke gjorde det. Jeg er sikker på, at de begge var store fortalere for at gøre, hvad der er bedst for USA. De var bare uenige om, hvilken politik der ville være bedst for landet. Clinton gik meget op i USA's velbefindende – hun brugte bare ikke 'USA først'-retorikken, som Trump gjorde. I øvrigt var der nogle, der sagde, at Trumps brug af 'America First'-retorikken var et bevis på, at han er en isolationist og vil hente USA's tropper i verden hjem. Den påstand er nonsens. Trump trækker ikke amerikanske tropper ud af Europa. Som du nævnte, er vi faktisk bedre i stand til at håndtere et russisk angreb på de baltiske lande i dag, fordi vi har styrket vores forsvar i Østeuropa. Trump har også øget antallet af tropper i Afghanistan, og han har indsat tropper i Syrien. Han argumenterer ikke imod en drejning mod Asien, og vi er nu dybere involveret i Afrika end nogensinde.

RÆSON: Så den udenrigs- og sikkerhedspolitiske 'Pivot to Asia' (drejning mod Asien, red.), som Obama-administrationen lancerede, er ikke fortid?

MEARSHEIMER: Den drejning sker fortsat. Der er ingen beviser for, at USA trækker sig tilbage nogen steder.

RÆSON: Hvad med i de kommende år? Du tror ikke, at USA kommer til at trække sig ud af Europa, Østasien eller Mellemøsten? De kommer til at bevare deres militære tilstedeværelse de steder?

MEARSHEIMER: USA trækker sig muligvis ud af Europa. De trækker sig ikke ud af Østasien, det er helt sikkert. Hvis USA gør noget, kommer de til at øge niveauet af styrker, de har i Østasien, med det formål at inddæmme Kina. Jeg tror dog, at der er en reel chance for – især hvis inddæmningen af Kina viser sig at være en særligt svær opgave – at USA vil trække næsten alle sine tropper ud af Europa og sende dem til Asien.

Trump har også øget antallet af tropper i Afghanistan, og han har indsat tropper i Syrien. Han argumenterer ikke imod en drejning mod Asien, og vi er nu dybere involveret i Afrika end nogensinde.

RÆSON: For at de skal bidrage til at inddæmme Kina?

MEARSHEIMER: Ja, fordi Kina er en langt større trussel for USA end nogen mulig trussel i Europa.

RÆSON: Så det er ikke, fordi amerikanerne gerne vil trække sig ud af Europa, men de bliver muligvis nødt til det, hvis de vil inddæmme Kina?

MEARSHEIMER: Jeg tror, at Kina kan blive så stort og magtfuldt, at USA vil blive nødsaget til at placere størstedelen af sine militære styrker i Østasien. Desuden er der ingen tungtvejende grund til, at USA skulle efterlade tropper i Europa.

RÆSON: Ikke engang på grund af en stormagt som Rusland?

MEARSHEIMER: Rusland er ikke en seriøs trussel mod Vesteuropa og vil ikke blive det i fremtiden. Der ville ikke være et problem med Rusland i dag, hvis det ikke var for den ukloge politik, som amerikanerne og deres europæiske allierede har forfulgt i Østeuropa. Her taler jeg om EU- og NATO-

ekspansionerne samt farverevolutionerne, som alt sammen var designet til at gøre lande som Georgien og Ukraine, som ligger klos op ad Ruslands grænser, til bolværker for Vesten.

RÆSON: Men vi ser gentagne gange Rusland blande sig i Vestens demokratiske valg.

MEARSHEIMER: Ja, men hvad så? Det er ikke en sikkerhedstrussel. Det er ikke en militær trussel. Du behøver ikke amerikansk militærtilstedeværelse for at forhindre det.

RÆSON: Hvad med de jævnlige grænseoverskridelser, som Rusland foretager i Østersøen over for de andre Østersølande med deres fly og flådefartøjer? Er det ikke en militær trussel?

MEARSHEIMER: Det er ikke en militær trussel for Vesteuropa, og det er ikke en trussel, som kræver en amerikansk militærtilstedeværelse. Europæerne er fuldt ud i stand til at håndtere det problem. Og hvis Vesten stopper sin tåbelige politik med at forsøge at inkorporere lande som Ukraine og Georgien i NATO, vil russerne trække sig væk fra Østeuropa. Rusland har ingen interesse i at engagere sig i et våbenkapløb med USA og dets europæiske allierede. Ruslands ledere vil foretrække at bruge de penge på at modernisere økonomien.

RÆSON: Og Vesteuropa kan håndtere Rusland på egen hånd?

MEARSHEIMER: Absolut. Vesteuropæerne har befolkningsstørrelsen og velstandsniveauet til at generere militære styrker nok til at håndtere enhver realistisk russisk trussel.

RÆSON: Verden står over for en række udfordringer som klimaforandringer, international terrorisme og spredning af atomvåben. Hvordan vil stormagterne være i stand til at håndtere disse transnationale globale trusler? Vil de være i stand til at engagere sig i den nødvendige grad af samarbejde?

MEARSHEIMER: Hvis vi skal håndtere klimaforandringerne effektivt, er det essentielt, at alle stormagterne, inklusive USA, arbejder sammen for at håndtere problemet.

I en multipolær verden, hvor Kina, Rusland og USA er dybt involveret i indbyrdes sikkerhedsrivalisering, vil det være langt sværere at få disse lande til at samarbejde og danne fælles front mod en potentiel spredning af atomvåben.

RÆSON: Men vil de være i stand til at gøre det?

MEARSHEIMER: Det ved jeg ikke. Præsident Trump har gjort det klart, at han ikke er villig til at gøre det, men måske vil amerikanerne ændre holdning og komme med ombord, hvis de andre stormagter begynder at tage store skridt fremad. Men det kan være ønsketænkning. Jeg tror, at Trump har lavet en kæmpe fejl ved at trække sig ud af klimaaftalen fra Paris. I forhold til spredning af atomvåben tror jeg, at der venter problemer forude. Der er ingen tvivl om, at vi har gjort et fremragende arbejde i tiden efter Den Kolde Krig med at begrænse spredningen af atomvåben, men det vil blive sværere og sværere at holde spredningen i skak.

RÆSON: Hvorfor?

MEARSHEIMER: USA, Kina og Rusland – de tre stormagter i det internationale system – er nødt til at arbejde tæt sammen for at undgå spredning, men i stedet vil de indgå i sikkerhedsrivalisering med

hinanden, hvilket vil gøre det besværligt at forhindre det. En af de centrale årsager til, at der kom en aftale om Irans atomprogram i 2015 [JCPOA, red], var, at Storbritannien, Kina, Frankrig, Tyskland, Rusland og USA alle samarbejdede om at lægge kolossalt økonomisk pres på Iran. Det pres hjalp til at bringe Iran til forhandlingsbordet og sikre en aftale. Det skete i en unipolær verden. I en multipolær verden, hvor Kina, Rusland og USA er dybt involveret i indbyrdes sikkerhedsrivalisering, vil det være langt sværere at få disse lande til at samarbejde og danne fælles front mod en potentiel spredning af atomvåben.

RÆSON: Men er det ikke i deres interesse at samarbejde og forhindre ting som spredning af atomvåben i at ske?

MEARSHEIMER: Ikke nødvendigvis. De kan have gode grunde til at indgå i sikkerhedsrivalisering i stedet. Fx kan kineserne tænke, at det er vigtigere at etablere kinesisk hegemoni i Østasien, end det er at forhindre spredning af atomvåben. Du har fuldstændig ret i, at det er et vigtigt mål for alle stormagter at forhindre en sådan spredning, og derfor vil de også have et kraftfuldt incitament til at samarbejde for at undgå det. Ikke desto mindre har stormagter nogle gange mere betydningsfulde årsager til at rivalisere, ikke samarbejde, med andre stormagter.

RÆSON: Danmark har aktivt støttet mere eller mindre samtlige militæroperationer, som USA har ledet overalt i verden i de seneste ca. 30 år. Men nu taler du om en multipolær snarere end en unipolær verdensorden. Hvordan skal Danmark positionere sig ift. USA og de andre to stormagter i denne nye multipolære verden, måske særligt med Trump-administrationen i baghovedet?

MEARSHEIMER: Jeg mener, at Danmarks primære udenrigspolitiske mål bør være at sørge for, at USA's militær bliver i Europa i al overskuelig fremtid. Jeg mener også, at Danmark bør gå langt for at forbedre relationerne til Rusland og stoppe med at forfølge en strategi om ekspansion af EU og NATO i lande som Ukraine og Georgien. Ift. Kina mener jeg, at der er så godt som ingen chance for, at Danmark vil hjælpe USA og dets asiatiske allierede med at inddæmme Kina. Faktisk tror jeg, at Danmark og de resterende lande i Europa vil have gode relationer til Kina. De vil have omfattende handel med Kina, samtidig med at USA er involveret i en intens sikkerhedsrivalisering med Kina.

RÆSON: Rejser denne nye verdensorden nye spørgsmål for forskere som dig selv?

MEARSHEIMER: Det internationale system var unipolært fra omkring 1990 til 2015, og i unipolaritet kan der ikke eksistere stormagtspolitik, fordi der kun er én stormagt. I sådan en verden har realismen [en klassisk teoretisk skole inden for international politisk teori, der fokuserer på nationalstaterne som rivaler snarere end betydningen af samarbejde, red.] ikke meget at skulle have sagt, fordi unipolen er så magtfuld, at den ikke bekymrer sig synderligt om magtbalancen. Men som sagt bevæger vi os nu ind i en multipolær verden, hvor der vil være konkurrence mellem stormagter, og realisme vil være særdeles relevant. Så det, jeg siger, er dybest set, at vi har haft en ferie fra realismen under den såkaldte unipolære periode, men nu er den ferie slut, og realismen er tilbage. Den form for tænkning skinner i øvrigt igennem i Trump-administrationens nationale sikkerhedsstrategi, der blev publiceret i december 2017, ligesom den også gør det i Pentagons nationale forsvarsstrategi fra januar 2018. Det fremgår klart af begge disse dokumenter, at stormagtspolitik er tilbage, og når stormagtspolitik er tilbage, er realismen tilbage. Så jeg tror, at realismen i stigende grad vil blive relevant, efterhånden som vi bevæger os fra unipolaritet til multipolaritet. Ikke desto mindre vil den centrale intellektuelle splittelse i det amerikanske miljø, der beskæftiger sig med international politik, være mellem liberalister og realister, ligesom den har været i meget lang tid. Argumenterne, som begge sider vil gøre brug af for at vise, at de har ret, vil være velkendte.

RÆSON: Du og andre neorealister bliver ofte kritiseret for at negligere den rolle, som internationale institutioner, organisationer, normer og værdier i det internationale system spiller

i dannelsen af internationale udviklinger. Kan du kortfattet fortælle, hvordan du forholder dig til den kritik?

MEARSHEIMER: Lad os holde os til internationale institutioner. Realister mener, at internationale institutioner er vigtige. Det centrale spørgsmål er, om man tror, at internationale institutioner er så magtfulde, at de kan tvinge stormagter til at agere på måder, som stormagterne ikke mener er i deres nationale interesse. Er internationale institutioner med andre ord i stand til at udøve tvang over stormagter? For realister er svaret på det spørgsmål nej. Internationale institutioner består af regler, som foreskriver, hvad der er acceptabel adfærd, og hvad der ikke er. Det er stormagterne, der skriver reglerne, og de skriver dem, så de varetager deres egne interesse, hvilket er årsagen til, at de sædvanligvis følger reglerne. USA formulerede fx mere eller mindre reglerne for Verdensbanken, IMF og NATO, og derfor kan USA lide de regler og følger dem det meste af tiden. Men der kommer til at opstå situationer, hvor USA ønsker at gøre noget vigtigt, som reglerne foreskriver, at det ikke kan gøre. I de tilfælde gør USA oftest, hvad det vil, og de internationale institutioner vil ikke være i stand til at gøre noget ved det, fordi internationale institutioner ikke har megen uafhængig magt. Det er den egentlige begrænsning, institutioner har.

Jeg mener, at Danmarks primære udenrigspolitiske mål bør være at sørge for, at USA's militær bliver i Europa i al overskuelig fremtid.

RÆSON: Mange forskere fra forskellige teoretiske skoler peger på en øget regionalisering i verden. Er du enig i, at vi ser en sådan udvikling?

MEARSHEIMER: Nej. Hvad er beviserne for regionalisering?

RÆSON: Det kommer an på, hvad du lægger i det. De regionale institutioner får øget indflydelse, Kina forsøger at opnå kontrol med sin egen region, Rusland forsøger at opnå kontrol med sin region.

MEARSHEIMER: Intet har ændret sig der. Regionale organisationer bliver ikke stærkere. Stormagter har altid været og vil altid være fast besluttede på at kontrollere deres egen region, inklusive USA. USA er involveret i næsten enhver konflikt i verden, hvilket er beviset på globalisme, ikke regionalisme.

RÆSON: Men er USA ikke også de eneste, der bekymrer sig om spørgsmål over hele kloden? Resten af verden er mere eller mindre kun interesserede i spørgsmål, der vedrører deres egen region.

MEARSHEIMER: Sådan har det været, siden Den Kolde Krig sluttede. Under Den Kolde Krig var USA og Sovjetunionen de eneste to lande, som vandrede rundt over hele planeten og blandede sig i andre landes politik her, der og alle vegne. Så kollapsede Sovjetunionen, og USA var det eneste land tilbage med kapaciteten til at strejfe omkring på kloden med sit militær. Men det virker, som om vi er på vej i den modsatte retning nu. Russerne er trods alt involverede i Syrien. Det taler imod argumentet om, at vi bevæger os mod regionalisme. Kineserne er ved at opbygge en dybhavsflåde [blue water navy]. Vi lever i en yderst globaliseret verden.

Interview af Jakob Kromann. Bragt i RÆSONs forårsnummer under overskriften "Velkommen til en verden med tre stormagter". Bragt online 21/7 2018 under denne overskrift.

*John J. Mearsheimer (f. 1947) er professor i statskundskab og international politik ved University of Chicago. Hans mest berømte værk er *The Tragedy of Great Power Politics* (2001), og han har vundet adskillige priser for sin undervisning og sine bøger.*

Magnus Kirkebæk: Trumps gamble med atomaftalen styrker Irans hardlinere (8/5 2018)

Hvis Trump vælger at trække USA ud af atomaftalen, vil det det svække Irans økonomi og styrke de konservative høge, som grundlæggende er imod en aftale med USA. De vil få muligheden for at sige "hvad sagde vi", og pege på, at USA fortsat stiller urimelige krav til Iran, selvom landet overholder atomaftalen.

Den 12. maj afgør USA's præsident Trump, om han vil trække tæppet væk under atomaftalen med Iran og genindføre vidtgående økonomiske sanktioner. Trump mener ikke, at Iran overholder aftalen til trods for, at Det Internationale Atomenergiagentur (IAEA), Frankrig og Storbritannien, som er medunderskrivere af aftalen, adskillige gange har bekendtgjort, at kravene bliver opfyldt til punkt og prikke. I april udsendte Trumps eget udenrigsministerium endda en [rapport](#), som konkluderede det samme: Iran overholder aftalen, hvilket er årsagen til, at sanktionerne siden 2015 gradvist er blevet løftet.

Atomaftalen var en af Obamas udenrigspolitiske sejre. Flere eksperter peger på, at det netop er en af årsagerne til, at Trump ønsker at genforhandle den. Det sker på et tidspunkt, hvor den iranske økonomi er i knæ. Også udnævnelsen af John Bolton som ny national sikkerhedspolitisk rådgiver har formentlig haft indflydelse på Trumps seneste udmeldinger. Bolton var en af Bush-administrationens største fortalere for invasionen af Irak i 2003, og i modsætning til mange af sine kolleger, som siden har betegnet invasionen som en fejl, står Bolton fast på, at det var den rigtige beslutning at vælte Saddam Hussein. Bolton er nemlig en kendt tilhænger af det, han kalder forebyggende krige. Han går ind for *regime change* i Nordkorea og Iran, og han har ved flere lejligheder opfordret til at bombe begge lande. Bolton kan betegnes som en militant nationalist modsat de neokonservative udenrigspolitiske rådgivere, som dominerede Bush-administrationen, og som ønskede at installere demokratier i Mellemøsten med magt. Det betyder, at Boltons primære mål er at slå hårdt ned på lande, som modarbejder amerikanske interesser, og han bekymrer sig ikke så meget om at indsætte demokratiske regeringer i dem efterfølgende.

Trump's udmeldinger om nye skrappe sanktioner skaber usikkerhed om atomaftalens holdbarhed, og det holder udenlandske investorer og virksomheder på afstand af det iranske marked til stor skade for landets økonomi. Flere europæiske virksomheder har udsendt at underskrive forretningskontrakter med Iran, fordi de frygter, at USA vil indføre nye sanktioner.

Frygten for nye og skrappe sanktioner er dog kun en del af forklaringen på Irans vanskelige økonomiske situation. Siden 2015 er Irans bruttonationalprodukt steget markant på grund af stigende olieindtægter, men præsident Rouhani har på grund af en fejlslagen økonomisk politik ikke været i stand til at omfordele pengene i samfundet. Rouhani bekender sig til klassisk *trickle-down-economics*, hvor en lavere skatteprocent for de høje indtægter efter sigende giver et incitament til at investere i lønsomme projekter, hvilket skaber arbejdspladser og penge i statskassen. Samtidig har Rouhani – uden held – forsøgt at afskaffe mindstelønnen og mindske fagforeningernes indflydelse. Problemet er bare, at det ikke har virket. Et flertal af iranerne har ikke fået forbedret deres økonomiske situation, siden atomaftalen blev indgået i 2015, og de internationale sanktioner begyndte at blive løftet. Utilfredsheden udmøntede sig i januar i folkelige protester mod regimet i store dele af landet. Arbejdsløsheden ligger på omkring 30 pct., og ifølge Verdensbanken er den økonomiske ulighed og andelen af fattige iranere steget siden 2015. Det har gjort Rouhani til skydeskive for konservative modstandere som Ebrahim Raisi, der var Rouhanis konservative modkandidat ved præsidentvalget i 2017, og som taler den fattige befolknings sag.

Et flertal af iranerne har ikke fået forbedret deres økonomiske situation, siden atomaftalen blev indgået i 2015, og de internationale sanktioner begyndte at blive løftet

Trumps udmeldinger er en gave til Irans hardlinere

Da Trump i oktober sidste år kaldte Irans revolutionsgarde en "terrororganisation", lagde han sig for alvor ud med landets konservative fløj. Revolutionsgarden er ikke blot en hærenhed, men en vigtig politisk og økonomisk aktør i det iranske samfund. Garden blev oprettet under den iranske revolution i 1979, og medlemmerne fungerede i begyndelsen som livvagter for revolutionens ledere. Under krigen mellem Iran og Irak i 1980'erne fik de helt status i befolkningen efter gentagne gange at have forsvaret landet mod Saddam Husseins invasionsstyrker. Efter krigen begyndte revolutionsgardens ledere, på den daværende præsident Akbar H. Rafsanjanis (1989-1997) opfordring at investere penge i genopbygningen af Iran. Senere etablerede den sig i bl.a. banksektoren, fødevarerindustrien og telekommunikationsbranchen.

Med økonomisk styrke fulgte politisk magt. Den blev primært brugt til at støtte konservative præsidenter såsom Mahmoud Ahmadinejad (2005-2013), og revolutionsgarden spillede en afgørende rolle i nedkæmpningen af 'den grønne bevægelse', som i 2009 gik på gaden for mere demokrati. I dag er revolutionsgarden en vigtig økonomisk aktør, hvis ledende skikkelser har interesser i, at Vestens sanktioner fortsætter, så udenlandsk konkurrence på det iranske marked undgås. Derudover er revolutionsgarden en militær kapacitet, som kontrollerer shia-militser uden for Irans grænser i Irak og Syrien.

Rouhani har diskret forsøgt at føre en politik, som reducerer revolutionsgardens økonomiske og politiske indflydelse. I august 2017 udnævnte han Amir Hatami fra det almindelige militær til forsvarsminister. En post, som har været besat af generaler med forbindelse til revolutionsgarden de sidste 20 år. Samtidig har Rouhani politisk modarbejdet, at revolutionsgardens virksomheder overtager en større andel af økonomien på bekostning af den private sektor. Da Trump i oktober sidste år begyndte at kritisere revolutionsgarden i voldsomme vendinger, var Rouhani, stik imod sit eget politiske projekt, nødt til offentligt at støtte op om revolutionsgarden, hvilket styrkede dens legitimitet i befolkningen. Udviklingen er fortsat efter de seneste beskyldninger om, at Iran ikke overholder atomaftalen.

Den 3. maj udsendte Irans udenrigsminister, Mohammad Javad Zarif, en [pressemeddelelse](#), hvori han afviste Trumps forslag om at genforhandle aftalen, og lederen af Irans nationale sikkerhedsråd, Ali Shamkhani, [udtalte for nylig](#), at Iran vil fortsætte udviklingen af atomvåben, såfremt USA trækker sig fra aftalen. Hvis Trump vælger at trække USA ud af atomaftalen, vil det styrke de konservative høje blandt både politikere og meningsdannere, som grundlæggende er imod en aftale med USA. De vil få mulighed for at sige "hvad sagde vi", og pege på, at USA fortsat stiller urimelige krav til Iran, selvom landet overholder atomaftalen. Trump og Boltons gamble med atomaftalen er et forsøg på at straffe Irans hardlinere, men de kan ende med at styrke dem, og det kan meget vel få udenrigspolitiske konsekvenser.

Trump og Boltons gamble med atomaftalen er et forsøg på at straffe Irans hardlinere, men de kan ende med at styrke dem, og det kan meget vel få udenrigspolitiske konsekvenser

På kollisionskurs med Israel i Syrien

Sikkerhedspolitisk ønsker Irans hardlinere at fortsætte atomprogrammet, udvide det militære engagement i regionen og føre en konfronterende udenrigspolitik over for ærkefjenden Israel. Til trods for iranernes økonomiske vanskeligheder har de investeret mere end nogen anden i den syriske borgerkrig. Iran har betalt og bevæbnet de shia-militser, som med støtte fra Rusland har knust oprøret og sikret Syriens præsident Assads greb om magten. Assads sekulære styre deler ikke meget ideologisk tankegodt med præstestyret, men de to lande indgår i et gensidigt afhængighedsforhold: Syrien er dybt afhængigt af penge fra Iran til at nedkæmpe oprøret, og Iran bruger Syrien som korridor til at få adgang til Hezbollah-militsen i Libanon, som i et vist omfang holder Israel i skak.

I takt med at den syriske borgerkrig når sin afslutning, forsøger iranerne at sikre deres fremtidige indflydelse i Syrien. Det skaber bekymring i Israel. Revolutionsgarden rekrutterer soldater til shia-militserne og er i gang med at etablere permanente baser flere steder i Syrien trods israelske protester. Siden krigen brød ud i 2011, har Israel foretaget et hav af bombetogter ind over den syriske grænse mod Hezbollah og andre iranskstøttede shia-militser. I februar blev en iransk drone skudt ned over israelsk territorium, og israelerne bombede efterfølgende basen, hvorfra dronen var lettet – og mistede en F-16-jager under togtet. Ifølge [The Guardian](#) og flere arabiske medier angreb israelske jagerfly igen i april iranernes syriske drone-hovedkvarter, hvor flere iranske og syriske soldater blev dræbt. Spændingerne mellem Israel, Iran og Syrien er ikke blevet mindre af, at Assad har rykket artilleri og kampvogne ind i Golanhøjderne ved den israelske grænse, som siden afslutningen på Yom Kippur-krigen i 1973 har været en demilitariseret zone.

Israels premierminister Netanyahu er en af atomaftalens største modstandere. I 2015 iværksatte han en massiv lobbyindsats for at forhindre, at den blev indgået. For nylig forsøgte han igen at påvirke beslutningstagerne i Washington til at bakke ud af aftalen ved at [afsløre](#) ”nye afgørende beviser” for, at Iran ikke overholder den. Ifølge Netanyahu har den israelske efterretningstjeneste Mossad fået fingre i officielle dokumenter, der beviser, at iranerne målrettet gik efter at udvikle atomvåben inden atomaftalen blev indgået.

Netanyahus såkaldte nye beviser er dog allerede kendt af Det Internationale Atomenergiagentur (IAEA), som offentliggjorde dem i 2011. Ifølge IAEA ophørte Irans målrettede indsats for at udvikle en atombombe i 2003, og der er ingen spor efter udvikling af atomvåben efter 2009. Netanyahus påståede afsløring skal på den baggrund primært ses som et forsøg på at påvirke Trumps beslutning om at trække sig fra atomaftalen den 12. maj.

Hvis Trump trækker tæppet væk under atomaftalen, og den hårde konservative udenrigspolitiske dagsorden vinder frem i Iran, kan det øge spændingerne mellem de to lande – og i regionen som helhed – til et punkt, hvor en militær konfrontation er uundgåelig.

Hvis Trump trækker tæppet væk under atomaftalen, og den hårde konservative udenrigspolitiske dagsorden vinder frem i Iran, kan det øge spændingerne mellem de to lande – og i regionen som helhed – til et punkt, hvor en militær konfrontation er uundgåelig

Magnus Kirkebæk (f. 1991) er cand.mag. i historie, freelanceskribent og redaktør på RÆSON.

Hans Henrik Fafner: Spillet om Jerusalem – hvad nu, hvis Trump har en plan? (17/5 2018)

Palæstinenserne er internt splittede. Netanyahu selv kæmper med skandalerne. Spørgsmålet er, om han – efter USA's ambassadeflytning – er i gæld til præsident Trump?

TEL AVIV – Den 14. maj 1948 proklamerede Israels første ministerpræsident, David Ben Gurion, den nye stat. En skelsættende begivenhed i jødisk historie, som sidenhen er blevet fejret som Uafhængighedsdagen. I år rundede staten sine første 70 år, men eftersom dagen markeres i henhold til den jødiske kalender, fandt den runde fødselsdagsfest allerede sted den 19. april, mens datoen i maj på mange måder var almindelig israelsk hverdag. Helt hverdag blev det dog ikke, for dette var dagen, hvor USA flyttede sin ambassade fra Tel Aviv til Jerusalem, hvilket betyder, at amerikanerne nu formelt betragter byen som Israels hovedstad.

Hvorfor vælge netop denne dato? Næppe finfølelse overfor den gregorianske kalender. For man øjner et tydeligt politisk signal. Palæstinenserne markerer nemlig også dagen, men i diametral modsat retning. Her hedder dagen al Nakhba, hvilket betyder Katastrofen, for det var på den dag, deres nationale katastrofe tog sin begyndelse for 70 år siden.

Spillet om Jerusalem

Vi kender allerede tv-billederne fra Gazastriben. Op mod 40.000 palæstinensere protesterede ved grænsehegnet. Mindst 58 blev dræbt og mere end et par tusinde kom til skade, da de israelske soldater på den anden side af hegnet åbnede ild mod, hvad der blev præsenteret som en fredelig demonstration. Men hvorfor udviklede det sig så dramatisk, og hvordan kunne en ambassadeflytning udløse noget så dramatisk?

I forholdet mellem israelere og palæstinensere er der en lang række udeståender, som skal falde på plads forud for en fredsaftale. Blandt de vigtigste knaster er uden tvivl de israelske bosættelser, som palæstinenserne kræver rømmet fra Vestbredden, og de palæstinensiske flygtninges ret til at vende hjem. Og så er der Jerusalem, som begge parter gerne vil have som hovedstad.

Sidstnævnte kunne i princippet være helt ukompliceret. Man kunne godt forestille sig henholdsvis Vestjerusalem og Østjerusalem som parallelle hovedstæder. Tilbage i 1967, da Israel erobrede Vestbredden, var der da også mange israelske ledere, der mest af alt betragtede de østlige dele af byen som en del af det land, man kunne opgive som modydelse for en fredsslutning med naboerne. Daværende generalstabschef Moshe Dayan skal endog have sagt, at ”hvad skal vi dog med det Vatikan?” Han refererede til de hellige steder, som alle ligger i Østjerusalem.

Siden ændrede de politiske realiteter sig. I 1977 kom Likud-partiet og højrefløjen for første gang til magten, og med det blev det også langt mindre stuerent at tale om territorielt kompromis med palæstinenserne. Og navnlig ikke, når det kom til Jerusalem. I juli 1980 var der således skabt parlamentarisk flertal for den såkaldte Jerusalem-lov, der reelt annekterede Østjerusalem og gjorde byen til ”Israels evige og forenede hovedstad”, som det hedder.

Verdenssamfundet har aldrig godkendt dette skridt. Så selv om det israelske parlament, Knesset, og hovedparten af centraladministrationen ligger i Jerusalem, forblev samtlige udenlandske ambassader i Tel Aviv. Dette går helt tilbage til tiden før Israels oprettelse, hvor USA var blandt de første til at anerkende den nye stat. Men den amerikanske anerkendelse skete på grundlag af FN-resolution 181 af 29. november 1947. Den er bedre kendt som delingsplanen, fordi den foreslog landet delt i to næsten lige store stater, og eftersom Jerusalem da skulle være international zone, placerede amerikanerne deres diplomatiske repræsentation i Tel Aviv.

Første reelle skridt til at flytte ambassaden til Jerusalem kom med den såkaldte Jerusalem Embassy Act, som Kongressen i Washington DC vedtog i oktober 1995. Daværende præsident Bill Clinton var ikke begejstret og benyttede sig straks af klausulen, der gav den siddende præsident mulighed for at

udsætte implementeringen hvert halve år med sin underskrift. Blandt dem, som gjorde deres indflydelse tydeligt gældende overfor Kongressens medlemmer henimod beslutningen, var såmænd: Benjamin Netanyahu, der på det tidspunkt var oppositionsleder i Knesset.

Blandt dem, som gjorde deres indflydelse tydeligt gældende overfor Kongressens medlemmer henimod beslutningen, var såmænd: Benjamin Netanyahu, der på det tidspunkt var oppositionsleder i Knesset

Palæstinenserne er splittede

Den nye amerikanske ambassade ligger indtil videre i Arnona, som er et kvarter i det sydlige Jerusalem. Bygningskomplekset har hele tiden huset det ene af to amerikanske konsulater i byen, og havde det ikke været for den israelske lov af 1980, ville man lettere have kunnet betragte flytningen som en formalitet. For så havde det blot indebåret en anerkendelse af Vestjerusalem som Israels hovedstad, og dermed heller ikke nogen underkendelse af palæstinensiske krav på deres del af byen. Men nu stiller tingene sig altså anderledes, og dette er den umiddelbare årsag til dramaet.

En anden, og nok så væsentlig, grund finder vi imidlertid i hvor den palæstinensiske sag befinder sig i disse år. Den er præget af dyb indre splittelse. På Vestbredden har det sekulære Fatah magten, mens den islamiske Hamas-bevægelse styrer Gazastriben. De to er stort set ikke på talefod, og Netanyahu-regeringen har efter bedste evne drevet endnu en kile i kløften ved at fortsætte et betinget samarbejde med styret i Ramallah, mens den i mere end 10 år har opretholdt blokaden af Gazastriben. Hermed har man fået anledning til at sige, at man kun kan gå i fredsdialog med en samlet palæstinensisk ledelse.

Samtidig med dette har fokus flyttet sig væk. For verdens ledere er der ikke meget, der frister til at satse politisk på endnu et udsigtsløst initiativ i den israelsk-palæstinensiske konflikt, mens andre konflikter i regionen påkalder sig opmærksomhed. Syrien og Yemen er et par af de nye brændpunkter, og der er meget mere politisk gevinst at hente i af tale om demokratiske rettigheder, økonomi og løbsk befolkningstilvækst. Palæstinenserne ligner med andre ord en glemt sag.

Da Hamas i marts måned tog initiativ til de ugentlige fredagsprotester langs hegnet, blev det derfor primært tolket som et udslag af desperation. Gennem de senere år har arbejdsløsheden i Gazastriben været støt stigende, økonomien er på katastrofekurs, og både infrastruktur og sundhedsvæsen er på randen af sammenbrud. Og der synes ikke at være nogen hjælp at hente udefra. Hamas er truet på sin legitimitet og har længe kæmpet med bred folkelig utilfredshed og militant kritik fra salafistiske grupper. Det var bydende nødvendigt at tage initiativ under en eller anden form.

Helt overbevisende virker det imidlertid ikke. Protesterne på Gazastriben mangler den folkelige spontanitet, som ikke mindst var drivkraften i den første intifada i slutningen af 1980'erne. Frustrationerne ER dybe, men demonstrationerne langs grænsehegnet forekom at være topstyrede.

Interessant er også, at både styret i Ramallah og den palæstinensiske befolkning på Vestbredden i almindelighed nærmest har udvist apati. Præsident Mahmoud Abbas i Ramallah har ligefrem søgt at underminere Hamas yderligere ved eksempelvis at skære ned på tilskuddene til den offentlige sektor i Gazastriben, mens den almindelige befolkning i Vestbreddens byer har passet sit. Her hersker der en dyb uvilje mod ny konflikt.

Palæstinenserens utilfredshed med besættelsen er naturligvis udbredt, men de fleste mennesker synes at foretrække den relative økonomiske ro, frem for at kaste sig ud i en ny intifada med tvivlsomme udsigter. Oven i dette har den fysiske adskillelse af Vestbredden og Gazastriben ifølge lokale iagttagere nu taget et omfang, at der ikke længere er den samme følelse af samhørighed mellem landsdelene. Heri

ligger nok også forklaringen på, at protesterne på Vestbredden havde begrænset omfang den 14. maj, og at der samtidig kunne afholdes en musikfestival i Ramallah.

Palæstinenserne utilfredshed med besættelsen er naturligvis udbredt, men de fleste mennesker synes at foretrække den relative økonomiske ro, frem for at kaste sig ud i en ny intifada med tvivlsomme udsigter

Trumps logik – og Netanyahus

Man kunne fristes til at tro, at flytningen af ambassaden indgår i en større plan. Den 8. maj annullerede præsident Trump aftalen om nedfrysning af de iranske atomprogrammer og bebudede nye skrappe sanktioner mod styret i Teheran. Skridtet blev hilst velkommen af Netanyahu men førte til skarpe protester fra vesteuropæiske ledere. Susan Rice, som var sikkerhedsrådgiver i Washington 2013-17, betegnede i en kommentar i New York Times Trumps beslutning som "hans hidtil værste". Hun klandrede præsidenten for at have handlet uden nogen form for konsekvensanalyse, hvilket på mange måder passer ind i det billede, vi har dannet os af Trump i Det Hvide Hus. Det samme kan måske siges om ambassadesagen. Heller ikke dér kan nogen forudsige følgerne med sikkerhed.

Netanyahu derimod synes at have en meget klar strategi. Som sagt havde han en tydelig finger med i spillet, da Kongressen i Washington vedtog ambassadeloven, og han kan også ses som kilde til inspiration for Trumps annullering af Iran-aftalen. En uge forinden gik han nemlig på israelsk tv i prime time for at præsentere et halvt ton iranske dokumenter, som var blevet smuglet til Israel. Disse skulle bevise, at iranerne havde trodset aftalen ved at lade de omdiskuterede atomprogrammer fortsætte. Eksperter har efterfølgende fremført, at dokumenterne tilsyneladende er af ældre dato og derfor ikke beviser noget som helst. Men Netanyahu har aldrig lagt skjul på sine ambitioner om at fremstå som statsmanden med andel i monumentale beslutninger.

Aktuelt har han også et akut behov for at aflede opmærksomheden fra sin person. Politiet har gennem flere år undersøgt hans forhold og sagde tidligere på året, at man nu har materiale nok til at rejse tiltale mod ham for bl.a. korrupsion. Det kan med andre ord ligne en bevidst taktik fra Netanyahu: at tage store politiske initiativer for at gavne sit omdømme i den israelske offentlighed.

Lige efter Trumps ambassadebeslutning 6. december sidste år viste meningsmålinger, at Netanyahus Likud-parti stod til markant fremgang. Hele 36 procent af de israelske vælgere pegede på Netanyahu som deres foretrukne leder, mens den nærmeste rival, Yair Lapid fra centrumpartiet Yesh Atid, måtte nøjes med 12 procent.

Hvad sker der nu? I et interview med det israelske dagblad Yisrael HaYom sagde den amerikanske finansminister, Steve Mnuchin, at Trump efter ambassadeflytningen muligvis ser frem til en modydelse. Flere israelske analytikere tænker i de samme baner. Trump er blevet sammenlignet med den tidligere israelske leder Ariel Sharon, der på samme måder brød med alle normer for god opførsel og ofte tog initiativer, der virkede fuldstændig halsløse. Ikke uden grund kaldte man ham bulldozeren. Man spørger derfor sig selv, om Trump alligevel har en plan. Har han indset, at alle konventionelle løsninger har slået fejl, og at man derfor må gå helt nye veje?

Trumps tilsyneladende gennembrud i forhold til Nordkorea kunne måske inspirere til den slags tanker. Følger man denne tanketråd, har han med ambassadeflytningen givet Netanyahu en så massiv indrømmelse, at denne vil være nødt til at føje Trump, hvis han eksempelvis skulle kræve drastiske ændringer i Israels ødelæggende bosættelsespolitik på Vestbredden. "En stor dag for freden," sagde Netanyahu ved den officielle åbning af den nye ambassade. På baggrund af begivenhederne på

Gazastriben fandt de fleste bemærkningen dybt malplaceret. Men bemærkningen satte gang i spekulationerne om, hvorvidt ambassadeflytningen i virkeligheden er en del af en højst ukonventionel fredsplan for Mellemøsten – lagt af Trump.

Følger man denne tanketråd, har han med ambassadeflytningen givet Netanyahu en så massiv indrømmelse, at denne vil være nødt til at føje Trump, hvis han eksempelvis skulle kræve drastiske ændringer i Israels ødelæggende bosættelsespolitik på Vestbredden

Hans Henrik Fafner (f. 1957) har som journalist skrevet med fast base i Tel Aviv gennem de seneste 25 år. Har været korrespondent for Information og Weekendavisen og arbejder nu freelance med sideløbende forfatter- og foredragsvirksomhed.

Niels Westy: Handelskrigen mellem USA og EU er som to bokkere, der kæmper mod hinanden ved at slå på sig selv (2/6 2018)

Hvis EU's handelspolitik virkelig var ledet af hensynet til de europæiske borgeres velstand, ville man skrotte alle sine handelshindringer og unilateralt erklære EU for en frihandelszone uden nogen former for restriktioner. Sådan er det bare desværre ikke.

Fairtrade-præsidenten

I forbindelse med indførelsen af en told på 25 pct. på stål og 10 pct. på aluminium fra bl.a. Mexico, Canada, Kina og EU, udsendte Donald Trump en tweet, der blot indeholdt ordene "FAIR TRADE". Et slagord, vi jo ellers primært forbinder med diverse venstreorienterede organisationer og partier herhjemme, herunder Forbrugerrådet. Alle dyrker de idéen om den "uretfærdige internationale handel". Og selv om begrundelsen fra fornævnte venstrefløjsorganisationer nok er en anden, er den grundlæggende økonomiske forestilling den samme som for Donald Trump, nemlig at økonomi er et nulsumsspil, hvori den enes gevinst nødvendigvis må være den andens tab.

Det er ellers næsten 250 år siden, at Adam Smith gjorde op med merkantilismen og næsten 200 år siden, Ricardo med sin teori om komparative fordele viste, at alle lande med fordel kan deltage i den internationale handel. Og ikke nok med det, så er det for længst påvist, at de væsentligste velstandsfremmende effekter fra frihandel stammer fra adgangen til import. Hvis nogen skulle være i tvivl, er det blot at overveje et kort øjeblik, hvor meget det tøj, man har på, mon havde kostet, hvis det skulle sys i Herning. Med andre ord er eksportens rolle groft sagt at sikre valuta til import. Lige præcis den pointe fylder stort set ingenting i den offentlige debat. Heller ikke herhjemme, hvor forestillingen om "eksportdrevet" vækst for længst er ophøjet til et urørligt mantra. Det viser, at det selv blandt fortalere for frihandel er så som så med forståelsen for frihandlens rolle i velstandsskabelsen.

Som en konkurrence på selvskaade

Et grundlæggende problem, når man taler om international handelspolitik – som i det meste anden politik – er naturligvis, at regulering og aftaler primært drives af særinteresser. Således fremhæves (fri)handelsaftaler i den offentlige debat oftest kun for, at de gavner eksport og beskæftigelse.

For de virksomheder – og deres medarbejdere – som tjener på at eksportere til resten af verden, er det naturligvis også korrekt. Men for resten af os er den isolerede betydning af denne eksport temmelig sekundær.

Hvad angår beskæftigelsen er det selvfølgelig også korrekt, at når udlandets efterspørgsel efter danske produkter stiger, så stiger beskæftigelsen hos de eksporterende virksomheder. Man taler dog aldrig om, at den falder tilsvarende i andre dele af økonomien. Netto er beskæftigelseseffekten ved øget udenrigshandel nemlig et stort rundt nul! Om en økonomi handler med andre lande eller ej har i sig selv ingen effekt på den samlede beskæftigelse. Hvad der har positiv betydning, er derimod – med mindre ens eksport er baseret på subsidier – at deltagelse i den internationale arbejdsdeling øger produktiviteten og dermed lønningerne. Argumentet er således ikke, at øget international handel skaber arbejdspladser, men derimod at den skaber bedre lønnede arbejdspladser. Gevinsten fra eksport er dog sekundær i forhold til de gavnlige effekter ved en fri import.

Når amerikanerne således indfører en told på stål og aluminium, mens europæerne svarer igen ved at indføre straffetold på amerikanske varer, så opfører man sig reelt som to bokkere, der kæmper mod hinanden ved at slå på sig selv.

Argumentet er således ikke, at øget international handel skaber arbejdspladser, men derimod at den skaber bedre lønnede arbejdspladser

EU burde svare igen ved ikke at gøre noget

Hvis EU's handelspolitik var ledet af hensynet til de europæiske borgeres velstand – hvilket den ikke er – ville reaktionen på Trump og amerikanernes told som minimum være et stort, rungende ingenting. Jovist er det et tab for de virksomheder, der producerer og sælger stål og aluminium på det amerikanske marked, men det er en marginal omkostning i forhold til det tab, man påfører sig selv ved at indføre straffetold på amerikanske produkter. På samme måde taber amerikansk økonomi på at indføre told på stål og aluminium. Jovist er der en gevinst for amerikanske stålværker (og deres medarbejdere), men den mere end opvejes af det tab, som amerikanske forbrugere kommer til at opleve, fx gennem højere priser på biler og andet, hvor man anvender stål og aluminium i produktionen.

Ja, hvis man virkelig mente det, ville EU selvfølgelig skrotte alle sine handelshindringer og unilateralt erklære EU for en frihandelszone uden hverken nominelle (told mv.) eller kvantitative (kvoter mv.) restriktioner. Uanset om omverden fulgte med, ville det øge de europæiske forbrugeres levestandard – og interessant nok ville det øge de laveste indkomstgruppers levestandard mest, fordi (internationalt) handlede varer udgør en betydelig større del af deres samlede forbrug end gældende for de højeste indkomstgrupper. Effekten vil være højere vækst og velstand på grund af den øgede konkurrence og de produktivitetsforbedringer (bedre udnyttelse af ressourcerne), som drives af importen.

Desværre er EU's ledere ikke meget bedre end Trump

Desværre er også EU's (og Danmarks) handelspolitik primært dikteret af særinteresser, hvor forbrugernes ”ve og vel” er sekundære. Som nævnt er det primære argument fra fortalernes for handelsaftaler stort set altid, at det gavner eksportsektoren, mens man i forhandlingerne samtidig prøver at beskytte bestemte sektorer mod konkurrence på hjemmemarkedet. Det medfører, alt andet lige, et mindre attraktivt udbud for forbrugere.

Og når det store lys blandt Europas EU-begejstrede, franske præsident Macron, efter sigende skal have ringet til Donald Trump og sagt, at hans told er en dum ide (hvilket det også er), så er hykleriet til at tage og føle på. For der er tale om den samme Macron, som tidligere har afvist øget adgang til det europæiske marked for kød fra Argentina, Uruguay og Brasilien. Hvorfor? Fordi det naturligvis ville udkonkurrere dele af fransk (og irsk) landbrug. Til gengæld ville det gavne europæiske forbrugere, som ville få adgang til både bedre og billigere oksekød.

Selv om vi i Danmark er mindre protektionistiske end Frankrig (det er man typisk i små økonomier), så er det samme varetagelse af særinteresser, som driver dansk handelspolitik: Eksport er godt og import er skidt! Forståelsen af, at det primære argument for eksport (produktion), er at facilitere import (forbrug), kan ligge på et meget lille sted.

Det er som i det gamle ordsprog om, at ”man skal ikke springe over, hvor gærdet er lavest” selv om man som økonom jo godt ved, at det netop gælder om ”at springe over, hvor gærdet er lavest”. Altså at lave så lidt som muligt og få så meget ud af det som muligt. Det er faktisk det, som har gjort os velstående.

Altså at lave så lidt som muligt og få så meget ud af det som muligt. Det er faktisk det, som har gjort os velstående

Niels Westy (f. 1960) er cand.polit. og skriver på de to blogs punditokraterne.dk og americas.dk. Han er derudover tilknyttet Dagbladet Børsen som udlandskommentator.

Naser Khader: Både journalisterne og politikerne i Europa tager fejl af Trump (19/6 2018)

Danske medier og meningsdannere viderebringer budskaberne fra New York Times, der kører en utroværdig kampagne mod præsidenten. Det er på tide at se nøgternt på Trump og gennemskue galskaben.

FANS AF Angela Merkel jublede over fotoet af kansleren, der lænede sig ind over bordet for at tale præsident Donald Trump til fornuft under G7-mødet forleden. Men Præsident Trumps base jubler endnu mere. Min kollega fra Hudson Institute Mike Doran skriver: "This picture will play well for Trump domestically. If you don't understand why, then you haven't been paying attention".

Jeg er ikke fan af Trump, men det er svært at følge amerikansk politik, hvis ikke vi ser nøgternt – både på Trump selv, på hans mål og på det, der ligner galskab, men meget vel kan være spæde politiske resultater.

Jeg er træt af, at de danske medier og meningsdannere bare *skraller* [henter deres pointer og nyheder i, red.] New York Times, der kører en utroværdig kampagne mod ham. Det er nok årsagen til, at det for mange ser ud som om, at Trump nærmest sætter en ære i at være på kollisionskurs med Europa.

Som sagt er det væsentlige spørgsmål, hvor jeg er helt uenig med Trump. Det gælder især positive syn på 'Brexit' samt Rusland. Personligt er jeg ærgerlig over, at briterne forlader EU – Trump jublede. Og i lang tid ytrede han ønske om at etablere en alliance med Ruslands Præsident Vladimir Putin, selvom Rusland bruger cyber-hacking og resterne af deres militær til at intimidere Europa. Jeg er slet ikke klar til at tilgive russerne hverken det ene eller det andet på nuværende tidspunkt.

Til gengæld er jeg enig med Trump, når han siger at europæerne skal bidrage mere til NATO. I stedet for at satse på at skabe et EU-forsvar bør vi bruge ressourcerne på NATO, hvor briterne fortsat er med. Jeg er også enig i hans kritik af Merkel. Han var yderst kritisk overfor den tyske kansler, som han beskylder for at ødelægge Tyskland ved at åbne for 1 mio. flygtninge tilbage i 2015. Til Merkels store frustration satsede Trump i stedet på en stærk alliance med Frankrigs Præsident Emmanuel Macron. Ham mener jeg ikke er nogen stor stjerne, men han er dog en af de eneste europæiske ledere, der kan snakke med Trump og derfor – muligvis – vores bedste chance for at få indflydelse på Trump og USA de kommende år.

Det er svært at følge amerikansk politik, hvis ikke vi ser nøgternt – både på Trump selv, på hans mål og på det, der ligner galskab, men meget vel kan være spæde politiske resultater

DET STORE PROBLEM for Europa er, at EU ikke forstår USA længere. Min kollega på Hudson Institute Mike Doran har tidligere givet et bud på, hvorfor europæerne ikke forstår Donald Trump ([se Dorans indlæg her](#)).

For det første, har Doran sagt, er Trumps protektionistiske impulser uforenelige med den europæiske historie efter Anden Verdenskrig, hvor vi netop forsonede os på kryds og tværs ved at handle med hinanden. Derudover hader Trump euroen – særligt efter at Peter Navarro, hans handelsrepræsentant i Det Hvide Hus, udpegede en "groft undervurderet" euro som årsagen til handelsunderskuddet mellem USA og EU. Hvis bare Navarro ville forklare Trump, at Tyskland kun opgav deres elskede D-mark for at blive genforenet, ville præsidenten måske være mindre irriteret på Tyskland. Men uenigheden om frihandel er ikke desto mindre reel.

Peter Navarro? Han er ikke hvem-som-helst. Det var i øvrigt også ham, USA sendte i byen med en undskyldning til Canadas premierminister Trudeau, som Trump fornærmede efter G7-topmødet. Canada er på en måde i samme båd som europæerne: Tidligere allierede, som Trump ikke gider bruge tid på, men bare gerne vil have en ny handelsaftale med.

Er Trump en ”anti-europæer”, der ikke bryder sig om os? Nej – tværtimod vurderer min kollega Mike Doran, at Trumps hårde retorik skal læses som et åbningsbud i en kompleks forhandling, der sandsynligvis slutter i kompromis. Det er set før. Problemet er, at EU-lederne ikke kan eller vil forstå Trumps spil og den politik, som hans rådgivere står for.

Trump's hårde retorik skal læses som et åbningsbud i en kompleks forhandling, der sandsynligvis slutter i kompromis

DEN ANDEN ÅRSAG til friktionen med europæerne er ifølge Mike Doran sværere at måle: Trumps ideologi. For Trump er populist. Hans politik ligger ikke langt fra politiske strømninger, vi ser i Ungarn og Polen, men det er jo netop tendenser, EU-lederne foragter i en grad, som er ligeså farlig for demokratiet, som populismen selv.

Det kombineres med, at Trump omgiver sig med Republikanere, der tilhører den realistiske skole [retning indenfor international politik-teori, der ser nationalstater som uforbederlige rivaler, der bør maksimere deres egen magt, red]. De er ikke Republikanere som vi kender dem fra George W. Bush' idealistiske udenrigs- og sikkerhedspolitik, men Republikanere, som vi kendte dem fra Nixon-tiden under udenrigsminister Henry Kissinger. For Nixons udenrigsminister var det direkte farligt at basere udenrigspolitik moral og idealisme. Trumps nuværende rådgivere er på mange måder børn af Kissingers skole. De ser verden som et magtspil, og de vil fx gøre alt for at Kina ikke får samme indflydelse i Asien som USA stadig har i Europa. Det giver faktisk god mening – også for os andre. Det var også derfor, USA opsigde Iran-aftalen.

Trump's rådgivere vil fx gøre alt for at Kina ikke får samme indflydelse i Asien som USA stadig har i Europa. Det giver faktisk god mening

EFTER BUSH kom Barack Obama. Hvor Præsident George W. Bush måske havde for store drømme eller ambitioner om at sprede frihed og demokrati, ville Præsident Obama have fred i Golfen for enhver pris. Med Iran-aftalen vendte han ryggen til regionen, og lod Iran få alt for stort spillerum. Jeg var selv begejstret, da Obama blev valgt i 2008. Jeg syntes, det var et vigtigt signal at sende, at en afroamerikaner blev valgt til præsident, men han skuffede mig. Udenrigspolitisk var Obama simpelthen en katastrofe. Hans mål var faktisk det samme som det, jeg tror er Trumps. Obama fokuserede på Asien, men han glemte, at der skal være ro på bagsmækken (læs: Mellemøsten), før man skal sætte et nyt fokus. Og de udenrigspolitiske rådgivere, som Trump omgiver sig med, ønsker netop brug ro de steder, hvor USA's indflydelse led skade under Obama. Det værste eksempel er Golfen og Iran. Det var da også derfor, USA opsigde aftalen med den iranske regering. Iran havde misbrugt USA's tillid til at opføre sig som en stormagt i Golfen. Den gik – og går – ikke.

I Europa er der idag ingen, der udfordrer USA's interesser – og selvom Rusland bliver ved at med at intimidere os, har russerne hverken den økonomiske eller militære magt til at sætte sig op imod NATO. Derfor ser USA bort fra Europa – og provokerer måske ligefrem Europa og Canada i forhandlingerne om en handelsaftale. Når den er indgået, kan vi komme videre. Og videre skal vi.

USA gør tilnærmelser til Rusland – og næste mål for Trump er formentligt at forsone russerne og EU. Til sidst ønsker USA en form for fred i Mellemøsten imens man opbygger en koalition af lande i Asien, der kan modvirke Kinas voksende magt. Alt det hører vi bare aldrig noget til. Det er virkeligheden, og debatteres i fx Wall Street Journal. Men New York Times, som de danske medier læser, skriver ikke om det.

Næste mål for Trump er formentligt at forsone russerne og EU

Asger Røjle Christensen: Det er ensomt at være Allieret med Trump (13/7 2018)

Trump gør ikke livet let for Japans Shinzo Abe. Men den lurende usikkerhed om den gamle alliances ukrænkelighed afspejler Japans vanskelige situation i verden

Shinzo Abe er nok den statsleder i verden, som mest konsekvent har lagt sig op ad Donald Trump og helt fra starten forsøgt at være hans bedste og mest fortrolige ven uden for USA's grænser. Abe besøgte ham i Trump Tower i New York allerede umiddelbart efter valgsejren i november 2016. De har den ene gang efter den anden spillet golf i stor gemytlighed, og gennem Trumps første 11 måneder ved magten havde de ikke færre end 13 telefonsamtaler om verdenssituationen – flere end Abe og Obama, som ikke var perlevenner, havde i løbet af Obamas sidste fire år ved magten.

Denne målrettede indsats for at skabe en nær og forpligtende relation til Trump har givet Abe mange politiske point på hjemmebanen. Japanerne er vant til, at deres premierminister står yderst til højre eller venstre på ethvert topmødefoto og ikke gør det store væsen af sig, så de kan godt lide en leder, som tilsyneladende kan begå sig på verdens scener.

Men nu viser det sig, at Trump uanset de to herrers gevaldige venskab skånselsløst gennemfører den hårde linje over for Japan i sin handelspolitik, som han i sin tid gik til valg på. Og her i foråret og forsommeren 2018 har Trump tilsyneladende set stort på sin gamle allierede i hele forløbet omkring de diplomatiske forhandlinger og topmøder med Nordkoreas leder, Kim Jong-un.

Den japanske regering havde intet hørt og var ikke blevet taget med på råd, da udmeldingen om et planlagt topmøde mellem Trump og Kim Jong-un kom i marts. Et forløb, som har skabt chok og usikkerhed i regeringskontorerne i Tokyo.

Den japanske regering havde intet hørt og var ikke blevet taget med på råd, da udmeldingen om et planlagt topmøde mellem Trump og Kim Jong-un kom i marts

70 års partnerskab

I hele efterkrigstiden har Japans udenrigs- og sikkerhedspolitik været baseret på landets alliance med USA. Og sådan er det stadig. Abe-regeringen har ganske vist et ønske om at ændre spillereglerne – og om muligt ændre landets pacifistiske efterkrigsforfatning – således at Japan kan spille en større rolle og få en højere militær og sikkerhedspolitisk profil i regionen. Det har resulteret i de såkaldte 'krigslove': en række sikkerhedspolitiske reformer fra 2016, som bygger på en ny tolkning af forfatningen, der blev vedtaget året før, samt en accept af, at Japan i princippet godt kan deltage i såkaldt 'kollektivt selvforsvar', altså i forsvaret af alliancepartnerses borgere og soldater.

Alt det sker utvetydigt inden for alliancen med USA. Yderligtgående røster til højre og venstre argumenterer for en ophævelse af sikkerhedsaftalen med amerikanerne, som var meget omstridt og gav anledning til kæmpe protester og demonstrationer, da den blev indgået i 1960'erne. Men alle de toneangivende fraktioner i japansk politik accepterer reelt, at alliancen med USA er ubrydelig og udgør fundamentet for en hvilken som helst politik, man ellers måtte gå ind for at føre. Aftalen har været grundlaget for den førte politik så længe, at ingen rigtig har fantasi til at forestille sig noget andet.

Derfor er det en ny situation – og en ny og stor udfordring for den japanske regerings politik – at have fået en så uforudsigelig leder i Det Hvide Hus som Donald Trump.

Efter at have fået sat sig lidt ind i tingene efter at være blevet valgt – og efter gode råd fra sine rådgivere – siger Trump nu også altid pæne ting om sikkerhedsaftalen med Japan, når han bliver spurgt. Hans valgløfte om, at Japan skulle betale en væsentligt større andel af byrden, har ikke umiddelbart fået indflydelse på den førte politik. Forhandlingerne om byrdefordelingen er altid vanskelige, men det er en kendsgerning, at Japan i forvejen betaler mere end nogen anden alliancepartner. Det har nogen fortalt Trump.

Men i disse tider, under parolen om 'America First', er der hele tiden en lille tvivl om, hvor vigtigt hensynet til USA's gode, trofaste gamle allierede er for Trump i hans udenrigspolitik. Også i selve USA er der fra tid til anden bitter kritik fra udenrigspolitiske veteraner af, hvordan Trump skalter og valter med USA's alliancer.

Også i selve USA er der fra tid til anden bitter kritik fra udenrigspolitiske veteraner af, hvordan Trump skalter og valter med USA's alliancer

Flere problemer, mere alene

Den lurende usikkerhed om den gamle alliances ukrænkelighed afspejler Japans vanskelige situation i verden. Det sikkerhedspolitiske helle fra alverdens stridigheder – skabt af USA-alliancen, den amerikanske atomparaply og fredsforfatningen i syv årtier – virker ikke helt så trygt som tidligere. Kinas øgede magt på alle felter og Nordkoreas atomvåben er for Japan nye udfordringer, som ikke eksisterede under Den Kolde Krig, da forfatningen blev skrevet, og USA-aftalen indgået.

Samtidig er der sket en udvikling i amerikansk politik i retning af skepsis ved militære aktioner i fjerne lande, som allerede var tydelig længe inden Trump. Obama trak amerikanske soldater hjem fra Afghanistan og Irak, og det er svært for såvel militære analytikere som nationalistiske politikere i Japan at forestille sig, at nogen amerikansk præsident indenrigspolitisk vil kunne slippe afsted med at ofre unge soldaters liv i et forsvar af nogle dødssyge klippeøer på Japans vegne, som Kina eventuelt en dag i fremtiden måtte sætte sig på ved en afgrænset militærmanøvre.

På USA's vegne har skiftende præsidenter og forsvarsministre bedyret, at sikkerhedsaftalen står ved magt, og at USA derfor VIL forsvare Japan i tilfælde af et militært angreb på Japan – også selvom det kun drejer sig om de såkaldte Senkaku-øer (kineserne kalder dem Daioyu) nord for Taiwan, som Japan kontrollerer, men som Kina hævder er en del af kinesisk territorium. Men usikkerheden er der hele tiden. Kan man nu stole på det? Og denne usikkerhed er mildest talt ikke blevet mindre under Trump.

For nylig var der således en rapport fra Washington, der hævdede, at Trump som en del af sine forberedelser til sit topmøde med Nordkoreas leder havde spurgt det amerikanske forsvarsministerium i Pentagon, hvor mange amerikanske soldater der ville kunne trækkes hjem fra Seoul, ifald forhandlingerne fortsat ville gå fint, og spændingerne i regionen for alvor ville blive mindre.

Rapporten skabte stor bekymring i både Seoul og Tokyo, og Trump måtte lynsnart rykke ud med en forsikring om, at amerikansk tilbagetrækning fra Sydkorea absolut og aldeles ikke var en del af dagsordenen for topmødet med Kim Jong-un – og heller ikke ville blive det.

Men hvad hvis topmødet mellem Trump og Kim bliver til noget og ligner et lige så stort skridt i retning af afspænding og forsoning som topmødet mellem Kim Jong-un og Sydkoreas præsident, Moon Jae-in, i slutningen af april? Så vil det være helt naturligt for en præsident som Trump at se sig om efter besparelser og dermed styrkereduktioner i USA's militære engagement i regionen – måske ikke med det samme, men i løbet af de kommende finansår. Hvorfor skulle han ikke sætte 'America First'?

En amerikansk militær neddrogning i regionen vil i givet fald forrykke de eksisterende magtbalancer, således at alle USA's allierede vil blive mere sårbare over for Kinas tiltagende aggressive politik på mange områder

En amerikansk militær neddrogning i regionen vil i givet fald forrykke de eksisterende magtbalancer, således at alle USA's allierede vil blive mere sårbare over for Kinas tiltagende aggressive politik på mange områder – og over for Nordkorea, hvis den opnåede afspænding her i foråret 2018 krakelerer på et senere tidspunkt.

Allermest sårbart: Japan. I hvert fald så længe landet er omfattet af sine historisk bestemte begrænsninger for, hvad det kan tillade sig militært uden for sine grænser. Begrænsninger, som erfaringerne fra japansk indenrigspolitik har vist, at det ikke bare lige kan lade sig gøre at lave om på. Det vil stadig være vanskeligt – og tage sin tid – selv hvis en sådan helt ny og endnu mere skærpet sikkerhedspolitisk situation i Østasien skulle opstå.

Men den øgede usikkerhed i Trump-æraen – også på andre områder end Nordkorea – kan for Østasiens regeringer også skabe et mere pragmatisk fokus på at skabe stabilitet og afspænding. Efter mange års hårdknude har der over det seneste halve år været mange rapporter om forbedrede forhold mellem Kina og Japan – og erklæringer fra begge sider om, at det er det, man ønsker.

'Diplomati' kalder Japans nationalistiske politikere denne tendens. "Det er blot diplomati". De opfatter stadig et endnu stærkere og mere aggressivt Kina som Japans væsentligste modstander i fremtiden – særligt efter at den aktuelle trussel fra Nordkorea på et tidspunkt er afviklet på den ene eller anden måde.

Hvad med premierminister Shinzo Abe? I forvejen er han alvorligt svækket som regeringsleder af en stribe skandaler. Hans umiddelbare reaktion på det aktuelle dilemma består i, at han ihærdigt forsøger at redde, hvad reddes kan, af sin diplomatiske indsats over for Trump og USA gennem det seneste halvandet år. Hvor han tidligere troede, at de to mænd var enige om en hård og dialogafvisende linje over for Nordkorea, så er han begyndt at nedtone sit krav om et 'maksimalt pres' på regimet og rose det diplomati fra sydkoreansk og amerikansk side, der har ført til de aktuelle topmøder. Det sidste, han har brug for nu, er en krise med sin store allierede.

[Abes] umiddelbare reaktion på det aktuelle dilemma består i, at han ihærdigt forsøger at redde, hvad reddes kan, af sin diplomatiske indsats over for Trump og USA gennem det seneste halvandet år

Asger Røjle (f. 1956) er journalist, forfatter og analytiker med base i Tokyo, Japan. Han skriver jævnligt i Kristeligt Dagblad og andre danske medier, og han udgiver nyhedsbrevet www.forkant.nu om udviklingen i Japan og regionen.

Kristian Søby Kristensen & Niels Byrjalsen: Kan og vil Europa forsvare sig selv? (30/10 2018)

Allerede under Obama aftog USA's interesse i Europa. Nu er spørgsmålet for alvor: Kan og vil Europa forsvare sig selv?

Den 25. juni underskrev forsvarsminister Claus Hjort Frederiksen et 'letter of intent' – en hensigtserklæring – der inkluderer Danmark i det nye franske tiltag på forsvarsområdet, *European Intervention Initiative* (EI2). Skeptikerne siger, at EI2 er ukonkret og ubetydeligt. Men EI2 er blot én brik i et større europæisk forsvars- og sikkerhedspolitisk puslespil, der er ved at blive lagt på ny.

For USA's rolle som støttehjul for Europa bliver mere og mere usikker. Samtidig lancerer Europa – senest altså med EI2 – selv en række nye forsvars- og sikkerhedspolitiske initiativer. De hænger sammen med det trusselsbillede, som siden 2014 er tegnet skarpt op – klarest med Ruslands annektering af Krim og Islamisk Stats overvældende succes. I tilknytning til disse eksterne trusler kommer interne udfordringer og spændinger, der skaber usikkerhed om EU og Europas fremtid – med Brexit som det tydeligste eksempel. Tilsammen har forandringerne skabt krisestemning og dermed politisk momentum bag ønsket om et tættere europæisk forsvars- og sikkerhedspolitisk samarbejde. Som formanden for Det Europæiske Råd, Donald Tusk, sagde i forbindelse med Brexit i 2016: EU må ikke lade denne krise gå til spilde.

Under diskussionerne om europæiske trusler, uenigheder og initiativer er det imidlertid stadig sådan, at europæisk forsvars- og sikkerhedspolitik fundamentalt handler om relationen til USA. Usikkerheden om det amerikanske engagement i Europa er ganske enkelt mere definerende for Europas sikkerhedssituation end truslen fra Putins Rusland, Islamisk Stats terrorisme og Theresa Mays Brexit.

I dag kan man ikke afvise, at Europa – før eller siden, men måske hurtigere, end man kan håbe – må klare sig uden USA. Først når støttehjulene er væk, vil Europa vide, om man kan cykle uden. Måske går det godt. Måske vil Europa vælte, når man skal køre selv.

Forholdet til USA har været afgørende for Europas sikkerhed og udviklingen af europæisk forsvars- og sikkerhedspolitik siden Anden Verdenskrig. Under præsident Eisenhower [1953-1961, red.] pressede amerikanerne på for et stærkere forsvarssamarbejde i Europa. Dette førte bl.a. til Vesttysklands optagelse i NATO i 1955. Under præsident Nixon proklamerede udenrigsminister Henry Kissinger med sit 'Year of Europe'-initiativ i 1973, at den transatlantiske alliance trængte til en rebalancering mod større europæisk ansvar for egen sikkerhed og mindre amerikansk militært engagement i Europa. Med den fransk-britiske Saint-Malo-erklæring fra 1998 og efterfølgende EU-initiativer blev medlemslandene enige om en ny fælleseuropæisk forsvars- og sikkerhedspolitik i første omgang fokuseret på krisestyring. Også her var det under indtryk af, at USA's engagement i europæisk sikkerhed – denne gang på Balkan – ikke kunne tages for givet.

I dag kan man ikke afvise, at Europa – før eller siden, men måske hurtigere, end man kan håbe – må klare sig uden USA. Først når støttehjulene er væk, vil Europa vide, om man kan cykle uden. Måske går det godt. Måske vil Europa vælte, når man skal køre selv

Historisk er det altså forbindelsen til USA – og forbindelsens indbyggede usikkerhed – der har drevet europæerne til at tænke nyt. Det er også tilfældet denne gang. Med den globale magtforskydning fra vest mod øst flyttes den amerikanske opmærksomhed samme vej. Tendensen blev tydelig med præsident Obamas ambition om et 'Pivot to Asia' [drejning mod Asien, red.], der afstedkom bekymrede miner i de europæiske hovedstæder. Europas bekymring under Obama er afløst af panik under Trump. Den nuværende amerikanske præsident har ikke bare krævet større europæisk egenbetaling, men har gentagne gange, og uden at komme med et klart svar, filosoferet over, om USA nu også vil leve op til sine allianceforpligtelser, hvis det skulle blive nødvendigt. Det er radikalt og uden fortilfælde.

Når man kigger samlet på Obama og Trump, kan man se, at problemstillingen om USA's aftagende engagement i europæisk sikkerhed er strukturel og derfor blivende. Trumps udenrigspolitik aktualiserer og fremskynder blot eksisterende tendenser. Spørgsmålet er, hvad det betyder for Europa.

Et aftagende amerikansk engagement i Europa – eller blot stærke formodninger herom – *kan* lede til europæisk forsvarspolitisk integration. Men det kan også lede til disintegration. Ingen ved, hvordan europæerne vil reagere på en større amerikansk rekalkibrering af det transatlantiske bånd. Denne uvished er uomgængelig og derfor udgangspunktet for enhver debat om europæisk sikkerhed i disse år – både når europæerne skal finde ud af, hvad de vil med hinanden, og hvad de vil med USA.

De nye europæiske initiativer

Indtil videre tyder noget på, at europæerne vil forsøge at arbejde tættere sammen. I hvert fald har de seneste to år været præget af forsvars- og sikkerhedspolitisk integration. Mest iøjnefaldende er samarbejdet i EU-regi, som i 2016 blev rammesat i unionens nye globale strategi. På denne baggrund blev medlemsstaterne i 2017 enige om en række nye initiativer, herunder den europæiske forsvarsfond (EDF) og det såkaldte permanente strukturerede samarbejde (PESCO).

Oprettelsen af EDF indebærer, at EU vil bidrage til at finansiere fælles forsknings-, udviklings- og anskaffelsesprojekter på forsvarsområdet. Fondens størrelse indgår i forhandlingerne om EU-budgettet for 2021-2027 og er derfor endnu ikke fastlagt. Ikke desto mindre er alene oprettelsen af EDF af stor symbolsk betydning. Det betyder nemlig, at der for første gang afsættes midler på EU-budgettet, der direkte skal forstærke medlemsstaternes forsvarsevne.

Samtidig har de fleste EU-lande tilsluttet sig PESCO – en hidtil uudnyttet option i Lissabontraktaten – hvor grupper af medlemsstater forpligter sig på sammen at udvikle forsvarskapaciteter. Ifølge kritiske røster viser de 17 første projekter, at PESCO vil få marginal indflydelse på EU-landenes samlede forsvarsevne. Optimistiske stemmer vil dog notere, at PESCO er et *work in progress*, og at det fortsat er uklart, hvilken betydning samarbejdet reelt får.

PESCO's inkluderende format med næsten alle EU-lande ombord er angiveligt et tysk ønske, mens Frankrig havde forestillet sig PESCO som en eksklusiv klub for de villige. Den spænding handler om, hvorvidt samarbejdet har til formål at øge den politiske integration i Europa (den tyske vision) eller at styrke Europas strategiske autonomi (den franske vision) – altså evnen til at handle selvstændigt i den overordnede udenrigs- og sikkerhedspolitik. Debatten om PESCO reflekterer dermed mere grundlæggende spørgsmål om Europa og det transatlantiske forhold.

Uden om EU har den franske præsident, Macron, så iværksat sit *European Intervention Initiative* (EI2) med deltagelse af ni inviterede europæiske stater: Frankrig, Tyskland, Storbritannien, Spanien, Portugal, Holland, Belgien, Estland og Danmark. Nogle mener, at EI2 er en fransk erstatning for PESCO, når nu sidstnævnte ikke fik det fokuserede format, som Frankrig ønskede. Andre pointerer, at EI2 er en naturlig fransk parallel til lignende engelske og tyske samarbejdsformater. Endelig er der dem, der ser EI2 som en direkte reaktion på usikkerhed om fortsat amerikansk militær støtte i Afrika, hvor Frankrig har store nationale interesser. Der er nok en del sandhed i alle tre perspektiver.

Men givet den historiske modstand mod integration på [forsvarsområdet] og store politiske spændinger i Europa er det ikke desto mindre en bemærkelsesværdig udvikling. Initiativerne fjerner imidlertid ikke risikoen for, at fremtidens historiebøger om Europa i 2010'erne og 2020'erne vil handle om disintegration snarere end integration

Uanset bevæggrund er EI2 nu sat i søen – og er dermed en del af det forsvars- og sikkerhedspolitiske puslespil i Europa. Ifølge erklæringen fra juni skal EI2 være en ramme for koordination og samarbejde imellem militære styrker med det ultimative mål at udvikle en fælles strategisk kultur. Selvom det er uklart, hvad EI2 helt præcis er (eller skal være) – herunder hvad der skal lægges i ordet 'intervention', som i fransk terminologi ikke nødvendigvis har samme betydning som på dansk, tysk og engelsk – er disse brede intentioner ikke vanskelige at støtte. Derfor kan man også forvente, at flere europæiske lande tilslutter sig. For Danmark vil dette være velkomment, da EI2 i lyset af forsvarsforbeholdet kan lette Danmarks adgang til den europæiske inderkreds på det afgørende forsvars- og sikkerhedspolitiske område.

Med tanke på EDF, PESCO, EI2 samt øvrige forsvars- og sikkerhedspolitiske initiativer – herunder det intensiverede samarbejde mellem EU og NATO – står det klart, at integrationen på området er forøget de seneste år. Det kan måske forekomme naturligt *ex post facto* [når nu det *er* sket, red.]. Men givet den historiske modstand mod integration på området og store politiske spændinger i Europa er det ikke desto mindre en bemærkelsesværdig udvikling. Initiativerne fjerner imidlertid ikke risikoen for, at fremtidens historiebøger om Europa i 2010'erne og 2020'erne vil handle om disintegration snarere end integration.

Risikoen for disintegration – fem europæiske skillelinjer

I en optimistisk læsning er de nye initiativer første skridt på vejen mod strategisk autonomi, der både er indskrevet i EU's globale strategi for 2016 og fremføres som en central ambition af flere europæiske lande, først og fremmest Frankrig. En realisering af den forestilling kræver dog, at en kritisk masse af europæiske lande og øvrige aktører over en længere årrække finder sammen om det som et fælles projekt. En sådan udvikling er absolut ikke givet.

Særligt fem europæiske skillelinjer udfordrer projektet.

I. Et kompliceret trusselsbillede. Med flere trusler og flere forbindelser imellem forskellige typer af trusler kommer der en større spredning i trusselsvurderingerne i de europæiske lande – og dermed af den værdi, man tillægger forskellige konkrete initiativer samt europæisk forsvarssamarbejde generelt. Den vigtigste uenighed er imellem Nordeuropa og Sydeuropa. I nord er det primære fokus på Rusland, både den direkte militære trussel og den bredere sikkerhedspolitiske trussel i form af gråzonekonflikter, cyberangreb og destabiliserende informationskrig. I syd er det primære fokus på ustabilitet i Afrika og Mellemøsten samt de afledte konsekvenser i Europa: terrorisme og ureguleret migration. De to problemkomplekser trækker begge tunge vekslere på knappe ressourcer og kæmper om politisk opmærksomhed. Man kan derfor ikke udelukke, at uenigheden vil føre til regionalisering og medvirke til disintegration.

II. EU's rolle og funktion i Europa. Uenighederne er velkendte: Er der brug for mere eller mindre EU, og skal EU mest være et overstatsligt eller mellemstatsligt samarbejde? Splittelsen viser sig tydeligt i forbindelse med Brexit, men også i andre europæiske lande udtrykkes bredt forankret skepsis mod øget europæisk samarbejde. Selvom skillelinjen er mere generel, kan den få konkret og direkte indflydelse på europæisk forsvarssamarbejde. Fx er der visse steder skepsis over for PESCO, fordi det betragtes som et typisk overbureaukratiseret EU-tiltag sammenlignet med EI2 og andre mere fleksible samarbejdsformater uden om unionen.

III. De europæiske værdier. En ny uenighed om, hvor liberalt Europa er og bør være, træder frem. Aktuelt kommer denne skillelinje til udtryk i spændingerne mellem en gruppe central- og østeuropæiske lande og de 'gamle' liberale demokratier i Vesteuropa. Europa-Kommissionen har foreslået, at der indføres betingelser vedrørende retssikkerhedsprincipper (*rule of law*), som et land skal overholde for at få del i EU's fælles midler. Det tolkes af mange som et forsøg på at underminere autokratiske tendenser i bl.a. Ungarn, hvor premierminister Orbán forsøger at gennemføre sin vision om illiberal demokrati. På kort sigt er der en risiko for, at forsvarsfonden EDF – og dermed forsvarssamarbejdet i det hele taget – kan blive taget som gidsel, hvis den slags værdipolitik bliver en knast i budgetforhandlingerne. På længere sigt kan skillelinjen rive Europa yderligere fra hinanden, fordi den er rodfæstet i dybe ideologiske forskelle, både internt i landene og på tværs af grænser. De ideologiske forskelle definerer også forskellige visioner for, hvordan (hvis overhovedet) EU skal have en samlet forsvars- og sikkerhedspolitik.

For tyskerne handler det om selvforsvar og afskrækkelse, mens franskmændene ser militær magt som forudsætningen for en aktivistisk og global europæisk udenrigspolitik. Disse tysk-franske uenigheder bliver kun endnu vigtigere med Storbritanniens udtræden af EU

IV. Europas og EU's rolle i verden. Den fjerde skillelinje ligger i forlængelse af den forrige, da der længe har været en stærk (særligt fransk) strømning, som taler for, at Europa kan og bør påtage sig rollen som liberal supermagt i sine relationer med omverdenen – med brug af både civile og militære midler. Omvendt mener mange (især tyskere), at Europa må være mere realistisk i sine udenrigspolitiske ambitioner. Den skillelinje afspejler en generel uenighed om formålet med militær magt: For tyskerne handler det om selvforsvar og afskrækkelse, mens franskmændene ser militær magt som forudsætningen for en aktivistisk og global europæisk udenrigspolitik. Disse tysk-franske uenigheder bliver kun endnu vigtigere med Storbritanniens udtræden af EU.

V. Det forsvars- og sikkerhedspolitiske forhold til USA. Nogle lande mener, at relationen til Washington bør prioriteres langt over det europæiske forsvarssamarbejde. Det gælder bl.a. Polen og flere af de nordiske og baltiske lande. En stor gruppe lande er mere enige med det pragmatiske tyske synspunkt: Europæisk sikkerhed hviler på den amerikanske sikkerhedsgaranti, men der er samtidig et stigende behov for, at Europa kan mere selv. Endelig er der det franske perspektiv, nemlig at Europa ikke bør være lillebror til den amerikanske storebror, men snarere en ligeværdig partner – og at det skal afspejles i den vægt, som det europæiske forsvarssamarbejde tillægges.

Europa uden støttehjul?

De fem europæiske skillelinjer er ikke nye, men de antager nye former og fremtræder skarpere end tidligere. Senest skabte et polsk forslag om at betale for en permanent amerikansk militærbase i landet stor debat, ikke mindst fordi det gik uden om den fælleseuropæiske strategi for at håndtere den utilregnelige Trump frem mod NATO-topmødet i juli.

Fra et sikkerhedspolitisk perspektiv er udsigterne så usikre, at man må forholde sig til udviklingen med en vis bekymring. Det kan virke paradoksalt, når man tænker på den succesfulde integrationsproces på området, som de seneste to år har foregået i rekordfart. Men det er værd at huske, at vind i sejlene nogle gange er et forvarsel om, at et stormvejr er på vej.

I værste fald fører splittelsen til reel disintegration i Europa med alvorlige konsekvenser til følge: Et muligt 'kapløb til Moskva', hvor europæiske stater køber individuel sikkerhed af Kreml på bekostning af det europæiske fællesskab. Forsvarspolitisk stagnation, hvor fælles udfordringer ikke løses. Forøget usikkerhed, fordi de europæiske lande igen skal til at forholde sig til hinanden som konkurrenter snarere end som medlemmer af et fællesskab. Det er på ingen måder sikkert, hvilken kurs Europa vil følge. Alt afhænger selvsagt af politiske valg.

Mange mener, at integrationen vil blive fastholdt af en stærk fransk-tysk akse. Problemet er, at den akse er baseret på det amerikanske engagement i Europa – samtidig med at dette engagement har undermineret europæernes (herunder ikke mindst tyskernes) vilje til at tage ansvar for egen sikkerhed. Ingen ved reelt, hvad der sker, hvis situationen ændrer sig mere dramatisk, dvs. hvis USA afgørende og vedvarende trækker sig fra Europa.

Dette skaber et dilemma. Hvis de europæiske lande forsøger at fastholde amerikansk engagement, vil der fortsat være et incitament til at *free-ride* på USA – og dermed hverken for alvor at gøre noget ved landenes egne forsvarsevner eller det europæiske forsvarssamarbejde. Det indebærer den risiko, at europæerne ikke selv kan løfte opgaven, den dag USA beslutter sig for at droppe eller indsnævre sikkerhedsgarantien.

I værste fald fører splittelsen til reel disintegration i Europa med alvorlige konsekvenser til følge: Et muligt 'kapløb til Moskva', hvor europæiske stater køber individuel sikkerhed af Kreml på bekostning af det europæiske fællesskab. Forsvarspolitisk stagnation, hvor fælles udfordringer ikke løses

Men hvis de europæiske lande omvendt søger at stå på egne ben, risikerer de utilsigtet at *bidrage* til et aftagende amerikansk engagement i Europa. Vil de mange skillelinjer så forhindre europæerne i at stå sammen? I givet fald er Europa både alene (uden USA) – og splittet.

Europa cykler stadig rundt med amerikanske støttehjul. Hvis de forbliver på, bliver europæerne aldrig i stand til selv at færdes sikkert på verdenspolitikens cykelsti. Men hvis de tages af, risikerer Europa at falde så tungt, at de brækkede knogler ikke kan gro sammen igen. Hvis europæerne skal nøjes med hudafskrabninger i de kommende årtier, kræver det grundige overvejelser om, hvordan man indretter sig i forsvars- og sikkerhedspolitikken på det fundamentale plan.

Europa, Danmark og det transatlantiske forhold

Udviklingen af det europæiske forsvarssamarbejde de seneste år handler altså om mere end de praktiske tiltag. Det er derfor vigtigt, at europæiske og danske beslutningstagere overvejer overordnede og langsigtede strategiske implikationer, når de træffer konkrete og pragmatiske valg og fravalg – om hele spektret af emner: EDF, PESCO, EI2, EU-NATO-samarbejdet, bilaterale relationer og alle de andre delelementer af den europæiske forsvars- og sikkerhedspolitik.

På kort sigt er spørgsmålet, hvordan Brexit og Trump håndteres, uden at den vestlige alliance tager varig skade. På lang sigt er spørgsmålet, om – eller måske rettere i hvor høj grad og hvordan – Europa kan og vil uden USA. Kan Europa klare sig i en mere multipolær verden, hvor alliancer er flygtige og dikteres af magtbalancer frem for historiske og kulturelle forbindelser?

I udgangspunktet kan man henvide til to pejlemærker for en diskussion om Europas verdenspolitiske fremtid:

For det første (og på trods af Trump) må man huske på, at den transatlantiske alliance ikke kun handler om nationale interesser, men også om fælles værdier: en liberal, regelbaseret verdensorden, demokrati, menneskerettigheder og et frit, men reguleret marked. Så bliver det væsentlige spørgsmål, om man kan udforme en europæisk forsvars- og sikkerhedspolitik på en måde, hvor værdifællesskabet i alliancen fastholdes, *samtidig med* at USA bliver mindre engageret i Europa, og europæerne øger deres egne forsvarskapabiliteter.

For det andet bliver det vigtigt for europæerne at overveje, hvordan de sikrer, at USA fortsat har interesse i den transatlantiske alliance bredt forstået, selv hvis amerikanernes interesse i europæisk sikkerhed er for nedadgående. Det kan bl.a. handle om større byrdedeling i den globale sikkerhedspolitiske opgavevaretagelse. Det kan også handle om et intensiveret samarbejde om nye sikkerhedspolitiske udfordringer, hvor amerikanerne føler sig presset af udviklingen i Kina og (til dels) Rusland, herunder fx cyberteknologi, rumteknologi og ikke mindst kunstig intelligens.

Også fra et dansk perspektiv er det en åbenlys udfordring, hvordan man gør sig selv attraktiv over for et mere disengageret USA, som samtidig synes at have mistet al appetit på større militære interventioner for at undsætte undertrykte befolkninger i Mellemøsten og Afrika. Og hvis den transatlantiske forbindelse for alvor svækkes, rejser der sig et andet spørgsmål: Hvem skal Danmark så satse på at gøre sig attraktiv over for?

Udviklingen i Europa og i det transatlantiske forhold tvinger Danmark til at forholde sig til sin alliancepolitik, herunder vægtningen af forskellige partnere. Det betyder ikke nødvendigvis, at Danmark skal 'skifte hest'. Men man skal i så fald være bevidst om, hvorfor man ikke gør det. Uanset hvor mange hensigtserklæringer der underskrives af danske ministre, må Danmark sammen med det øvrige Europa gøre sig klart, hvad der er på spil: Det europæiske forsvars- og sikkerhedspolitiske samarbejde afhænger helt grundlæggende af relationen til USA, men samtidig kan udviklingen af samarbejdet ændre denne relation fundamentalt – særligt hvis den ikke gennemføres med omtanke. Det er i virkeligheden det, man taler om, når man i disse år taler om alt, hvad der gemmer sig bag de mange forkortelser: EDF, PESCO, EI2.

Indtil videre synes Danmark ligesom de øvrige nordiske lande at forfølge en afdæmpet vent og se-strategi – man lægger lidt æg i de forskellige kurve (i hvert fald dem, man ikke har forbehold over for) for at holde sig på god fod med alle. I længden er det dog ikke holdbart at være afventende. Det ville derimod være (sjældent) rettidig omhu med en dansk debat om, hvordan man her til lands vil forstå en forstærket europæisk sikkerhedspolitik – og hvilken rolle Danmark skal, kan og bør spille i den sammenhæng.

På lang sigt er spørgsmålet, om – eller måske rettere i hvor høj grad og hvordan – Europa kan og vil uden USA. Kan Europa klare sig i en mere multipolær verden, hvor alliancer er

flygtige og dikteres af magtbalancer frem for historiske og kulturelle forbindelser

Ph.d. Kristian Søby Kristensen (1976) er vicecenterleder på Center for Militære Studier, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. Cand.scient.pol. Niels Byrjalsen (1990) er videnskabelig assistent på Center for Militære Studier, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Per Stig Møller: Nu er så den dag kommet, hvor vi ikke længere kan regne med USA (18/7 2018)

Hvad i alverden stiller vi op med præsident Donald Trump? Det spørgsmål stiller man sig formentlig i alle den vestlige alliances hovedstæder; thi denne alliance synes at være på vej til sit endeligt. USA har åbenbart fået nye venner, og det er venner, som hidtil har været regnet for den vestlige alliances fjender.

SIDEN ANDEN VERDENSKRIG har USA været den frie verdens leder. Lige fra præsident Truman til præsident Obama. Ganske vist påbegyndte Obama drejningen væk fra Europa hen mod Stillehavet, men han brød hverken med NATO eller Europa. Og det var hans udenrigsminister, Hillary Clinton, der i 2009 trykkede på reset-knappen sammen med den russiske udenrigsminister Sergej Lavrov. På et møde med de europæiske udenrigsministre talte Clinton så begejstret om Putin, at jeg måtte minde hende om Ruslands aggressioner overfor Georgien og Ukraine. De to lande havde Bush året inden forsøgt at bringe tættere på NATO – også tættere, end flertallet af medlemslandene brød sig om, hvorfor det ikke hjalp meget, at Danmark støttede hans forsøg.

Men efter at Rusland annekterede Krim og angreb Ukraine, skiftede Obama og Clinton kurs over for Rusland. Det var derfor, Putin i mandags på pressemødet i Helsinki vedgik, at han foretrak Trump som vinder af det amerikanske præsidentvalg. Trump synes at have kvitteret ved at skrive de russiske aggressioner i glemmebogen, ligesom han jo altså på pressemødet afviste, at Rusland havde blandet sig i den amerikanske valgkamp. På trods af at USA's efterretningstjenester og de Republikanske Kongresmedlemmer er kommet til det modsatte resultat. Efter stærk kritik fra sidstnævnte erklærede Trump så igår, at han faktisk mente det modsatte af, hvad han havde sagt!

**Det var ikke Trumps skyld, vi ikke nåede at få
frihandelsaftalen, før han kom til – det var EU's.
EU-landene lod forbrugerpolitik trumfe
Sikkerhedspolitik**

I MODSÆTNING TIL TRUMP ville Obama ikke bryde med Europa, heller ikke selv om han flyttede sin interesse til Stillehavet. Obama stillede sig tilfreds med løftet i NATO om, at medlemslandene ville bevæge sig frem mod et bidrag på to pct. af BNP til forsvaret, og han arbejdede for en frihandelsaftale med EU. Det var ikke hans skyld, vi ikke nåede at få den, før Trump kom til – det var EU's. Europæerne stirrede sig blinde på detaljer i forligsmekanismen og de klorvaskede kyllinger. Dem ville vi ikke lade USA eksportere til Europa, selv om aftalen jo ikke pålagde os at spise dem. Og nu er den frihandelsaftale stendød, selv om den kunne have fastholdt USA's interesse i Europa. EU-landene lod forbrugerpolitik trumfe sikkerhedspolitik.

Vi må se i øjnene, at USA med Trump er vendt tilbage til den klassiske, amerikanske udenrigspolitik, der lige fra præsidenterne Washington og Monroe gik ud på IKKE at blive involveret i europæiske stridigheder. Selv om USA nok kom de europæiske demokratier til afgørende hjælp under Første og Anden Verdenskrig, skete det ikke med præsidenterne Wilson og Roosevelts gode vilje. De blev tværtimod begge genvalgt på løftet om netop ikke at lade sig trække ind i ”det europæiske galehus”. Kun de tyske provokationer under den første og Hitlers krigserklæring mod USA i den anden, tvang USA ind i Europa. Og straks derefter ville USA hurtigst muligt ud igen. Kun takket være Stalins besættelse af

Mellem- og Østeuropa kom USA tilbage. Fra Truman til George W. Bush førte USA herefter en aktivistisk udenrigspolitik, som Danmark var loyal overfor.

Som udenrigsminister så jeg i øjnene, at den dag kunne komme, hvor USA ville bevæge sig tilbage til den fortidige linje, og derfor fandt jeg frihandelsaftalen og loyaliteten vigtig. For hvis vi ikke udviser loyalitet, når USA har brug for os, kan vi ikke regne med USA, når vi har brug for det.

Med Trump er USA vendt tilbage til den klassiske, amerikanske udenrigspolitik, der gik ud på IKKE at blive involveret i europæiske stridigheder

OG NU ER SÅ DEN DAG DA KOMMET, hvor vi ikke længere kan regne med USA. Landets præsident indleder en handelskrig med EU og kaster sig nådesløst over Tyskland. Han forsøger at destabilisere EU ved – helt åbent – at støtte de britiske EU-modstandere. Han destabiliserer den britiske premierminister Theresa May ved at pege på den afgåede udenrigsminister, EU-modstanderen Boris Johnson, som hendes afløser. Præsident Macron anbefaler han at forlade EU, og Tyskland anklager han for at være i lommen på Rusland, hvorefter han lægger sig ned i den samme lomme. Han roser sig af at have fået sine NATO-allierede til at betale mere til alliancen, selv om løftet herom blev givet under Obama. Da NATO's generalsekretær Jens Stoltenberg ydmygt sad ved hans side i Washington og takkede ham for hans lederskab, ydmygede Trump ham ved at løfte kravet til fire pct. af BNP. At ydmyge USA's venner synes at være præsidentens foretrukne disciplin. Sådant behandlede han jo også Canadas premierminister Trudeau efter G7-mødet og Japans statsminister Abe efter deres møde. I stedet omfavnede han Nordkoreas diktator Kim Jong-un og Ruslands præsident Putin.

USA's venner skal jo ikke kunne tage det amerikanske venskab for givet. De tider, hvor en præsident Kennedy lovede at støtte USA's venner og bekæmpe vores fælles fjender, er forbi

I Mellemosten har han flyttet den amerikanske ambassade fra Tel Aviv til Jerusalem og dermed gjort det umuligt for USA at være mægler i konflikten mellem Israel og palæstinenserne. Den rolle havde allerede Obama opgivet, men ikke afskrevet helt, hvorimod George W. Bush og udenrigsminister Condoleezza Rice havde sat alle sejl til for – med støtte fra de arabiske lande – at nå frem til en fred med en tostatsløsning inden 2009. Det var så tæt ved at lykkes, at Hamas gav sig til at angribe Israel i juleugen 2008. Dermed sikrede Hamas, at Netanyahu vandt valget i januar 2009. Med sin fulde opbakning til Netanyahu har Trump nu kortsluttet den palæstinensiske præsident Abbas' fredslinje. Og i Syrien? Her bebudede Obama at ville skride ind men gjorde det ikke. I stedet støttede USA kurdernes kamp mod IS, men nu skal kurderne næppe regne med amerikansk støtte ret meget længere, for Trump vil ud. USA's venner skal jo ikke kunne tage det amerikanske venskab for givet. De tider, hvor en præsident Kennedy lovede at støtte USA's venner og bekæmpe vores fælles fjender, er forbi.

Og hvad skal vi så stille op med det? EU er ved at tage sine forholdsregler i den nye situation. Unionen har netop indgået frihandelsaftaler med Japan (så sent som i denne uge) og Canada og må

fortsætte ad denne vej. Storbritanniens vej mod en form for blødt Brexit skal fremmes; thi vi har ikke brug for et Europa, som ligger i dyb splid, selv om Storbritannien går ud. Og EU's sikkerheds- og forsvarsdimension har hårdt brug for Storbritannien, når den skal cementeres og bygges op til at blive et troværdigt bolværk mod Rusland. Samtidig skal vi ikke afskrive NATO, men gennem denne cementering styrke det europæiske ben i alliancen, således som også Kennedy ønskede det. Dermed fastholder EU også det store flertal i Kongressen, der netop har udtrykt sin stærke støtte til alliancen. Med det flertal skal vi holde tæt kontakt, for kun dét kan tvinge Trump til at holde inde med sin foretrukne attitude over for USA's venner. Det var netop Kongresmedlemmernes pres, der fik Trump til at dementere sig selv!

Når EU-parlamentet og Det Europæiske Råd til efteråret skal sammensætte en ny kommission, må de tage sig sammen til at vælge en stærk og dynamisk formand

DE EUROPÆISKE VÆLGERE OG EU skal forstå, at det nu er ved at blive alvor. Vi må løse vores interne udfordringer – i stedet for at ligge i evig kiv og udvise vores manglende evner til at adressere vores fælles problemer. Den måde, det kører på nu, aftvinger ikke respekt i omverdenen og da slet ikke hos præsident Trump. Når EU-parlamentet og Det Europæiske Råd til efteråret skal sammensætte en ny kommission, må de tage sig sammen til at vælge en stærk og dynamisk formand. Og vælgerne må erkende, at de tider, hvor man kunne undlade at tage valget til EU-parlamentet alvorligt, også er forbi. Det er på tide, at de europæiske befolkninger indser, at uden et stærkt og enigt EU bliver vores problemer kun større og enhver løsning umulig. Europa må indstille sig på at stå alene over for en aggressiv Putin og uden amerikansk støtte til at inddæmme problemerne i Mellemøsten og Nordafrika, som kan spilde over på os.

Siden november 1941 har den amerikanske præsident været den frie verdens leder. Det er han ikke længere

Siden november 1941 har den amerikanske præsident været den frie verdens leder. Det er han ikke længere. For hvordan kan denne være leder af den frie verden med så forskellige opfattelser af sikkerhedspolitikken, handelspolitikken og klimapolitikken? Præsident Trump taler ikke på vores vegne. USA må forstå, at dette er prisen for Trumps politik og indse, at dermed er USA faktisk svækket. Og dét er lige præcis gået op for Kina, som tilbyder sig som den fredelige afløser for USA. Kina forsvarende globale frihandel og fastholder klimaaftalen fra Paris. Landet engagerer sig økonomisk i Afrika, Latinamerika og Europa. Med Belt-and-road-initiativet bygger det en infrastruktur via den gamle Silkevej til Europa. Mens USA har afskrevet frihandelsaftalen med Stillehavslændene, tilbyder Kina disse lande alternative aftaler, som de efter USA's svigt får svært ved at sige nej tak til. Nu får også Grønland tilbudt kinesiske investeringer, som den grønlandske og den danske regering kan blive uenige om. Og dét er jo ganske godt for Kina, som har besluttet at engagere sig i Arktis. Her kan landet så med tiden få en ny konflikt med USA, der til gengæld kan komme i konflikt med et – til den tid – måske suverænt Grønland. Kort sagt: Kina tænker langt. USA kun kort.

Og hvad med os? Tiden er inde for Europa til både at tænke langt og selvstændigt.

Kort sagt: Kina tænker langt. USA kun kort

Naser Khader: Trumps mellemøstpolitik virker måske irrationel, men den er nøje overvejet og har til formål at skabe fred i regionen (30/8 2018)

Donald Trump har på få måneder gjort mere for at sætte skub i fredsambitionerne i Mellemøsten end hans forgængere har formået på 20 år. Med en række taktiske manøvrer har Trump givet de betændte konflikter en overhaling, der har potentiale til at forandre de fastfrosne relationer i Mellemøsten. I modsætning til, hvad mange siger, så er det gennemtænkt og har ét mål for øje: fred i regionen.

TRUMP AFSLØREDE sine planer om at trække USA ud af atomaftalen med Iran tidligt i maj, og her i begyndelsen af august genindførte USA så den første pulje sanktioner mod Iran. Ligeledes var datteren Ivanka og svigersønnen Jared Kushner for godt tre måneder siden i Jerusalem til den officielle åbning af den nye amerikanske ambassade.

Begge begivenheder har enorm symbolsk betydning for forholdet mellem Vesten og Mellemøsten. For sandheden er, at den iranske atomaftale JCPOA er en dårlig aftale, og at fredsforhandlingerne mellem Israel og Palæstina for længst er gået i stå igen.

De tiltag, som mange udlægger som konfliktoptrappende, tror jeg, kan vise sig at være nøglen til fred i de seneste årtiers mest indædte konflikter.

Lad mig sige det én gang for alle: der er meget ved Trump, jeg ikke bryder mig om. Jeg synes, som mange andre, at han er usympatisk og vulgær, men når det kommer til udenrigspolitisk strategi, så har jeg større håb for fremtiden, end jeg har haft i mange år. Det skyldes ikke mindst de dygtige kræfter, som er i kredsen tæt omkring Trump.

Jeg synes, som mange andre, at [Trump] er usympatisk og vulgær, men når det kommer til udenrigspolitisk strategi, så har jeg større håb for fremtiden, end jeg har haft i mange år

Trump skabte igen stor undren, da han for nylig – nærmest impulsivt – erklærede, at han er villig til at mødes med Irans præsident Rouhani – og det endda ”uden betingelser”. Det blev dog senere af udenrigsminister Mike Pompeo modereret til at indeholde en række betingelser, før et møde mellem de to statsoverhoveder kan blive aktuelt. ”Hvis iranerne udviser en forpligtelse til at lave grundlæggende forandringer i måden, de behandler deres eget folk på, skruer ned for deres ondskabsfulde opførsel og kan blive enige med os i, at det er værd at gå ind i en atomaftale, som faktisk forhindrer proliferation, så har præsidenten sagt, han er klar til at sætte sig ned og have en samtale med ham [Rouhani]”. En talsmand fra Revolutionsgarden svarede med et ”Mr. Trump! Iran er ikke Nordkorea, vi accepterer ikke en invitation. Selv amerikanske præsidenter efter Dem kommer ikke til at opleve den dag.” Det var et nej med fed streg under.

Ikke desto mindre er Trumps umiddelbare udmelding interessant. Det ligner ham ikke at sige det, så hvad kan mon være rationalet bag? Det forlyder, at Trump er begyndt at lytte til den gamle Henry Kissinger, tidligere udenrigsminister, national sikkerhedsrådgiver under Nixon og fader til ”realpolitik” i amerikansk udenrigspolitik.

Nogle af dem, han har ansat som udenrigspolitiske rådgivere, er af Kissingers skole. Men nu skulle det være Kissinger selv, han mødes med og lytter til, fortæller mine kilder i Washington. Kissinger var, lige som Trump, primært fokuseret på USA's interesser. Det var ”USA først” flere årtier, før Trump introducerede sit slogan ”America First”. Kissinger så på nationerne som uforbederlige størrelser i

konkurrence med hinanden, og derfor handlede det altid om at optimere USA's interesser – også for de internationale organisationers interesser. Dengang, som igen i dag, var det USA før NATO, USA før FN – osv. Det var Kissinger, der arrangerede det første møde mellem en amerikansk præsident og kineserne i 1972; et træk, der chokerede hele verden, da kommunisme-haderen Nixon rejste på en hel uges statsbesøg til Mao Zedong i Kina. Men det var ren realpolitik, der skulle tjene USA's interesser: der blev slået en kile ned i forholdet mellem Sovjetunionen og Kina midt under Den Kolde Krig. Og det blev startskuddet for en spirende forandring i Kina, der begyndte at ænse verden udenfor landets grænser og de muligheder, som international handel kunne tilbyde. Besøget i Kina blev stærkt kritiseret dengang, men eftertiden viste, at det var det rigtige at gøre. Den umiddelbare invitation til iranerne kunne godt have Kissingers fingeraftryk på sig.

Besøget i Kina blev stærkt kritiseret dengang, men eftertiden viste, at det var det rigtige at gøre. Den umiddelbare invitation til iranerne kunne godt have Kissingers fingeraftryk på sig

De kuldsejlede fredsforhandlinger

Det er faktisk ikke noget nyt, at USA har et ønske om at anerkende Jerusalem som Israels hovedstad. Siden 1990'erne har fredsforhandlingerne beroet på en to-statsløsning med Jerusalem som fælles hovedstad. Både Clinton, Bush og Obama gav løfter om at flytte ambassaden til Jerusalem. Forskellen er, at Trump havde modet til at gøre det.

Ceremonien den 14. maj blev flankeret af voldsomme demonstrationer i Gaza. Hamas satte som forventet den yngre del af den palæstinensiske befolkning i forreste geled i en selvmordsmarch, der på kynisk vis havde til formål at skabe sympatiserende overskrifter verden over. Demonstrationerne var ikke fredelige, og det var heller aldrig intentionen. Derfor var Israels sikkerhedstopper ligeledes nødsagede til at åbne ild.

Siden Oslo-aftalen i 1993 har der ikke været bemærkelsesværdige fremskridt i fredsforhandlingerne, og vi vil aldrig opnå en fredsaftale, så længe Hamas dominerer Gaza. Det kan de færreste være uenige i.

Jeg nærer et forsigtigt håb om, at Trumps beslutning om at flytte ambassaden er den gamechanger, der skal til for igen at sætte skub i fredsambitionerne i Mellemøsten. Som jeg forstår det, så er anerkendelsen af Jerusalem som Israels hovedstad det første skridt, der skal sikre Netanyahu's tillid før egentlige fredsforhandlinger genoptages.

Trump er ikke kendt for at give ved dørene – alting har sin pris. Derfor kan vi godt regne med, at nu hvor Israel har fået den amerikanske ambassade til Jerusalem, så forventes de også at give et andet sted, og det vil komme palæstinenserne til gode. Trump ved, at der er mange interesser på spil, og han ved, at der skal være handling bag ordene, hvis de arabiske ledere skal give indrømmelser.

Alting har sin pris. Derfor kan vi godt regne med, at nu hvor Israel har fået den amerikanske ambassade til Jerusalem, så forventes de også at give et andet sted, og det vil komme palæstinenserne til gode

Vi kender ikke indholdet af fredsftalen endnu, men man forventer, at svigersønnen og rådgiveren Jared Kushner vil præsentere den i nærmeste fremtid. Vi kan være sikre på, at den er afstemt med Saudi Arabien; Kushner har længe kørt en charmeoffensiv over for kronprinsen Mohammed bin Salman, og hans ærinde er efter alt at dømme lykkedes, idet kronprinsen er venligere stemt over for Israel. Det har ikke overraskende givet bin Salman problemer internt i Saudi-Arabien.

Iran har stormagtsambitioner

Verden har også været vidne til et andet nybrud i USA's mellemøstpolitik: Trumps beslutning om at trække USA ud af atomaftalen med Iran; genindførelsen af de første sanktioner trådte i kraft i begyndelsen af august. Også denne beslutning har udløst ramaskrig i Europa. Flere europæiske ledere har kritiseret Trumps beslutning, blandt andre Frankrigs præsident Macron, der allerede har investeret mio. af euro i præstestyret, og EU's udenrigsminister Federica Mogherini har nærmest turneret Unionen med budskabet om "fortsat handel med Den Islamiske Republik Iran".

Jeg mener, de europæiske ledere er helt galt afmarcheret i forhold til Iran. De bedrager sig selv, når de tror, de har nogen indflydelse på atomaftalen. Den blev ikke indgået med EU men med de fem permanente medlemmer af FN's Sikkerhedsråd og Tyskland. De har mere travlt med at kritisere Trump og forholder sig på ingen måder til alt det, der kalder på himmelråbende kritik over Iran: et teokrati, der henretter homoseksuelle og stener kvinder, undertrykker befolkningen og som sponsorerer krig og terror i stort set hele Mellemøsten. Det er en meget naiv tilgang til så farlig en magt, som præstestyret er.

Det er ikke fordi, jeg ikke ønsker en aftale med Iran. Men den skal være meget bedre, end den – som også Trump har omtalt den – rådne aftale, som eksisterer nu.

Jeg ser flere helt åbenlyst nødvendige punkter, som skal indgå i en atomaftale, før jeg kan blive rigtig tilfreds – og før jeg tror, Trump vil være tilfreds. Den nuværende aftale inkluderede ikke Irans missilprogram, og det var en katastrofal fejl. Irans ballistiske missiler bliver brugt i borgerkrigen i Yemen, de er kommet i Hizbollahs besiddelse, og de findes i Syrien, hvilket også udgør en trussel for Irans ærkefjende Israel.

Irans stormagtsambitioner i området må og skal neutraliseres. Et sted mellem 100-150 mia. dollars blev lovet frigivet med Obamas aftale, og de penge, der indtil nu er blevet frigivet, er stort set kun blevet brugt til at finansiere Irans deltagelse i diverse konflikter og til at eksportere revolutionen.

Et sted mellem 100-150 mia. dollars blev lovet frigivet med Obamas aftale, og de penge, der indtil nu er blevet frigivet, er stort set kun blevet brugt til at finansiere Irans deltagelse i diverse konflikter og til at eksportere revolutionen

Intet i Obamas aftale har forhindret iranerne i at puste sig op som en stormagt i området, og de er indblandet i stort set alle konflikter i regionen: Yemen, Irak, Syrien, Libanon, Bahrain, og såmænd også Afghanistan og Pakistan. Det har endda været fremme, at Iran skulle have finansieret den marokkanske oprørsgruppe Polisario, der kæmper mod centralregeringen i Marokko. Iran nægter selvfølgelig – men det ligner et mønster, der altså går ud på at eksportere den iranske revolution til andre muslimske lande. Det bør være en del af aftalen, at de ikke må starte proxy-krige; at de svimlende mange milliarder, de får frigivet, i stedet bliver øremærket til indenrigspolitiske investeringer, frem for at finansiere Assads

borgerkrig, typer som ham og terrororganisationer som Hizbollah og Hamas. De iranskstøttede militser skal ud af Yemen, Irak, Libanon og Syrien. Der bliver nødt til at være hårde betingelser for at få adgang til de mange milliarder dollars. De har ikke fået alle pengene endnu, så der er stadig noget at forhandle om.

Derudover har aftalen gjort det muligt for iranerne at eksportere olie. De producerer ca. 2,5 millioner tønder om dagen, der kan sælges til 70 dollars per tønde. Heller ikke de penge går til at forbedre iranernes levestandard; befolkningen fortjener i den grad forbedringer: bedre sundhed og muligheder for uddannelse og jobs for den store, unge iranske befolkning.

Og det springpunkt, som burde være kernen i hele aftalen – nemlig at forhindre iranerne i at udvikle atomvåben – udmøntede sig også i en utroværdig og ubrugelig løsning på længere sigt. Atomprogrammet blev blot sat på hold indtil 2030, men det blev ikke elimineret. Man har de facto accepteret Iran som en atommagt, og det kan især den anden stormagt i området, Saudi Arabien, ikke leve med. Også Iran skal selvfølgelig have ret til at forsvare sig, men intet retfærdiggør, at de bedriver proxy-krige i det meste af Mellemøsten.

Atomprogrammet blev blot sat på hold indtil 2030, men det blev ikke elimineret. Man har de facto accepteret Iran som en atommagt

Iranerne har måske igangsat en ny 30-årskrig mellem sunni- og shia-islam. Det går helt tilbage til Khomeneis shiamuslimske revolution i 1979, som skabte konkurrence mellem shia- og sunnimuslimer om at være de mest religiøse – groft sagt. Ikke at de andre, sunnierne, er duksedrenge. De giver igen med lige så stor kraft, hvilket vi lige nu ser på ulykkeligste vis i Yemen, hvor især Saudi Arabiens kronprins går meget brutalt frem. Men ikke desto mindre vil jeg hævde, at problemerne startede med den iranske revolution i 1979.

Jeg mener, at aftalen med andre ord har konsolideret et totalitært og voldeligt styre med ambitioner om at dominere Mellemøsten. Iran skal opleve modstand, og jeg tror ikke på snakken om at satse på moderate kræfter i landet. Er du en del af præstestyret, og det er du, hvis du har noget at sige i Iran, så er du hardcore – der er ingen moderate, selvom det er ved at blive en vandrehistorie.

Den eksisterende atomaftale er ensidig og primært en handelsaftale for de vestlige virksomheder, og ikke mindst en aftale som Obama skulle bruge til sit eget eftermæle, fordi han led det ene udenrigspolitiske nederlag efter det andet.

Jeg har fuldt forståelse for Danmarks og EU's ønske om at bevare et stabilt forhold til Iran, og Trumps beslutning om at trække sig fra aftalen må bestemt ikke stå alene. Den skal følges op af en ny aftale, der giver os en reel mulighed for at holde Iran under pres. Så længe Iran får frit spil, vil Mellemøsten være præget af ustabilitet.

Nye aftaler

Irans politik over for Israel er mere ukompliceret: Israel skal udslettes. Det samme siger Hamas i Gaza. Saudi-Arabiens interesse i konflikten er heller ikke til at overse; de ønsker at forhindre Iran i at blive mere magtfulde. Alle spillerne er skakmat og brikkerne er vendt mod den hellige by, Jerusalem. Med ét slag har Trump vendt skakbrættet på hovedet.

Måske er det dét, der skal til for at skabe fred? Trumps handlinger, to store gamechangers, kan virke irrationelle, men de er taktiske og nøje overvejet af de mange driftsikre folk omkring ham. Mellemøsten har brug for et wake-up call. Det er det, som Trump forsøger at give.

Mellemøsten har brug for et wake-up call. Det er det, som Trump forsøger at give

Vi skal presse den totalitære islamisme, hvor end vi ser den. Både Hamas og Iran står i vejen for enhver forhåbning om fred. Vi har forsøgt at mægle, men nu har Trump slået hånden i bordet.

Lykkes manøveren til fulde, vil Iran blive inddæmmet og holdt uden for indflydelse. Hamas vil miste indflydelse i Palæstina, Israel vil blive tvunget til at gøre indrømmelser i fredsprocessen, Saudi Arabien vil tage ansvar i konflikten, og vejen vil være banet for en to-statsløsning. Der bliver sat spørgsmålstegn ved, om en to-statsløsning er mulig, sådan som grænserne ser ud nu, da FN vurderer, at Gaza kan være ubeboelig allerede i 2020. Men det skal der selvfølgelig tages højde for. En del af fredsaftalen vil også skulle omfatte fordeling af vandet. I dag kontrollerer ca. 90 pct. af grundvandet under Israel/Palæstina. Donald Trump har overrasket mange gange. Måske han kan gøre det igen.

Trine Pertou Mach til Naser Khader: Stop normaliseringen af Trumps udenrigspolitik (9/10 2018)

Sidste uges åbning af FN's Generalforsamling i New York var endnu en påmindelse til verdens ledere om, at præsident Trumps verdensorden, som han nu kalder "the doctrine of patriotism", yderligere vil isolere USA i det internationale samarbejde og skade kampen mod klimaforandringer, samtidig med at han langer ud efter tidligere allierede og hylder diktaturer. Europas – og Danmarks – politiske ledere har ansvaret for, at den politiske kurs ikke normaliseres.

Præsident Trumps udenrigspolitik er en udfordring for danske og europæiske interesser og troen på internationalt samarbejde. Der burde derfor være bred politisk enighed i Danmark om utvetydigt at undsige ham. Det er således forstemmende, når eksempelvis Naser Khader, Konservativt Folkepartis udenrigsordfører og adjunct fellow ved den amerikanske tænketank Hudson Institute, i [RÆSON den 30. august](#) forsvarer Trumps mellemøstpolitik som realpolitik på nye flasker. Det vil jeg vende tilbage til nedenfor.

[Trump's tale til FN's generalforsamling](#) 25. september bød på forsvar for patriotisme og nedrakning af internationalt samarbejde. Han talte om "unelected, unaccountable, global bureaucracy" og roste sig selv for at trække USA ud af internationale organisationer og aftaler – han kom endda med en direkte afvisning af "the ideology of globalism". Klimaudfordringerne blev ikke nævnt ikke med et ord, men han slog fast, at "The United States stands ready to export our abundant, affordable supply of oil, clean coal, and natural gas".

Trump abonnerer grundlæggende på en fortælling om, at USA's problemer er påført udefra. Det er kinesernes skyld, at industriarbejdspladser er forsvundet (og ikke amerikanske virksomheders jagt på profit), OPEC har ansvaret for høje oliepriser, og "illegal immigration [...] hurts hardworking citizens, and has produced a vicious cycle of crime, violence, and poverty". Denne offergørelse er populismens fornemste våben, men den er uforenelig med en politik, som løser problemerne. Udenrigspolitik er den en katastrofe, og det får mig til vende mig mod den normalisering af Trumps udenrigspolitik, som Khader har gjort sig til talsperson for.

Ifølge Khader vil Trumps mellemøstpolitik skabe fred i regionen. Det tvivler jeg på. Det, vi ser udspille sig i regionen lige nu, er, hvad Det Hvide Hus omtaler som "Peace through Strength". Det er et ganske alvorligt skifte; ikke bare for amerikansk udenrigspolitik, men også for den internationale samfundsorden, der møjsommeligt er blevet opbygget siden Anden Verdenskrig.

Det, vi ser udspille sig i regionen lige nu, er, hvad Det Hvide Hus omtaler som "Peace through Strength". Det er et ganske alvorligt skifte

Jeg medgiver gerne, at Trump ikke blot er en elefant i den udenrigspolitiske glasbutik, og det er for tyndt alene at fokusere på hans "[usympatiske og vulgære](#)" stil og ordforråd med den indirekte logik, at han derfor ikke skal tages alvorligt. Det skal han, og det samme skal hans administrations politik. Det er højt tænkeligt – som Khaders forsvar for Trump-administrationens udenrigspolitik lyder – at den førte udenrigspolitik er ganske gennemtænkt fra USA's side. Det understreger blot Alvoren.

Men Khaders analyse af USA's Mellemøstpolitik som realpolitik på nye flasker fejler. Eksempelvis er USA's beslutning om at flytte sin ambassade i Israel fra Tel Aviv til Jerusalem – ud over at være en

enorm gestus til Israel – det stik modsatte af realpolitik. Det er en blanding mellem neokonservativ chokterapi mod palæstinenserne og amerikansk indenrigspolitik, hvor Trump søger at [tækkes sin højrekristne vælgerbase](#). For store dele af de såkaldte evangelical christians i USA læses biblen meget tekstnært, og [Israel spiller en særlig rolle](#) for Jesus genkomst på Jorden. Det er også rimeligt at formode, at Israels præsident Netanyahu har ført en tung lobbykampagne overfor USA. Denne dagsorden er der ingen grund til at støtte, og det hører under ingen omstændigheder hjemme i nutidens udenrigspolitik.

At forvente at det vil sætte gang i fredsforhandlingerne, samt at Israel vil betale USA tilbage ved at give indrømmelser til palæstinenserne, har Khader intet belæg for. Der er ikke meget, der tyder på, at skiftende israelske regeringer tænker i, at støtte fordrer gengældelse eller kompromisser. Et andet helt afgørende punkt, som Khaders analyse er blind overfor, er Jerusalem's fremtidige status i en to-statsløsning – et af nøgleforhandlingspunkterne i de stillestående fredsforhandlinger mellem Israel og Palæstina. Men USA's flytning af ambassaden fra Tel Aviv til Jerusalem har reelt fjernet dette nøglepunkt fra forhandlingsbordet til Israels fordel (ikke at forveksle med at problemet er 'løst').

DEN AKTUELLE amerikanske udmelding om at standse sit økonomiske bidrag i omegnen af 217 mio. dollars til UNWRA (UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East), er højst sandsynligt et gennemtænkt led i det 'fredsarbejde', som Khader lader os forstå, er på tegnebrættet. USA hævder blandt andet, at UNWRA overdriver antallet af flygtninge, og at palæstinenserne desuden burde stoppe deres kritik af USA. I talen i sidste uge understregede Trump, at USA aldrig fik noget fra nogen, og at de fremover alene vil give bistand til dem, der respekterer USA og åbent og ærligt er landets venner.

UNWRA leverer hjælp til omkring fem millioner palæstinensere i Jordan, Libanon, Syrien og de israelsk besatte områder på Vestbredden og Gaza. Dette består i helt grundlæggende bistand – fra sundhedsklinikker, fødevarerhjælp til skoler. Situationen i Gaza er en humanitær katastrofe, og det spørgsmål, man som minimum bør stille sig selv – og Naser Khader – er, om en total forarmelse mon øger eller mindsker konfliktniveauet mellem Gaza-palæstinenserne og Israel?

Det spørgsmål, man som minimum bør stille sig selv – og Naser Khader – er, om en total forarmelse mon øger eller mindsker konfliktniveauet mellem Gaza-palæstinenserne og Israel?

USA's beslutning om at stoppe støtten til UNWRA støttes naturligvis fra israelsk side. Israel er ligefrem af den mening, at UNWRA helt bør nedlægges for dermed én gang for alle at afmontere det – i israelsk optik – problem, at der findes palæstinensiske flygtninge med forhåbning om at vende tilbage til det oprindelige palæstinensiske territorium, de blev fordrevet fra i 1948 – eller i hvert fald at opnå anerkendelse af den principielle ret til at vende tilbage. Med andre ord er der tale om endnu et amerikansk anslag mod den palæstinensiske befolkning, hvilket i en udenrigspolitisk analyse næppe kan tolkes som andet end endnu et skridt mod at tage nøglepunkter af forhandlingsbordet i Israels favør forud for fredsforhandlingerne. Igen må det understreges, at problemet ikke er løst, men fjernet.

Den amerikanske mellemøstpolitik kan føre til en situation, hvor palæstinenserne har så begrænset manøvreplads, at de reelt ikke kan forhandle, men må acceptere, hvad de bliver tilbudt: Der opnås "Peace through Strength". For hvad er der – hvis man køber Khaders argument om, at USA presser Israel til at give indrømmelser – egentlig tilbage, der realistisk kan kompensere palæstinenserne politisk? Hvilken fred er det, man kan opnå?

KIGGER MAN dernæst på USA's nye Iran-politik, fortaber det realpolitiske sig ligeledes i tågerne. Iran-politikken ligger i direkte forlængelse af rivaliseringen mellem Saudi-Arabien og Iran, hvor USA's nuværende administration ensidigt har valgt side med førstnævnte.

Det er ikke en vej, som Europa skal følge. Fastholdelse af sanktioner mod Iran og i værste tilfælde krig vil ikke gavne den politiske situation i Iran men spille bolden over til landets høje. Det gavner derfor ikke ambitionen om stabilitet i regionen at agere konfrontativt mod Iran. En ophævelse af den historiske aftale, som blev indgået under Obama – hvilket i sig selv gør den ugleset i Trumps øjne – vil desuden ikke gavne Europas økonomiske interesser.

Det er stærkt bekymrende med en amerikansk administration, der decimerer en historisk aftale med Iran. For en aftale, som skal forhindre Iran i at bygge atomvåben, er værd at beholde. Også selvom den ikke er perfekt. En aftale giver mulighed for yderligere dialog og opbygning af tillid, og den vil være en vigtig brik for at skabe stabile relationer i Mellemøsten.

Både når det kommer til mulighederne for en løsning af Israel-Palæstina-konflikten og Iran-aftalen, gælder det, at USA er parat til at bruge en pistol-for-tindingen-politik for at gennemtvinge sine interesser

Både når det kommer til mulighederne for en løsning af Israel-Palæstina-konflikten og Iran-aftalen, gælder det, at USA er parat til at bruge en pistol-for-tindingen-politik for at gennemtvinge sine interesser. Og 'enten er du med os eller imod os'-kursen vil formentlig også ramme Europa, der mod amerikansk vilje holder fast i atomaftalen. Der er lagt op til yderligere konflikt på den internationale scene.

Der er således ingen grund til at pakke Trumps udenrigspolitik ind i normaliserende vendinger, som Khader gør, for politisk styrker han de mest reaktionære kræfter og bidrager til destabilisering af en i forvejen ganske udsat global orden.

Vi skal naturligvis forholde os reelt til de nybrud, der sker i USA's udenrigspolitik; såsom hvordan Trump ændrer USA's Grand Strategy i udenrigspolitikken. Tidligere kunne den identificeres som en politik med en kerne af beskyttelse af nationale interesser (militær sikkerhed og økonomisk vækst), og rundt om dette en strategi om at opretholde den gældende liberale verdensorden, der – overordnet set – tilgodeså amerikanske interesser.

Strategiske områder har tidligere omfattet antispredning af atomvåben og at holde rivaler i skak som led i den militære sikkerhed. På det punkt er der ikke meget nyt. Men der er sket et paradigmeskifte i forhold til de dele af udenrigspolitikken, som dels skulle sikre amerikansk økonomisk vækst gennem frihandel, og dels anså anerkendelse og beskyttelse af og engagement i det internationale fællesskab i bred forstand som varetægelse af amerikanske interesser.

Det bidrager til en destabilisering af den globale orden og måden, vi håndterer – og inddæmmer – konflikter på, således at internationalt samarbejde risikeres at blive sat over styr. Skiftet er i flere tilfælde i direkte modsætning til danske og europæiske interesser. Dansk økonomi er afhængig af åbne markeder og international stabilitet, og dansk sikkerhed afhænger i første omgang af opbygning og overholdelse af international ret og samarbejde. At danske politikere på højrefløjen stiller sig op og udtrykker forståelse for USA's ændrede kurs, er beklageligt.

Det amerikanske paradigmeskifte er langt mere alvorligt end en ikonisk præsident med en, trods vulgariteten, vis underholdningsværdi. Det er et skifte, der kalder på politisk og solidarisk oprustning i resten af den vestlige verden. FN's generalforsamling de kommende uger byder forhåbentlig på styrke og håb i den retning.

Det amerikanske paradigmeskifte er langt mere alvorligt end en ikonisk præsident med en, trods vulgareten, vis underholdningsværdi. Det er et skifte, der kalder på politisk og solidarisk oprustning i resten af den vestlige verden

Trine Pertou Mach er cand.scient.pol., specialiseret i international politik med fokus på udviklingsbistand og menneskerettigheder. Mangeårig kommentator på udenrigspolitik og globale forhold. Tidligere forkvind for Mellempolkeligt Samvirke, bestyrelsesmedlem af ActionAid International, ansat i bl.a. EU-Kommissionen, Nordic Innovation og flere ngo'er. Hun er leder af Economic Development and Peace i en international organisation baseret i London.

Peter Viggo Jakobsen: Europa og USA er gensidigt afhængige (22/10 2018)

”Hvis amerikanerne trækker sig ud af Europa, så ryger hele deres alliancesystem. Derfor kan jeg simpelthen ikke se hverken de strategiske eller lavpraktiske årsager til, at USA skulle forlade NATO, selvom de europæiske lande ikke når op på 2 pct. af BNP.”

RÆSON: Vi har lige fået et nyt forsvarsforlig, der løber frem til 2023. Med dette forlig får vi det største forsvarsbudget i mange år. Er det ensbetydende med, at den forsvarspolitiske situation kræver det?

JAKOBSEN: Det er rigtigt nok, at vi får et substantielt løft, som det hedder, når de skal forklare det inde på Christiansborg. Men man skal se det her løft i sammenhæng med, at man har skåret ned på forsvarsbudgettet i rigtig mange år. Det der skete i det forrige forlig var, at man fjernede næsten 3 mia. kroner samtidig med, at man lod forsvaret operere mere internationalt, end der var afsat ressourcer til.

Derfor har forsvaret været vildt presset i sidste forligsperiode fra 2013-2017, fordi der overhovedet ikke var sammenhæng mellem de ressourcer man havde, og de opgaver man skulle løse. Der er lige kommet en rapport fra Rigsrevisionen, som peger på, at mange af Forsvarets kampvogne ikke er kampklare, at der mangler reservedele, at der ikke har været den fornødne kvalitet på skibene og så videre. Der er en hel masse huller, som skal lukkes for bare at kunne løse de opgaver, der blev krævet i sidste forlig.

Samtidig med, at Forsvaret har fået tilført flere penge, har det også fået pålagt en del nye opgaver i det nye forlig. Vi skal ikke bare sende soldater ud for at udføre stabiliserings- og fredsbevarende operationer i blandt andet Irak, Afghanistan og Mali, hvilket vi ellers har været vant til efter afslutningen på den kolde krig. Men nu skal vi igen til at afskrække den nye trussel fra Rusland. Truslen fra Rusland har materialiseret sig siden 2014, hvor russerne annekterede Krim og begyndte at lave ballade i det østlige Ukraine, og der er blevet dræbt 10.000 mennesker siden da. Nu har vi igen behov for at sende soldater til Østeuropa for at signalere over for russerne, at de skal blive hjemme hos sig selv.

Samtidig med, at Forsvaret har fået tilført flere penge, har det også fået pålagt en del nye opgaver i det nye forlig [...] nu skal vi igen til at afskrække den nye trussel fra Rusland

RÆSON: Grunden til, at vi ikke regnede med at Hillary eller Obama ville lige noget til, at vi ikke levede op til 2 pct.-kravet, er vel også fordi USA har nogle interesser i, at vi er så nære allierede. Hvorfor har amerikanerne ikke gjort noget før nu, hvis det er så stort et problem?

JAKOBSEN: Det er heller ikke noget stort problem nu. Hvis jeg skulle rådgive regeringen, så ville jeg også sige: ”uanset om i bruger 1 pct., 1,3 pct. eller 2 pct., så kommer russerne ikke og tager os, for amerikanerne render ingen steder. Det er udelukkende en selvforståelsesting og en prestigeting, da man vil blive ved med at være den bedste dreng i NATO, og man gerne vil bevare det tætte forhold til amerikanerne.

Det, som politikerne skal spørge sig selv om, er, om vi har fået så mange fordele af at være nært allieret med USA de sidste mange år, at det kan betale sig at bruge 0,3 pct. mere af BNP for at fastholde det. Vi behøver jo ikke nødvendigvis at komme op på 2 pct., men hvis man gerne vil være kerneallieret, kan man ikke ligge i bunden, når man laver det regneark, der viser hvor meget de forskellige NATO-lande bruger af BNP på deres forsvar.

Det vi kan se er, at nordmændene, hollænderne og tyskerne, som vi normalt sammenligner os med, og som også er meget pro-atlantiske og allierer sig med amerikanerne, når der er uenighed i alliancen, nok kommer op på 1,5 pct. Det vil sige, at vi kommer til at ligge under dem, og dermed i den meget tunge ende, hvis vi ikke kommer op på 1,5 pct. Måske kunne man løse problemet ved at åbne budgettet efter næste valg, og så tilføje 0,2 pct. Men spørgsmålet er om man vil det.

Det er svært at argumentere for, at der er nogle objektive sikkerhedspolitiske trusler derude, når vi taler cyber, problemerne i syd med flygtninge/migranter, terror og ustabilitet, eller Rusland, som tilsiger, at Danmark nødvendigvis behøver bruge mere end de 1,3 pct., som politikerne har vedtaget i forliget. Det er de andre implikationer, særligt forholdet til USA, der udfordrer politikerne, som skal afgøre, hvorvidt man skal betale ekstra for at bevare det gode forhold til USA. Man kunne også spørge sig selv, om regeringen regner med, at 1. Trump taber næste valg, og 2. han indtil da vil blive 'contained' af resten af Det Hvide Hus. Eller om man kan smigre ham til at være ligeglad med, hvor mange penge, vi bruger.

RÆSON: Det lyder som om, du er villig til at lægge hovedet på blokken og sige, at Trump ikke går nogen steder?

JAKOBSEN: Der er ikke noget, der tyder på, at Trump går nogen steder.

Amerikanerne render ingen steder, fordi de stadigvæk har store fordele ved at være i NATO-alliancen. USA's engagement i Europa kan fx ses ved, at det er dem, der går forrest i at tilvejebringe den militære afskrækkelse af russerne, til trods for at europæerne ikke bruger de penge, som USA godt kunne tænke sig. Amerikanerne har sat en meget stor pose penge til side til at lave den såkaldte REASSURANCE-pakke, som skal gøre amerikanske soldater i stand til at komme Europa til undsætning i en krigssituation. Man opbygger lagre af våben, øver mere med europæiske soldater og prøver gamle flyvestationer af, for at sikre sig at amerikanerne kan lande der, og indsætte militært materiel og personel på østfronten på meget kort tid. Den pose penge er blevet større under Trump.

Amerikanerne er begyndt at gøre alle de ting, som de gjorde under den kolde krig, og der er flere amerikanske soldater og flere fly end der var før annekteringen af Krim. Og den politik har Trump skruet op for. Trump bruger endnu flere penge end Obama gjorde.

Den amerikanske hær ser den nye mission mod russerne som Guds gave, fordi den har haft svært ved at finde en rolle efter Irak og Afghanistan, der jo ikke gik som forventet. Der er ikke flere af den slags operationer i horisonten og hæren har heller ingen rolle i den strategi, som USA har lavet for at inddæmme Kina. Det klarer flyvevåbnet og flåden. Hæren har derfor desperat ledt efter noget at lave, og denne mission, som handler om panser, kampvogne og konventionel afskrækkelse med hærsoldater stående i Europa, imod russerne er derfor som sendt fra himlen.

Hæren har derfor desperat ledt efter noget at lave, og denne mission, som handler om panser, kampvogne og konventionel afskrækkelse med hærsoldater stående i Europa, imod russerne er derfor som sendt fra himlen

Man kan også se lidt mere lavpraktisk på det: Hvad vil der ske hvis Præsident Trump beslutter sig for at ignorere alle sine rådgivere og går ned i Kongressen og siger: "Nu skal i stemme for, at vi skal melde os ud af NATO, fordi de her europæere tærer alt for meget på os". Så vil den amerikanske våbenindustri kontakte alle kongresfolkene og sige: "Hvis i stemmer for at USA skal trække sig ud af NATO, så kommer

det til at betyde at så og så mange arbejdspladser forsvinder, fordi vi sælger for over 7 mia. dollars om året i våben til europæerne.”

Grunden til at Danmark og andre europæiske lande fx køber F35 og en række andre våbensystemer er, at de forsøger at fastholde det amerikanske engagement i Europa. Jeg har fået at vide, at jeg ikke må kalde det beskyttelsespenge – det er de lidt trætte af, i Forsvarsministeriet – men det er det, som det handler om. Vi giver nogle beskyttelsespenge til amerikanerne, til gengæld beskytter de os mod russerne.

Hvis amerikanerne tager hjem, så vil de europæiske lande droppe købet af F35 og i stedet købe grej af hinanden. Danmark ville i stedet lægge sine beskyttelsespenge i Frankrig, Tyskland og Storbritannien for så vil det være dem, der skal forsvare os imod russerne. Det vil altså sige, at den amerikanske våbenindustri vil miste enorme beløb, hvis USA melder sig ud af NATO-alliancen.

Det kan også meget nemt få en dominoeffekt i Asien fordi japanerne vil tænke: ”Okay, de gider ikke beskytte europæerne imod Rusland, hvis magt er svindende.” Til gengæld står japanerne overfor et meget magtfuldt Kina, der bliver stærkere og stærkere, og så kan de godt regne ud, at amerikanerne nok heller ikke kommer den dag, kineserne begynder at tage de øer, de gerne vil have. Så bliver japanerne nødt til at finde et alternativ til amerikanerne. Så hvis amerikanerne trækker sig ud af Europa, så ryger hele deres alliancesystem.

Derfor kan jeg simpelthen ikke se, hverken de strategiske eller økonomiske årsager til, at USA skulle forlade NATO, selvom de europæiske lande ikke når op på 2 pct. af BNP. Alle i Kongressen vil vide, at de mister arbejdspladser og dermed de valgbidrag, som de får af våbenindustrien, når de skal genvælges. Så de kommer alle sammen til at stemme imod. For at illustrere det med et enkelt eksempel bliver F35’eren produceret i alle stater undtagen 5. Det vil sige at alle kongresfolk – bare hvis man peger på det program – vil stemme imod. Og så kan man lægge alle de andre store våbensystemer, som amerikanerne også sælger til Europa oveni.

Derfor er risikoen for, at Trump stopper opbakningen til NATO cirka lig nul. Jeg synes også, at opløbet til det seneste NATO-topmøde, hvor Pentagon, bureaukraterne inklusive John Bolton gjorde alt, hvad de kunne for at forhindre at det blev en fiasko, illustrerer USA’s engagement i Europa. Imod al sædvane fik man kørt hele topmødeerklæringen gennem, inden Trump kom. Og det er sådan noget man normalt forhandler indtil sidste sekund. Alt var klappet og klart inden Trump kom til byen, for at han ikke skulle ødelægge noget.

Både den danske statsminister og forsvarsminister blev dog meget overraskede over den meget aggressive adfærd, de oplevede, da de personligt blev overfuset af Trump, og jeg vil sige, at de nærmest har mistet tilliden til manden. På den måde havde topmødet en skadelig effekt, men når man kigger på de underliggende strukturelle ting omkring alliancen, så står den stærkt.

Europæernes evne til at kunne agere militært uafhængigt af amerikanerne, er ikke eksisterende. Der er mange af mine EU-kolleger, som siger, at vi er ved at få et mere intensiveret forsvarssamarbejde i EU. Man har det privilegerede samarbejde, hvor stater kan gå forrest og lave noget uden at have de andre med, man begynder at få fælles finansierede militære operationer, og man har nu afsat en meget stor pose penge i en fond, som skal finansiere europæiske våbenprojekter. Hvis vi lader som om, at det rent faktisk bliver til noget, så bliver de her våbenprojekter dog ikke operative før 2035. Så frem til da har vi ikke noget militært alternativ til amerikanerne. Derfor kan europæerne heller ikke sige til Trump, at han skal gå hjem, og derfor er vi bundet sammen med amerikanerne indtil i hvert fald 2030.

Det er ikke sådan, at amerikanerne forlader NATO, hvis vi ikke leverer mere end 1,3 pct. i 2024, og det var nok også derfor, man endte på det niveau. De er jo ikke dumme inde i Folketinget. De er nok bare blevet overrasket over, at amerikanerne er blevet så sure over, at vi kun når op på 1,3 pct. Jeg tror ikke, de havde regnet med, at det ville koste os vores status som kerneland i NATO. Der tror jeg måske, de har været lidt for naive. Men med hensyn til om dansk sikkerhed er truet, der kan jeg ikke se nogen konsekvenser.

De er jo ikke dumme inde i Folketinget. De er nok bare blevet overrasket over, at amerikanerne er blevet så sure over, at vi kun når op på 1,3 pct.

Interview af Max Secher Quorning

Rasmus Wendt og Trine Pertou Mach: Trump kan ikke opfylde sine økonomiske løfter. Derfor vil han søge tilflugt i sin nationalisme. Great Again? (2/11 2018)

I stedet for konstant at følge strømmen af dagsaktuelle absurditeter og skandaler fra Det Hvide Hus bør politisk journalistik beskæftige sig med de strukturelle problemer i USA og den nedbrydning, der er i gang af demokratiske institutioner i disse år.

Med Trump er uforudsigeligheden i international politik eksploderet. America First-doktrinen vil hæmme Europas (og USA's) økonomiske vækst og udfordre den globale ambition om bæredygtig omstilling, mens traditionelle frihedsværdier undermineres. Samtidig udfordrer USA nu hele det multilaterale system og dermed rammerne for den globale politiske økonomi, som USA og Europa i fællesskab har stået vagt om gennem årtier. Selv hvis man ikke abonnerer på en neoliberal verdensorden, bør man være bekymret. For hvad sker der, når Trump ikke leverer det, han har lovet?

Hvorfor vandt Trump? Der synes at være konsensus om, at økonomien spillede en afgørende rolle, og at dele af den (hvide) amerikanske middelklasse – der også omfatter store dele af dem, vi i Danmark opfatter som arbejderklassen – føler sig efterladt på perronen, mens globaliseringsekspressen tordner af sted.

Det skal suppleres med andre forklaringer end den samfundsøkonomiske. Valgets dynamik og udfald har en indbygget kulturel klassekamp, hvor den svindende middelklasse – ud over økonomisk pres – oplever tab af status, ære og mening samt samfundsforandringer, der fratager dem en central placering i den amerikanske selvforståelse og identitet. Endelig er der i dele af den hvide amerikanske middelklasse strømninger af racisme og sexism, der gennem valgkampen fik legitim og markant plads i den politiske debat.

Great again?

Man må medgive, at Trumps slogan – ”Make America Great Again” (MAGA) – var velvalgt. Det er planket fra den mest populære republikanske præsident i nyere tid, Ronald Reagan, og tilførte Trump meget tiltrængt etos. Sloganet kunne to ting: Det indgød håb hos dem, som havde tabt i den økonomiske udvikling med løftet om at genskabe USA's – og deres egen klasses – storhed. Men måske endnu vigtigere, så rummer det en anklage: Ikke bare demokraterne, men hele det politiske establishment havde fejlet. For en populist som Trump er det afgørende – hvilket kun er blevet forstærket under hans præsidenttid – at være i opposition til en kulturel, politisk og økonomisk elite, upåagtet at han selv tilhører de sidste to.

Man må medgive, at Trumps slogan – ”Make America Great Again” (MAGA) – var velvalgt

Det er svært at se, hvordan den amerikanske præsident kan levere på de økonomiske løfter. Den reelle bekymring er derfor, at han i stedet vil skrue op for populismen og finde sammenholdet i ydre såvel som indre fjender. Begge dele vil yderligere polarisere og destabilisere USA og med det mulighederne for at håndtere internationale problemer og konflikter inden for rammerne af international ret.

De fleste amerikanere er ikke selv i tvivl om, at deres land er 'great'. Forfatteren John Steele Gordon skriver i indledningen af sin anmelderroste beskrivelse af USA's økonomiske udvikling, *An Empire of Wealth*, at ”the American economy has become, over the nearly four centuries of its existence, one of the greatest wonders of the modern world and, indeed, a prime creator of that modern world”.

Uagtet at man kan lide det eller ej, så er USA betydningsfuldt og storslået. Lige fra populærkultur, verdens mægtigste krigsmaskine over den fantastiske natur, bygninger og infrastruktur, til succesfulde virksomheder og teknologi. Væksten i den amerikanske økonomi gennem de sidste 30 år, bortset for tiden omkring 2008, har været markant højere end i de øvrige store industrilande som Japan og Tyskland. Så det kan umiddelbart undre, hvorfra utilfredsheden kommer. Kritikken og utilfredsheden bunder ikke mindst i skuffelse. Ifølge den amerikanske selvforståelse vil de, som kan og vil, komme til tops – og alle, som bidrager til samfundet, får deres fair del af kagen. Selvom ingen udfordrer den ultimative amerikanske drøm om avisbuddet, der når til tops, så har en meget stor del af den amerikanske middelklasse oplevet stagnation og er i dag i en mere udsat økonomisk situation end deres forældres generation.

Amerikanske lønmodtagere høstede om nogen frugterne af den kapitalistiske guldalder fra slutningen af 1940'erne og frem til oliekrisen i 1973. Produktiviteten i USA blev næsten fordoblet i denne periode, og lønningerne fulgte stort set med 1:1. Det amerikanske samfund blev hurtigt rigere. Omvendt viser beregninger fra Economic Policy Institute i Washington D.C., at den økonomiske krise i 1973 betød et markant skift i velstandsfordelingen i USA. Hvor produktiviteten steg 72 pct. fra 1973 til 2014, steg den gennemsnitlige løn for den 'typiske arbejder' kun 9 pct., hvis der korrigeres for inflation. Kapitalejerne, den finansielle sektor og nogle få procent af de højest betalte lønmodtagere tog resten. Således havde den rigeste 1 pct. af den amerikanske befolkning en stigning i den gennemsnitlige realindkomst på 142 pct., mens deres andel af nationalindkomsten fordobledes fra at udgøre 10 pct. i 1980 til 20 pct. i 2013. I skærende kontrast har Consumer Financial Protection Bureau beskrevet, hvordan hver tredje amerikanske husholdning har svært ved at få mad nok på bordet, få råd til tag over hovedet, betale lægehjælp og købe medicin.

Forventningen til Trumps MAGA er også en forventning om at genskabe den samfundskontrakt, der tog hånd om middelklassen, eller i hvert fald dens status

Forventningen om økonomisk fremgang, som prægede den kapitalistiske guldalder, er i flere lag af det amerikanske samfund erstattet af økonomisk usikkerhed. Lavtlønsarbejdere må arbejde mere eller forgælde sig (eller begge dele) for at få hverdagen til at hænge sammen, og det voksende pres på disse middelklassegrupper slår igennem politisk. Forventningen til Trumps MAGA er også en forventning om at genskabe den samfundskontrakt, der tog hånd om middelklassen, eller i hvert fald dens status.

Fattigdommen har stadig en klar racemæssig slagside. Fra 2010 til 2013 voksede den i forvejen markante forskel på medianvelstanden mellem hvide og sorte husholdninger fra at være otte gange større (hvides i forhold til sortes) til at være 13 gange større. Velstanden hos hvide var ti gange større end hos latinobefolkningen. De 100 rigeste husholdninger i USA ejer lige så meget som den samlede afroamerikanske befolkning (som udgør omkring 42 millioner mennesker fordelt på 16 millioner husholdninger).

Står den ulighed og udvikling lysende klar i den hvide middelklasses bevidsthed? Næppe. Der er også noget, der taler for, at det ikke så meget er selve uligheden eller elitens rigdom, der skaber vreden, som det er vrede vendt mod en progressiv, uddannet og velstående overklasse. En samfundsgruppe med dertilhørende livsform, der i denne hvide middelklasse ses som fravalg af Amerikas bærende værdier, dvs. en klassisk forståelse af: familien i centrum, religionen, patriotisme, evnen til at klare sig m.m. Igen: knap så meget en økonomisk klassebevidsthed som en kulturel 'sand amerikaner'-bevidsthed.

Tilsvarende finder man en modvilje mod de egentlig fattige, der bliver set som 'afhængige af systemet'. I årevis har stærke konservative og anti-stat-kræfter fremført paroler om, at staten gør folk afhængige, at den fremelsker snyltere i modsætning til kulturen blandt hvide lønmodtagere, hvor arbejde og uafhængighed i teorien vægtes højt. Med dette bagtæppe af anti-stat har den konservative base formået at puste til vreden ved at skabe en følelse af, at nogle uretmæssigt får på andres regning. Middelklassen oplever sig også tilsidesat af en progressiv overklasse, der kerer sig om de fattige, men ikke om dem.

Under primærvalgene i foråret 2016 gik det op for USA, at store grupper af den hvide middelklasse var vrede, frustrerede og pressede – og fandt en måde at vise det på med Trump og hans nationalistiske dagsorden, stærkt hjulpet af den højreradikale ideolog Steve Bannon, der tidligere var leder af det højrepopulistiske netmedie Breitbart News. Længe før valget havde Breitbart News og andre konservative mediekanaler propageret fortællingen om, at den (hvide) amerikanske middelklasse bliver snydt af eliten – herunder mainstreampolitikere, der står med ansvaret for den immigration og den handelspolitik, der skader middelklassen, økonomien og amerikanske værdier. Kritikken omfatter også Det Republikanske Parti og dets påståede fravær af sand konservatisme.

Ugen efter Trumps sejr skrev The Economist, at valget snarere var stemmeafgivelse for et regimeskifte, end det var for et partiskifte. At sejren bl.a. skyldtes, at han netop byggede sin position på konflikt og uforenelighed med det, de betegner 'regnbue-positionen', og som anses for at ville splitte USA ad.

Men jorden er i årevis blevet gødet for konservativ, populistisk nationalisme. Trumps største interne opponent i Det Republikanske Parti, afdøde McCain, gødede selv jorden, da han inviterede det såkaldte *religious right* ind i den politiske midte ved i 2008 at gøre Sarah Palin, den senere frontfigur for Tea Party-bevægelsen, til sin vicepræsidentkandidat i kampen mod Obama. Hermed havde McCain blåstemplet den dengang yderliggående fraktion af partiet, og han bidrog til at åbne en Pandoras æske i amerikansk politik.

Verdens største økonomi

Hvad vil det sige at gøre Amerika 'great again'? Omkring 1870 overhalede USA Storbritannien som verdens største økonomi og har været det lige siden. En række unikke forhold skabte den amerikanske succes, som langt overgik de øvrige *settler-samfund* i Australien, Sydamerika, Canada og Afrika.

Først og fremmest tilkæmpede amerikanerne sig tidligt uafhængighed fra England. Dette betød bl.a., at profitterne fra plantagerne og slaveriet i sydstaterne blev reinvesteret i den amerikanske økonomi i stedet for at finansiere det engelske kongehus og engelsk handelskapital. Med den etniske udrensning af den oprindelige befolkning i Nordamerika voksede USA mod vest og skabte et immigrantboom fra Europa og en hurtigt voksende og globalt konkurrencedygtig landbrugssektor og ikke mindst en produktionssektor, som betjente det amerikanske landbrug og imødekom immigranternes behov for forbrugsgoder.

Amerikanske arbejdere var aldrig specielt godt organiseret, men virksomhedsejerne i 1900-tallet var tvunget til at konkurrere på lønninger, der ikke var lavere, end hvad en arbejderfamilie kunne tjene, hvis den tog vestpå og blev landmænd. Desuden var der generel mangel på arbejdskraft. Derfor blev de amerikanske virksomhedsejere tidligere end deres europæiske kolleger tvunget til at automatisere produktionen. Konsekvensen var, at den amerikanske produktivitet steg hurtigere end den europæiske. Dette – kombineret med et nærmest umætteligt indenrigsmarked og banebrydende ny teknologi og måder at organisere industriarbejdet på – bragte amerikanske virksomheder i en unik situation, hvor de mest succesfulde hurtigt blev globalt førende og samtidig nød beskyttelsen bag amerikanske toldmure.

Anden Verdenskrig var et kapitelskifte for amerikansk økonomi. USA kom, som det eneste krigsførende land, rigere ud af krigen. De tidligere imperier måtte trække sig ud af hovedparten af deres tidligere kolonier, hvilket gav amerikanske firmaer både nye markeder og billige råvarer, og amerikanske virksomheder ekspanderede globalt med en stærk stat og militær i ryggen. Med amerikanske virksomheder i topform, kommercialisering af en række banebrydende nye teknologier udviklet i

forbindelse med krigen (bl.a. computere, jetmotoren og atomkraft) samt en ny international dagsorden lå den del af verden, som ikke var kontrolleret af den socialistiske blok, fra slutningen af 1940'erne åben for amerikanske virksomheder. Med den økonomiske vækst og en samfundsmodel skabt under Roosevelts New Deal, hvor staten både fremmede den sociale kontrakt mellem kapital og arbejdere, regulerede flere nøglesektorer og brugte offentlige indkøb, ikke mindst hos militærindustrien, til at fremme innovation (og fastholde militær dominans), blev grunden lagt for USA næste kvantespring ind i den teknologiske tidsalder.

Den New Deal-inspirerede regulering af amerikansk økonomi gav stabilitet: Man fik et forbrugssamfund og måske en af de skrappeste bankreguleringer i den vestlige verden. Men med krisen i 1973 blev det klart, at amerikanske virksomheder ikke længere var globalt førende. Med Japan og Tyskland i spidsen havde den øvrige del af OECD-landene udviklet industrier, som var fuldt ud konkurrencedygtige inden for de fleste sektorer (fly og computerindustri var stadig undtagelser), og USA gik fra at være et land med kronisk overskud på handelsbalancen for varer og tjenester til det absolut modsatte. Det politiske svar på krisen, som begyndte under højre-demokraten Jimmy Carter og blev accelereret under Ronald Reagan, var deregulering og et opgør med den sociale kontrakt mellem kapital og arbejdere. Konkret skete det sidste ved at svække den faglige organisering, bl.a. gennem udflytning af arbejdspladser til nyindustrialiserede lande i Østasien og en stor 'reservearmé' af arbejdskraft i form af høj arbejdsløshed. Med den neoliberale økonomiske politik blev der igen skabt incitament for kapitalejerne til at investere i USA, men i stigende grad i servicesektoren – hvor der var lavere lønninger end i industrien. Og den økonomiske udvikling afkoblede store dele af den amerikanske middelklasse.

Kan Trump Make America Great Again?

Det korte svar er NEJ. Det var mere end 100 års ekstrem succesfuld industripolitik, teknologiske landvindinger og imperialism, som gjorde USA *great*. Denne position er langsomt eroderet væk igennem de sidste 45 år og kan selvsagt ikke genskabes med et *quick fix* gennem en mur mod Mexico, handelskrig eller afmontering af Obamacare. Tværtimod. Det er som sagt opskriften på fortsat at undergrave den amerikanske konkurrence- og innovationskraft.

På flere stræk er det, der i disse år sker i USA, en del af velkendte globale udviklingstendenser, herunder koncentration af velstand og politisk-økonomisk magt, globaliseringskritik, og nationalistisk modbølge. Det politiske udtryk, der p.t. står stærkest også i USA, er ikke systemkritik af kapitalismen. I stedet sættes der spørgsmålstegn ikke bare ved de politiske institutioner, der understøtter globaliseringen, men også ved internationalisme og idéen om internationalt samarbejde, der i stedet erstattes med autoritær nationalisme.

Den amerikanske højrefløjs paroler står i skærende kontrast til, at det netop vil kræve fokuserede *policytiltag* for at genskabe USA's konkurrenceevne

Dette skal dog ikke forveksles med en stærk stat. Der er i USA's historie en iboende strømning af anti-stat og modvilje mod et stærkt center i form af en føderal stat, som giver situationen i disse år et unikt præg. Den strømning har den amerikanske højrefløj længe dyrket med succes. Som en bumper sticker (illustreret med et automatvåben) siger det: "Love my country but fear my government".

Den amerikanske højrefløjs paroler står i skærende kontrast til, at det netop vil kræve fokuserede *policytiltag* for at genskabe USA's konkurrenceevne.

Allerede i 2011 skrev Michael Mandelbaum, professor ved Johns Hopkins University, og Pulitzer Prize-vinderen Thomas Friedman i bogen *That Used To Be Us* om nødvendigheden af et partnerskab mellem den offentlige sektor og erhvervslivet, hvor staten skulle sikre bedre almen uddannelse, modernisering af infrastrukturen, øget immigration (både white og blue collar), øget finansiering til grundforskning, og endelig bedre regulering bl.a. inden for miljøområdet. Deres analyse lægger sig i slipstrømmen på, hvad der synes bred enighed om blandt økonomer i USA. Bortset fra planer om investeringer i infrastruktur negligerer eller modarbejder Trump de policyområder, som skulle styrke USA's konkurrenceevne.

Teknologisk er der sket banebrydende gennembrud. Ikke mindst computer- og informationsteknologien har revolutioneret måden at organisere den globale produktion på gennem en ny international arbejdsdeling, der kun er accelereret med Kinas stigende globale rolle. Produktionen er geografisk opsplittet i globale værdikæder, og konkurrencen skærpet, hvilket får virksomheder til at søge leverandører, hvor de er billigst og bedst.

Det er disse markeds kræfter, som Trump aldrig kommer til at holde tilbage eller vende. Forskellen i aflønningen mellem industriarbejdere i Kina og USA (og andre traditionelle OECD-lande) er så høj, at det hverken kan klares med toldmure eller opskrivning af den kinesiske valuta. Sådanne merkantilistiske tiltag kan delvist reducere det amerikanske handelsunderskud i forhold til Mexico, men realøkonomisk vil det være en dråbe i havet.

Omvendt nyder amerikanske forbrugere godt af lønforskellene, der giver adgang til forbrugsgoder, de ikke ville kunne betale, hvis de blev produceret i USA (eller hvis kinesisk arbejdskraft blev aflønnet på samme niveau som deres kolleger i de traditionelle OECD-lande). Med andre ord: Den amerikanske middelklasse, der har tabt i den interne fordeling i USA, vinder på billigere forbrugsgoder produceret i lande som Kina.

Intet blot antyder, at Trumps politik vil gøre USA 'Great Again'. Landet er gældsatsat, det har mistet konkurrencekraft, har underinvesteret i basale sociale goder som uddannelse, sundhed og infrastruktur, og den sociale kontrakt er brudt. Allerede under Anden Verdenskrig advarede Roosevelt Kongressen om, at økonomisk ulighed ville rykke landet fra hinanden. De udfordringer, som landet står med i dag, er – som i Europa – i høj grad et produkt af selve den økonomiske model.

Men et løfte om at "gøre USA stort igen" kan i al sin udefinérbarhed også være et løfte om en tilbagevenden til en kulturel guldalder – med frihed, værdighed og sand patriotisme. Trump vil være tvunget til at søge ly i denne definition, i takt med at han ikke kan levere på den økonomiske dagsorden.

Vredens kultur

Trump's sejr bygger på grundlæggende problemer i den amerikanske økonomi og en politisk kultur, som stikker dybt i dele af det hvide USA. Blandt hvide middelklasseamerikanske vælgere findes en stærk økonomisk og kulturel bekymring, som understøtter en dyb chauvinisme. Det amerikanske samfund er generelt præget af skepsis over for staten og konceptet om et skattesystem, der bringer fælles velfærd, mens skepsis over for offentlig regulering og indblanding samt individets frihed er dyder, der ligger dybt i folkesjælen. Samfundet er ganske præget af konservatisme og religion. Og endelig er der, også i nutiden, stærke underliggende strømninger i retning af et meget traditionelt kvindesyn og af racehad. Læg dertil et politisk system med flere former for barrierer for indflydelse, som desuden er stærkt influeret af 'big money', uanset parti.

På grund af økonomien har disse tendenser fået lov til at eksplodere med Trump. I årevis har konservative, nationalistiske og religiøse radio- og tv-stationer gødet jorden for en politisk profil som ham. Trump var ikke den første til at kalde global opvarmning en kinesisk løgn – det har radiostationernes værter i årevis sagt til deres millioner af lyttere. Køber man dette verdensbillede, så er der ikke langt til begejstring, når en præsidentkandidat, der er 'en af os selv', vil gøre op med sumpen, smide Hillary Clinton i fængsel og gøre America Great Again, som afslutning på tiden med landets første sorte præsident (hvis dåbsattest han betvivlede gyldigheden af). En kandidat, med (tillagte) ærkeamerikanske

symboler: flaget, patriotismen, Gud. Som sætter en ære i at udskamme politiske modstandere som uægte amerikanere. Ambitionen: At kunne fortsætte og beskytte en livsform, herunder den så stærkt iboende 'amerikanske drøm' om, at alle kan stige til vejrs.

Også Carol Anderson beskriver (i bogen *White Rage*), at Trump i sine støtters øjne var 'Amerikas sidste chance' for at genskabe nationen. Washington-magthavere bruger staten til at pylre om de fattige og om sorte amerikanere (der ikke anses for rigtige amerikanere).

Stephen Bannon læste tidligt vreden i middelklassen og forstod at bygge en forretning på den. Han har beskrevet sig selv som økonomisk nationalist og har i sit virke på den amerikanske højrefløj bidraget til at aktivere, dyrke og sprede det verdensbillede, at det sande hvide konservative Amerika er svigtet af den politiske elite. Ikke kun demokraterne står for skud – Bannon har flere gange italesat, at USA ikke har et konservativt parti, fordi republikanerne svigter. Med andre ord: Der er brug for en, der kan tage den rolle på sig.

Vreden, som Trumps kampagne red på, har sået had i USA. Koalitionen var stærk nok til at få ham valgt som præsident for verdens supermagt. Det er banalt at konstatere, at han har en særlig evne til grovhed og aggressiv konfrontation, som få andre statsledere har udvist.

Men hadet opstod ikke med Trump og vil ikke forsvinde, den dag han forlader politik. For præsidenten spiller på en protektionistisk og nationalistisk udvikling, der længe har været undervejs i det amerikanske samfund og i landets politiske liv. Det nye er, at 'the fury' i dag taler fra verdens mægtigste embede, med verdens stærkeste militærmagt i ryggen. Med John McCains død peger flere analytikere på, at der blandt republikanerne nu ikke længere er en reel opposition til Trump.

Med Trump er en politisk kultur med konstant konfrontation, konflikt og uforudsigelighed flyttet ind i verdens politiske, militære og økonomiske centrum. Trump er et problem for USA, men også for resten af verden, der er blevet mindre forudsigelig, og hvor internationale aftaler undergraves. Med alvorlige problemer som klimaændringer, migrationskriser og regionale kriser er der behov for globalt samarbejde. Vil USA placere sig i en rolle, hvor landet ikke alene ser til fra sidelinjen, men direkte modarbejder vigtige initiativer? Afmonteringen af den historiske aftale med Iran om landets atomprogram er blandt de sidste aktuelle eksempler, som har potentiale til at udløse en ny regional storkrig og fuldstændig destabilisere Mellemøsten. Selve idéen om det liberale demokrati og den internationale retsorden, bygget op omkring bl.a. multilaterale aftaler, er under voldsom udfordring.

Højrepopulisme – også Trumps – kan ikke løse de reelle problemer i samfundet, men undergraver demokratiet

Indenrigspolitisk er der også grund til at være bekymret – både i USA og Europa. Trumps højrepopulisme og hans europæiske frænder næres af og understøtter selv en politisk praksis, hvor let identificerbare samfundsgrupper, institutioner eller lande udpeges som årsagen til problemer, der enten er opdigtede eller overdrevne. Som om de mexicanske migrantarbejdere (og ikke den uhyrlige fordelingspolitik) var den lavere middelklasses værste fjende.

Højrepopulisme – også Trumps – kan ikke løse de reelle problemer i samfundet, men undergraver demokratiet. Den oplever lige nu en normalisering i ellers veletablerede demokratiske samfund. Med Trump er det nu verdens supermagt, der udfordrer både den globale orden og selve idéen om det liberale demokrati.

Trine Pertou Mach (f. 1969) er Cand.scient.pol., specialiseret i international politik, fokus på udviklingsbistand, demokratiudvikling og menneskerettigheder. Mangeårig kommentator på udenrigspolitik og globale forhold. Tidligere

forkvinde for Mellemlfolkeligt Samvirke, ansat i bl.a. EU-Kommissionen, Nordic Innovation og flere ngo'er. Leder af Economic Development for Peacebuilding i en international organisation baseret i London.

Rasmus Wendt (f. 1968) er Ph.d. (2007) i international økonomi fra RUC med speciale i international handel og udvikling. Academic director i CIEE og tidligere chef for California International Business University. Har arbejdet i Nordisk Ministerråd og Dansk Industri med erhvervs politik og internationale forhold.

Sten Rynning: Ja, præsidenten skaber uhørt kaos. Men: Trump er ikke årsagen til NATO's dilemmaer (5/11 2018)

Præsident Trumps uforudsigelige forhold til NATO er problematisk i sig selv, men det understreger også de europæiske landes tvivlsomme engagement i organisationen. Problematikken, der trækker de fleste overskrifter, drejer sig om størrelsesordenen på det økonomiske input, men det er også blevet klart, at Europa, og især Tyskland, i højere grad må slå ind på en sikkerhedspolitisk kurs, der er mere uafhængig af USA.

NATO, som garanterer det kollektive forsvar af størstedelen af Europa, oplevede ved topmødet i juli endnu en gang at være scene for præsident Trumps aparte showmanship. Begivenheden udviklede sig til et cirkus, hvor Trump gav den som sprechhallmeister. De fleste så ham som en klovn.

For et års tid siden vurderede jeg i dette tidsskrift, at Trump ikke ville lægge NATO i graven, men derimod skubbe til en række geopolitiske forskydninger i alliancen, som kunne være nok så problematiske.* Det holder for så vidt stadig. Trump får al opmærksomheden, men der er to egentlige problemer: 1) At europæerne skal investere flere penge og politisk lederskab i hård sikkerhed. 2) At det i længden ikke er holdbart at bygge NATO op om et fjendtligt forhold til Rusland.

Indtil videre må vi konstatere, at europæerne har lettere ved at ryste på hovedet ad Trump end at tage fat om nældens rod.

Først: Inddæmning med ros

Trump havde allerede i foråret signaleret, at han ville være klar til kamp på NATO-topmødet. I breve sendt direkte til en række allierede statsledere udtrykte Trump sin stærke skuffelse over deres forsvarsbudgetter og kom med en slet skjult trussel om, at USA var ved at miste tålmodigheden. På plænen foran Det Hvide Hus på vej til Europa meddelte han, at NATO behandlede USA "unfair", at Storbritannien var i internt "oprør" over Brexit, og at det letteste punkt på hans europæiske rejse ville være et møde på bagkanten af turen med Ruslands præsident, Putin, i Helsinki. Så kunne man kende Trump igen: Vennerne får slag; diktatoren omfavnes.

Allerede til morgenmaden mellem Trump og generalsekretær Stoltenberg den 11. juli i Bruxelles gik det så småt galt. Trump fortalte de inviterede pressefolk, at Tyskland er "totalt kontrolleret" af Rusland grundet sin omfattende energiimport. Så skulle man ellers tro, at der var lagt i kakkellovnen til topmødet senere på dagen. Alligevel gik førstedagen over forventning. De allierede udsendte i fællesskab en skarp og stærk topmøde-deklaration, og Trump så ud til at være på god fod med de øvrige statsledere.

Der er flere grunde til, at topmødet fik en så mild start.

For det første var alle klar over, at Trump skulle være i stand til at høste æren for, at europæerne bruger flere penge på forsvaret. Skidt med, at nogle af budgetstigningerne stammer fra Obama-årene: Det gælder om at give Trump en gevinst. Generalsekretær Stoltenberg — som igen-igen havde sat sit stenansigt til skue, da Trump under morgenmaden skar ind i Tyskland, havde på forhånd tildelt præsidenten æren for budgetstigningerne. Trump havde vist lederskab, vurderede Stoltenberg. Faktum er, at stort set ingen af NATO's regeringschefer synes, at Trump er en god allianceleder, men de er nået til den konklusion, at han skal inddæmme med ros og prestige.

Topmødet politisk set var helt særegent. Det handlede om atmosfære [...] At statslederne stod sammen, skulle være NATO's stærkeste kort: Det ville bekræfte NATO's musketéred – én for alle og alle for én – og sende et signal til rivalerne derude i verden — Rusland, Kina og de andre

Den milde start må også tilskrives en kollektiv bevidsthed om risikoen for, at topmødet ville udvikle sig til et cirkus. Derfor havde landenes forhandlere, anført af Trumps egen sikkerhedsrådgiver, John Bolton, lagt sig i selen for, at topmødeteksten skulle være klappet helt af inden topmødet. Normalt skal statslederne lige blive enige om de helt store emner, fx atomvåbnenes rolle, partnerskabet med Rusland, horisonten for indsatsen i Afghanistan eller noget andet. Men denne gang lå selve deklARATIONEN fiks og færdig inden topmødet.

Sådan en deklARATION er ikke alene PR, men en guideline for det videre arbejde i alliancens maskineri, så den implicitte besked var, at Trump ikke skulle være en anledning til at ødelægge alliancens rugbrødsmotor.

Dermed var det også klart, at topmødet politisk set var helt særegent. Det handlede om atmosfære. Man huskede det mini-topmøde i maj 2017, hvor Trump for første gang trådte ind i NATO-kredsen. Det gik gruelig galt, da præsidenten - mod al forventning – slet ikke ville tage musketéreden i sin mund, men derimod stemplede de allierede som ”unfair” grundet deres ”kronisk” lave forsvarsbudgetter. Denne gang måtte det være anderledes. At statslederne stod sammen, skulle være NATO's stærkeste kort: Det ville bekræfte NATO's musketéred - *én for alle og alle for én* - og sende et signal til rivalerne derude i verden — Rusland, Kina og de andre.

Så: Nedsmeltning

Alligevel nedsmeltede topmødet. Det skete på dag to, den 12. juli. Spekulationerne har efterfølgende gået på, at Trump om aftenen den 11. juli så på tv, hvordan alle syntes, at mødet gik godt. At han dermed kom til at frygte for sit ry og rygte som en politisk elefant, som havde mod og mandshjerte til at træde på alliancens ømme tær for at få en mere ”retfærdig” aftale med hjem. Om morgenen løb rygterne derfor om, at noget var på færde. Trump dukkede ikke op til et bilateralt møde med den rumænske præsident, Klaus Iohannis, og kom så for sent til det formelle møde mellem NATO og partnerlandene Ukraine og Georgien.

Hurtigt viste det sig, at Trump ikke bare tog en slapper for at styre uden om kedelige emner. Han drejede snart emnet ind på europæernes forsvarsbudgetter og forlangte helt konkret, at de allierede skulle bruge 2 pct. af BNP på forsvaret allerede i januar 2019, altså inden for bare seks måneder. Hvis ikke dette skete, fastslog Trump, ville USA overveje at ”gå sine egne veje”. Kaos fulgte. De to partnerlande blev bedt om at træde ud af lokalet, og NATO-statslederne måtte indlede et ekstraordinært møde om de ting, de havde diskuteret dagen i forvejen, men nu under den helt usædvanlige trussel om, at USA måske ville forlade alliancen.

Efterfølgende var det uklart, hvad der egentlig blev aftalt på dette ekstraordinære krisemøde. Den formelle deklARATION fra dagen før stod jo fast. Trump mente, at de allierede var kommet med et tillægsløfte om komme op på ”helt nye udgiftshøjder”, men det kunne ingen anden statsleder bekræfte. Frankrigs præsident, Macron, sagde, at der ikke var noget nyt under solen i forhold til de gamle planer, og statsminister Lars Løkke Rasmussen bemærkede, at det hele vist var retorik.

Det viste sig, at Trump havde endnu et nummer i ærmet. Han stillede efterfølgende op - ene mand - til et pressemøde, som blev et studie i hans kommunikation. Alle NATO-lederne bifaldt ham og takkede ham på topmødet, erklærede Trump, og de havde sågar takket ham for at mødes med Ruslands præsident, Putin, hvilket i bedste fald må være en sandhed med modifikationer. De europæiske allierede ville snart producere "utrolige" budgetstigninger: Selvom aftalen ligger på 2 pct. af BNP, så er 4 pct. det rigtige niveau. Dermed lagde han endnu en gang afstand til de allierede. Toppen af kranssekagen på pressemødet var måske, da Trump igen refererede til sig selv som et "stabilt geni". Et par dage senere betegnede Trump i et interview på nyhedskanalen FOX det nyeste NATO-medlem, Montenegro, som "aggressivt" og fik derved endnu en gang sat spørgsmålstegn ved NATO's kollektive sikkerhedsgaranti.

Efter topmødet rejste Trump via Storbritannien til Finland, hvor han mødtes med sin russiske kollega. Som vi ved, rejste hans kammeratlige forhold til Putin og hans erklærede skepsis over for sin egen sikkerhedstjeneste, som har konkluderet, at Putin forsøger at skade USA, en indenrigspolitisk storm med angreb fra Demokraterne, men også fremtrædende medlemmer af hans eget parti. Således måtte han på indtrængende opfordring af sine medarbejdere forsøge at nuancere sin optræden på pressemødet med Putin, da han kom hjem til USA. Nuancer er ikke hans force.

Pengene først

Trump er på mange måder en elefant i NATO's glasbutik, men retningen, hvori han bevæger sig, er ikke vilkårlig. Når først vi har indfanget dette, kan vi vurdere europæernes udfordring om at holde NATO kørende. Vi ser det i forhold til penge, Rusland og så Tyskland og Storbritannien.

Pengene først. I marts måned 2014, da Obama var præsident, vågnede NATO op til Ruslands annektering af halvøen Krim. Nogle måneder senere, i september, gav medlemslandene håndslag på, at de ville hæve forsvarsudgifterne op på 2 pct. af BNP. Dette 2-pct.-løfte (*defense investment pledge*, DIP) har siden fyldt rigtig meget i alliancen, fordi det er så håndgribeligt: let at måle og let at se som en løsning på en hel række samarbejdsproblemer mellem USA og Europa (og Canada).

USA skubber altså hårdt på for at etablere, at 2014-aftalen indebærer en konkret målsætning på 2 pct. – ikke blot en hensigtserklæring om at gå i den rigtige retning. Danmark, Tyskland og andre stritter imod. Deres timing kunne ikke være dårligere, for naturligvis provokerer det Trump, at en aftale måske ikke er en aftale

I virkeligheden er der en masse elastik indbygget i 2-pct.-løftet. Baseret på topmødeteksten fra 2014 kan man se, at løftet først skal læses i konteksten af igangværende aftaler (*current commitments*), hvilket blandt andet hentyder til flerårige forsvarsaftaler, som eksempelvis Danmark plejer at indgå, og som man ikke bare kan lave om på. Det var i hvert fald den danske regerings ganske belejlige argument i de første år efter 2014 (hvor forsvarsaftalen fra 2012 dækkede 2013-2017). Men elastikken stopper ikke her. Ifølge 2014-aftalen skal de lande, som ikke bruger 2 pct. af BNP (og 20 pct. heraf på investeringer i materiel), stoppe faldet i deres budgetter, dernæst sætte gang i en budgetvækst og endelig sigte efter at nå 2-pct.-grænsen inden 2024.

Der skal ikke megen fantasi til at forestille sig, at Danmark, Tyskland og andre en dag vil forsvare sig med, at det er fint nok, hvis kurven knækkes, hvis budgettet stiger og bevæger sig *mod* de 2 pct. Altså: At retningen er den rigtige - til forskel fra at komme op *på* 2 pct. Det er faktisk præcis, hvad de allerede

siger. Tyskland har i tillæg argumenteret for, at 2-pct.-debatten burde inddrage udviklingsbistand og andre ikkemilitære, men sikkerhedsrelaterede udgifter. Danmark er ikke gået forrest i denne debat om udviklingsbistand, men når vi ser på de rene danske forsvarsudgifter, forekommer et sådant bredere mål tiltrækkende: Med det nye forsvarsforlig for 2018-2023 vil Danmark i slutningen af perioden, efter et 'substantielt løft' komme op på at bruge 1,3 pct. Med andre ord, Danmark stikker ud på den kedelige måde.

I USA stivner smilene naturligvis. Var det nu også intentionen bag aftalen fra 2014? Har europæerne det ikke med at glide af og falde tilbage på sikkerhedsgarantien fra *Uncle Sam*? Netop for at undgå en sådan glidebane aftalte de allierede i 2014, at de hver især årligt skulle redegøre for deres kamp for at komme i mål med aftalen. NATO-landene leverer altså 2-pct.-oversigter ind til NATO ved hvert årsskifte. Det var efter et par stykker af disse, at det i foråret 2018 stod klart for amerikanerne, at historien er ved at gentage sig. Ganske vist er budgetkurven knækket i Europa, men landene glider af og kommer ikke i mål på de 2 pct. Denne konstatering lå bag de breve, Trump i foråret sendte til de NATO-lande, herunder Danmark, som USA mente lå allerlængst ude på glidebanen.

USA skubber altså hårdt på for at etablere, at 2014-aftalen indebærer en konkret målsætning på 2 pct. – ikke blot en hensigtserklæring om at gå i den rigtige retning. Danmark, Tyskland og andre stritter imod. Deres timing kunne ikke være dårligere, for naturligvis provokerer det Trump, at en aftale måske ikke er en aftale. Trump, der ser sig selv som den ultimative *deal-maker*, har dermed fået foræret et ideelt sigte for, hvor han kan sætte kniven ind i NATO-diplomatiet.

De allierede kan selvfølgelig pege på, at output (hvad landene gør med deres forsvar) er vigtigere end input (budgetter). Det er et argument, Danmark altid spiller: Det vigtigste må vel være, om man er med i operationerne? Stiller op til afskrækkelse af Rusland i Baltikum? Leverer mandskab til den fælles kommandostruktur?

USA's forsvarsminister, Mattis, har egentlig forsøgt at skubbe europæerne videre i denne retning for at løse op på byrdedelingsdramaet. På topmødet blev NATO-landene enige om at levere på Mattis' såkaldte '4 x 30 dagsorden': NATO skal kunne stille med 30 hærataljoner, 30 eskadriller fly og 30 krigsskibe i løbet af 30 dage. Om disse tal refererer til helt nye styrker eller bygger videre på nuværende NATO-reaktionsstyrker, er endnu ikke klart. Men det er tydeligt, at Mattis på én gang forsøger at styrke NATO og give europæerne anledning til at levere på den outputside, som de i forvejen bryster sig af at være gode til.

Tilbage står, at chefen — præsident Trump — er fokuseret på input, og at europæerne rent faktisk har indgået en input-aftale i 2014, som nærer Trumps ild. Med Trump ved roret er det ikke længere nok at gemme sig bag elastikkerne i 2014-aftalen.

Løsningen må involvere en større grad af europæisk enighed om at koble forøget input med forbedret output. Eller konkret formuleret: Hvordan kan de europæiske allierede øge udgifterne betragteligt og dernæst koordinere indsatserne, så den militære effekt bliver størst mulig

Derfor ville en mere koordineret og fremsynet europæisk tilgang til emnet være ønskelig. Det løser ikke NATO's udfordringer bare at hænge dramaet om 2014-aftalen på Trumps personlighed. Løsningen må involvere en større grad af europæisk enighed om at koble forøget input med forbedret output. Eller

konkret formuleret: Hvordan kan de europæiske allierede øge udgifterne betragteligt og dernæst koordinere indsatserne, så den militære effekt bliver størst mulig? Men at løse den opgave kræver politisk enighed på kontinentet, og det er ikke let at opnå.

Udfordrerer er ikke Rusland, men Kina

Måske er præsident Putin den vigtigste kilde til vestlig politisk enighed. Faktum er i al fald, at både i NATO og i EU har de vestlige lande siden 2014 fastholdt en sanktionspolitik. Mon ikke Putin havde satset på, at Ruslands særlige forhold til enkelte lande i den vestlige klub, fx Bulgarien eller Grækenland, ville kunne bruges til at skabe en opblødning? Sådan er det ikke gået. Den vestlige enighed er altså ganske bemærkelsesværdig.

Det var en del af baggrundstæppet for det chok, som blev udløst af Trumps kammerateri med Putin i Helsinki den 16. juli. Det var, som nogle kommentatorer bemærkede, et møde med en begyndelse og en slutning, men intet mellem spil. Hermed hentyder de til det to timer lange møde, som Trump og Putin afviklede i al fortrolighed – alene, med blot to tolke til stede. Mødet resulterede ikke i et kommuniké eller en deklARATION, og på amerikansk side er det ret uklart, hvilke aftaler der rent faktisk blev indgået. Trump skal kommunikere konklusionerne videre internt i sit system for at få sin regering til at spille efter noderne. Det har han mærkværdigvis ikke gjort. På russisk side er der til gengæld meldt klart ud internt i administrationen, erfarer denne forfatter via kontakter.

Dermed står indtrykket fra pressekonferencen tilbage, hvor Trump veg uden om at kritisere Rusland for indblanding i amerikansk politik, Ukraine og Syrien, og for begrundet mistanke om, at landet står bag brugen af Novichok-gift i Storbritannien. Til gengæld gav Trump de amerikanske efterretningstjenester og medier en opsang, ligesom han roste Putins tilbud om et russisk-amerikansk samarbejde i opklaringen af hacking og fake news. Hjemme i USA var forargelsen over pressemødet så utvetydig, at Trump efterfølgende måtte trække i land, både i forhold til, hvad han egentlig havde ment, og i forhold til planer om at invitere Putin til USA. Kønt var det ikke.

Man bør være kritisk over for Trumps mangel på statsmandskunst. Men præsidentens forsøg på at skabe en åbning i forhold til Rusland er ikke grebet ud af den blå luft. Siden Rusland greb ind i Ukraine i 2014, har den implicite dagsorden været, at NATO nu var tilbage til den gode gamle formular om at holde Rusland på afstand, fordi landet var farligt. Men tiderne har fundamentalt forandret sig. På den lange bane er Rusland ikke hovedproblemet for USA; det er Kina. Og den langsigtede tilgang til Rusland skal læses i dette lys.

Hvis Vesten har et fjendtligt forhold til både Kina og Rusland, vil det naturligt skabe et sammenhold mellem de to dominerende kontinentalmagter i Eurasien. Det har vi set før: fra Kinas røde revolution i 1949 til de tidlige 1970'ere. Til sidst kunne Rusland (Sovjetunionen) og Kina ikke længere nedtone deres rivalisering, hvor Nixon-administrationen så rakte hånden ud til Mao og 'åbnede' forholdet til Kina. Ifølge Nixon og hans sikkerhedsrådgiver, Henry Kissinger, var formålet at åbne en trekant af magtrelationer, som ville skabe flere muligheder for USA, end hvis de to store 'røde' stater stod last og brast.

Parallellen til nutidig geopolitik byder sig selv til. Det må være muligt at sætte hårdt mod hårdt over for Rusland, når det gælder grænsen i Baltikum eller andre steder i Europa, men samtidig åbne for, at Rusland og Vesten kan samarbejde om andre emner i Mellemøsten, Asien eller andre steder.

Siden Rusland greb ind i Ukraine i 2014, har den implicite dagsorden været, at NATO nu var tilbage til den gode gamle formular om at holde Rusland på afstand, fordi landet var farligt. Men tiderne har fundamentalt forandret sig. På den lange bane er Rusland ikke hovedproblemet for USA; det er Kina

Sådan lyder et tema, som rumler igennem det republikanske miljø i USA, og som førnævnte Henry Kissinger har haft lejlighed til at præsentere for Trump. Helt i vanlig stil har Kissinger også i dag adgang til Det Hvide Hus, og han holder sig fra at kritisere siddende præsidenter offentligt. Det ville dog være helt forkert at reducere dette spil til en lille *love affair* mellem Trump og Kissinger. Det handler om Rusland-Vesten-forholdet i relation til Kinas voksende magt.

Dette er et emne, som bør være af interesse for de øvrige NATO-lande, selvom det er USA, der som global magt er på forkant med tankegangen.

NATO som helhed har fået etableret en relativt stærk afskrækkelsespolitik over for Rusland. Princippet er, at Rusland skal respektere grænserne i Baltikum og resten af Europa. Men NATO ligger stille, når det gælder det videre perspektiv i Rusland-Vesten-forholdet. Rusland og NATO indgik i 1997 en partnerskabsaftale, som man i begge lejre siger egentlig godt kunne vækkes til live. Faktum er bare, at 1997-aftalen er baseret på en konvergens mellem de to parter. Dette perspektiv er forældet, og sandheden er, at NATO ikke har en ny vision at byde ind med. Men dette er i lige så høj grad resultatet af et fragmenteret Europa som af Trump-administrationens utilstrækkelighed.

Det egentlige spørgsmål handler om geopolitisk balance i Eurasien – dvs. hele det landområde, som udgøres af Europa og Asien fra Atlant-kysten i vest til Beringhavet i øst. Hvordan kan Vesten fragmentere Rusland-Kina ved at definere områder, hvor et Vesten-Rusland-samarbejde kan give mening? Trump har spottet en åbning, men er ude af stand til at håndtere den konstruktivt. Europæerne er derimod ikke tæt på at have et svar.

Tyskland, Storbritannien og det usynlige europæiske lederskab

Hermed kommer vi til Trumps kritik af de to kerneallierede, Tyskland og Storbritannien.

Igen, Trump er klodset og fornærmende, både over for Berlin og London, og man forestiller sig ikke, at det er nemt at være amerikansk ambassadør i de to lande. Når Trump jokker ind i spørgsmålet om Tysklands energiimport fra Rusland eller Storbritanniens indre 'oprør' omkring Brexit, så er det dog ikke tilfældigt. Det er netop to emner, der belyser det manglende lederskab i Europa.

Sagen er klar nok for Storbritanniens vedkommende, for hvordan i alverden skal et land, der ikke vil være med i EU, kunne gøre sig til en leder af stort set samme klub i NATO? Trump har støttet Brexit, men mon ikke han nu fornemmer, at der ikke er megen lederskabskraft, USA kan forlade sig på, når det gælder Storbritannien og udfordringen med at "få styr på" Europa?

Tyskland er blevet Trumps yndlingsaversion. Tyskerne har stor økonomisk succes, jf. deres bileksport til det amerikanske marked - en form for konkret og håndgribelig varehandel, Trump forstår. Men hvorfor skyde efter tyskernes import af energi fra Rusland, kunne man spørge? Svaret ligger selvfølgelig i det forhold, at tyskerne de facto sender mange penge til Rusland på et tidspunkt, hvor Rusland skal afskrækkes via NATO. Dette pegede Trump selv på under det famøse morgenmadsmøde i optakten til NATO-topmødet.

Bag ved dette ligger det lidt bredere spørgsmål om, hvilket lederskab i den europæiske orden Tyskland reelt tilbyder Europa og dermed også USA. Her rammer Trump et ømt punkt. Tyskland tager stort ansvar i både NATO og EU og fremstiller altid disse to klubber som selve grundlaget for tysk udenrigs- og sikkerhedspolitik. For Tysklands partnere er dette helt fundamentalt betryggende: Den store magt i Europa støtter i sit DNA de institutioner, alle nyder godt af.

Men Tyskland forfølger også en brobygningsstrategi mellem øst og vest, som i sig selv kun er mulig, fordi tyskerne ved, at USA er det vestlige anker. Når Tyskland fører samtaler med Rusland, så sker det ikke på en baggrund, hvor Tyskland selv har investeret massivt i militære kapaciteter, som nok skal holde Rusland på plads og dermed sikre en ligeværdig dialog. Tværtimod er det tyske forsvar helt utilstrækkeligt og langt underlegent de tre-fire brigader, som USA stadig i dag har i Europa. Når Tyskland så også foreslår, at udviklingsbistand skal indgå som et styrkemål i NATO, så fornemmer man angsten brede sig hos de østlige allierede i NATO-kredsen. Ikke mindst hos de baltiske lande, som nok kan se, hvor deres sikkerhedsgaranti reelt er placeret: Washington D.C.

Trump's kritik af Tysklands energiumport fra Rusland var helt enkelt en torn i øjet på denne problemstilling og i øvrigt foranlediget af ihærdigt baltisk fodarbejde i Washington i optakten til topmødet.

Hvis Tyskland vil vise reelt lederskab, skal landets militære værktøjskasse væsentlig opgraderes, for geopolitisk lederskab fordrer troværdig militær muskelmasse.

Dernæst kommer, at Tyskland må tage fat på Kina som geopolitisk risikofaktor. Det vil være forudsætningen for en tæt koordinering med USA, og det ville give fælles struktur på både den tyske og den amerikanske dialog med Rusland. Parallelt må Tyskland gennemføre en mere politisk tilgang til Kina i EU, for det er her, i forhold til handel og investeringer, at Europa mest effektivt kan gøre kineserne det klart, at kontinentet ikke er til salg.

Pilen peger på Europa

Trump suger opmærksomhed til sig, af og til på godt, men mest på ondt. Han ligger, som han har ret. Det kan de europæiske NATO-allierede sådan set være tilfredse med, for præsidentens klovnerier giver dem lejlighed til at glide af på de store spørgsmål. Men når folk en dag bliver trætte af fænomenet Trump, så står Europa tilbage med de problemer, som er blotlagt her i artiklen: Har de europæiske ledere en investeringsstrategi for europæisk relevans i hård sikkerhed? Kan de tænke på Rusland i en større geopolitisk kontekst? Kan Tyskland tage reelt strategisk lederskab? Intet af dette er let for europæerne. Men Trumps præsidentembede fortæller os, at klokken har slået midnat: Europæerne skal stå mere på egne ben i Eurasiens *garden of good and evil*.

Men når folk en dag bliver trætte af fænomenet Trump, så står Europa tilbage med de problemer, som er blotlagt her i artiklen: Har de europæiske ledere en investeringsstrategi for europæisk relevans i hård sikkerhed? Kan de tænke på Rusland i en større geopolitisk kontekst? Kan Tyskland tage reelt strategisk lederskab

Sten Rynning (f. 1967) er professor på Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet, hvor han også leder Center for War Studies. Hans aktuelle forskning omhandler udviklinger i moderne krig, herunder spørgsmålene, om Vesten har en

særlig politisk og normativ tilgang til krig, og om NATO's strategiske sammenhængskraft er under forandring eller afvikling.

Peter Kurrild-Klitgaard: Midtvejsvalget truer Trump (6/11 2018)

Det ser umiddelbart ikke godt ud for præsident Trump og hans republikanere forud for midtvejsvalget. De får svært ved at fastholde den total kontrol med Kongressen, de har haft siden midtvejsvalget i 2014 og i øvrigt i syv af 12 valgperioder siden 1994.

Vil man forsøge at forudsige – og forklare – udfaldet af valg i USA, kan der være god grund til at hæve sig over den daglige trummerum i valgkampene og i stedet se på de lange, systematiske tendenser. Ikke mindst hvis man gerne vil undgå at stirre sig blind på de små, mediedrevne 'skandaler' og 'historier', der får stor opmærksomhed under en valgkamp, men som sjældent betyder noget stort, endsiges systematisk.

Og når valgforskere og historikere ser på amerikanske valg, findes der normalt et par generelle, ganske holdbare tommelfingerregler. En nærmest universel en af slagsen er, at økonomien vejer tungt:

Går det godt med samfundsøkonomien, stemmer et flertal på den siddende præsidents parti – og går det skidt, stemmer man på alternativet. Ved præsidentvalg holder den logik ganske godt (særligt når man måler på udviklingen i disponible realindkomster), og kun krige spiller som regel forstyrrende ind.

En anden regel er, at politikere, der genopstiller, oftest bliver genvalgt. I perioder, også i nyere tid, har udskiftningen i fx Senatet over en valgperiode været mindre end i det britiske House of Lords. Kun ved ret få midtvejsvalg (fx 1994 og 2010) ser man meget dramatiske udsving.

Denne tommelfingerregel kommer dog med den krølle på halen, at der ved præsidentvalg ofte sker en nedslidning efterhånden: Det er sjældent, at et parti vinder præsidentposten tre gange i træk, og det er siden Anden Verdenskrig ikke sket en eneste gang, at man har vundet den mere end tre gange i træk. Måske ville det finde sted, hvis ikke forfatningen forhindrede en præsident i at genopstille mere end én gang, men kombinationen af 'term limits' og partipolitisk nedslidning giver i praksis ofte en 'penduleffekt' ved præsidentvalgene.

Ved midtvejsvalg som dette – der finder sted hvert fjerde år, midtvejs mellem præsidentvalgene – er bl.a. alle 435 medlemmer af Repræsentanternes Hus og en tredjedel af de 100 medlemmer af Senatet på valg. Ved disse valg kommer der yderligere en særlig tommelfingerregel ind: at præsidentens parti stort set altid taber terræn, uanset om det er hans første eller andet midtvejsvalg.

Faktisk er det kun sket to gange i nyere tid, at præsidentens parti ikke har tabt pladser i Senat eller Hus (eller begge), og i gennemsnit taber præsidentens parti ved et midtvejsvalg 26 i Huset og godt fire i Senatet.

Hvorfor ser man det? Nok fordi det typisk er sværere at mobilisere det flertal, der begejstret bar en præsident ind i Det Hvide Hus to år før – der indfinder sig næsten uvilkårligt en vis skuffelse og mathed, ofte i takt med at negative historier af den slags, der altid forekommer, akkumulerer. Omvendt får det parti, der tabte ved præsidentvalget, tit blod på tanden af at opleve modstanderne ved magten. Minder det igangværende midtvejsvalg om det historiske gennemsnit, vil republikanerne derfor tabe mandater nok til at miste kontrollen med begge kamre. Sidst, men ikke mindst spiller præsidentens egen popularitet ind på, hvorledes kandidaterne for hans parti klarer sig. Synes et flertal af vælgerne, at han klarer jobbet godt, taber hans parti mindre og kan måske endog vinde lidt i bestemte landsdele. Men synes et flertal, at han klarer sig skidt, bliver det endnu mere op ad bakke for kandidaterne for hans parti.

En klods om benet på republikanerne

Så anlægger man det store, lange perspektiv, er tendenserne generelt ikke positive for republikanerne i år. Faktisk er de negative på stort set alle parametre.

Et parti, der ikke kontrollerer hverken Kongressen eller Det Hvide Hus, skal være overordentligt gode til at mobilisere en folkestemning for at kunne sætte dagsordenen i valgkampen

Et lille lyspunkt for Trump er, at republikanerne har den fordel, som det giver at have flertal – dvs. muligheder for at sætte den realpolitiske og mediemæssige dagsorden på den måde, der passer dem bedst. Et parti, der ikke kontrollerer hverken Kongressen eller Det Hvide Hus, skal være overordentligt gode til at mobilisere en folkestemning for at kunne sætte dagsordenen i valgkampen. Det formåede republikanerne i fx 1994 og 2010, men det *er svært*.

Et andet er, at økonomien ikke er decideret dårlig: Aktiemarkedet har udviklet sig positivt siden november 2016, bl.a. i forventning om trumpske reformer. Men også her er signalerne blandede. Aktiekurserne steg oven på Trumps valgsejr, men er fx røget yoyoagtigt op og ned, i takt med at han har kastet USA ud i handelskrig med EU og Kina. En anden, ofte anvendt, indikator er forbrugertillidsindekset – og det ligger på næsten nøjagtig samme niveau, som da Trump tiltrådte i januar 2017. Så er der de meningsmålinger, hvor man spørger vælgerne, om de mener, at landet er på det rette eller forkerte spor. Her mener ca. 54 pct. det sidste, og kun ca. 38 pct. det første. Det er en klar forbedring siden efteråret 2017, men altså fortsat i negativt 'territorie'. Havde økonomien været skidt, havde den været en betonklods om benet for republikanerne – nu er den blot ikke rigtig god nok til medvind.

Det meste andet er negativt. Særligt Trumps lave personlige popularitet trækker uvilkårligt republikanerne ned. Trump er ganske vist ikke den præsident med de ringeste 'approval ratings', siden man begyndte at måle dem i 1948 – fx har Richard Nixon, Jimmy Carter og George W. Bush i perioder ligget lavere. Men ingen præsident har så længe – faktisk uafbrudt siden sin tiltræden – haft så lav popularitet. Trumps 'approval ratings' har fra begyndelsen ligget dårligere end nogen anden nyvalgt præsidents. Hans andel af 'positive' har konstant ligget på et gennemsnit på under 50 pct., og for tiden ligger de på ca. 42 pct. (modsat de 54 pct., som er negative). Det er en forbedring siden nytår, hvor Trump var godt 20 procentpoint bagud. Men den bedømmelse – hvor der er 10 pct. flere kritikere end støtter – er så ringe, at en præsident i sagens natur ikke ville kunne blive genvalgt. Især ikke, når de negative er et absolut flertal (54 pct.) af vælgerne.

Hvad siger prognoserne?

Hvordan ser det ud i meningsmålinger og prognoser p.t.? Nationalt har demokraterne et forspring på 7-9 procentpoint i de landsdækkende meningsmålinger for kongresvalget. Det er den største føring, demokraterne har haft ved et midtvejsvalg i mange år. Men det er en halvering i forhold til niveauet ved nytår, og analytikere vurderer, at demokraterne skal have en føring på godt 8 procentpoint for at kunne sikre sig en klar sejr.

Dykker man ned og ser på de enkelte valgdistrikter (for valg til Repræsentanternes Hus) og delstater (for valg til Senatet), tegner der sig et billede af et muligvis uforudsigeligt, eller i hvert fald mudret, valg. I Senatet er der p.t. 51 republikanere mod 49 demokrater (inkl. to 'uafhængige'), men ved valget er hele 25 af de 33 senatspladser, der er på valg for en ny seksårig periode, besat af demokrater. Det betyder, at demokraterne er langt mere 'udsatte' – de skal både holde alle deres egne mandater og samtidig vinde mindst to republikanske pladser. Mange demokrater, der blev valgt i 2010, er fra delstater, der i 2016 stemte på Trump. Meningsmålingerne peger derfor – trods den dårlige trend for republikanerne nationalt – på, at det mest sandsynlige udfald vil være et tab på kun et eller to mandater i

Senatet. Skulle det blive 50-50, vil den republikanske vicepræsident, Mike Pence, have den afgørende stemme.

Denne gang ser flertallet ud til at balancere på en af den slags knivsægge, hvor et lille sving til den ene eller den anden side vil kunne rykke rigtig mange mandater

Ved 2016-valget til Repræsentanternes Hus (hvor der skal 218 til et flertal) fik Republikanerne 241 og Demokraterne 194. Denne gang ser flertallet ud til at balancere på en af den slags knivsægge, hvor et lille sving til den ene eller den anden side vil kunne rykke rigtig mange mandater. Meningsmålingerne (hvoraf en del må tages med forbehold) peger p.t. på solid demokratisk fremgang – noget i retning af knap 30 pladser og dermed et magtskifte i Huset.

Disse udsigter reflekterer sig også i bookmakernes odds. På nuværende tidspunkt – mindre end to måneder før midtvejsvalget – vurderer spillefirmaerne typisk, at der er ca. to tredjedele sandsynlighed for, at demokraterne vinder flertal i Huset, mens der er tre fjerdedele for, at republikanerne holder Senatet.

Kan eksperter og meningsmålinger tage fejl?

Trump og mange af hans støtter vil givetvis besvare sådanne punkter med, at valgekspert, historikere og meningsmålinger tog grusomt fejl i 2016. Det kan de vel gøre igen? Det er en indvending, der på en og samme tid er både korrekt og fundamentalt forkert, både logisk og historisk.

På den ene side er det åbenlyst korrekt, at alle kan tage fejl. Men det at nogen *kan* tage fejl, er ikke det samme som, at de rent faktisk tager fejl. Slår man plat eller krone, er det også en teoretisk mulighed, at mønten kan ende med at stå på højkant og dermed ingen af delene – det er bare ganske aldeles usandsynligt. Man kan nemlig ikke slutte fra, at noget er en logisk mulighed (og dem er der mange af!), til at det er en empirisk sandsynlighed.

Og fakta er, at meningsmålingerne ved 2016-valget, i modsætning til hvad mange tror, faktisk generelt *ikke* tog fejl. Ser man på de nationale meningsmålinger, var de fleste af disse inden for skiven ift. det endelige resultat, og gennemsnittet af målingerne var – som ved de fleste valg – en rigtig god indikator.

'Fejlen', der indtraf ved 2016-valget, var dels en statistisk anomali (afvigelse fra det normale, red.) og dels en psykologisk brist hos de fleste medier og kommentatorer. Den statistiske anomali var naturligvis det forhold, at det i sidste ende ikke er de nationale stemmeandele, der er afgørende for, hvem vinderen bliver, men derimod antal valgmandsstemmer – dvs. resultaterne af valgene i de enkelte delstater. Det betyder, at når man har et relativt tæt valg nationalt (hvilket man havde), kan man ikke nøjes med at se på de nationale tal – i stedet må man starte med de lokale meningsmålinger og så bygge konklusionen op derfra. Her viste det sig, at de lokale meningsmålinger i tre delstater var af dårlig kvalitet: De pegede på en Clinton-sejr, men Trump vandt (i nogle tilfælde meget knebent) – og valgmandsstemmerne fra de tre delstater var nok til sammenlagt at svinge resultatet til fordel for Trump sådan, at den, der fik flest vælgerstemmer, ikke var den samme som den, der fik flest valgmandsstemmer. Ligesom det i øvrigt er sket ved fire tidligere præsidentvalg (1876, 1888, 1960 og senest i 2000, hvor Bush besejrede Gore). Så det var ikke meningsmålingerne generelt, og slet ikke nationalt, der var problematiske, men derimod nogle få lokale.

At den slags kan ske, ved de fleste eksperter, journalister og kommentatorer godt. Men med baggrund i 2008- og 2012-præsidentvalgene, hvor statistiske modeller havde forudset Obamas sejr relativt præcist, blev mange overmodige. Når en model fx forudsagde, at Clinton havde 75 procent sandsynlighed for at vinde, 'læste' mange det som "absolut sikkert". Men 75 procent sandsynlighed

betyder, at noget andet i gennemsnit sker en gang ud af fire. 2016 var så én af de gange. Det bør mange skrive sig bag øret ved kommende amerikanske valg – inklusive dette.

Hvad vil midtvejsvalget betyde?

Hvis det usandsynlige skulle ske, at republikanerne ikke mister pladser i hverken det ene eller andet kammer, eller måske endog går frem, vil Trump kunne fremstå ikke blot som lederen af partiet: Han vil være den nye 'comeback kid' og givetvis stort set få blankocheck til at fortsætte den fundamentale ideologiske nyorientering af partiet, han allerede har igangsat. Det er en ny kurs, der på centrale punkter gør partiet svært at genkende som fortsættelsen af fx Ronald Reagan fra 1980'erne.

Holder republikanernes tab sig inden for, hvad man kan tåle uden at miste flertallet i nogen af kamrene, vil pilen pege på status quo. Trump vil uden tvivl selv udlægge det som en stor sejr, for så vidt at den historiske trend – jf. indledningen på denne artikel – peger på store tab.

Men som antydnet, peger både meningsmålinger og de lange perspektiver på tab for republikanerne. Sker det, vil det uden tvivl få markante konsekvenser.

For det første vil et tab af flertallet i det ene eller begge kamre gøre det stort set umuligt for Trump at få nogen politik igennem – på samme måde som Obama oplevede efter midtvejsvalget i 2010. Skulle republikanerne tabe senatsflertallet, skal Trump ikke regne med at kunne udnævne flere højesteretsdommere (eller andre forbundsdommere), uden at det er nogle, der vil kunne få støtte fra i hvert fald nogle demokrater – og med den nuværende partipolitiske polarisering kan det blive svært.

For det andet vil et republikansk tab af kontrollen med Kongressen give demokraterne magt til at kunne iværksætte kongresundersøgelser imod præsidenten. Af den slags, hvor man kan tvangsindkalde vidner, og hvor de afgiver udsagn under ed og strafansvar. Sådanne undersøgelser finder sted fra tid til anden og er ikke altid problematiske for præsidenten. Men både karakteren af Trumps dispositioner og det nuværende partipolitiske klima i Washington D.C., gør, at de meget vel ville kunne få Whitewater-afhøringerne i 1990'erne (der, som bekendt, førte til Monica Lewinsky-affæren og 'impeachment' af Bill Clinton) til at ligne en hyggelig familieudflugt.

Men som antydnet, peger både meningsmålinger og de lange perspektiver på tab for republikanerne

Et sådant nederlag ved midtvejsvalget vil være mere end ubekvemt for Trump – en mand, der altid har været følsom over for beskyldninger om at være 'en taber' og tilsvarende optaget af at tale sig ud af et sådant image. Det vil betyde, at de republikanere i Kongressen eller i delstaterne, der efter 2016-valget rettede ind i den nye chef, vil få et incitament til at distancere sig fra ham – særligt de, der er valgt i valgkredse, der hverken er solidt 'røde' eller solidt 'blå', men som kan svinge fra side til side. Lige pludselig vil Trump gå fra at være én, som republikanere ikke vil lægge sig ud med (og måske endog gerne fotograferes ved siden af), til at være en paria, de vil kunne få point ved at angribe – ikke ulig George W. Bush i dennes sidste præsidentperiode.

Sker det, vil tiden frem mod 2020 blive to meget lange år for manden i Det Hvide Hus.

Peter Kurrild-Klitgaard (1966) er ph.d. og professor i statskundskab ved Københavns Universitet.

Jørgen Ørstrøm Møller: USA var den sidste supermagt. Nu forfalder landets førerposition på en række områder – og der kommer ingen erstatning. For: Regionaliseringen erstatter globaliseringen (Fra RÆSONs vinternummer)

Indtil den globale finanskrisen (2008-2009) var USA den uantastede leder af den økonomiske globalisering. Herefter tabte USA sin moralske fødselsret til at lede verden, og den amerikanske økonomi stødte på grund. USA's andel af det globale bruttonationalprodukt (BNP) er siden 1970 faldet – fra 38 pct. til 32 pct. i år 2000 og 22 pct. i 2018.

Præsident Trump forsøger at reducere USA's forpligtelser og engagement i økonomisk globalisering for derved at bringe bedre ligevægt mellem, hvad USA får ud af globaliseringen, og hvad det koster USA at stå som garant for det globale styresystem. Kernen er simpelthen, at USA ikke længere har råd til at være en global magt.

Dermed opstår et vakuum for resten af verden – i form af manglende sikkerhedsstruktur og regler for handel og investeringer. Dette tomrum fyldes nu gennem regionalisering. Demografi, teknologi, regionale produktionskæder og investeringsstrømme driver dette skift, som tydeligst set i Asien.

Forude tegner der sig tre store økonomiske blokke: 1) den vestlige halvkugle, 2) Østasien (sandsynligvis udstrakt til hele Asien) samt 3) Europa og dele af de omliggende lande. De vil respektere hinandens interessesfærer, på samme måde som USA og Sovjetunionen gjorde det under Den Kolde Krig.

USA i forfald

Det amerikanske alliancesystem udformet umiddelbart efter Anden Verdenskrig var forankret i fælles værdinormer, som blev delt af alliancernes medlemslande. NATO forsvarede et samfundssystem – demokrati og en markedsøkonomisk model – over for udfordringen fra kommunismen i det alliancesystem, der blev ledt af Sovjetunionen (Warszawa-pagten), og som stod for et autoritært politisk system og en centralstyret økonomisk model.

Historisk set var det en ny form for krigsførelse, hvor formålet var at vinde moralsk – dvs. ved at definere, hvad der er rigtigt og forkert. Det amerikansk-ledede alliancesystem vandt denne tvækamp og så for en stund ud til at skulle definere det globale system i sit billede.

Den moralske støtte kom både fra den amerikanske befolkning og udefra – i kraft af beundring for og anerkendelse af den amerikanske model. Den havde leveret varen.

For 10-20 år siden var et flertal af amerikanerne villige til at betale for at sprede deres model. De fleste kompromiser i internationale forhandlinger skyldtes USA's beredvillighed til at betale – enten direkte (i form af løfter om finansiel bistand) eller indirekte ved at tilsidesætte egne, snævre interesser for, at resultatet kunne tiltrædes af andre. Det blev ikke antastet hjemme, fordi den amerikanske befolkning nød rollen som den eneste supermagt.

Men nu viser opinionsundersøgelser, at andelen af USA's befolkning, som føler, at USA's model er bedre end andres, er faldende (ifølge det amerikanske analyseinstitut PEW). Præsidentens exit fra Paris-aftalen om global opvarmning og hans torpedering af USA's eget initiativ til en omfattende handelsaftale hen over Stillehavet (TPP) illustrerer, hvorledes dette holdningsskift slår igennem. Tilsvarende falder andelen af personer uden for USA, der finder 'the American way of life' attråværdig. Endnu værre for USA's moralske position: kraftig stigning i antallet af mennesker, der verden over ser USA som en trussel – ikke som en ven.

Synet på USA's moral er under nedslidning. Det var en egenskab, som tidligere forøgede landets styrke og gjorde det lettere at lede uden direkte brug af magt. Moralsk førerskab forstærker et lands *soft power* (blød magt) og sænker tærsklen for, hvornår det er nødvendigt at falde tilbage på *hard power* (hård magt) – sit militær.

I årtierne efter 1945 satte amerikanske virksomheder sig fast over hele kloden. Det amerikanske finansielle system trådte ind som den globale 'bank'.

USA havde større fordele af økonomisk globalisering, da landets andel af det globale BNP var højere. De to ting er direkte forbundet. Faldet – som nævnt – fra 38 pct. i 1970 til 22 pct. i dag – ledsages af et tilsvarende skred i fordelene ved økonomisk globalisering.

Et af USA's vigtigste våben siden 1945 er i mindre grad til rådighed: muligheden for at lukke op for pengepungen og gøre det fordelagtigt for andre at følge USA's 'råd og vejledning'. En reduktion i dette omfang indsnævrer USA's manøvrerum. Forsvarsbudgettet har været belastet af massive udgifter til krigene i Afghanistan og Irak med negative bevillingsmæssige konsekvenser for andre dele af USA's militær. Det har givet sig udslag i færre avancerede kampfly (F-22-modellen) end planlagt samt en reduktion af den amerikanske flåde kombineret med stigende alder for krigsskibene. Bistand og støtte til allierede er under genovervejelse – med henvisning til, at USA tidligere har betalt for de fordele, modtagerlandene høstede gennem økonomisk globalisering.

Igennem årtier har USA været verdens finansielle centrum – på trods af et amerikansk opsparingsunderskud, der har kunnet ses som et tilbagevendende underskud på betalingsbalancen på 2-4 pct. af BNP. Lande med opsparingsoverskud – olieeksporterende lande, Japan og senest Kina – kunne ikke skimte noget bedre sted at parkere deres opsparring end hos amerikanske finansielle institutioner, som herefter geninvesterede globalt. Med andre ord: USA forvaltede andre landes opsparring. Dette privilegium forstærkede USA's magt – først finansielt og derefter politisk, eftersom andre landes opsparring blev placeret med en fornemmelse for, hvad der også var i USA's interesse. Hertil kom, at disse finansielle tjenesteydelser ikke var gratis, men genererede store indtægter for USA.

Denne funktion overlevede finanskrisen, eftersom intet andet finansielt marked kan levere samme stordriftsfordele. Men en overvejelse af mulighederne for gradvist at etablere konkurrerende centre er sat i gang.

I særdeleshed har Kina været aktiv. Landet har opbygget et eget finansielt system, som kan placere den kinesiske opsparring og muligvis bruges af andre lande, der er utilfredse med USA – måske Rusland? Et eksempel er udviklingsbanken Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB), der er sat op af Kina, som også er hovedaktionær. Et andet er kinesiske kreditvurderingsagenturer, der vil konkurrere med Moody's, Fitch og Standard & Poor's, der indtil nu stort set har haft monopol på at vurdere andre landes kreditværdighed – og har gjort det gennem amerikansk optik.

Statsudgifter til forskning, udvikling, teknologi og innovation er steget fra 2014 til 2018: fra 80 til 151 mia. dollars i dag. Det ser flot ud; men mindre flot, når det erindres, at beløbet i 2009 var 180 mia. Der er således tale om en reduktion på 18 pct. over ti år. OECD-tal viser, at USA's samlede udgifter til forskning mv. ligger uændret – omkring 2,7-2,8 pct. af BNP. Kinas andel er derimod steget – fra 0,89 pct. i år 2000 til 2,1 pct. i 2018 – samtidig med at landets BNP er fordoblet siden år 2000.

Et blik på patentområdet bekræfter billedet af et USA, der – lidt efter lidt – ser sin førerstilling erodere. Det er specielt urovækkende for landet, at en stigende andel af patenterne kan henføres til udenlandske forskere i USA. Ikke mindst fordi andelen af udenlandske studenter, som forlader USA efter fuldendt uddannelse over de seneste 35 år, er skiftet fra 20 pct. i 1980 til 80 pct. i dag. Ved et af verdens førende naturvidenskabelige universiteter, Massachusetts Institute of Technology (MIT), er 41 pct. af en årgang udklækkede kandidater udenlandske – af dem kommer 52 pct. fra Asien. Der er tale om en underminering af den amerikanske talentmasse, som i det lange løb vil true USA's ledende position.

Den gæld, som længe er blevet ignoreret, begynder desuden nu for alvor at true USA's finansielle formåen. I løbet af mindre end fire år vil nettorenteudgifterne stige til 16 pct. af statsbudgettet. I dag udgør de 1,6 pct. af BNP, men skønnes at blive ikke mindre end 3,1 pct. i 2028 – svarende til 19 pct. af statsbudgettet. Det er næsten lige så meget som forsvarsudgifterne på 3,5 pct. Finansieringen skal findes inden for gruppen af ikke lovbundne udgifter, som udgør ca. en tredjedel af statsbudgettet.

Det er utrolig svært at se, hvorledes det skal kunne lade sig gøre. Teknisk set kunne det ske gennem forhøjelse af skatterne; men hvem tror på det? Et alternativ er nedskæring af de i forvejen relativt beskedne udgifter til en række sociale formål.

En mulig vej ud af dette dilemma er, at USA hos sine internationale kreditorer anmoder om – eller kræver – en restrukturering af gælden. Dette er i realiteten en falliterklæring; men vil selvfølgelig blive sløret, eftersom ingen er interesseret i en sådan overskrift med uoverskuelige virkninger.

Udenlandske kreditorer ejer 42 pct. af de amerikanske statsobligationer – med Kina og Japan som de største kreditorer (hvert af disse lande ejer for 1,2 billioner dollars). Det er tænkeligt – ja, sandsynligt – at præsident Trump vil presse de to lande til at forlænge aftalen eller på anden vis lade USA slippe ud af gældsklemmen – i hvert fald på kort sigt.

På samme måde som Trump har begrundet sin trussel om handelskrig med, at Kina uretmæssigt har tiltaget sig fordele, kan han sige, at den kinesiske beholdning af amerikanske statsobligationer er resultatet af en økonomisk politik, der er i strid med gældende regler, og at obligationerne derfor ikke kan kræves indfriet. Han vil sige: ”Forgængerne i præsidentembedet blev taget ved næsen. Jeg gør fejlen god igen”.

Trumps løsning: at afvikle det globale system

Udhulingen af USA's magt – politisk, militært, økonomisk, men vigtigst: moralsk – forklarer præsident Trumps udenrigspolitik.

Tidligere betød en høj amerikansk andel af det globale BNP en tilsvarende massiv fordel af deltagelse i økonomisk globalisering – og begrundede dermed omkostningerne ved at stå som garant for globale regler. Faldende BNP-andel reducerer fordelene, da USA kort sagt ikke længere kan forme den globale økonomi efter egne interesser. Men omkostningerne og byrderne er ikke faldet. Den tidligere balance mellem fordele og ulemper er dermed – som Trumps og hans rådgivere ser det – erstattet af fornemmelsen af, at USA ville stå sig bedre ved egenhændigt kun at tilgodese sine egne interesser.

Derfor er den amerikanske regering begyndt at genoprette balancen – ved at reducere forpligtelserne (BNP-andelen kan ikke bare forøges). Enhver anden amerikansk præsident ville gøre det samme – omend vælge en anden stil og et andet ordforråd.

De to nationer, som etablerede det globale styresystem efter Anden Verdenskrig – USA og Storbritannien – er nu i færd med at afvikle det. USA taler om at efterleve globale regler, forudsat at det er i landets egen interesse, og blokerer fx for funktionsdygtigheden af Den Internationale Handelsorganisation (WTO) ved at modsætte sig besættelse af ledige topposter i organisationen. ”Tag kontrollen tilbage” var et slogan fra Brexit-kampagnen, der måske blev udslagsgivende for resultatet – og som sætter spørgsmålstegn ved Storbritanniens internationale engagement. Hvordan kan man tage kontrollen tilbage og samtidig indgå internationale aftaler?

Antag, at andre lande følger samme linje. I så fald er der intet tilbage af det institutionsbårne globale regelsæt. Alle fægter for egne rettigheder. Nationer efterlever internationale regler, fordi de ser deres langsigtede interesser heri – i forventning om, at alle andre gør det samme. I modsat fald ville de begynde at føle hinanden på tænderne med udsigt til konflikt og konfrontation – muligvis af militær karakter – for at efterprøve, hvem der er den stærkeste.

Uden global ledelse og sikkerhed for international ret falder nationalstaterne tilbage på regionale arrangementer, hvor de føler sig mere sikre – fordi de har mere viden om deres nabolandes interesser. Her er der større forudsigelighed om andre landes adfærd og handlingsmønstre, som gør konflikt og konfrontation mindre sandsynligt.

I Asien ses dette gennem landenes støtte til to regionale handelsaftaler: Comprehensive and Progressive Trans Pacific Partnership (CPTTP) og Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP). Stillehavssamarbejdet The Trans Pacific Partnership (TPP), som USA søsatte under præsident Obama, stødte på grund, netop fordi det ikke var regionalt, men spændte over flere kontinenter – og afslørede dermed interesse modsætninger ved forsøg på interkontinentale aftaler.

Tre regioner er synlige:

- 1) Den vestlige halvkugle
- 2) Østasien, der kan udvikle sig til Asien og Europa plus omliggende områder
- 3) Europa og omliggende områder

Det ubesvarede spørgsmål er: Hvor regelbaserede vil disse regionale ordner blive? Vil de ende med at blive styret af den (eller de) stærkeste magter?

Men der vil være nationer eller grupper af nationer, som falder udenfor. De udsættes for risiko, eftersom det vil være vanskeligt for dem at finde sammen med ligesindede nationer i forsvar af deres interesser. Som det ser ud nu, gælder det fx Rusland, landene i Mellemøsten og Australien og New Zealand (Oceanien). De kan ikke forlade sig på det globale system – der er under opløsning – men altså heller ikke på nabolande.

Asien

Den globale forsyningskæde erstattes gradvis af regionale forsyningskæder, i særdeleshed for Asiens vedkommende. Verden domineres af tre 'fabrikker': fabrik Asien (med Kina som centrum), fabrik Nordamerika (med USA) og fabrik Europa (med Tyskland).

For nylig offentliggjorde Asian Development Bank (ADB) tal, der viste, at 57,3 pct. af al handel – op fra et gennemsnit på 55,9 pct. over den forudgående femårige periode – er intraregional (2016). Udenlandske investeringer (FDI) steg i 2016 til 55 pct. fra 48 pct. i årene forud. Mere end 20 år tidligere afslørede en analyse foretaget af Den Internationale Valutafond (IMF), at den asiatiske konjunkturcyklus havde afkoblet sig fra den amerikanske med den konsekvens, at Asiens økonomi var ved at blive selvstyrende, dvs. domineret af egne forhold frem for at følge den globale økonomi. Det er forkert, at Kinas økonomi gennem det seneste tiår har været drevet af eksport. Nettoeksport har kun i begrænset omfang bidraget til væksten og endog i et par år haft en negativ virkning. Det ses af, at Kinas overskud på betalingsbalancen fra et højdepunkt på næsten 10 pct. af BNP omkring 2005 er faldet til et skøn for 2018 på 0,5 pct.

To parametre bliver udslagsgivende for udviklingen i Asien omkring de kommende to økonomiske giganter Kina og Indien.

Demografi viser, hvorledes størrelsen af arbejdsstyrken (personer mellem 15 og 64 år) samt forsørgelsesandelen (personer over 64 år sammenholdt med arbejdsstyrken) begunstiger eller belaster en nation. En høj arbejdsstyrke plus lav forsørgelsesandel er ensbetydende med, hvad der betegnes 'den demografiske dividende' – dvs.: mange i arbejde og få til at blive forsørget af dem, der arbejder. Indtil 2015 høstede Kina den demografiske dividende. Nu er det Indiens tur.

For Kina nåede arbejdsstyrken sit højdepunkt i 2015 – omkring 1.030 millioner – og den vil falde til 825 millioner i 2050. Stigende lønninger vil derfor presse Kina ud af arbejdskraftintensiv, løntung industri. Efter en kort periode med chancer for lande som Vietnam, Filippinerne, Myanmar og måske Indonesien vil denne type industri flytte til Sydøstasien – navnlig Indien, hvis arbejdsstyrke vil vokse med op mod en tredjedel (800 millioner i 2000, 1.100 millioner i år 2050). Kina vil derimod kravle op ad værditilvækststigen og konkurrere på parametre som teknologi, service, branding etc. De to giganter vil bevæge sig i modsat retning på skalaen for værditilvækst: Indien nedad. Kina opad.

Indtil cirka 2035 vil Kinas forsørgerbyrde (andelen af indbyggere over 65 år sammenholdt med arbejdsstyrken) stige – fra 11 pct. i 2005 til ca. 39 pct. i 2050. De tilsvarende tal for USA er 18 pct., 24 pct. og 34 pct. For Indien 8 pct., 10 pct. og 21 pct.

Kina er afgørende for udviklingen. Over det næste tiår eller to må kineserne omskabe deres økonomiske og teknologiske model – fra traditionel industri til højteknologi. Det kan formentlig vise sig

muligt indtil 2035 uden fundamentale samfundsmæssige ændringer. Fra 2035 gør demografien sig gældende for alvor – med faldende arbejdsstyrke og stigende forsørgerbyrde og dermed spørgsmålstejn ved indretningen af det kinesiske samfund. Med andre ord: Omkring 2035 kommer Kinas skæbnestund.

Der er klare tegn på, at Kina er i færd med at møde denne udfordring og dreje landet ind på sporet af højteknologi. En stribe programmer er søsat, og pengene er der. Et omfattende innovationsprogram – til en beløbsramme på 320 mia. dollars – skal sikre et paradigmeskift. 'Made in China 2025' sigter på at placere Kina helt fremme i feltet med brug af den mest avancerede industrielle teknologi. Landet ser sig selv som konkurrent og måske endda arvtager til Tyskland som leder af, hvad der betegnes som 'Industrie 4.0' eller 'Industrial Internet Consortium' (ICC), dvs. brug af den mest sofistikerede teknologi i fremstillingsprocesser. Kunstig intelligens (AI) tildeles høj prioritet. Bioteknologi står også på listen. Endelig er det på tegnebrættet at indføre en form for cirkulær økonomi – for at formindske og på længere sigt helt eliminere affald gennem omfattende genanvendelse.

Spørgsmålet for Asiens økonomi – og i realiteten: verdensøkonomien – er, om Kina og Indien kan finde ud af at indgå i en form for økonomisk integration.

Indien har et opsparingsunderskud. Kina må derfor i givet fald finde pengene til ikke alene at finansiere sin egen omstilling, men tillige træne og oplære Indiens arbejdsstyrke samt hjælpe med opbygning af infrastruktur og logistik. Økonomisk set skulle det være muligt. De to landes komparative fordele taler for, at begge skulle kunne opnå en gevinst. Problemet er politisk. For kredse i begge lande ser dem som rivaler – og her vil man modsætte sig samarbejde og gensidig hjælp.

Hidtil har det økonomiske samkvem helt overvejende været i Kinas favør. Kina er Indiens største handelspartner, medens Indien blot er nummer syv for Kina – og hvor kineserne har store investeringer i Indien, har inderne næsten ingen i Kina. Skal samarbejdet udvikle sig gunstigt for begge, kan denne ubalance ikke fortsætte.

Men kan de to lande overkomme politiske vanskeligheder og snæversynethed, er der reelle muligheder for fortsat økonomisk globalisering – dog ikke nødvendigvis præcis i den form, vi hidtil har set.

Man kan forvente, at de to lande – som kommende økonomiske supermagter – vil forsvare global frihandel og frihed for internationale investeringer. I modsat fald kan undermineringen af den økonomiske globalisering – som USA og Storbritannien har indledt – fortsætte – med uoverskuelige konsekvenser.

Er Trump i færd med at udfordre Kina?

Det centrale spørgsmål på kort sigt er et andet: Nemlig om USA og Kina vil udvise logisk, rationel adfærd og således tilsidesætte overfladiske og impulsive tendenser til at afgøre modsætninger eller uenighed gennem konflikt – dvs.: brug af magt – og muligvis hård magt, endog militære midler (hård magt går ud på at tvinge et land til at gøre noget, som det ikke ønsker, og militære midler er et af flere instrumenter hertil).

Det er en slags spilteori for åbent tæppe [spilteori: modellering af magtspil mellem fx rivaliserende stater, som anvendes bl.a. i studiet af international politik, red.]. Begge ved, at en væbnet konflikt vil koste dem dyrt; men hvis en af dem kan tyrannisere den anden til at give efter, vil den pågældende vinde. I et sådant scenario er det vigtigt at læse modparten korrekt. Historien har talrige eksempler på, at det ikke er sket, hvilket har ført til misforståelser eller lignende med efterfølgende konflikt, ingen af parterne i virkeligheden ønskede.

I øjeblikket må risikoen for, at det går galt, desværre anses for håndgribelig, i lyset af hvem der p.t. udgør de politiske beslutningstagere i Washington – dvs. Trump og hans nærmeste. De er ikke just kendt for dyb historisk indsigt og stor visdom.

Kinas adfærd støtter antagelsen om, at ledelsen forstår landets økonomiske begrænsninger og ganske klart ser, at det ikke har økonomisk styre til at tage en konflikt med USA. Formodningen er derfor, at Kina vil manøvrere for at undgå en konflikt. Dagsordenen er fuld af økonomisk modernisering og

teknologiske nydannelser samt en stribe andre samfundsmæssige spørgsmål, der gennem klodset eller forkert håndtering kan true det store riges stabilitet og dermed det kommunistiske partis (CCP) monopol på magten. Under præsident Clintons besøg i 1998 fortalte landets daværende præsident, Jiang Zemin, ham efter sigende under fire øjne, at Kina kun frygter en ting: indre social uro. Dermed advarede han også USA om ikke at opmuntre hertil – hverken direkte eller indirekte.

Der er – på basis af en række artikler og udtalelser – grund til at tro, at højreorienterede politiske grupper i USA ser en handelskrig som et instrument netop i dette prisme. Man kan være i tvivl om, hvor stor indflydelse de har. Men filosofien er klar: Undermineres Kinas økonomi, og forhindres landet i at restrukturere i retning af teknologi, vil den økonomiske vækst falde, arbejdsløsheden stige, og social uro opstå. I denne optik vil det skabe en chance for, at CCP udfordres.

Denne teori er imidlertid et tveægget sværd.

Det amerikanske erhvervsliv ved bedre end nogen, hvor store interesser amerikanske multinationale virksomheder har i Kina. Omkring halvdelen af de 500 største virksomheders overskud kommer fra oversøisk aktivitet. Skal disse firmaer indrulleres i en større handelskrig med Kina, kræver det en betydelig kraftudfoldelse fra præsident Trumps side med risiko for, at virksomhederne vil støtte en anden præsidentkandidat i 2020.

I 2015 solgte amerikanske firmaer for 372 mia. dollars til USA – heraf blev varer for 233 mia. produceret i Kina af amerikanske firmaers produktionsenheder. Kinesiske firmaer solgte for 402 mia., hvoraf varer for blot 10x mia. blev produceret i USA. Opgjort på denne måde er det 'amerikanske' handelsunderskud ikke henimod 300 mia., som præsident Trump fastholder, men kun 30 mia. dollars.

Forskellen mellem værdien af et lands oversøiske investeringer, og hvad andre lande har investeret i det pågældende land, kaldes 'net international investment position' (NIIP). Kina er nummer tre på listen med en nettoposition på 1,7 bio. (1.700 mia.) dollars efter Tyskland og Japan. Men eftersom det kinesiske opsparringsoverskud er faldende, er det næppe sandsynligt, at opbygningen af NIIP kan fortsætte i det hidtidige tempo. Men afstanden til USA bliver alligevel større, fordi USA har haft opsparringsunderskud siden 1976 med den konsekvens, at landet efterhånden har naglet sig fast som verdens største debitoration med – en negativ NIIP på 8 bio. dollars svarende til ikke mindre 45 pct. af dets BNP.

På overfladen forekommer den amerikanske økonomi stærk – med vækst og lav arbejdsløshed og derfor tilstrækkeligt 'polstret' til en mulig konflikt med Kina. Men som tallene ovenfor viser, er dette en forhastet konklusion:

USA's økonomi lider af store skævheder, som forstærkes af den nuværende regerings afvikling af det globale system. Trumps regering afviser også systematisk at bruge de eksisterende institutioner til at danne en form for koalition, der kunne aftvinge økonomiske indrømmelser fra Kina.

Fra globalisering til regionalisering

Hverken et amerikansk forsøg på at klamre sig til posten som global leder eller kinesiske ambitioner om at afløse USA i denne rolle falder i tråd med de fundamentale økonomiske forhold. Derfor er svaret på, hvad der nu sker, at den økonomiske globalisering er på vej ud. Den erstattes af noget andet – nemlig regionalisering.

Efterhånden som internationale organisationer bliver tandløse, forkaster nationalstaterne dem som relevante for at levere hjælp og sikkerhed. De bliver en torso [en afskåret overkrop, red.]. Stigende opmærksomhed tildeles regionale rammer. Og det er i en regional sammenhæng, man ser på suveræniteten og sikkerheden – både politisk, militært og økonomisk samt, ikke mindst, ift. nye parametre som terrorisme og cyberkrig. Et lands forhold til sine nabolande og den (eller de) ledende magt(er) i regionen overskygger globale forpligtelser og garantier.

USA hverken kan eller vil håndhæve lov og orden på den globale scene som en slags garantmagt. Det efterlader en stribe af små og mellemstore lande, herunder Danmark, i knibe. Vi bliver rådvilde, eftersom vi hidtil har set vores sikkerhed forbundet med netop et sådant amerikansk engagement.

Små og mellemstore lande vil i stedet konkurrere med hinanden inden for regionale rammer. Det sker, efterhånden som det regelbaserede system og en form for ligeværd mellem nationer – globaliseringens adelsmærke – skubbes til side af et system til fordel for den stærkeste og mest hårdhodede. Den ledende magt vil nøje overvåge de små og mellemstore landes aktivitet for at sikre sig fodslag med, hvad den stærkeste magt forventer. Er der fodslag, hjælper den stærkeste; er det ikke tilfældet, får den svage konsekvenserne at føle.

Regionerne og deres ledende magter vil respektere hinanden og deres omliggende interesser. Risikoen for store krige vil være overordentlig begrænset, fordi alle ledende regionale magter ved, at de ikke er stærke nok til at svinge sig op til rollen som global supermagt. Derimod vil krige, som vi ser det med stedfortræder i Syrien, vinde indpas.

Men overgangen fra globalisering til regionalisering bliver farlig og risikobetonet. En række nationalstater – som af USA blev presset til at acceptere en mindre rolle end den, de så for sig selv – fristes til at redressere disse forhold og skyde deres interesser frem. Men her vil de støde på andre lande, som tidligere regnede med USA's hjælp for at forhindre netop dette.

Al denne følelse på tænderne indebærer farer for væbnede konflikter, som kan eskalere, netop fordi den globale supermagt, USA, ikke længere står parat til at træde ind og forhindre det. Tyrkiets udenrigs- og sikkerhedspolitik inden for det seneste tiår er en illustration heraf [se artiklerne af Lars Erslev Andersen og Helle Malmvig i dette nummer, red.].

Slut med globale supermagter

Verden vil aldrig mere se en global supermagt som Det Britiske Imperium og USA. Ingen nation vil besidde økonomisk styrke til at udfylde en sådan rolle. Det er også tvivlsomt, om nogen nation vil have samme moralske magt som de to tidligere supermagter.

En økonomisk analyse peger på økonomisk regionalisering – med en eller to førende økonomiske magter inden for hver region til at slå tonen an. Handel og investeringer vil overvejende finde sted inden for regionen, som bliver mere selv bærende – dvs. afkobler sig fra resten af verden, men uden at isolere sig. Det er vanskeligt at se, hvilken institutionel struktur som vil nyde fremme; i særdeleshed balancen mellem et regelbaseret og et magtbetonet system.

De ledende magter inden for regionerne vil respektere hverandres interesser med den konsekvens, at små og mellemstore lande vil finde det svært at søge partnere udenfor.

Der vil ikke være appetit for at skabe et nyt globalt system. De politiske og psykologiske vanskeligheder vil næppe kunne overvindes – herunder hvilket politisk system og hvilket økonomisk model der står som 'nummer et'.

Denne model synes bærbar indtil omkring 2035. På det tidspunkt vil Kina for alvor blive konfronteret med demografiske problemer, USA's tilbagetrækning som global supermagt vil være fuldbyrdet, og Indien vil melde sig på banen. Disse tre forhold vil afgøre, i hvilken retning verden herefter bevæger sig.

Jørgen Ørstrøm Møller (f. 1944) er tidligere departementschef i Udenrigsministeriet og nu Visiting Senior Fellow, ISEAS Yusof Ishak Institute samt adjungeret professor på CBS og SMU. Han har bidraget med en række artikler og interviews til RÆSON.

Mikkel Vedby Rasmussen om Mattis' afgang: Nu kommer vi tættere på rent faktisk at få den vare, de amerikanske vælgere købte i 2016

”På sin vis forsvarede Mattis den politik, USA har ført de sidste ti til tyve år, selvom Trump var imod den. De har haft forskellige visioner for, hvordan USA’s magt skulle bruges, og hvad der var vigtigst i udenrigspolitikken. Deres to forskellige anskuelser kunne ikke sameksistere, og derfor måtte Mattis gå før eller siden.”

RÆSON: Hvilken rolle har James Mattis spillet i Trump-administrationen? Hvilken retning har han trukket i rent sikkerhedspolitik?

VEDBY RASMUSSEN: Det er vigtigt at skelne imellem det image, Mattis har fået, og hvad han rent faktisk har gjort. Mattis har arbejdet hårdt for at portrættere sig selv som en af ”de voksne” i Trump-administrationen, der kunne tale som fornuftens stemme og sikre kontinuitet frem for forandring. Han ville ikke slå alt for hårdt på europæerne, selvom han ønskede, at de øgede deres forsvarsbudgetter. Han ville fortsætte USA’s engagement i Syrien og særligt Afghanistan. Han var dog ikke så meget for at bombe Assad, men endte med at ville det lidt alligevel. Han var generelt moderationens stemme og dybest set mere Obamas forsvarsminister end Trumps. Derfor kunne alle, der ikke brød sig om Trump, godt lide Mattis – og derfor blev han en del af den gruppe, som Trump langsomt vil have udskiftet.

Ser man derimod på, hvad Mattis rent faktisk har gjort, var han måske nok en modererende stemme, men ikke desto mindre fik præsident Trump ofte en version af sin vilje igennem alligevel. Mattis var den type af medarbejder, som alle chefer finder irriterende: Han var typen, der altid fortalte sine kolleger, at chefen var et fjols, og at det var ham, der fik chefen til at ændre sine beslutninger. Vigtigst af alt har Mattis stået bag reelt øgede amerikanske militærinvesteringer i Europa, hvilket var det stik modsatte af Trumps politik. Mattis har sørget for, at de konventionelle midler til afskrækkelse af særligt Rusland er blevet øget, selvom præsidenten har sendt nogle helt andre signaler til russerne.

RÆSON: Har Mattis reelt brudt så meget med Trumps politik, som man kunne få indtryk af?

VEDBY RASMUSSEN: Det synes jeg faktisk ikke. Meget af det har været rent retorisk. Mattis har haft nogle helt andre prioriteter, som han har fået lov til at forfølge; øge militærbudgettet, skrue op for afskrækkelsen af Kina og afvikle konflikterne i Irak og Afghanistan. Det har været prioriteter, som ikke interesserede præsidenten voldsomt, og som Mattis derfor fik fred til at forfølge mere selvstændigt.

Jeg synes, at Trump i stigende omfang har fundet mere selvsikkerhed i sit arbejde, også indenfor de områder hvor han tidligere var mest usikker

RÆSON: Mattis er den sidste af ”de gamle generaler”, som Trump har hevet ind i sit kabinet i løbet af sin embedsperiode. Hvilken betydning vil får det for Trumps position, at de er væk?

VEDBY RASMUSSEN: Trump har i virkeligheden gjort som mange tidligere præsidenter, idet han i løbet af sine første to år på posten har forsøgt at finde sine fødder og skabe legitimitet og kontinuitet i sin politik, indtil han kunne finde sig selv. Jeg synes, at Trump i stigende omfang har fundet mere selvsikkerhed i sit arbejde, også indenfor de områder hvor han tidligere var mest usikker. Selvom Trumps politik kan være alarmerende på mange måder, er det fra et demokratisk synspunkt problematisk, at den amerikanske befolkning har valgt en præsident, der har svært ved at få sin politik igennem, fordi han har valgt nogle ministre, der er uenige i den og modarbejder ham efter bedste evne. På den måde kommer vi

måske nu tættere på rent faktisk at få den vare, som de amerikanske vælgere købte i 2016 – for better or worse.

RÆSON: Efter Mattis' fratrædelse er det kun den særlige rådgiver Kellyanne Conway og Trumps nære familie, der er tilbage fra hans oprindelige 2016-hold. Hvad betyder disse talrige udskiftninger for Trumps evne til at lede USA?

VEDBY RASMUSSEN: Det er ikke usædvanligt i amerikansk politik, at det oprindelige hold bliver udskiftet to år inde i præsidentperioden, fordi de er så udslidte. Det skete også for Obama. Trumps problem er nærmere, at han mangler en naturlig base i partierne til at rekruttere nye folk fra. Derudover har Trump den ekstra udfordring, at han forfølges af Mueller-undersøgelsen, hvis resultater snart bliver fremlagt. Tidligere har Trump haft brug for et team, der kunne præstere, men nu er loyalitet det vigtigste kriterium i Trumps inderkreds.

RÆSON: Bør man forvente en stærk tilhænger af "America first"-doktrinen som erstatning for Mattis?

VEDBY RASMUSSEN: Jeg synes, det er svært at forestille sig noget andet. Indtil videre har han udskiftet teknokrater med politikere med de forventelige konsekvenser til følge. Især et så stort og komplekst ministerium som forsvarsministeriet kræver en minister, der er godt inde i materien. Mattis var som militærmænd selvfølgelig en undtagelse, da det normalt er en politiker, der besidder posten. Man blev derfor nødt til at ændre lovgivningen for at få ham indsat på posten. Derfor ville det måske være passende, om det igen bliver en politiker, som sidder på posten som forsvarsminister.

Fronten har ikke i så høj grad stået mellem isolationister og internationalister, som mellem forskellige variationer af hvordan USA har skullet ændre forvaltningen af sin magt

RÆSON: Betyder Mattis' afgang, at "America first"-hardlinerne har vundet magten fra traditionalisterne i Trump-administrationen?

VEDBY RASMUSSEN: Jeg tror, at virkeligheden er mere kompliceret end som så. Fronten har ikke i så høj grad stået mellem isolationister og internationalister, som mellem forskellige variationer af hvordan USA har skullet ændre forvaltningen af sin magt. Mattis har også villet ændre ting fra et fokus på krigen mod terror til et langt mere traditionelt magtpolitisk fokus på konkurrencen med Kina og Rusland. Det har i virkeligheden været det største paradigmeskift under Trump-administrationen, men det skift har også haft en generel opbakning fra Kongressen.

Det virkelige skel går nærmere mellem dem, som ønsker et brud med, hvordan USA forvalter sin magt, uanset hvad den så skal bruges til, og så de mere traditionelle synspunkter. Nogle af disse traditionalister er måske meget engagerede fortalere for "America First" og ønsker slet ikke at se USA engagere sin magt i udlandet. De sætter større lid til eksempelvis traditionelt diplomati. Den anden gruppe, som Trump selv er en del af, mener, at udenrigspolitik er meget simple, end den første gruppe gør det til, og at eksempelvis personligt diplomati kan løse mange problemer. Det var et forsøg på denne nye type af magtforvaltning, vi så i Trumps meget personlige tilgang til Kim Jong-un og Nordkorea.

RÆSON: Var det beslutningen om at trække USA's tropper ud af Syrien og trappe betragteligt ned på antallet af tropper i Afghanistan, der fik Mattis til at fratæde sin post?

VEDBY RASMUSSEN: Det er i hvert fald det indtryk, Mattis gerne selv vil afgive i sit afskedsbrev, der er karakteristisk ved, at det på intet tidspunkt roser præsidentens politik. På sin vis forsvarede Mattis den politik, USA har ført de sidste ti til tyve år, selvom Trump var imod denne. De har haft forskellige opfattelser af, hvordan USA's magt skulle bruges, og hvad der var vigtigst i udenrigspolitikken. Deres to forskellige anskuelser kunne ikke sameksistere, og derfor måtte Mattis gå før eller siden. Det store spørgsmål er, hvorvidt det er verden, der stiller kravene til forsvarspolitikken, eller om situationen kan ændres politisk i USA. Hvis det er verden, der stiller de militære krav, bliver den nye forsvarsminister nødt til at følge i Mattis' spor og trodse Trump. Men hvis det er rent politisk, kan den nye minister sagtens skifte kurs.

I forhold til Afghanistan har Trump på mange måder revet plastret af. Selv efter hans nedskæringer vil der stadig være en 7-8.000 mand tilbage. Trumps tilbagetrækning siger klart: "nu stopper det", og det er noget, det amerikanske forsvar har haft utrolig svært ved at sige, selvom krigen reelt har været tabt de sidste fem år. På den måde er det måske meget godt, at man politisk erklærer krigen for slut og begynder at trække tropperne hjem i stedet for at blive ved med at prøve og vinde for 17. år i træk.

RÆSON: Hvad kommer tilbagetrækningen i Afghanistan til at betyde for sikkerhedssituationen?

VEDBY RASMUSSEN: Det vil accelerere en allerede eksisterende udvikling, hvor centralregeringen ikke kan fastholde magten i landet, og de derfor enten taber militært eller indgår en aftale om magtdeling med Taliban.

USA vil stadig have mulighed for at slå ned på en terrorbase hist og pist, men det er regeringen i Kabul, der må forsvare sig selv, og det kan den i sidste ende ikke

RÆSON: Så tilbagetrækningen vil styrke Taliban?

VEDBY RASMUSSEN: Hvis man bredt definerer Taliban som alle dem, der ikke kan lide centralregeringen i Kabul, så har de jo været på fremmarch længe, næsten lige siden Vesten begyndte at trække sig ud. Vestens strategi har udmøntet sig i et forsøg på at fastholde, hvad man havde, holde regeringen i Kabul ved magten og så lade den finde ud af resten. Målet har ikke været at besejre Taliban, det har det ikke været længe. Nu føler man ikke længere, at man kan gøre noget. USA vil stadig have mulighed for at slå ned på en terrorbase hist og pist, men det er regeringen i Kabul, der må forsvare sig selv, og det kan den i sidste ende ikke.

RÆSON: Skal vi forvente et mere voldeligt og usikkert Afghanistan?

VEDBY RASMUSSEN: Det behøver ikke blive meget værre, end det er i forvejen – men det er bare heller ikke særlig godt. Indtil videre har regeringen i Kabul haft en livsforsikring, men den eksisterer ikke længere. Selvom de 7-8.000 ikke-amerikanske allierede soldater ikke forsvinder i første omgang, vil mange nok spørge sig selv, hvorfor de skulle blive hængende, når amerikanerne går. Det lyder alt sammen meget definitivt, men reelt set ruller snebolden allerede, så man fremskynder egentlig bare en udvikling, der allerede var i gang.

RÆSON: Kan man tale om en amerikansk kapitulation?

VEDBY RASMUSSEN: Det bliver spændende at se, præcis hvilke styrker man trækker tilbage, men sagen er, at det amerikanske forsvar har haft enormt svært ved at erkende, at det ikke vandt i Afghanistan. Det nye budskab er, at det kommer det heller ikke til. Derfor kunne jeg sagtens forestille mig, at det amerikanske forsvar nu tænker: ”Lad os komme ud i en fart”. Der er jo ingen væbnede styrker, der ønsker at bevidne deres eget langsomme nederlag. Derfor gælder det om at komme ud.

RÆSON: Kan tilbagetrækningen skabe større støtte i Pentagon om totalt afgang fra Afghanistan?

VEDBY RASMUSSEN: Ja. Selvom jeg er sikker på, at Pentagon som det første vil forsøge at overtale den nye forsvarsminister til at omstøde tilbagetrækningen. Men lad os se, om det lykkes.

RÆSON: Hvad vil tilbagetrækningen få af konsekvenser for situationen på jorden i Syrien?

VEDBY RASMUSSEN: Russerne kan erklære sejr, og Putin vil kunne trække sine styrker hjem fra en operation, hvis popularitet falder stødt på hjemmefronten. Så det er en julegave til Putin. Iranerne er også godt tilfredse, da de nu har kontrol med en akse, der strækker sig fra Teheran til Beirut og Middelhavet. Kurderne bliver til gengæld igen klemte inde mellem Assad, iranerne, russerne og tyrkerne. Man må gå ud fra, at Vesten vil have meget lidt indflydelse på post-borgerkrigs Syrien. Derfor er europæerne rasende, fordi flygtninge m.m. bliver presset ind i Europa herfra. Så hvis der er ét sikkerhedspolitisk område, som Europa gerne ville have en hånd i, så er det omkring Syrien. Det har Trump forhindret, for amerikanerne er ude, så er vi andre – europæerne – også ude.

Hvis der er ét sikkerhedspolitisk område, som Europa gerne ville have en hånd i, så er det omkring Syrien. Det har Trump forhindret, for amerikanerne er ude, så er vi andre – europæerne – også ude

RÆSON: Er det reelt tilstedeværelsen af amerikanske tropper, der har holdt de russiske tropper i området?

VEDBY RASMUSSEN: Ja. Det, russerne gjorde, var at forrykke balancen til fordel for Assad ved at sætte sine egne styrker ind, og da både russerne og amerikanerne stod i Syrien, måtte de ende indgå en aftale om at trække sig ud sammen, eller også måtte den ene vige for den anden. Det har altså været en form for stormagtsstyrkeprøve, som amerikanerne nu har opgivet. De har som sådan ikke tabt, nærmere meldt pas.

RÆSON: Hvad kommer det til at betyde for USA's fremtidige engagement i Mellemøsten?

VEDBY RASMUSSEN: Det er netop ironien ved Trump. Selvom han bruger meget tid på at skælde ud på Obama, så fortsætter Trump på mange måder Obamas politik, også i Mellemøsten, som han bare ikke anser som en central del af Amerikas udenrigspolitik. Engagementet er pletvist koncentreret i Saudi-Arabien og Israel, men det store strategiske engagement findes ikke længere. Det er en af de store afkoblinger mellem amerikansk og europæisk politik. USA kan afkoble sig fra Mellemøsten: De kan producere deres egen olie og har større sikkerhedspolitisk interesse i Asien, Mellemøsten bliver en lavere prioritet. I Europa er man frem for alt optaget af migration og lignende, og derfor er Mellemøsten måske

vigtigere end nogensinde før. Men Europa har ikke kapaciteten til at engagere udenfor en amerikansk militær ramme, som amerikanerne ikke længere har interesse i at levere.

RÆSON: Hvordan hænger den faldende interesse i Mellemøstens sammen med den store kritik, tilbagetrækningen har fået fra mange i USA's politiske system?

VEDBY RASMUSSEN: Amerikanerne er ikke mere enige om det her end så mange andre. De samme kritikere havde heller ikke meget tilovers for Obamas prioriteringer. Vi skal tilbage til præsident Bush, før der var nogen, der havde en reel strategisk prioritering af Mellemøsten, og også dengang var det landespecifikt. Så USA har i en periode været på vej væk fra Mellemøsten. Jeg kan ikke rigtig bebrejde amerikanerne for at have mistet interessen. Jeg synes på mange måder, det er en rigtig analyse, men det skaber bare et modsætningsforhold, mellem hvad amerikanerne kan og vil, og hvad europæerne synes er vigtigt.

RÆSON: Kan det ende med en mere omfattende tilbagetrækning af amerikanske styrker fra Europa?

VEDBY RASMUSSEN: Nej, jeg tror, det er to forskellige problematikker. Det amerikanske fodaftryk i Europa er relativt lille, og det er faktisk vokset som svar på Ruslands aggressive adfærd. USA kan sagtens bevare sit engagement i Europa og have en pletvis interesse i Mellemøsten, uden nødvendigvis at være så engagerede som de har været før. Problemet er, at Europa føler sig presset til at skruer op for sit engagement i Mellemøsten, og det er der, modsætningsforholdet opstår. Europa befinder sig nu, hvor amerikanerne var i 2001.

Problemet er, at Europa føler sig presset til at skruer op for sit engagement i Mellemøsten, og det er der, modsætningsforholdet opstår. Europa befinder sig nu, hvor amerikanerne var i 2001

RÆSON: Hvordan skal Danmark forholde sig til Mattis' afgang og udviklingen i Washington for øjeblikket?

VEDBY RASMUSSEN: Man skal være bekymret. Mattis var på sin vis en god ven, og måske den sidste Danmark kommer til at få. Han kunne se det danske argument for, at udsendelsen af tropper til Afghanistan og Irak var et bidrag til alliancen. Selvom han også synes, vi skulle levere mere militært, så havde han også en budgetforståelse, der gjorde, at man i Pentagon så på Danmark med mildere øjne end i Det Hvide Hus. En mere politisk chef i Pentagon vil meget vel kunne se vores udsendelse med tropper som irrelevant i forhold til vores forsvarsbudget. Dette, kombineret med USA's tilbagetrækning fra disse områder, som formentlig også vil betyde, at Danmark på sigt heller ikke kommer til at være så engageret i området, vil kunne resultere i, at vi ikke længere har noget figenblad at gemme os bag. Så kommer vores forsvarspolitik desværre til at handle om kravet om et forsvarsbudget på 2 pct. af BNP. Jeg kan ikke se en politisk konstellation i Danmark, der vil fordoble forsvarsbudgettet, og det sætter os på koalitionskurs med amerikanerne. Det kommer efter, at vi siden afslutningen på den kolde krig har ført en udenrigspolitik, som er gået ud på, at vi skulle være så tæt på amerikanerne som muligt. Det ser ikke ud, som om at vi kan det længere.

RÆSON: Kommer vi til at glide væk fra amerikanerne fra nu af?

VEDBY RASMUSSEN: Jeg har svært ved at se, hvordan det kan gå anderledes. Men det betyder ikke nødvendigvis, at vi glider et andet sted hen. Vi har eksempelvis stadig en anden analyse af europæisk sikkerhedspolitik end Tyskland, og selvom vi måske har mere til fælles med Storbritannien, hvad det angår, så må guderne vide, om briterne overhovedet kommer til at have en samlet udenrigspolitik. Vi er på vej væk fra USA, uden at vi reelt er på vej et andet sted hen. Vi ligger i en lille udenrigspolitik jolle uden landkending. Vi kan bilde os ind, at EU kan overtage USA's rolle, eller at den næste amerikanske administration bliver anderledes, men det er en historie, vi fortæller for at trøste os selv. Vi har brug for, at den nye regering – uanset hvilken farve den får – sætter sig ned og laver en grundig analyse af Danmarks prioriteter i verden – og hvordan de bliver opfyldt. Vi kan ikke blive ved med bare at håbe på, at tingene bliver bedre. Vi bliver nødt til at forholde os til, at tingene bliver værre.

Vi er på vej væk fra USA, uden at vi reelt er på vej et andet sted hen [...] Vi har brug for, at den nye regering – uanset hvilken farve den får – sætter sig ned og laver en grundig analyse af Danmarks prioriteter i verden

Interview af Jakob Kromann

Mikkel Vedby Rasmussen (f. 1973) er professor og institutleder ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. 2014-15 var han leder af Forsvarsministeriets udviklingssekretariat. Han er tidligere leder af Center for Militære Studier ved Københavns Universitet og Dansk Institut for Militære Studier. Han er bl.a. forfatter til "Hvad er krig og fred i dag?" (Informations Forlag, 2017).

Jørn Brøndal: Kampen om grænsen er kampen om USA (27.12.2018)

Trump's immigrationspolitik er et drastisk brud med hans forgængere – men trækker på andre dele af amerikansk historie.

”De bringer narko. De bringer kriminalitet. De er voldtægtsforbrydere. Og nogle – går jeg ud fra – er gode folk”.

Med dette retoriske brag – den 16. juni 2015 – gjorde Donald J. Trump sin entré i den amerikanske præsidentvalgkamp 2016. Samtidig annoncerede han, at han som præsident agtede at bygge en mur langs grænsen til Mexico.

For mange iagttagere kom den hårde tone over for illegale mexicanske migranter – og siden også muslimske flygtninge og indvandrere fra Mellemøsten – som et chok. Men Trump har opretholdt tonen lige siden. Op til midtvejsvalgene den 6. november 2018 intensiverede han retorikken ved at tordne mod en ”karavane” af op mod 7.000 centralamerikanske flygtninge og migranter på vej op gennem Mexico med kurs mod USA. Uden belæg hævdede han, at der iblandt dem var både kriminelle og personer af mellemøstlig herkomst. Han karakteriserede situationen som en ”national krise” udløst af dette ”angreb på vores land” og talte om at sende op mod 15.000 tropper til grænsen – flere soldater, end der i øjeblikket er udstationeret i Afghanistan. Pentagon endte dog med i stedet at udsende 5.900 soldater.

Er USA da ikke nationen, der fejrer sine stærke indvandringstraditioner og multikulturelle rødder? Er det ikke Frihedsgudinden, der med digteren Emma Lazarus’ formulering byder indvandrerne velkommen med ordene: ”Giv mig dine trætte, dine fattige, dine sammenstuede masser, der længes efter at trække vejret frit?”.

Et blik gennem amerikansk historie viser, at billedet ikke er så enkelt. Ganske vist bryder Trump på flere punkter afgørende med sine umiddelbare forgængere i præsidentembedet. Men samtidig repræsenterer han nogle dybe – og ofte ganske foruroligende – kontinuiteter i historien.

Fra årtusindskiftet og frem mod Trumps sejr var debatten om immigration præget af et paradoks. Den *lovlige* indvandring vedblev med at vokse til nye højder. Men den *illegale* indvandring var vigende. Alligevel dominerede de illegale debatten – det gør de også under Trump, men nu med en klar krog ind i debatten om lovlig immigration.

Fra årtusindskiftet og frem mod Trumps sejr var debatten om immigration præget af et paradoks. Den *lovlige* indvandring vedblev med at vokse til nye højder. Men den *illegale* indvandring var vigende

1965 og 1990: Døren åbnes

Det er fejlagtigt at tro, at USA altid og uden undtagelser har været en indvandrer nation – at der går en lige linje fra den nuværende masseindvandring til den ’klassiske’ i anden halvdel af 1800-tallet og frem mod 1930. Dette er langt fra tilfældet – der har været en række ganske forskellige faser undervejs.

Siden 2000 har USA modtaget flere indvandrere end nogensinde før i sin historie. I det første årti efter årtusindskiftet fik 10,3 millioner indvandrere permanent opholdstilladelse, – og dette tal vil blive cirka fordoblet med 10,6 millioner for årene 2010-2019. Til sammenligning modtog USA ’kun’ 8,2 millioner indvandrere i årene 1900-1909, det årti, der engang var historiens mest indvandringstunge.

Den nuværende fase i indvandringen har sin rod i året 1965, hvor den Demokratiske præsident Lyndon B. Johnson underskrev en omfattende lovpakke om immigration. Dengang bekymrede få

amerikanere sig om indvandringen. Ikke blot var tilstrømningen af nytillflyttere lav; men kun hver 20. amerikaner var født uden for USA's grænser. For mange amerikanere syntes massemigrationen at være et overstået kapitel, der tilmed havde et vist romantisk skær over sig, nu hvor USA for alvor var begyndt at fejre sit multikulturelle ophav. Samtidig blomstrede økonomien, og borgerrettighedsbevægelsen under ledelse af Martin Luther King, Jr. oplevede efter omfattende demonstrationer i Selma, Alabama, sin sidste store triumf: vedtagelsen af en lov, der endelig sikrede afroamerikanerne i sydstaterne stemmeret.

I denne stemning af relativ optimisme – der dog allerede var ved at blive udfordret af præsident Johnsons eskalering af det militære engagement i Vietnam – vedtog Kongressen en indvandringslov, hvis hovedsigte var familiesammenføring. Idéen var at lukke op for, at de familier af især syd- og østeuropæisk baggrund, der en generation tidligere blev splittet på hver sin side af Atlanterhavet som følge af en restriktiv indvandringslovgivning i 1920'erne, nu skulle have chancen for at blive permanent genforenet i USA. Familiesammenføring blev herefter det bærende princip i migrationslovgivningen. Knap tre fjerdedele (74 pct.) af alle visa skulle gå til familiesammenførte, og kun en femtedel (20 pct.) til personer med særlige tekniske færdigheder. Loven blev revideret i 1990, og hensynet til immigranternes tekniske færdigheder opjusteret noget; men så sent som i 2016 blev flere end to tredjedele (68 pct.) af alle immigranterne til USA tildelt permanent opholdstilladelse på basis af familiesammenføring.

Lovene af 1965 og 1990 danner grundlaget for, at indvandringen til USA i øjeblikket er kraftigere end nogensinde før. Når først en immigrant har bosat sig i USA og søgt om statsborgerskab, kan han eller hun begynde at trække slægtninge over, og disse kan så hver især gentage mønstret. Således breder familiemigrationen sig som ringe i vandet. Denne 'immigrationsmultiplikator' er den væsentligste årsag til, at godt en million indvandrere får permanent opholdstilladelse i USA hvert eneste år.

Af de 10,6 millioner indvandrere, der er ankommet lovligt siden 2010, er 80 pct. fra enten Latinamerika og Caribien (41 pct.) eller Asien (39 pct.). Den uden sammenligning største afsendernation er Mexico, hvorfra der alene fra 2010 til 2017 kom 1,2 millioner indvandrere til USA – fuldt lovligt.

Den uden sammenligning største afsendernation er Mexico, hvorfra der alene fra 2010 til 2017 kom 1,2 millioner indvandrere til USA – fuldt lovligt

Denne nye indvandring har betydelige konsekvenser for USA's demografiske udvikling. I 1960'erne blev USA ofte italesat som en sort-hvid nation, hvor skillelinjen var 'the color line' mellem at være sort og hvid amerikaner. Så sent som i 1970 var USA's sorte befolkning (22,6 millioner) mere end dobbelt så stor som latinogruppen (8,9 millioner); men i 2000 overhalede latinoerne (35,3 millioner) afroamerikanerne (34,6 millioner) som USA's største etniske minoritet. Man regner med, at hvide (fraregnet latinoer) fra 2044 vil udgøre under halvdelen af USA's samlede befolkning. I dag er det tilfældet i fem delstater – Californien, Texas, Nevada, New Mexico og Hawaii (og i syv andre stater er den samme udvikling på vej, herunder i New York og Florida).

Visse bekymrede stemmer har længe advaret mod udviklingen. I 1991 skrev den berømte historiker Arthur M. Schlesinger, Jr., bogen *The Disuniting of America*, hvori han udtrykte betænkelighed ved et USA, hvor gruppetænkning inden for befolkningsgrupper kan begynde at skygge for det gamle ideal om national samling baseret på individuel frihed, lighed og retten til at stræbe efter lykke. USA's gamle motto "E pluribus unum" – "ud af mange, én" – blev udfordret. Siden skrev politologen Samuel P. Huntington bogen *Who Are We?* (2004), hvori han bekymret forestillede sig et fremtidigt USA domineret af indvandring fra Mexico, hvorefter normen ville være to-sprogethed og sammenblandede nationale loyaliteter. Huntington betvivlede eksistensen af en latinoinspireret 'amerikansk drøm': "Der

findes kun den amerikanske drøm skabt af det anglo-protestantiske samfund,” hævdede han. Og denne drøm skulle altså drømmes på engelsk.

Trods dens massive omfang spillede indvandring – i hvert fald den lovlige – ikke for alvor nøglerollen i den politiske debat. Ganske vist blev ambitiøse lovforslag formuleret både under Republikaneren George W. Bush (2007) og Demokraten Barack Obama (2013) bl.a. for at styrke indvandringen af personer med tekniske færdigheder og for at nedtone familiesammenføringsprincippet; men ingen af disse blev vedtaget af Kongressen.

Både Bush og Obama mente, at det kunne blive en udfordring at skabe enhed ud af alsidigheden – men diskuterede det i et idealistisk lys. I 2007 lovede Bush: ”Vi må opretholde den store tradition med smeltediglen, der byder alle nyankomne velkommen og assimilerer dem”. Tre år senere fastslog Obama: ”I sidste ende er det vores idealer, vores værdier, der byggede Amerika – værdier, der lod os skabe en nation af immigranter fra hver afkrog af verden, værdier, der stadig driver vores borgere fremad”.

Heroverfor har præsident Trump udstukket en betydeligt hårdere kurs, hvor netop familiesammenføringsprincippet – der nu hånende afskrives som ”kædemigration” (chain migration) – ses som et alvorligt problem. Romantiske forestillinger om indvandrernes bidrag til opbygningen af det amerikanske samfund erstattes af idéen om alt for mange udefrakommende mennesker, der udnytter et uhensigtsmæssigt system og snyder USA. Immigrationen skal beskæres drastisk, og fremover skal hovedfokus være på immigranternes tekniske færdigheder.

Romantiske forestillinger om indvandrernes bidrag til opbygningen af det amerikanske samfund erstattes af idéen om alt for mange udefrakommende mennesker, der udnytter et uhensigtsmæssigt system og snyder USA

Den illegale indvandring rykker op på dagsordenen

I nyere tid har immigrationsdebatten som nævnt været domineret af et fokus på de illegale indvandrere – også selvom presset på den mexicansk-amerikanske grænse faktisk længe har været vigende. På trods af at grænsebevogtningen i sydvest er blevet styrket siden årtusindskiftet, er antallet af illegale grænseoverskridere, der arresteres, styrtdykket. I 2000 blev hele 1,6 millioner illegale indvandrere fanget ved den mexicanske grænse. Da Obama tiltrådte i 2009, var tallet faldet til knap en tredjedel. Da Trump kom til, nåede antallet i løbet af hans første år som præsident ned på 304.000 pågribelser – det laveste antal siden 1972 – for så ganske vist at stige til 397.000 i finansåret 2018. Men selv dette tal svarer til mindre end en fjerdedel af niveauet i 2000.

Alt dette viser utvetydigt: Siden årtusindskiftet er antallet af illegale indvandrere, der har krydset den mexicanske grænse, dalet drastisk.

Samtidig vurderes USA's befolkning af illegale indvandrere at være faldet – fra 12,2 millioner personer i 2007 til 10,9 millioner i 2016. Selvom grænsen mod Mexico bestemt stadig er porøs [hullet, skrøbelig, red.], er den nuværende debat om 'krise' og om truende 'karavaner' således fabrikeret. Jovist, antallet af familier på flugt fra bandevold og anden elendighed i Centralamerika er vokset en del i de senere år – og antallet af mennesker, der opnår asyl, kom i 2016 op på 85.000 (for så at dale til 54.000 året efter). Men det *overordnede* pres på grænsen er mindsket.

Ikke mindst i sin retorik om de illegale indvandrere – og sine praktiske tiltag over for dem – har Trump brudt afgørende med sine umiddelbare forgængere. I mange år havde især en række Republikanske politikere et ambivalent forhold til den illegale immigration. De vidste godt, at mange store arbejdsgivere – oprindeligt i landbrugssektoren, men siden også i eksempelvis bygge- og

servicesektorene – yndede at ansætte migranterne som billig arbejdskraft. Derfor måtte man træde varsomt i debatten.

Men i løbet af 1970'erne og 1980'erne voksede fokus på den illegale indvandring gradvist. I august 1971 indviede den Republikanske præsident Richard Nixons hustru, Pat, en park i det sydvestlige Californien ved grænsen til Mexico. Egentlig ville hun gerne hilse på nogle af de fremmødte mexicanere; men et hegn var allerede blevet opført her. ”Jeg hader at se hegn hvor som helst,” sagde hun. ”Jeg håber ikke, at der vil være et hegn her for længe”. Hendes folk klippede hul i hegnet, og hun trådte over grænsen og hilste på mexicanerne. 14 år senere var tonen blevet en ganske anden. Nu klagede den Republikanske præsident Ronald Reagan over, at USA havde ”mistet kontrollen” med sine grænser på grund af en ”invasion” af illegale immigranter. Der syntes at være noget om snakken: Mellem 1970 og 1986 ottedobledes antallet af pågribelser af folk uden papirer langs den godt 3.000 kilometer lange mexicansk-amerikanske grænse – fra 200.000 i 1970 til 1,6 millioner i 1986. I sidstnævnte år udgjorde den samlede befolkning af illegale indvandrere i USA omkring fem millioner personer.

Men selvom retorikken blev skærpet, var de foreslåede løsninger (inden Trump) pragmatiske. Idéen var at kombinere straf og belønning – og ingen illustrerede denne dobbelte strategi bedre end Reagan selv. I 1986 satte han sin underskrift på en lov, der både skærpede grænsebevogtningen og gjorde det vanskeligere for arbejdsgivere at ansætte illegale indvandrere. På den anden side – og langt mere bemærkelsesværdigt – gav loven amnesti til omkring tre millioner af de migranter, der var kommet ind i landet. Efter at have levet en skyggetilværelse i USA kunne de nu bevæge sig ud i lyset og i sidste ende søge om statsborgerskab.

Selvom retorikken blev skærpet, var de foreslåede løsninger (inden Trump) pragmatiske. Idéen var at kombinere straf og belønning – og ingen illustrerede denne dobbelte strategi bedre end Reagan selv

Splittelse hos Republikanerne

Der var bestemt kritikere af denne politik. I 1992 udfordrede den konservative Pat Buchanan den siddende præsident George H.W. Bush i de Republikanske primærvalg med et budskab om, at den illegale indvandring til USA var en ”national skændsel”, og at langt flere ressourcer burde bruges på at beskytte grænserne. Selvom Bush vandt nomineringen, lød lignende toner fra Californien to år senere, da den siddende Republikanske guvernør, Pete Wilson, gav sin støtte til et lokalt initiativ – ’Proposition 187’ – der skulle fratage de illegale indvandrere adgangen til en række velfærdsgoder. Initiativet blev vedtaget ved en folkeafstemning i Californien i 1994, men siden erklæret forfatningsstridigt af en domstol.

Stemningen i Californien forplantede sig til resten af nationen. I 1996 – på et tidspunkt, hvor Republikanerne havde flertal i begge Kongressens kamre, og hvor mange politikere profilerede sig på at være ’tough on crime’ – satte den Demokratiske præsident Bill Clinton sin underskrift på en lov, der gjorde det væsentligt lettere at deportere illegale indvandrere, og som samtidig udvidede antallet og typerne af forbrydelser, der kunne føre til udvisning – også af de *legale* indvandrere, der ikke havde opnået statsborgerskab. Samtidig blev begge grupper afskåret fra adgangen til et basalt velfærdsgode som madkuponer (’food stamps’).

Med terrorangrebene på USA den 11. september 2001 kom der øget fokus på sammenhængen mellem den nationale sikkerhed og de porøse grænser – noget, det Republikanske medlem af Repræsentanternes Hus, Tom Tancredo fra Colorado forsøgte at slå politisk mønt på, da han uden held stillede op til præsidentvalget i 2008.

Men i årtierne før Trump måtte den nationalistisk-sindede fløj i det Republikanske parti ofte tage brydetag med den erhvervsvenlige om de illegale immigranter. På den anden fløj foretrak en hel del Demokrater i de åbne grænsers navn at kalde indvandrerne for ”udokumenterede” eller ”uautoriserede” frem for ”illegale” – også selvom der i fagbevægelsen længe havde været skepsis over for disse indvandrere som potentielle løntrykkere.

Ved kulminationen i 2007 udgjorde de illegale immigranter anslået 12,2 millioner personer. Præsident George W. Bush kombinerede i sin tilgang pisk og gulerod. Han fastslog, at de amerikanske familieværdier ikke stoppede ved Rio Grande-floden. Og netop i 2007 støttede Bush et lovforslag, der ville have skabt en vej frem mod statsborgerskab for de illegale indvandrere – også selvom præsidenten afviste, at der var tale om nogen ”amnesti”. Som under Reagan gik lovforslaget hånd i hånd med en række foranstaltninger til yderligere bevogtning af grænsen. Året før havde Bush ligefrem underskrevet en lov, der bemyndigede opførelsen af et hegn langs godt en tredjedel af den mexicansk-amerikanske grænse – en idé, Trump siden skulle affærdige med betegnelsen: ”en legetøjsmur”. Men immigrationslovforslaget faldt til jorden, efter at kun 12 ud af 49 Republikanske senatorer stemte for det.

Med den økonomiske krise, der ramte USA i 2008 – og med en aftagende befolkningsvækst i Mexico – aftog presset på den mexicansk-amerikanske grænse. Samtidig skrumpede antallet af illegale indvandrere i USA med anslået en million. Alligevel blev tonen i visse Republikanske kredse skærpet: Det så man i den konservative Tea Party-bevægelse blandt partiets græsrodder og med vedtagelsen af delstatslove i Arizona i 2010 og Alabama 2011 vendt mod de illegale indvandrere.

Den illegale immigration kom til at spille en betydelig rolle i præsidentvalgkampen i 2012, hvor Obama var på genvalg. Hans Republikanske udfordrer, Mitt Romney, foreslog i januar 2012 at gøre det så vanskeligt for de illegale indvandrere at finde arbejde i USA, at de ville ’selvdeportere’. Idéen fik meget kritik – og i sin analyse af Romneys nederlag, som massemedierne hurtigt døbte ’ligsynet’, blev den Republikanske ledelses konklusion ligefrem, at netop idéen om selvdeportation havde sendt latinovælgerne i armene på Obama. Formanden for den Republikanske nationalkomité, Reince Priebus, – der siden skulle blive Donald Trumps første stabschef – kaldte Romneys forslag ”forfærdeligt”. For fremtiden måtte Republikanerne arbejde målrettet på at udvise større åbenhed over for latinoerne!

Som sin forgænger Bush forsøgte Obama at kombinere en hård og en blød linje. Under ham blev tilbagesendelserne af illegale indvandrere skærpet i en sådan grad, at Obama fik øgenavnet ”deporter-in-chief”. Men samtidig forsøgte Obama med et dekret i juni 2012 (Deferred Action for Childhood Arrivals, DACA) at frede en særlig gruppe illegale indvandrere, de såkaldte Dreamers, der var kommet til USA som børn. Præsidenten støttede ligeledes et forslag udarbejdet af otte senatorer – fire Demokrater og fire Republikanere – der på den ene side havde til formål at øge grænsepatruljeringen med 40.000 mand, men på den anden side anviste en vej frem mod statsborgerskab for hovedparten af USA’s illegale indvandrere. Forslaget blev faktisk vedtaget i Senatet i april 2013, men kom aldrig til afstemning i Repræsentanternes Hus. I frustration over forslagets skæbne forsøgte Obama i november 2014 med endnu et dekret at frede nok en gruppe illegale indvandrere, nemlig forældre til børn med amerikansk statsborgerskab eller permanent opholdstilladelse. Dette forsøg blev dog bremset af de føderale domstole.

Både Trumps retorik og hans praktiske tiltag over for den illegale indvandring betegner et afgørende brud med hans umiddelbare forgængere

Trump: et brud med forgængerne

Både Trumps retorik og hans praktiske tiltag over for den illegale indvandring betegner et afgørende brud med hans umiddelbare forgængere. Trump anerkender på ingen måde, at trykket på den mexicanske grænse er lettet siden år 2000, men kræver tværtimod en kraftigt forstærket grænsebevogtning og altså opførelsen af en mur i beton eller andet materiale langs hele grænsen til Mexico – ideelt set med en højde på fem til ni meter. Oprindeligt var Trumps idé, at mexicanerne skulle betale for muren, men dette krav synes han siden at have fraveget. En sådan mur vil i øvrigt ikke bremse de anslåede 44 pct. af illegale indvandrere, der kommer til USA på et turistvisum og så bliver hængende efter dets udløb. I sin retorik dæmoniserer Trump disse indvandrere som forbrydere – også selvom de statistisk set er mindre kriminelle end USA's øvrige befolkning. Og op til midtvejsvalgene i 2018 hævdede han, at han – trods den forfatningssikrede ret til statsborgerskab for enhver person født i USA – snart ville kunne ophæve denne ret for de såkaldte 'anchor babies' – børn af fødte af mødre uden statsborgerskab.

Samtidig har Trump og (nu tidligere) justitsminister Jeff Sessions stået bag en række tiltag, der både havde til hensigt at afskrække flygtninge og indvandrere og opildne basen af indfødte hvide vælgere. Et forsøg i januar 2017 på helt at blokere for flygtninge og indvandrere fra en række lande med store muslimske befolkninger blev i første omgang blokeret af domstolene; men en ny version, hvor også Venezuela og Nordkorea blev indtænkt, overlevede i højesteret i december 2017. En ekstremt kontroversiel 'nultolerancepolitik', der gik ud på at tilbageholde pågribne illegale indvandrere, indtil deres sag kom for retten, blev implementeret i foråret 2018. Da børn højst kan tilbageholdes i 20 dage, var konsekvensen, at anslået 3.000 børn overvejende fra Centralamerika blev fjernet fra deres forældre og tilbageholdt i centre – indtil en dommer satte en stopper for praksissen i juni.

Således har præsident Trump udstukket en kurs, der er ganske anderledes end den pisk-og-gulerodspolitik, de seneste præsidenter har fulgt. Set i forhold til nyere tids immigrationslovgivning er hans forslag vedrørende den legale indvandring drakoniske, og hvad den illegale indvandring angår: radikalt nationalistiske.

Men hvis Trump har brudt med sine umiddelbare forgængere i Det Hvide Hus, læner han sig til gengæld – uvidende? – op ad en ældre tradition, der blomstrede i tiden omkring Første Verdenskrig og ind i 1920'erne – et årti, som den navnkundige historiker John Higham kaldte "the tribal twenties" – stammetænkningens årti.

Men hvis Trump har brudt med sine umiddelbare forgængere i Det Hvide Hus, læner han sig til gengæld – uvidende? – op ad en ældre tradition, der blomstrede i tiden omkring Første Verdenskrig og ind i 1920'erne

Et ekko af 1920'erne

Mellem 1830 og 1930 drog omkring 37 millioner indvandrere til USA. Mens nord- og vesteuropæere oprindeligt havde domineret menneskestrømmen, skete der fra 1890 et mærkbart skifte i retning af syd- og østeuropæere. Mange hvide protestantiske amerikanere så på disse såkaldt "nye immigranter" med stor bekymring. Hvordan ville polske og italienske katolikker – for ikke at tale om central- og østeuropæiske jøder – nogensinde kunne blive en integreret del af USA? Hvordan ville de kunne passe ind i "den amerikanske smeltedigel", dette vidunderlige billede på det etniske Amerika, som den britisk-jødiske forfatter Israel Zangwill havde lanceret med teaterstykket "The Melting Pot," der i 1908 gik sin sejrsgang over hele USA?

Nogle grupper var i forvejen udelukket fra smeltediglen. Ægteskab mellem sorte og hvide amerikanere var dengang utænkeligt. Og kinesiske arbejdere blev forbudt indvandring til USA allerede i 1882. En satiretegning i magasinet Puck netop det år viste amerikanere i gang med at nedrive den kinesiske mur for så at tage stenene derfra og opføre en amerikansk mur – som værn mod kineserne. Først fra 1943 kunne kinesiske indvandrere søge om statsborgerskab i USA. Ad diplomatiets vej ramte lignende sanktioner i 1907 japanere med amerikanske drømme.

Snart begyndte den offentlige debat at handle om faren ved at tage imod de 'nye' indvandrere fra Syd- og Østeuropa. I 1914 hævdede den prominente sociolog Edward A. Ross i bogen *The Old World in the New*, at de "nye" immigranter var "lodne, lavpandede, med store ansigter, af tydeligvis lav mentalitet" og i virkeligheden hørte hjemme i istiden. To år senere advarede juristen og zoologen Madison Grant i bogen *The Passing of the Great Race* om, at den stolte "nordiske" race af blonde og blåøjede personer af nordeuropæisk baggrund med lange kranier og medfødte lederevner stod for at uddø, nu hvor mindreværdige "alpine" og "mediterrane" racer fra henholdsvis Mellem- og Sydeuropa – og også den foragtelige jødiske "race" – formerede sig uhæmmet. Atter andre skribenter skrev om mulighederne for at forbedre menneskehedens genetiske kvalitet gennem selektiv naturlig reproduktion af ideelle mennesketyper og i nogle tilfælde tilsvarende sterilisering af de mindre egnede – en form for tænkning, der gik under navnet eugenikken.

En satiretegning i magasinet Puck netop det år viste amerikanere i gang med at nedrive den kinesiske mur for så at tage stenene derfra og opføre en amerikansk mur – som værn mod kineserne.

Samtidig voksede den folkelige modstand mod de nye indvandrere. En mistænkeliggørelse af tysk-amerikanerne under Første Verdenskrig (1914-18) afløstes i årene herefter først af socialistforskrækkelse og – i løbet af 1920'erne – atter af antikatolicisme og antisemitisme. I disse år voksede Ku Klux Klan gevaldigt i omfang og antog med et anslået medlemstal i 1925 på fem millioner nationale dimensioner. I disse år rettede Klanen ikke længere sin vrede udelukkende mod sin traditionelle fjende, afroamerikanerne. Nu blev også syd- og østeuropæiske indvandrere af katolsk og jødisk baggrund lagt for had. Det var dog ikke kun Klanen, der reagerede på de 'nye' indvandrere. I 1920 udkom et nummer af bilfabrikanten Henry Fords tidsskrift *The Dearborn Independent* under overskriften "Den internationale jøde: Verdens problem". Fem år senere beklagede den californiske politiker Edwin E. Grant sig i en artikel i *The American Journal of Sociology* over al den bærmæ, der flød rundt i den amerikanske smeltedigel.

Den offentlige iscenesættelse af de katolske og jødiske indvandrere som syndebukke fik politiske konsekvenser. Allerede i 1907 nedsatte Kongressen en kommission under ledelse af den Republikanske senator William Dillingham fra Vermont, der skulle analysere indvandringen til USA. Fire år senere barslede den med en rapport – i 41 bind – hvis hovedkonklusion var, at man kunne forbedre indvandringens kvalitet gennem indførelsen af en læseprøve; tanken var, at mange af de "nye" indvandrere var analfabeter. En sådan lov blev rent faktisk vedtaget i 1917, men præmissen viste sig at være falsk: Langt hovedparten af indvandrerne kunne både læse og skrive.

I 1921 underskrev den Republikanske præsident Warren G. Harding imidlertid en lov, der for første gang indførte nationale kvoter for europæiske indvandrere ved at basere deres antal på deres repræsentation i folketællingen af 1910. I den forbindelse udarbejdede en ansat ved udenrigsministeriet en rapport, hvori potentielle jødiske indvandrere blev karakteriseret som "abnormt syge i deres tankegang", ude af stand til at assimilere og "beskidte, uamerikanske og ofte farlige i deres adfærd". En

ny lov af 1924 skærpede kvoterne ved at basere dem på folketællingen af 1890, hvor kun meget få syd- og østeuropæiske indvandrere havde haft bopæl i USA. De nationale kvoter for de ”nye” indvandrere blev derfor tilsvarende små.

Og fra 1929 implementeredes princippet om ”national oprindelse”. Fra nu af skulle indvandringen til USA i så høj grad som muligt afspejle den hvide amerikanske befolknings oprindelige etniske sammensætning siden USA’s første folketælling i 1790, med skyldig hensyntagen til dens videre opblanding gennem naturlig reproduktion og migration. Også denne formel gav meget ringe plads til de ’nye’ indvandrere. Således blev døren til indvandringen til USA effektivt smækket i – og forblev på nogle flygtningestrømme nær i kølvandet på Anden Verdenskrig stort set lukket frem til 1965.

Der er visse lighedspunkter mellem 1920’ernes og Trumps USA. I dag er andelen af amerikanere født i udlandet (13,7 pct.) faktisk en anelse *højere*, end det var tilfældet i 1920 (13,2 pct.) – men til gengæld lidt lavere end i 1910 (14,7 pct.). Både i dag og i 1920 var altså omtrent hver syvende amerikaner indvandrer. I 1920’erne blev racebegrebet diskuteret eksplicit. I dag sker det for det meste implicit gennem fx en demonisering af latinoindvandrere som kriminelle og muslimske indvandrere som potentielle terrorister.

Men bag retorikken rettet mod de illegale indvandrere forsøger præsidenten samtidig at lægge pres på Kongressen for også at bringe lovgivningen om den *legale* immigration til USA på banen

”You know what? I am a nationalist”

I 1920’erne holdt præsidenterne sig i baggrunden – i dag sætter præsident Trump den immigrationspolitiske dagsorden. Og en anden vigtig forskel er, at man dengang ikke talte om ’illegalt indvandring’ – i dag dominerer denne form for migration debatten.

Men bag retorikken rettet mod de illegale indvandrere forsøger præsidenten samtidig at lægge pres på Kongressen for også at bringe lovgivningen om den *legale* immigration til USA på banen. I september 2017 tog Trump således på det nærmeste én gruppe illegale indvandrere – ”the Dreamers” – som gidsel i et større politisk spil om en mere omfattende indvandringspakke. Han ophævede Obamas DACA-ordre, men gjorde det med virkning først fra marts 2018. Dermed havde Kongressen seks måneder til at handle. Det begyndte med lovende indledende takter, hvor Trump mødtes med de to Demokratiske ledere i Kongressen, Nancy Pelosi og Chuck Schumer, og hvor et politisk kompromis tegnede sig: beskyttelse af Dreamers til gengæld for et øget beredskab langs den mexicansk-amerikanske grænse. Men snart brød forhandlingerne sammen.

I januar 2018 forsøgte Trump at lægge yderligere pres på Kongressen. I sin State of the Union-tale præsenterede han sin vision for en samlet lovpakke baseret på fire ’søjler’. For det første skulle 1,8 millioner Dreamers – men ikke andre af USA’s i alt knap 11 millioner illegale indvandrere – tilbydes en vej frem mod statsborgerskab. For det andet skulle sikkerheden ved den mexicanske grænse styrkes – blandt andet gennem opførelsen af en mur. For det tredje skulle ’kædemigrationen’ standses, for ”under det nuværende nedbrudte system kan en enkelt immigrant importere nærmest uendelige mængder af fjerne slægtninge”. Endelig skulle det særlige ’green card lottery’, der indgik i immigrationsloven af 1990, og som havde til hensigt at styrke den etniske alsidighed ved at øremærke 50.000 visa til migranter fra lande, der normalt ikke sendte ret mange mennesker til USA, afskaffes. Fokus skulle nærmest udelukkende være på indvandreernes tekniske færdigheder.

I 2018 kom der et tværpolitisk udspil fra den Republikanske senator Lindsey Graham fra South Carolina og hans Demokratiske kollega Dick Durbin fra Illinois: Det gik ud på rent faktisk at inkludere

Trump's fire søjler, men endte i det rene ingenting, efter at præsidenten i et raseriudbrud havde affærdiget Haiti og en række afrikanske nationer som "shithole countries". Disse flygtninge – mente Trump – burde ikke længere nyde særlig status som midlertidigt beskyttede i USA; det ville være meget bedre at tiltrække immigranter fra et land som Norge. Siden da er forsøgene på at nå frem til et kompromis på immigrationsområdet gledet ud i sandet.

I marts 2018 skulle ophævelsen af Obamas DACA-ordre træde i kraft. Det forhindrede domstolene – og kun deres indgriben beskytter i øjeblikket Dreamers mod truslen om deportation.

I august 2016 sagde Trumps daværende kampagnechef, Steve Bannon, at Donald Trump var et "stumt instrument for os" – hvormed han mente, at Trump var forhammeren, der skulle smadre sig gennem det politiske etablissement i forsøget på at implementere en ny nationalistisk politisk orden. Selvom Trump for længst har brudt med Bannon, kaldte han – ved et rally i Houston, Texas, i oktober 2018 – sig selv for nationalist.

I sidste ende er det via denne nationalisme, at Trump afgørende har brudt med sine forgængere i præsidentembedet i spørgsmålet om ikke bare USA's immigrationspolitik, men om nationens hele multikulturelle tradition. I stedet har han bygget bro til 1920'ernes USA. Dengang resulterede den ophedede og racebetonede debat om indvandring i, at porten til USA smækkede i. Spørgsmålet er, om Trump virkelig har den politiske ballast til at gennemføre et lignende projekt i en nation, der i dag allerede længe har været under kraftig demografisk forandring, og hvor enhver form for nationalisme, der udelukker store og voksende dele af befolkningen, synes at leve på lånt tid.

I sidste ende er det via denne nationalisme, at Trump afgørende har brudt med sine forgængere i præsidentembedet i spørgsmålet om ikke bare USA's immigrationspolitik, men om nationens hele multikulturelle tradition. I stedet har han bygget bro til 1920'ernes USA

Jørn Brøndal (f. 1961) er professor og leder af Center for Amerikanske Studier ved Syddanske Universitet.

Lars Erslev Andersen i RÆSON36: Derfor bryder Vesten ikke med Saudi-Arabien (04.01.2019)

Saudi-Arabien er det klareste eksempel på, at sikkerhedspolitik og økonomi i dag overtrumfer liberale værdier, menneskerettigheder og folkeret.

I nogle dage i midten af november så det ud, som om Khashoggi-sagen var ved at falde til ro: Der var ikke afsløret afgørende beviser mod Saudi-Arabiens magtfulde kronprins, Mohammed bin Salman (MBS), der kunne dokumentere, at han havde beordret mordet i Istanbul – derimod var 18 personer blevet anholdt i Saudi-Arabien for at have udført det. Men den 16. november lækkede CIA deres opsigtsvækkende konklusion til The Washington Post: Efter at gennemgået alt materiale, herunder telefonaflytninger, er det deres konklusion, at mordet blev udført på ordre af MBS. CIA har ikke det nagelfaste bevis, men når altså alligevel denne konklusion – på baggrund af en række stærke indicier samt med tjenestens kendskab til beslutningsstrukturen i Saudi-Arabien.

Dermed gnider CIA salt i det åbne sår i amerikansk politik, der blev tilføjet med terrorangrebene 11. september 2001.

Lige siden har indflydelsesrige politikere og embedsfolk, efterladte af de næsten 3.000 døde og mange kommentatorer stædigt fastholdt, at den saudiarabiske regering og kongefamilie var direkte involveret i organiseringen af angrebet. I 2016 vedtog den amerikanske Kongres – mod den daværende præsident Obamas vilje – at der kunne anlægges sag mod den saudiarabiske stat. Alt tyder på, at et flertal i Kongressen ønsker en helt anden linje i det amerikanske forhold til Saudi-Arabien end den, samtlige regeringer har lagt siden Anden Verdenskrig. Således argumenterer en stærk opposition i USA for et meget mere kritisk forhold til Saudi-Arabien end det nære partnerskab, som skiftende regeringer har plejet med kongefamilien.

I toppen af det amerikanske politiske establishment står konflikten om USA's politik over for Saudi-Arabien derfor ikke primært mellem Demokraterne og Republikanerne, men snarere mellem lovgiverne i Kongressen og magtudøverne i Det Hvide Hus – uanset hvem der sidder i det ovale kontor. Alligevel vil det Demokratiske partis flertal i Repræsentanternes Hus, der er en realitet efter midtvejsvalget i november, sandsynligvis bruge Khashoggi-sagen til at presse Trump til en mere kritisk linje over for hans venner i Riyadh.

Mordet på den saudiarabiske dissident og kritiker, der mødte op på Saudi-Arabiens konsulat i Istanbul den 2. oktober, handler således ikke blot om et uhørt brud på regler i internationalt diplomati og om en sikkerhedstjeneste, der myrder en af sine egne borgere på fremmed jord. Mordet handler også om global økonomi, rivalisering mellem stormagter, amerikansk mellemøstpolitik og om et stadig tydeligere hykleri i vestlig politik over for Saudi-Arabien.

Derfor er Saudi-Arabien så vigtig for Trump

Når CIA's konklusion – og lækket af den til pressen – virkelig er salt i såret, skyldes det, at Trump i højere grad end sine forgængere baserer sin mellemøstpolitik på Saudi-Arabien – i særlig grad personificeret ved et tæt forhold mellem netop MBS og Det Hvide Hus. Helt åbent har Trump gentagne gange understreget, hvor vigtig Saudi-Arabien er for USA's jobskabelse. Først og fremmest gennem deres enorme køb af amerikansk militærteknologi, men også gennem kolossale investeringer i det amerikanske aktiemarked. Sammen med Israel er Saudi-Arabien den i særklasse vigtigste allierede i USA's mellemøstpolitik og samtidig altså en vigtig spiller i Trumps 'America First'-program, der handler om at sikre arbejdspladser.

Alt tyder på, at et flertal i Kongressen ønsker en helt anden linje i det amerikanske forhold

til Saudi-Arabien end den, samtlige regeringer har lagt siden Anden Verdenskrig

At CIA gør MBS ansvarlig for mordet på en saudiarabisk borger med permanent amerikansk opholdstilladelse, som desuden er klummeskribent for The Washington Post, er en begivenhed, der har fået medlemmer i Kongressen til at kræve en ny amerikansk kurs over for Saudi-Arabien.

Men Trump-regeringen vil gå langt for at lade selv den mindste tvivl om skyldspørgsmål i sagen om Khashoggi komme MBS og den saudiarabiske kongefamilie til gode.

Den 20. november afviste Trump således i en erklæring at ændre sin politik. Skønt erklæringen handler om USA, Khashoggi-mordet og Saudi-Arabien, starter den et helt andet sted, nemlig i Iran. Her hedder det bl.a.: "Iran is considered 'the world's leading sponsor of terror'". Det er ifølge erklæringen også Iran, der står bag den tragiske humanitære katastrofe i Yemen – "Saudi Arabia would gladly withdraw from Yemen if the Iranians would agree to leave" – selvom alle andre mener noget andet. Samtidig, siger Trump, er Saudi-Arabien USA's mest aktive og loyale støtte i bekæmpelsen af den sunnimuslimsk-baserede terrorisme – uden at nævne, at USA og Iran stod skulder ved skulder om at bekæmpe den i Irak.

Ret beset handler det jo om penge: Det centrale for Trump-regeringen er at opretholde rimeligt høje oliepriser, så Saudi-Arabien ikke braser sammen og forhindres i at betale et betydeligt bidrag til 'America First'-politikken gennem kolossale våbenkøb og investeringer i amerikanske aktier. I erklæringen lægger Trump ikke skjul på det: Efter at have forklaret, hvor ond og farlig Iran er, hvor godt Saudi-Arabien hjælper USA med at bekæmpe terrorisme, og hvor nært et forhold der er mellem Det Hvide Hus og den saudiarabiske kongefamilie, kommer en smøre om amerikanske arbejdspladser og indkomster, der ikke skal ende i hænderne på Kina og Rusland (for så trofaste er Saudi-Arabien jo heller ikke, forstår man). Erklæringen slutter med det forventelige credo: 'America First'.

Men prinser i den store kongefamilie, der længe har mukket over at være skubbet til side af unge MBS i kampen om arvefølgen, rører på sig, samtidig med at kongen og hans søn i bedste Trump-stil laver kampagner for at dæmpe det ulmende oprør. I den amerikanske Kongres vil flere medlemmer bruge det aktuelle pres på MBS til at afvikle amerikansk støtte til Saudi-Arabiens krig i Yemen. De mest overmodige lægger ovenikøbet planer for en anden arvefølge i den saudiske familie – som om kongemagten i Riyadh skal afgøres i Washington.

MBS er villig til at sælge palæstinenserne i konfrontationen med Iran, hvilket i den grad har knyttet Trump-regeringen og Saudi-Arabien sammen med et stadig mere selvsikkert Israel

Er Khashoggi-sagen slut? Rygtet siger, at Tyrkiets præsident, Erdogan, muligvis ligger inde med det afgørende bevis for MBS' involvering i Khashoggis likvidering. Gør Erdogan det, vil han nok forstå at udnytte det til sin egen fordel. Har han ikke beviset, risikerer han, at alle hans snedige angreb mod MBS – i form af den serie af læk, vi har set i oktober og november – eksploderer i ansigtet på ham selv. For rider MBS stormen af, vil han ikke tøve med at straffe Tyrkiet – i Saudi-Arabien har der allerede været opfordringer til boykot af tyrkiske varer, og det bliver næppe ved det.

Trods den voldsomme søgang ender MBS derfor nok i smult vande. Trump har som sagt meldt klart ud: Selvom MBS har blod på hænderne i Istanbul, er han alligevel en ”fantastisk allieret”. Dermed kan kronprinsen fortsætte sit enmandsshow med temaet: at forandre Saudi-Arabien til den globale kapitalismes mekka.

Det saudiarabiske spin virker

For Saudi-Arabien er – med MBS i spidsen – midt i en charme-kampagne om de reformer, der én gang for alle nok skal gøre landet mere stuerent i det internationale samfund – især i Vesten. Siden Salman blev indsat som konge i januar 2015 og ganske hurtigt fik placeret sin søn, MBS, i magtfulde stillinger som forsvarsminister og chef for regeringens økonomiske udvalg samt i april samme år som vicekronprins, er det gået slag i slag. I juni sidste år blev MBS forfremmet til kronprins – og er den eneste oplagte arvtager af kongetitlen, når den aldrende Salman går bort eller abdicerer.

Saudi-Arabien plejede i den vestlige presses optik at være verdens mest kyniske tilsidesætter af menneskerettigheder, men MBS har sikret, at de vestlige statsledere trygt kan besøge kongeriget uden konstant at skulle svare på ubekvemme spørgsmål fra de medfølgende journalister om kvindeundertrykkelse, statens brutale fremfærd over for opposition, manglen på et retfærdigt retssystem, brug af shariastraffe og offentlige halshugninger, krigsforbrydelser i Yemen osv. Alt dette fortsætter ufortrødent, men med nogle få dekretter er det lykkedes MBS og kong Salman at få den internationale presse til at kigge andre steder hen. Det drejer sig om en satsning på turisme og åbning af biografer (der i årtier var ulovlige). Desuden har man lempet kvinder ind på nogle ubetydelige politiske poster og udstedt en erklæring om, at der i Saudi-Arabien skal praktiseres ’moderat islam’. Sidst, men ikke mindst: Ophævelsen, sidste sommer, af forbuddet mod, at kvinder kører bil. Denne ændring blev naturligvis hilst velkommen af de saudiarabiske kvinder. Men øjeblikket efter fængslede man de kvindelige menneskerettighedsaktivister, der havde krævet flere rettigheder til kvinder og nu kritiserede MBS for ikke at levere.

Der er således to sider af den såkaldte reformproces: På den ene side gennemføres små ændringer – for kvinder er det naturligvis et stort skridt, at de kan få lov til at køre bil, men deres grundlæggende status som andenrangsborgere i det saudiarabiske samfund har ikke ændret sig. På den anden side samler MBS konstant magten hos sin egen person og tåler ingen kritik. Resultatet er, at undertrykkelsen af ytringsfrihed i Saudi-Arabien i dag er større end i mange år forud for hans reformer.

I det saudiarabiske samfund er der også stor modstand mod reformerne. Mange i det traditionelle samfund er trygge ved de konservative sædvaner og bange for forandring, der – som de ser det – risikerer at lokke de unge piger i fordærv. Mere alvorlig for MBS er dog modstanden fra eliten, der især skyldes, at de mister penge og privilegier

Reformer eller statsbankerot

Mange taler om, at Saudi-Arabien i dag er ved at blive transformeret fra et familiedynasti til et diktatorisk enmandsstyre. Skal man have en forestilling om, hvad MBS gerne vil forandre det nye Saudi-Arabien til, kan man se på emiratet Abu Dhabi i De Forenede Arabiske Emirater (UAE). Det betyder en liberalisering af økonomien – men stadig større centralisering af magten i et kontrolleret, autoritært regime.

Mentoren bag denne udvikling er kronprins af Abu Dhabi Mohammed bin Zayed (MBZ). Indadtil kontrolleres emiratet benhårdt af MBZ, men udadtil fremstår det som et kapitalistisk forbrugerparadis, hvor udlændinge kan leve det søde liv, så lang tid de holder sig fra kritik af regimet og anden upassende opførsel. Samtidig holdes den lille lokalbefolkning i et stramt greb og lever helst deres liv bag paladsernes mure. Resultatet er, at vestlige statsledere og forretningsfolk kan rejse til emiratet og gøre gode forretninger uden at skulle konfronteres af deres landes medier med for mange spørgsmål om, hvad der egentlig foregår under den glimtende overflade af flotte biler, fancy hoteller og funkende kontorbygninger. Derfor går Abu Dhabi og UAE helt under radaren i de vestlige mediers fortællinger om regional politik på Den Arabiske Halvø, selvom det altså i høj grad er i Abu Dhabi, at kuglerne støbes til MBS's vision om Saudi-Arabien som regional stormagt.

Disse ambitioner har indtil videre resulteret i, at Saudi-Arabien bomber løs i Yemen, undertrykker befolkningen i Bahrain og isolerer Qatar med en omfattende embargo. Sat på spidsen kan man sige, at MBZ har tegnet Saudi-Arabien og UAE's fælles regionale politik, men at MBS tager skraldet i det internationale samfund.

Problemet for MBS er imidlertid, at udgangspunktet for denne transformation af Saudi-Arabien er langt mere udfordrende, end den har været i Abu Dhabi, der med sin meget lille lokalbefolkning, sit beskedne territorium og sin umådelige rigdom har haft let ved at omforme sig til et kapitalistisk forbrugermekka. Saudi-Arabien er med sine knap 33 millioner indbyggere godt 30 gange større. UAE har 9,4 millioner indbyggere, men af dem er kun cirka 1,4 millioner statsborgere – resten er udenlandsk arbejdskraft – i Saudi-Arabien udgør gæstearbejderne 'blot' cirka en tredjedel af befolkningen.

Ikke mindre end 40 pct. af befolkningen i Saudi-Arabien er under 25 år, og der er en meget stor arbejdsløshed for folk under 35. Dette indebærer i sig selv en kæmpe udfordring med at få skabt beskæftigelse til de unge generationer, der i mange år frem i stort antal presser på for at komme i arbejde.

I generationer har landet forsømt at bruge sine indtægter til at opbygge en privat erhvervssektor og sprede de økonomiske aktiviteter til andet end oliesektoren. Derfor forbliver landets økonomi, som Den Internationale Valutafond (IMF) understreger i sin seneste vurdering, voldsomt sårbar over for udsving i oliepriserne. Det erfarer Saudi-Arabien i kolde tal i 2015 og 2016, hvor underskuddet på statsbudgettet kom op over 20 pct. Årsagen var de stærkt faldende oliepriser, der i øvrigt var et resultat af en bevidst saudiarabisk politik: Dels ville Saudi-Arabien presse Iran, der med atomaftalen og den efterfølgende hævelse af internationale sanktioner kunne se frem til at vinde markeder. Dels ville Saudi-Arabien sabotere den amerikanske olieproduktion, der ligeledes begyndte at true saudiarabiske markedsandele. Det sidste lykkedes faktisk en overgang, idet flere af de amerikanske firmaer indstillede produktionen, men kun kortvarigt. I dag må kongefamilien konstatere, at USA eksporterer mere olie, end det importerer.

Sat på spidsen kan man sige, at Abu Dhabis Mohammed bin Zayed har tegnet Saudi-Arabien og UAE's fælles regionale politik, men at MBS tager skraldet i det internationale samfund

Saudi-Arabien bruger enorme summer på subsidier, der sikrer lave forbrugerpriser på bl.a. benzin og elektricitet, samt på gratialer til offentligt ansatte med det formål at holde dem fra at blande sig i politik. Det er samtidig et af de lande i verden, der bruger flest penge pr. indbygger til import af våben og militær teknologi. Men statsbudgettet er som sagt helt og aldeles baseret på en høj oliepris (100 US-dollars pr.

tønne i 2015, i dag 80 US-dollars). Da priserne raslede ned til en bund omkring 30 US-dollars pr. tønne, måtte kongeriget for at dække underskuddet tære voldsomt på sine reserver.

I 2015 vurderede IMF, at landet – hvis ikke der skete dramatiske forbedringer som følge af økonomiske reformer – ville gå bankerot i 2020.

Magtkampen med Iran

Disse problemer – en voldsom høj ungdomsarbejdsløshed og en truende statsbankerot – var tydelige allerede i 2015, da den 29-årige MBS den 23. januar blev centralt placeret i regeringen for – med sin fars velsignelse – at genskabe Saudi-Arabien som en rig og stærk regional stormagt. To måneder efter indledte han krigen i Yemen og øgede dermed de i forvejen eksorbitante militærudgifter. Og i saudierne lille naboland Bahrain, der reelt, men ikke formelt, er under saudiarabisk herredømme, forbliver Saudi-Arabien stadig militært involveret, efter at landet sammen med UAE i 2011 sendte tropper over grænsen for at knuse oppositionens demonstrationer for politiske og økonomiske reformer i den lille stat.

Samtidig måtte den unge kronprins konstatere, at Saudi-Arabien ikke havde fået indfriet sine udenrigspolitiske interesser i Libanon, Syrien og Irak – tre lande, hvor Iran til gengæld konstant har vundet frem. En yderligere udfordring kom til senere i 2015, da USA sammen med FN, inklusive Kina og Rusland, samt EU efter to et halvt års forhandlinger indgik den atomafstale med Iran, som ikke kunne andet end styrke landet økonomisk.

Udgifterne til at varetage disse udenrigspolitiske interesser kan der i saudiarabisk perspektiv ikke pilles ved. Det drejer sig først og fremmest om forholdet til Iran, som både politisk og økonomisk skal holdes nede. Irans tilstedeværelse i det arabiske Mellemøsten skal bekæmpes, fordi iranerne er de eneste, der kan udfordre Saudi-Arabiens rolle som regional stormagt. Derfor føler saudierne sig konstant truet af Iran – og jo mere Saudi-Arabien bekæmper iranske interesser, desto mere øges truslen.

Alt dette betyder, at militærudgifterne – siden 2015 også til krigen i Yemen – må opretholdes. Der er desuden et vigtigt politisk formål med at købe våben i USA, Frankrig og Storbritannien – simpelthen fordi de milliardstore indtægter synes at tvinge disse vestlige demokratier til – næsten for enhver pris – at holde hånden over Saudi-Arabien. Herunder: lukke øjnene for statens kompromisløse tilsidesættelse af menneskerettigheder og den brutale undertrykkelse af landets shiamuslimske mindretal (i særlig grad) og befolkningen (generelt).

Irans tilstedeværelse i det arabiske Mellemøsten skal bekæmpes, fordi iranerne er de eneste, der kan udfordre Saudi-Arabiens rolle som regional stormagt. Derfor føler saudierne sig konstant truet af Iran – og jo mere Saudi-Arabien bekæmper iranske interesser, desto mere øges truslen

Rivaliseringen med Iran er også økonomisk. Jo mindre olie Iran kan sende på markedet, desto større kontrol til Riyadh. Det faktum alene forklarer Saudi-Arabiens vrede over atomafstalen i 2015 – og helt ifølge den logik blev Saudi-Arabien rasende, da USA i november 2018 reelt valgte at hjælpe Iran en smule ved at friholde en række lande i forbindelse med de nye sanktioner, som USA (på egen hånd) ellers lige har rettet mod Irans energisektor. Amerikanerne truede egentlig med at straffe de lande, der ikke respekterer USA's nye sanktioner – og det fik europæiske firmaer til at afbryde projekter i landet. Men i første omgang valgte den amerikanske regering så at friholde en række lande – herunder Kina og Indien – der har fået 180 dage til at afvikle deres olieimport fra Iran. Saudi-Arabien havde egentlig lovet

amerikanerne at sprøjte ekstra mængder olie på markedet, når Irans olieeksport nu igen faldd (for at undgå, at olieprisen steg for dramatisk). Men i vrede over amerikanernes pludselig lempelse truer saudierne nu tværtimod med at skære ned i leverancerne.

I sin bekymring over Irans indflydelse i det arabiske Mellemøsten er Riyadh på linje med Israel, der anser Iran som en eksistentiel trussel. I stigende grad nærmer de to lande sig hinanden – og under MBS tøver saudierne ikke med at nikke bifaldende til Trump-regeringens politik i Israel-Palæstina-konflikten, der helt følger Israels interesser og efterlader palæstinenserne som tabere uden udsigt til nogensinde at få deres egen stat. MBS er altså villig til at sælge palæstinenserne i konfrontationen med Iran, hvilket i den grad har knyttet Trump-regeringen og Saudi-Arabien sammen med et stadig mere selvsikkert Israel.

Men Saudi-Arabiens Iran-politik er bekostelig. Hvor langt MBS er villig til at gå i konfrontationen med Iran, fik verden et eksempel på i november 2017, hvor kronprinsen tvang den libanesiske premierminister Saad al-Hariri i husarrest i Riyadh og her fik ham til at læse en (saudiarabisk forfattet) erklæring op: Her erklærede al-Hariri, at han trak sig som premierminister – med henvisning til trusler på sit liv fra det iransk-støttede Hizbollah-parti. Planen var at skabe ustabilitet i Libanon – måske som optakt til en egentlig krig mod Hizbollah med det formål at presse Iran ud af Libanon. Planen slog fejl: Hariri vendte tilbage til Beirut og genoptog – med Hizbollahs støtte – sin politiske lederrolle. Men episoden viser, at MBS er villig til at løbe store risici for at opnå sine mål – et faktum, CIA helt sikkert har med i sine overvejelser i Khashoggi-sagen.

Reformerne: løfter og modstand

I sin seneste vurdering konstaterer IMF, at der p.t. er balance i den saudiarabiske økonomi – men at det kun er takket være de væsentligt højere oliepriser, som landet stadig – ifølge fonden – er alt for afhængigt af. IMF noterer også, at den begyndende reformlinje og især de højere oliepriser har givet en lille vækst, og opfordrer til, at reformerne fortsætter. Reelt er forandringerne dog knap begyndt: MBS lancerede en række reformer i den store plan Saudi Vision 2030, men de fleste af dem er enten ikke blevet til noget eller er stoppet. Herunder det mest spektakulære: nemlig udbuddet af 5 pct. af det statslige olieselskab Aramco til internationalt salg. MBS overvurderede fuldstændig selskabets værdi, og da det ikke kunne sælges til den forventede overpris, opgav hans far, kong Salman, i efteråret 2018 at gennemføre salget. MBS's besparelser har været få: mindre gratialer til offentligt ansatte og neddrøsing af offentlige entreprenørprojekter (hvilket førte til økonomisk krise i det saudiske entreprenørfirma Bin Laden Group, der måtte afskedige sine bygningsarbejdere). Han har også indført nye (men lave) forbrugsskatter.

MBS forsøger at sælge Saudi-Arabien som et interessant sted at investere – også her kopierer han emiraterne. En højt profileret investeringskonference i Riyadh i oktober blev – efter Khashoggi-affæren – mødt af mange afbud, men fremstilles alligevel af staten som en stor succes. Ønsket om at fremstille landet som et gigantisk Dubai begrundes MBS's udmeldinger om 'moderat islam', højteknologiske fremtidsbyer, turisme og forlystelsesparker, kvinder bag rattet og en omfattende antikorrupsionskampagne, der synes inspireret af Xi Jinpings kampagne i Kina. Der er ingen tvivl om, at der er en stor og udbredt korrupsion i landet. At bekæmpe den er et populært tema blandt de unge, der i det hele taget ønsker modernisering også i form af øget frihed og bedre regeringsførelse. MBS's reformer har da også høstet optimistisk opbakning – ikke mindst blandt store grupper af kvinder og de unge generationer. Deres opbakning afhænger dog af, om MBS kan levere på løfterne – det er ikke nok at åbne biografen. Der skal skabes arbejdspladser, herunder til kvinderne.

Det, der på overfladen ligner en transformation mod et mere åbent samfund, er reelt noget andet: Et konservativt islamisk-

baseret familiedynasti er på vej til at blive et rendyrket diktatur

Klar til forandring?

I det saudiarabiske samfund er der imidlertid også stor modstand mod reformerne. Denne skepsis kommer fra to sider, nemlig det traditionelle samfund og eliten. Mange i det traditionelle samfund er trygge ved de konservative sædvaner og bange for forandring, der – som de ser det – risikerer at lokke de unge piger i fordærv. Mere alvorlig for MBS er dog modstanden fra eliten, der især skyldes, at de mister penge og privilegier.

Familiedynastiet har ledet Saudi-Arabien i generationer. I toppen af familien blev der truffet konsensusbeslutninger, der altid sikrede, at alle fik en del af kagen: Topposter i ministerier, efterretningstjeneste, militær, offentlige myndigheder osv. blev fordelt til alle grene i den store familie, der her fik deres egne små dynastier. Arvefølgen blev nøje forhandlet mellem de forskellige grene – det gav klarhed. Fik man ikke en post tæt på kongen, blev man kompenseret med andre poster, der både var indflydelsesrige og lukrative og dermed gav mulighed for at fordele rigdommen på kryds og tværs. Det var et stabilt system – fordi det indeholder og vedligeholder en magtbalance, som ingen egentlig har interesse i at pille ved: Risikoen for at tabe er større end chancen for at vinde. Det er dette dynastiske system, MBS er godt i gang med at transformere til et enmandsdiktatur.

På den ene side vil det nye regime gøre det lettere og mere effektivt at træffe gennemgribende beslutninger, fx om økonomi, religion og sikkerhed, men på den anden side skaber forandringen mange fjender – simpelthen fordi de fratages indflydelse og privilegier. Derfor bliver diktatoren også mere sårbar over for kritik.

MBS's strategi for at gennemføre denne transformation af styreformen har derfor været – meget omhyggeligt og nidkært – at fjerne enhver form for kritik ved øjeblikkeligt at slå ned på dem, der fremfører den. Enten sendes de i fængsel, eller også tvinges de til at indgå kontrakter, der helt lukker munden på dem:

I juni sidste år blev den forrige kronprins, Mohammad bin Nayef, degraderet, frataget sin titel og sat fra bestillingen som indenrigsminister. Han forsvandt et døgn tid – for derefter at dukke op og erklære sig indforstået med, at han var afskediget fra sine poster. Samtidig fjernede kongen mange vigtige områder fra indenrigsministeriet og flyttede dem ind under sig selv (inklusive den stadig vigtigere antiterrorafdeling). Et andet eksempel var, da MBS i november sidste år pludselig anholdt og internerede i hundredvis af højtstående personer – inklusive prinser, ministre og topfolk i erhvervslivet – og beslaglagde deres økonomiske aktiviteter og formuer. Nogle af dem sidder stadig i fængslet, andre sidder i husarrest på et luksushotel i Riyadh, og nogle betalte sig fri. Landets rigeste mand, prins Waleed, kom således på fri fod efter at have givet MBS en milliard US-dollars og indgået en kontrakt om at holde sig fra kritik. Aktionen blev kørt under overskriften ”antikorruption” og finder således opbakning hos de unge.

Det står nu klart, at alle i det saudiarabiske samfund lige pludselig kan blive konfronteret med en sådan anklage, hvilket skaber et klima af frygt, som stærkt begrænser lysten til offentligt at udtrykke selv den mindste kritik af kongen og kronprinsen.

Et andet middel til at kontrollere oppositionen er antiterrorlovene. Som nævnt har MBS erklæret, at Saudi-Arabien nu skal promovere ’moderat islam’, samtidig med at han kan udnytte, at Det Muslimske Broderskab er kommet på Saudi-Arabiens liste over terrororganisationer. Med henvisning til, at de støtter Det Muslimske Broderskab og spreder ekstremistisk propaganda, er både islamiske lærere og reformister, sheiker og imamer blevet buret inde, mens shiamuslimske ledere, der støttede det arabiske oprør i 2011, er blevet henrettet. Det var ligeledes under overskriften ”antiterror”, at Saudi-Arabien sammen med

Bahrain, UAE og Egypten indledte embargoen mod Qatar. Saudierne beskylder Qatar for at støtte terrorisme (herunder Det Muslimske Broderskab) rundt om i Mellemøsten, at give husly til flygtninge fra Saudi-Arabien, der anses for at være terrorister, sprede terroristisk propaganda (gennem tv-stationen al-Jazeera) og for at have alt for tætte relationer til Iran. Anklagen om terrorisme er i Saudi-Arabien praktisk, når man vil af med sine fjender og rivaler.

Hvorfor accepterer Vesten diktaturet i Saudi-Arabien?

Det, der på overfladen ligner en transformation mod et mere åbent samfund, er reelt noget andet: Et konservativt islamisk-baseret familiedynasti, der kontrollerede den sociale orden gennem islamisk fundamentalisme, er på vej til at blive et rendyrket diktatur, der i sit greb om magten benytter sig af terror mod befolkning og opposition. I det perspektiv er Khashoggi-sagen ikke en overraskende undtagelse i et regime på vej med reformer, men en logisk og forventelig følge af et regime, der intet middel skyr – uanset om MBS faktisk kendte til mordet på Khashoggi eller ej.

Undertrykkelsen af ytringsfrihed i Saudi-Arabien i dag er større end i mange år forud for MBS' reformer

Hvorfor holder USA og de allierede i Europa hånden over dette diktatur og lukker øjnene for, hvad det bedriver? Krigsforbrydelser i Yemen, brutale krænkelser af menneskerettigheder på hjemmefronten, de klare brud på folkeretten i Bahrain, indblanding i andre lande som Libanon og Qatar, formentlig støtte til terrorisme rettet mod Iran og pengestrømme til ekstremistiske miljøer i England?

Fordi et sammenbrud af det saudiske diktatur vil få voldsomme konsekvenser for den globale økonomi. Ikke alene er Saudi-Arabien en nøglestat i forsøget på at kontrollere det globale oliemarked, men landet køber våben i Vesten for milliarder af dollars. Desuden har saudierne investeret milliarder i aktiemarkederne i USA og Europa. Vestlige investorer, herunder sikkert vores egne pensionskasser, har bundet penge i investeringer i landet. Derfor slipper regeringen for fordømmelser. Og derfor sidder MBS – hvis bare han rider stormen af – endnu mere sikkert på magten i Riyadh.

Medmindre altså CIA's konklusioner kan mobilisere opposition mod Trumps og Vestens politik tilstrækkeligt. Saudi-Arabiens økonomiske magt i oliemarkedet, våbenimport og aktieinvesteringer i Vesten er så store, at kun en samlet front mod regimet kan tvinge det til at ændre kurs: I 2015 forsøgte Sverige med 'feministisk udenrigspolitik' at konfrontere Saudi-Arabien, hvorefter svenskerne blev isoleret – ikke engang den danske socialdemokratiske-radikale regering så nogen grund til at støtte sit svenske broderfolk, der hurtigt måtte opgive missionen. I sommer syntes canadierne, at uhyrlighederne i det saudiarabiske diktatur var for voldsomme, da de kvindelige menneskerettighedsforkæmpere blev buret inde. Men heller ikke Canada fik international støtte. Derfor er Saudi-Arabien det klareste eksempel på, at sikkerhedspolitik og økonomi – især økonomi – i dag overtrumfer liberale værdier, menneskerettigheder og folkeret. ■

Mordet på den saudiarabiske dissident og kritiker handler ikke blot om et uhørt brud på regler i internationalt diplomati og om en sikkerhedstjeneste, der myrder en af sine egne borgere på fremmed jord. Mordet handler også

om global økonomi, rivalisering mellem stormagter, amerikansk mellemøstpolitik og om et stadig tydeligere hykleri i vestlig politik over for Saudi-Arabien

Lars Erslev Andersen (f. 1956) er seniorforsker ved Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS).

Helle Malmvig i RÆSON36: Det nye magtspil i Mellemøsten (15.01.2019)

USA's indflydelse er på retur – og en ny stormagtsrivalisering giver en række mellemstore aktører nyt handlerum. Det skaber foreløbig mere uro og nye konflikter.

Året er 1993, og verdens ledere er samlet foran Det Hvide Hus i Washington, D.C. Under en langvarig og nøje iscenesat ceremoni underskriver palæstinenserne og israelerne – Arafat og Rabin – Oslo-aftalen. Den amerikanske præsident Clinton står i midten med armene bredt ud, mens han gelejder de to modvillige parter til at give hinanden hånden. Dengang beskrev den palæstinensiske filosof Edward Said meget rammende ceremonien som en romersk kejser værdig. Rabin og Arafat indtog rollerne som vasaller, der blev gennet gennem detailstyrede forsonings- og ærbødighedsritualer under instruks fra den eneste tilbageblevne supermagt, USA.

Vi spoler 25 år frem i tiden. Den nyvalgte amerikanske præsident ankommer til Riyadh på sin allerførste udlandsrejse. Her modtages Trump i det såkaldte Historiske Center af hundredvis af mænd fra det saudiske hof, der med lange dolke danser til traditionel musik. Men der bliver ikke bukket og skrabet. Præsident Trump har svært ved at bevæge sig igennem menneskemængden og paladsets udstrakte sale. På et tidspunkt forsøger den amerikanske præsident kejtet at deltage i dansen med dolkene, alt imens han smiler usikkert til kameraerne, måske i håb om at hive en milliardstor våbenhandel med det saudiske kongedømme i land.

Disse to billeder er symptomatiske for et større magtskifte i forholdet mellem USA og de mellemøstlige lande. I dag er USA's magt på retur, og konkurrerende stormagter som Rusland og Kina og delvist EU indtager den mellemøstlige scene.

Udefrakommende magter gennem tiden har forsøgt at forhindre lokale regeringer i at forfølge alt for uafhængige udenrigspolitiske dagsordener og undgå dannelsen af rigtig stærke regionale organisationer eller mod-alliancer

Denne artikel vil vise, hvordan de nye vilkår har givet disse mellemøstlige magter øget manøvrerum i udenrigspolitikken, de har fået lettere ved at inddrage globale magter i lokale konflikter og påvirke eksterne magters sikkerhedspolitiske opfattelser, og det har øget betydningen af de regionale sikkerhedspolitiske dynamikker sammenlignet med perioden efter Den Kolde Krig. Kort sagt: Det er blevet sværere for udenlandske magter at styre den sikkerhedspolitiske udvikling i verdens vigtigste brændpunkt, og af og til er det ligefrem halen, der logrer med hunden.

Den Kolde Krig og tiden derefter

Hvordan var det tidligere? Sammenlignet med andre regioner i verden har Mellemøsten historisk set været skydeskive for en ekstraordinær intens indblanding og intervention – på grund af regionens rigdom på naturlige ressourcer og centrale geopolitiske placering. Det har betydet, at udefrakommende magter gennem tiden har forsøgt at forhindre lokale regeringer i at forfølge alt for uafhængige udenrigspolitiske dagsordener og undgå dannelsen af rigtig stærke regionale organisationer eller mod-alliancer, der ville udfordre først de europæiske lande og senere supermagternes position.

Under Den Kolde Krig styrede Europa, USA og Sovjetunionen de mellemøstlige stater gennem våbenhandel, militærbaser og bistand, mens de ofte forstærkede regionale konflikter og modsætningsforhold. I 1953 stod USA og Storbritannien eksempelvis bag et berygtet militærkup, der væltede den demokratisk valgte premierminister Mossadeq i Iran og ledte til genindsættelse af shahen. De to magter frygtede, at Mossadeq var for socialistisk, og CIA og MI6 ville stikke en kæp i hjulet på hans nationalisering af den iranske olieindustri, der indtil da havde været på briternes hænder. I 1955 orkestrerede USA dannelsen af Baghdad-pagten, CENTO – en forsvarsalliance mellem Storbritannien og fire mellemøstlige stater, der skulle forhindre sovjetisk ekspansion i regionen. Dermed blev der drevet endnu en kile ind i Den Arabiske Liga. I 1956 var det Frankrig og Storbritannien, der hemmeligt samarbejdede med Israel om at generobre Suez-kanalen og omstyrte den egyptiske leder Gamal Nasser, som også havde nationaliseret den vigtige passage. Sovjetunionen infiltrerede på samme vis lokale bevægelser og antiimperialistiske regeringer og søgte at skubbe dem i sin retning. Fx den palæstinensiske befrielsesorganisation, PLO, og de kurdiske grupper, ligesom USSR i perioder forsynede Irak, Syrien og Egypten med våben, soldater og bistand, så de kunne holde de amerikansk-allierede stater i skak.

Men de mellemøstlige stater var ikke blot marionetdukke: Den Kolde Krigs intense supermagtsrivalisering gav dem et vist spillerum. Mange regeringer var i stand til at opnå magt og indflydelse ved at spille de to supermagter ud mod hinanden og inddrage dem i lokale konflikter og stedfortræderkrige eller ved at true med at skifte side fra den ene supermagt til den anden. Egyptens magtfulde præsident Anwar Sadat endte således med at skifte alliance, da Sovjetunionen ikke ville makke ret og levere de offensive våbensystemer, som Sadat efterspurgte. Israel selv har sjældent taget hensyn til stormagternes ønsker, hvis de gik imod israelernes egen sikkerhedsdagsorden. Og under 1973-krigen mellem Israel, Syrien og Egypten brugte OPEC med Golf-landene i spidsen sin olie som nyt våben til at presse USA og Vesten til at opgive våbenleverancer til Israel. De indledte en olieembargo, og prisen på en tønde olie firdobledes i løbet af få måneder. Det sendte de vestlige økonomier, der dengang var stærkt afhængige af det sorte guld, i dyb økonomisk krise med skyhøj inflation og arbejdsløshed til følge. Oliepriserne har aldrig siden nået tilbage til tidligere lave niveau. Tidligere hemmeligholdte britiske regeringsdokumenter fra dengang beretter, at den amerikanske forsvarsminister James Schlesinger til sin britiske kollega udtalte, at det var utåleligt at ”industrialiserede nationer til stadighed bliver underkastet underbefolkede og underudviklede lande – især dem fra Mellemøsten – luner og ideer”. Efterfølgende indberettede den britiske ambassadør Lord Cromer, at han frygtede, at USA ville indlede en invasion og overtage Golfens olieletter.

Sammenlignet med Europa under Den Kolde Krig har Mellemøstens sikkerhedsdynamikker også været mere autonome, og regionale ven- og fjendskaber har ofte trumfet de to supermagters rivalisering. Fx var Israel i mange arabiske regeringers øjne den egentlige sikkerhedspolitiske trussel snarere end Sovjetunionen, ligesom eksempelvis Iran-Irak-krigen eller den libanesiske borgerkrig ikke havde rod i Den Kolde Krigs supermagtsrivalisering, men udsprang af regionens egne spændinger.

I dag er USA's unipolære storhedstid for længst ovre. [...] Men det handler også om Ruslands villighed til at udfylde magttomrummet, Kinas økonomiske muskler og det faktum, at EU er Mellemøstens nabo. Tilsammen betyder forskydningerne, at USA ikke er alene om at svinge dirigentstokken i Mellemøsten

Men ved afslutningen af Den Kolde Krig blev det manøvrerum betydeligt indsnævret. Sovjetunionens kollaps betød, at USA nu var verdens eneste supermagt. Golfkrigen i 1991 og den efterfølgende fredsproces i Madrid indvarslede en ny Pax Americana (en 'amerikansk fred'), hvor selv tidligere fjender af USA, såsom Syrien og PLO, så sig nødsaget til at tilnærme sig den amerikanske sikkerhedsdagsorden. Syrien indledte for første gang forhandlinger med Israel, PLO underskrev Oslo-aftalen, og Jordan indgik en bilateral fredsaftale med israelerne. Medlemsstaterne i GCC (Gulf Cooperation Council) blev betydeligt mere sikkerhedsmæssigt afhængige af USA's militære tilstedeværelse og sikkerhedsgarantier. I forbindelse med Irakkriegen i 2003 endte George W. Bush med at annoncere, at demokrati og liberale værdier nu skulle udbredes til hele regionen startende med Irak. Mellemøsten skulle genskabes i supermagtens (selv)billede.

I dag er USA's unipolære storhedstid for længst ovre. Det handler om Irakkrigens katastrofale følger, Obamas ønske om at 'styre fra bagsædet' ('lead from behind') og Trumps 'Amerika først'-doktrin. Men det handler også om Ruslands villighed til at udfylde magttomrummet, Kinas økonomiske muskler og det faktum, at EU er Mellemøstens nabo. Tilsammen betyder forskydningerne, at USA ikke er alene om at svinge dirigentstokken i Mellemøsten.

Nu rykker regionens magter

Tyrkiet er et godt eksempel på, hvordan større mellemøstlige magter i dag kan forfølge en udenrigspolitik, der er relativt uafhængig af Washington, til trods for at Tyrkiet siden Anden Verdenskrig har haft et tæt allianceforhold med USA og er medlem af NATO.

Ankara har de seneste år forfulgt sin egen sikkerhedspolitiske dagsorden, når det handler om Syrien, relationer til Iran og støtte til Qatar under den saudisk-ledede blokade. I Syrien har Tyrkiet været en tro væbner for den syriske opposition i langt højere grad, end Washington har brudt sig om, ligesom Tyrkiet først meget sent og modvilligt deltog i den USA-ledede kamp mod Islamisk Stat. Men først og fremmest har Ankara indædt arbejdet på at forhindre de amerikansk støttede kurdiske grupper YPG/YPJ i at tilegne sig et samlet kurdisk territorium i det nordlige Syrien.

Ankaras Syrien-politik har skabt adskillige højspændte konflikter, trusler om direkte militær konfrontation med det amerikanske militær i Manbij og i november 2015: nedskydningen af et russisk jagerfly. Året efter gik Tyrkiet ind i det nordlige Syrien for at fjerne, hvad Ankara kaldte terroristgrupper, og herefter fulgte Afrin-offensiven, der skulle "udrydde de kurdiske militser". Og selvom USA fulgte offensiven med såkaldt "bekymring", skred de ikke ind. I skrivende stund patruljerer USA og Tyrkiet sammen i området omkring Manbij, men samtidig har Erdogan indledt nye bombetogter mod kurderne i Syriens nordøstlige hjørne for at presse USA til yderligere indrømmelser.

Skønt både USA og til dels Rusland har tætte bånd til de syriske kurdere, synes begge magter altså stiltiende at have accepteret Ankaras sikkerhedsdagsorden, inklusive Tyrkiets militære tilstedeværelse i Syriens nordlige og nordvestlige regioner

Skønt både USA og til dels Rusland har tætte bånd til de syriske kurdere, synes begge magter altså stiltiende at have accepteret Ankaras sikkerhedsdagsorden, inklusive Tyrkiets militære tilstedeværelse i Syriens nordlige og nordvestlige regioner. På de diplomatiske linjer har Tyrkiet endog formået at køre parløb med både USA, Europa og Rusland på samme tid. Selvom Tyrkiet er en del af Vestens såkaldte

'Friends of Syria Group', spiller Ankara samtidig en afgørende rolle i Ruslands konkurrerende diplomatiske spor – forhandlingerne i Astana og Sochi – ligesom Ankara løbende har samarbejdet bilateralt med Moskva om deeskaleringsaftaler og senest om de demilitariserede sikkerhedszoner i Idlib. Derved har Tyrkiet sandsynligvis skaffet sig en permanent plads ved forhandlingsbordet og kan afgøre, hvad der skal ske med de nordlige områder. Det har Ankara opnået ved at involvere sig massivt militært, økonomisk og politisk i den syriske konflikt, men også ved at balancere og forhandle Rusland og USA dygtigt ud mod hinanden.

Egypten, Saudi-Arabien og nogle af de mindre Golfstater har ligeledes udvidet deres udenrigs- og sikkerhedspolitiske handlerum. Obama-regeringen var ikke begejstret for den saudisk-ledede militære intervention i Yemen, men gav i praksis Muhammed bin Salman (MBS), som dengang var forsvarsminister, carte blanche til at indlede en brutal krig mod de houthi-dominerede oprørsgrupper, der i 2014 indtog hovedstaden Sanaa og sendte den saudisk-støttede præsident Masour Hadi på flugt. MBS mente angiveligt, at det ville blive en hurtigt overstået blitz-krig, der med et snuptag ville genindsætte Hadi og tage revanche per stedfortræder mod Iran. Sådan gik det som bekendt langtfra. Krigen fortsætter på fjerde år, den iranske støtte til houthierne er intensiveret, og houthierne sender nu missil- og droneangreb ind i Saudi-Arabien selv.

Amerikanernes stiltiende accept og indirekte støtte – fx gennem efterretningsdeling og re-fueling af kampfly – var efter al sandsynlighed et plaster på såret for atomaftalen med Iran, som Saudi-Arabien er arg modstander af. Trump har videreført Obamas linje og fortsætter med at vende det blinde øje til det, som FN's generalsekretær har kaldt verdens største humanitære katastrofe, hvor over 7.000 civile er dræbt, mere end 8. millioner sulter, og en politisk løsning stadig har lange udsigter.

Også Egypten og De Forenede Arabiske Emirater (UAE) har militært gået enegang. I 2014 indledte de to lande hemmelige luftangreb i Libyen mod Det Muslimske Broderskab og dets allierede styrker omkring hovedstaden Tripoli uden at informere eller få godkendelse fra Washington. Det ville have været utænkeligt for blot få år siden. Og da den libanesiske premierminister, Hariri, pludselig blev sat i husarrest i Riyadh i 2017, var Washington tilsyneladende heller ikke blevet orienteret [se artiklen af Lars Erslev Andersen i dette nummer af RÆSON, red.]. Vi kender endnu ikke alle de uhyrlige detaljer i mordet på den saudiske journalist Khashoggi på konsulatet i Istanbul, men meget tyder på at Riyadh også her handlede på egen hånd, og at den saudiske kronprins, MBS, følte sig sikker på, at han ikke behøvede at inddrage Washington. Efterfølgende har præsident Trump heller ikke lagt skjult på, at saudiske våbenkøb spiller en afgørende rolle for beslutningen om at holde hånden over kongedømmet efter Khashoggi-mordet.

Den saudiske økonomiske magt rækker dog langt videre end våbenimport. Eksempelvis har Riyadh opkøbt amerikanske statsobligationer i stor stil, og saudisk venturekapital er afgørende for den amerikanske økonomi, eksempelvis for tech-firmaer i Silicon Valley, hvor kongedømmet har investeret milliarder af dollars. Sammen med UAE bruger Saudi-Arabien ligeledes astronomiske beløb på politisk lobbyarbejde i Washington. Den udstrakte økonomiske magt gælder naturligvis også for mange af de øvrige ressourcerige Golfstater, såsom Qatar. Det lille emirat excellerer i 'blød magt' og finansierer velrenommerede fodboldklubber, stormagasiner, medier, tanketænke og universiteter i USA og Europa. Heller ikke Qatar har altid spillet, som Washington gerne ville have det. I 00'erne var Bush-regeringen stærkt utilfreds med Al-Jazeeras kritiske dækning af Irak-krigen og senere af Qatars støtte til den palæstinensiske bevægelse Hamas, som i dag er på EU's og USA's terrorliste. Senest er det Qatars gode bånd til Iran, som er en kilde til frustration hos Trump-regeringen.

Overalt i Mellemøsten er de større magter ved at gøre sig mindre afhængige af Washington og spiller på flere heste. De rækker ud til Rusland – fx for at indgå samarbejdsaftaler

eller købe våbensystemer– eller styrker de økonomiske bånd til Kina

Billedet er klart: Overalt i Mellemøsten er de større magter ved at gøre sig mindre afhængige af Washington og spiller på flere heste. De rækker ud til Rusland – fx for at indgå samarbejdsaftaler eller købe våbensystemer– eller styrker de økonomiske bånd til Kina. USA er uden tvivl stadig den mest magtfulde spiller i regionen, men Egypten, Saudi-Arabien, Tyrkiet og selv Israel har i dag mulighed for at spille flere eksterne magter ud mod hinanden, og de konsulterer i stigende grad Moskva for derved at opnå indrømmelser og indflydelse. USA har ad flere omgange sat våbenleverancer til Egyptens Sisi på hold blandt andet på grund af Egyptens massive problemer med at respektere basale menneskerettigheder og Egyptens mangeårige samarbejde med Nordkorea om blandt andet videresalg af våben til resten af Mellemøsten via Kairo. Den egyptiske forbindelse har skaffet Nordkorea hårdt tiltrængt udenlandsk valuta på trods af internationale sanktioner. Men de amerikanske våbensystemer til Egypten blev hurtigt frigivet af USA, efter at Sisi holdt møder med Putin. Og i takt med at USA gradvist har trukket sig fra Syrien, mens Rusland har gjort det modsatte, har den israelske regering indgået aftaler med Rusland om luftrummet over Syrien for at sikre sig, at Israel fortsat kan ramme Hizbullah og Iran dér.

De stater i Mellemøsten, som ikke er allierede med USA, har også lettere ved at omgå amerikansk magtudøvelse. Iran og Syrien har delvist kunnet undgå amerikanske sanktioner og handelsrestriktioner gennem aftaler med Kina, Rusland og Indien, og i skrivende stund forsøger EU at udvikle en effektiv bankmekanisme (SPV) og finansiel hjælpepakke, der kan beskytte noget af handlen med Iran til trods for Trump-regeringens sanktioner. Selvom globale virksomhedsgiganter som Total, Siemens og Novo allerede har trukket sig fra det iranske marked af frygt for at miste det amerikanske, har bankmekanismen stor diplomatisk og symbolsk betydning. Kina, Rusland og Indien vil nemlig blive ved med at købe den iranske olie – trods USA's sanktioner – og fortsætte deres øvrige handel. På den måde kan atomaftalen formentlig holdes i live på både kort og mellemlangt sigt, stik imod Trump-regeringens hensigter.

Følger Trump nu efter sine allierede?

Politologiens klassiske definition på udøvelse af direkte magt handler om, at A får B til at gøre noget, som B ellers ikke ville have gjort. Og de mellemøstlige regeringer har med jævne mellemrum formået at få både USA, Europa og Rusland til at gøre, hvad de nok ellers ikke ville have gjort.

Disse 'halen logrer med hunden'-dynamikker fungerer dog ofte på mere subtil vis, fx ved at USA – eller andre eksterne magter – helt overtager eller internaliserer den regionale allieredes sikkerhedsopfattelser.

I sommeren 2017 indledte en saudisk-ledet alliance en omfattende blokade mod Qatar og beskyldte landet for at støtte ekstremisme og terrorisme, have alt for varme relationer til Iran og propagandere for meget på tv-stationen Al-Jazeera. Få uger forinden havde præsident Trump under sit første besøg i det saudiske kongehus øjensynligt fået samme syn på Qatar. I Riyadh sikrede USA sig angiveligt våbenkontrakter for 110 milliarder dollars, og Trump deltog i et stort anlagt antiterroropmøde, hvor kongedømmet iscenesatte sig selv som spydspids i bekæmpelsen af ekstremisme og terror i den muslimske verden! Efter topmødet tweetede præsident Trump:

”Det er slut med finansiering af radikale ideologier. De udenrigspolitiske ledere peger på Qatar – se selv”.

Trump havde, som den tidligere amerikanske Mellemøst-udsending Martin Indyk udtrykte det, ukritisk fulgt den saudiske drejebog. Præsidenten var tilsyneladende uvidende om den amerikanske luftbase Udeid, der ligger i Qatar, og som blandt andet bruges til bombemissioner mod Islamisk Stat i Syrien og Irak. På de indre linjer skabte Trumps udmelding uro, og den daværende udenrigsminister, Rex Tillerson, kastede sig ud i et intenst penduldiplomati for at bevare de varme forbindelser til Qatar. I marts 2018 blev Tillerson fyret. Trumps svigersøn, Jared Kushner, som er en af Trumps tætteste rådgivere og

gate-keepers og officielt Trumps Mellemøst-udsending, har bånd til den saudi-arabiske kronprins, Muhammed bin Salman, og Emiraternes kronprins, bin Zayed. De bånd er angiveligt intakte. De to kronprinsere praler med at have Jared Kushner ”i deres hule hånd”, og krisen mellem Qatar og Saudi-Arabien står uløst hen.

Netop Jared Kushner spillede også en nøglerolle i Trumps beslutning om at flytte den amerikanske ambassade fra Tel Aviv til Jerusalem i maj 2018. Det var en beslutning, som den israelske regering og Netanyahu selv længe havde arbejdet for, og som den amerikanske Kongres faktisk vedtog i 1995. Siden har skiftende amerikanske præsidenter undladt at implementere beslutningen af hensyn til den israelsk-palæstinensiske fredsproces og USA’s rolle som såkaldt ’honest broker’ i konflikten.

Når det gælder Iran, synes Trump også at have overtaget de saudiske og israelske trusselopfattelser. I et lille års tid lykkedes det de såkaldte ’voksne’ i den amerikanske regering at forhindre Trump i at genindføre sanktioner mod Iran. En lind strøm af rapporter fra det internationale atomagentur IAEA meldte, at Iran overholdt aftalen (JCPOA). Men i maj trak USA sig i praksis fra atomaftalen. Få dage efter tog den israelske premierminister, Netanyahu, i avisen Jerusalem Post æren for at have fået Trump til at træffe den beslutning. Netanyahus påstand skal tages med et gran salt – for både den nationale sikkerhedsrådgiver, John Bolton, og Trumps nye udenrigsminister, Mike Pompeo, har utvivlsomt skubbet Trump i den samme retning. Men det er iøjnefaldende, hvor få forskelle der er i det sikkerhedspolitiske sprogbrug mellem Washington, Riyadh og Tel Aviv, når det handler om Iran. Ifølge Trump-administrationen er Iran den største sikkerhedspolitiske trussel mod USA og den største sponsor af terrorisme i verden. Iranerne søger, ifølge Trump-regeringen, at dominere hele Mellemøsten gennem stedfortræderkrige og støtte til shia-militser i Irak, Syrien, Yemen og Libanon. Ved FN’s seneste Generalforsamling fyldte Iran det meste af Trumps tale. Her lovede præsidenten nye drakoniske sanktioner og straffe selv mod USA’s tætteste allierede i Europa, hvis de ikke afskar sig fra handel med Iran.

Ligesom USA’s regionale allierede ikke altid agerer, som USA gerne vil have dem til, så makker Ruslands allierede i Syrien heller ikke altid ret. [...] I takt med at krigen mod de syriske oprørsgrupper rinder ud, vil konflikter og spændinger mellem Rusland, Iran og de mange shia-militser uden nogen tvivl vokse

Den iranske trussel har endda fået Trump til at gå imod sine oprindelige instinkter om at holde sig ude af konflikter i Mellemøsten og trække de amerikanske tropper hjem. Præsidenten har flere gange officielt erklæret, at han ville trække sig fra Syrien – også i interne diskussioner i Det Hvide Hus ifølge Bob Woodwards seneste bog *Fear* – men er endt med at blive [efter artiklens udgivelse har Trump beordret amerikanske tropper ud af Syrien, red.]. Begrundelsen er bemærkelsesværdig. Det handler nemlig ikke om at bakke op om den syriske opposition, at arbejde for en reel politisk transition – ej heller om at beskytte de kurdiske allierede. Målet er derimod: at inddæmme Irans indflydelse, præcis som Israel og Saudi-Arabien længe har arbejdet for.

Men det er ikke kun USA, som regeringerne i Mellemøsten formår at påvirke.

Det var tilsyneladende den berygtede iranske general for Revolutionsgarden Qasem Soleimani, der under et møde i Moskva overtalte Rusland til at komme Assad til undsætning, da regimets styrker var pressede til det yderste på slagmarken i 2015.

Rusland har vundet international og regional indflydelse som følge af sin militære indgriben i Syrien. Men Moskva står i dag over for en kompleks stabiliserings- og postkonfliktsituation, der minder om den, vi kender fra Vestens kuldsejlede bestræbelser i Irak og Afghanistan. Læg dertil en genopbygningsopgave, der som minimum beløber sig til 400 milliarder dollars. Rusland har de seneste måneder arbejdet ivrigt for at kunne dele dén regning med Europa. Moskva forsøger at lokke europæerne med, at Rusland kan garantere syriske flygtninge, der vender tilbage til regeringskontrollerede områder, hvis EU skæpper i kassen, og i oktober holdt Putin, Merkel og Macron et fælles topmøde i Istanbul om Syriens fremtid. Måske i ren ønsketænkning har Moskva allerede erklæret to gange, at krigen stort set er vundet, og at de russiske tropper snart vil vende hjem. Det vækker minder om George W. Bush, der 1. maj 2003 – få uger efter Bagdads fald – fra dækket af det amerikanske hangarskib USS Abraham Lincoln erklærede, at Irak-missionen var ”fuldført”.

Ligesom USA’s regionale allierede ikke altid agerer, som USA gerne vil have dem til, så makker Ruslands allierede i Syrien heller ikke altid ret. Moskva har blandt andet ønsket at indrullere de mange paramilitære grupper og halvcivile militser i Assads regulære syriske styrker, men Hizbullah og Iran har strittet imod. Moskva har også – på israelsk bud – forsøgt at holde Iran og Hizbullah på afstand fra grænsen til Golan (det bjergrige område, der grænser op til Israels nordlige grænse), men heller ikke her har Moskva kunnet levere. I takt med at krigen mod de syriske oprørsgrupper rinder ud, vil konflikter og spændinger mellem Rusland, Iran og de mange shia-militser uden nogen tvivl vokse.

Mellemøstens uafhængige sikkerhedsdynamikker

Mellemøsten har sine egne sikkerhedsdynamikker, der udspiller sig forholdsvis uafhængigt af de store globale magter og skillelinjer. De aktuelle spændinger bliver ofte beskrevet som en ’Ny arabisk Kold Krig’ med paralleller til 1950’erne og 60’ernes konflikter, hvor såkaldte ’revolutionære arabiske republikker’ – såsom Egypten, Syrien og Irak – satte sig op imod de mere konservative kongeriger som Saudi-Arabien, Jordan og Marokko. Dengang kæmpede de to sider i denne regionale ’Kolde Krig’ om, hvilken styreform og ideologi der var mest legitim. Selv de arabiske staters territoriale grænser var omdiskuterede, hvilket resulterede i stedfortræderkrige i både Yemen, Libanon og Jordan og i kortvarige stats sammenslutninger og føderationer (Den arabiske føderation mellem Irak og Jordan i 1958, Den forenede arabiske Republik mellem Egypten og Syrien 1958-61 og Føderationen af arabiske republikker i 1972).

I dag splitter ideologiske konflikter og stedfortræderkrige ligeledes regionen. Det gælder for rivaliseringen mellem Saudi-Arabien og Iran, den dybe legitimitetskløft mellem de autoritære regimer og deres befolkninger, den arabisk-israelske konflikt, kampen om islams rolle i det politiske liv og de sekterisk-etniske skillelinjer

I dag splitter ideologiske konflikter og stedfortræderkrige ligeledes regionen. Det gælder for rivaliseringen mellem Saudi-Arabien og Iran, den dybe legitimitetskløft mellem de autoritære regimer og deres befolkninger, den arabisk-israelske konflikt, kampen om islams rolle i det politiske liv og de sekterisk-etniske skillelinjer.

Konfliktlinjerne i dag er mere multipolære, flydende og tværgående end for 50 år siden. Eksempelvis forsøger Tyrkiet, Qatar og Oman at indtage en slags midterposition i konflikten mellem Saudi-Arabien og Iran. Det er Iran, der sammen med Syrien og Hizbullah står i spidsen for en såkaldt revisionistisk, antivestlig shia-alliance, der udfordrer en modstridende, status quo vestlig-allieret sunni-alliance med Saudi-Arabien i spidsen. På samme modstridende vis er den sunni-islamistiske bevægelse Hamas en del af den iransk-ledede revisionistiske alliance, ligesom det relativt sekulære Assad-regime længe har været det.

De mudrede ven-fjende-relationer gælder på flere områder. Det saudiske kongerige og Egyptens Sisi deler en fælles frygt for Det Muslimske Broderskab og for nye folkelige opstande, men de er samtidig stærkt uenige om Assad-regimets (manglende) legitimitet og forholdet til den syriske opposition.

På samme vis har Baghdad indtil nu mestret at fastholde to vanskelige alliancer – med både Teheran og Washington – på samme tid. På jorden i Irak har USA og Iran delvist koordineret kampen mod den fælles fjende: Islamisk Stat. Og selvom mange arabiske regeringer fortsat har anstrengte og tvetydige forhold til Israel, så samarbejder de – bag kulisserne – om at håndtere det, de ser som fælles trusler – først og fremmest: Iran og Det Muslimske Broderskab.

Saudi-Arabien og Israels varme bånd er i dag en offentlig hemmelighed, ligesom en række mindre Golf-stater er begyndt at række ud til Israel – endda i fuld åbenhed. Netanyahu var i november på officielt besøg i Oman for første gang og tog videre til UAE. Efterfølgende deltog Israel i en sportsturnering i Qatar. Den israelsk-arabiske konflikt er altså gledet i baggrunden, mens de andre aktørers forhold til Iran i stedet er blevet den nye altdominerende skillelinje.

I kølvandet på Det Arabiske Forår har vi også set et regulært autoritært tilbageslag. De autokratiske regimer benytter den såkaldte 'krig mod terror' til at slå ned på al intern modstand og dissens [kritik, red.], og regimerne er mere bange for trusler mod dem selv end for trusler mod staten som helhed. Det er *raison de regime* snarere end *raison d'état*. Samtidig har borgerkrige og statsfragmentering i en række lande åbnet for indblanding udefra og stedfortræderdynamikker – nemlig i Irak, Syrien, Libyen og, som altid, i Libanon. Det har alt sammen gjort regimerne endnu mere paranoide.

Men læg mærke til én ting: At det frem for alt er regionale – snarere end internationale – aktører, der dominerer og driver de interne krige og konflikter. Iran i Irak og Syrien, Saudi-Arabien og Iran i Yemen, Tyrkiet i Syrien og Egypten i Libyen. Ligesom det er regionalt-baserede ikkestatslige grupper som kurdiske YPG og libanesiske Hizbullah, der leverer boots on the ground [stiller med de soldater, der faktisk slås, red.].

Milliarder af dollars i overførsler, lån, våbeneksport og sikkerhedsgarantier giver stadig USA masser af gennemslagskraft i Mellemøsten. Men hverken Washington eller Moskva kan på lang afstand gennemtvinge deres egne dagsordner eller styre mellemøstlige stater som rene klienter. Rivaliseringen mellem USA, Rusland, Kina og Europa har givet de autokratiske regimer og regionale magter større udenrigspolitisk handlerum og bedre mulighed for at inddrage og manipulere stormagterne til egen fordel. Foreløbig har det gjort Mellemøsten til et endnu mere omskifteligt og konfliktfyldt sted. ■

Rivaliseringen mellem USA, Rusland, Kina og Europa har givet de autokratiske regimer og regionale magter større udenrigspolitisk handlerum og bedre mulighed for at inddrage og manipulere stormagterne til egen fordel. Foreløbig har det gjort Mellemøsten til et endnu mere omskifteligt og konfliktfyldt sted

Helle Malmvig (f. 1972) er seniorforsker på Danske Institut for Internationale Studier (DIIS) med speciale i international politik i Mellemøsten.

Seniorforsker Rens van Munster: INF-traktatens sammenbrud accelererer våbenkapløbet mellem verdens atommagter (27.02.2019)

Med USA's ensidige opsigelse af INF-traktaten truer et nyt våbenkapløb mellem USA, Rusland og Kina. De nuværende spændinger skyldes primært USA's førte atomvåbenpolitik de seneste 20 år – en politik, der ikke tilstrækkeligt anerkender andre landes sikkerhedsinteresser.

Med opsigelsen af INF-traktaten og udløb af New Start-aftalen, der regulerer henholdsvis mellem- og langdistanceraketter, i 2021 risikerer vi for første gang siden 1972 atter at stå i en situation helt uden aftaler, der begrænser de amerikanske og russiske atomvåbenarsenaler. For en kort stund efter Den Kolde Krigs afslutning virkede visionen om en verden uden atomvåben ellers ikke længere som en fjern utopi, men som en realistisk mulighed. I dag er vi langt fra 1990'ernes optimistiske fremtidsbud. Der eksisterer stadig omkring 15.000 nukleare sprænghoveder i verden (hvoraf 92 pct. tilhører Rusland og USA), og de fleste store atommagter har igangsat omfattende moderniseringer af deres kernevåbenarsenal, bl.a. ved at investere i nye missiltyper, hvor de nukleare sprænghoveder kan monteres på. For eksempel har USA afsat hele 1,2 billioner dollars til at opgradere deres arsenal over de næste tre årtier.

Det er derfor grund til bekymring, når nedrustningsaftalerne mellem USA og Rusland er kommet under et stigende pres. Senest opsigte den amerikanske præsident Trump ensidigt INF-traktaten, som er en aftale, der forbyder Rusland og USA at opstille landbaserede mellemdistanceraketter – en betegnelse for missiler med en rækkevidde mellem 500 og 5.000 kilometer. Trump opsigte aftalen 2. februar, fordi USA mistænkte russerne for at overtræde den. Aftalen udløber automatisk seks måneder efter Trumps opsigelse. Det er fristende at se opsigelsen som et udtryk for Trumps 'America First'-doktrin og som et opgør med tidligere administrationers politik. I virkeligheden ligger Trumps beslutning dog udmærket i forlængelse af USA's førte atompolitik siden århundredeskiftet, da præsident George W. Bush ensidigt trak USA ud af ABM-aftalen fra 1972 – en traktat, der forbød opstilling af forsvarsanlæg mod langtrækkende missiler – for at kunne udvikle et globalt antimissilforsvarssystem.

Og netop den beslutning danner grundlaget for det nuværende kapløb mellem atommagterne, for et missilskjold gør, at lande som Rusland og Kina ikke længere vil kunne forsvare sig i en potentiel atomkrig. Som modreaktion udvikler de nu våbensystemer, såsom mellemdistanceraketter, der kan gå udenom forsvarssystemet. Der er derfor en overhængende fare for, at våbenkapløbet vil accelerere over de næste år.

Et missilskjold gør, at lande som Rusland og Kina ikke længere vil kunne forsvare sig i en potentiel atomkrig. Som modreaktion udvikler de nu våbensystemer [...] der kan gå udenom forsvarssystemet

INF-traktaten

Ratificeringen af INF-traktaten var et resultat af svære og årelange nedrustningsforhandlinger mellem Sovjetunionen og USA; et forløb, som begyndte i 1982 og som i 1986 udmundede i det historiske topmøde mellem den amerikanske præsident Reagan og hans sovjetiske modpart Gorbatsjov. På topmødet i Reykjavik forsøgte lederne at nå til enighed om nedskæringer i antallet af atomvåben. De drøftede også Reagans nylige løfte til de amerikanske borgere om at udvikle et anti-ballistisk missilforsvar. Mødet førte ikke til nogen konkrete resultater (bl.a. fordi Reagan insisterede på at udvikle et

missilforsvarssystem), men det banede vejen for INF-traktaten, som begge nationer underskrev i 1987. Dermed forpligtede supermagterne sig til at destruere deres landbaserede mellemdistanceraketter.

Mellemdistancemissiler havde medført store spændinger under Den Kolde Krig, hvor først Sovjetunionen og siden USA besluttede sig for at opstille missilerne på det europæiske kontinent. Situationen var sprængfarlig; da det nu kun ville tage et amerikansk missil 10 minutter at nå sit sovjetiske mål, frygtede russerne, at et muligt amerikansk overraskelsesangreb ikke ville give dem tid nok til at beordre et modangreb. Som modsvar udviklede russerne en slags “dommedagsmaskine” – en betegnelse instruktøren Stanley Kubrick brugte til at beskrive en mekanisk automatreaktion i filmen Dr. Strangelove (1964) – der var i stand til at udløse et nukleart modangreb maskinelt, bl.a. baseret på data fra seismiske sensorer og uden forudgående menneskelig indblanding.

Aftalen om at destruere de cirka 2.600 missiler afspændte forholdet mellem stormagterne og mindskede risikoen for den ultimative atomudslettelse – uanset om det skulle være som følge af en bevidst politisk handling, teknisk fejl eller misforståelse.

Rusland

Alligevel er det netop INF-aftalen, der nu ensidigt er blevet opsagt af præsident Trump. Hvorfor? Selv peger Trump på russiske overtrædelser af traktaten. Det er noget som også Trumps forgænger, Barack Obama, pegede på, bl.a. i et personligt brev til den russiske præsident Putin. Trump har sidenhen kritiseret Obamas dialogtilgang for at være svag, og i hans State of the Union-tale 5. februar understregede han endnu en gang, at USA ikke vil lade sig begrænse af en aftale, hvis ikke russerne spiller efter reglerne.

Det lyder måske rimeligt, men det er samtidig usikkert, om USA med opsigelsen opnår strategiske fordele i forhold til Rusland. Som den nylig afholdte sikkerhedskonference i München tydelig viste, står de europæiske allierede ikke just i kø for at lægge base til amerikanske raketter. Opsigelsen udfordrer dermed en i forvejen stærkt presset transatlantisk alliance. For selv om de europæiske NATO-allierede nu officielt bakker op om Trumps beslutning, er det ingen hemmelighed, at de europæiske ledere så traktaten som en vigtig hjørnesteen for fred og stabilitet på deres kontinent. For Putin er det en ønskesituation: Russerne kan nu frit udvikle mellemdistanceraketter, alt imens byrden – i form af politisk goodwill og legitimitet – for traktatens sammenbrud hviler på Trumps skuldre alene.

Russerne kan nu frit udvikle mellemdistanceraketter, alt imens byrden – i form af politisk goodwill og legitimitet – for traktatens sammenbrud hviler på Trumps skuldre alene

Kinas opstigen

Men måske handler opsigelsen af INF-traktaten – for USA – slet ikke om Rusland og Europa, men derimod om USA's sikkerhedspolitiske reorientering mod Asien. Den nationale sikkerhedsrådgiver John Bolton tordnede allerede i 2011 mod det faktum, at USA's militære spillerum i Stillehavsområdet var begrænset af INF-traktaten. Især begrænsningerne ift. at modgå Kinas opstigen i regionen var ham en torn i øjet. Enten skulle aftalen opsiges, eller også skulle Kina tiltræde traktaten, konkluderede Bolton dengang.

Forslaget om at invitere Kina med i traktaten var dødfødt fra begyndelsen. Som Bolton udmærket vidste, ville et forbud på mellemdistanceraketter trække hele tæppet væk under Kinas forsvar. I modsætning til USA (6.550) og Rusland (6.850) har Kina nemlig kun et relativt lille antal nukleare sprænghoveder (under 300). I kombination med en erklæret ‘no first use’-kernevåbenpolitik gør det landet

sårbart over for et eventuelt overraskelsesangreb (hverken Rusland eller USA har på lignende vis opgivet deres ret til at være den første til at bruge atomvåben i en krigssituation). Kina har rettet op på denne strategiske ubalance ved at investere heftigt i mellemdistanceraketter, som i dag udgør hele 95 pct. af Kinas missilarsenal. Raketterne har dels til formål at afskrække og besvare et eventuelt angreb fra regionale magter såsom Indien, der også gør hyppig brug af mellemdistanceraketter, og dels holder de USA i skak ved at kunne tage USA's regionale allierede (Japan og Sydkorea) på kornet.

Boltons logik efterlader derfor kun én mulighed for USA: at opsigte traktaten. Men ligesom i forholdet til Rusland er det usikkert, om løsningen faktisk vil styrke USA's magtposition i Stillehavsregionen synderligt. For det første har USA allerede mulighed for at afskrække Kina regionalt. INF-traktaten forbyder godt nok opstillingen af landbaserede missiler (hvilket hypotetisk kunne være i Japan, Sydkorea eller på øen Guam), men missiler monteret på ubåde og fly er undtaget fra aftalen. På disse områder er USA allerede Kina overlegen. Og heller ikke i Asien er der oplagte nationer, hvor USA kan opstille landbaserede raketter – i hvert fald ikke uden at skabe nye problemer. For eksempel vil opstilling af mellemdistanceraketter i Sydkorea eller Japan utvivlsomt påvirke de igangværende forhandlinger mellem USA og Nordkorea negativt.

Så længe gevinsten er symbolsk – at tage suveræniteten tilbage! – betyder det måske heller ikke så meget for Trump, at de umiddelbare strategiske fordele ved opsigelsen er noget usikre. Efter credoet 'America First' udnytter Trump-regeringen enhver lejlighed til at undslippe internationale aftaler, der begrænser landets handlerum økonomisk eller militært.

USA's missilskjold

Det spiller unægtelig en stor rolle, hvem der sidder i Det Hvide Hus, men ved at fokusere for ensidigt på Trumps beslutninger her og nu risikerer vi at overse den kontinuitet, der har kendetegnet USA's revisionistiske atomvåbenpolitik i det 21. århundrede. Bushs opsigelse af ABM-traktaten kom få måneder efter 11. september 2001 og havde gennem etableringen af et missilforsvarssystem officielt til formål at beskytte USA mod mulige angreb fra, hvad præsidenten famøst kaldte 'slyngelstater' – navnlig Irak, Iran og Nordkorea. Obama fortsatte, om end noget modvilligt, udviklingen af systemet, og også for Trump er udviklingen et centralt element i USA's håndtering af såkaldte slyngelstater.

Ved at fokusere for ensidigt på Trumps beslutninger her og nu risikerer vi at overse den kontinuitet, der har kendetegnet USA's revisionistiske atomvåbenpolitik i det 21. århundrede

Russerne frygter derimod, at forsvarssystemet også er – eller i hvert fald kan blive – rettet mod dem. Især frygter de, at skjoldet tilsidesætter MAD-princippet om gensidig forsikret udslettelse, som den prekære magtbalance mellem de to atommagter er bygget på. MAD, som er den engelske forkortelse for 'Mutually Assured Destruction', har til formål at forhindre et atomgreb ved at sikre, at en atommagt ikke kan angribe en anden atommagt uden også selv at blive tilintetgjort ved et gengældelsesangreb.

Missilforsvaret undergraver den gensidige sårbarhed, fordi det – i hvert fald i teorien – gør det muligt for USA at iværksætte eller true med et 'first-strike' angreb uden at frygte gengældelse. På den baggrund spørger Rusland og Kina, hvorfor de skulle tage imod opfordringen om at reducere antallet af atomvåben og missiler alvorligt, når USA samtidig opbygger sin kapacitet til at skyde disse våben ned? Begge lande har derfor investeret markant i udviklingen af nye offensive våben, der kan slippe forbi forsvarssystemet – såsom mellemdistancemissiler, eller andre avancerede våben som hypersoniske

missiler (ekstremt hastige raketter, der kan blive et problem for missilforsvaret). Disse våbentyper gør den strategiske situation mere uforudsigelig og dermed verden mere usikker.

Nedrustningens fremtid

Det er selvfølgelig meget bekvemt for Kina og Rusland at skyde skylden for deres oprustning helt og aldeles på USA, men deres bekymringer er også reelle: Det er primært USA's uindskrænkede unipolaritet [internationalt system med kun én supermagt, red.] i det 21. århundrede, der har dannet baggrund for øgede spændinger og sammenbruddet af nedrustningsaftaler såsom INF-traktaten. USA's stræben efter dominans som forsøg at opnå maksimal beskyttelse og sikkerhed efterlader ikke meget plads til andres sikkerhedshensyn. Men gensidig anerkendelse er et nødvendigt udgangspunkt for nedrustning. Så længe USA ikke vil diskutere – endsige revidere – betingelserne for landets sikkerhedspolitik, er et intensiveret våbenkapløb det mest sandsynlige fremtidsscenario.

Med INF-traktatens opsigelse er der nu kun én nuklear nedrustningsaftale tilbage mellem Rusland og USA: New Start-aftalen fra 2011, der begrænser brugen af strategiske våben, dvs. langdistanceraketter. Aftalen udløber i 2021 og forhandlingerne om forlængelse af New Start ville, som navnet antyder, byde på en ny chance for at genopbygge tilliden mellem verdens to største atommagter. Desværre er der ikke meget grund til at være optimistisk omkring forhandlingsforløbet. Allerede i februar 2017 meddelte Trump nemlig Putin, at han ikke var interesseret i at forny aftalen.

Den Kolde Krig er slut, men atomalderen er langt fra et overstået kapitel. Snævre geopolitiske interesser vejer igen tungere end den fælles interesse, vi alle har i at undgå en atomkrig. ■

Snævre geopolitiske interesser vejer igen tungere end den fælles interesse, vi alle har i at undgå en atomkrig

Rens van Munster er seniorforsker på DIIS, hvor han forsker i atomalderens historie. Han er forskningsleder for "Radioactive Ruins", et DFF-støttet program, der undersøger eftervirkningerne af atomprøvesprængninger i Kasakhstan, Marshalløerne og Fransk Polynesien. Han er medforfatter (sammen med Casper Sylvest) af Nuclear Realism. Global Political Thought during the Thermonuclear Revolution (Routledge, 2016).

Philip Chr. Ulrich: USA hverken kan eller vil agere verdens politimand længere. Det må vi europæere reagere på (19.03.2019)

Det knager og brager i det transatlantiske forhold i disse år. Vidt forskellige tilgange til multilaterale organisationer og alliancer presser relationerne, men der er også behov for, at vi europæere ser indad, erkender virkeligheden og beslutter os for, om vi vil investere det nødvendige for at sikre fællesskabet i NATO.

Dette års sikkerhedspolitiske topmøde i München understregede, at det transatlantiske forhold er presset. De europæiske regeringer og Trump-administrationen har vidt forskellige tilgange til multilaterale organisationer og aftaler. Fx er USA under Trump trådt ud af atomaftalen med Iran uden en plan for, hvordan man vil sikre international støtte til sin linje, og nu er amerikanerne endt med en strategi om at lægge maksimalt pres på sine europæiske allierede om at følge trop. Energipolitisk forstår Trump-administrationen ikke behovet for at bruge milliarder af dollars på at afskrække Rusland i en sikkerhedspolitisk sammenhæng for derefter at se europæiske allierede gøre sig afhængige af energi fra selvsamme Rusland. Listen over transatlantiske uoverensstemmelser kunne fortsætte længe.

Helt centralt i det dårlige forhold står dog spørgsmålet om NATO. Her har Trump-administrationen skruet markant op for retorikken over for de allierede i forhold til tidligere amerikanske administrationer. Men Trump har fat i noget: Når det kommer til spørgsmålet om sikkerhedspolitisk byrdedeling, så ligner den europæiske reaktion på dette pres mest af alt truslen fra en fornærmet teenager om at ville flytte hjemmefra efter at være blevet konfronteret med et krav om at bidrage til husstandens daglige gøremål. Men som med så mange andre teenageplaner virker det til, at der mangler en plan for, hvordan det kan være bedre og billigere at flytte hjemmefra end at bidrage til den etablerede husstand.

Trump's kritik af multilaterale samarbejder som NATO og FN bunder i en opfattelse af, at USA's interesser er druknet i disse sammenhænge

Noget for noget

Trump's kritik af multilaterale samarbejder som NATO og FN bunder i en opfattelse af, at USA's interesser er druknet i disse sammenhænge. USA har kort og godt ikke fået nok udbytte af sin politiske, økonomiske og militære overlegenhed.

Det er også i dette lys, at vi skal se præsident Trumps nyeste forslag om, at USA's allierede skal betale de fulde omkostninger for at have amerikanske styrker stationeret i deres lande – plus 50 pct. oven i. For præsidenten er der tale om en transaktion mellem USA og de allierede, og gennem de sidste mange år har amerikanerne trukket det korteste strå. Det er samme anke, som præsidenten udtrykt over for USA's militære operationer i Mellemøsten: Hvad har USA fået ud af det? I hvert fald ingen økonomiske gevinster. Derfor har han gentagne gange foreslået en form for besættelse og overtagelse af naturressourcer i de lande, hvor USA har tropper udsendt.

Ud fra denne transaktionelle tankegang er NATO særligt ufordelagtig at være medlem af for USA. Den skinner også tydeligt igennem i Trumps kritik af organisationen. Han har sat spørgsmålstegn ved NATO, fordi de allierede ikke lever op til kravet om 2 pct., og hans løsning på det problematiske forhold er enkel: De europæiske lande skal bruge 2 pct. af deres BNP på deres forsvarsbudgetter, og så er der ikke nogen tvivl om USA's opbakning til Artikel 5. Men hvis de europæiske allierede ikke vil leve op til det man fra amerikansk side anser som en aftale, hvorfor skal USA så?

Flere europæiske lande erkender med rette, at de ikke når de 2 pct. – det er ikke politisk realistisk. Men hvad stiller man så op? Når man ikke har et godt svar på det, så er det nemmere at stille sig op til en international sikkerhedskonference og prædike til koret om behovet for international solidaritet og samarbejde, som fx kansler Angela Merkel gjorde i München.

Det er dog også vigtigt at se på den reelle støtte til NATO: Det transatlantiske forhold som dukker op, når man skræller tweets og politiske udtalelser væk. Set med disse briller har den amerikanske støtte til NATO været usvækket, siden præsident Trump kom til. Der er bevilget flere penge til den amerikanske Operation Atlantic Resolve, som skal støtte europæiske allierede og afskrække Rusland, og USA deltager aktivt med militære styrker til NATO-øvelser og er aktiv i maritime operationer i Østersøen og Sortehavet. I hverdagen har man altså kun set kontinuitet. Meget har været bundet op på tidligere forsvarsminister James Mattis og hans vilje til at se igennem fingre med de europæiske allieredes manglende 2 pct.-forbrug på forsvarsbudgetterne. Han gik imidlertid af i december sidste år, så det interessante bliver, hvor meget hans afgang vil betyde.

Mange sidder fast i et billede af USA's militære kapaciteter, som hører mere hjemme i 1990'erne end i nutiden

En manglende europæisk erkendelse af virkeligheden

Der mangler samtidig en større erkendelse hos mange europæere, når det kommer til amerikansk magt. Mange sidder fast i et billede af USA's militære kapaciteter, som hører mere hjemme i 1990'erne end i nutiden.

Ifølge en rapport fra en tværpolitisk kommission for Kongressen står det ikke godt til for USA's militære overlegenhed, som man ellers har antaget som en selvfølge på begge sider af Atlanten i næsten 30 år. Allerede i 2012 udgav Obama-administrationen en ny national sikkerhedsstrategi, som lagde vægt på en nødvendig rebalancering af amerikansk udenrigs- og sikkerhedspolitik. Hele præsident Obamas udenrigspolitik var baseret på en erkendelse af, at grundet de store økonomiske tab som konsekvens af finanskrisen og to store uafsluttede landkrige i Mellemøsten, så var USA ikke længere en ubestridt og almægtig supermagt. Man var skeptisk over for, hvad USA kunne opnå gennem sin militære magt, og man erkendte, at man havde markant færre ressourcer end tidligere til at agere global leder. Det var derfor, præsident Obama lagde op til større byrdedeling med USA's allierede over hele verden og intensiveret arbejde gennem multilaterale organisationer. Man lagde op til, at europæerne nu kunne blive "sikkerhedsleverandører" i stedet for "sikkerhedsforbrugere".

Den fremgangsmåde var USA's mulighed for at fastholde et globalt lederskab i en tid med begrænsede ressourcer. Men europæerne overså elementet med begrænsede ressourcer – noget som også overses i meget af den kritik, der findes af præsident Obamas udenrigs- og sikkerhedspolitik.

I modsætning til den tilgang står præsident Trumps doktrin om "America First", hvor USA bedst sikrer sig selv ved at fokusere på sig selv og ikke indgå i alliancer, hvor man udnyttes af snyltende allierede.

Vi europæere skal heller ikke tro, at præsident Trumps skepsis over for USA's aktivistiske rolle i verden er et forbigående fænomen

Skepsis er ikke noget nyt – ej heller en døgnflue

Vi europæere skal heller ikke tro, at præsident Trumps skepsis over for USA's aktivistiske rolle i verden er et forbigående fænomen.

Amerikansk skepsis overfor internationalt engagement har været til siden den første præsident George Washingtons afskedstale i 1796. Her lagde han op til, at USA ikke måtte indgå i bindende alliancer, da man derved ville kunne blive tvunget til at bruge amerikanske ressourcer på konflikter, som ikke var i USA's interesser. Trump lyder i dag som et ekko af den opfattelse.

Flere demokratiske politikere som Elizabeth Warren, Tulsi Gabbard og Kamala Harris er desuden meget skeptiske overfor, hvad USA kan stille op som "verdens politimand" – ligesom præsident Obama var det i sine otte år i Det Hvide Hus. Vi lyttede bare ikke. Så kan det godt være, at demokrater som Obamas vicepræsident, Joe Biden, høster store klapsalver i München, når han taler storladent om internationalt samarbejde og solidaritet. Men den del af det amerikanske politiske establishment, som ubetinget støtter det etablerede alliancesystem og ser en aktiv amerikansk rolle i verden som en nødvendighed, er i høj grad udfordret i disse år.

Så i stedet for at være fornærmede og håbe på nye tider skulle vi i Europa måske til at fatte alvoren af opsangene fra Washington. Problemet med tanken om et europæisk samarbejde udenom NATO er, at det vil koste store summer at opbygge – og vil risikere unødvendigt at kopiere NATO's kapaciteter. Og hvis man alligevel er villige til at bruge de store summer, hvorfor så ikke bruge dem til at leve op til NATO's krav om 2 pct. og blive i den sikkerhedspolitiske klub, som har sikret fred og stabilitet i Europa siden 1945 under en amerikansk sikkerhedsgaranti? Det spørgsmål er man nødt til at stille sig i de europæiske hovedstæder, mens man er sure over, at der bliver talt med store bogstaver fra USA. ■

Så i stedet for at være fornærmede og håbe på nye tider skulle vi i Europa måske til at fatte alvoren af opsangene fra Washington

Philip Chr. Ulrich (f. 1988) er udenrigsredaktør på netmediet Kongressen.com og uddannet cand.mag. i Amerikanske Studier fra Syddansk Universitet. Han er aktiv foredragsholder og forfatter. I 2018 skrev han bogen "Velkommen til Trumps Verden. We're America Bitch".

Niels Bjerre-Poulsen: Hvad ved Mueller? (24.03.2019)

I en vittighedstegning i tidsskriftet *The New Yorker* (11. februar 2019), har en mand plastret væggene i sin stue til med navne på personer, der alle har været nævnt – eller allerede er dømt – i forbindelse med Robert Muellers bestræbelser på at komme til bunds i mulige relationer mellem Trump og Rusland. Manden trækker streger rundt mellem mere eller mindre kendte navne som Cohen, Kushner, Kislyak, Goldstone, Wikileaks, Guccifer 2.0, Manafort, Sater, Flynn, Butina, Kilimnik, Deripaska og Stone. Og selvfølgelig Putin og Trump. Hans partner betragter scenariet fra døren til soveværelset og siger: ”Kom nu i seng, skat. Mueller har styr på det!”

Manden på vittighedstegningen er bestemt ikke alene: Millioner af amerikanere (og mange andre rundt om i verden) har fornemmelsen af, at de er blevet stillet overfor en kriminalgåde, hvor nye spor dukker op hver eneste dag. Endnu flere håber, at mandens partner i vittighedstegningen har ret: At Mueller virkelig har styr på det hele – og vel at mærke får lov til at offentliggøre resultatet af sine undersøgelser. Den 22. marts 2019 gik ventetiden ind i sin formodentlig sidste fase, da Mueller afleverede sin endelige rapport til justitsminister William Barr. Nu er det op til ham, hvornår – og hvor meget – dens indhold bliver offentligt kendt. Lad os tage et par skridt tilbage og se på rapportens baggrund, og hvad det er for et opdrag Robert Mueller for snart to år siden blev tildelt.

Mueller er tidligere distriktsanklager og chef for FBI. I maj 2017 blev han af Justitsministeriet udpeget som ”særlig undersøger”. Hans opgave var at belyse, hvilken rolle Rusland spillede i det amerikanske præsidentvalg i 2016, og om der var – og er – ulovlige forbindelser mellem Donald Trump og/eller folkene omkring ham og styret i Kreml eller folk med forbindelser til det.

Siden præsident Trumps tiltrædelse har forholdet til Rusland hængt som en tung sky over amerikansk politik. For Trumps støtter ses det som en grundløs heksejagt – et påskud for oppositionen til at chikanere præsidenten. For Trumps mange kritikere er der tale om langt mere end en skandale. De ser det som den største trussel mod den demokratiske orden siden den Amerikanske Borgerkrig (1861-1865).

Allerede i juni 2017 sagde James Clapper, der indtil Trumps indsættelse var chef for efterretningstjenesterne: ”Jeg gennemlevede Watergate. Det var en skræmmende tid, men jeg må sige, at hvis man sammenligner de to [sager], så blegner Watergate i sammenligning med, hvad vi står overfor nu”. Watergate var et internt amerikansk anliggende, mens den aktuelle sag drejer sig om samarbejde med en fremmed – nogle vil endda sige fjendtlig – magt for at afgøre valgets udfald.

Har Clapper ret? Dagligt vendes og drejes alle aspekter af Trumps mulige forbindelser til Rusland, og mens Mueller selv hele tiden har forholdt sig tavs som graven, så gisnes der fortsat på livet løs ud fra den viden, som kan graves frem andre steder: Er præsident Trumps handlinger motiveret af stærke økonomiske bånd til russiske oligarker? Har russerne belastende materiale om ham, eller er han blot drevet af udsigten til fremtidige lukrative forretninger i Rusland? Udspringer hans positive holdning til Putin af en oprigtig tro på behovet for at skabe en ny begyndelse i forholdet mellem Rusland og USA? Eller nærer han blot en generel beundring for autoritære ledere? Spørgsmålene leder alle tilbage til den valgkamp, der gjorde ham til præsident.

Der er selvfølgelig også en interessant beretning om den anden side af ligningen – om Putin-regeringens motiver til at blande sig så aktivt i det amerikanske præsidentvalg. Denne del af historien trækker uden tvivl linjer helt tilbage til 1990’erne og NATO-udvidelsen i Østeuropa, ligesom den inddrager Putins personlige motiver for at ville forhindre netop Hillary Clinton i at blive præsident. I det følgende vil opmærksomheden dog være rettet mod den amerikanske side – eller rettere – fragmenter af den, fordi den efterhånden har så mange forgreninger og et så omfattende persongalleri, at pladsen ikke tillader andet. Først er det værd at se nærmere på det mandat, Mueller fik.

De amerikanske efterretningstjenester har for længst fastslået, at Rusland på mange forskellige måder forsøgte at påvirke præsidentvalgets udfald til fordel for Donald Trump

Muellers mandat

De amerikanske efterretningstjenester har for længst fastslået, at Rusland på mange forskellige måder forsøgte at påvirke præsidentvalgets udfald til fordel for Donald Trump. Muellers opgave går specifikt ud på at belyse, hvorvidt disse bestræbelser foregik i samarbejde med folk med forbindelse til Trumps egen valgkamp. Hvis det er tilfældet, hvorvidt foregik det så med præsidentkandidatens vidende eller endda med hans aktive deltagelse? Og hvad blev russerne i så fald stillet i udsigt til gengæld for deres hjælp?

Muellers undersøgelser står ikke alene. I begyndelsen af marts 2019 var der hele 17 igangværende undersøgelser, som i en eller anden grad vedrørte præsident Trumps virksomheder, hans valgkamp eller eventuelle bestræbelser på at forhindre rettens gang ("Obstruction of Justice"). De involverede ikke blot medarbejdere fra valgkampen i 2016, men også The Trump Foundation, The Trump Inauguration Committee og The Trump Organization. De forhold, som undersøges i Mueller-undersøgelsen, falder i tre kategorier, der dog ikke nødvendigvis er skarpt adskilte: Den første omhandler et muligt samarbejde mellem folk fra Trump-lejren og russiske hackere og agenter under selve valgkampen. Den anden handler om præsidentens økonomiske forhold og mulige forbindelser til eksempelvis russiske oligarker. Den tredje og sidste handler om forsøg på at forhindre rettens gang og bremse eller afspore undersøgelserne af, hvad der foregik under og efter valget. Det er værd at huske, at det netop var sådanne bestræbelser, der i sin tid under Watergate-skandalen tvang præsident Nixon til at træde tilbage for at undgå at blive dømt i en rigsretssag. Det har været op til Mueller selv at bestemme, hvor snævert han ville fortolke sit mandat, men han har haft mulighed for at videresende oplysninger og uddelegere sager til andre instanser – ikke mindst anklagemyndigheden i the Southern District of New York, der hører under Justitsministeriet, men har en høj grad af autonomi.

Kort efter Muellers udnævnelse erklærede præsident Trump i et interview med The New York Times, at det for ham var "en rød linje", hvis Mueller begyndte at undersøge hans personlige økonomiske forhold. Præsidenten anså dem for irrelevante for "Ruslands-tingen". Siden har han gentagne gange hævdet, at Mueller og Demokraterne i Kongressen kun interesserer sig for hans økonomiske forhold, fordi de ikke har kunnet finde noget belæg for nogen form for samarbejde mellem hans kampagne og russerne under valgkampen. Som han udtrykte det på den konservative gruppe Conservative Political Action Committee (CPAC)'s årlige møde i begyndelsen af marts 2019: "Denne her falske ting [Mueller-undersøgelsen] ser ud til at være ved at dø ud, så de har ikke fundet noget med Rusland dér, intet samarbejde. Så nu forsøger de at ændre det til "Lad os undersøge enhver forretningsaftale, han nogensinde har lavet. Vi går i lag med hans økonomiske forhold. Vi undersøger de handler, han har indgået [...] de folk er syge i hovedet!"

Sandheden er, at Trumps økonomiske forhold har været i søgelyset fra begyndelsen. Det er ikke noget, der er kommet til efterhånden. I Kongressen har Trump indtil i år været beskyttet af Republikanske udvalgsformænd, der tydeligvis anså det for vigtigere at beskytte deres partis præsident end at varetage den tilsynsførende funktion, som forfatningen pålægger dem. Nu sidder der Demokrater på formandsposterne, og det gør en verden til forskel. Ikke mindst fordi udvalgene i Repræsentanternes Hus har såkaldt "subpoena power" – retten til at udstede stævninger og forlange dokumenter og vidner indkaldt.

Hvad Mueller har fundet

Hvis Muellers undersøgelse er en heksejagt, så har han indtil nu formået at finde påfaldende mange hekse, der alle har befundet sig påfaldende tæt på præsident Trump. I begyndelsen af marts havde undersøgelseerne så vidt vides resulteret i 199 kriminelle anklager mod 36 personer og virksomheder – heraf 28 russere og tre russiske firmaer.

Mens sigtelserne mod de 28 russere mest er af symbolsk karakter, så er seks andre af de anklagede amerikanere, der under og efter valgkampen i 2016, havde betroede hverv i Trump-lejren. Hovedparten af de personer, Mueller har rejst tiltale mod, har indgået aftaler om at samarbejde mod at få strafnedsættelse. Det må formodes, at de til gengæld for strafnedsættelsen har leveret oplysninger om personer, der befandt sig højere oppe i hierarkiet omkring Trump snarere end længere nede.

Af de nuværende sigtede er 12 fra Ruslands militære efterretningstjeneste, GRU. Det amerikanske justitsministerium har fremlagt detaljerede oplysninger om den omfattende kampagne af misinformation og hacking, som blandt andet blev ført fra en velfungerende og velfinansieret ”troldefabrik” i Sankt Petersborg (Internet Research Agency LLC) med hundredvis af ansatte. Deres aktiviteter havde til formål at skabe yderligere splittelse og mistillid mellem amerikanske vælgergrupper. De russiske agenter arrangerede eksempelvis separate demonstrationer i New York både for og imod Trump på den samme dag. De fokuserede deres indsats på kontroversielle spørgsmål: raceforhold, politivold, homoseksuelles rettigheder, retten til at anskaffe og bære skydevåben. En falsk gruppe, kaldet ’Secure Borders’, lavede reklamer med sloganet ”No Invaders Allowed”. En anden russisk gruppe, der kaldte sig ’South United’, meldte sig ind i debatten om fjernelse af statuer, der hyldede den amerikanske konføderation. Deres slogan var: ”Heritage, not hate. The South will rise again!” Omkring 5 millioner amerikanere så russisk-producerede reklamer før valget. Omkring 126 millioner amerikanere så opslag skabt af russiske ”trolle” på Facebook. Udover alle disse tiltag forsøgte hackere også at skaffe sig adgang direkte ind i valgsystemerne i adskillige stater, især i databaser, hvor vælgerne stod registreret, sandsynligvis for at ændre ID-numre og skabe kaos på valgdagen.

Omfanget af den russiske indblanding er velkendt, men det springende punkt er fortsat, om der var et egentligt samarbejde med folk i Trump-lejren. Muellers undersøgelse skal derfor vise, om der er tale om ”conspiracy” mellem folk i Trump-lejren og en fremmed magt. Det er ikke nemt at bevise: Eksempelvis er det ikke nok at påvise – selvom det selvfølgelig skærper mistanken – de bemærkelsesværdigt mange kontakter mellem folk omkring Trump og folk med forbindelser til Kreml. Nitten folk fra kredsen omkring Trump har haft russiske kontakter under valgkampen i 2016. Det er næppe heller nok, at så mange af de involverede i Trump-kampagnen har haft akut hukommelsessvigt, når de efterfølgende er blevet spurgt om deres kontakter med russere: Mueller skal kunne bevise en eller anden form for koordination mellem de russiske aktiviteter og Trump-lejrens aktiviteter. For at få nogen dømt ved den storjury, Mueller har nedsat, skal han med andre ord kunne sandsynliggøre kriminelle forhold ”hinsides rimelig tvivl”. De anklagepunkter, som der hidtil har ført til sigtelser, har vedrørt andre forhold – eksempelvis mened, dokumentfalsk og forsøg på at påvirke vidner.

Det kan meget vel vise sig, at anklagerne i Southern District of New York udgør en større trussel mod præsident Trump og hans familie end Mueller.

Ukendt farvand

Ikke alle sager skal føres af Mueller, og en del forhold er allerede videresendt til distriktsanklagere, ikke mindst til Southern District of New York. Det gælder først og fremmest forhold, der måtte have med

økonomisk kriminalitet at gøre. Michael Cohen, der fra 2006 til 2018 var Trumps personlige advokat og vicepræsident i The Trump Organization, vil få sine økonomiske forhold behandlet, og det samme gælder mulige forhold, som måtte vedrøre selskaber ejet af Trump og hans svigersøn Jared Kushner. Og det kan meget vel vise sig, at anklagerne i Southern District of New York udgør en større trussel mod præsident Trump og hans familie end Mueller. Gælder anklagerne brud på staten New Yorks lovgivning, kan der komme yderligere sigtelser i den forbindelse, og her har præsidenten ingen mulighed for at anvende sine beføjelser til at benåde de sigtede.

Der er dog endnu et åbent spørgsmål, som for tiden er genstand for en meget levende diskussion blandt førende amerikanske jurister: Om det er muligt at føre straffesager mod en siddende præsident eller om en rigsretssag er den eneste type af sag, som han ikke har immunitet overfor. Kan man på den anden side føre en rigsretssag mod en præsident for ulovligheder begået under valgkampen – altså før han blev præsident? Vel i princippet ikke, men hvad nu, hvis ulovlighederne er selve årsagen til, at han blev præsident? I disse spørgsmål befinder vi os i ukendt juridisk farvand. Men under alle omstændigheder vil eventuelle sager kunne forsegles og føres mod ham, når han ikke længere er præsident.

Sidst, men ikke mindst, har Robert Mueller sandsynligvis mulighed for at videregive oplysninger til de udvalg i Kongressen, som undersøger Donald Trumps forhold. Der gælder ikke de samme krav til at kunne løfte bevisbyrden for at indlede en rigsretssag i Kongressen, som tilfældet er med en straffesag ved domstolene. Det skyldes, at en rigsretssag i sidste ende en politisk sag, og der findes ingen klare definitioner for, hvad kravet for en rigsretssag – ”high crimes and misdemeanors” – er.

Får offentligheden indblik i alt, hvad Mueller og hans undersøgere har erfaret? Der er helt sikkert et væld af oplysninger, som kun er tiltænkt medlemmerne af den storjury, som Mueller har nedsat, og der er sikkert oplysninger, som er klassificerede af hensyn til FBI's og efterretningstjenesternes videre arbejde. Desuden har Mueller arbejdet under et relativt stramt mandat. Det er i sidste ende den nyudnævnte justitsminister, William Barr, der bestemmer i hvilket omfang Kongressen og offentligheden kommer til at kende resultatet. Måske også derfor har en række kongresudvalg optrappet deres egne undersøgelser og indkaldt mange vidner, som allerede har haft samtaler med Muellers undersøgere. Der synes også at være enighed blandt begge partier i Kongressen om, at så meget som muligt af Muellers rapport skal offentliggøres. Der er dog også en anden rapport, som William Barr har pligt til at informere Kongressen om, nemlig de beslutninger i forbindelse med undersøgelsen, som de tilsynsførende i Justitsministeriet af forskellige grunde ikke gav Mueller grønt lys til at føre ud i livet. Her forlød det (den 22. marts 2019), at Mueller ikke er blevet nægtet nogen undersøgelser.

”Vores dreng kan blive USA's præsident”

Det er nyttigt at kaste et blik på præsidentvalgkampen i 2015/2016 og se på nogle af de hændelser, som fik FBI til at indlede undersøgelser, der blandt andet omfattede personer fra Donald Trumps valgkampagne. Heriblandt hans søn Donald Trump, Jr., hans svigersøn, Jared Kushner, hans personlige advokat Michael Cohen, hans sikkerhedspolitiske rådgiver Michael Flynn, hans ven og uformelle rådgiver Roger Stone, og ikke mindst hans kampagneleder Paul Manafort.

Mange hæftede sig fra begyndelsen af Trumps valgkamp i 2015 ved, at hans omtale af Vladimir Putin og Ruslands rolle i international politik var så positiv. Det var så påfaldende, at mange kommentatorer begyndte at spekulere i, hvilke forretningsinteresser Trump mon havde i Rusland. ”Ingen”, lød Trumps faste svar. Putin havde blot sagt pæne ting om ham, og derfor sagde han også pæne ting om Putin. Det var imidlertid ikke sandt, at Trump ingen økonomiske interesser havde i Rusland. Alt imens han førte valgkamp, forhandlede repræsentanter for hans virksomhed, inklusive hans børn og hans advokat Michael Cohen, med pengemænd og myndigheder i Rusland for at få grønt lys til Trumps største byggeprojekt nogensinde: Trump Tower Moskva.

Planerne var langtfra nye. Trump havde igennem adskillige år forsøgt at få etableret sådan et stort byggeprojekt i Moskva. I 2008 fortalte sønnen Donald Trump, Jr. en gruppe tilhørere i Moskva, at ”russere udgør en uforholdsmæssig stor del af mange af vore aktiver. Vi ser masser af penge strømme

ind fra Rusland”. Det var en alvorlig hæmsko for Trumps muligheder for nye byggeprojekter, da USA sammen med EU indførte omfattende økonomiske sanktioner mod Rusland efter annekteringen af Krim i 2014. Men byggeplanerne døde ikke.

Trump's datter Ivanka var involveret i projektet, men den primære drivkraft var formentlig Felix Sater – en russiskfødt ex-gangster (og senere FBI informant) – der havde kontor på samme etage i Trump Tower som Trump selv, og i flere omgange havde samarbejdet med Trump om byggeprojekter i New York.

Den 3. november 2015 skrev Sater til sin mangeårige ven Michael Cohen: ”Michael, jeg arrangerede, at Ivanka fik lov til at sidde i Putins private stol ved hans skrivebord i Kreml. Jeg vil få Putin med på dette program, og vi vil få Donald valgt. Vi ved begge, at ingen andre kan få dette til at lykkes, uden at stupiditet eller grådighed kommer i vejen. Jeg ved, hvordan det skal ordnes, og vi vil få det gjort. Kammerat, vores dreng kan blive USA's præsident, og vi kan lægge planerne for det. Jeg vil få hele Putins hold til at engagere sig i dette...”

Måske er Sater, som flere har hævdet, en pralhals, der både overvurderede og overdrev sin egen indflydelse, men koblingen mellem hans rolle i byggeprojektet og hans udsagn om at få ”Putins hold” engageret i at gøre Trump til præsident var ikke desto mindre opsigtsvækkende. Det var i øvrigt også en del af Saters plan, at Putin skulle tilbydes en penthouselejlighed i Trump Tower Moskva kvit og frit. Den anslåede værdi af lejligheden var 50 millioner dollars.

Det er uomtvisteligt, at forhandlingerne om Trump Tower Moskva fortsatte helt frem til valget – og at folkene omkring ham løj om det. Alt imens Trump under hele valgkampen omhyggeligt undgik at sige noget kritisk om Putin – som han tværtimod blev ved med at rose – og russiske kræfter samtidig arbejdede hårdt på at tippe valget til Trumps fordel. Flere af præsidentens talspersoner har gentagne gange efter afsløringen henvist til, at det ikke var ulovligt at fortsætte bestræbelserne på at realisere Trump Tower Moskva under valgkampen – det var jo langt fra sikkert, at han ville vinde præsidentvalget. Men hvorfor strakte Trump sig så langt for at holde det hemmeligt? Hvorfor fortsatte løgnene – ikke blot fra Trump, men også fra folkene omkring ham – i de følgende år? Hvorfor hævdede hans personlige advokat under ed, at forhandlingerne stoppede i januar 2016, når de faktisk fortsatte helt frem til valget i november?

Det er uomtvisteligt, at forhandlingerne om Trump Tower Moskva fortsatte helt frem til valget – og at folkene omkring ham løj om det

Fra Kiev til Cleveland

I slutningen af marts 2016 overtog Paul Manafort ledelsen af Donald Trumps valgkamp. Ganske vist har Trump og Manafort kendt hinanden i fire årtier, men det var ikke desto mindre overraskende, at Paul Manafort af alle mennesker fik denne post, når man tager i betragtning, hvordan Manafort's karriere tog sig ud i 2016.

Siden hans velmagtsdage i det Republikanske parti i 1980'erne og 1990'erne, havde Manafort primært arbejdet for ledere af tvivlsom moralsk habitus – som Ferdinand Marcos i Philippinerne, Mobuto Sese Seko i Zaire, Mohamed Siad Barre i Somalia og den berygtede partisanleder Jonas Savimbi i Angola. De seneste år havde han fundet en guldgrube i Ukraine, hvor han arbejdede for forskellige russiske og ukrainske oligarker. (Hans nærmeste partner fra Kiev, Rick Gates, er i øvrigt også sigtet af Robert Mueller, har erklæret sig skyldig og har længe samarbejdet med den særlige undersøger mod en forventet nedsættelse af sin straf).

I Ukraine kom Manafort i kontakt med landets rigeste mand, Rinat Akhmetov. Han var hovedsponsor for regeringspartiet, det pro-russiske Regionernes Parti, og Manafort blev hyret som

chefstrateg for partiet. Hans vigtigste opgave var at skabe et bedre image i Vesten for partiets præsident, Viktor Yanukovych. Da Yanukovych i 2014 blev jaget ud af landet, førte det også til en økonomisk nedtur for Manafort. Oleg Deripaska, der havde nære forbindelser til Putin, anlagde sag imod ham, fordi millioner af dollars, som Manafort angiveligt havde investeret for ham, syntes at være forsvundet. Det var denne økonomiske knibe, Manafort befandt sig i, da han tilbød Trump at arbejde gratis som hans kampagneleder.

Mens Manafort var leder af Trump-kampagnen, forsøgte han tilsyneladende, gennem sin gamle partner fra Ukraine, Konstantin Kilimnik, at få styr på sit udestående med Oleg Deripaska. Den 7. juli tilbød han private briefinger til oligarken. Senere mødtes Manafort og Rick Gates også med Kilimnik og overdrog data fra Trump-kampagnens interne meningsmålinger (formodentlig) til Deripaska. Hvad formålet var, og hvilken nytte disse data kunne have for Deripaska eller andre i Rusland, er ikke offentligt kendt. Det er heller ikke offentligt kendt, hvorfor Manafort senere var parat til at bryde en aftale med Mueller ved at lyve om mødet. Kilimnik selv er også blevet sigtet af Mueller, blandt andet for at have hjulpet Manafort med at forsøge at påvirke vidner til at ændre forklaring.

På Republikanernes nationale konvent i Cleveland i juli 2016 skete der noget mærkeligt, da partiprogrammet skulle udformes. Trumps folk lod alle fløje i partiet få stort set alle deres mærkesager med. Dog ændrede man ét punkt, der drejede sig om støtte til Ukraine. I erklæringen fjernede man den eksplicitte omtale af våben og støtte til det ukrainske militær. Man erstattede det med et vagt løfte om ”passende hjælp” (appropriate assistance). Det var uklart, hvem der havde foretaget ændringen, men folk, der havde været med i processen, pegede på Trumps kampagneleder Manafort som manden bag ændringerne.

Ændringen af partiprogrammet og det stigende antal historier om hackede emails og andre russiske forsøg på at påvirke valgkampen fik adskillige journalister til at interessere sig for Manafortts forbindelser til Rusland og Ukraine. Efter 144 dage fik Manafortts stilling om kampagneleder dog en brat afslutning, da The New York Times berettede, at han havde modtaget 12,7 millioner dollars i kontanter, alene i årene 2007-2012. Hvorfra pengene kom, var uvist, men de optrådte i hvert fald ikke i Manafortts regnskaber. Manafort benægtede hårdnakket historien, og Trump afviste den ved at kalde The New York Times for ”en skodavis”. Alligevel forsvandt Manafort hurtigt fra posten som kampagneleder, og Trump kunne siden næsten ikke engang huske, at han nogensinde havde været det. På trods af, at han ofte har brystet sig af at have ”en af verdens bedste hukommelser”, kunne Trump heller ikke længere huske, hvorfor Manafort i første omgang havde fået jobbet som kampagneleder.

Den 26. juli 2017 ransagede FBI Manafortts hus i Virginia og beslaglagde en omfattende mængde materiale. Af det anklageskrift, der senere blev udarbejdet mod Manafort, fremgik det, at mere end 75 millioner dollars var passeret gennem diverse offshore bankkonti i hans navn. En stor del var ifølge FBI sorte penge, der var blevet vasket hvide. Manafort blev i marts 2019 idømt i alt omkring syv års fængsel ved to domstole i Virginia og Washington, D.C., men blev samtidig stillet overfor flere nye anklager fra staten New York. Robert Mueller havde – efter at Manafort vedblev med at lyve og forsøge at påvirke andre vidner – brudt den oprindelige samarbejdsaftale med ham og anbefalet, at han fik en straf et sted mellem 19,5 og 21,5 års fængsel. De forhold, Manafort blev dømt for, vedrørte ikke direkte valgkampen i 2016, men hans rolle under denne kunne fortsat atter blive bragt op i Muellers undersøgelse.

”Han må have været en, der hentede kaffe”

Da Donald Trump i marts 2016 blev spurgt i et interview, hvem han konsulterede i udenrigspolitiske spørgsmål, lød hans svar: ”Jeg taler med mig selv, for det første, for jeg har en meget god hjerne, og jeg har sagt mange ting”. Da han senere blev presset til at nævne andre mulige udenrigspolitiske rådgivere, kom en liste frem. Den vakte stor undren blandt mange Republikanere, der beskæftiger sig med udenrigs- og sikkerhedspolitik, for de færreste havde hørt nogen af navnene på listen før. Blandt dem var Carter Page og George Papadopoulos. Disse nye rådgivere kom hurtigt begge i russernes søgelys – og senere også i FBI’s søgelys.

Carter Page var en tidligere bankmand og energikonsulent, der havde arbejdet for Merrill Lynch i Moskva og investeret i det statslige gasselskab Gazprom. Et par år tidligere var han kommet i myndighedernes søgelys, da to russiske spioner i 2015 forsøgte at rekruttere ham. Siden havde han blandt andet markeret sig ved at beskyldte NATO for at provokere Putin og hævde, at det amerikanske udenrigsministeriums Victoria Nuland havde ”ophidset” stemningen ved den revolution, der i 2014 væltede Ukraines regering. Nu blev han introduceret som Trumps Ruslands-ekspert, og snart blev han også inviteret til Rusland. Her talte han den 7. juli 2016 på Moskvas Universitet og kritiserede blandt andet amerikanske politikere og embedsmænd i udenrigsministeriet for deres ”hykleriske fokus på ideer så som demokratisering, ulighed, korrupsion og regimeskifte”, når det handlede om Rusland. Washington måtte droppe den ”kritiske tone”, mente Carter Page, og i stedet fokusere på fælles interesser.

George Papadopoulos blev den første Trump-medarbejder, der blev sigtet af Mueller. Hans adfærd havde tændt advarselslamperne hos efterretningstjenesterne længe før den såkaldte Steele-dossier (se nedenfor) kom ind i billedet, da han i en brandert i London betroede en australsk diplomat, at russerne havde ”snasv” på Hillary Clinton, og at han via en mellemmand ville få adgang til det. Flere har siden til forsvar for Trump dels forsøgt at bagatellisere Papadopoulos rolle i Trumps kampagne, og dels hævdet at den slags oplysninger om en politisk modstander – selv fra en fremmed magt – ville alle tage imod. Således forholder det sig imidlertid ikke. For at nævne ét kendt eksempel blev Al Gores kampagne i 2000 tilbudt lignende oplysninger om deres politiske modstander, George W. Bush, men valgte straks at rapportere henvendelsen til FBI.

Papadopoulos slap med en mild straf på 14 dages fængsel. Han indrømmede blandt andet, at han havde diskuteret det russiske tilbud med ledende medarbejdere i Trump-lejren. Trump selv, såvel som hans talspersoner reagerede på anklagerne mod Papadopoulos på en måde, som senere ville gentage sig med andre anklagede: Ved at hævde at de intet vidste om vedkommendes aktiviteter og stort set ikke vidste, hvem vedkommende var. ”Han må have været en, der hentede kaffe”, lød et af svarene.

”Rusland, hvis I lytter...”

Et spørgsmål, som er blevet stillet flere gange de seneste to år er, om Trump-lejrens mulige samarbejde faktisk foregik for åbent tæppe (og om det i så fald er ulovligt). Blandt de hændelser, der har givet næring til denne diskussion, er en pressekonference, som Trump holdt i Miami, Florida, den 27. juli 2016. I en kommentar til de hackede emails, som Wikileaks havde offentliggjort måneden før, sagde han: ”Rusland, hvis I lytter, så håber jeg, at I er i stand til at finde de 30.000 [af Hillary Clintons] emails, der mangler. Jeg tror, at I vil blive storartet belønnet af vores presse. Lad os se, om det sker”. Trump forsøgte med andre ord at legitimere hackingen ved at knytte den sammen med spørgsmålet om Hillary Clintons slettede emails.

Den efterfølgende kritik af hans opfordring blev slået hen med, at det jo bare var sarkasme, men MSNBC’s journalist Katy Tur, der dækkede Trump under hele valgkampen, har siden påpeget, at det stod ganske klart på pressekonferencen, at han IKKE fremsatte sin opfordring som en morsomhed. Da hun efterfølgende spurgte ham, om ikke det gav ham nogen betænkeligheder at bede en fremmed magt om at hacke sig ind i et computersystem i USA, svarede Trump: ”De har dem sikkert, og jeg vil gerne have dem offentliggjort”. Da Tur gentog spørgsmålet, lød svaret: ”Niks. Det giver mig ingen betænkeligheder”. Da Robert Mueller to år senere offentliggjorde et anklageskrift mod 13 russiske hackere, fremgik det, at det netop var den 27. juli 2016 eller den følgende dag, at disse hackere havde gjort deres første (forgæves) forsøg på at få adgang til Hillary Clintons server. Ved samme lejlighed havde de også rettet angreb mod 76 email-adresser, der alle hørte under Clinton-kampagnens domæne. Måske lyttede Rusland faktisk.

Vladimir Putins svar på beskyldningerne om, at Rusland stod bag hackerangrebene mod Clinton-lejren, var interessant. Da han på et pressemøde i Moskva i september blev spurgt om den russiske regerings rolle, svarede han: ”Den slags gør vi ikke på det nationale niveau. Og bortset fra det, er det så ikke ligegyldigt, hvem der hackede Fru Clintons valgkampagnes database?” I den amerikanske efterretningstjeneste syntes man ikke, at det var ligegyldigt – og årsagen var, at de stjalne emails

efterfølgende blev brugt som et politisk våben til at påvirke valget. Som den tidligere chef for NSA og CIA Michael Hayden påpegede efter Trumps valgsejr, så var det nok en accepteret del af ”ærværdig international spionage”, at man stjal modstandernes emails, men ikke at man anvendte de stjalne data som et politisk våben.

Steele-dossieret

Det såkaldte ”Steele-dossier” er blevet et centralt dokument i spørgsmålet om de mulige forbindelser mellem Trump og russiske statsinteresser. Der er tale om en rapport, som oprindeligt blev bestilt hos firmaet Fusion GPS af den konservative netavis The Washington Free Beacon i slutningen af 2015. Fusion GPS hyrede en tidligere britisk MI6-agent, Christopher Steele, til at udarbejde rapporten. Steele havde arbejdet for den britiske efterretningstjeneste MI6 i 22 år – det meste af tiden med Rusland. Da det stod klart, at Trump ville blive det Republikanske partis præsidentkandidat, opsagde The Washington Free Beacon samarbejdet, og Fusion GPS indledte herefter et samarbejde med Hillary Clintons kampagne og det Demokratiske Partis Nationalkomité (DNC). Det hører med til historien, at Steele efter alt at dømme ikke vidste, hvem der i sidste ende skulle have hans dossier, ligesom ledende medlemmer af Hillary Clintons kampagne og DNC ikke kendte til Steeles arbejde.

Steeles rapport kom til at spille en vigtig rolle for undersøgelserne af et muligt samarbejde mellem Trump-lejren og russiske statslige aktører. Det gør den sandsynligvis stadigvæk. Men den var ikke, som Trump og andre kritikere af Muellers undersøgelse gentagne gange har hævdet, selve årsagen til, at FBI begyndte at interessere sig for Trumps russiske forbindelser – der var nemlig andre henvendelser om mistænkelige aktiviteter, blandt andet fra efterretningstjenester i venligtsindede lande som Holland og Storbritannien.

Men det billede, der tegnede sig i Steele-dossieret var så alarmerende, at man i FBI mente, at det var nødvendigt at forsøge at verificere eller falsificere oplysningerne.

Blandt Steeles påstande var, at styret i Kreml i mindst fem år (senere rettede han det til otte år) havde opdyrket en forbindelse til Donald Trump, og at det overordnede mål var at skabe splittelse i den vestlige alliance. Den mest eksplosive påstand i rapporten var, at russerne ikke blot forsøgte at svække tilliden til det amerikanske demokrati, men at der også var tale om et egentligt samarbejde med folk omkring det Republikanske partis præsidentkandidat. Steele hævdede, at Trump-lejren ifølge hans informanter havde samarbejdet med Rusland om hacker-angrebene mod Hillary Clintons kampagne, og at de i hemmelighed havde været med til at betale for dem.

Steele mente også, at samarbejdet afspejlede sig i Trumps politiske prioriteringer under valgkampen. Trump skulle undlade at diskutere den russiske intervention i Ukraine og i stedet rette skytset mod NATO-samarbejdet samt så tvivl om, hvorvidt USA ville være parate til at forsvare de baltiske lande og andre lande i Østeuropa. En måde at fordreje debatten på ville være at fokusere på de NATO-lande, der endnu ikke brugte 2 procent af deres bruttonationalprodukt på forsvaret – en politisk prioritering, Trump senere har omfavnet. Måske var det politiske prioriteringer, der helt naturligt faldt i tråd med Trumps egen erklærede opfattelse af, at USA blev udnyttet økonomisk af sine allierede, og at NATO-samarbejdet havde mistet sin relevans.

Ifølge Luke Hardings (journalist på den britiske avis The Guardian) bog *Collusion: Secret Meetings, Dirty Money, and How Russia Helped Donald Trump Win*, var Steele så rystet over de oplysninger, han indsamlede, at han selv henvendte sig til FBI med oplysningerne, fordi han mente, de havde afgørende betydning for USA’s nationale sikkerhed.

Forholdet mellem præsident Trump og efterretningstjenesterne blev kun mere anstrengt, fordi disse ikke pure afviste Steeles arbejde, men i stedet arbejdede på at verificere hans påstande. I december 2018 kunne den respekterede juridiske blog Lawfare konstatere: ”Intet af [dossieret] er, så vidt vi ved, blevet modbevist”.

Snavs

To venner af Trump-familien, Aras Agalarov (russisk-aserbajdsjansk forretningsmand, red.) og hans søn, popsangeren Emin, kontaktede den 3. juni, 2016 Donald Trump Jr, gennem Emins agent, Rob Goldstone. Beskeden lød: ”Godmorgen. Emin ringede lige og bad mig kontakte dig angående noget meget interessant. Ruslands statsanklager mødtes med hans far, Aras, her til morgen, og under deres møde tilbød han at forsyne Trump-kampagnen med nogle officielle dokumenter og information, der ville inkriminere Hillary og hendes affærer med Rusland, og som ville være meget nyttige for din far. Dette er selvsagt følsom information på et meget højt plan, men det er en del af Ruslands og dets regerings støtte til Hr. Trump – hjulpet på vej af Aras og Emin...”

Dette var endnu en situation, hvor andre kandidater formodentlig ville have kontaktet FBI, men det var ikke Donald Trump Jr.s reaktion. Han svarede: ”Tak Rob, jeg påskønner det. Jeg er på tur lige nu, men måske skulle jeg bare tale med Emin først. Det ser ud til, at vi har lidt tid, og hvis det er, hvad du siger, det er, så elsker jeg det, særligt senere på sommeren. Kan vi tales ved i begyndelsen af næste uge, når jeg kommer tilbage?” Derefter fulgte en korrespondance vedrørende planlægningen af et møde i Trump Tower den 9. juni 2016. Donald Trump Jr. kunne oplyse, at Paul Manafort, Jared Kushner og han selv ville være til stede. Såfremt der skulle være nogen tvivl om, hvad Trump-lejren forventede sig af mødet med de russiske repræsentanter, blev der til mødedeltagerne rundsendt en e-mail med overskriften ”Russia-Clinton-private and confidential”.

Da The New York Times et år senere opdagede, at mødet havde fundet sted, var der angiveligt divergerende meninger i Det Hvide Hus om, hvordan situationen burde håndteres. Det, der står klart, er, at præsident Trump i flyet hjem fra G20-topmødet i Hamborg personligt forfattede en pressemeddelelse for sin søn. Den tegnede et falsk billede af mødet i Trump Tower og baggrunden for det. Ifølge pressemeddelelsen havde mødet slet og ret drejet sig om en genoptagelse af et russisk-amerikansk adoptionsprogram. Det havde ikke haft noget med valgkampen at gøre. Det er sandsynligt, at adoptioner blev nævnt, for Rusland havde standset disse som et modtræk, efter Kongressen i 2012 indførte nye sanktioner overfor Rusland, men pressemeddelelsen nævnte hverken Hillary Clinton eller de forudgående løfter om ”snags” på hende.

Seks dage efter mødet, hvor Trump-lejren fik – eller havde forventet at få – ”snags” på Hillary Clinton, bragte The Washington Post historien om, at den Demokratiske Nationalkomité var blevet hacket. Trump-kampagnens officielle reaktion var, at det var et svindelnummer, Demokraterne selv havde fundet på: ”Vi tror, at det var DNC, der udførte denne ’hacking’ som en måde at distrahere fra de mange problemer, som deres stærkt mangelfulde kandidat og fiasko af en partileder medfører”.

”Lock her up!”

Michael Flynn var en fremtrædende tre-stjernet general og havde stået i spidsen for the Defence Intelligence Agency (en efterretningstjeneste under det amerikanske forsvarsministerium, red.), indtil han i august 2014, efter gentagne klager fra flere kolleger, blev presset til at tage sin afsked. Nogle tidligere kolleger mente, at han derefter blev bitter, andre mente, at han undergik en form for radikaliserings. Under alle omstændigheder synes han i stigende grad at være blevet optændt af ideen om, at USA og Rusland skulle gøre fælles front mod islamismen. Efter en del optrædender som kommentator på Fox News blev han i efteråret 2015 Donald Trumps vigtigste sikkerhedspolitiske rådgiver.

I slutningen af 2015 tog Flynn imod en invitation fra Kreml til at være gæstetaler ved den statsdrevne tv-station RT’s 10-års jubilæum (det kom senere frem, at hans honorar for talen var \$33.750 plus rejseomkostninger). Under den efterfølgende middag fik Flynn plads ved siden af Vladimir Putin (en anden amerikansk gæst ved bordet var i øvrigt det Grønne Partis præsidentkandidat Jill Stein).

Michael Flynn’s tale i Rusland, og hans mange andre efterfølgende taler i USA betalt af russiske interesser, var måske ikke i sig selv odieuse, om end han havde glemt at indhente den nødvendige tilladelse fra det amerikanske forsvar (ligesom han senere under valgkampen ”glemte” at oplyse, at han også var betalt lobbyist for den tyrkiske regering). Det efterfølgende hukommelsessvigt, da talerne senere blev bragt op, var mere problematisk.

Flynn gjorde det ikke nemmere for sig selv, da han på det Republikanske partikonvent i juli 2016 var en af hovedtalerne og lod sig rive med, da folk i salen begyndte at råbe ”Lock her up!” om Hillary Clinton: ”Nemlig! Fuldstændig rigtigt, der er ikke noget galt med det ... og ved I, hvorfor vi siger det? Vi siger det, fordi hvis jeg – en fyr, der kender denne branche – gjorde en tiendedel, blot en tiendedel, af, hvad hun gjorde, så ville jeg være i fængsel i dag”. Nogle ville mene, at denne episode senere var med til at bringe Flynns rolle under og efter valgkampen i Robert Muellers søgelys. I december 2017 erklærede Flynn sig skyldig i at afgive falsk vidneudsagn under en FBI-afhøring.

Oktober-overraskelsen

Der var folk i Obama-regeringen, som ønskede at reagere skarpere på de russiske handlinger, og den omstændighed, at Trump offentligt syntes at opmuntre dem. Men Obama-regeringen frygtede, sikkert med rette, at offentlige tiltag i valgkampens hede ville blive udlagt som et forsøg på at anvende efterretningstjenesterne til partipolitiske formål. Den frygt blev kun forstærket, da Obama indkaldte de Demokratiske og Republikanske ledere fra Kongressen til et lukket møde i håb om at kunne forfatte en fælles erklæring, der fordømte Rusland for dets indblanding i det igangværende valg. I det forgiftede politiske miljø, der herskede, nægtede Republikanernes leder i Senatet, Mitch McConnell, at medvirke. Han var overbevist om, at efterretningstjenesterne overdrev, og at der fra Obamas side var tale om et politisk stunt, der skulle hjælpe Hillary Clinton ved at så tvivl om Trumps nationale loyalitet.

I stedet enedes man i regeringen om, at når de Republikanske ledere ikke ville medvirke til en fælles erklæring, så måtte efterretningstjenesterne gøre det i stedet.

Fredag den 7. oktober 2016 blev en særlig mindeværdig dag i valgkampen – og i nyere amerikansk politisk historie. Fire store nyheder faldt næsten oven i hinanden: Mens de amerikanske tv-stationer afventede, at orkanen Matthew skulle ramme delstaten Florida, rettede den amerikanske regerings Department of Homeland Security (Ministeriet for Indenrigssikkerhed, red.) og de amerikanske efterretningstjenester for første gang nogensinde en formel anklage mod en fremmed magt, nemlig Rusland, for at stå bag både hackingen og distribueringen af stjålne e-mails med det formål at påvirke valgkampen. Næsten samtidig blev et videoklip, lavet under optagelserne til tv-programmet Access Hollywood i 2005, offentliggjort. I klippet talte Donald Trump i særdeles grove vendinger om, hvordan han, fordi han var en ”stjerne”, kunne slippe afsted med at tage kvinder i skridtet og kysse dem, når det passede ham. Videobåndet fyldte de fleste sendeflader i ca. 30 minutter, indtil den fjerde bombe blev udløst: Wikileaks offentliggjorde 2000 nye e-mails, denne gang stjålet fra Hillary Clintons kampagneleder, John Podesta. Sidstnævntes konto var blevet hacket den 19. marts, og indholdet blev nu brugt som et våben i valgkampen. Wikileaks meddelte også, at de var indehavere af i alt 50.000 af Podestas e-mails, og at flere ville blive offentliggjort senere. Timingen var næppe tilfældig: Målet var tydeligvis at distrahere fra to af de andre store historier, nemlig erklæringen fra efterretningstjenesterne og videobåndet fra Access Hollywood.

Mange har siden set det som en klar indikation på, at der var løbende kommunikation mellem Trump-lejren og Wikileaks (der viderebragte, hvad de fik fra russiske hackere). Dette er et af de punkter, som særligt mange håber at få belyst af Muellers rapport.

Offentliggørelsen af Podestas e-mails virkede i hvert fald efter hensigten. Ganske vist bragte de ikke nogen sensationelle afsløringer, men der var betragtninger om Hillarys Clintons problemer som kandidat, der i høj grad var med til at sætte den politiske dagsorden i valgkampens sidste faser.

På valgsteder begyndte Hillary åbent at advare om, at russerne forsøgte at få Trump valgt, fordi de kunne styre ham. Trump gentog, at han intet havde med Rusland at gøre, og ”ingen forretninger havde der”. ”Måske er der slet ingen hacking”, gentog han, ”men de giver altid Rusland skylden”. I den sidste tv-debat mellem de to præsidentkandidater, den 19. oktober 2016, slog Hillary Clinton atter på Trumps forhold til Rusland. Trump forklarede det med, at Putin blot havde sagt ”pæne ting om mig”. Clinton svarede, at det var, fordi han ”hellere ville have en marionetdukke som præsident for USA”. ”Ingen marionetdukke”, svarede Trump, ”Ingen marionetdukke! Du er marionetdukken!”

Sanktionerne

Den 29. december 2016 bekendtgjorde den afgående Obama-regering nye sanktioner mod Rusland for den omfattende indblanding i valget. Mod forventning kom der ikke nogen russisk gengældelse. Det fik FBI til at rette opmærksomheden mod fem samtaler, som Trumps kommende nationale sikkerhedsrådgiver, Michael Flynn, havde haft med den russiske ambassadør, Sergey Kislyak.

Skønt Flynn senere hævdede, at de blot havde ønsket hinanden glædeligt nytår, var det svært for de fleste at forestille sig, hvordan man kunne få fem samtaler til at gå med det. I FBI var man da også klar over, at det, de to faktisk havde diskuteret, var de amerikanske sanktioner – og især ophævelsen af dem. Det var sandsynligvis et brud på den såkaldte Logan Act fra 1799, der forbyder private borgere at forhandle med fremmede magter, der har konflikter med USA – og Flynn var fortsat en privat borger. Det samme var Donald Trumps svigersøn, Jared Kushner, og også han mødtes med Kislyak. På et møde forhørte han sig blandt andet om muligheden for at etablere en sikker kommunikationslinje for Flynns fremtidige samtaler med de russiske generaler om Syrien. Underforstået: En linje, hvor NSA (amerikansk efterretningstjeneste, red.) ikke lyttede med. Selv Kislyak fandt forslaget noget overraskende. Kushner var, som sin kone Ivanka, tiltænkt en rolle som seniorrådgiver for præsident Trump. I mere end et år kunne han imidlertid ikke blive sikkerhedsgodkendt, og talrige gange måtte han rette i sin ansøgning, når han blev gjort opmærksom på møder med udenlandske repræsentanter, som han havde glemt at anføre. Det står nu klart, at han kun fik en sikkerhedsgodkendelse, fordi præsident Trump, stik mod al hidtidig praksis og CIA's anbefalinger, beordrede, at han skulle have den. Hvad det var for forhold, der fik efterretningstjenesterne til at fraråde det, vides (endnu) ikke.

Donald Trump har utvivlsomt ret, når han hævder, at ledende folk i FBI og efterretningstjenesterne hellere havde set Hillary Clinton vinde valget. Årsagen er dog ikke, som han ofte hævder, at de er "vrede demokrater", men derimod, at de var – og formodentlig er – usikre på hans motiver og på hans forhold til fremmede magter. Det er fortsat en utrolig tanke, at FBI i januar 2017, få uger før Trumps indsættelse, ikke turde vise nationens kommende præsident en klassificeret rapport om den russiske indflydelseskampagne i 2015-2016, fordi de frygtede, at vitale oplysninger om deres arbejde ville falde i de forkerte hænder. Tilliden til den kommende præsident blev ikke større, da Trump afviste rapporten som "fake news". Hvad Trump reagerede på, var blandt andet følgende konklusion: "Vi vurderer, at Ruslands præsident Vladimir Putin beordrede iværksættelsen af en indflydelseskampagne i 2016, rettet mod det amerikanske præsidentvalg. Ruslands mål var at undergrave offentlighedens tillid til den demokratiske proces, nedgøre udenrigsminister Clinton og skade hendes muligheder for at blive valgt samt tiltroen til hende som potentiel præsident. Vi vurderer endvidere, at Putin og den russiske regering udviklede en klar præference for den kommende præsident Trump. Alle tre tjenester er enige i denne vurdering."

Da oplysningerne om Flynns samtaler med Kislyak blev lækket til offentligheden, kunne vicepræsident Mike Pence berolige med, at sanktionerne, ifølge Flynn selv, ikke var blevet diskuteret.

Det var også, hvad Flynn havde fortalt FBI, da han blev indkaldt til samtaler, men her vidste man, at det var løgn, og at lyve for FBI kan i sig selv straffes med op til fem års fængsel. Hvad værre var, gjorde det også Flynn sårbar overfor russisk afpresning, fordi russerne vidste, at han havde løjet overfor Pence, som efterfølgende havde viderebragt løgningen til offentligheden. Dette forhold fik den 30. januar 2017 den fungerende Justitsminister Sally Yates til at drage til Det Hvide Hus for at fremlægge, hvad man havde af beviser mod Flynn, nemlig udskrifter af hans samtaler med Kislyak. Derefter fulgte en fyring – ikke af Flynn, men af Yates. Den officielle begrundelse var, at hun havde undladt at lade Justitsministeriet forsvare regeringens indrejseforbud fra en række overvejende muslimske lande.

Atten dage endnu forblev Flynn i sit job som national sikkerhedsrådgiver. Først da oplysningerne om hans samtaler med Kislyak dukkede op i New York Times, blev han fyret. Den officielle begrundelse var, at han havde løjet overfor Mike Pence, men præsident Trump bebrejdede medierne for fyringen.

To store spørgsmål stod tilbage: Havde Flynn diskuteret en ophævelse af de amerikanske sanktioner på eget initiativ eller handlet på vegne af præsident Trump? Og hvorfor havde han været parat til at risikere en fængselsstraf ved at lyve overfor FBI om sine samtaler med Kislyak?

Flynn erklærede sig skyldig og gik senere med til at samarbejde med Muellers undersøgere. Nitten møder blev det til, og Flynn har ifølge Mueller været til så stor hjælp, at Mueller anbefaler, at han får en meget kort fængselsstraf eller helt slipper for at skulle afsone.

De sanktioner, Flynn angiveligt havde diskuteret med Kislyak, blev ikke ophævet. De blev endda strammet, men det var ikke med præsident Trumps gode vilje. Tværtimod. Hans ønske om ”normalisering” blev bremset af et massivt flertal i Kongressen. Tværtimod blev nye sanktioner vedtaget med stemmerne 419-3 stemmer i Repræsentanternes Hus og 98-2 i Senatet.

”Den dybe stat”

I marts 2017 vidnede FBI-chefen James Comey for Kongressen. Her fortalte han, at FBI siden juli 2016 havde efterforsket Trump-lejrens mulige forbindelser til de russiske bestræbelser på at påvirke udfaldet af præsidentvalget. Det var der utvivlsomt mange, der gerne ville have vidst, mens valgkampen endnu stod på. Oplysningen bekræftede, at der i FBI og efterretningstjenesterne længe havde været mistanke til flere af folkene omkring Trump. Den omstændighed, at de havde holdt undersøgelserne hemmelige, mens de offentligt havde annonceret undersøgelserne af Clintons e-mails, punkterede imidlertid også påstanden om, at ”den dybe stat” havde sat himmel og jord i bevægelse for at forhindre, at Trump blev præsident.

Det er i høj grad lykkedes for præsident Trump at politisere FBI’s arbejde og undergrave mange af sine kernevælgeres tillid til organisationen ved at tale om ”løgne og korrupsion, som foregår på de højeste niveauer i FBI.” Skønt kritik af FBI historisk set oftere er kommet fra den venstre halvdel af det politiske spektrum, havde kun 38 procent af republikanske vælgere ifølge en meningsmåling i februar 2018 et positivt syn på forbundspolitiet. Blandt demokratiske vælgere var det tilsvarende tal 64 pct. En præsident, der hævder, at han intet har gjort forkert og derfor heller ikke burde have noget at frygte, har valgt at undergrave tilliden til, at forbundspolitiet handler i nationens interesse, og har nærmest dagligt fortalt offentligheden, at undersøgelsen er grundløs og baseret på svindel.

Præsident Trump har ikke angrebet de andre efterretningstjenester lige så direkte, som han har angrebet FBI, men han har gentagne gange forsøgt at svække tilliden til dem.

Helt galt gik det i Helsinki, den 16. juli 2018, da Trump mødtes på tomandshånd med den russiske leder Vladimir Putin og bagefter gjorde det klart, at han troede mere på Putin end på CIA: ”Mine folk kom til mig, Dan Coats kom til mig og nogle andre, og de sagde, at de tror, det er Rusland (der blandede sig i de amerikanske præsidentvalg, red.). Jeg har præsident Putin her, og han siger, at det ikke er Rusland. Jeg vil sige dette: Jeg ser ikke nogen grund til, hvorfor det skulle være det”. Trumps udtalelser var så meget desto mere chokerende, fordi de kom få dage efter, at det amerikanske Justitsministerium havde præsenteret detaljerede anklageskrifter mod 12 navngivne personer fra den russiske efterretningstjeneste GRU, der havde været direkte involveret i bestræbelserne på at påvirke det amerikanske præsidentvalg. Reaktionen betød, at Trump efterfølgende forsøgte sig med et taktisk tilbagetog – en udtrykt sjældenhed.

Dagen efter pressemødet i Helsinki, holdt han et nyt, hvor han forklarede, at der var faldet et ”ikke” ud af en sætning. Der skulle med andre ord have stået: ”Jeg ser ikke nogen grund til, hvorfor det IKKE skulle være det”. Set i forhold til resten af Trumps tale dagen før, gav den forklaring ikke mening. Pressemødet i Helsinki skabte panik i CIA’s hovedkvarter, og den tidligere CIA-chef John Brennan reagerede ved at kalde præsidentens udtalelser for ”intet mindre end landsforræderiske”. Trump svarede igen ved at inddrage Brennans sikkerhedsgodkendelse og true med også at inddrage andre kritikeres godkendelser, hvilket fik en hel stribe af tidligere ledere i Pentagon, CIA og FBI til at underskrive en erklæring til støtte for Brennan.

Fronterne blev yderligere skærpet, da efterretningscheferne – alle udpeget af præsidenten selv – den 29. januar 2019 deltog i en høring i Kongressen, og modsagde præsidenten i centrale spørgsmål om Nordkoreas og Irans atomprogrammer. Trump reagerede ved i et tweet at kalde dem “naive” og foreslå, at de måske skulle “tilbage på skolebænken”.

Trumps tidligere rådgiver Steve Bannon kaldte senere fyringen af Comey for ”den største fejltagelse i moderne politisk historie” – ikke mindst på grund af Trumps handlinger de følgende dage

”Den største fejltagelse i moderne politisk historie”

En helt afgørende begivenhed for det dårlige forhold mellem præsident Trump og FBI – og den direkte årsag til udnævnelsen af Robert Mueller – er fyringen af nu tidligere FBI-direktør James Comey.

Comey havde seks år tilbage af en 10-årig kontrakt som chef for FBI, men den 9. maj 2017 oplevede han at se sin egen fyring blive annonceret på tv. Efterfølgende mødte en af præsidentens personlige bodyguards op og overrakte ham selve opsigelsen.

Ordlyden i brevet var bemærkelsesværdig: Officielt var begrundelsen, at Comey havde valgt at offentliggøre genåbningen af Hillary Clintons e-mail-sag en uge før valget – en sag, der om noget havde banet vejen for Trump til Det Hvide Hus. Det var i sig selv meget svært at tro på, at hensynet til Hillary skulle veje så tungt for Trump, at han nu – måneder efter sin tiltrædelse – pludselig havde bestemt sig for at fyre sin FBI-chef. Selve brevets formulering ledte da også de flestes tanker i en ganske anden retning. Trump havde insisteret på, at følgende formulering blev medtaget: ”Skønt jeg sætter stor pris på, at De ved tre forskellige lejligheder har informeret mig om, at jeg ikke er genstand for en undersøgelse...” Han havde tydeligvis Ruslands-undersøgelsen i tankerne.

Trumps tidligere rådgiver Steve Bannon kaldte senere fyringen for ”den største fejltagelse i moderne politisk historie” – ikke mindst på grund af Trumps handlinger de følgende dage.

Den 11. maj lod præsidenten sig interviewe af Lester Holt fra tv-kanalen NBC. Her skød han selv de sidste rester af dækhistorien om Hillarys e-mails i sæk. Han bedyrede, at han selv havde besluttet at fyre Comey, og at han ville have gjort det under alle omstændigheder: ”Da jeg besluttede mig for at gøre det, sagde jeg til mig selv – jeg sagde, ’du ved, denne her Rusland-ting med Trump og Rusland, det er en opdigtet historie. Det er en undskyldning, som Demokraterne bruger, fordi de tabte et valg, de burde have vundet”.

Motivet bag fyringen af Comey var tydeligt nok. Præsidentens tilhængere skyndte sig at påpege, at han havde ret til at fyre sin FBI-chef, hvis han ville. Det var formelt set rigtigt nok, men motivet var ikke uvæsentligt. Især ikke, hvis målet var at kvæle en undersøgelse af Trump-lejrens forbindelser til Rusland. FBI skal så vidt muligt være hævet over politisk pression. Det er blandt andet derfor, at chefen ansættes for 10 år ad gangen. Fyringen af Comey kunne – afhængigt af konteksten – ses som et led i eventuelle bestræbelser på at forhindre rettens gang – altså: ”obstruction of justice”.

Det blev værre endnu for præsidenten, da han dagen efter tog imod den russiske udenrigsminister Sergei Lavrov og den russiske ambassadør Sergey Kislyak i Det Hvide Hus. Amerikansk presse var forment adgang, men et par dage senere blev dele af samtalen lækket. Her fortalte Trump de to russiske topdiplomater, at han lige havde fyret sin FBI-chef. ”Han var skør – a real nut job. Jeg var under stort pres på grund af Rusland. Det er lettet nu. Jeg er ikke genstand for en undersøgelse”.

I dagene efter fyringen kunne Comey berette, at Trump ved flere lejligheder havde kaldt ham i enrum og forsøgt at få garantier for, at han – præsidenten – ikke var genstand for nogen undersøgelse.

Comey havde været så utilpas ved dette brud på protokol, at han havde taget udførlige noter om samtalerne, fået dem opbevaret sikkert og sørget for, at andre i FBI også kendte til disse samtaler.

For Trump blev lettelsen over at være sluppet af med Comey kortvarig. Den fik nemlig vicejustitsminister Rod Rosenstein til at beslutte sig for at udpege den særlige undersøger. Trumps vrede over dette rettede sig i første omgang mod justitsminister Jeff Sessions. Sessions havde været den første senator, der støttede Trump i valgkampen, og han var blevet belønnet med posten som justitsminister. Nu regnede Trump med, at han ville rydde op efter fyringen af Comey. Desværre forholdt det sig således, at Sessions, ligesom så mange andre i kredsen omkring Trump, havde fået akut hukommelsestab, da han under høringerne i forbindelse med sin nominering blev spurgt, om han havde været i kontakt med nogle russere under valgkampen. Det mente Sessions ikke, at han havde, men det viste sig, at han havde haft mindst to møder med Kislyak.

Sessions var med nød og næppe sluppet gennem nomineringen og havde fået sin drømmepost alligevel, men i spørgsmålet om russisk indblanding i den amerikanske præsidentvalg måtte han nu erklære sig inhabil. Han kunne ikke påtage sig at kvæle undersøgelsen for præsidenten.

Til posten som særlig undersøger faldt valget på Robert Mueller, der fra 2001 til 2013 havde været chef for FBI. Mueller er Republikaner, men nyder stor respekt i begge de store politiske partier. Mens politikere fra begge partier roste valget af Mueller, så rasede præsidenten. ”Dette er uden sammenligning den største heksejagt mod nogen politiker i amerikansk historie!”, skrev han på Twitter dagen efter udnævnelsen.

I de følgende knap to år har Trump offentligt angrebet Muellers undersøgelser mere end 1100 gange. I en tale til CPAC’s årlige møde den 2. marts 2019 kaldte præsidenten undersøgelsen slet og ret ”bullshit”. Han beklikkede også Muellers personlige motiver (Mueller havde engang været medlem af en golfklub, Trump ejede), ligesom han betegnede Muellers stab af efterforskere, som ”17 af de vrede Demokrater”.

Et dilemma for både Demokrater og Republikanere

Benjamin Wittes, der er tilknyttet tænketanken Brookings Institution og chefredaktør på den meget læste juridiske blog Lawfare [se ovenfor, red.], har præsenteret den ide, at forsøget på at forhindre opklaringen af, hvad der foregik under valget i 2016 måske er ”collusion”: dvs. at mulige bestræbelser på at spænde ben for undersøgelserne af russiske handlinger under valget simpelthen er at betragte som en slags fortsat samarbejde mellem folk omkring Trump og Rusland. Måske kunne fyringen af Comey også udlægges som en form for ”collusion”, hvis formålet var at bremse undersøgelsen af et fremmed angreb på det amerikanske demokrati.

Et beslægtet spørgsmål er, om ”obstruction of justice” – at hindre rettens gang – også kan foregå for åbent tæppe. Kan nogle af præsident Trumps Tweets betragtes som et direkte forsøg på at påvirke vidner? Kan det med rimelighed udlægges som en opfordring til ikke at samarbejde med Robert Mueller, når Trump eksempelvis roser Paul Manafort for ikke at være ”knækket” – hvilket vil sige ikke have indvilliget i at samarbejde med anklagemyndigheden? Er det den samme form for kommunikation med potentielle vidner, når præsidenten kalder sin tidligere advokat og fixer Michael Cohen for en ”rotte”, fordi han har valgt at samarbejde med selvsamme anklagemyndighed? Lufter Trump muligheden for, at han vil bruge sin præsidentielle benådningsret på samme måde som værten i et realityshow undervejs udlover en særlig pris? Her er vi i hidtil uudforskede juridiske farvande.

Næsten uanset hvad Robert Mueller fremlægger vil det skabe alvorlige dilemmaer for begge politiske partier. I sidste ende er en eventuel rigsretssag en politisk proces, og at afsætte en præsident kræver to tredjedels flertal i Senatet. Det er endnu aldrig sket – Nixon blev presset til at gå selv – og selv, hvis dette flertal kunne skaffes, ville det få enorme konsekvenser for det politiske system i USA i mange år fremover. Den Demokratiske leder Nancy Pelosi har allerede den 11. marts 2019 meddelt, at hun er modstander af en rigsretssag. Hun har henvist til, at der er præsidentvalg i 2020, og at ”han ikke er det værd”. Ikke desto mindre er der et pres fra store dele af partiet, som slår på, at man ikke kan ignorere

åbenlyse ulovligheder, blot fordi man ved, at man ikke kan regne med de fornødne Republikanske stemmer til at få præsidenten afsat. Altså: Er der begået åbenlyse ulovligheder, og står Justitsministeriet og domstolene fortsat fast på, at en præsident ikke kan sigtes efter den almindelige straffelovgivning, mens han endnu er præsident, så mener mange Demokrater, at Kongressen har en pligt, ikke en ret, til at stille ham for en rigsret.

Ifølge en meningsmåling, som Quinnipac offentliggjorde i begyndelsen af marts 2019, ser de fleste amerikanere anderledes på sagen: Nok troede 64 procent, at Trump havde begået forbrydelser, før han blev præsident, og 46 procent mente, at han også har gjort det, mens han har været præsident. Men hele to tredjedele af de adspurgte mente ikke, at der skulle indledes en rigsretssag imod ham. Om det ændrer sig, afhænger nok især af, hvad der står i Muellers rapport. ■

Den Demokratiske leder Nancy Pelosi har allerede den 11. marts 2019 meddelt, at hun er modstander af en rigsretssag

Niels Bjerre-Poulsen (f. 1959) er Ph.d. i amerikansk historie ansat som lektor på Center for Amerikanske Studier/Institut for Historie, SDU. Han er blandt andet forfatter til Vietnamkrigen; En International Historie 1945-1975 (2015), og (med Erling Bjøl) USA's Historie (2018). I foråret 2019 er han Fulbright Visiting Scholar ved Franklin Delano Roosevelt Presidential Library i New York. REvideret 24/3 kl.10.05.

Naser Khader: Mueller-rapportens konklusion kan sikre Trump genvalg (25.03.2019)

Håbet om en rigsretssag, foranlediget af Mueller-rapporten, er blevet slukket. Det må give anledning til selvransagelse blandt medier og USA-kommentatorer – også i Danmark.

SÅ KOM MUELLER-RAPPORTEN, der skulle vise, om Trump, eller nogen fra hans kampagnestab, under valgkampen skulle have samarbejdet med russerne om at påvirke valget i 2016. Den omfattende rapport, der har været under udarbejdelse i knap to år, konkluderer, ifølge resuméet fra justitsminister Barr, at der ikke findes beviser for, at det skulle være tilfældet. Der er selvsagt jubel i Trump-lejren. Og alle andre står med en lang næse.

Håbet om en rigsretssag, foranlediget af Mueller-rapporten, er blevet slukket. Trump kan nu, med en uafhængig rapport i hånden, fortælle historien om, at hans modstandere lyver om ham. Og den vil gå rent ind hos mange vælgere.

Demokraterne kræver nu at se den fulde rapport, der baserer sig på en hær af jurister og FBI-efterforskeres arbejde igennem knap to år. Og spørgsmålet om, hvorvidt Trump har forsøgt at forhindre Muellers og efterforskerens arbejde, er der ikke fuld og uafviselig klarhed omkring. Men jeg tror ikke, det får den store betydning for Trump; det vil komme til at blegne i forhold til vælgerne. Rapportens konklusion vil blive gentaget i det uendelige og Trump vil gang på gang afvise beskyldninger med, at hans modstandere lyver om ham – “se blot på Mueller-rapporten!”

Trump's kritikere kan glemme alt om at betvivle rapporten. Robert Mueller, der har stået i spidsen for efterforskningen af Trump er uangribelig. Hans kompetence og integritet tør ingen betvivle. Trump selv har igennem hele forløbet kaldt Muellers efterforskning for en heksejagt, men nu har Muellers rapport altså frikendt Trump og hans folk for den værste anklage om sammensværgelse med russere – collusion – under valgkampen.

Hvad mener de amerikanske vælgere? Der er mange amerikanere, der er trætte af ”nr. 45”, som de mest indædte Trump-hadere nøjes med at kalde ham. Men Trump har opfyldt mange valgløfter, især i forhold til økonomi og beskæftigelse; dér taler resultaterne for sig selv – det går faktisk meget godt. Mange amerikanere oplever, at Trump gør det, han siger: Han sætter USA først – eksempelvis også i forhold til USA's deltagelse, eller udtræden, af diverse internationale aftaler. Trump har stadig mange støtter – og de er ikke tumper alle sammen. Og med Mueller-rapporten står Trump nu med ét meget stærkere.

Vores Trump-aversioner er ligegyldige. Der var på et tidspunkt en medarbejder på den amerikanske ambassade, der takkede mig for at forsvare deres præsident. “Jeg forsvarer ham ikke, jeg forsøger at forklare ham,” svarede jeg. Jeg er også dødtæt af præsidentens stupide ageren på Twitter, som ikke er et præsidentembede værdig. Og jeg kan komme i tanke om mange andre republikanere, jeg hellere så som præsident. Men sagen er bare: At det er fuldstændig ligegyldigt, hvad jeg og andre her i Europa må mene om Donald Trump.

Barrs resumé af Mueller-rapporten efterlader mange med håret i postkassen. Ikke mindst Demokraterne i USA, der nu vælger at fokusere på den usikkerhed, der er omkring Trumps indblanding i efterforskningen. Den sag tror jeg ikke, de kommer langt med. Men så sandelig også mange mediefolk, både i USA og her i Danmark, står nu lidt tilbage og forsøger at finde en grimasse, der kan passe – det er alle dem, som har grinnet af Trump og godtet sig ved udsigten til en rigsretssag mod præsidenten.

Mueller-rapporten må give anledning til selvransagelse blandt medier og USA-kommentatorer. Det hele har bygget på håb og ikke på facts. Jeg ville ønske, at diverse analytikere ville lægge deres personlige aversion mod manden til side, og i stedet begynder at bidrage med reelle analyser af det politiske landskab i USA. Og det bliver meget spændende at følge i den kommende tid, hvor valgkampen frem mod præsidentvalget i 2020 er skudt i gang. Mit bud er, at vi kommer til at høre Trump sige “frifundet” mange gange. ■

Mueller-rapporten må give anledning til selvransagelse blandt medier og USA-kommentatorer. Det hele har bygget på håb og ikke på facts

Naser Khader (f. 1963) er medlem af Folketinget for Det Konservative Folkeparti. Udover sit politiske virke er Naser Khader seniorforsker ved den konservative tænketank Hudson Institute (Washington D.C.).

Michael Liepke Kruse: Trumps dødvande med Kim Jong-un har efterladt Østasien i risikofyldt usikkerhed (31.03.2019)

Topmødet mellem Donald Trump og Kim Jong-un for en måned siden endte brat og uden en aftale. Hvilke konsekvenser kan den manglende aftale få for regionen? Særligt Japan kan komme til at spille en nøglerolle: En mulig forfatningsændring risikerer at sætte en stopper for forhandlingerne.

Forventningerne var høje. Mange regnede med en aftale i Vietnam den 27.-28. februar. Især fordi USA's præsident, Donald Trump, efterlod det indtryk, at der ville komme en mere konkret aftale i Vietnam, end den uforpligtende erklæring ved Singapore-topmødet sidste år. Men sådan endte det ikke. Trump havde en version af forhandlingsforløbet, og Kim Jong-un og nordkoreanerne havde en anden. Reaktionen på udfaldet var i resten af Østasien blandede, men ikke til at tage fejl af.

Syd Korea, Kina og Japans respektive regeringer udtrykte alle støtte til at fortsætte de diplomatiske samtaler, og man gav forsikringer fra Kina og Syd Korea om at yde den fornødne diplomatiske assistance. Men der var små forskelle i, hvor trykket blev lagt: Syd Korea udtrykte skuffelse over den manglende aftale, og Japans premierminister, Shinzo Abe, udviste forståelse overfor Trumps beslutning om at forlade forhandlingerne uden en aftale. Det viser de forskellige interesser, som nationerne har i en eventuel aftale med Nord Korea. Fælles for dem alle er dog, at de hilser de fortsatte diplomatiske samtaler med Nord Korea velkomne, hvilket er et af de få lyspunkter fra et topmøde, der ellers var blottet for substans. Selvom der nu er etableret en diplomatisk forbindelse mellem Nord Korea og USA, skal der ikke meget til, før der vil opstå både politiske og sikkerhedsmæssige uroligheder i Østasien.

Rent sikkerhedsmæssigt er der intet, der endnu er sikkert i Østasien [...] Den manglende aftale betyder, at der ikke umiddelbart bliver rykket ved magtbalancen i regionen

Hvor har den manglende aftale efterladt regionen?

Rent sikkerhedsmæssigt er der intet, der endnu er sikkert i Østasien. På tværs af regionen er en række nationer, som alle har vidt forskellige politiske og sikkerhedsmæssige interesser.

Den manglende aftale betyder, at der ikke umiddelbart bliver rykket ved magtbalancen i regionen. Kim Jong-un vendte hjem til Nord Korea med al den internationale omtale, han kunne skrabe til sig, og uden en konkret og bindende nedrustningsaftale er Nord Korea frit stillet til at fortsætte sit atomprogram. Kim Jong-un har forsikret Trump, at Nord Korea ikke vil teste missiler, mens forhandlingsprocessen står på. Det ændrer dog ikke på, at landet stadig besidder atomvåben og kan fortsætte sin produktion, ligegyldigt hvilken fredserklæring Trump og Kim Jong-un underskrev ved Singapore-topmødet sidste år. Nord Korea er derfor stadig den største sikkerhedsrisiko i Østasien.

Nord Koreas nabo og allierede Kina kan se en strategisk fordel i den manglende aftale. Kinas præsident, Xi Jinping, har, ligesom Syd Koreas præsident, Moon Jae-in, været mægler i hele forhandlingsprocessen, og Xi har mødtes personligt med Kim flere gange. Det er muligt, at Xi kan udnytte sin særlige position til at få Kim Jong-un tilbage til forhandlingsbordet mod, at Trump og USA giver Kina indrømmelser i den igangværende handelskrig.

Derudover har Kina de seneste mange år udbygget sin tilstedeværelse i Det Sydkinesiske Hav, hvilket har ført til flere sammenstød med Japan over en lille ubeboet øgruppe (Senkaku/Diaoyu), som

begge lande gør krav på. At Trump efter topmødet bekendtgjorde, at USA og Sydkorea vil aflyse deres årlige militærøvelser i Sydkorea i marts for at undgå unødigt klammeri med Nordkorea, kan kun være fordelagtigt for Kina. Når både USA og Sydkorea nedjusterer deres militære aktiviteter – og Japan kun har en selvforsvarsstyrke og er militært afhængig af alliancen med USA giver det Kina øget spillerum til udbygge sin militære tilstedeværelse i regionen. Og dermed øge de regionale spændinger.

Sydkorea med præsident Moon Jae-in ved roret må klart se den manglende aftale som et nederlag. Da der ikke blev landt en aftale, blev sanktionerne mod Nordkorea heller ikke løftet. Det begrænser Sydkorea i landets handels- og turismeprojekter med Nordkorea, særligt ift. frihandelsgrænsebyen Kaesong. Derudover er det et politisk problem for præsident Moon, fordi han blev valgt på det løfte at forbedre forholdet til Nordkorea. Man må dog sige, at han har gjort et stort diplomatisk forarbejde ved at række hånden ud til Kim Jong-un, hvilket medvirkede til at både Singapore- og Vietnam-topmøderne kunne afholdes. Ikke desto mindre er de mislykkede forhandlinger et klart tilbageslag for præsident Moon.

Billedet kompliceres yderligere, hvis man kigger på Japan og premierminister Abes position i forhandlingsprocessen, både før og efter Vietnam-topmødet.

Abes forhold til Donald Trump har ikke været ligeså rosenrødt de seneste par måneder, som det var i begyndelsen af Trumps præsidentperiode

Det isolerede Japan

Optakten til Vietnam-topmødet var alt andet end ønskværdig for Abe. Abes forhold til Donald Trump har ikke været ligeså rosenrødt de seneste par måneder, som det var i begyndelsen af Trumps præsidentperiode. Her var Abe den første statsleder, som besøgte Trump i Trump Tower i New York, efter han blev valgt som præsident.

Efter Singapore-topmødet sidste år begyndte nervøsiteten at sprede sig i Japan. Trump valgte allerede dengang at aflyse USA og Sydkoreas fælles militærøvelser for at vise goodwill over for Nordkorea, hvilket overraskede ikke bare embedsværket i USA, men også USA's tætteste allierede i Østasien: Sydkorea og Japan. Begge lande er stadig dybt afhængige af alliancen med USA. Især Japan, som kun har en såkaldt selvforsvarsstyrke og ikke et egentligt militær. Trumps uforudsigelighed satte derfor gang i bekymringerne i Japan ift., hvorvidt USA ville trække deres militær helt ud af regionen for at imødekomme Nordkorea.

Derudover har der været stor usikkerhed om, hvorvidt Trump ville adressere sagen om de bortførte japanere i forhandlingerne med Kim Jong-un. Sagen drejer sig om 17 japanere, som blev kynisk bortført fra Japan mellem 1977 og 1983 af nordkoreanske specialagenter. Udover et atomvåbenfrit Nordkorea er sagen Japans, og ikke mindst Abes, vigtigste interesse i forhandlingerne mellem USA og Nordkorea.

For det andet led forholdet mellem Sydkorea og Japan et gevaldigt knæk op til topmødet. Den fælles fortid med det samlede Korea, som var koloniseret af Japan fra 1910 til 1945, trækker nemlig stadig tråde op til nutiden. Sydkorea har de sidste par år krævet undskyldninger eller kompensationer for de forbrydelser, som den japanske kolonimagt udøvede på den sydkoreanske befolkning.

Toppen af den japanske regering har dog været alt andet end imødekommende. For langt størstedelen af de japanske politikere, og ikke mindst den japanske befolkning, har Japan allerede undskyldt for deres tidligere krigshandlinger. Derfor er det et horn i siden på Japan, at Sydkorea fortsat kræver nye undskyldninger og kompensationer for tiden før og under Anden Verdenskrig.

Det diplomatiske forhold mellem Japan og Sydkorea har med andre ord været iskoldt forud Vietnam-topmødet, hvilket først og fremmest kan tilskrives de historiske stridigheder mellem de to lande.

Men som sagt er det især den sydkoreanske præsident, Moon Jae-in, som har været mægler og gødet jorden ift. tilnærmelserne med Nordkorea. En realitet, som satte Sydkorea i en betydeligt mere favorabel position end Japan forud for topmødet. Dermed gav det heller ikke Sydkorea noget incitament til at inddrage Japan og Abes interesser i forhandlingerne med Nordkorea.

Kombinationen af Trumps uforudsigelighed og de historiske spændinger med Sydkorea isolerede dermed Japan op til topmødet. Det kunne i værste fald betyde en – set med japanske øjne – dårlig aftale mellem USA og Nordkorea uden fremskridt med sagen om de bortførte japanere, og hvor Nordkorea stadig beholdt de kortdistance missiler, som til enhver tid kan ramme Japan.

Selvom topmøde-udfaldet var forholdsvis positivt for Japan, er de udenrigspolitiske knaster langt fra væk. Forholdet til Trump er stadig et ømt punkt

Ingen aftale var den bedste aftale for Abe – men hvad gør han nu?

Selvom optakten var præget af usikkerhed for Japan, var tilfredsstillelsen over en “no-deal” afdæmpet men stor hos Abe. Japan undgik at blive sorteper i en dårlig aftale, hvor Japans interesser blev forbigået. Og Trump havde forsikret Abe om, at han havde adresseret sagen med de bortførte japanere over for Kim Jong-un. En forsikring, som Abe kan bruge indenrigspolitisk til at lægge låg på de mest højtråbende kritiske røster ift. hans diplomatiske evner og venskabelige forhold til Trump. Uofficielt var udfaldet af topmødet det bedst tænkelige for Abe.

Selvom topmøde-udfaldet var forholdsvis positivt for Japan, er de udenrigspolitiske knaster langt fra væk. Forholdet til Trump er stadig et ømt punkt. Abe har investeret en hel del politisk kapital i deres forhold, hvilket kan vise sig at give bagslag. Trump har gentagne gange har forsikret Abe om, at han taler Japans sag med de bortførte japanere overfor Kim Jong-un, men det er stadig muligt, at disse interesser bliver tilsidesat, hvis de står i vejen for en nedrustningsaftale med Nordkorea. Det vil Abe dog undgå for enhver pris.

Trump's velkendte uforudsigelighed kan dog spænde ben for alt. Og Abes opbakning fra sine højrenationalistiske støtter kan lide et markant knæk, hvis Abes venskabelige forhold til Trump ikke viser sig at bære frugt ift. sagen om de bortførte japanere.

Derudover kan det iskolde diplomatiske forhold til Sydkorea også yderligere udvikle sig negativt. Et muligt scenarie er, at Nordkorea hopper ind i undskyldningsstriden med sine egne krav til Japan. Det var som nævnt det samlede Korea, som var besat af Japan i første halvdel af 1900-tallet, og Nordkorea har tidligere ført en ekstremt hård tone, når det drejede sig om Japans tidligere handlinger i Korea. Det er derfor ikke utænkeligt, at både Syd- og Nordkorea pludselig står på samme side og kræver nye indrømmelser, hvilket vil isolere Japan yderligere i det storpolitiske spil i regionen. Især hvis Nordkorea kræver undskyldninger som modydelse, før en nedrustningsaftale med USA eller sagen om de bortførte japanere kan blive aktuel. Dette scenarie er naturligvis kun realistisk, hvis de diplomatiske stridigheder mellem Japan og Sydkorea løber fuldstændigt af sporet. Og Abe er langt fra en mand, som handler impulsivt i modgang.

Men Abe kan komme under pres fra ultrakonservative kredse i japansk politik, som gerne ser, at Japan igen bliver en stor militærmagt og en vigtig magtpolitisk spiller i Østasien. Indenrigspolitikken risikerer at blive afgørende.

Alligevel har USA siden Obamas præsidentperiode netop ønsket, at Japan tog

mere militært ansvar i regionen, hvorfor en forfatningsændring er nødvendig

Mulig forfatningsændring kan skabe uro i regionen

Abes største indenrigspolitiske ønske er nemlig at ændre Japans pacifistiske efterkrigstidsforfatning, nærmere bestemt den såkaldte Artikel 9, som forbyder Japan at have et egentligt militær. En forfatningsændring, som er velset blandt Abes mange ultrakonservative støtter i det japanske parlament, men meget ilde set blandt størstedelen af den japanske befolkning, som har sat pris på Japans (forholdsvis) pacifistiske udenrigspolitik siden afslutningen på Anden Verdenskrig.

De sidste mange år, hvor forfatningsændringen har været på tale i Japan, har der lydt ramaskrig fra Kina, Sydkorea og Nordkorea. Alle lande, som var besat af og kæmpede mod Japan før og under Anden Verdenskrig. Særligt Kina og Nordkorea har stadig frygtelige minder om krigens rædsler. De ser derfor på ingen måde et stærkt forøget japansk militær i regionen som noget, der tjener deres interesser. Tværtimod. Selv en allieret som Sydkorea har ytret bekymringer over for Japan som militærmagt, da Japans militære handlinger også står skarpt i erindringen hos de fleste sydkoreanere. Alligevel har USA siden Obamas præsidentperiode netop ønsket, at Japan tog mere militært ansvar i regionen, hvorfor en forfatningsændring er nødvendig.

Forfatningsændringen kan være lige om hjørnet. Abe blev i efteråret 2018 genvalgt til sin sidste periode som partipræsident for LDP (Japans Liberaldemokratiske Parti, red.) og som premierminister. Han har dermed mulighed for at få plads i historiebøgerne, ikke bare som Japans længst siddende premierminister, men som ham, der igen gjorde Japan til en militærmagt ved at ændre den pacifistiske paragraf. En forfatningsændring kræver to tredjedele flertal i både det japanske under- og overhus, hvilket Abe og LDP kun har i underhuset på nuværende tidspunkt. Men da der skal være valg til overhuset senest i juli 2019 – hvilket LDP spås en storsejr til – kan det nødvendige flertal til en forfatningsændring være meget nært.

Selvom det vil være en stor indenrigspolitisk sejr for Abe, kan man ikke undgå at tænke på det sikkerhedsmæssige konsekvenser, det kan få i regionen, især ift. Nordkorea.

For hvordan vil Nordkorea reagere, hvis Japan pludselig kan og vil opruste militært? Nordkoreas forsikringer ift. missiltests kan pludselig se meget skrøbelige ud, hvis Japan får mulighed for ikke bare at opruste militært, men også får forfatningens ord for, at landet må gå i krig og hjælpe allierede militært. Kim kan meget vel betragte det som en direkte trussel og dermed se sit snit til at forlade nedrustningsforhandlingerne og genoptage sine missilaffyringer. Dermed kan vi pludselig stå i en situation som i 2017, hvor nordkoreanske trusler og missilaffyringer var en daglig foreteelse og nåede sit klimaks, da Nordkorea sendte et missil ind i japansk territorium. Stemningen i Østasien var i 2017 præget af stor utryghed, fordi de nordkoreanske trusler og missilaffyringer pludselig kom uhyggeligt tæt på. Situationen kan derfor gentage sig, hvis den japanske forfatningsændring betragtes som en provokation – eller i værste fald som en krigserklæring set med Nordkoreas øjne. I så fald må alle militære beredskaber i Østasien nervøst forholde sig afventende til den spændte situation, og nye diplomatiske forhandlinger har lange udsiger.

Nordkoreas forsikringer ift. missiltests kan pludselig se meget skrøbelige ud, hvis Japan får mulighed for ikke bare at opruste militært, men også får forfatningens ord for, at landet må gå i krig og hjælpe allierede militært

Forfatningsændringen vil efterlade Trump og det amerikanske embedsværk i et dilemma. På den ene side kan ændringen kaste grus i maskineriet og sætte forhandlingerne med Nordkorea over styr. Samtidig passer forfatningsændringen fint ind i Trumps udenrigspolitiske “America First”-doktrin: Japan tager endelig tager økonomisk ansvar ved at få sit eget militær, hvilket Trump er fortaler for, fordi det betyder færre amerikanske militæruddgifter til Japan. Så selvom der er stor sandsynlighed for, at en japansk forfatningsændring kan spænde ben for en nedrustningsaftale med Nordkorea og igen skabe sikkerhedsmæssig uro i Østasien, er det ikke til at vide, om Trump reelt vil forsøge at stoppe Abe.

Et Japan med nye militære beføjelser kan blive en realitet efter sommerens valg til det japanske overhus, hvilket kan give Abe en tiltrængt politisk sejr i en isoleret udenrigspolitisk position – og altså samtidig øge den regionale ustabilitet og sætte forhandlingerne med Nordkorea over styr.

Forhandlingsstilstand – men hvor længe?

Den manglende aftale i Vietnam efterlader altså en forhandlingsstilstand, hvor ingen ved, hvornår forhandlingerne genoptages, eller hvorvidt Trump og Kim skal mødes til et tredje topmøde, hvilket de dog begge har udtrykt ønske om. Alle implicerede parter virker opsatte på at gå diplomatiets vej for at få en nedrustningsaftale med Nordkorea i hus – og samtidig få hver deres individuelle interesser efterlevet. Alt kan ske.

Alligevel er det relevant at holde øje med Japan og ikke mindst Abes ytringer og handlinger det kommende halve års tid. Et yderligere politisk isoleret Japan kan gøde jorden for Abes største indenrigspolitiske sejr. Når det handler om Nordkorea, skal der ikke meget til, før én nations ytringer eller handlinger pludselig kan skabe en kædereaktion, der ikke bare kan sætte en kæp i hjulet for en nedrustningsaftale, men også sætte hele regionens sikkerhed over styr. ■

Når det handler om Nordkorea, skal der ikke meget til, før én nations ytringer eller handlinger pludselig kan skabe en kædereaktion, der ikke bare kan sætte en kæp i hjulet for en nedrustningsaftale, men også sætte hele regionens sikkerhed over styr

Michael L. Kruse (f. 1990) er cand.mag. i retorik og bachelor i japanstudier fra Københavns Universitet. Han har praktikerfaring fra Socialdemokratiet og SF, og som freelanceskribent hos RÆSON skriver han om international politik med særlig fokus på Japan og Østasien.

Niels Bjerre-Poulsen: Det Republikanske Parti synes i høj grad at være blevet Trumps parti. Med 87 procents opbakning i partiet er det svært at se, hvem der kan udgøre en alvorlig trussel imod ham (01.04.2019)

“Faktisk er der også Demokrater, der er lidt lettede over snart ikke at skulle tale om Mueller og Rusland mere. Det er værd at bemærke, at Rusland stort set ingen rolle spillede for partiets store succes ved midtvejsvalget i 2018.”

1. Kort sagt: Ifølge justitsminister Barrs resumé af Mueller-rapporten kan man ikke sandsynliggøre, at Trumps kampagne i 2016 faktisk samarbejdede med russerne om at påvirke valgresultatet (collusion). Er der grund til at betvivle Barrs resumé?

NBP: Vi skal være meget præcise her: Der er ingen grund til at betvivle, at Barr korrekt gengiver, at Mueller har konkluderet, at der ikke er tilstrækkelige beviser til at rejse sigtelser mod folk fra kredsen omkring Donald Trump under valgkampen i 2016. Om der er nogle beviser eller slet ingen ved vi endnu ikke. Barr skriver ”did not establish”. Det betyder ikke, at Trump er blevet ”pure frifundet”, som både han selv og mange af hans tilhængere har hævdet den sidste uges tid, men er derimod blot en konstatering af, at der ikke er et tilstrækkeligt grundlag. I alt 19 af folkene omkring Trump havde kontakter med russere under valgkampen, men det er der ikke i sig selv noget ulovligt ved. Hvad Mueller i givet fald skulle bevise ”beyond reasonable doubt” var, at der havde været en aktiv koordination mellem russernes og Trump-folkenes aktiviteter, og det har der ikke været grundlag for.

2. Fredag oplyste ministeren, at Kongressen får Mueller-rapporten senest i midten af april. Mange af Trumps kritikere vil – trods deres skuffelse over rapportens hovedkonklusioner, som vi nu kender dem – naturligvis søge efter nye oplysninger, der kan belaste præsidenten. Hvilke forhold/dele af sagskomplekset vil de interessere sig mest for? Eller med andre ord: Hvad vil være for præsident Trump “best case” og “worst case” ift. hvad (den komplette) Mueller-rapport kan vise sig at rumme af (nye) detaljer?

NBP: William Barr har nu oplyst, at hans 4-siders brev til Kongressen IKKE er et resume, men blot “en orientering” om hovedkonklusionerne i Muellers rapport. Samtidig har han sagt, at Muellers rapport er på næsten 400 sider plus bilag (formodentlig omkring 300 sider mere). Det er næppe utænkeligt, at der på disse sider er ting, som vil være politisk belastende for Trump eller folk omkring ham, også selv om de ikke er kriminelle, så de mange, der som præsidenten selv nu finder det bevist, at alt var pure opspind, skal nok lige klappe hesten lidt endnu.

Og så er der selvfølgelig det andet spørgsmål, som vedrører ”Obstruction of Justice” (at forhindre rettens gang). Her gør William Barr det jo allerede klart, at Mueller har fundet noget, men har undladt at træffe beslutning om, hvorvidt der er grundlag for at rejse sigtelse. For det første er det værd at huske på, at den rigsretssag, som i sin tid blev rejst mod præsident Nixon (men aldrig gennemført, fordi han trak sig som præsident) primært var baseret på ”Obstruction of Justice”, så sådanne anklager er ikke detaljer i denne sammenhæng. Men hvorfor har Mueller så ikke rejst en sigtelse? Flere jurister, deriblandt den tidligere statsanklager i New York Preet Bharara, og den tidligere leder af Office of Legal Counsel i Clinton-regeringen, Walter Dellinger, mener begge, at Mueller muligvis har ønsket at det skulle være op til Kongressen at beslutte, hvad de fremlagt beviser burde føre til, men at justitsminister William Barr har benyttet lejligheden til selv at intervenere i processen og, med en ekspansiv fortolkning af præsidentembedets beføjelser, har konkluderet, at der ikke var basis for en anklage (motiverne bag fyringen af FBI-chef James Comey kan meget vel vise sig at være et af omdrejningspunkterne for denne diskussion). Igen er det værd at se tilbage på Watergate-skandalen: Her undlod den særlige anklager Leon Jaworski selv at rejse sigtelse mod præsidenten, men overlod i stedet alt relevant materiale til Kongressen. Mueller har muligvis haft de samme intentioner. Men det ved vi ikke før vi ser, hvad der er i hans rapport.

Igen er det værd at se tilbage på Watergate-skandalen: Her undlod den særlige anklager Leon Jaworski selv at rejse sigtelse mod præsidenten, men overlod i stedet alt relevant materiale til Kongressen

3. I retrospekt: Har de amerikanske medier, som Trump jo hele tiden har fastholdt, systematisk overdrevet dækningen af den her sag (“a witchhunt!”)?

NBP: Generelt synes jeg ikke, at det har været tilfældet, om end dækningen har været massiv. For der er jo hele tiden kommet nye aspekter til, og den russiske indblanding i valget har jo været uomtvistelig. Desuden er der undervejs i Muellers undersøgelser rejst 199 sigtelser mod 36 personer – heriblandt præsidentens personlige advokat, hans nationale sikkerhedsrådgiver, hans kampagneleder og vice-kampagneleder. Der er dog nok muligt, at nogle medier efterhånden nærmest har taget det som en selvfølge, at Mueller også ville kunne bevise et direkte samarbejde mellem russiske aktører (jeg bruger med vilje denne betegnelse, frem for blot ”den russiske regering”, som Barr taler om). Det har tydeligvis været en fejl. Men når præsident Trump nu forlanger, at The New York Times og The Washington Post skal levere deres Pulitzer-priser tilbage, fordi han mener, at alt, hvad de skrev var FAKE, så er det jo pjat. Ingen af aviserne forsøgte at komme Mueller i forkøbet med en konklusion om, hvorvidt bevisbyrden kunne løftes.

4. Præsident Trump har i dagevis brugt Barr-resuméet som en platform til at angribe sine kritikere. Vil de Republikanske kongresmedlemmer gøre ham selskab, hvis han fortsætter denne line of attack? Og hvad vil detaljerne i Mueller-rapporten, når den foreligger, betyde for Republikanernes lyst til at gøre sagen til et centralt emne frem mod valgene i 2020?

NBP: Alt afhænger af, hvad der rent faktisk står på rapportens 400 sider. Den seneste uge har præsident Trump og mange Republikanere med et vist held (og forståeligt nok) forsøgt at få ”no collusion” til at være det eneste relevante resultat af Mueller-rapporten. Eller snarere: De har prøvet at give indtryk af, at William Barrs 4-sider VAR Mueller-rapporten, og at der ingen grund var til at interessere sig for resten. Strategien har klart været at give indtryk af, at alle de øvrige igangværende undersøgelser i Kongressen og i Southern District of New York var noget, Demokraterne desperat greb til, fordi de havde været ude af stand til at få ram på præsidenten med spørgsmålet om ”collusion”. Trump har jo ligefrem opfundet begrebet ”Presidential Harassment (chikane af præsidenten) om Muellers undersøgelse. Men de øvrige undersøgelser – ikke mindst af Trumps økonomiske forhold – har jo hele tiden været der, og det har længe været klart, at undersøgelserne i Southern District of New York muligvis udgjorde en større trussel mod Trump og hans børn (der driver hans forretninger) end Muellers undersøgelser af valgkampen i 2016.

5. Allerede 11. marts – altså længe inden offentliggørelsen af Barrs resumé – sagde Nancy Pelosi til Washington Post: “I’m not for impeachment [...] I don’t think we should go down that path, because it divides the country. And he’s just not worth it”. Hvornår og hvorfor har hun – altså længe inden rapportens færdig- og offentliggørelse – nået til den konklusion?

NBP: Fordi en rigsretssag i sidste ende er en politisk sag. Det kræver to-tredjedels flertal i Senatet at afsætte en præsident, og det er endnu aldrig sket. Nancy Pelosi har vurderet, at medmindre der var en ren bombe i Muellers rapport, så ville det være så godt som umuligt at samle de fornødne stemmer til at afsætte præsidenten, og selve sagen ville sætte sig alvorlige spor i mange år frem, hvis den blev rejst.

Trump har trods alt massiv opbakning blandt de Republikanske græsrodder, og desuden er der et præsidentvalg næste år.

Ved at melde så klart ud, undgik Nancy Pelosi et pres fra sit eget partis græsrodder. Her holdt mange på, at hvis der var tilstrækkelige beviser på "impeachable offenses" i Muellers rapport, så ville det ikke blot være en ret, men en pligt for Demokraterne i Repræsentanternes Hus at indlede en rigsretssag. Det pres er Pelosi jo af flere grunde sluppet for nu. Faktisk er der også Demokrater, der er lidt lettede over snart ikke at skulle tale om Mueller og Rusland mere. Det er værd at bemærke, at Rusland stort set ingen rolle spillede for partiets store succes ved midtvejsvalget i 2018. Det gjorde derimod health care (og især bevarelsen af Obamacare), og en del Demokrater føler sig overbeviste om, at det er på sådanne spørgsmål, ikke på spørgsmålet om mulige forbindelser til Rusland, at partiet skal vinde i 2020.

6. Nogle Demokrater mener (ala Pelosi) at partiets bedste chance er at tale (substantiel) politik, ikke Trump. Men kan Demokraterne undgå at tage kampen med præsidenten, hvis han netop ønsker en vedvarende infight? Er der forskel på de sandsynlige Demokratiske præsidentkandidaters syn på dette dilemma?

NBP: Ja, der er forskelle, men de er primært taktiske. Under Demokraternes primærvalgkamp er der kandidater, som især vil slå på deres evne til at tilbageerobre (hvide) vælgere i stater som Pennsylvania, Wisconsin og Michigan, der stemte på Trump i 2016, mens andre især vil slå på deres evne til at mobilisere de Demokratiske græsrodder – ikke mindst minoritetsvælgere og kvindelige vælgere (og i særlig høj grad sorte kvindelige vælgere i udvalgte stater). Det vil nok udmønte sig i forskellige prioriteringer af, hvordan – og i hvor høj grad – de vil tale om Trumps gøren og laden.

Hele Trumps politiske appel til sine kernevælgere bygger på et "os" og et "dem" – og hvis de ellers gider at møde op for at stemme, så er der fortsat betydeligt flere af "dem"

7. Hvor sikker er præsident Trump nu på at blive Republikanernes præsidentkandidat i 2020? (Og hvem ligner pt. de mest realistiske bud på stærke udfordrere?)

NBP: Med en opbakning på omkring 87 procent i partiet er det svært for mig at se, hvem der kan udgøre en alvorlig trussel imod ham. Ohios guvernør John Kasich har længe gjort det klart, at han agter at udfordre Trump. Det samme har Massachusetts' tidligere guvernør William Weld, men indtil videre er det svært at se dem true præsidenten. Det Republikanske Parti synes i høj grad at være blevet Trumps parti. Hans største problem er nok snarere, at han intet har gjort for at appellere til vælgere udenfor partiet – Demokrater og uafhængige – og at det er for sent at begynde på det nu. Hele Trumps politiske appel til sine kernevælgere bygger på et "os" og et "dem" – og hvis de ellers gider at møde op for at stemme, så er der fortsat betydeligt flere af "dem". ■

Faktisk er der også Demokrater, der er lidt lettede over snart ikke at skulle tale om Mueller og Rusland mere. Det er værd at bemærke, at Rusland stort set ingen rolle spillede for partiets store succes ved

**midtvejsvalget i 2018. Det gjorde derimod
health care**

Trine Flockhart i RÆSON37: En ny verden – ikke med én orden, men med mange (04.04.2019)

De lande, der støtter den kendte verdensorden, udfordres af dem, der eksplicit vil sætte deres nationale interesser højere. Den kløft går lige gennem NATO og truer alliancens fremtid.

NATO FYLDER 70 ÅR den 4. april 2019. At samarbejdet har kunnet bestå i så lang tid, skal tilskrives, at det er mere end blot en regulær militær alliance. Essensen i NATO er det transatlantiske bånd mellem Europa og Nordamerika, som er forankret i fælles værdier, der under Den Kolde Krig blev forstået som 'frihed' fra Sovjetunionens kommunisme, og som efter Den Kolde Krig blev forstået som demokrati, retsprincipper og menneskerettigheder. Det transatlantiske værdifællesskab understøttes af amerikansk lederskab og af den amerikanske sikkerhedsgaranti udtrykt i traktatens såkaldte musketered: 'Et angreb på ét medlem er et angreb på alle'.

Men i dag er NATO's værdifællesskab truet af to kriser, der tilsammen udgør en eksistentiel trussel mod den 70-årige alliance.

Den første krise handler tilsyneladende om byrdefordeling – om, hvor meget de enkelte medlemmer forventes at bidrage til alliancen. Men i realiteten er der tale om en ledelseskriser, forårsaget af at præsident Trump tydeligvis har en meget begrænset interesse i og sympati for NATO og derfor reelt har frasagt sig rollen som leder af alliancen.

Dermed står NATO i en helt ny og uvant situation. Siden Harry S. Truman [amerikansk præsident 1945-1953, red.] har enhver amerikansk præsident set sig selv som lederen af alliancen og er blevet opfattet som primus inter pares – den første blandt ligemænd – af alle NATO's medlemmer. Med Donald Trump i Det Hvide Hus er dette ikke længere tilfældet.

Den anden krise er en demokratikrise: Den stigende højrepopulisme i både Europa og USA udgør en forandring, der på sigt må formodes at kunne have uoverskuelige konsekvenser for NATO – og for demokratiet.

Der er i dag meget, der tyder på, at en ny politisk kløft splitter alliancens medlemmer. På den ene side står det traditionelle fokus på multilateralt samarbejde og det liberale demokratis idealer. På den anden side står afvisningen af disse liberale værdier og i stedet prioriteringen af nationale interesser over multilateralt samarbejde. Den nye politiske kløft kan opsummeres som en kløft mellem 'liberal internationalisme' og 'illiberal nationalisme'. Denne politiske kløft vil sandsynligvis præge både den globale og den hjemlige politiske scene og de multilaterale institutioner i de kommende år.

Over de seneste 30 år er europæiske forsvarsbudgetter blevet udhulet til et niveau, som de fleste sikkerhedseksperter i langt de fleste medlemslande er enige om hverken er forsvarligt eller fair over for USA

Det handler ikke om byrderne, men om ledelse

Byrdefordelingsspørgsmålet i NATO er ikke nyt – tværtimod. Det har med jævne mellemrum været til diskussion på højeste plan gennem hele organisationens historie.

Generelt har de europæiske medlemmer som helhed konsekvent bidraget mindre, end de har lovet, mens USA generelt har været villig til at betale langt størstedelen af det fælles forsvar. Omkring 70 pct. af NATO's udgifter er dækket af USA (det præcise tal afhænger af, hvad der tæller som et bidrag). Arrangementet har haft karakter af en 'studehandel', som mere høfligt kaldes The Transatlantic Bargain

[Den Transatlantiske Overenskomst, red.], og som groft sagt består af, at europæerne beskyttes af USA mod at bakke op om amerikansk udenrigspolitik samt accept af den amerikanske ledelsesposition i alliancen.

Byrdefordelingsspørgsmålet er spidset til i det seneste årti, fordi de europæiske medlemmer siden afslutningen på Den Kolde Krig har indkasseret en gevaldig såkaldt 'fredsdividende' med kontinuerligt skrumpende forsvarsbudgetter. Over de seneste 30 år er europæiske forsvarsbudgetter blevet udhulet til et niveau, som de fleste sikkerhedseksperter i langt de fleste medlemslande er enige om hverken er forsvarligt eller fair over for USA.

Den daværende amerikanske forsvarsminister Robert Gates gav da også NATO en dundertale ved sin afsked som forsvarsminister i 2011. Gates advarede om en dystre fremtid for alliancen, hvis ikke de europæiske medlemmer ville bidrage på en mere fair måde – både økonomisk og også ved at deltage i NATO's missioner, inklusive de farlige.

I bagklogskabens klare lys var Gates' tale særdeles fremsynet. Han advarede om, at fremtidige amerikanske ledere ikke ville kunne se fordelene ved USA's investering i Europas forsvar, medmindre der virkelig kom nogle andre boller på suppen – i form af markante forsvarsinvesteringer og øget politisk vilje til at dele både byrder og risici mere ligeligt. Med Trump i Det Hvide Hus står det nu klart, at Gates havde ret.

Selvom Gates' tale blev anset for en regulær skideballe, var den venligt ment – et udtryk for både ansvarlig amerikansk ledelse og dybfølt støtte til det transatlantiske forhold, i særdeleshed NATO. Talen var baseret på en dyb forståelse af finansieringen af NATO og på et godt indblik i, hvilke bidrag – både i form af kontanter og praktiske bidrag – de forskellige allierede havde bragt til bordet. Det samme kan man ikke sige om kritikken fra den nuværende præsident.

Uanset om Trumps opførsel var et bevidst træk for at skabe krise, eller om han 'bare' opførte sig ubehøvet og uden tanke for konsekvenserne, så viste NATO-topmødet, at USA har trukket sig fra alliancens lederplads

Balladen om de 2 procent

Byrdefordelingsspørgsmålet blev sat på spidsen under det seneste NATO-topmøde i juli 2018. Over en tv-transmitteret morgenmad med NATO's generalsekretær, Jens Stoltenberg, lagde Trump ud med at revse individuelle medlemsstater (især Tyskland) for ikke at leve op til det løfte, medlemslandene i 2014 havde afgivet på topmødet i Wales. Her lovede de at arbejde frem mod at bruge mindst 2 pct. af BNP på forsvaret inden udgangen af 2024. For de europæiske regeringsledere gik mødet fra ondt til værre den følgende dag. Her skabte præsident Trump opstandelse, da han ikke alene gav udtryk for, at sikkerhedsgarantien var afhængig af opfyldelsen af 2-prc.-løftet, men også, at løftet skulle indfries, ikke som aftalt inden 2024, men på mindre end 12 måneder – inden januar 2019. Det var et helt urealistisk krav.

Udtalelsen blev først mødt med dyb tavshed og udløste efter sigende panik blandt de tilstedeværende regeringsledere og deres embedsfolk. Helt uden sidestykke besluttede generalsekretær Stoltenberg at opløse det igangværende møde med NATO's partnere og i stedet fortsætte med et ekstraordinært møde for alliancens egne regeringschefer, efter at de tilstedeværende partnerlande havde forladt lokalet. Topmødet sluttede uden de sædvanlige pressekonferencer, som mange regeringsledere valgte at aflyse, antageligt fordi den traditionelle retorik om enighed i alliancen simpelthen ikke ville fremstå troværdig.

Trump's negative holdning til NATO var naturligvis kendt forud for mødet, eftersom han ved flere lejligheder havde erklæret NATO for 'obsolete' (forældet) og 'very bad' og havde sat spørgsmålstegn ved, hvad USA får ud af de mange penge, der går til de rige europæeres forsvar.

Især havde der været bekymring forud for NATO-topmødet, fordi Trump ved G7-mødet i Canada måneden forinden havde nægtet at underskrive fælleserklæringen og i øvrigt havde kaldt mødets vært, premierminister Justin Trudeau, for svag og løgnagtig. Efterfølgende har New York Times rapporteret, at Trump ved flere lejligheder i 2018 gav udtryk for sin intention om helt at forlade alliancen (Cooper & Barnes, 2019). Bob Woodward beskriver i bogen Fear, hvordan Trump lige efter at have overtaget præsidentembedet lod sig overtale af sin forsvarsminister, Jim Mattis, til at 'beholde NATO', men kun på betingelse af, at Mattis påtog sig 'inkasso'-rollen.

NATO-topmødet blev (som frygtet) til et møde, der kun kom til at handle om de 2 pct. Dette til trods for, at der er enighed i NATO om, at forsvarsbudgetterne skal stige, og at flere lande allerede er i mål med ambitionen. Det underliggende problem er, at Trump reelt ikke er interesseret i at varetage den traditionelle rolle som alliancens leder, og at han hverken forstår vigtigheden i at holde sig til etablerede praksisser (fx omkring topmøder) eller anerkender vigtigheden af sammenhold og enighed i alliancen.

Uanset om Trumps opførsel var et bevidst træk for at skabe krise, eller om han 'bare' opførte sig ubehøvet og uden tanke for konsekvenserne, så viste NATO-topmødet, at USA har trukket sig fra alliancens lederplads. Uundgåeligt vil det sætte spørgsmålstegn ved NATO's sammenhold og ikke mindst ved troværdigheden af sikkerhedsgarantien.

NATO's styrke, og svaghed, ligger i den gensidige musketered om – uden forbehold – at komme hinanden til hjælp, hvis et medlems sikkerhed bliver truet

Højrepopulismen og NATO's demokratikrise

Hvis der er noget, der virkelig kan ryste NATO's europæiske medlemslande, er det, hvis der opstår tvivl om sikkerhedsgarantiens troværdighed.

I NATO er det en udbredt antagelse, at sikkerhedsgarantiens validitet bedst demonstreres ved enighed i beslutningsprocessen. De store valg skal altid tages på baggrund af forhandling og kompromissøgning, som hviler på et stærkt værdifællesskab forankret i fælles demokratiske og liberale værdier. Enhver form for uenighed og splid vil altid så tvivl om sammenholdet og skabe ængstelse blandt NATO's medlemmer.

Det er selvfølgelig urealistisk, at 29 suveræne stater altid er enige, men indtil nu har medlemmerne kunnet berolige sig selv med, at alliancen i det mindste hviler på et solidt værdigrundlag, som alle medlemmer bakker fuldt op om. Problemet er, at denne antagelse ikke længere kan tages for givet.

NATO's styrke, og svaghed, ligger i den gensidige musketered om – uden forbehold – at komme hinanden til hjælp, hvis et medlems sikkerhed bliver truet.

Garantien giver NATO styrke, netop fordi det binder USA til sine allierede, men det er også en svaghed, fordi løftet logisk set er utroværdigt, eftersom løftet i yderste konsekvens kan betyde, at USA vil sætte sin egen sikkerhed på spil for Europa. I NATO's logik er løftet kun troværdigt, så længe værdifællesskabet og sammenholdet opretholdes, og så længe dette klart kan demonstreres udadtil. Det er af denne grund, at NATO beskrives som en både militær og politisk alliance.

Alliancen er imidlertid også en gruppe af suveræne stater, der hver især har deres egne interesser – i nogle henseender endda modsatrettede interesser. NATO befinder sig derfor altid i et spændingsfelt mellem værdifællesskabet og de nationale interesser, hvilket gør alliancen til en skrøbelig konstruktion. Det har derfor gennem hele NATO's historie været alfa og omega at demonstrere sammenholdet og

tilslutningen til værdifællesskabet gennem enighed i beslutninger, der er baseret på kompromis og ligeværdig forhandling. Resultatet har været en organisation, der sjældent både 'sadler og rider' samme dag, men som ikke desto mindre har været i stand til at opretholde en facade af enighed og i samlet flok tilpasse sig stadigt skiftende forhold over de seneste 70 år.

I de seneste fire-fem år har situationen imidlertid forandret sig markant. Der er blevet skruet op for de altid ulmende højrepopulistiske tendenser i europæisk politik. Situationen i dag er, at flere af NATO's medlemmer ikke længere kan beskrives som liberale demokratier. Viktor Orbán i Ungarn, Mateusz Morawiecki i Polen samt Recep Tayyip Erdoğan i Tyrkiet udgør i dag en gruppe, der åbent bekender sig til en illiberal form for nationalisme, som står i klar modsætning til NATO's erklærede værdigrundlag: funderet i principperne for liberal internationalisme. Det er ganske vist ikke første gang, NATO har haft udemokratiske medlemmer – Salazars Portugal var et stiftende medlem, og Grækenland og Tyrkiet har begge haft ikkedemokratiske perioder i deres tid som NATO-medlemmer. Ikke desto mindre er der tale om en bekymrende tendens, som klart udfordrer de værdier, der har været omdrejningspunktet i NATO.

Det er ikke kun i Ungarn, Polen og Tyrkiet, at de højrepopulistiske synspunkter har vundet genklang i den brede befolkning, det har de også i andre europæiske medlemslande og i USA. Trump, Brexit, Sverigedemokraterne og den generelle højredrejning på udlændingeområdet i Danmark er alle elementer af højrepopulismens stigende popularitet.

I NATO betyder denne nye politiske udvikling, at alliansens medlemmer i stigende grad kan deles i to lejre. På den ene side har man de medlemslande, der kan beskrives som traditionelle liberale internationalister. De går ind for en verden baseret på åbne samfund, frihandel og multilateralisme. På den anden side står de, som går ind for en verden bestående af mere lukkede samfund med fokus på grænsekontrol, handelsrestriktioner og en præference for transaktionsbaserede relationer, der sætter nationale interesser i højsædet.

Det kan være svært på baggrund af Trumps udtalelser og tweets at bedømme, i hvor høj grad USA tilhører den illiberale nationale gruppe – og om dette i så fald er udtryk for præsidentens personlige holdning, eller om der er tale om officiel amerikansk politik. Der er dog efterhånden meget, der tyder på, at Trump-administrationen – i klar modsætning til mange mere traditionelle republikanere – har placeret sig selv politisk tættere på Polen, Ungarn og Tyrkiet – og for dens sags skyld Rusland – end på de traditionelt tætteste samarbejdspartnere: Tyskland, Frankrig og Storbritannien.

Hvis Trumps aversion mod NATO og multilateralisme støttes i det amerikanske udenrigsministerium under Pompeo, er krisen i NATO forbundet med en udvikling, der stikker langt dybere end Trumps person, hvilket reelt sætter spørgsmålstejn ved, om alliancen fortsat kan ses som et værdifællesskab

Det så man tydeligt i en tale i Bruxelles før jul, hvor udenrigsminister Mike Pompeo gav klart udtryk for en præference for en form for illiberal nationalisme, da han argumenterede for, at internationale organer, der begrænser national suverænitet, skal "reformeres eller elimineres" (Stelzenmüller, 2019). Dermed kan der næppe længere være tvivl om eksistensen af en ny kløft i NATO. Kløften var tydelig på den årlige sikkerhedskonference i München i midten af februar 2019. Analytikeren Thomas Wright fra den

indflydelsesrige tænketank Brookings udtalte efterfølgende, at sikkerhedskonferencen i München blev vendepunktet, hvor ”Europa og Trump-administrationen holdt op med at lade som om, de respekterer hinanden” (Wright, 2019).

Hvis Trumps aversion mod NATO og multilateralisme støttes i det amerikanske udenrigsministerium under Pompeo, er krisen i NATO forbundet med en udvikling, der stikker langt dybere end Trumps person, hvilket reelt sætter spørgsmålstegn ved, om alliancen fortsat kan ses som et værdifællesskab. Selvom de fleste håber, at situationen er midlertidig, ser det ud til, at de NATO-medlemmer, der placerer sig i den liberale internationale gruppe, har erkendt, at den bedste foreløbige strategi er at holde lav profil – og øge deres NATO-bidrag og dermed i det mindste pacificere Trump, indtil der sidder en ny præsident i Det Hvide Hus. Obamas vicepræsident, Joe Biden, lovede i München i februar sine europæiske tilhørere: ”We will be back”. På den baggrund er det måske logisk nok, at mange NATO-medlemmers strategi synes at være at håbe på det bedste.

Fødselsdag uden fest

Normalt ville et stort jubilæum blive fejret på behørig vis med deltagelse af stats- og regeringschefer fra alle NATO's 29 medlemslande, men 4. april 2019 bliver en langt mere beskednen affære, hvor NATO's udenrigsministre vil markere dagen på deres møde i Washington uden deltagelse af stats- og regeringschefer. De vil i stedet fejre dagen i et ’leaders meeting’ i London i december – altså med syv måneders forsinkelse.

Paradoksalt nok er der ellers god grund til at fejre dagen. Mange europæiske allierede har ganske vist stadig et stykke vej til at betale de 2 pct. af BNP, men den nedadgående kurve i forsvarsudgifterne er knækket, og fem medlemmer ud over USA har nået målet (Storbritannien, Polen, Grækenland, Estland og Rumænien). Man skal dog være opmærksom på at de 2 pct. er et mål i konstant bevægelse, eftersom det varierer med BNP. Ved topmødet i juli 2018 indgik NATO desuden en aftale om at optage Nordmakedonien som alliancens 30. medlem, og det ellers urolige topmøde resulterede i flere vigtige og konkrete beslutninger om styrkelse af NATO's parathed og om etableringen af en atlantisk kommandocentral, som skal kunne koordinere et modsvar i tilfælde af en konflikt med Rusland.

Disse fremskridt skal, ironisk nok, ses i lyset af Ruslands annektering af Krim, landets vedvarende og bastante rolle i Ukraine-konflikten, Novichok-angrebet i Salisbury i England samt Ruslands indblanding i både det amerikanske præsidentvalg og i Storbritanniens Brexit-afstemning. I hvert af disse vigtige spørgsmål har Trump været ukarakteristisk tilbageholdende i sine kommentarer, hvilket tydeligst sås i hans møde med Putin umiddelbart efter topmødet i juli, hvor Trump lod til at acceptere Putins ord i modstrid med sin egen efterretningstjeneste.

Ruslands annektering af Krim og det forværrede sikkerhedspolitiske klima i Europa har været godt for NATO – det har givet organisationen en langt mere klar rolle og sat skub i beslutninger om nødvendige initiativer og investeringer. Desuden kan der ifølge Pew Research spores en markant stigning i den folkelige opbakning til NATO i europæiske lande siden annekteringen af Krim.

Dertil kommer, at der nu er langt større enighed blandt NATO's medlemmer om sager, som længe har skabt dårlig stemning i alliancen. Fx om, hvorvidt NATO skal fokusere på terrortruslen fra syd eller Rusland-truslen fra øst, om, hvorvidt forholdet mellem NATO og EU skal prioriteres eller ej, og om, hvorvidt NATO-medlemmer er forpligtede til at deltage i NATO's fælles operationer (fx i Irak og Afghanistan).

Der er næppe mange, der er i tvivl om, at den liberale internationale orden, der har været fundamentet for global styring over de seneste 70 år, er udfordret. Udsigten til en global orden, der på samme måde er baseret på

liberale principper og opretholdt af amerikansk ledelse, forekommer derfor ikke længere realistisk

Elefanten i rummet: den liberale ordens fremtid

Det store spørgsmål er: Hvilken form for global orden ligger forude, og hvilken rolle vil USA spille i den?

Der er næppe mange, der er i tvivl om, at den liberale internationale orden, der har været fundamentet for global styring over de seneste 70 år, er udfordret. Udsigten til en global orden, der på samme måde er baseret på liberale principper og opretholdt af amerikansk ledelse, forekommer derfor ikke længere realistisk.

Det er mere sandsynligt, at der forude ligger en verden bestående af flere forskellige 'ordner', hver bestående af klynger af stater, der samler sig om hver sin ledende stat. Hver klynge vil have sin specifikke forståelse af, hvordan den globale orden bør se ud, hvordan den opnås, samt hvordan de internt ønsker at sikre sig 'det gode liv'. I en sådan verden med flere parallelle ordner (Flockhart, 2016) vil den liberale orden blot være en af adskillige ordner, som på sigt vil skulle finde nye måder at samarbejde på om de store tværgående/globalt spørgsmål – fx klima. Man vil skulle udarbejde fælles regelsæt, der ikke i så udstrakt grad er baseret på et liberalt perspektiv. Et multi-orden-system er meget forskelligt fra et multipolært system, fordi et multi-orden-system består af sammensatte enheder (klynger af stater) med hver deres institutioner og værdier. Sat lidt på spidsen kan man sige, at et multi-orden-system består af flere 'parallelle samfund' som vil skulle samarbejde på tværs af deres forskelligheder.

Inden for rammerne af en kommende multi-orden-verden er det positive scenarie, at de stater, der ønsker at være en del af den liberale orden, tager sig sammen og selv overholder de fundamentale principper om demokrati, retsprincipper og menneskerettigheder. At de reelt efterlever den liberale ordens indforståede vision om 'det gode liv' baseret på lighed, frihed, respekt og velstand. Også for de mennesker, der ikke i dag nyder godt af globalisering og teknologiske fremskridt. Med andre ord er der brug for en stærkere forankring af det liberale værdisæt og en inklusion af hele befolkningen.

Desværre må det dog konstateres, at den nuværende udvikling ser ud til at gå i stik modsat retning. Der er en reel risiko for, at sammenholdet i den nuværende liberale orden, især det essentielle transatlantiske forhold, sygner hen. En sådan situation vil uden tvivl give anledning til angstelse og anfægtelse i den brede befolkning og sandsynligvis drive endnu flere vælgere i retning af højrepopulistiske partier og dermed bidrage med endnu et 'hak i stammen' på den liberale orden (og dens fundamentale institutioner, herunder NATO).

Den nuværende situation er stærkt bekymrende. Af den grund er nedtoningen af NATO's store jubilæum nok en ganske udmærket idé. ■

Der er en reel risiko for, at sammenholdet i den nuværende liberale orden, især det essentielle transatlantiske forhold, sygner hen

*Trine Flockhart (1961) er professor i international politik på Syddansk Universitet. Hendes forskning fokuserer på international orden, transformation, krisen i den liberale orden, NATO og det transatlantiske forhold. Begrebet 'multi-orden-verden' uddybes nærmere i den prisvindende artikel *The Coming Multi-Order World* fra 2016.*

Noa Redington i RÆSON37: Vi er midt i sammenbruddet (17.04.2019)

Denne analyse er en smule kringlet, derfor vil jeg starte med konklusionen: Vi lever i en tid, hvor vi prøver at forklare verdens elendighed gennem enten stigende ulighed eller flygtningestrømme. Sat helt på spidsen. Gid det var så simpelt. For omfanget af de forandringer, vi står i, forstås bedst ved at støve de postmoderne klassikere af. Så er det sagt.

Der eksisterer ingen samlet tendens i europæisk politik

Verden er af lave. Altså den verden, vi kender. Vi står uden tvivl midt i et enormt politisk, socialt, kulturelt, teknologisk og økonomisk opbrud. Det opbrud registreres lettest i den politiske sfære, toppen af isbjerget.

Kig bare til Sverige, hvor man efter valget i september sidste år brugte månedsvis på at danne en regering, der dårligt ved, hvad den skal, andet end at regere – uden om Sverigedemokraterne. Se til Tyskland, hvor de store gamle magtpartier CDU og SPD vander sig i en stor koalition, ingen bryder sig om. Ved valget i 2017 stormede højrenationalisterne i Alternative für Deutschland (AfD) ind i Bundestag som det tredjestørste parti. AfD holder vælgerskansen, men pludselig er det gamle hippieparti Die Grüne blevet 'the talk of town'. På et års tid er partiets vælgertilslutning fordoblet. Tilsyneladende blæser vinden stærkest i de grønne partiers sejl. Eller hvad? For i Spanien svinger det stærkt højreorienterede Vox taktstokken, mens de ellers så feterede venstrepopulister i Podemos har tabt pusten. I Frankrig skaber De gule veste kaos. I Italien er det højrenationale Lega ved at udmanøvrere Femstjernebevægelsens professionelle amatører. I Polen og Ungarn sidder ultranationalister på magten. I Holland stormer det euro-skeptiske Forum voor Democratie frem i målingerne. Nej, der går vist ikke et grønt spøgelse gennem Europa.

Spørgsmålet er, om det overhovedet giver mening at tale om en samlet tendens. Det ses tydeligst i Nordamerika: Den kosmopolitiske kæledægge Justin Trudeau i Canada, højre-populisten Trump i USA, og syd for grænsen finder man venstrepopulisten Obrador. Her kan man få det hele i XL.

Jovist, verden er af lave. Det har faktisk stået på i flere år [...] Til stadighed er vi blevet overrasket.

Jovist, verden er af lave. Det har faktisk stået på i flere år. Hele vejen igennem har vi i den politiske klasse forsøgt at forstå, hvad der sker. Til stadighed er vi blevet overrasket. Der er blevet advaret mod populismen i alle dens afskygninger. Valg efter valg er blevet fulgt, som var det belejringen af Wien 1683, hvor hele Europa holdt vejret i bekymring over det osmanniske riges fremmarch. Når man følger mediestrømmen, kan man meget vel få fornemmelsen af, at hele den vestlige civilisation er kastet op i luften.

Selv har jeg en skepsis over for grove generaliseringer. Ofte bliver helt banale kendsgerninger overset. Eksempelvis betyder valgsystemer mere, end vi får indtryk af – særligt fra de engelsksprogede mediers dækning. Præsidentielle systemer skaber vækstbetingelser for transformative ledere som Donald Trump og Emmanuel Macron, og som sådan er personer og tilfældigheder stærke vektorer, når historiens møllehjul kværner. Tyske SPD's målinger skød i vejret, da man i begyndelsen af 2017 kårede Martin Schultz som kanslerkandidat. Ved nærmere eftersyn var han bare ikke god nok. Betød Hillary Clintons person også noget for valget af Trump? Utvivlsomt. Historikken og den politiske cyklus spiller tit ind på virkeligheden med en tyngde, der ikke lader sig presse ned i skabeloner.

Så der er al mulig grund til at være varsom med de store analyser af, hvad der sker i verden. Omvendt skal man også være usædvanligt stædig for ikke at hævde, at der virkelig sker noget! At de

tektoniske plader er i bevægelse i det, vi kalder den vestlige verden. Alt virker, som om det kan lade sig gøre, partier opstår og forsvinder som årtidernes skiften, og vores politiske attention span klippes kortere og kortere.

Selvfølge har vi prøvet noget, der minder om uorden før – de ustabile 1970'ere, de nye sociale bevægelser i 1980'erne samt efterskælvne fra Murens fald. Men hastigheden og voldsomheden af de politiske forandringer er efter bedste fatteevne på et kvalitativt anderledes niveau.

De to forklaringsmodeller: uligheden og indvandringen

Groft sagt er der to forståelsesrammer, der i dag trækkes ned over stort set hver eneste analyse.

I det ene ringhjørne ses verden gennem ulighedens optik. Man kan bruge mange tætskrevne sider på at opliste alle de undersøgelser, der er blevet sprøjtet ud de seneste år, og som viser en øget afstand mellem top og bund i den vestlige verden. Samtidig er der kommet et mere kritisk og ikke mindst et mere nuanceret syn på den finansielle sektors stigende dominans i økonomien. Den lave rente og stigende gæld har skabt nogle strukturelle forskydninger i kapitalismens indre klokkeværk, til ugunst for stort set alle bortset fra en mikroskopisk klike af ultrarige. Helt oplagt er naturligvis at nævne franske Thomas Piketty og hans Kapitalen i det 21. århundrede. Men hans grundanalyse er ingenlunde isoleret til venstrefløjen: Den Internationale Valutafond er optaget af ulighed. OECD. Financial Times' økonomiske chefkomentator, Martin Wolf. Ja, selv World Economic Forum nævner ulighed som en af de afgørende drivere for politisk omvæltning. Det er de fleste enige om. Derudover ser man også en skarp venstrefløjskritik af de seneste 20 års reformer af social- og arbejdsmarkedspolitik – den såkaldte neoliberalisme. Kernen er, at markedsøkonomiens tyngdepunkt har forskubbet sig, og det har sat selve den sociale kontrakt under pres.

I det andet ringhjørne er det først og fremmest migrationen og flygtningestrømmene, der bekymrer, og som driver analysen. Mest bastant er selvfølgelig Donald Trumps famøse og efterhånden imaginære mur mod Mexico. Men debatten har ulmet længe i USA. Der er udarbejdet tonsvis af analyser af, hvordan ikke mindst faglærte og ufaglærte hvide mænd føler sig presset i bunden af arbejdsmarkedet pga. billigere arbejdskraft. Dertil kommer åbenlyse gnidninger mellem muslimske immigranter og det, vi kan kalde majoritetskulturen, ikke mindst i vesteuropæiske lande. En lang række forskere og intellektuelle har sat fokus på migrationsproblematikken, fra amerikanske Francis Fukuyama til danske Uffe Østergaard. Igen kommer analysen i forskellige udgaver – fra moderat til meget kategorisk. Den basale pointe er, at immigrationen udfordrer den nationale kontrakt, og at nationen som sådan er selve forudsætningen for vores demokrati og fællesskab.

De to ringhjørner har fællestræk. Eksempelvis spiller EU og den globale elite en uheldig rolle hos begge. Småt er godt. Stort er dårligt.

At reducere spørgsmålet til en klassisk højre-venstre-konflikt er derfor ikke tilrådeligt. [...] Synspunkterne flyder sammen.

At reducere spørgsmålet til en klassisk højre-venstre-konflikt er derfor ikke tilrådeligt. Jovist, det er primært hos venstrefløjen, at vi finder forskellige opdaterede marxistiske forklaringsmodeller. Selvsagt er der flest kulturkonservative og borgerlige, der ser forandringerne gennem en mere sociodemografisk optik. Det er bare mere broget end som så – synspunkterne flyder sammen.

Og derfor har vi også gennem de seneste år set en konvergens mod en ny, bred konsensus. Direktøren i Ørsted, Henrik Poulsen, taler om, at den stigende ulighed er et problem. Socialdemokratiet har fremlagt et udlændingepolitisk udspil, der dybest set betyder, at det skal være umuligt at komme til Danmark fra et muslimsk land. Det er en konsensus, der vokser, ikke bare herhjemme, men i hele den

vestlige verden. Efter finanskrisen i 2008 og flygtningekrisen i 2015 er der således ved at opstå en ny midte baseret på dyrt købte erfaringer. I den forstand kan det godt være, at verden er i opløsning, men i det mindste er vi ved at have en fælles forståelse af årsager, virkninger og ikke mindst, hvad der skal gøres.

En langt større forandring?

Men tænk, hvis det er en smule mere kompliceret. Hvis det, vi ser, er ridser i en overflade af langt større samfundsmæssige forandringer. Lad os foretage et lille eksperiment:

Lad os forestille os, at Gini-koefficienten i USA faldt, at der blev indført en skat på multimilliardærer, som minder om 1950'ernes marginalskat på omkring 90 pct. Lad os forestille os, at arbejdsløsheden i Grækenland faldt fra 19 pct. til 10 pct. Lad os forestille os, at minimumstimelønnen i Tyskland steg fra små 9 euro til 15 euro. Lad os forestille os, at bankerne blev splittet op, og deres direktører forment adgang til at hæve løn i optioner. Lad os forestille os, at prekariatet blev organiseret, og fagbevægelsen styrket i den vestlige verden. Lad os forestille os, at dagpengenes kompensationsgrad i Danmark steg, så vi nåede tilbage til niveauet i 1980'erne, der lå på 63 pct. af gennemsnitslønningerne i industrien, mod nutidens 47 pct. Og lad os for en god ordens skyld også forestille os, at Gini-koefficienten i Danmark faldt fra 28,8 i 2015 til 24,4 – niveauet fra 2000. Kort sagt: Lad os forestille os en verden, der massivt adresserede den stigende ulighed og kapitalismens strukturelle problemer. Hvad ville det betyde? Formentlig mindre, end vi tror.

Selvfølger vil faldende arbejdsløshed og stigende realløn have en stor betydning for brede befolkningslag. I den forstand er det absolut sympatisk. Men vil vi stadig se politiske systemer, der mere eller mindre imploderer under vægten af umuligheden af at styre så komplekse samfund og stigende forventninger om hurtige løsninger? Vil vi stadig se utilfredshed og modstand? Svaret på begge spørgsmål er et klart ja. Husk, at ungdomsoprøret i 1968 kom på et tidspunkt, hvor væksten og socialdemokratismen havde nået deres zenit.

Lad os også forestille os, at vi fra og med i morgen stopper indvandringen fra muslimske og afrikanske lande til Vesten: Der bliver oprettet et system med flygtninge-/immigrant-lejre i Nordafrika, FN fordeler verdens flygtninge med hård, men retfærdig hånd. Vi får i Europa kun de udlændige nord for Middelhavet, der kan mere end lige at forsørge sig selv og et par slægtninge sydpå. I tilgift skal alle udlændinge deltage i demokratikurser og lære at sige goddag med hånden til mænd og kvinder. Igen: Det vil uden tvivl have betydning, men formentlig mindre, end vi tror.

For di befolkningssammensætningen er ændret, i Frankrig, Danmark, Italien. Storbritannien og Sverige.

Men vigtigere: Vil der stadig være politiske partier, der mener, at der er for mange udlændinge, og at muslimer udgør et problem? Vil udlændinge fra ikkevestlige lande slå mest ud i alskens sociale statistikker en rum tid fra skæringsdatoen? Svaret er igen et klart ja til begge dele.

Vi vil fortsat se demokratier, der konstant kastes rundt, og hvor voldsomme fluktuationer er det eneste stabile indtryk

I eksperimentet har vi fikset både uligheden og immigrationen. I princippet har vi fjernet de to vigtigste rødder til tidens høje bølgegang. Nogle vil få det bedre – andre dårligere. Men jeg er overbevist om, at vi fortsat vil se demokratier, der konstant kastes rundt, og hvor voldsomme fluktuationer er det eneste stabile indtryk. I hele den vestlige verden. Hvorfor?

Postmodernismens tilbagekomst

Tak for tålmodigheden – for nu kommer vi til postmodernismen. To af de største ændringer i vores politiske liv de sidste ti år er, at det offentlige rum er kollapsede, og at viden er blevet til forhandling. To forandringer, der ikke er nye, men som er accelereret, intensiveret og indlejret dramatisk de seneste år med fremkomsten af sociale medier og nye kommunikationsteknologier. Ingen har længere det samlede overblik over den offentlige samtale, fordi den i stigende grad holder op med at være en fælles samtale, men bliver til en række monologer. De nationale medier styrtbløder i alle vestlige lande. Flow-tv er i krampetrækninger. Sociale medier skaber nye stjerner og ikke mindst sandheder om alt fra risikoen ved vaccination til antallet af immigranter. De gamle videnshierarkier brydes ned. Fake news er blevet hverdagskost. Man skal på ingen måde undervurdere betydningen af Kellyanne Conways (rådgiver for præsident Trump, red.) ’alternative fakta’, da hun skulle retfærdiggøre løgnet om antallet af fremmødte til Donald Trumps indtrædelse.

Løgn og manipulation er ikke nyt i demokratisk politik. Men den ublu, skødesløse og fuldstændig transparente løgn ikklædt faktummets klæder indvarsler et skifte. Ekkokamre, likes, influencers, alternative fakta, reality-tv-stjerner og komikere i politik, følgere på sociale medier, selfies og vælgerapati er de begreber, der er med til at forme nutidens politiske virkelighed. Ikke bare i et enkelt land, men hele verden rundt.

Den ændrede medievirkelighed og dens sociale konsekvenser er formentlig den helt store fællesnævner i den vestlige verden. På mange måder er vi således endt i den virkelighed, de skarpeste postmoderne tænkere kiggede ind i i 1970’erne og 1980’erne.

Den ændrede medievirkelighed og dens sociale konsekvenser er formentlig den helt store fællesnævner i den vestlige verden. På mange måder er vi således endt i den virkelighed, de skarpeste postmoderne tænkere kiggede ind i i 1970’erne og 1980’erne. Jean-François Lyotards analyse af den postmoderne videns tilstand og hans påvisning af de store fortællingers død. Hvordan videnskabelig viden på den ene side er fundamentet for vores samfund, men på den anden side hele tiden er udfordret på sin sandhed. Zygmunt Baumans fokus på forbrug som en kulturel udtryksform og hans afvisning af de essentielle samfundsvidenskabelige kategorier, struktur og system, der erstattes af det langt mere temporale begreb habitat. Paul Virilios ’dromologi’, der har hastighed som omdrejningspunkt for forståelse af samfundet.

Centralt står svært tilgængelige Jean Baudrillards begreber om simulation og hyperrealitet; idéer, der synes at komme tættere på en konkret virkelighed med augmented reality og kunstig intelligens. I dag er det teknisk muligt at fremstille ikke bare billeder, men manipulerede stemmer og visuelle flow, der ikke kan skelnes fra originalen.

Den teknologiske udvikling sætter med andre ord selve virkeligheden og det at være menneske på spidsen. I Det Tavse Flertals Skygge fra 1978 udstiller Baudrillard, hvordan meningsmålinger og andre typer af holdningsaggregering erstatter den offentlige samtale, og hvorledes målingerne fungerer som selvrefererende loops. Politikken er vendt tilbage til den rene machiavellistiske grundform, magt, som ikke er forurennet af de store idéer. Oplysningstiden installerede folket som det politiske subjekt. I dag er folket reduceret til et simulakrum.

Den teknologiske udvikling sætter med andre ord selve virkeligheden og det at være menneske på spidsen.

Den teknologiske udvikling sætter med andre ord selve virkeligheden og det at være menneske på spidsen. I *Det Tavs Flertals Skygge* fra 1978 udstiller Baudrillard, hvordan meningsmålinger og andre typer af holdningsaggregering erstatter den offentlige samtale, og hvorledes målingerne fungerer som selvrefererende loops. Politikken er vendt tilbage til den rene machiavellistiske grundform, magt, som ikke er forurennet af de store idéer. Oplysningstiden installerede folket som det politiske subjekt. I dag er folket reduceret til et simulakrum.

Som svagt antydnet er det umuligt at sammenfatte de postmoderne tænkere på en meningsfuld måde. Og heri er en central og gennemgående pointe. For skal man endelig forsøge med en sammenfatning, så er det netop, at mening er i overflod, alt er lige gyldigt.

Det er selve måden, viden og mening bliver produceret, distribueret og konsumeret på, som er smidt op i luften. Og her har postmodernisterne på mange måder mere at byde på end samtidens klogeåger.

Med Baudrillards ord søger det tavs flertal underholdning i det spektakulære.

Kig dig omkring. Grænsen mellem politik og underholdning udviskes dag for dag i hele den vestlige verden. Pernille Vermund, der kysser med Jonatan Spang. Alexandria Ocasio-Cortez, der danser rundt i Kongressen. Morten Messerschmidt i *Big Brother* og på DR2, hvor han synger en satirisk vise om kongehuset med sin kæreste. Donald Trump! Den amerikanske præsident er døren ind til fremtiden. Jo, jo. Ronald Reagan var skuespiller – og en ret dårlig en af slagsen. Men da han blev valgt, var han en hærdet politiker. Guvernør, fagforeningsformand og en stærk mand i Det Republikanske Parti. Trump var og er en rendyrket amatør.

På mange måder er det analytisk mere komplekst at forstå, at USA har en præsident, som siger, at han kan stille sig op midt på Fifth Avenue og skyde flere mennesker, uden at det ville koste ham vælgere, end det er at forstå betydningen af økonomisk ulighed eller immigration. De forandringer, vi står midt i, er mere omfattende, utroligt nok, end den offentlige debat giver indtryk af.

Fint at gøre noget ved uligheden og den syge kapitalisme. Fint at få styr på immigrationen. Men lad os ikke forfalde til at tro, at alt bliver som i gamle dage. Vi står midt i en ny virkelighed, hvor det sværeste er at forstå, hvad der for alvor giver mening. Postmodernismen er tilbage. Med eftertryk. ■

Lad os ikke forfalde til at tro, at alt bliver som i gamle dage. Vi står midt i en ny virkelighed, hvor det sværeste er at forstå, hvad der for alvor giver mening. Postmodernismen er tilbage. Med eftertryk.

Noa Redington (f. 1971). Master, Columbia University. Tidligere redaktør på Ugebrevet Mandag Morgen. 2008-2015 rådgiver for tidligere statsminister Helle Thorning-Schmidt (S). Tilknyttet TV 2 og Politiken.

Hans Henrik Fafner i RÆSON37: I Mellemøsten er ikke alt som det plejer at være (10.04.2019)

Der er en ny verden omkring Netanyahus Israel – og én, han selv meget aktivt prøver at forme

TEL AVIV. Da Netanyahu sammensatte sin koalitionsregering efter valget i 2015, tildelte han sig selv udenrigsministerposten ved siden af rollen som regeringschef. Denne usædvanlige ordning blev forklaret med, at han dermed havde en tung ministerpost på hånden, hvis et andet parti skulle føle sig fristet til at slutte sig til hans regering. Men der viste sig aldrig nye deltagere i hans regeringsamarbejde, og efterhånden forstod analytikerne, at Netanyahu havde truffet beslutningen for permanent selv at kunne kontrollere landets udenrigspolitik.

Dele af den er nye variationer over klassiske temaer – herunder hans syn på Iran. Men meget er i forandring omkring Netanyahus Israel, der bag premierministerens beslutsomme stil udvikler nye forhold til en række af sine naboer.

Den truende verden

I midten af februar indgik Israel og Storbritannien en samhandelsaftale med ikrafttræden forud for Brexit. I den forbindelse talte premierminister Benjamin Netanyahu i telefon med den britiske minister for udenrigshandel, Liam Fox. Ifølge pressemeddelelsen forsømte den israelske leder ikke at nævne, hvor meget han værdsætter det gensidige venskab mellem de to nationer, og så forsømte han ikke lejligheden til at understrege vigtigheden af at lægge yderligere pres på Iran og bakke op om de amerikanske sanktioner mod landet.

For Netanyahu åbner stort set ikke munden ved nogen lejlighed uden også at indflette nogle bemærkninger om de iranske atomprogrammer og den deraf følgende trussel mod Israel. Iran har spillet en dominerende rolle i de senere års israelske udenrigspolitik, i en grad så sagen på mange måder også har overskygget indenrigspolitikken.

I april 2018 bad Netanyahu om plads i tv's bedste sendetid for at fremlægge en omfattende dokumentation, som Israels efterretningstjenester havde smuglet ud af Iran. Man ville bevise, at de iranske atomprogrammer fortsat var i sving på trods af aftalen med USA om at stille dem i bero. For at resten af verden skulle forstå budskabet, henvendte han sig til den israelske offentlighed på engelsk. Efterfølgende blev der sat store spørgsmålstegn ved efterretningerne, som sandsynligvis bestod af forældede dokumenter uden relation til den aktuelle situation, men da havde budskabet allerede sat sig i både ind- og udland.

Faren fra de iranske atomprogrammer kan forekomme meget reel, hvis sagen bliver præsenteret på den rigtige måde. Og ved at høre emnet gentaget i mange forskellige sammenhænge vinder det troværdighed. I mange vælgeres øjne kommer Netanyahu derved til at fremstå som 'Mr. Security'

Et af Netanyahus politiske virkemidler er at opstille trusselscenarier på afgørende tidspunkter. Da valgdeltagelsen i 2015 tegnede til at blive usædvanligt lav, hvilket sandsynligvis ville have kostet Netanyahus Likud-parti mandater, gik Netanyahu til medierne og sagde, at "araberne strømmer til

valgstederne”. Intet tydede på, at de israelske arabere var på vej til urnerne i usædvanligt omfang, men knebet virkede. Likud sikrede sig ved manøvren et stort antal ekstra stemmer, og valgsejren var sikret.

Udenrigspolitikken former sig efter samme mønster. Faren fra de iranske atomprogrammer kan forekomme meget reel, hvis sagen bliver præsenteret på den rigtige måde. Og ved at høre emnet gentaget i mange forskellige sammenhænge vinder det troværdighed. I mange vælgeres øjne kommer Netanyahu derved til at fremstå som ’Mr. Security’, og det sikrer en vidtrækkende overbærenhed med eksempelvis de sager om korruption og nepotisme, som i de senere år har hobet sig op omkring den israelske leder. Da politiundersøgelserne resulterede i, at der blev rejst tiltale mod Netanyahu op til valget den 9. april, beskyldte han venstrefløjen for heksejagt og forsøgte at appellere til vælgernes gunst ved at give den i rollen som martyr.

Irans regionale drømme

Drømmer de iranske ledere faktisk om at bombe Tel Aviv og udslutte Israel? Det virker ikke sandsynligt. Skulle iranerne på et tidspunkt komme i besiddelse af atommissiler, er det næppe sandsynligt, at de vil bruge dem. For selvom Israel aldrig har vedkendt det officielt, er ingen i tvivl om, at landet råder over et atomarsenal, der vil være i stand til at gengælde ethvert iransk angreb. Og fordi Iran med ayatollah Ali Khamenei som øverste leder er inde på en yderst pragmatisk kurs, giver et angreb – og den tilsvarende israelske gengældelse – ingen mening.

Iranerne har andre ambitioner, mener en række israelske analytikere. Landet har således en lang tradition for at se Saudi-Arabien som rival. Det handler om olie – kontrol med oliepriser og med Den Persiske Golf, som er farvandet mellem de to naboer. Ikke mindst hænger det sammen med det ældgamle religiøse modsætningsforhold mellem det shiamuslimske Iran og det overvejende sunnimuslimske Saudi-Arabien. Iran kan også tænkes at gøre sig gældende, hvis Saudi-Arabien, som nogle ser for sig, skulle gå i opløsning, idet flertallet af indbyggerne i de østlige saudiske provinser, hvor oliefelterne også primært befinder sig, er shiamuslimer og dermed har et vist fællesskab med den iranske befolkning.

Dette er indlysende grunde til, at Iran har ambitioner om at stå i rollen som regional stormagt og dermed også har en interesse i at opruste militært.

At de iranske ledere retter den aggressive retorik mod Israel, er derfor næppe mere end mundsvejr. Det er en videreførelse af en regional tradition, der går helt tilbage til Israels oprettelse i 1948 – for ved den lejlighed blev 700.000 palæstinensere flygtninge.

Spillet om Syrien

I de senere år er der imidlertid sket ting, som kan forstyrre magtbalancen. Her tænkes især på den otte år lange syriske borgerkrig, som er blevet en anden grundpille i Netanyahus israelske udenrigspolitik.

Naboskabet mellem Israel og Syrien har aldrig været godt. Syrien var blandt hovedaktørerne i krigene mod Israel i 1948-49, 1967 og 1973, og siden den israelske besættelse af de syriske Golanhøjder under Seksdageskrigen i 1967 har forholdet været endnu mere anstrengt. For Hafez al-Assad, der var syrisk leder fra 1971 og frem til sin død i 2000, var israelsk tilbagetrækning fra Golanhøjderne et ultimativt krav for overhovedet at starte en fredsdialog. Det skete aldrig, og da hans søn og landets nuværende leder, Bashar al-Assad, tog roret, blev sagen mere eller mindre henlagt. Den blev til endnu et af Mellemøstens uløselige problemer.

Netanyahu gjorde noget nyt: Han stod frem og talte åbent om de israelske operationer i syrisk luftrum, mens Israel fik en voksende rolle i den syriske borgerkrig

Men med borgerkrigen, der brød ud i 2011, har tingene ændret sig. Islamisk Stat satte sig på store dele af det lovløse land, og en tid beherskede kalifatet et par lommer ganske tæt på grænsen til Israel. Men islamisterne havde hele tiden fokus på andre muslimske befolkninger, og uden for regionen rettede de deres angreb på mål i Europa og betragtede USA som hovedfjenden. Israel havde ikke deres primære interesse.

Israellerne var dog på vagt, hvilket ikke mindst hang sammen med, at en af landets traditionelle fjender, Libanons shiamuslimske Hizbollah-bevægelse, gik aktivt ind allerede tidligt i borgerkrigen for at give Assads vaklende styre en hjælpende hånd. Og fordi Hizbollah i årevis har haft nære forbindelser til Teheran, kom Iran ad den vej ind i den syriske konflikt.

Dette var vand på Netanyahu's mølle. Israel gjorde sig klar til at spille en mere aktiv rolle. Militært holdt man sig på sidelinjen, men gjorde sig synlig ved en række operationer, hvor man hentede sårede soldater ud fra den syriske kampplads til behandling på israelske hospitaler. Og da iranerne kom fysisk til stede i form af våbenleverancer og ekspertbistand for at stabilisere situationen for Assad-styret, rettede Israel en række flyangreb mod mål i Syrien. I januar blev 11 mennesker dræbt, da israelske fly bombede en lokalitet i nærheden af Damaskus. Ifølge organisationen Syrian Observatory for Human Rights var der flere iranere blandt de omkomne. Den slags plejer det israelske forsvar at ordne i stilhed og uden at sige for meget, men Netanyahu gjorde noget nyt: Han stod frem og talte åbent om de israelske operationer i syrisk luftrum, mens Israel fik en voksende rolle i den syriske borgerkrig.

Hjertet af den muslimske verden

I januar 2019 aflagde Netanyahu – som den første israelske leder nogensinde – et officielt visit i den nordafrikanske stat Tchad. Netanyahu lod da også verden vide, at det var en skelsættende begivenhed. Besøget mundede ud i etableringen af diplomatiske forbindelser mellem de to lande, og det blev optakten til en lignende proces i forhold til Mali.

Men hvorfor egentlig? Tchad kappede de diplomatiske forbindelser til Israel i 1972. På det tidspunkt tog 22 afrikanske stater det skridt, som i mange tilfælde var orkestreret af Libyens leder, Moammar Gaddafi. Denne havde forsøgt at skabe en panarabisk stat med deltagelse af Egypten og Syrien, men det var faldet til jorden, så nu prøvede han at stille sig i spidsen for Afrika, blandt andet ved dette initiativ. Indtil da havde israelerne ellers haft stærke forbindelser til store dele af kontinentet, bl.a. i kraft af udsendelse af landbrugsekspertter – dog ikke i væsentligt omfang til Tchad. Den nye tilnærmelse forventes heller ikke at føre til nogen blomstrende samhandel. Det betydningsfulde ligger derimod i, at 55 procent af befolkningen i Tchad er muslimer, hvilket fik Netanyahu til at beskrive skridtet som ”et gennembrud ind i hjertet af den islamiske verden”.

Store ord, måske, men strategien er tydelig. Lejligheden byder sig til at skaffe oprejsning for 1970'ernes diplomatiske øretæve, hvilket både afstiver den israelske selvrespekt og øger vælgernes respekt for Netanyahu.

På lignende vis har premierministeren udstrakt sine udenrigspolitiske bestræbelser til andre steder, fx Brasilien, hvor han er kommet til at stå på god fod med den stærkt højreorienterede præsident, Jair Bolsonaro. Denne har kvitteret for venligheden ved at ytre ønske om at flytte den brasilianske ambassade fra Tel Aviv til Jerusalem – som præsident Trump gjorde på den israelske uafhængighedsdag i maj 2018. På denne måde giver Brasilien sin utvetydige anerkendelse af Jerusalem som Israels hovedstad, hvilket i Netanyahu's optik er en betydelig gevinst.

**Den Arabiske Liga [...] har i dag store
vanskeligheder med at finde fælles fodslag, og
det har Netanyahu til fulde forstået at udnytte**

I den islamiske verden har Netanyahu også været på frierfodder over for oliestaten Oman, der hører til i en helt anden økonomisk vægtklasse end Tchad og Mali. Israel og Oman har i mange år haft uformelle relationer og diskret handelssamkvem, og planen er nu at udbygge dette med henblik på at udveksle ambassadører. Ved på denne måde at drive kiler ind i den islamiske verden og udbygge bilaterale relationer skaber man splittelse i den arabiske verden, der førhen stod som en næsten forenet front mod Israel. Den Arabiske Liga, der for blot ti år siden var en magtfuld organisation, har i dag store vanskeligheder med at finde fælles fodslag, og det moment har Netanyahu til fulde forstået at udnytte. Hertil kommer, at hver gang det lykkes at cementere endnu et diplomatisk venskab, sikrer man sig endnu en stemme i FN's Generalforsamling, hvor der i visse sager har været massivt flertal imod Israel.

Alt dette har også en iransk vinkel. For store dele af Mellemøsten er involveret i deres egne opgør med Iran, hvilket tydeligst kommer til udtryk ved en større boykot blandt flere mellemøstlige lande af det lille, hovedrige emirat Qatar. Der er befolkningen overvejende shiamuslimsk, ligesom i Iran, og landet har i årevis kørt politisk parløb med styret i Teheran. Qatar har også længe ført en aktivistisk udenrigspolitik og – som Iran – givet omfattende økonomisk støtte til grupper som Hamas på Gazastriben og Hizbollah i Libanon. Dette fik i juni 2017 Saudi-Arabien til at lukke grænsen til Qatar og indlede en stram boykot, der fik tilslutning af bl.a. Egypten, De Forenede Arabiske Emirater, Jordan og Bahrain. Egypterne og jordanerne har allerede fredsftaler og diplomatiske forbindelser med Israel. Der har aldrig været tale om ret meget andet end såkaldt kold fred, som gentagne gange har været ramt af krise med hjemkaldelse af ambassadører. Men ikke desto mindre har både jordanere og egyptere, samt ikke mindst israelere, forstået betydningen af disse aftaler og søgt at værne om dem. De øvrige stater står tøvende – og har formelt stadig ikke nogen forbindelse til den jødiske stat.

Her er det såkaldte saudiske fredsiniciativ interessant. Det er en plan, hvor styret i Riyadh i 2002 foreslog kollektiv arabisk anerkendelse af Israel mod komplet israelsk tilbagetrækning fra de besatte områder, altså Vestbredden, Gazastriben og Golanhøjderne. Forslaget blev godkendt på Den Arabiske Ligas topmøde i Beirut samme år og var dermed et oplæg til dannelsen af en palæstinensisk stat. Det med staten er siden gledet i baggrunden, men planen står stadig som et fælles oplæg til en mindre fjendtlig holdning over for Israel, og den synes at have fået nyt indhold, fordi man også finder behov for en fælles holdning til 'den shiamuslimske halvmåne' (dette er betegnelsen for landområdet med store shiamuslimske befolkninger – fra Libanon over Syrien og Irak til Iran, der jo er kilden til fælles bekymring i resten af den arabiske verden).

USA's exit

De iranske ledere henviser fortsat til den palæstinensiske sag som årsagen til fjendskabet til Israel, og denne retorik har i årtier været et letgenkendeligt fællestræk for en stor del af den arabiske verdens ledere. Men i 2011 udbrod det såkaldte Arabiske Forår – der har vist sig at bringe alt andet end forårsstemning til regionen – og det har flyttet fokus mod andre konflikter. Mange har simpelthen mistet interessen for palæstinenserne krav og den fortsatte israelske besættelse.

Et godt eksempel er udviklingen i Egypten. I 29 år holdt den egyptiske leder, Hosni Mubarak, sin befolkning fanget i nødretslovgivning, og en af hans begrundelser var, at man ikke havde plads til almindelige borgerrettigheder i Egypten, før der var fundet en løsning på det palæstinensiske problem. Protesterne på Tahrir-pladsen i Kairo i begyndelsen af 2011 modsagde denne logik. Befolkningen havde indset, at man sagtens kunne kræve et anstændigt samfund alligevel – og det gjorde man. I dag har egypterne derfor opmærksomheden rettet mod landets mange indre konflikter samt landets rolle i resten af den arabiske verden. Samtidig opretholder styret blokaden af palæstinenserne på Gazastriben, uden at ret mange tager anstød af det. Hamas, som har magten i Gaza, har nemlig stærke ideologiske bånd til Egyptens Muslimske Broderskab, som blev valgt ved det første demokratiske valg efter den egyptiske revolution. Men Broderskabet formåede ikke at indfri egypternes forventninger til et bedre samfund og blev sat fra magten et lille år senere. I dag ledes Egypten af general Sisi, og selvom borgerrettighederne har det lige så skidt som i Mubarak-tiden, forbinder mange egyptere hans styre med en vis stabilitet.

Det er denne dynamik, Israel har udnyttet i sin udenrigspolitik. Ved at dyrke strategiske interesser længere ude i regionen har den israelske regering bevidst tilsidesat palæstinenserne. Det er fx sket i forhold til Jordan, som sluttede fred med Israel i 1994. Den jordanske kong Abdallah fører en vanskelig balancegang, og forholdet til Israel har sine op- og nedture, men i det store og hele er der tale om et konstruktivt samarbejde. Alt imens viser jordanerne ikke synderlig interesse for den palæstinensiske selvstyregøring i Ramallah på Vestbredden. Og i de rige golfstater er palæstinenserne stort set forsvundet fra den officielle retorik.

Situationen har været særligt opportunt for Netanyahu, efter at Donald Trump satte sig til rette i Det Hvide Hus. Trump har, helt på samme måde som Netanyahu, identificeret Iran som kilden til konflikterne i Mellemøsten og var hurtig til at underkende og annullere sin forgænger, Barack Obamas, tilnærmelser til iranerne, først og sidst aftalen om at få stillet de iranske atomprogrammer i bero.

I lang tid så det ud til, at Trump og Netanyahu kørte parløb. Tilsyneladende var de enige om at sætte den palæstinensiske sag i skammekrogen og også i sync, når det gjaldt resten af det strategiske billede i Mellemøsten, herunder Iran, hvor Netanyahu naturligvis til fulde bakkede op om Trumps skærpelse af sanktionerne.

Ved at dyrke strategiske interesser længere ude i regionen har den israelske regering bevidst tilsidesat palæstinenserne. [...] Og i de rige golfstater er palæstinenserne stort set forsvundet fra den officielle retorik

Imens talte Trump videre om sin 'ultimate fredsplan' for Mellemøsten. Denne er i skrivende stund fortsat en ukendt størrelse, selvom administrationen i Washington har mere end antydnet, at den – i et vist omfang – kommer til at rumme en palæstinensisk stat på Vestbredden og samtidig vil definere Jerusalem som udelt israelsk hovedstad.

Blot konturerne af en plan stillede Netanyahu i et vanskeligt dilemma, fordi den vil vække modstand i bosætterbevægelsen, der stiller sig skarpt imod nogen form for territorielt kompromis med palæstinenserne. I årevis har Netanyahus skiftende regeringer været afhængige af politisk støtte fra netop denne fløj. Som følge heraf forsøgte Netanyahu at ignorere Trumps kommende fredsplan og fortsatte med at fokusere på sin egen udenrigspolitik, der i stigende grad blev synonym med udviklingerne i Syrien. Men netop der fulgte den næste grimme overraskelse, da Trump i december 2018 meddelte, at de 2.000 amerikanske soldater, der befandt sig i Syrien, skulle trækkes ud.

Den amerikanske tilbagetrækning kommer ikke til at ske med den hast, som Trump havde forestillet sig. Men for Netanyahu betyder beslutningen, at udenrigspolitikken pludselig må føres på helt andre vilkår, kort og godt uden USA i ryggen. Naturligvis bakker USA massivt op om Israels forsvarspolitik på andre områder, og det ikke mindst ved den årlige militærstøtte på et par milliarder dollars. Men i relation til Syrien har det amerikanske kontingent på et par tusinde mand haft stor symbolbetydning, og navnlig i diplomatiske sammenhænge.

Mod al forventning er det lykkedes Bashar al Assad – med den massive støtte fra eksterne parter – at holde sammen på landet og skabe en relativ ro i Syrien. Islamisk Stat er blevet reduceret til en ubetydelig enklave, og den møjsommelige genopbygning af det ødelagte land kan måske begynde. Men en af de kameler, Assad har måttet sluge, er Irans fortsatte tilstedeværelse i landet – og, ikke mindst, Ruslands. Som en del af sin aftale med Assad har Rusland erhvervet sig ret til at beholde sine baser i Syrien i de kommende 50 år, og på mange måder er det Moskva, der nu bestemmer, hvor skabet skal stå.

For Israel har det indlysende fordele, at Syrien ikke er faldet fra hinanden, som det ellers længe så ud til ville blive tilfældet. Syriens kollaps ville have banet vejen for Islamisk Stat og lignende grupper og på mange måder omdannet landet til det, Libanon var i 1970'erne og 1980'erne. Libanon er, på samme måde som Syrien, en uhomogen stat bestående af en række etniske og religiøse samfund; på grund af en manglende central ledelse blev landet kastet ud i blodig borgerkrig, og selvom der i dag formelt hersker fred, kan Libanon ikke betragtes som noget stabilt land.

Men USA's exit og det syriske forsvars stærkt reducerede evne til at sætte sin magt igennem har altså efterladt et vakuum, som nu udfyldes af Iran og Rusland. I en tid gav Rusland israelerne nogenlunde frie hænder til at operere i syrisk luftrum, men efter at israelerne skød et russisk militærfly ned i september 2018, har man set en mærkbar stramning af kursen. Selvom Israel aldrig påtog sig det officielle ansvar for nedskydningen, reagerede Moskva ved at forbyde israelerne at bevæge sig ind i syrisk luftrum. Det israelske flyvevåben har stort set ikke været i Syrien siden da, samtidig med at russerne har udstyret det syriske forsvar med avancerede S300-missiler med kapacitet til at nedskyde fly. Desuden har russerne ignoreret det centrale israelske krav om, at den iranske tilstedeværelse skal holdes 60-80 kilometer fra grænsen til Golanhøjderne.

Så på sin vis har Netanyahu's konstante fremhævelse af den iranske trussel vist sig ikke at være ren demagogi. Den er bare opstået på helt andre betingelser, end han havde i tankerne. Iranerne har formentlig stadig ingen interesse i at angribe Israel, hverken med atomvåben eller konventionelle midler. Men udviklingen har ført til, at Iran nu i fysisk forstand står meget tættere på Israels grænser, og at selv små misforståelser eller provokationer kan eskalere i et Syrien, hvor kaos og usikkerhed i lang tid fremover vil præge hverdagen. ■

Men udviklingen har ført til, at Iran nu i fysisk forstand står meget tættere på Israels grænser, og at selv små misforståelser eller provokationer kan eskalere i et Syrien, hvor kaos og usikkerhed i lang tid fremover vil præge hverdagen

Hans Henrik Fafner (f. 1957) har som journalist skrevet med fast base i Tel Aviv gennem de seneste 25 år. Han har været korrespondent for Information og Weekendavisen og arbejder nu freelance med sideløbende forfatter- og foredragsvirksomhed.

Andreas Bøje Forsby i RÆSON37: På område efter område er forholdet mellem USA og Kina under opløsning (09.04.2019)

Hvad enten vi anskuer forholdet mellem USA og Kina i lyset af magt- og sikkerhedsdynamikker, økonomisk interdependens og globale samarbejdsdynamikker eller socialt konstruerede identitetsdynamikker, er der al mulig grund til at forvente, at de strategiske rivaliseringstendenser intensiveres yderligere i de kommende år.

Uanset om handelskrigen mellem verdens to suverænt største økonomier er sat i bero, er det amerikansk-kinesiske forhold tynget af en stadig mere vidtgående mistillid. I en skelsættende tale på Hudson-instituttet 4. oktober langede USA's vicepræsident, Mike Pence, voldsomt ud efter, hvad han betegnede som Kinas "aggressioner", "tvang" og "undertrykkelse", og pointerede i forlængelse heraf: "Vi vil ikke lade os intimidere, vi vil ikke vakle". Talen afspejler et gennemgribende skifte i synet på Kinas opstigning, som efterhånden har indfundet sig i samtlige dele af det amerikanske politiske etablissement. Amerikanerne betragter i dag Kina som en strategisk rival og revisionistisk stat, hvis magt og indflydelse skal inddæmme så vidt muligt. Spørgsmålet er så, hvorfor det amerikansk-kinesiske forhold er blevet så anspændt, og hvorvidt de to stater ligefrem er på kollisionskurs.

Fra normalisering til rivalisering

Da USA og Folkerepublikken Kina for 40 år siden oprettede diplomatiske relationer – formelt ved at indvie deres respektive ambassadkontorer den 1. marts – havde tøbruddet mellem de to koldkrigsfjender allerede været adskillige år undervejs. Det blev for alvor igangsat af præsident Nixons ugelange statsbesøg i Folkerepublikken i 1972, hvor parterne forpligtede sig i Shanghai-kommunikéet til at normalisere deres indbyrdes relationer. Den formelle normalisering i 1979 lagde på mange måder fundamentet for Deng Xiaopings succesfulde reformkurs og åbning af Kina for omverdenen efter knap tre årtiers fejlslagne bestræbelser på at udleve den socialistiske revolutionsdrøm under formand Mao (1949-1976). Ikke blot fordi amerikansk udviklingsbistand i 1980'erne bidrog til Folkerepublikkens økonomiske modernisering, men især fordi normaliseringen var en vigtig forudsætning for Kinas vellykkede integration i det internationale samfunds institutionelle arkitektur. Hen ad vejen blev især adgangen til vestlig teknologi og knowhow samt de vestlige eksportmarkeder afgørende for Kinas hastige transformation fra underudviklet landbrugssamfund til boomende industriøkonomi. Nu, hvor Folkerepublikken er i færd med at tage det næste skridt op ad udviklingsstien til en højteknologisk vidensøkonomi, spiller forholdet til Vesten og ikke mindst USA stadig en uhyre vigtig rolle for Kinas fortsatte modernisering.

Imidlertid har Trump-administrationen med sin handelskrig kastet grus i maskineriet på det kinesiske vækstlokomotiv. Et er, at handelssanktionerne har haft en nedkølende effekt på den kinesiske økonomi. Noget andet og mindst lige så alvorligt er, at handelskrigen allerede har øget risiciene for virksomheder, der vil investere og operere kommercielt i Kina, fordi der nu er sået tvivl om landets position i den globale økonomi. Samtidig har amerikanerne iværksat en omsiggribende kampagne mod den kinesiske tech-gigant Huawei med henblik på at presse især USA's europæiske partnere og allierede til ikke at lade Huawei installere den nye 5G-baserede IT-infrastruktur. Offensiven mod Huawei skal først og fremmest ses i lyset af en voksende amerikansk bekymring over Kinas ambitiøse målsætninger for landets udvikling inden for en række højteknologiske nøglesektorer, fastsat i strategiplanen 'Made in China 2025' (fra 2015).

Er den voksende strategiske rivalisering mellem USA og Kina blot af midlertidig

karakter eller snarere udtryk for en mere langsigtet udviklingstendens?

Hertil kommer en stadig mere eksplicit amerikansk kritik af kinesernes såkaldte 'nye silkevejsprojekt' (på engelsk: 'Belt and Road Initiative'). Det er et projekt, som via massive infrastrukturelle investeringer synes at lægge fundamentet for en mere sino-centrisk international orden med Beijing i en mere dominerende rolle som et geoøkonomisk omdrejningspunkt. Den amerikanske kongres er også begyndt at markere sig mere direkte i forhold til kinesiske kerneinteresser såsom Taiwan i form af ny lovgivning, der skal styrke båndene mellem Washington og Taipei. Og endelig har Trump-administrationen sørget for, at den amerikanske flådes tilstedeværelse i Det Sydkinesiske Hav er blevet mere synlig. Det forstærker alt sammen indtrykket af, at der er ved at udkrystallisere sig et strategisk rivaliseringsmønster.

Den amerikanske kursændring huer bestemt ikke kineserne. I sin tale på den årlige sikkerhedskonference i München i februar (MSC19) advarede Yang Jiechi, kommunistpartiets udenrigspolitiske topstrateg, mod den tiltagende unilateralisme, protektionisme og konfrontationslogik i international politik – med slet skjult henvisning til USA. I samme åndedrag rakte han hånden frem mod den amerikanske regering med en opfordring til at få løst handelskonflikten og sammen opbygge et mere stabilt og konstruktivt samarbejdsklima. Det samme budskab har de seneste måneder præget de statskontrollerede medier og kommunistpartiets PR-organer, som konstant fremhæver Kinas internationale ansvarlighed og samarbejdsvilje. Men omvendt understreges også magthavernes beslutsomhed i forhold til selv at bestemme landets udviklingskurs frem for at tilpasse sig Washingtons diktater.

Er den voksende strategiske rivalisering mellem USA og Kina blot af midlertidig karakter eller snarere udtryk for en mere langsigtet udviklingstendens? Trækker de centrale drivkræfter for forholdet mellem de to stormagter i samme retning, eller er billedet så broget, at det levner chancer for at undgå den nuværende konfrontationskurs? Med vanlig fare for at forsimple virkelighedens kompleksitet kan man pege på tre sæt af drivkræfter, som spiller afgørende ind på det amerikansk-kinesiske forhold.

Set ud fra realisternes historieforståelse vil systemiske magtforskydninger uvægerligt være ledsaget af stærke sikkerhedspolitiske spændinger – og indimellem ligefrem udløse væbnet konflikt mellem de rivaliserende stormagter

Drivkraft #1: Den sikkerhedspolitiske rivalisering

Det første sæt af drivkræfter er de magt- og sikkerhedsdynamikker, som udspiller sig mellem stormagterne i det internationale statssystem. Ifølge den realistiske tilgang til studiet af international politik er sådanne dynamikker et iboende aspekt af statssystemets anarkiske struktur. Realisterne pointerer derfor, at stormagterne er tvunget til at tage vare på deres egen sikkerhed og samtidig holde et vågent øje med magtbalancen. Hermed bliver den relative magtfordeling i systemet (uni-, bi- eller multipolaritet) en helt central brik til at forstå de overordnede interaktionsmønstre mellem stormagterne, hvoraf én altså indtager en form for hegemonisk position i et unipolært system. I et mere dynamisk perspektiv rettes fokus mod de såkaldte hegemoniske transitionsfaser, dvs. perioder, hvor den dominerende stormagt udfordres af en opstigende stormagt, som nærer ambitioner om at omforme den

eksisterende internationale orden. Set ud fra realisternes historieforståelse vil systemiske magtforskydninger uvægerligt være ledsaget af stærke sikkerhedspolitiske spændinger – og indimellem ligefrem udløse væbnet konflikt mellem de rivaliserende stormagter.

Selvom Kina stadig halser efter USA på visse områder – især militærteknologisk – er Folkerepublikken ene om at have den fornødne demografiske, økonomiske og geopolitiske kapacitet til at kunne udfordre USA's unipolære magtposition i de kommende årtier. Uanset om kineserne rent faktisk forsøger at opbygge og påtage sig lederskabet for en regional orden i Østasien – ganske som USA historisk set fortrængte de øvrige stormagter fra den vestlige halvkugle – vil Kinas voksende magtposition i Asien og Stillehavsregionen ifølge realismen nødvendigvis have en destabiliserende effekt. I takt med at Kinas magtkapacitet og indflydelsessfære udvides, vil det kinesiske regime ikke blot være tilbøjelig til at stå hårdere på landets kerneinteresser, navnlig i forhold til uløste territorialstridigheder, men også have et naturligt behov for bedre at kunne beskytte landets ekspanderende geoøkonomiske interesser (handelmæssige forsyningslinjer, strategiske investeringer, silkevejsprojektet m.v.). Det afføder en række brudflader med regionens øvrige lande samt ikke mindst USA, som i årtier har domineret Asien og Stillehavsregionen i sikkerhedspolitisk forstand.

At USA og Kina i stigende grad vil optræde som strategiske rivaler på hver sin side af de magt- og sikkerhedspolitiske skillelinjer i Asien og Stillehavsregionen, hersker der ikke tvivl om, hvis man skal tro realismen

De senere års udvikling synes på flere måder at støtte op om realismens dystre antagelser. Gennem et storstilet moderniseringsprogram har den kinesiske ledelse på få årtier forvandlet Folkets Befrielseshær fra en papirtiger til en regional magtfaktor. Udviklingen har været mest iøjnefaldende til havs, hvor den kinesiske flåde med omkring 300 krigsskibe i dag er verdens største. USA's flåde er, takket være sit militærteknologiske forspring, dog stadig verdens stærkeste. Sideløbende har Kina søsat en veritabel armada af kystbevogtningsfartøjer og paramilitære patruljebåde som frontlinjekombattanter i landets mange suverænitetskonflikter i både Det Østkinesiske og Sydkinesiske Hav. Og med konstruktionen og militariseringen af syv kunstige øer i øgruppen Spratlyerne i Det Sydkinesiske Hav har Kina skabt voldsomme dønninger både regionalt og internationalt.

Endelig vil man i en realistisk optik også hæfte sig ved, at Kina generelt har anlagt en mere selvhævdende udenrigspolitisk kurs. I adskillige tilfælde har Beijing søgt at intimidere nabolande – såsom Japan (i konflikten om øgruppen Senkaku/Diaoyu), Sydkorea (ifm. landets installation af missilforsvaret THAAD), Vietnam (olieressourcer under havbunden), Filippinerne (maritime grænsedragninger i Det Sydkinesiske Hav) samt Taiwan (ét-Kina-politikken).

Det øger alt sammen risikoen for sammenstød mellem Beijing og Washington. Siden Den Kolde Krigs ophør har USA fastholdt sin vidtforgreneede bilaterale sikkerhedsarkitektur i Asien og Stillehavsregionen, det såkaldte 'hub and spoke system', der er baseret på formaliserede sikkerhedsgarantier til Japan, Sydkorea, Taiwan, Australien, New Zealand, Filippinerne og Thailand. Samtidig har amerikanerne opdyrket sikkerhedspolitiske partnerskaber med en række andre strategisk vigtige lande – især Singapore og i de senere år også Vietnam og Indien.

Denne sikkerhedsarkitektur sikrer USA adgang til en lang række oversøiske militærbaseer, som lægger fundamentet for en fremskudt militærstrategisk position, herunder ca. 40.000 og 28.000 udstationerede amerikanske tropper i henholdsvis Japan og Sydkorea. Med andre ord er USA allerede massivt til stede i Kinas baggård, og amerikanerne forsøger på forskellig vis at inddæmme Kinas voksende

magt i regionen bl.a. gennem USA-ledede multilaterale militærøvelser, omfattende patruljeringsaktiviteter samt de såkaldte 'Freedom of Navigation'-operationer, hvor den amerikanske flåde håndhæver retten til fri sejlads tæt på Kinas kystlinjer.

At USA og Kina i stigende grad vil optræde som strategiske rivaler på hver sin side af de magt- og sikkerhedspolitiske skillelinjer i Asien og Stillehavsregionen, hersker der ikke tvivl om, hvis man skal tro realismen. Spørgsmålet er udelukkende, om de to stormagter ligefrem vil geråde sig ud i en væbnet konflikt.

Spørgsmålet er udelukkende, om de to stormagter ligefrem vil geråde sig ud i en væbnet konflikt

Drivkraft #2: Interdependens og samarbejde

Det næste sæt af drivkræfter handler om, hvordan staterne i det internationale system bindes stadig tættere sammen i kraft af forskellige globaliserings- og samarbejdsdynamikker. Dette perspektiv forbindes i studiet af international politik typisk med liberalismen, som anlægger et mere optimistisk og fremskridtsorienteret syn på verden.

For det første pointeres det, hvordan globaliseringen som følge af en række grænseoverskridende økonomiske, sikkerhedspolitiske og miljømæssige udfordringer øger staternes gensidige afhængighed og behov for at koordinere deres adfærd med hinanden. For det andet fremstilles mellemstatsligt samarbejde som både givtigt og rationelt med henvisning til økonomiske incitamenter (komparative fordele kan udnyttes), regulerende institutioner (risikoen for snyd og 'free riding' mindskes) samt den liberale internationale ordensinklusive, multilaterale karakter (medlemskab er åbent for alle stater). Og for det tredje antages det, at åbne markedsekonomier og liberale retssamfund er mere konkurrencedygtige i den globaliserede økonomi, hvilket gradvist vil udvide kredsen af liberale demokratier.

Indtil for få år siden syntes Kinas udviklingskurs og landets forhold til USA at være skrevet ud fra en liberal lærebog. I takt med intensiveringen af liberale markedsreformer op gennem 1990'erne og 2000'erne tog Kina, især under præsident Hu Jintao og premierminister Wen Jiabaos ledelse (2003-12), også forsigtige skridt i retning af politiske reformer med fokus på udvidet yringsfrihed, stærkere retsstatsprincipper, øget transparens i forvaltningen, tydeligere magtdelingsnormer samt lokale græsrodsdemokratiske eksperimenter. På den internationale scene optrådte Beijing også i stigende grad som en ansvarlig stormagt i forhold til centrale problemstillinger, såsom spredningen af masseødelæggelsesvåben, kampen mod klimaforandringer, bidrag til fredsbevarende FN-operationer samt styringen af den globale økonomi.

Kommunistregimets stadig mere repressive og vilkårlige magtudøvelse har således fuldstændigt elimineret den liberale drøm om, at Kina med tiden vil tilslutte sig kredsen af liberaltsindede nationer

Efter at Kina i 2001 blev medlem af Verdenshandelsorganisationen WTO, forstod kineserne dygtigt at udnytte det globale frihandelsregime og egne komparative fordele til at blive verdens største

handelsnation (fra 2013). Sideløbende hermed udviklede Beijing et tæt økonomisk samkvem med Washington, som hen ad vejen har medført, at Kina i dag rangerer som USA's største kreditornation (med værdier for omkring 1.200 mia. dollars i 2018) såvel som landets største handelspartner (samhandlen beløb sig til 676 mia. dollars i 2018).

I forlængelse af den globale finanskrisen (2007-09) begyndte brudfladerne mellem USA og Kina dog at blive mere iøjnefaldende. Kinas mere selvhævdende udenrigs- og sikkerhedspolitik fik Obama-administrationen til at lancere den såkaldte 'Pivot to Asia' ('drejning mod Asien'), som med afsæt i en række diplomatiske, økonomiske, værdipolitiske og sikkerhedspolitiske initiativer skulle styrke USA's strategiske tilstedeværelse i regionen. Alligevel hilste Obama fortsat Kinas opstigning velkommen, betonedede primært samarbejdsmulighederne og søgte ihærdigt at forpligte Kina til at tage større ansvar for håndteringen af centrale globale udfordringer. Det gjaldt især stimuleringen af markederne efter den globale finanskrisen, inddæmningen af Irans og Nordkoreas atomvåbenprogrammer samt koordineringen af indsatsen på klimaområdet.

Imidlertid fremstår de liberale antagelser ikke længere som nogen strømpil for udviklingen i det amerikansk-kinesiske forhold. Siden Xi Jinpings magtovertagelse i efteråret 2012 er de liberale reformer gradvis blevet rullet tilbage, i takt med at kommunistpartiet kræver øget loyalitet af de traditionelle medier, udøver mere vidtgående censur i forhold til de sociale medier, anlægger en hårdere linje over for politiske dissidenter og tager nye overvågningsteknologier i brug for bedre at kunne kontrollere civilsamfundet samt 'uregerlige' religiøse minoriteter. Endvidere er magten blevet centraliseret omkring og personificeret ved Xi i en grad, der vækker mindelser om Mao-æraens Folkerepublik. Kommunistregimets stadig mere repressive og vilkårlige magtudøvelse har således fuldstændigt elimineret den liberale drøm om, at Kina med tiden vil tilslutte sig kredsen af liberaltsindede nationer.

Mindst lige så alvorligt – set fra et liberalt perspektiv – er det, at Trump-administrationen med 'America First' som sit allestedsnærværende udenrigspolitiske mantra ikke blot underminerer flere af den liberale ordens bærende principper – især frihandel og multilateralisme – men også bevidst søger at modarbejde den økonomiske interdependens mellem USA og Kina.

Allermest alarmerende er det, at USA og Kina i dag ikke synes at have nogen fælles interesser af betydning og tilmed heller ikke længere kan finde fælles fodslag på tidligere samarbejdsområder – herunder som nævnt kampen mod klimaforandringer, den globale økonomi og inddæmningen af Irans og Nordkoreas atomvåbenprogrammer.

Den forstemmende konklusion er, at de liberale drivkræfter synes at have sluppet deres tag i USA og Kina, og at de to lande ikke på nogen meningsfuld måde kan beskrives som partnere på den internationale scene.

Den forstemmende konklusion er, at de liberale drivkræfter synes at have sluppet deres tag i USA og Kina, og at de to lande ikke på nogen meningsfuld måde kan beskrives som partnere på den internationale scene

Drivkraft #3: Identitet og fremmedgørelse

Det tredje sæt af drivkræfter for udviklingen i det amerikansk-kinesiske forhold udspringer af basale identitetsrelaterede dynamikker. Inden for studiet af international politik har konstruktivismen demonstreret, hvordan staters selvforståelse samt deres forestillinger om andre stater på fundamental vis former deres indbyrdes relationer. Identitetsdynamikkerne tager ofte deres afsæt i dybt forankrede

ideologiske, nationale eller religiøse grundforestillinger, men samtidig understreger konstruktivismen disse forestillingers konstruerede, foranderlige og altså narrative karakter.

Det er særligt relevant at studere identitetsnarrativer hos stormagterne, fordi deres status og magtudøvelseskapacitet giver dem friere rammer til at forme udenrigspolitikken ud fra deres egne grundforestillinger. Til tider kan stormagternes indbyrdes relationer hermed være gennemsyret af sociale identitetsdynamikker, som dog i andre perioder kan være trængt i baggrunden af de øvrige drivkræfter.

I hvilken udstrækning påvirker USA's og Kinas identitetsforestillinger deres indbyrdes forhold? I første halvdel af Den Kolde Krig (1950-60'erne) var forholdet tydeligvis præget af antagonistiske identitetsforestillinger, idet Maos socialistiske idealsamfund med dets revolutionære ideologiske dagsorden kolliderede direkte med USA's eget missionerende virke for den liberale kapitalisme. Men da de ideologiske stridigheder mellem Sovjetunionen og Folkerepublikken Kina i løbet af 1960'erne for alvor begyndte at dominere Beijings strategiske kalkuler, var vejen banet for 1970'ernes tilnærmelse mellem Kina og USA. Fra Deng Xiaopings magtovertagelse i 1978 nedtonede kommunistregimet de ideologiske mantraer og koncentrerede sig om den økonomiske modernisering. Derfor spillede identitetsdynamikker generelt set en sekundær rolle i det amerikansk-kinesiske forhold helt frem til indeværende årti.

Siden Trumps indtog i Det Hvide Hus er der blevet vendt op og ned på identitetsdynamikkerne. Forestillingen om at være 'den liberale verdens fyrtårn' har i USA måttet vige for et langt mere nationalistisk identitetsnarrativ

De første indikationer på, at identitetsdynamikker atter ville indtage en mere fremtrædende position i forholdet mellem USA og Kina, kom i forbindelse med Obama-administrationens 'pivot to Asia' i 2011. Den strategiske rebalancering af USA's udenrigspolitiske fokus og ressourcer hen imod Asien og Stillehavsregionen rummede nemlig også en værdipolitisk komponent, som tydeligvis var rettet mod Kina. Dels proklamerede Obama-administrationen, at man ville skabe et netværk af 'ligesindede stater', som skulle fungere som et bolværk mod de voksende illiberale tendenser i regionen. Dels begyndte amerikanske toppolitikere med udenrigsminister Hillary Clinton i spidsen at kritisere kommunistregimet mere direkte for dets repressive fremfærd i forhold til Kinas hjemlige internetfrihed, ligestilling mellem kønnene og menneskerettighedspolitik m.v. På deres side tog magthaverne i Beijing til genmæle ved at afvise amerikanernes 'indblanding i Kinas indre anliggender', forsvare landets ret til at vælge sin egen udviklingsmodel og i stigende grad forfægte et alternativt (sino-centrisk) syn på centrale begreber som demokrati og menneskerettigheder.

Men siden Trumps indtog i Det Hvide Hus er der blevet vendt op og ned på identitetsdynamikkerne. Forestillingen om at være 'den liberale verdens fyrtårn' har i USA måttet vige for et langt mere nationalistisk identitetsnarrativ, der sætter 'USA først' og prædiker rendyrket nulsumslogik i Washingtons udenrigsrelationer – ikke mindst til Kina.

Endnu mere interessant bliver udviklingen, fordi også kineserne har anslået en mere nationalistisk tone under Xi Jinpings ledelse, uagtet at Folkerepublikken officielt set fortsat bekender sig til 'socialisme med kinesiske karakteristika'. I dag fortæller det dominerende kinesiske identitetsnarrativ historien om, hvordan Riget i Midten igennem årtusinder var et civilisatorisk omdrejningspunkt for verden, hvordan Kina måtte gennemleve et 'ydmygelsens århundrede' (fra Opiumskrigen og frem til Folkerepublikkens etablering i 1949), og hvordan Kina takket være kommunistpartiets fremsynede ledelse er i færd med at

genvinde fordums styrke og opnå omverdens respekt som stormagt. I denne fortælling spiller USA en ofte implicit rolle som en neoimperialistisk hegemonimagt, der bevidst stræber efter at forhindre Kina i at realisere sit fulde potentiale.

Med andre ord synes identitetsdynamikker på vej til igen at blive en væsentlig – og foruroligende – drivkraft i det amerikansk-kinesiske forhold. Men snarere end koldkrigstidens universalistiske ideologier er identitetsnarrativerne på begge sider i dag drevet af nationalistiske forestillinger, som i bedste fald vil få USA og Kina til at afsondre sig fra hinanden, i værste fald at portrættere hinanden i fremmedgørende termer.

En ny slags stormagtrivalisering?

Perspektiverne for det amerikansk-kinesiske forhold tegner ikke ligefrem opløftende.

Hvad enten vi anskuer forholdet i lyset af magt- og sikkerhedsdynamikker, økonomisk interdependens og globale samarbejdsdynamikker eller socialt konstruerede identitetsdynamikker, er der al mulig grund til at forvente, at de strategiske rivaliseringstendenser intensiveres yderligere i de kommende år.

Imidlertid kan udviklingen i forholdet ikke reduceres til disse tre sæt af drivkræfter. Andre faktorer er også på spil, herunder statsledernes indbyrdes relationer samt indenrigspolitiske forhold. Eksempelvis var den 'gode personlige kemi' mellem Trump og Xi under topmøderne i Mar-a-Lago (Florida) og Beijing i løbet af 2017 stærkt medvirkende til at dæmpe rivaliseringstendenserne. Indenrigspolitiske forhold kan også spille en væsentlig 'overskyggende' rolle ved at tiltrække sig befolkningens og mediernes opmærksomhed, så stormagtsrivaliseringen glider i baggrunden. Mens Trump således må forventes at skulle bruge meget af sin energi på Mueller-undersøgelsen, en fjendtligt indstillet Kongres samt den kommende valgkampes hjemlige dagsorden, vil Xi formentlig være lige så travlt optaget af at holde ro på de indre linjer, i takt med at Kinas økonomiske opbremsning sætter spørgsmålstegn ved hans autoritet. Endelig er det ikke utænkeligt, at et præsidentskifte i USA ville kunne bane vejen for en liberal genopblomstring, som også ville omfatte forholdet til Kina.

Under alle omstændigheder er det næppe ligefrem et koldkrigslignende rivaliseringsmønster mellem Beijing og Washington, vi har udsigt til. Dels fordi ingen af parterne i dag påberåber sig konkurrerende universalistiske ideologier, og dels fordi Kina på ingen måde kan matche USA's globale netværk af allierede og partnere, ej heller indhente amerikanernes militærteknologiske forspring på den korte bane. Det 21. århundredes stormagtsrivalisering mellem USA og Kina får utvivlsomt sin helt egen drejebog. ■

Det 21. århundredes stormagtsrivalisering mellem USA og Kina får utvivlsomt sin helt egen drejebog

Andreas Bøje Forsby (f. 1974) er forsker, ph.d. og pr. 1. april postdoc ved Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS) ved Københavns Universitet. Han beskæftiger sig primært med Kinas opstigning, forholdet mellem USA og Kina samt asiatiske sikkerhedsdynamikker, herunder på Den Koreanske Halvø samt i Det Syd- og Østkinesiske Hav.

Niels Bjerre-Poulsen: Hvad skulle kampagnechefens russiske ven med data om Wisconsin, Pennsylvania, Michigan og Minnesota? (19.04.2019)

Hvis Mueller havde fundet, at præsidenten var uskyldig, så ville han have skrevet det. Rapporten giver Demokraterne i Kongressen et solidt faktisk grundlag for at fortsætte deres undersøgelser, udstede stævninger og indkaldte vidner.

Spørgsmål: RÆSONs chefredaktion. Svar: lektor Niels Bjerre-Poulsen, New York

Hvad er det mest overraskende i rapporten og dagens forløb?

Der graves endnu i rapporten, så der kan være overraskelser, som endnu ikke fremgår klart, men de talrige og detaljerede eksempler på præsidentens forsøg på at forhindre rettens gang ("obstruction of Justice") er iøjnefaldende. Men det mest overraskende – eller snarere særprægede – ved dagens forløb, var justitsminister William Barrs indledende møde. Det var femte gang, han offentligt udlagde, hvad der efter hans mening var konklusionerne på Muellers rapport – stadig: før nogen havde set rapporten – og hans tilgang var aldeles atypisk for en justitsminister. Alene hans gentagne brug af ordet "collusion", som ikke er et juridisk begreb, men en betegnelse, som Trump hele tiden anvender, var påfaldende.

Endnu mere påfaldende var det, da han efter at have meddelt, at der var 10 forsøg på "obstruction of Justice" nævnt i Muellers rapport, gjorde præsidentens psykiske tilstand til en formildende omstændighed: Denne var angiveligt vred og frustreret over mistænkeliggørelsen, medierne var efter ham, etc. På trods af, at præsident Trump i over et år med held undslod sig for at blive interviewet af Robert Mueller, kunne Barr konkludere, at der var "a lack of corrupt intent". Det er mig bekendt aldrig tidligere sket, at en justitsminister har forsøgt at tage brodden af konklusionerne ved at henvise til den slags, og man ville snarere vente at høre det fra en forsvarsadvokat. Det er ekstra bemærkelsesværdigt, fordi mange af Trumps vredesudbrud og anklager om heksejagt og sammensværgelser netop var rettet mod forbundspolitiet og det Justitsministerium, som Barr nu står i spidsen for.

Barr mente også, at præsident Trump og hans stab fuldt ud har samarbejdet med Mueller. Det er bestemt ikke det indtryk rapporten giver. Tværtimod lykkedes det ikke at få lov til at interviewe præsidenten, og rapporten vidner om Trumps forsøg på at lukke undersøgelsen ned. Når disse forsøg ikke lykkedes, var det hovedsageligt fordi medarbejdere omkring præsidenten ignorerede dem eller nægtede at føre dem ud i livet. Endeligt henviser Mueller til, at undersøgelsen blev besværliggjort og forlænget "materially", fordi flere af folkene omkring Trump løj gentagne gange under interviews og krypterede eller slettede emails.

Endeligt henviser Mueller til, at undersøgelsen blev besværliggjort og forlænget "materially", fordi flere af folkene omkring Trump løj gentagne gange under interviews og krypterede eller slettede emails

Ift. Collusion: Hvad fortæller rapporten, som offentligheden ikke allerede vidste?

William Barrs 4-siders resumé for nogle uger siden fik Trump til at erklære sig "pure frifundet" (exonerated). Det på trods af, at Barr faktisk gengav Muellers ord om, at rapporten hverken fandt at han havde begået en forbrydelse eller frifandt ham. Mange af præsidentens tilhængere benyttede det straks til at angribe medierne og FBI for overhovedet at have mistænkt præsidenten, men ordlyden i Barrs

opsummering gjorde det ikke klart om et samarbejde med russiske aktører ikke fandt sted, eller om det blot ikke var muligt at løfte bevisbyrden.

Nu har vi Muellers egen udlægning. Hans præmis er vigtig at forstå: Han henholder sig til et memorandum fra Office of Legal Counsel (OLC) i Justitsministeriet. Ifølge det kan en siddende præsident ikke dømmes, bortset fra i en rigsretssag. Jurister er meget uenige om denne udlægning, men Mueller har anvendt den, og har derfor ikke ment, at han endegyldigt skulle afgøre skyldsspørgsmålet. Derfor er de relevante spørgsmål: Fandt Mueller, at der INTET samarbejde var mellem Trump-kampagnen og russiske aktører eller var der ikke TILSTRÆKKELIGE beviser til at rejse en anklage? Subsidiært: Indgik det i Muellers overvejelser, at præsidenten havde en anden status end andre mistænkte, og ifølge Justitsministeriet alligevel ikke kunne retsforfølges, bortset fra i en rigsretssag, så det derfor ikke var et krav, at Mueller afgjorde skyldsspørgsmålet? Her er en central formulering i rapporten: "Because we determined not to make a traditional prosecutorial judgment, we did not draw ultimate conclusions about the President's conduct ... The evidence we obtained about the President's actions and intent presents difficult issues that would need to be resolved if we were making a traditional prosecutorial judgment". Endvidere hedder det: "At the same time, if we had confidence after a thorough investigation of the facts that the President clearly did not commit obstruction of justice, we would so state" [min fremhævning].

Hvis Mueller havde fundet, at præsidenten var uskyldig, så ville han have skrevet det

Med andre ord: Hvis Mueller havde fundet, at præsidenten var uskyldig, så ville han have skrevet det. Det fremgår faktisk eksplicit, at Mueller IKKE har fundet beviser for præsidentens uskyld, men heller ikke kan løfte bevisbyrden: "*Based on the facts and the applicable legal standards, we are unable to reach that judgment. Accordingly, while this report does not conclude that the President committed a crime, **it also does not exonerate him***" [min fremhævning]. Når Robert Mueller ikke føler sig tvunget til at nå en klar konklusion, er det efter alt at dømme fordi han alligevel mener, at kun Kongressen i givet fald ville kunne rejse en egentlig anklage mod præsidenten, og at hans primære opgave derfor er at overlade sit materiale til de relevant udvalg.

Hvad angår forbindelserne mellem folk i kredsen omkring Trump og forskellige russiske aktører, er der helt klart oplysninger i Muellers rapport, der fortsat afføder spørgsmål. På den baggrund er det svært at forstå William Barrs udsagn om, at ingen i Trump-lejren direkte samarbejde med den russiske indblanding i præsidentvalget i 2016. Eksempelvis bekræfter rapporten, at Trumps nu dømte kampagneleder Paul Manafort ved et hemmeligt møde overdrog data og interne meningsmålinger til sin ven Konstantin Kalimnik, der menes at have forbindelser til den russiske regering. Ifølge rapporten vedrørte disse data fire stater: Wisconsin, Pennsylvania, Michigan og Minnesota. De tre første stater var netop dem, hvor Trump med tilsammen 76.000 stemmer vandt valget. Det er måske ikke muligt at bevise, at der var tale om et aktivt samarbejde, men det er fortsat svært at forstå, hvad Kalimnik skulle bruge disse data til, hvis det ikke vedrørte den russiske indsats i valgkampen.

Noget tyder på, at Robert Mueller og William Barr har været uenige om, hvorvidt samarbejde med en fremmed magt kunne være ulovlig, hvis den foregik i fuld offentlighed

Noget tyder på, at Robert Mueller og William Barr har været uenige om, hvorvidt samarbejde med en fremmed magt kunne være ulovlig, hvis den foregik i fuld offentlighed. Mueller bemærker blandt andet, at den russiske efterretningstjeneste GRU første gang forsøgte at hacke Clinton-lejrens email-servere mindre end fem timer efter, at kandidat Trump den 27. juli 2016 sagde i en tale: ”Rusland, hvis I lytter: Jeg håber, at I kan finde de 30.000 emails...”.

Præsident Trumps opfattelse og varetagelse af præsidentembedet har været uortodoks fra dag 1; vil detaljerne (fx rækken af episoder, der bekrives i obstruction-kapitlet) kunne belaste ham på en anden måde end tidligere afsløringer?

Det tvivler jeg på. Hans kernevælgere synes ikke at være særligt påvirkelige. For dem er hovedbudskabet: Der var ikke grundlag for sigtelser – ”no collusion!” Men rapporten giver til gengæld Demokraterne i Kongressen et solidt faktisk grundlag for at fortsætte deres undersøgelser, udstede stævninger og indkalde vidner. Og så er der 14 andre undersøgelser, som er afledt af Muellers undersøgelse, samt de fortsatte sager mod Roger Stone og Michael Flynn. Omtale, der vedrører disse sager er sandsynligvis blandt de mørklagte afsnit i Mueller-rapporten. Heller ikke for dem er det ”Game over”, som præsident Trump ellers skrev før rapporten blev offentliggjort i dag. ■

Rapporten giver Demokraterne i Kongressen et solidt faktisk grundlag for at fortsætte deres undersøgelser, udstede stævninger og indkalde vidner

Jens Haag: Trumps kritikere håbede, at han var russisk marionet. Nu må de vågne op (21.04.2019)

Hvis Demokraterne skal vinde i 2020, må de én gang for alle forstå at deres nederlag i 2016 var deres eget ansvar – ikke Putins.

DONALD TRUMP er en svøbe mod den vestlige verden og en reaktionær demagog. Men han er ikke en russisk marionetdukke, plantet af et omnipotent og skyggefuldt Putinregime – uanset hvor meget visse af hans modstandere har påstået det siden valget i 2016.

Da veteranen Hillary Clinton, til manges overraskelse og stik modsat valgstatistikkerne, tabte præsidentvalget, var det Demokratiske parti i chok. Det var ikke meningen at Trump skulle vinde, han havde stjålet den retfærdige sejr, denne virkelighed, hvor han er præsident, kan ikke være den rigtige. Der var, syntes man, en hørm af russisk indblanding og fordækte konspirationer, og den anelse eksploderede, da Donald Trump fyrede FBI-direktøren James Comey i maj 2017.

Comey havde været leder af en undersøgelse af Trumps angivelige forbindelser til russiske embedsmænd. Demokraterne, de amerikanske centrumvenstre-medier og snart sagt alle med sans for drama så rødt. 130 Demokrater krævede Trump undersøgt for vanskeliggørelse af rettergang, og otte dage efter Comeys firing blev Robert Mueller udpeget som leder af undersøgelsen. Den såkaldte Muellerrapport blev modtaget, fulgt og kommenteret med en overdreven iver fra Trumps kritikere: Alskens bizarre konspirationsteorier væltede ud af skabene: Det Hvide Hus var [besat af russiske agenter](#). Den eneste grund til at Trump overhovedet havde vælgere skyldtes systematisk og ekstrem [russisk indblanding](#). Det eneste, satireprogrammet Saturday Night Live [ønskede sig til jul](#), var, at Mueller fik afsløret Trumps monumentale forræderi. På mærkværdig vis blev retorik fra den kolde krig blandet sammen med det hele i bizarre vrangforestillinger om [Comrade Trump](#), en Putinmarionet, der havde [urinsex med prostituerede i Rusland](#) og kunne afpresses med optagelserne. Der var ingen ende på floden af konspirationsteorier og spekulationer, alt sammen bundet op på Muellers snarlige afsløring af Trump som forræder og russisk dobbeltagent.

Så den 18. april 2019, udkom endelig den længe ventede rapport med konklusionen: 'The investigation did not establish that members of the Trump Campaign conspired or coordinated with the Russian government in its election interference activities.'

[Kaos](#). Rapporten finder ingen beviser, der understøtter konspirationsteorien om en russisk marionetregering. Undersøgelsen afslørede til gengæld, at Trump er en magtfuldkommen vaneløgn, der bestikker ubelejlige mennesker til tavshed og mangler enhver form for moral eller etik. Men det har vi, ærlig talt, vidst siden valgkampen, der bød på det ene mere uhyrlige bevis for [Trump's sociopatiske syn på kvinder](#) og tendens til forkvaklede løgnhistorier efter det andet. Men det gør ham ikke til en russisk spion. Det gør ham bare til et frygteligt menneske.

Trump bliver ikke tryllet væk af "de voksne", han er her stadig. Så let slipper vi ikke. Han er et problem, USA selv har skabt – og selv må løse.

Hvis Hillary Clintons nederlag til Donald Trump kunne forklares med konspirationer og russiske sammensværgelser, ville det rense det Demokratiske parti for enhver form for medansvar

HVORDAN KAN et millionstort publikum synes at have fået deres virkelighedsfornemmelse så

fundamentalt ødelagt af det faktum, at Trump er præsident, at de har været parate til at købe en eksorbitant vrangversion af virkeligheden, der mest af alt ligner en dårlig spionroman?

Fordi, er mit bud, at det er belejligt. Hvis Hillary Clintons nederlag til Donald Trump kunne forklares med konspirationer og russiske sammensværgelser, ville det rense det Demokratiske parti for enhver form for medansvar for nederlaget, og frigøre dem fra den hårde selvindsigt det er, at deres politik i 2016 simpelthen ikke var god nok. Clinton, der er gift med en tidligere præsident og har været en del af det politiske system det meste af sit liv, repræsenterer så voldsomt stilstand og elite at det burde være selvindlysende at en amerikansk vælgerbase med en hastigt voksende politiker- og elitelede umuligt kunne finde begejstring for (endsige vælge) hende.

Det Demokratiske parti og den amerikanske venstrefløj skal, hurtigst muligt, begrave den miserable fantasi om at de ikke har medansvar for valget af Trump. Konspirationer blandt magtfulde politikere burde, rettelig, være [forbeholdt kun de allerstørste idioter](#).

Demokraterne kan kun vinde i 2020 ved at organisere græsrodderne. Og ved at tage et hårdt og nødvendigt opgør med den elitære og virkelighedsfjerne distance til normale mennesker, som igennem årtier er vokset frem blandt den velhavende og selvretfærdige centrumvenstredel af Demokraterne. Det er dén distance, vælgerne forkaster.

USA plages af en ekstremt voksende ulighed, klimakrise, politivold, en fremadstormende og voldelig højrefløj, dårlige lønninger, afsindigt dyr uddannelse (og dertilhørende mangeårig gæld for de studerende) og et sundhedssystem i frit fald – og det Demokratiske parti mangler akut at finde dækkende og overbevisende løsninger på de problemer.

Ved Kvindemarchen mod Trump i 2017 stod der skrevet på et protestskilt: ”If Hillary had won, we’d all be at brunch right now,” og heri består problemet: Hvis Hillary havde været præsident, havde ovenstående problemer stadig eksisteret. De var ikke blevet tryllet væk, de havde krævet ansvar og handling. Donald Trump er ikke problemet i sig selv – han er blot ét symptom på et meget dybere problem.

Hvis Trumps sejr er russernes skyld, behøver vi aldrig indse, at vi selv har ansvaret for det morads, vi står i til halsen – og dermed at vi også selv bærer ansvaret for at komme op. ■

Hvis Trumps sejr er russernes skyld, behøver vi aldrig indse, at vi selv har ansvaret for det morads, vi står i til halsen – og dermed at vi også selv bærer ansvaret for at komme op

Jens Haag (f.1992) er journaliststuderende og blogger: <https://domstolen.wordpress.com/>.

Jessica Dam: Obama skuffede. Er Trump (fortsat) Japans nye bedste ven?
(04.05.2019)

Siden Anden Verdenskrig har USA og Japans vigtige strategiske samarbejde bragt USA tættere på Asien og Japan tættere på Vesten. Med Trumps valgsejr for to år siden har den japanske premierminister, Shinzō Abe, skullet tilpasse sig et nyt politisk landskab, der er langt fra Obamas “Pivot to Asia”.

Over to år er gået siden Donald Trumps valgsejr, og verden har efterhånden fået et indtryk af den nye amerikanske udenrigspolitik. Den kredser om unilateralisme – en kovending i forhold til hans forgængers politik, og multilateralt samarbejde og pragmatisme er skiftet ud med Twitter-diplomati og en kraftig nedskalering af USA's engagement i det internationale samarbejde. Skiftet fra Obama til Trump-administrationen har både haft fordele og ulemper for Japan og Shinzō Abes politiske agenda.

Det har derfor været vigtigt for Abe at engagere sig med Trump for at mindske uforudsigeligheden, da Japans forhold til USA er stærkt forbundet med den fælles sikkerhedsaftale, der har givet USA militærbaser i Japan i bytte for amerikansk beskyttelse siden 1960. Nu hvor Obamas fokus på Asien er skiftet ud med Trumps “America First”-politik, giver dette rum til, at Abe kan udvikle en mere selvstændig udenrigspolitik, som ikke er påvirket af USA.

Trump's fokus på amerikanske interesser og tilbageholdende tilgang til internationalt samarbejde giver Japan mulighed for at tage lederrollen i det asiatiske samarbejde på sig. Dette har været en vigtig del af Japans udenrigspolitik, da landets begrænsede militære styrke har sat dem i en skrøbelig position i forbindelse med Kinas økonomiske udvikling, Nordkoreas atomprogram og den generelle forøgelse af militærudgifter i Asien. Japan må derfor spille en aktiv diplomatisk rolle for at kompensere for begrænsningen af deres sikkerhedspolitiske handlerum. Et japansk lederskab i multilateralt samarbejde om at tackle Østasiens problemer, såsom den aldrende befolkning, global opvarmning og handelsprotektionisme, kan skabe fælles interesser på tværs af hele regionen. Disse fælles interesser kan hjælpe med at stabilisere kontinentet, som hidtil har været præget af problemer som missiltrusler fra Nordkorea, Kinas økonomiske ekspansion, og de territoriale konflikter om øerne i Det Øst- og Sydkinesiske Hav.

Trump's fokus på amerikanske interesser og tilbageholdende tilgang til internationalt samarbejde giver Japan mulighed for at tage lederrollen i det asiatiske samarbejde på sig. Dette har været en vigtig del af Japans udenrigspolitik

Japan i førersædet

I modsætning til Obamas entusiasme om den fælles frihandelsaftale Trans-Pacific Partnership (TPP) forlod Trump forhandlingerne, da han hævdede, at medlemslandene ville udnytte sænkelsen af toldsatser over for USA. I dette magttomrum tog Japan initiativ til at fuldføre TPP, som blev en af de største handelsaftaler i verden. Denne aftales siges at skulle imødegå Kinas nye Silkevej, det såkaldte Belt and Road-initiativ, da et økonomisk stærkt Kina med tætte handelspartnere i regionen potentielt kan isolere Japan.

Med USA's exit fra Paris-aftalen i 2017 sendte Trump et signal om, at han ikke var dedikeret til det internationale klima-samarbejde. I dette vakuum har Japan startet projektet Japan Climate Initiative. Hensigten er at tage føringen over Asiens – og resten af verdens – klimapolitik. Klimaproblemstillingen er et populært politisk punkt på den asiatiske dagsorden, og derigennem kan Japan spille en indflydelsesrig rolle globalt. Japan spiller ligeledes en international lederrolle i udviklingen af kunstig intelligens samt i støtten til frihandel.

Japans mere aktive rolle skaber associationer til lederrollen i 1990'erne, hvor den Japanske økonomiske model eksporteredes til landets asiatiske nabo-økonomier, og tog en aktiv rolle i oprettelsen af ASEAN (Association of South East Asian Nations, red.), the Regional Forum (ARF) og the Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC). Først blev Japans lederskab taget imod med åbne arme af deres naboer, da Japans økonomiske model skabte udvikling i Sydkorea, Taiwan og Thailand. Det var begyndelsen på en ny æra, hvor frygten for japanske militarisme var byttet ud med store humanitære bidrag og fokus på multilateralisme.

Efter den asiatiske finanskrisen i 1997 kom Japans lederskab imidlertid under beskyldning. Flere lande skød skylden for krisen på Japans økonomiske model og påpegede japanernes diplomatiske fiasko i at løse ø-konflikterne i Asien. Som resultat heraf måtte den japanske regering spille en mere tilbagetrukket rolle i international politik, og USA tog lederskab i regionen. Derfor er det vigtigt, at Japans projekter lykkes – i modsætning til tidligere initiativer.

Førhen var det USA som ledte de økonomiske og diplomatiske initiativer. Obama strategiske skifte – USA's "Pivot to Asia" – etablerede det første USA-ASEAN-topmøde, ledte TPP-forhandlingerne, og tilsluttede sig East Asian Forum. Dette efterlod kun begrænset plads til, at Japan kunne tage politisk og økonomisk lederskab. Ifølge Obama ville Asien spille en kæmpe økonomisk rolle i verden, og han så et amerikansk engagement i regionen som en afgørende faktor i at sikre amerikanske interesser. Dette har ændret sig med Trump, som i højere grad fokuserer på indenrigspolitik og lægger pres på sine allierede til at bidrage finansielt og politisk til verdenssamfundet. Dette ses fx i Trumps pres på medlemslandene i NATO og på Japan til at bidrage mere til alliancen med USA. Dermed er de japanske initiativer velkomne i Trumps øjne, så længe Japans projekter ikke truer amerikanske interesser.

Trump og Abe har opbygget et tæt forhold til hinanden, hvilket står i kontrast til Obamas relation til Abe, som ofte var præget af spændinger

Shinzo Abes amerikanske dilemma

Trump og Abe har opbygget et tæt forhold til hinanden, hvilket står i kontrast til Obamas relation til Abe, som ofte var præget af spændinger grundet Abes anti-kinesiske retorik og Obamas fokus på at forbedre forholdet mellem USA og Kina. Spændinger mellem Abe og Obama kunne ses da Obama åbent kritiserede den japanske premierministers besøg til den kontroversielle Yasukuni Helligdom, hvor sjæle af krigsforbrydere fra Stillehavskrigen er viet, og Obamas tilbageholdende engagement i flere statsbesøg til Japan. Disse spændinger var også dels forårsaget af, at Obama tog førersædet i Japans ø-konflikt med Kina, hvilket ikke gav Abe meget spillerum i konflikten. Til trods for spændingerne, samarbejdede Abe og Obama tæt sammen i projekter som TPP og Operation Tomodachi, som skulle genopbygge ødelagte områder efter atomulykken i Fukushima.

Den amerikansk-kinesiske tilnærmelse er skiftet ud med en opfattelse af Kina som konkurrent, og Trump har i den forbindelse rejst toldmure mellem de to lande. Det har bragt verden tættere på en handelskrig, som Japan også kan blive offer for. Hvor Obamas multilaterale og pragmatiske politik var med til at stabilisere Asien, har Trumps unilaterale fremgangsmetoder øget spændingerne i området,

hvilket har bragt den japanske premierminister tættere på det Hvide Hus. Ved at skabe gode relationer til Trump kan Abe føre en selvstændig udenrigspolitik som fokuserer på frihandel, klima og politisk samarbejde. Hans tætte forhold til Trump kan forsikre den amerikanske præsident om, at Abes udenrigspolitik er i alliancens fælles interesse, og at Japan kan træde frem og bidrage mere til alliancen, som Trump har efterspurgt.

Det er dette dilemma, Shinzō Abe befinder sig i. Han har nu mere politisk indflydelse i det internationale samfund, men han er også mere tilbøjelig til at blive indblandet i amerikansk udenrigspolitik. Det var tilfældet da Japan blev kritiseret af USA for ikke at anerkende Jerusalem som Israels hovedstad, hvilket svækkede forholdet mellem Japan og USA. Forholdet blev dog igen forbedret efter USA's bekendtgørelse af, at Nordkorea stod bag det globale WannaCry-cyberangreb i maj 2017, som satte fokus på en fælles fjende.

Så længe [Japan og USA] har et tæt militært samarbejde – som beskrevet i alliancetraktaten – har Trump i store træk givet Abe frirum til at øge sin indflydelse i regionen

Ny japansk dominans i Østasien?

Ved at sikre et solidt forhold til Trump har Abe øget sin indflydelse i Østasien. Så længe begge parter har et tæt militært samarbejde – som beskrevet i alliancetraktaten – har Trump i store træk givet Abe frirum til at øge sin indflydelse i regionen. Førhen var der pres på, at Abes politik skulle afstemmes med Obamas, og selv små afvigelser, såsom besøget ved Yasukuni-helligdommen, ledte ofte til åben kritik fra den amerikanske præsident. Nu kan Abe frit lave sine egne udenrigspolitiske markeringer, så længe det ikke strider mod Trumps interesser: en solid amerikansk økonomi samt et stærkt militær. Heldigvis er disse interesser er også Abes: En stærk amerikansk økonomi kan svække den stærke yen, som begrænser Japans konkurrencedygtighed. Et stærkt amerikansk militær er nødvendigt for sikkerhedsalliancen mellem de to lande; og presset på Abe til at bidrage mere til alliancen kan øge Japans indflydelse i regionen. Som konsekvens af Trump-administrationen skal Abe være på Trumps kammerat, men det har Abe ikke noget imod, da han har fået større politisk indflydelse i Østasien, hvilket ikke var tilfældet under Obama-administrationen.

Selvom Trumps uforudsigelighed har haft negative konsekvenser for Japan, kan Trumps diplomati i Østasien ses som vellykket for USA i sammenligning med Obamas. Konfronteret med et konkurrencedygtigt og udvidende Kina og med Nordkoreas atomprogram har Trump reageret anderledes end sine forgængere. Hans reaktion stemmer overens med Abes ønsker efter at have været vidne til Obamas fejlslagne håndtering af Nordkorea og hans tilnærmelser mod Kina, som ikke har formået at begrænse Kinas økonomiske ekspansion. Historisk set har amerikansk diplomati ikke kunnet beskytte japanske interesser imod deres upålidelige naboer, så Abe er villig til at se, om Trumps uforudsigelige udenrigspolitik kan gøre det for Japan, som Obamas ikke kunne. ■

Selvom Trumps uforudsigelighed har haft negative konsekvenser for Japan, kan Trumps diplomati i Østasien ses som vellykket for USA i sammenligning med Obamas
